Godoni Vu'a Maiu'ina

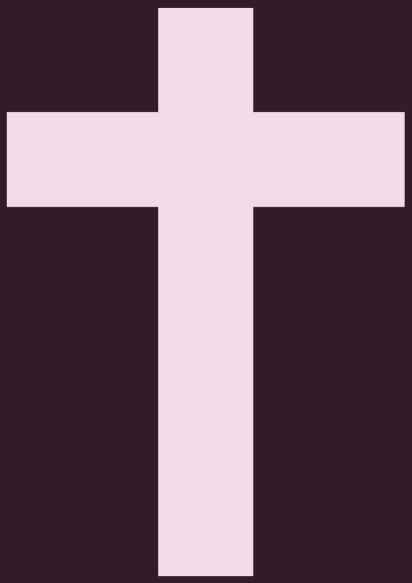

The New Testament in the Ese Language, also known as the Managalasi Language, of Papua New Guinea

Godoni Vu'a Maiu'ina
The New Testament in the Ese Language, also known as the Managalasi Language, of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Mangalasi long Niugini

copyright © 1975, 1999 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Managalasi (Ese or Managalasi)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Dec 2025 from source files dated 12 Dec 2025
729c2a8f-9ea3-55ca-9318-793c2828d776

Contents

FRT 1
Matiu 3
Maka 64
Ruku 99
Joni 160
Akisi 204
Romani 258
1 Koritia 283
2 Koritia 308
Karesia 324
Epasasi 333
Piripai 341
Korasia 347
1 Tesaronia 353
2 Tesaronia 358
1 Timoti 361
2 Timoti 368
Taitasi 373
Pairimani 376
Hipuru 378
Jemisi 397
1 Pita 404
2 Pita 410
1 Joni 414
2 Joni 420
3 Joni 421
Juta 422
Revaresiani 424
Read the New Testament 451

Godoni Vu'a Maiu'ina

The New Testament in the Ese (Managalasi) language of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Mangalasi long Niugini

Godoni Vuˈa Maiuˈina
The New Testament in the Ese (Managalasi) language of Papua New Guinea
[mcq]

Translation by Wycliffe Bible Translators

© 1975, 1999, Bible League International

Print publishers, 1999 by South Park Press and Wycliffe Bible Translators

Web version
2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

http://pngscriptures.org

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).
http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0

Your are free to share — to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators Inc.* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait
Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri.** Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long *http://*

tokplesbaibel.org. Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating.** Na tu, **yu no ken senisim Tok.**
Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa. Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela.** Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long *http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/legalcode.*
Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela.**

Pukijija Vaji Namujihuni Iha

Puka Iha[tab]Iha Tu'ua[tab]Heha

Matiu

Jesu Keriso Oni Amuhijijina
(Ruku 3:23-38)

1 Hehakaho Jesu Keriso oni amuhija vejajina. Jesuho Teviti ˈee Eparahami
puni amuja.
2 Eparahamiho Aisiki oni oma. Aisikiho Jekapi oni oma. Jekapiho Jutaho ˈee
ˈuˈuhwaha ˈahoˈijihipuni oma.
3 Jutaho Jera upuni oma kaivo puni ohijaho Tema. ˈEnakaivo Peresiho
Hesarani oni oma kaivo Hesaraniho Rama oni oma.
4 ˈEnakaivo Ramaho Amenatapu oni oma. Amenatapuho Nasioni oni oma.
Nasioniho Saramani oni oma.
5 Saramaniho Poasi oni ome ˈee Rehapiho Poasi oni oha. Poasiho Opeti oni
oma. ˈEne Rutiho huni oha Opetiho Jesi oni oma.
6 Jesiho Kini Teviti oni oma. Tevitiho Saramani oni oma. Huni oha marakoˈa
Uraia oni napara.
7 ˈEnakaivo Saramaniho Rehapoami oni oma. ˈEne Rehapoamiho Apaija oni
oma. ˈEne Apaijaho Aisa oni oma.
8 ˈEne Aisaho Jihosapati oni oma. ˈEne Jihosapatiho Jorami oni oma. ˈEne
Joramiho Usaia oni oma.
9 Usaiaho Jotami oni oma. ˈEne Jotamiho Ehasi oni oma. ˈEne Ehasiho
Hesakaia oni oma.
10 ˈEne Hesakaiaho Manase oni oma. ˈEne Manaseho Emani oni oma. ˈEne
Emaniho Josaia oni oma.
11 ˈEne Josaiaho Jekanaiane ˈee ˈuˈuhwaha puni oma. Ijihuni vea kaji aneja
rene pu ˈeke Paparania tipurai vaˈara.
12 ˈEne ijí Paparania pu tipurai ˈeka vaˈari túnaˈijaho Jekanaiaho Sieritieri
oni oma renana. ˈEjume Sieritieriho Jerupaparu oni oma.
13 Jerupaparuho Apaiuti oni oma. Apaiutiho Iraiakimi oni oma. ˈEne
Iraiakimiho Aisori oni oma.
14 ˈEne Aisoriho Setaka oni oma. ˈEne Setakaho Ekimi oni oma. ˈEne
Ekimiho Eriuti oni oma.
15 ˈEne Eriutiho Eriesa oni oma. ˈEne Eriesaho Mateni oni oma. ˈEne
Mateniho Jekapi oni oma.
16 ˈEne Jekapiho Josapi kaˈene Meri oni paruijihuni oma. ˈEnaˈomo Merira
Jesu kaˈene Kerisona ˈwavujaho nahenana.
17 ˈEnakaivo ea kaˈene Eparahami oniji rena roe Teviti oniji ˈeˈunajaho
amuja iropu ropu noˈona noˈona ijá hijara. ˈEjumakame Teviti oniji rena
roe Juapo aneja vene Paparani tipurai hijaji ˈeˈunajaho amuja kúˈo ija iropu
ropu noˈona noˈona ijá hijara. ˈÈne vukúˈo ijí Juapo Paparania aneja vene
tipurai hijaji rena roe Jesu Kerisora roani veiji ˈeˈunaji ˈuˈo amuja iropu
ropu noˈona noˈona ijá hijara.

Jesu Keriso Nahejajina
(Ruku 2:1-7)

18 Ikaho Jesu Keriso ˈunama icháˈina kaˈene nahejajina. Meri kaˈene
Jesuni ohijaho Josapira mwamuna kaivo pu maiˈo paˈwaˈaraˈeme Godoni
ˈAveni vejume hu hariˈi nenana.
19 ˈEnakaivo hu mwaviˈinijaho Josapina kaivo Josapiho hu nihoˈo ˈunama
arira ˈuraha onunaˈomo Meri juhunijihunaˈe masuani ranama vaˈiro vwi-
hanana.

20 Hu hine ijí vwihanani vea kajino Natohwi jihuni ona ojiˈini roe navahi
ijá ˈwama Josapi kaˈene Teviti oni harihakera a Meri aheve oni napara
rehunijaho pajuˈamana. Ijí hu hariˈi nena kajaho Godoni ˈAveni vejume
hariˈi nenana.
21 ˈEnaˈomo hu naheja kamareje ara Huni ihijaho ˈimareje Jesuna
ˈwaˈamana kaivo Hura ehwahaka mapokijihi puni siseijaho niˈajihe
paˈarehuna ˈwamana.
22 Ike iviamaa raka kaˈene renukaho nitama Natohwi jihuni poropetijara
ˈwaramajara rene ikaˈina ˈwaramana.
23 Heha! ˈAsúri hariˈi nenareje hariha naheˈamajaho Huni iha ˈimareje
Imanueruna ˈwahuna. Ijihuni maijaho Godi nú puˈúmo hinu
ˈwaˈavara ˈiamana.
24 ˈEjume Josapi tatama ˈurine Natohwi jihuni ona ojiˈini ˈwaramaja
venarena napara kajaho ahemana.
25 ˈEnakaivo hu napara kajiˈi paˈuraha oˈeme hu hina apena vaˈo vaˈo
huni hariha amura kajaho nahejumakaviˈi hu iha ˈime Jesuna ˈwamana.

2

Vwiha Mamaa Vwihajiˈinapo Roajina

1 Vea kaˈene Jesu Petirihemi Juta vaji nahejari veijaho Herotiho Kinia rena
hinana. ˈEˈeme ea hami hami vwihajiˈina vea ajimujaˈi hijurepo Jerusaremi
roara.
2 Pu aporama ijá ˈiava Jua puni Kinia ichí nahejare? Nú Huni china kamaˈi
vea ajimujaˈi kamareja ijihunaˈe nú Hu oja mahareˈe kaˈi rou.
3 Vea kaˈene Kinia Heroti ijí henajaho oja hwaˈusunahana. ˈEjume
Jerusaremi ora kaˈene hu huˈúmo hijajija ˈuˈo oja hwaˈusunahara.
4 ˈEjumakame Herotira ˈwaravume pirisitia mamaˈina ˈee Sikuraipi
puˈúmo ahuma roume hu pu aporama ijá ˈiama ˈÚ ichihi Keriso nahehune?
ˈiamana.
5 ˈEjume pu hu ijá ˈwava Poropetijara heha ˈahi venajaho Petirihemi Jutia
vajina ˈwavara.
6 Ja Petirihemi ora kaˈene Jutia puni kwaa vaji hijujija ja nihoˈo túchamaa
parehuna kaivo joni ei pini maiˈo ˈajohiˈina niˈimaˈura renareje
Isureri ora ˈajohahuna ˈiamana.
7 Heroti ea kaˈene hami hami vwihajiˈiniji nesi aporame ijá ˈiama Vea
rakijiano ike chinakaho ajimane? ˈiamana.
8 ˈEnarena hu pu irechamie ijá ˈiama Ja vaˈe Petirihemi ike Harihakaho
samu vaˈo kamare ona ranave nuni roe na ˈuˈo vuˈe Hu oja mahuma
ˈiamana.
9 ˈEjume pu kini huni vuˈa hejume parajume vaˈeme china kaˈene vea
ajimujaˈi ajima roajaho ajima roe asitaha ruvaˈe ijí Hariha ˈuˈua kajara
hinani huriji naminana.
10 ˈEjumakame pu ijí china kaji kamareja pu nihoˈo mariˈuma paravara.
11 ˈEne pu vaˈe ijí niˈúha kaji aruviˈi kavajaho Hariha ˈuˈua kajaho oaha
Meriˈi hinana. ˈEjumakame pu nitupari same oja Hu mahara. ˈEne pu puni
tuja usee swara korutia ˈee senisia ˈee ˈwerua vajahara.
12 ˈEjume Godira navahi ˈwaravume pu kúˈo paˈuname Herotira hinujaho
vaˈi kaivo pu ˈunama ani vaˈe puni ari vaˈara.

Juhahe Ijipiti Vaˈajina

13 ˈEˈeme Natohwi jihuni ona ojiˈini roe Josapi navahi ijá ˈwama A iviamaa
ˈurine Hariha ˈuˈuakaho apene ˈee oaha aheme aseha Ijipiti vaˈamana.

'Enareje ijí hi'eje Nara kú'o 'warava henareje iji'a 'unama ro'amana. Ijihuni maijaho Herotira Hariha 'u'ua kaji 'ana'i 'ahau'ukamare'e sa'iro venukúnina 'wamana.
14 'Ejume ijí na'ia kajiano hu 'urine Hariha 'u'ua kajaho apene 'ee oaha aheme Ijipiti va'ana.
15 'Enarena pu ijino Ijipiti hi'eme Heroti kwamana. 'Ejumakame Natohwijara nitama poropeti ijá 'waramana
Nuni Hariha Ijipiti vaji Nara Hu 'umejuta 'iamana.

Herotira Musia Tisamajina

16 'E'eme Heroti hina ajihana ea hami hami vwihaji'inijija hua pisiviara'e henarena niho'o ajivume ea 'aho'a irechamie ijá 'iama Va'e Petirihemi kasima ka'ene mai'o juara no'ohe'i papa'areji'inijihi 'aniha 'iavume va'ara. Ea ka'ene hua pisimiajipo 'waravume henaja'ina'e va'ara.
17 Ikaho nitama poropeti Jeramaiara 'waramajara roe nimai renana. Hu ika'ina 'waramana.
18 'Ejume pu Rama vaji he'eju'e virisia veji'i niramarume 'ee eahura ni'ima'ura ve'eju'e Recheru harihwapumu venana vo ea 'ahopo hu oja somahuna areria pana 'wamana.

Ijipiti Rena 'Unama Roajina

19 'E'ejume iji'a Heroti kwavumakavi'i Natohwi jihuni ona oji'inijara roe ijí Ijipiti Josapi navahi ijá 'wama
20 Ea ka'ene ike Hariha 'u'uake 'ana'i venajaho nikwamanakúne a kú'o 'urine Hariha 'u'uakaho apene 'ee oaha aheme 'unama Isureri va'amana 'wamana.
21 'Ejume hu 'urine ijí Hariha 'u'ua kajaho apene oaha aheme Isureri va'ara.
22 'Enakaivo Akireasira Heroti ka'ene huni omijihuni tinia apene Jutia 'ajohuma henarena Josapiho jumana. 'Ejume Godira navahi ijá 'wama Karari va'a 'wavume hu ijí Karari va'ana.
23 'Enarena hu va'e ara iha Nasareti hinana. Hu ijá venajihuni maijaho poropetiepo raka ka'ene 'waravajija nimai re'avarono avanana. Pu ika'ina 'waravara Hu Nasareti ora 'wahuna 'iavara.

3

Joni Papitisitara Najahajina
(Maka 1:1-8)

1 Ijí vea kajino Joni Papitisita Jutia puni nechi'i riri ea Godoni vu'a najaha roana.
2 Hu ijá 'waramana Ta'aroha joni sisea amairie arira renama. Godoni arijihuni 'unama niroe tu'u renukúnina 'iamana.
3 Poropeti Aisea 'wavujara Hu rone ika'ina 'waramana
Hu nechi'i riri namine ijá 'umenu Natohwi jihuni 'unama amairie Huni 'unamijija arira re'avara 'umenu 'wamana.
4 'Enakaivo Joni oni atehijija kameru huni sapasi vejara'omo hu ijí same 'ee huni 'aha mu'oi charia apúsame 'ee huni 'irumijaho pújúha 'ee aneura rihiji'i inuna.
5 'E'eme ijihuni vea kajino ea ka'ene Jerusaremi ora 'ee Jutia ora 'ee eaka mapoka ka'ene Jotani rori hiju kajija ni'aha kwino huni roara.
6 'Enareja pu puni sisea vwihane nahama Godi 'wara'i kaivo aremamaa arevajihuna'e hu pu Jotani 'unirame toi samana.
7 'E'eme Hu kivume Parasia 'ee Sajusia hura toi sama'amarono rouma kimarena hu pu ijá 'iama Ja tapara ka'ene sisesa jihipuni harihija joni eha

sisea niˈimaˈura kaˈene túna̱ˈi roujaho irara ja ˈwaravukame ja juhame iki roajivare?
8 ˈIna rukina reˈavara. Joni ˈunama sahasijaho taˈarohareje niareˈi kaivo ea maiuˈina reˈavara.
9 Ja vwiha ikaˈina pavwihaˈavara. Nú Eparahami oni harihijaˈomo nú areri rena hiju paroˈavara kaivo Godira areri veje ike muna ikihipo Eparahami oni harihija rehuna. Ijihunaˈe nú areri rena hiju paroˈavara.
10 Iviamai taupa icha aneji namunaˈomo icha kajija ˈina maa pareˈavajaho ˈumareje ˈuhue veni atoˈaruhuna.
11 Na ja toa vaji samaume ˈurijajihuni maijaho ja joni sisea vwihane temukavume nahama Godi ˈwaraˈikaˈi aremama arevaji najaharejo ijihunaˈe toa vaji samauta kaivo Ea kaˈene nuni túna̱ˈi roujara Godoni ˈAvena ˈee haruriji ˈi samahuna. Na Hu Huˈúmo areria pana ˈee nara Huni mumora hwana jahenahuna areria pana.
12 ˈEnakaivo icha kaˈene ˈwitia aruma sirikuvujaho Huni ija tahi namunaˈomo Hura ˈwitia mutuuri ruhijijino mutuareje maijaho nianaˈikaˈi siseijijahija vena kaˈene pautaruti saˈikaˈi namujiano atoˈaruhuna.

Jesu Toi Vaji Apúsamajina
(Maka 1:9-11; Ruku 3:21-22)

13 Jesuho Karari rene roe Jotani Jonira apene toi apúsa̱maˈamarono roana.
14 ˈEnakaivo Joni rarene ijá ˈwama Ara na toi apúsa̱miˈamajaho areri reˈena. ˈÚ nara A toa vaji apúsa̱maˈurono roane? ˈwamana.
15 ˈEjume Jesura eha vene ijá ˈwama Nú iviamaa ijá vehunijihuni maijaho ijá vejakame ˈunama arimai rene mamai reˈamarono avaˈeja ˈwamana. ˈEjume Joniho Huni ira hene avamana.
16 ˈEˈeme Jesuho toi apúsa̱vume ˈuriji ˈi kavume kahi akúpi ˈahi vwicha reˈeme Godoni ˈAvena maraho ˈora punaˈi jaima ˈariha roe Huni haha ˈahi ajimana.
17 ˈEˈeme ira kahi akúpa̱ ˈahi rena roe ijá ˈiama Ikaho Nuni Hariha kaˈene Na oja mahujina. Na Hunijihunaˈe nihoˈo teamanimu ˈiamana.

4

Jesu Vena Kamajina
(Maka 1:12-13; Ruku 4:1-13)

1 ˈEˈeme Godoni ˈAveni vejume Jesuho vaˈe nechiˈi hiˈeje ˈavena sisei roe vena kaˈamarono vaˈana. ˈEnakaivo Jesu ijí ˈaura arema
2 hiˈeme naˈia mapoka (40) paˈareˈeme matumana.
3 ˈEˈeme ˈavena sisei roe ijá ˈwama A Godoni Hariha reˈamajaho veje munakaho puretia renama ˈwamana.
4 ˈEjume Jesura eha vene ijá ˈwama Godoni ira vaji ijá ˈwaramana
Ea puretiapo reje majama hihuna pana kaivo ira kaˈene Godira ˈwaramujara reje majama hihuna ˈwamana.
5 ˈEjumakame ˈavena sisea kajara Hua ahema ajima vaˈe Temiporu atahuri ranamana.
6 ˈEnarena hu ijá ˈwama Areri Godoni ira vaji ˈwaramajaˈinaˈe A Godoni Hariha reˈamajaho mwamapene kami mweˈi ˈonava kavuma.
Godoni ona ojiˈinijipo A iji ˈunarama apena ˈariha vaˈe kami ranamaakame muna A paninama kavuma ˈwame ˈwamana.
7 ˈEjumakame Jesura ijá ˈwama Godoni ira vaji kúˈo ikaˈina ˈwaramana. A oni Godi paapene vena kaˈamana ˈwamana.

8 'Ejume kú'o 'avena sisea kajara Jesuho ahema va'e huri'a ka'ene niho'o
jopatu'uriji ajima va'e kahi huri nami'i kaivo kwaa araka mapokakija 'ee
puni mamaijaho nahana.
9 'Enarena 'avena sisea Jesu ijá 'wama A nitupari same nuana vetie na
oja mi'amajaho ike uneunechaka mapokakija ni'aha kwino nara A vaja'eju
'wamana.
10 'Ejume Jesura 'avena sisea kajaho ijá 'wama 'Avena sisea karera!
Karori va'a! Godoni ira vaji 'warumajaho
Natohwa ka'ene oni Godijiru oja mahe Hunaru vena'amana 'wamana.
11 'Ejume 'avena siseijaho Jesu rana'ika'i va'eme ona oji'inapo roe Hu
ni'ajahara.

Jesura Huni Kaukara Karari Vaji Aneja 'Emajina
(Maka 1:14-15; Ruku 4:14-15)

12 'Enakaivo Jesuho hejume Joniho tipurai ranavuma heji'i Hu Karari
va'ana.
13 'Enarena Hu va'e Nasareti are'ika'i va'e Kapeniami hinana. Ijí ara
kajaho soha rorina. Ara kajaho Sepurani 'wame 'ee Napatarai 'wavuri
vajina.
14 Ijaho Poropeti Aisea oni vaji 'waramajara roe nimai nimai renu. Hu
ika'ina'e 'waramana.
15 Ara ka'ene Sepurani 'wame 'ee Napatarai 'wavujija soha rori Jotani ona
kara'i Karari ka'ene Jenitaruepo hijujina.
16 Ea ka'ene ijí nutuvi'ini hijujija hanaji'ina ni'ima'ura kavara. 'Ene
ea ka'ene nutuvi'inaka nikwamasahuja'ina rena hijujihi hanaji'ina
kajara hananiu 'wamana.
17 Vea kajiano Jesuho aneja vene vu'a 'waramarena ijá 'iama Ta'arohe
joni sisea vwihane teamukave aremamai are'i kaivo ea maiu'ina reha!
Ijihuni maijaho Godoni ara niroe rori roa paranukúnina 'iamana.

Jesura Huni Tisaiporu Amura 'Umenajina
(Maka 1:16-20; Ruku 5:1-11)

18 'Enarena Jesuho Karari soha rora kaji kahi va'i kivume ea iha Saimani
ka'ene Pitana 'wavuji'o huni 'u'ua ka'ene Enituruna 'wavuji'o hine úa
vesamapene roara. Ijihuni maijaho pu úa vesavi'ina.
19 'Ejumakame Jesura pu ijá 'iama Nuni roajivakame jara 'úa vesavu
kaja'ina'e Na ja najahe ja ea ahera'avara 'iamana.
20 'Ejume pu ni'aha kwino puni namea irecha 'o'i kaivo pu pu'úmo va'ara.
21 'Ejume pu va'i kivume vu ea 'aho'a Sepati oni harihija Jemisina
'wavuji'o Joni ka'ene huni 'u'uiji'i emahwa pu'úmo puni sisima vaji hine
puni namea hwearikara. 'Ejume Hu pu 'umenaana.
22 'Ejume pu ni'aha kwino puni sisima raname 'ee omaha rana'i kaivo pu
pu'úmo va'ara.

Jesura Kaukara Iraka'e Venajina
(Ruku 6:17-19)

23 'Enarena Jesura va'e Karari vaja kaji 'uraha oji'i puni Sinakoku vaji
Godoni arijihuni vu'a mai maiu'ina najahana. 'Eji'i eaka mapokijihi atama
ani ani'ina ka'ene rena'e 'ee 'uniravajija vejume sonahiara.
24 'Ejumakame Huni pinani 'urina va'e Siria vaji va'uma henarene eaka
mapokijipo hahapo hianame 'ee hahapo siseranie 'ee ea ka'ene 'avena sisei
ajima'e 'ee ea ka'ene mwe'i 'arihe simavi'i name 'ee ea ka'ene irima'ina
'eka Huni roume Hura vejume maranie 'ee sonahiara.

25 'Ejumakame ijihuna'e ea niho'o mapoka mapoka Hu tamatihara. Ara ka'ene Hu tamatihajaho Karari ora 'ee Jerusaremi ora 'ee Jutia ora 'ee ara ka'ene Jotani toa one kara'i hijujija 'ee Tikaparasi hijujija ni'aha kwinu Hua tamatiha ojara.

5

Huri'a 'Ahi Najaha 'Waramajina

1 Hu kimajaho ea mapoka mapoka Hua 'ararihae ojuma kimarena va'e huri'i ajime hi'eme Huni tisaiporua Huni roara.

Temara Nimaijina
(Ruku 6:20-23)

2 'Ejume Hu ijí aneja vene pu najaha ijá 'iama
3 Ea ka'ene puni 'avena pivusahujija ivi'a teamanamama. Ijihuni maijaho Godoni arijaho ivi'a puna renu.
4 'Ene ea ka'ene temuka'ika'i pasonahii'inijija ivi'a teamanamama. Ijihuni maijaho pu niho'o oja sonahihuna.
5 'Ene ea ka'ene masuani hiji'inijija teamanava. Ijihuni maijaho mwe'a kakaho pumai rehuna.
6 'Ene ea ka'ene 'unama mai matuname 'ee toa puna'i huanavujija ivi'a teamanava. Ijihuni maijaho pu niho'o sonahihuna.
7 'Ene ea ka'ene ea 'aho'a numiravujija teamanava. Ijihuni maijaho Godira pu 'u'o numirahuna.
8 'Ene ea ka'ene puni oja ariramaa rejajija teamanava. Ijihuna'e pu Godi kahuna.
9 'Ene ea ka'ene ea 'aho'a venau'e pu pu'úmo matauvi'inijija teamanava. Ijihuni maijaho Godira pu Huni harihija 'i'ena.
10 'Ene ea ka'ene 'unama ariramaa 'uraha o'eju'e ea 'ahopo sise'i 'ahiujija pu teamanava. Ijihuni maijaho Godoni arijaho puna renukúne.
11 Nunijihuna'e erapo ja ira sisea 'warame 'ararihie vu'a sisea ani ani'ina 'warame ijá veja ki'avajaho ja teamana'avara.
12 Ja niho'o teamaname 'ee mari'u'avara. Ijihuni maijaho joni eha natohwa kahino akúpa 'ahi namu. Ea 'aho'a nimarako poropetia ka'ene hijajija sise'i 'ahiaja'ina'e ja 'u'o sise'i 'ahihuna.

Hanaji'ina 'Ee Misa
(Maka 9:50; Ruku 14:34-35)

13 Ja areri mwe'a kehuni misa. 'Enakaivo misa kajihuni vweijara pa'are'ipisa ichá'ina'e veje kú'o vwea reja'e? Misa ija'inijija vwea pa'ana'omo usekujukame emaapo momori tautiura.
14 Ja mwe'a kehuni hanaji'ina ara huri'a 'ahi vejujija niho'o vaja panavura.
15 'Ene emaapo naheha 'ejujaho pu pa'eka va'e si'uara vaja irechavura kaivo samai irechavura. 'Eju'e ea ka'ene sea vaji hijujija hananiura.
16 Ija'ina'e joni hanaji'inijara ea mapoka puni una'i hanani'amana. 'Ejakame pu kive maaru vejakame pu joni Oma ka'ene kahi akúpa 'ahi hinuji ta'arohuna.

Varapa Tamaniji Rone Najahajina

17 Ja niho'o ika'ina pavwiha'avara. Nara roukaho varapa tamana 'ee poropetia ho'o veje pa'are'amarono routa ro'ava. Na pu ato'aruma'i rohuna pana kaivo ijihipuni maiji ve'i 'ahiume routa.

18 Na nimai nimai ja 'waravu ike akúpa mwe'akaho ni'aha kwino ijá pa'arehuna. 'Enakaivo unenu'u pina ma'uparitumaa ho ma'u'ua Godoni Iri jihuni vaji navujaho niho'o papa'arehuna kaivo ijá na'eje uneunechaka mapokijija roe areri rehuna.
19 Ea irara ike varapa tamana ma'u'ua 'ene 'ee ea 'aho'a najahe pu 'u'o ija'ina'e ve'avajaho hu Godoni ara niho'o ma'u'ua 'iahuna. 'Enakaivo ea irara hene vene ea tamana kaji naja'avajaho hu Godoni ara ea natohwa 'wahuna.
20 Na nimai nimai ja 'waravu jara 'unama arira ka'ene ojujara niho'o arimai parenareje Sikuraipi 'ee Parasi paasita'amajaho ja niho'o Godoni ara pavahuna.

Ajinavuri Vu'a Najahajina

21 Nitama sahu jona 'waramajaho ja nihejara. Ea pa'ana'e kwa'amana. Ea irara ea 'anaa kwa'amajaho 'otua vehuna.
22 Na niho'o nimaa nimai ja 'waravu. Ei pini napuraha 'ajime 'ee se'amajaho ea kajaho 'otua vetihuna. 'Ee ea irara vweaha húmata pa'ana 'wa'amajaho hu 'u'o 'otua ni'inijino vehuna. 'Ee ea irara a 'vwiha pa'ana 'wa'amajaho hu veni vahuna arerina.
23 'E'eje a swara Godi ma'iro veji'i a vweuna sise'i 'ahaaji vwiha'amajaho
24 swara kajaho ijá rana'ika'i vukú'o 'unama va'e vweune'i 'wame amairiareja'e iji'a roe Godi swara ma'amana.
25 'Ene ei pini a 'otua apenaare 'otua veta'iro veja ka'amajaho ja no'o 'unamu toi vai'i a hu hu'úmo vu'a 'wame amairi'avara. Ijihuni maijaho hu a apena va'e 'otua veji'ina natohwi jihuni ija tahi ranamaa ve'enakúne. 'Ejakame ijí 'otua veji'ina natohwa kajara hirisima mihakame pu apena va'e tipura ranama ve'ejakúne 'wamana.
26 Na nimaa nimai a 'waravu a ijí tipurai hinuva'o monia túchamaa ijaho maharene ro 'e'uhuna.

Napasina Paruina Turamauri Vu'a Najahajina

27 Ika'ina 'waramajaho a nihenana. A niho'o ea pipuni napara patura'amana 'úmana.
28 'Enakaivo Na ika'ina 'waravu. Ei pini napara kame huni oja vaji itu'amajaho hu areri ijí napara kajaho nituramana rehuna.
29 'Ene oni nia mana'inijara vena'e a sisea ve'amajaho nia kuha kajaho tajahena pi'onave va'amana. Ijihuni maijaho oni haha kwisu kajara veje oni haha kajaho maho'o veni vahuna sisea.
30 'Ene oni ija mana'inijara veje a sisea ve'amajaho ijí ija kajaho 'uhua pi'onave va'amana. Ijihuni maijaho oni ija 'uhua apene pi'ona'amajiana vo oni haha maho'o veni vaji vahuna.

Parua Napara Ranaravura'e Najahajina
(Matiu 19:9; Maka 10:11-12; Ruku 16:18)

31 'Ene vu pina ijá 'warumana. Ei pini huni napara rana'amajaho hu niranamani heha vena mahuna 'warumana.
32 'Enakaivo Na nimai a 'waravu. Ea pipuni napara'e parui pini ahemo'amajaho paruaha kajara areri naparaha kajaho ranahuna. 'Enajihuna'e parua ka'ene huni napara kaji ranamajara veje hu parua pina ve'amajaho hu sisea vehuna. 'Ee ea irara napara ka'ene ranavi'iniji 'wa'amajaho hu 'u'o sisea vehuna.

Ichutoa Pikivuji Najahajina

33 'Ene pinijaho nitama emaapo 'waruvajaho ja niheji'ina.

A raka nahama 'waramajaho patu'amana kaivo Natohwi jihuni una'i
nahama 'wara'amajaho ve'amana 'úmara.
34 Na nimai a 'waravu. A ika'ina pa'wara'amana Ichutoa pikiva hejuma
pa'wa'amana. Ijihuni maijaho ijaho Godoni ruha'omo Godi ijí hinukúne
pa'wara'amana.
35 'Ene vukú'o ika'ina pa'wa'amana. Mwe'a ikena'omo nimai 'waravu
pa'wa'amana. Ijihuni maijaho ike mwe'akaho Godira Huni mumora ijihuni
toi irechamuna. 'Ene vukú'o ika'ina pa'wa'amana Jerusaremina'omo
nimai 'waravu pa'wa'amana. Ijihuni maijaho Jerusaremi Kini Natohwi
jihuni arakúne ija'ina pa'wara'amana.
36 'Enakúne a ika'ina pa'wara'amana Nuni húmata ikena'omo nimaa
nimai 'waravu pa'ia'amana. Ijihuni maijaho a niho'o oni húmata kaji veje
sajasa'ina rene 'ee aja rehuna niho'o areria pana.
37 Ijaho 'avena siseijarahara a venau'e ira kajaho 'waramukúne ija'ina
pa'wara'amana kaivo manimaa 'iame 'ee pana 'i'amana.

Eha Vetiaravuji Najahajina
(Ruku 6:29-30)

38 Nitama vu'a ka'ene rena roajaho ika'ina 'waruvara. Ei pini ea pina'e
'anae nia kuha su'amajaho eha 'u'o 'anae nia kuha su'amana. 'Ee ei
pini ea pina'e 'anae ea pipuni upaja hija'usa'amajaho hu 'u'o 'anae upaja
hija'usa'amana.
39 'Enakaivo na ja 'waravu. Ei pini sise'i 'ahi'iro veja ka'amajaho a eha
paveti'amana kaivo hu a noanu tahijiha ka'amajaho a vu ta'arohe ropuna'i
mahe 'ani'amana.
40 'Ene ei pini oni setia ape'iroreje 'otui veta'amajaho oni tapuka 'u'o
tajahene ma'amana.
41 'Ene ei pini ja no'o ma'uako 'aha josu va'avarono 'ejaha'amajaho ja
no'o va'areje niho'o hura 'waramajaho asima va'e jopatu'ura va'avara.
42 'Ene ei pini a unenu'u pina hu ma'amarono 'warava he'amajaho
ma'amana. 'Ene ei pini oni unenu'u pina apena venareje vukú'o ma'iro
'warava he'amajaho ma'amana.

Oni Naka Oja Mihunijina
(Ruku 6:27-28, 32-36)

43 'Ene ja nihejara nitama vu'a ka'ene 'waravara. A ehuanaru oja mi'i
kaivo oni nakijihija sena'amana 'úvara.
44 'Enakaivo Na ijá 'iavo Ja joni naka oja mi'avara. 'Ene ea 'ahopo ja sise'i
'ahia ki'avajaho puni siporua 'ona'avara.
45 'Enareje ja joni Oma ka'ene akúpa 'ahi hinujihuni harihija re'avara. Hu
Huni vea veju'e ea ka'ene siseijihipuna rine 'ee maijihipuna 'u'o rinuna.
'Ene Hu veju'e neha pine ea maijihipuna marane ea sisea veji'ini jihipuna
'u'o maranuna.
46 'Ene ja ea ka'ene oja ja mihujiru oja mi'avajaho ja eha iraka apehune?
Ea ka'ene takisia apeji'inijija 'u'o ija'ina vejura.
47 'Ene ja vwehu jonaru 'ajoravuja'ina'e 'ú ja ea 'aho'a ija'ina'e asitahe
'ajoravure? 'Ú Jenitarua 'u'o ija'ina pavejure?
48 Ijihuna'e joni Omi kahi akúpa 'ahi ariramaa hinujihuna'e ja 'u'o
ariramaa hi'avara.

6

Vajihi'ina Rehuna Najahajina

1 Ja hami vwihaˈavara ea ˈahopuni nia ˈahi pu kiˈavarono ja joni ˈunama kaˈene arimaiji veˈava. Ja ijá veˈavajaho joni Oma kaˈene kahi akúpa ˈahi hinujaho ja eha pamihuna.
2 Ja ura ea uneunecha paˈamaiji swara vajiˈirono veˈavajaho ja ea mapoka niˈi niˈi kiˈavaroreje nipia apena hwasiˈava. Ijihuni maijaho ea kaˈene iraˈasinijipo Sinakoku vaja ˈee maˈahi riri kaji ani ani vejakame ea ˈahopo pu taˈaroraˈavarono ijaˈina vejura. Na nihoˈo nimaa nimai ja ˈwaravu. Pu puni eha niapejara.
3 ˈEnakúne ja ea swara vajiˈi veˈavajaho paveje joni manaˈinijara raka kaˈene venujaho joni aniˈinijaho kaˈamana.
4 ˈEnakúne ja ea uneunecha paˈamaiji swara vajiˈiro veˈavajaho hemi vajihakame joni Oma kaˈene hemi kimujara eha vajiˈamana.

Siporu ˈOhuna Najahajina
(Ruku 11:2-4)

5 ˈEnakúne ja siporua ˈoˈi veˈavajaho ja ea kaˈene iraˈasinijipo vejujaˈinaˈe paveˈavara. Pu nihoˈo Sinikoku vaja ˈee maˈaha riri namine siporua ˈojura. Ruha kaˈene ea mapoka niˈi niˈi kihuni tinijiano namine ojura. Na nihoˈo nimaa ja ˈwaravu pu puni eha niapejara.
6 ˈEnakúne ja siporua ˈoˈiro veˈavajaho vaˈe joni sei vaji vaˈe vwicha kuˈi kaivo joni Omijihuni siporua ˈoˈavara. Ijihuni maijaho ja ijí ruha hemi siporua ˈojuˈe kimujara Hu joni eha mihuna.
7 ˈEnakúne ja siporua ˈoˈavajaho ja hine vuˈa nikwinuˈina kaji hura hara paˈojiˈi naˈavara. Jenitaruepo Hu henarena rojiˈi vuˈa nikwinuˈina kaji apena hura hara ˈojiˈi navura.
8 Ja ijí ea kajipo vejujaˈinaˈe paveˈavara. Ijihuni maijaho ja raka pivusahareˈe Amo jariˈiro vejujija ja maiˈo pajariviˈini Hu nihena kimuna.
9-13 ˈEnakúne siporua ikaˈina ˈoˈavara. Amo akúpi ˈahi hino ese. Oni iha nihoˈo nimaa nimaiˈomo A veje nú Oni iha taˈaroraha. A roa nú ˈajohua hina. ˈEne oni ura ijara akúpa ˈahi venujaˈinaˈe mweˈa ˈuˈo ijaˈinaˈe venama. ˈIruma iviasi areri ihuniji vajúha. Ea nú siseˈi ˈahúuˈe nú vwihana ˈarevujaˈinaˈe nú ˈuˈo A siseˈi ˈahaukúne A vwihana ˈarema. Nú nihoˈo sisea vwihanareˈe oja ˈurinukúne A ˈajohue niˈajúhe nú sisea paveja. A ˈajohuˈina. A ajira rukina. Oni iha niˈimaˈura. A majama ijaˈina. Amo ese. Nijina.
14 Ijihunaˈe ja ea ˈahopuni sisea vwihana areˈavajaho joni Oma kaˈene akúpa ˈahi hinujara jona ˈuˈo vwihana arehuna.
15 ˈEnakaivo ja ea ˈahopuni sisea pavwihana areˈavajaho joni Omiji ˈuˈo joni sisea pavwihania arehuna.

ˈAura Arehuna Najahajina

16 ˈEnakúne jara ˈaura areˈavajaho era kiˈavarono ura nia paajurasahe oˈavara. Areri ea kaˈene iraˈasinijipo vejujaˈinaˈe paveˈavara. ˈEjuˈukame eaka mapokijipo kima henareje pu ˈaura arevara roˈavarono avajura. Na nihoˈo nimai ja ˈwaravu. Pu puni eha niapejara.
17 ˈEnakúne ja ˈaura areˈavajaho joni ura nia some tuvaria pijahe matausahe oˈavara.
18 ˈEjakame jara ˈaura kaˈene arevajaho ea hena kiˈavara. ˈEjakame joni Amo kaˈene uneunecha mapoka hemi kimujara eha samai vajihuna.

Akúpa ˈAhi Kukua Rukina Rehunijina
(Ruku 12:32-34)

19 'Ene uneunecha ka'ene mamaijija ikaho mwe'a paahuma irechama hi'avara. Ijihuni maijaho soapo ine 'ee kapurapo 'uhusame 'ee ea ka'ene nesa apeji'inijipo nesi tirasame aruma va'e nesi 'ekahuna.
20 'Enakúne joni uneunecha maa kajija kahino akúpa 'ahi ahume irechava na'avara. 'Ejakame soa 'ee kapura pa'uhusame 'ee ea nesa pa'ekahuna.
21 'Ejakame joni uneunecha mamaa kajipo ruha ka'ene navu kajino joni oja 'u'o ijí nahuna.

Haha Huni Hanaji'ina (Ruku 11:33-36)

22 'Enakaivo joni niijaho areri joni hahaka mapoka kajihi hananii'ina. 'Ena'omo joni nia kajara marana paranujaho joni hahaka mapokijaho hanana paranu.
23 'Enakaivo joni nia sisera'amajaho joni hahaka mapokijija niho'o nutuma namu. 'Ejakame ijí hanaji'ina ka'ene joni vaji namujara nutu'amajaho niho'o ni'ima'ura nutuhuna.

Godine 'Ee Kukua (Ruku 16:13; 12:22-31)

24 Ea kwinu'wi huni mama'ina no'ohe'i rehuna niho'o areri pana. Hu ea pina oja ma'i kaivo ea pina sise'i 'ahahuna. 'Ene ea pina niho'o ura rena para'i kaivo ea pina ka'amajaho sema parahuna. Godi oja mahe 'ee monia oja 'u'o ahuma mahuna areria pana.
25 Ijihuna'e Na ja 'waravukúne jara ichá'ina ka'ene hihunijaho pavwiha'avara. Ja ika'ina pavwiha'avara nú 'iruma 'ee toa iraki i'eja pa'wa'avara. 'Enakaivo nú 'iruma 'ee toa iraki i'eja pavwiha'avara. 'Ú 'irumijara ni'ina kaivo hiijaho pana raka? 'Ee atehijipo ni'ina kaivo hahijaho pana raka?
26 'Enakúne ikaho vwihaha. Uka ka'ene jaijasaha oju kivujija pu niho'o puni 'ina pa'one 'ee puni 'iruma pa'eke rira kwino ahuma irechavura kaivo joni Oma ka'ene kahi akúpa 'ahi hinujara 'iruma vajihu. 'Enakaivo ja Godoni una'ijaho uka niho'o asitaha parajara.
27 A ea irara hine vwihananavi'i temuka ape'amajaho 'ú ijí temuka kajara veje oni hia vea pina kú'o huri ranave hiva'ena?
28 Ja rakijihuna'e ateharu vwihajo? Ike vwihaha! Sinara ka'ene nechi 'urijajija ma opuipo 'urijura kaivo pu opu'ina paharura vene 'ee opu'ina majikaria pamarasahura.
29 'Enakaivo na nimaa nimaa ja 'waravu. Saramani oni pinana ichutoi namajaho huni haha sarira 'enana kaivo ijí hura sarira ka'ene 'enajaho areri sinara puni nia vaja'e kimujaho paasimana.
30 Ike sinarakija iviasi rena navu. 'Ena'omo niari uhakivi'i 'ekareje veni jae rehuna. Sinara ka'ene nia vaja ija'ina kivujija Godira veju'e niija'ina rejura. 'Enakaivo Godira veju'e sinara marasahu kaja'ina'e 'ú Hu areri jona ija'ina pave'ena? Ea ka'ene joni nimairoa ma'u'umai kihije?
31 'Enakúne ja hine ichá'ina'e hihuni 'unamiji saravujaho are'avara. Nú iraki i'eja? 'Ee toa iraki i'eja? 'Ene ateha iraki samo'eja? 'Ene atehaka apúsahunijaho ichihi rena rohunijaho pavwiha'avara.
32 Ike uneunecha kijahija Jenitaruepo vwihana vejura. 'Enakaivo joni Oma ka'ene kahi akúpa 'ahi hinujara uneunechaka mapoka ka'ene ja pivusahujija nihe paranuna.
33 'Enakaivo ja maraku'a Huni ara 'unamiji 'ee Huni 'unama ka'ene ari-ramaiji saravakame iji'a uneunecha ka'ene mwe'akaki jara pivusahujaho Hura vajihuna.

34 Niari raka ka'ene rehunijaho pavwiha'avara. Ijihuni maijaho niara huni ahijijaho niarahuna. Vea kwinu kwinu puni ahija 'oi'oi navu.

7

Ea 'Aho'a Namahujina
(Ruku 6:37-38, 41-42)

1 Ja niho'o ea 'aho'a panamahakame pu ja 'u'o panamahuna.
2 Ijihuna'e Godira 'unama ka'ene jara ea 'aho'a namahu kaja'ina'e Godi ja 'u'o ija'ina'e namahuna. 'Eje jara ichá'ina ka'ene ea vaji'avajaho ija'ina'e Godi ja vajihuna.
3 A rakijihuna'e vweu puni nia vaji taura ka'ene namujaho kama 'wara'i kaivo oni nia vaji natohwaka namujaho marako pakama amairio?
4 A raka vene oni nia titi taura ka'ene namu kaha'ajaho papi'ona'i kaivo napuru puni nia vaji taura ka'ene namujaho kama 'waramo?
5 'Enakúne ira'asinakere maraku'a oni nia vaji taura ka'ene namu kaha'ajaho pi'ona'i kaivo iji'a napuru puni nia titi taura kajaho ape pi'ona'amana.
6 'Ene ja uneunecha ka'ene ariramaijija 'ua pavaji'avara. Ijihuni maijaho pu ta'arohareje mwatumi'ejakúne pavaji'avara. 'Ene joni uneunecha mamaijijahija maha pavaji'avara. Ijihuni maijaho pu ma'eka tauti'ejakúne pavaji'avara.

Jarime Sarame 'Ana'ana'avara
(Ruku 11:9-13)

7 'Enakúne ja Godoni siporua 'one jarima apena va'akame Hu ja vajihuna. 'Ene ja sarama apena va'avajaho ja kihuna. 'Ene ja vwicha 'ana'anaa apena va'avajaho Hu tirasahuna.
8 'Ene ea irara siporua 'one jarima apene va'amajaho hu ijihuni mai 'ekahuna. 'Eje ea irara 'unama kaji sarama apene va'amajaho hu piunahuna. 'Eje ea irara vwicha kaji 'ana'anaa apena va'amajaho vwicha tatiranamahuna.
9 Ea irara harihuni puretia'e 'wara'ipisa hu muni maha'e?
10 'Ene hu kija jarira'ipisa hu tapari maha'e?
11 'Enakaivo ja ea siseakija joni harihija uneunecha mamairu vajihura'e re'avajaho 'ú joni Oma ka'ene akúpi 'ahi hinuji jari'avajaho Hu uneunecha mamairu pavajihuna raka?
12 'Ene ja ura ea 'ahopo jona vena'avarono ura renauja'ina'e ja ura rena'eje ea 'ahopuna vena'avara. Ikehuni maijaho varapa tamana 'ee poropetiepo najuhara.

Vwicha Ma'u'uijina
(Ruku 13:22-30)

13 'Enakúne vwicha ka'ene ira mwahatitijino vaha. Ijihuni maijaho vwicha ka'ene natohwijaho 'unama ni'ima'ura ka'ene veni va'ujina. 'Eju'e ea mapoka'e ijihuna kajino va'ura.
14 'Enakaivo vwicha ma'u'ua kajaho 'unama ka'ene majama hihunijina 'ee kikisima'ura'omo ea kwinu kwino piunavura.

Icha 'Ee Huni 'Ina
(Ruku 6:43-44)

15 'Enakúne poropetia ira'ata najahi'inijija hami ki'avara. Pu joni roujaho sipia puni atehi same rohuna. 'Enakaivo puni vajijaho niho'o 'ua ne'a sa'ina.

16 'Ena'omo puni 'inijino samai kihuna. 'Ú ea 'wija ajina 'ahi 'ekure? 'Ene ea mitota vaji matakina nitehure?
17 'Enajihuna'e icha ka'ene maijija 'ina maa rejura. 'Eju'e icha ka'ene siseijija 'ina sisea rejura.
18 'Eju'e icha ka'ene maijija 'ina sisea pareju'e icha ka'ene siseijija 'ina maa parejura.
19 'Ene icha ka'ene 'ina maa parejujija 'uma veni jaura.
20 'Ene puni 'inijino samai kihuna.

Na A Pahena Pakavura
(Ruku 13:25-27)

21 'Enakaivo ea mapoka ka'ene Na Natohwe Natohweru 'wivujija Godoni ara pavahuna kaivo ea ka'ene Nuni Oma ka'ene akúpa 'ahi hinujara raka ka'ene Hu ura renujiru ve'avajipo vahuna.
22 'Ena'omo ijihuni vea kajara ro'eja'e iji'a ea mapoka Na ika'ina 'warihuna Natohwe Natohwe 'ú nú Oni ihi vu'a 'waravure? 'Ene Oni ihi 'urahi'i 'avena sisea ajima'inijija siomahure? 'Ene uneunecha mapoka ea areri pavehuna nú vejure? 'wihuna.
23 'Ejakame Na ika'ina samamai pu 'warahuna Na niho'o ja pakivurakúne usema va'aha ea sisea veji'inakije!

Ea No'o Ara Vejajina
(Ruku 6:46-49)

24 'Ena'omo ea irara ike Nuni vu'ake hene ve'amajaho hu areri ea ka'ene vwiha mamai vwihaji'inijara ara'e muna 'ahi vena hinuja'ina.
25 'Ena'omo nehi pine sai hirame 'ee puri hiramujaho ara kajaho ni-navume patira'usahuna. Ijihuni maijaho ara kajaho muna 'ahi vejajihuna'e patira'usunahana.
26 'Enakaivo ea irara Nuni vu'a henareje pave'amajaho hu areri ea ka'ene hami pavwihaji'ina ka'ene huni ara ajara 'ahi venaja'ina.
27 'Enajihuna'e neha pine sai hirame puuri 'e'une ara kajaho 'anaume 'onajaho maijihi niho'o ani'ina tira'usunaha 'onana 'iamana.

Jesuni Harurijina

28 Ijí vu'a kaji Jesura 'warame pa'arejume ea mapoka mapoka ijí Hura najaha kaji hejajaho oja hwa'usunahara.
29 Ijihuni maijaho Hu niho'o haruriji'i pu najahana areri Sikuraipiepo najahuja'ina pana.

8

Jesura Ea Vejume Maranajina
(Maka 1:40-45; Ruku 5:12-16)

1 'Enarena Hu kahi huri'i rena roe ari'eme ea niho'o mapoka mapoka Hu 'arariha va'ara.
2 'E'eme ea pina reporosia rukini roe Huni una'i nitupari same ijá 'wama Natohwe A ura rena'amajaho venie na maraniama 'wamana.
3 'Ejume Hu ija ea ka'ene reporosia rukina kajihuni haha 'ahi ija rana'i kaivo ijá 'wama Na ura reniuna'omo maranahuna 'wavume reporosia kajaho ni'aha kwino pa'arenana.
4 'Enakaivo va'e oni haha Pirisiti nahe 'ee Mosisira nitama najaha ja'ina'e swasa veje ea mapoka oni reporosia pa'arenajaho hena ka'avara 'wamana.

Jesura Romu Puni Natohwi Jihuni Pwea Vejume Maranajina
(Ruku 7:1-10)

5 'E'ikaivo Hu va'e Kapeniami 'e'u'eme sorutia puni namiki kajara roe
Hua piuname ni'aja'amarono 'waramana.
6 'Ene hu ijá 'wama Natohwe nuni pwea pina atami ni'ima'uri 'unavu'e
niho'o areri pavarime 'ee haha natohwa hi'eju'e namu 'wamana.
7 'Ejume Jesura ijá wama Nara vu'areje veje marahuna 'wamana.
8 'Ejume sorutia namikia kajara eha vena ijá 'wama Natohwe na ea sisea
ijihuna'e Ara nuni sei vuhunijaho niho'o areri panakúne ma iri 'wara'eje
nuni pwea kajaho maranama.
9 Na sorutia kaivo na ea ka'ene na 'ajohi'ini jihipuni harina. 'Ene na 'u'o
sorutia puni natohwa'omo nara ea pina va'a 'wavujaho hu va'una. 'Ene
vukú'o ea pina roa 'wavujaho hu rouna. 'Ene na nuni pwea'e a ike vena
'wavujaho hu venuna 'wamana.
10 'Ejume Jesuho ijí henarena teama'eme ea ka'ene Hua 'arariha va'ajija
ijá 'iama Na nimaa nimaa ja 'waravu. Ike Isureri opuni vajakino ei pini
ija'ina nimaa rohuna niho'o areri pa'ana kavu 'iamana.
11 Ikaho vwiha'avara. Ea niho'o mapoka mapoka vea'e ajimuja'i rena roe
'ee vea va'onuja'i rena roavajipo Godoni ara ka'ene Eparahami ho Aisiki ho
'ee Jekapi ho ijano ruha ka'ene hijujaho pu pu'úmo ahuma hihuna.
12 'Enakaivo ea iki mwe'i hi'avajija samai ato'aruma'e nutuvi'inijino va'e
niramarume upaja ja'i'uji'i nahuna 'iamana.
13 'Ejume Jesura sorutia puni namikia kaji ijá 'wama Raka ka'ene a nimai
ronujara veje oni pwea mara'enakúne va'a 'wamana. 'Ejume ijí huni pwea
ni'aha kwinu sonanana.

Jesura Ea Mapoka Vejume Maraniajina
(Maka 1:29-34; Ruku 4:38-41)

14 'E'eme Jesuho Pita oni sei vai'i kavume Pita oni jura paranahijaho
atama ni'ima'uri 'uname haha ohoa re'eme namana.
15 'Ejume Hura iji 'unama apene 'urijume ni'aha kwinu huni atama
ka'ene haha ohoa kajaho pa'arejume hu 'urine mataume 'iruma amairia
vajihume ijara.
16 'E'eme ijihuni nusireijino ea ka'ene 'avena siseapo ajima'inijija
aherame 'eka Jesuni roume Hura 'avena sisea kajija 'waravi'i sioma
ato'arumana. 'Ene ea ka'ene atama 'uniravi'inijija venaume puni atama
pa'arenaana.
17 Nitama Godira poropetia Aisea oni vaji 'waramajaho nimaa nimaa
renu.
Hura núni atama ani ani'ina 'ee haha hiana 'ekana 'úmana.

Jesu Pa'arariha'iro 'Unama Savujina
(Ruku 9:57-62)

18 'Enarena Jesura eaka mapoka ka'ene Huni rori hija kaji kimarena Hu
toa ropuna'i va'iro 'waramana.
19 'Ejume Sikuraipi pini ijá 'wama Najuhu'ine na A hu'úmo A ichihichihi
va'amajaho na vuhuna 'wamana.
20 'Ejume Jesura ijá 'wama Achimina mwe'i vaji ahejura 'ene uka nesa
rukina kaivo Ema Puni Harihijara ruha ka'ene Huni húmata ranave siheria
vehuna pa'ana 'wamana.
21 'Ejume Huni tisaiporu pini ijá 'wama Natohwe ijinakúne asinamie na
marako va'e nuni oma apene kwananavuma 'wamana.
22 'Enakaivo Jesura ijá 'wama Na 'ararihia ro'i kaivo ea ka'ene kwavi'ina
kajaho maka'eje opu apena va'e ranava 'wamana.

Jesura Puuraˈe ˈWaravume Ajuaranajina
(Maka 4:35-41; Ruku 8:22-25)

23 ˈEˈikaivo Hu vaˈe sisima vaji ajivume Huni tisaiporu pu puˈúmo vaˈara.
24 ˈEˈeme soha kajaho nihoˈo ajira amenarena sisima kajaho siseraˈi venana kaivo Jesuho nenana.
25 ˈEjumakamarena Huni tisaiporuepo ˈurina vaˈe saiˈi ijá ˈwava ˈUrina! Núni Natohwe nú kwamasaˈi vejukúne ˈwavara.
26 ˈEjume Hu ijá ˈiama Nimairoa maˈuˈu maikije ja rakijihunaˈe juvo? ˈiˈi kaivo ijiˈa ˈurina ˈwaravume puura kaˈene hirame ˈee soha kaˈene amenajaho mahoˈo paˈarenana.
27 ˈEjumakame pu oja hwaˈusunahaˈeme ijá ˈwava Hu ea iraka saˈinaˈomo Hu ˈwaravume puura ˈee soha Huni ira hejare? ˈwavara.

Jesura Ea Noˈoheˈi ˈAvena Siseopo Ajimaˈinaˈe Vejume Maraniana
(Maka 5:1-20; Ruku 8:26-39)

28 ˈEˈejume sisima kajaho roe toa ropunaˈi Katarini roiˈi kivume ea noˈoheˈi ˈavena sisei ajimaukame pu vaˈe euchi hinone pu nihoˈo ajisimaˈora ˈee ani ani vejukame ea ˈunama kajihuna kajaho paojuraˈomo Hu vaˈe ijihi piunimana.
29 ˈEjume ea kajipo ajira emaavajiˈi ijá ˈwava Godoni Harihe A raka nú vetúˈena? Vea kaˈene Ara núa ruruhunijaho maiˈo paroˈeme A nú ruruˈirono roane? ˈwavara.
30 ˈEnakaivo ijiha kajakaru maha mapoka namijara.
31 ˈEjumakame ˈavena sisea kajipo Jesu jarime ijá ˈwava A ura nú sioma atoˈarumuhunaˈe reˈamajaho atoˈarumuˈe nú vaˈe maha kahehi ajima ˈwavara.
32 ˈEjume Jesura ijá ˈiama Vaˈajiha ˈiavume pu niˈaha kwinu ariha vaˈe mahaka mapoka kajija ajimaume pu niˈaha kwinu vaˈe rarahi arihe toi imwasamiara.
33 ˈEjumakame ea kaˈene ijí maha kaji ˈajohiˈinijipo ninukujaha vaˈe ari useme ijí maha kajihipuni vuˈa ˈwarame ˈee ea kaˈene noˈoheˈi ˈavena sisei ajimaˈini jihipuni vuˈa ˈuˈo ˈwaravara.
34 ˈEjumakame eaka mapoka kaˈene ara kajiˈurijipo niˈaha kwinu niana roe ijí Jesuho kamareja ˈejahae ijí puni kwaa kajaho areˈi kaivo ˈurine ani vaˈamarono ˈwaravara.

9

Jesura Ea Haha Ajuarajiˈina Vejume Maranajina
(Maka 2:1-12; Ruku 5:17-26)

1 ˈEjumakame Jesuho vaˈe sisima vaji ajime vaˈe toa one karaˈi Huni ari vaˈana.
2 ˈEˈejume ea ˈahopo ea pina atami ˈunamarena huni ˈata nihoˈo ajuaranaˈomo pu huni suhijiˈi apene Jesuni roume Hu kimajaho pu nihoˈo nimaa nimaa rojuma kimarena Hu ijí ea kajaho ijá ˈwama Nuni harihe oja pahianaˈamana. Oni sisea nipaˈarenukúne ˈwamana.
3 ˈEjumakame Sikuraipiepo ijí ˈwamapene ojiˈi ijá ˈwava Hu hine Godi mataha ˈwaramu ˈwavara.
4 ˈEjume pu raka kaˈene vwihaja kaji Jesura kimarena Hu pu ijá ˈiama Ja raka vene hine ˈunama sisea ani ani vwihajo?
5 ˈÚ ˈunama icháˈinijara samaumaaˈe a oni sisea niparanu ˈwaˈeju ho a ˈurine namina vaˈa ˈwaˈejo?

6 'Enakaivo jara ijí hena ka'avarono ijihuna'e Ema Puni Harihijara iki
mwe'i roe sisea vwihana arehuni haruriji'i roana 'i'i kaivo ea ka'ene 'ata
ajuaraji'ina kajaho ijá 'wama 'Úrine oni suha apene ari va'a 'wamana.
7 'Ejume hu 'urine huni sei va'ana.
8 'Ejumakame ea mapoka ijí Godoni harura kaji kamareja Godi
ta'arohara. Ijihuni maijaho Godira harura kajaho emaa vajihana.

Jesura Matiu 'Umenajina
(Maka 2:13-17; Ruku 5:27-32)

9 'E'eme Jesuho ijí ara kaji rene va'i kavume ea pina ka'ene huni iha
Matiuna 'wavujaho takisia apejuri seijino hinana. 'Ejume Hu ijá 'wama Na
'ararihie roa 'wamana. 'Ejume hu 'urina 'arariahae Hu hu'úmo va'ana.
10 'Enarena Jesuho Huni tisaiporu pu'úmo sei vaji hi'eme ea mapoka
ka'ene takisia apeji'ina 'ee ea ka'ene sisea veji'inijija roe pu pu'úmo ahuma
'iruma ijara.
11 'E'eme Parasiepo kamareja pu Huni tisaiporu aporame ika 'iava
Irakijihuna'e joni Najahi'inakaho ea ka'ene takisia apeji'inijija 'ee ea ka'ene
sisea veji'inijihi pu'úmo 'iruma iji'i hino? 'iavara.
12 'Ejume Hu ijí henarena ijá 'iama Ea ka'ene atama pa'uniravi'inijija
juketa pasaravura. 'Enakaivo ea ka'ene atama 'uniravi'inijipo pupusu
saravura.
13 Ja ma va'ajimareje Godoni ira vaji ika'inaka 'waramaji sama ka'avara.
Na emaapo temukivu kaivo Na swasa vehuna senimu. Ijihuni maijaho
Na ea mamaa'e 'eka'i rohuna pana kaivo ea sisea punijihuna'e Na routa
'iamana.

'Aura Arevuji Rone Apovajina
(Maka 2:18-22; Ruku 5:33-39)

14 'E'ejume Joni oni tisaiporu Jesuni roe ijá 'wava Irakijihuna'e núa 'ee
Parasia 'aura arevu kaivo Oni tisaiporu 'aura paarevo? 'wavara.
15 'Ejume Hu ijá 'iama 'Ú ei pini napasi ne'i 'aha'eje hu ehwa pu'úmo
hi'ipisa ijihuna'e chora hija raka? Niho'o pana. 'Enakaivo ea ka'ene ijí
napasi nena kaji apena va'e hu kú'o pu pu'úmo pahija kamareje iji'a pu
'aura arehuna.
16 'Ene ea 'aho'a ateha sahasapo napavujaho pu ateha maiu'ina puni
pwina pa'eke suhura. Ijihuni maijaho ijí suhakavi'i ijí ni'ajahe ni'ima'ura
napa'amarono pasuhura.
17 'Ene vukú'o 'wainia maiu'ina hanuha sisa sahasa vaji veri'avajaho
hanuha sisa sahasa kajaho napama arihuna. 'Eje hanuha sisa sahasa kaji
'u'o siserahuna. 'Enakaivo hanuha sisa maiu'ina vaji 'wainia maiu'ina
veri'amajaho marahuna 'iamana.

Ea Ni'ina Huni 'Apaja 'Ee Napari Jesuni Ateha 'Unamajina
(Maka 5:21-43; Ruku 8:40-56)

18 'E'eme Jua puni 'ajohi'ina natohwijaho roarene Huni una'i nitupari
savi'i ijá 'wama Nuni 'apaja iviamajai kwamanakúne roe Oni ija huni haha
'ahi ranave 'urinama 'wamana.
19 'Ejume Jesuho 'urine hu hu'úmo va'ume Huni tisaiporu 'u'o pu pu'úmo
va'ara.
20 'E'eme napara pina 'aa vuravi'ina juara iropu ropu no'ohe'i
pa'arenana'omo Jesuho vai'i paka'eme hu túna'i rou va'o ija joranajaho
va'e Huni ateha uri vwemana.
21 Ijihuni maijaho hu huhusu ijá rona Na Huni ateha ura kaji vwe'ujaho
na marani'ena ronarena ijihuna'e vwemana.

22 'Ejume Jesura aroma napara kajaho kavi'i ijá 'wama Nuni 'apajakera
oja pahiana'amana. Ijihuni maijaho ara nimai ronajara veju'e
maranaukúnina 'wamana. 'Ejume napara kajaho ni'aha kwinu maranana.
23 'Ejumakavi'i Jesuho iji'a va'e ea natohwa kajihuni sei vai'i kivume ea
mapoka hine hurisia hwasihe 'ee hine iruno'a apeji'i kúrúhwa ani rejara.
24 'E'eme Hu ijí va ajime ijá 'iama Ariha va'aha! Ike napaiseakaho
pakwamana kaivo hu nenu 'iamana. 'Ejume ea mapoka Hu ijahara.
25 'Ejumakivi'i eaka mapoka kajaho vejume ma'ahi va'eme Hu ijí aruma
va'ajino ijí napaisea kajihuni iji 'unamapene 'urijume hu 'urinana.
26 'Ejumakame ijihuni pinana kajara renapene arara kajiano va'ana.

Jesura Ea No'o Nia Pa'ana Vejume Maraniajina

27 'E'eme Jesuho ijí ara kajaho are'i kaivo va'eme ea no'ohe'i nia
supavi'inapo Hua 'ararihai'i ijá 'umeja Teviti oni harihakera nú numiruma
'umejara.
28 'Ejume Jesuho va'e sei aji'eme ea ka'ene nia supavi'ina kajija no'ohe'i
ijí va'ume Jesura ijá 'iama Nara ike veje maranihunijaho ja nimai rojo?
'iamana. 'Ejume pu ijá 'wava Natohwe nú nimai roju 'wavara.
29 'Ejume Hu puni nia 'aha kajino ija 'uniravi'i ijá 'iama Jara nimai
rojujara venau'e maraniu 'iamana.
30 'E'eme puni nia ni'aha kwino jaraume niriara. 'Ejume Jesura ira kisi
ijá 'iama Ja ea 'aho'a pa'wara'avara 'iamana.
31 'Enakaivo pu no'o va'ajimareja ea mapoka 'waramapena ojumakame
Jesuni vu'a kajaho rausahapene va'ana.

Jesura Ira Pa'anae Vejume Maranajina

32 'Ejume pu va'eme ea pina ira pa'ana 'avena siseapo ajivura'omo pu
apene Huni roara.
33 'Ejumakame 'avena sisea kajaho 'e'una va'eme ea kajaho ira
'waravumakame ea mapoka ijí kamareja oja hwa'usunaha'eme ijá 'wava
Nú ea ika'ina Isureri opuni vaja pakivura 'wavara.
34 'Ejumakame Parasi ijá 'wava 'Avena siseijihipuni natohwijara
ni'ajahu'e 'avena sisea ato'arumau 'wavara.

Jesura Ea Numirame Puamu Venajina

35 'E'eme Jesuho va'e ara mama'ina 'ee ara ma'u'umaa ijino puni
Sinakoku ka'ene namijujino Godoni vu'a mai maiu'ina ka'ene Huni ara
rona 'waramaji najahana. 'Eji'i ea ka'ene atama 'uniravi'ina 'ee unenu'u
'aho'a ani'ina renaujija vejume sonahiara.
36 'Eji'i Hu kimajaho ea mapoka ijí ani rejara kaivo pu majikari areri
sipiepo sipia 'ajohai'ina pa'a ojuja'ina'e vejume Hu niho'o temumana.
37 'Ejumakame Hu Huni tisaiporu ijá 'iama Juara mapoka'e tuma navu
kaivo ea ka'ene juara sahunijaho kwinu kwinuna.
38 'Enajihuna'e juara savuri Natohwiji jarivakame Hura ea ka'ene juara
sahunijaho irechami'amana 'iamana.

10

Apasorua Iropuropu No'u Pijihajina
(Maka 3:13-19; Ruku 6:12-16)

1 'Ejume Hu Huni tisaiporu iropu ropu no'o 'umenaume Huni roumakivi'i
pura 'avena sisea ato'aruma'e 'ee atama veje sonahie ea ka'ene haha
siserani'ina amairia Huni harurijaho mihana.

2 Ijí Huni tisaiporu iropu ropu noˈoheˈi kajihipuni ihijaho ikihina. Saimani kaˈene Pitana ˈwavujine ˈee huni ˈuˈua Eniturune ˈee Jemisina ˈwavujaho Sepati oni hariha ˈee huni ˈuˈua Jonina ˈwavujaho
3 ˈee Piripu ho ˈee Pataramiu ho Tomasi ho Matiu kaˈene takisia apejiˈinijaho ˈee Jemisi kaˈene Apiasi oni harihijaho ˈee Tariasiho
4 ˈee Saimani Kenani orijaho ˈee Jutasi Isikariatika kaˈene Jesu nahama-hajina.

Apasoru Iropuropu Noˈo Irechamiume Usema Vaˈajina (Maka 6:7-13; Ruku 9:1-6)

5 Ike iropu ropu noˈoheˈi Jesura irechamiana. ˈEˈikaivo ijá ˈiama Ja Jenitaru puna pavaˈe ˈee Sameria opuni ara vaja pavaˈavara.
6 ˈEnakaivo arira vaˈe Isureri opuni sipia kaˈene pivusahu jihipuni vaˈavara.
7 ˈEnareje vaˈe najahareje ijá ˈwaraˈavara Godoni arijihuni ˈunama niturana roanaˈomo maiˈo piunahuna ˈiavara.
8 ˈEnakaivo ea kaˈene atama ˈuniraviˈinijija veje sonahie ˈee ea kaˈene kwamasahiˈinijija veje ˈurine ˈee ea kaˈene reporosia rukinijija venaˈe reporosia paˈarenaˈe ˈee ˈavena sisea ea ajimaˈinijija siomaˈavara. Ja maapejarakúne mavajiˈavara.
9 ˈEnakaivo ja ijí vaˈi veˈavajaho korutia ho siriva ho kapa monijaho pina joni tuja vaja nihoˈo panaˈavara.
10 ˈEne joni tuja paˈeke ateha noˈo paˈeke ˈee joni mumora hwana paˈeke ˈee pijuha paˈekavara. Ijihuni maijaho ea irara ea ˈahoˈa niˈajihujaho ijí ea kaˈene pu niˈajihu kajipo ˈiruma pu vajihuna.
11 ˈEnakúne ja vaˈe taunuina ho ari useˈavajaho hami aporama henu vaˈo ea mamaijihi puˈúmo hinu vaˈo vaˈavara.
12 ˈEne ja vaˈe sei ajiviˈi ea kaˈene sea kaji hijujija ˈajoraˈavara.
13 ˈEjiˈi kive pu ja ˈajorava kiˈavajaho pu puˈúmo matauˈavara kaivo pu paˈajorava kiˈavajaho pu puˈúmo pamatauˈavara.
14 ˈEˈeje ara kajiˈu puna ho ei pini joni vuˈa pahene pataaroraha kaˈavajaho joni mumora hari saina kaˈene namujaho taireˈi kaivo vaˈavara.
15 ˈEnakaivo Na nimaa nimaa ˈwaravu vea kaˈene ˈotua veˈavari veijaho eakijahija nihoˈo sisea aniˈina renahuna. Kwaa kaˈene Satami Kamora renajaho asimareje nihoˈo aniˈina rehuna.

Siseˈi ˈAhihuna Kaˈene Roujina (Maka 13:9-13; Ruku 21:12-17)

16 ˈEnakúne hami heha. Na ja irechamiujaho areri sipiaˈe ˈua neˈa puni vaji irechamiu jaˈinaˈe irechamiu. ˈEne ja raka veˈiro veˈavajaho marakuˈa vwihana areri taparapo vejujaˈinaˈe veˈavara. ˈEnakúne ja marahuˈorapo ajuarasaha ojujaˈinaˈe oˈavara.
17 ˈEne hami kiˈavara. Erapo ja ˈeke namahareje ˈeka vaˈe kanisoru puni nini vaˈe ˈee pu ja ˈekaˈe puni Sinakoku vaji hijihahuna.
18 ˈEne Nuni hahijihunaˈe pu ja ˈekaˈe ea mamaˈina kaˈene kwaa ara ˈajohiˈini jihipuni unaˈi vaˈe ˈee kamatia epuni una ˈuˈo vahuna. ˈEnakúne ja Nuni vuˈakaho pu ˈwarame ˈee Jenitaru ˈwaraˈavara.
19 ˈEˈeje pu ja ˈekaˈe namaˈirono vaˈa kiˈavajaho ja pajumareje ikaˈina vwihaˈavara. Na vina vuˈa icháˈinaˈe ˈwaraˈejo? paroˈamana. Ijihuni maijaho vea kaˈene ara ˈwaraˈi veˈamajino raka kaˈene ara ˈwarahunijaho vajahe ˈwarahuna.
20 ˈEnajihunaˈe ijí vuˈa kajaho a pana kaivo Amo oni ˈAvenijara oni vaji ˈwarahuna.

21 'Enare'e ei pini huni poka 'otu vetiakame erapo apene 'anaa kwahuna. 'Eje omahi huni hariha ija'ina 'ahahuna. 'Ejakame kasihwapo emahwaha namahe 'anie tirahuna.
22 'Enakaivo Nuni hahijihuna'e ea ja senahuna. 'Ene ea irara 'ata kairane hi'eje mwe'akaho pa'are'amajara marana parahuna.
23 'Enakúne ari pini ja ruaraha ki'avajaho marako'a juhaha va'e ari pini va'avara. 'Enakaivo Na nimai ja 'waravu ja joni kaukara ka'ene ike Isureri opuni ara kwaa vajakino vejujaho mai'o pave para'eje Na Ema Puni Harihijaho kú'o 'unama rohuna.
24 'Ene tisaiporu ijaho huni tisa paasimana 'ee pweijaho huni natohwa paasimuna.
25 'Enakaivo tisaiporu ijara huni tisa ijí vare'ina'e re'ipisa areri reje 'ee pweijara huni natohwiji vare'ina'e re'ipisa areri reja'a. 'Enakaivo pu ijí sea anesura kajaho Pierisiparu 'wa'avajaho pu ijí sea kaji hijujija 'u'o ni'aha kwino sisea 'wava'a.

Irá Juhahunijina?
(Ruku 12:2-7)

26 'Enajihuna'e ja ea 'aho'a pajuha'avara. Ijihuni maijaho uneunecha mapoka ka'ene vaji navu'e ea mapoka pakivura'omo túna'i sama hirahuna. 'Ene ea mapoka ni'i ni'i hemi navujaho hena kihuna.
27 Vu'a ka'ene sei vaji Nara ja masuani 'waravukaho ja samaumai 'wara'avara. 'Ene vu'a ka'ene Na atai koravu'e ja hejukaho ja ma'aha riri namine 'wara'avara.
28 'Enakaivo ike haha huriji erapo 'anaa kwahuniji ja paju'avara. Pu joni 'avenijaho pa'anaa kwahuna. 'Enakaivo Godira haha 'ee 'avena iji'i 'aniareje ato'aruma'e vena vaji va'ajime rehunakúne ijí ju'avara.
29 'Ene ea uka 'u'umai no'o 'wani toia 'imejura. 'Ena'avo joni Omijara ijí uka 'u'ua kajara mwe'i 'onujaho Hu kama henuna.
30 'Ene ijí joni húmata 'ahi sapasa icharo namujaho Hu nihena kimuna.
31 'Enakúne ja paju'avara. Ijihuni maijaho jara uka 'u'ua mapoka kajaho asitahara.

Keriso Rone 'Warahuna ho Pataarohuna
(Ruku 12:8-9)

32 'Ena'omo ea irara Na ronareje ea mapoka puni una'i 'wara'amajaho Na 'u'o ea kaji rone kahino akúpa 'ahi Nuni Omijihuni una'i nahama 'warahuna.
33 'Enakaivo ea irara Na hemihareje ea 'aho'a panaja'amajaho Na 'u'o ea kajaho kahi akúpi 'ahi Nuni Omijihuni una'ijaho hemahuna.

Matauhuna Pana Kaivo Ahaahunijina
(Ruku 12:51-53; 14:26-27)

34 'Enakúne ja ika'ina pavwiha'avara. Na iki mwe'i matauvi'ina paapena routa kaivo Na ea so'wi ahaa'i routa.
35 Nara roujihuni maijaho Na veje harihwapo omahwaha chichahie 'ee 'apajahi oaha chichahae 'ee hariahoni naparijara sasaha chichaha'amarono routa.
36 'Enakaivo emahuni nakijaho huni kachi'ipo rehuna.
37 'Eje ea irara omaha oaha ijihi oja miha para'i kaivo Na oja pamihujaho Nuni tisaiporua areri parehuna. 'Ene ea irara hu huni hariha 'apahija ijihi oja mi'i kaivo Na oja hami pamihujaho Nuni ea areri parehuna.
38 'Ene ea irara huni korosia paapene Na 'ararihi'amajaho hu Nuni ea areri parehuna.

39 'Ea irara huni hiiji ori ni'ajara'amajaho huni hiijaho ranahuna. 'Ene ea irara huni hiiji Nunijihuna'e Godoni vu'a maa maiu'ini jihuna'e rana-majaho hu huni hia 'onanahuna.

Eha Huni vu'a
(Maka 9:41)

40 Ea irara ja hami 'ahiujaho pu Na 'u'o hami 'ahiu. 'Ene ea ka'ene Na hami 'ahiujaho pu Godi ka'ene Na ranamiume rouji 'u'o hami 'ahau.
41 Ei pini ka'eje poropeti pini roa kamareje hu 'ajoha'amajaho Godira eha Huni poropeti mi'amaja'ina'e ea kajaho eha areri mahuna. 'Ena'omo ei pini ka'eje ea ariramaa roa kamareje hu 'ajoha'amajaho Godira eha ea ariramaa mi'ama ja'ina'e ea kajaho eha areri mahuna.
42 Na niho'o nimaa nimaa 'waravu. Nuni tisaiporu ijihuna'e ea ma'u'umaakihi toa huanava kimareje toa 'e mi'avajaho ea kajaho eha maa paasihuna 'iamana.

11

Ea Joni Papitisita Oni Rena Roara
(Ruku 7:18-35)

1 'Enarena Jesuho Huni tisaiporu iropu ropu no'ohe'i kajipo raka ka'ene vehunijaho 'waravume pa'arejume Hu ijí rene va'e puni ari najahe vu'a 'wara'irono va'ana.
2 'E'eme Joni tipurai hiji'i Kerisora raka ka'ene venajaho henarena hu huni tisaiporua no'o irechamiume Huni roara.
3 'Enareja pu Hu apoma ijá 'wava 'Ú A ea ka'ene rohunaka 'waruvajina ho nú ea pina sa'eja? 'wavara.
4 'Ejume Jesura ijá 'iama Ja iviamaa 'unama va'ajimareje ja raka ka'ene hena kavajaho Joni 'waraha.
5 Ea ka'ene nia supama'inijija nia niriu'e ea ka'ene irima'inijija 'urahe matauma oju'e ea ka'ene reporosia rukina pa'arenau'e ea ka'ene ataa pa'ajija heju'e ea ka'ene kwamasahi'inijija ni'urine mai'o hiju. 'Eju'e Godoni vu'a mai maiu'inijaho ea ka'ene pivusahi'iniji najahu.
6 'Ena'omo ea irara Nuni hahijihuna'e paju'amajaho niho'o hu mera-jahi'ina 'iamana.
7 'Ejume Joni oni pwehijijija va'eme Jesura eaka mapoka kajihi Joni rona 'waramarena ijá 'iama Ja va'e nechi'a riri va'ajaho ja iraka kavare? Ja vi hwa'oha raka'e hwasisi'i ninamarena varivi'i navumakame ja ijí ka'i va'ara raka?
8 Ja ijino va'ajaho ja raka'e ka'i va'are? 'Ú ei pini ateha ka'ene mavarasa'inijino apúsavumakame ja ka'i va'ara raka? Heha! Ea ka'ene ateha mamai savujaho kini huni sei hijura
9 kaivo ijí jara raka ka'ene ka'i va'a kajaho 'wariva hejuma. Ja poropeti ka'i va'are? I'a Na ijaho ja ni'waravume hejara. Hura poropeti 'aho'akija asitahu.
10 Ikaho nitama ea kaji Godoni ira vaji rona 'waramajina.
Heha! Na Nuni vu'a 'waravi'ina ranave Oni una'i vu'akame hu Oni 'unama amairiahuna 'úmana.
11 Na niho'o nimaa nimaa ja 'waravu Joni Papitisita eaka mapoka ka'ene mwe'a kakino hijujaho hura asitahana. 'Enakaivo Godoni ehija ma'u'umaijipo Joni asivu.
12 'Enakaivo veaka Joni Papitisita aneja vene ea najahaji rena roe iviamaa 'e'unukino renareja ea mapoka Godoni ara pi'ona'iroreja harura ni'ina

veju kaivo ea ka'ene ajisinijipo niho'o Godoni ara kajaho harura vene ape'i veju.
13 'Enakaivo nitama Godoni poropeti 'ee ea ka'ene Godoni tamana vaji 'warama apena rou va'o roe iviamaa Jonira roani veakino 'e'unakena.
14 'Enakúne ja ura ijí hena nimai ro'i 'ahi'amajaho Joniho Iraijana. Hu ea ka'ene rohuna 'waruvajina.
15 Ea irara areri ataa jaraa'e he'i ve'amajaho ataa apúsame henama.
16 Ea ka'ene iviasi hijukija Na iraki apene manura veti'ejo? Ijihuni maijaho pu areri sesamaapo maketi hine sesamaa 'aho'a'e 'umenai hijuja'ina'e veju.
17 Nú jona'e hurisia hwasihihura kaivo ja pajavavura. 'Ene nú virisi vejura kaivo ja paniramaruvura 'umejara.
18 'Enakaivo Jonira roarena 'aura areme 'iruma paine 'ee toa paijumakame ea mapoka ijá 'wava Hu 'avena siseapo ajivu'e avanu 'wavara.
19 'Enakaivo Ema Puni Harihijara roajaho Hu 'iruma ine 'ee toa inana. 'Enajihuna'e pu ika'ina 'wavu Kaha! Hu 'iruma arisi isa'ora 'ee Hu arisi toa sisea isa'ora Hu ea ka'ene takisia apeji'inijihija 'ee ea ka'ene sisea veji'inijihi puni napura. 'Enakaivo ea ka'ene vwiha mamaa rukinijija pura ichá'ina ka'ene vejujara najahujaho pu hena kavi'ina 'iamana.

Ara Ka'ene Panimaa Roji'inijina (Ruku 10:13-15)

20 'Ejumakame kwaa ara 'aho'a uneunecha ka'ene ea areri pavehunijija venana kaivo ea mapoka puni sisea paarevumakame Hu pu 'uraraharena ijá 'iama
21 Ja ea ka'ene Koresini hine 'ee Petasaita hijujija eha sisea apehuna. Ijihuni maijaho Na joni ari uneunecha ea areri pavejura veju'ukame ja panimai roju kajihuna'e ja eha sisea apehuna. Na Taia 'ee Sairani ija'ina'e ve'ipisa pu niho'o maraku'a puni sisea niaremamaa areva'a.
22 'Ena'omo na nimai ja 'waravu. Vea ka'ene Godira mwe'akaki 'otua venuni veijaho kwaa iha Taia 'ee Sairani ijija jara eha ka'ene ni'ima'ura ape'avaja'ina'e papehuna.
23 'Enakaivo 'ú ja Kapeniami orakija ja ma joni haha kakino 'eka kahino Godoni ari va'iro avajo? Ja niho'o kwa ka'ene veni renuni kwaijino vahuna. Ijihuni maijaho Nara uneunecha ka'ene ea areri pavejuraka joni vaji veju'ukame ja panimai rojuke Satami ija'ina ve'ipisa ijí ara kajaho iviasa ijí nava'a.
24 'Enakaivo Na nimaa ja 'waravo. Vea ka'ene Godira 'otua ve'amani veijaho Satami opo eha ma'uako mihuna kaivo ja niho'o eha ni'ima'ura mihuna 'iamana.

Nuni Roe Ojuta Hweha (Ruku 10:21-22)

25 'E'ikaivo ijihuni vea kajino Jesura eha vene ijá 'wama Amo ka'ene akúpa mwe'a ijihuni Natohwiji'o Na teimani 'wavujihuni maijaho Ara uneunechakija ea ka'ene vwiha mamaa vwihaji'inijija 'ee hena kavi'ini jihipuni una'a pavejume samaa renana kaivo kasimaaru najahana.
26 Nimai Amo A ija'ina venajara teamanamu.
27 'Enakaivo uneunecha mapokijija Amora Nuni ija tahi irechamana. Ijihuna'e eaka mapokijija Godoni Harihijaho hami pakama pahejura kaivo Amora huhusu hami hena kamuna. 'Eju'e eaka mapokijija Amoho hami pakama pahejura kaivo Hariahi huhusu hami hena kamuna. 'Enakaivo

Hariahi ea irá ura renajiru Omahaˈe nahume hu ˈuˈo Omaha hena kamuna ˈwamana.
28 ˈEne Hu pu ijá ˈiama Ja ea kaˈene ahija apene oja vaja sirua paˈarenaujija Nuni roajive Nara venaˈe joni ahija paˈareje ojuta hwena hiha.
29 ˈEne Nuni ˈunama kaˈene kisimaˈurijaho jonaˈe apene Nuni ˈunamiji kama heha. Ijihuni maijaho Na matauviˈina ˈee masuani hijiˈina. ˈEne veje joni oja masuani sonama namama.
30 Ijihuni hahi Nuni ˈunamijaho samaumaa. ˈEne Nuni ahijijaho nimaa nimai nasina ˈiamana.

12

Sapati Rona Aposaravajina
(Maka 2:23-28; Ruku 6:1-5)

1 ˈEˈeme ijihuni túnɑˈi Sapati veijino Huni tisaiporu puˈúmo konesa juari ˈuraha vaˈeme pu matunavume konesa ˈeka ijara.
2 ˈEjume Parasiepo kame Jesu ijá ˈwava Jua puni varapijaho Sapatia juasiˈi ˈiruma paˈekura kaivo Oni tisaiporu hine ˈiruma ˈeka iju ˈwavara.
3 ˈEjume Jesura ijá ˈiama ˈÚ ja Godoni ira vaja pataha kavure? Naˈia pini Tevitira pwehwa puˈúmo matunavumakame vejajaho ja patahare?
4 Pu ijí Temiporu kajino vaˈe arumareja ijí puretia kaˈene ea mapoka paijura kaˈene hu pwehwa puˈúmo ˈeke ijajaho pirisitiapo pupuso ijuraˈe ja patahare?
5 ˈEne Mosisi oni tamanijara ea kaˈene Godoni kaukara ˈajohiˈinijihi rona ˈwaramajaho ja pataha hejara raka? Pu ijí tamana Sapatia vea kajaho pu Temiporu vaji pirisitia varapi ˈwaramajaˈina pavejura kaivo pu sisea pavejara.
6 ˈEnakaivo na nimai ja ˈwaravu Ea kaˈene ike Temiporua asima parana-jaho iviamaa ikeho naminu.
7 ˈEnaˈomo jara ijí Godoni ira vaji raka kaˈene ˈwarama kajihuni maiji hena kaˈipisa Na ema kime temukavujara ura renu kaivo jara Nuni swasa vejujaho Na ura pareniaˈa. ˈEnakaivo ja ea kaˈene sisea pavejajihi punaˈi sisea pavejaˈa.
8 ˈEnakaivo Ema Puni Harihijaho ijí Sapatia kajihuni Natohwa ˈiamana.

Ea Ija Ajuaraviˈina Vejume Maranajina
(Maka 3:1-6; Ruku 6:6-11)

9 ˈEnarena Jesuho ijí ruha kajaho areˈi kaivo sinakoku naminujino vaˈana.
10 ˈEnakaivo ijino ea pina ija uˈurajiˈina hinunaˈomo ea ˈahopo Jesu namaˈi ˈahiumakame Hu apome ijá ˈwava ˈÚ ea ˈahoˈaˈe Sapatia vei venaˈe maraniˈamajaho arerinaˈaho pane? ˈwavara.
11 ˈEjume Jesura ijá ˈiama ˈÚ joni ei pini sipia rukina reˈiraˈomo Sapati kajino maˈoa vaji ˈoˈipisa ja paˈena apene ˈajiva raka?
12 Nú emaakipo sipia asitaharaˈomo nú Sapati kakino ˈunama mai veˈavajaho areri rehuna ˈiamana.
13 ˈEˈikaivo ea kaˈene ija sisea kajaho ijá ˈwama Ija ahasirima ˈwavume hu ija ahasirimajaho huni ija kajaho niˈaha kwino maranarena ija ropuna ijí vareˈi renana.
14 ˈEjumakame ijí Parasia kajipo vaˈe ahuma hine ichá ˈinaˈe Jesu ˈanahuniji ˈwaviˈi hijara.

Godira Iji Pijihani Pweijina

15 'Ejumakamarena Jesuho ijí henarena Hu ijí sea kajaho are'i kaivo ariha va'ume ea niho'o mapoka'e Hu 'arariha va'ume Hura ea ka'ene atama rukinijija vejume maraniara.
16 'Ejumakame Hura raka ka'ene vena kajaho ea 'aho'a pa'wara'avarono Hu pu 'waramana.
17 'Enakaivo raka ka'ene nitama Godoni ira vaji poropeti Aiseara 'waramajaho nimai renana.
18 Godira ijá 'warumana
Ikaho Nuni pwea ka'ene Nara iji pijahujina. Na Hu oja mahu. 'Ene Na Hu niho'o kavujaho teamanima paranuna'omo Na Nuni 'Avena Hu samahuna. 'Ejakame Hura Jenitaru 'otua arira vetihuna.
19 'Ene Hu ea pa'urarahune 'ee Hu ira ajira ea pa'ananajihune 'ee Huni ira ma'aha rira majikari pahehuna.
20 'Enakaivo hwa'ohapo irasahe navujaho Hu paveje tu'usunaha arihuna. 'Ene vena ka'ene utahu va'o ma'uaku'wi renujaho Hu paveje utahuna. Ijihuni maijaho Hura veje ariramaa rene asitaha parahuna.
21 'Ejukame Jenitaru Huni ihijihuni vajijino maranihuniji nimai roji'i hiju 'úmana.

Jesune 'Ee Pierisiparu (Maka 3:20-30; Ruku 11:14-23)

22 'Enakaivo ea 'ahopo ea ka'ene 'avena sise'i ajimarena ira pa'warame 'ee nia paniri'inijaho ahema apene Jesuni roume Hura vejume ea kajaho nia nirie ira 'waramana.
23 'Ejumakamareja eaka mapoka kajija oja hwa'usunaha'eme ijá 'wava 'Ú Hu Teviti Oni Hariha pana raka? 'wavara.
24 'Ejumakame Parasiapo ijí henareja ijá 'wava Hura 'avena sisea pasioma kaivo Pierisiparu ka'ene 'avena siseijihipuni natohwijara siomau 'wavara.
25 'Ejume Jesura puni vwihaiji kimarena Hu pu ijá 'iama Ara 'ahosupo riri ahaame ara'ipisa niho'o 'aha josu pahija'a. 'Eje kwaa 'ahosupo riri ahaame pu hina 'arahi'i hi'ipisa niho'o pa'areja'a.
26 'Ena'omo Setanira 'urine 'ori'ini riri aha'ipisa hu ichá'ina'e areri namija'e?
27 'Enavo jara vwihajujaho Nara 'avena sisea ka'ene siomahujaho Pierisiparura reju'e siomahu 'wavu kaivo irahuni harurijara rejakame joni harihija 'avena sisea kajaho sioma'eja? Ijihuni hahi joni harihija kajipo ja nahamahuna.
28 'Enajihuna'e Na Godoni 'Avenijara veje 'avena sisea siomaujaho Godoni arijaho nikino joni vaji roana.
29 Ichá'ine ea pina va'e ea ka'ene harusini jihuni sea ajime Huni 'iruma 'eka va'ena? Hu maijaho maraku'a ea ajisina kajaho kamomapi nina'i kaivo iji'a huni 'iruma kajaho nesi 'eka va'amana.

Sisea Ka'ene Niho'o Pavwihana Arehunijina

30 Ea ka'ene Na hu'úmo parenujaho hu Nuni pwina pana. 'Ene ea na hu'úmo parene ea nianaujaho hu veju'e pu jirijiri va ranavura.
31 'Enakaivo Na nimaa nimai ja 'waravu. Ea ka'ene sisea vene 'ee ea rona'avajaho Hu vwihania arehuna. 'Enavo Godoni 'Aveniji rona'avajaho Hu niho'o pavwihane arehuna.
32 'Ene ea irahipo Ema Puni Harihijihuna'i ira sisea 'wa'avajaho puni sisea vwihanie arehuna kaivo Godoni 'Aveni jihuna'i sisea 'wa'avajaho Hu niho'o puni sisea iviamaa pavwihanie areme 'ee vea ka'ene pu kwamasa'avari túna'ijaho pavwihanie arehuna.

Icha ˈEe Huni ˈIna
(Ruku 6:43-45)

33 ˈEnakaivo icha maijara mamai reˈamajaho huni ˈina ˈuˈo mavarasaˈina
rehuna. ˈEne icha kajara sisea reˈamajaho huni ˈinijaho nihoˈo sisea
rehuna. Icha ˈina punijino icha irakijija kima hehuna.
34 ˈEnakaivo ja iviamaa hijujija tapara sisesa ijina. ˈEnaˈomo ja ichá ˈinaˈe
unenuˈu pina kaˈene maijaho ˈwahune? Irijija raka kaˈene oja vaji
rarejujiru ˈwavura.
35 ˈEnakaivo ea kaˈene puni oja vaja ariramaaru navujija vwiha maaru
vwihana ˈwaravura. ˈEjuˈe ea kaˈene puni oja vaja sisearu navujija sisearu
ˈwaravura.
36 ˈEnavo Na ja ˈwaravu. Ira sisea mapoka kaˈene emaapo majikarino
ˈwavukija vea kaˈene Godira mweˈakaki ˈotua veˈamani veijino ijaho
aporuhuna.
37 ˈEnakaivo ijí ira kaˈene ara ˈwaramu kajara rejakame Godi ja ea arira
ˈiˈena ˈee joni ira kajara rejakame Godi ja namahuna ˈiamana.
38 ˈEjumakame ijí Sikuraipia ˈee Parasi ijipo Jesu ijá ˈwava Najuhiˈine nú
ura Ara unenuˈu pina kaˈene ea areri paveji ˈiniji veja kava ˈwavara.

Emapo Areri Pavejuji Veja Kaˈiro Miˈimiˈivajina
(Maka 8:11-12; Ruku 11:29-32)

39 ˈEjume Hu eha vene ijá ˈiama Ea kaˈene nihoˈo sisea ani ani veji ˈinakije
Nara ea areri pavejuri uneunechiji najaˈurono ˈwarivu. Na unenuˈu pina
ea areri pavejujaho panajahuna vo poropeti Jona renajiru najahuna.
40 Ijí ea kaˈene Jonana ˈwavu kajaho naˈia noˈopisune vea noˈopisu ijano
kija natohwa huni tei vaji namanaˈomo Ema Puni Harihiji ˈuˈo ijaˈina naˈia
noˈopisune vea noˈopisu ijano mweˈi vaji nahuna.
41 ˈEnakaivo vea kaˈene Godira ˈotua veˈamani veijino ea kaˈene Niniva
orijija pu Godoni unaˈi ja puˈúmo namine ja namahuna. Ijihuni maijaho
Jonara najahaji pu hene nimai ronareja puni sisea arevara. ˈEnakúne heha!
Ea kaˈene Jona asimani Eijaho nimaa iki joni vaji hinu.
42 ˈEne vukúˈo vea kaˈene Godira ˈotua veˈamani veijino vea vaˈe ˈonu
karoˈi puni kwinia kaˈene hinujara Godoni unaˈi ja puˈúmo namine ja
namahuna. Ijihuni maijaho ike kwinia karoˈi kwaa jori hinujaho roe
Saramanira kora mamaiji ˈwaravume henana. ˈEnakúne heha! Ea kaˈene
Saramani asimani Eijaho iviamaa iki joni vaji hinu.

ˈAvena Sisei Kúˈo ˈUnama Rohunijina
(Ruku 11:24-26)

43 Vea kaˈene ˈavena sisea emahuni haha ˈahi hinujara ruˈeˈunujaho hu
vaˈe kwaa toa paˈajino vaˈe ojuta hwehuna samujaho pakamuna.
44 ˈEnareˈe hu ijá rohuna Na kúˈo ˈunama vaˈe ruha kaˈene nara hijujino
vaˈuma. Hu ˈunama vaiˈi kavuˈe ruha kajaho ea pahiju kaivo túa ˈanae
amairiana.
45 ˈEnareje hu vaˈe napuhwaha ˈavena sisea ˈahoˈa iropu noˈo ajisinijija
aherama roe ijí hihuna. ˈEnaˈavo marakuˈijaho eakaho siseˈi hinana vo
iviamaa hami sisemai hina parahuna. ˈEnajihunaˈe ja ea kaˈene siseaka
iviamaa hijukija ijaˈina renahuna ˈiamana.

Jesuni Oha ˈEe ˈUˈuhija
(Maka 3:31-35; Ruku 8:19-21)

46 Jesuho maiˈo hine eka mapoka kajihi vuˈa ˈwarama apena vaˈeme oaha
ˈee ˈuˈuhwaha maˈahi namijiˈi Hu vuˈa ˈwaraˈirono savara.

47 'Ejumakame ea pini henarena Jesu ijá 'wama Ike hena ohuna 'ee
'u'uhuana ma'ahi namine A vu'a 'wara'i veju 'wamana.
48 'Ejumakame Jesura hu eha vene ijá 'wama Nuni oha irane? 'Ee Nuni
'u'uhija irahije?
49 'wa'i kaivo Hu Huni tisaiporu iji pijihi'i ijá 'iama Ike kima! Nuni ohija
'ee 'u'uhija ikena.
50 Ea ka'ene Nuni Oma akúpa 'ahi hinujara ura renujiru venujaho Nuni
vwee 'ee ma'ine 'ee oha 'iamana.

13

'Ina 'Oji'inijihuni Haa
(Maka 4:1-9; Ruku 8:4-8)

1 Ijí veaka nikwinu'ina kajiano Jesuho ijí sea kajaho are'i kaivo va'e soha
rori hinana.
2 'E'eme niho'o ea mapoka rarena jihuna'e Hu va'e sisima vaji ajima
asuma hinana. 'E'ejume ea mapoka ijí soha rori namijara.
3 'Ejumakivi'i Hu sisima vaji namine uneunechaka mapokijija hai naja-
hana. 'Enarena ijá 'iama Ea pina va'e 'ina 'o'iro va'ana.
4 'E'eme 'ina 'aho'a 'unamu 'ahi arihume ukapo ro ijara.
5 'Ejume 'ina 'aho'a muna 'ahi mwe'a ma'uako namaji arihajija marako'a
riavara kaivo chinuma jojora parejara. Ijihuni maijaho muna 'aha mwe'a
ma'uako namana.
6 'E'eme vei 'e'una rena ijaho chinuma jojora pa'ana'omo 'anie sarasa-
hara.
7 'Ina 'aho'a ija sisei vaji arihajija riame ajivara kaivo ija sisea ka'ene oma
rukina kajipo raorihume siserasahe 'ina parejara.
8 'Enakaivo 'ina 'aho'a mwe'a mai 'ojajaho riame marasahe 'ina 'aho'a
mapoka (30) rejume 'aho'a mapoka mapoka (60) rejume 'aho'a niho'o
mapoka mapoka (100) rejara.
9 'Enakúne irara ataa rukina re'amajaho ataa apúsame he'amana
'iamana.

Haa Kajihuni Maijina
(Maka 4:10-12; Ruku 8:9-10)

10 'Ejumakame Huni tisaiporuepo roe Jesu apome ijá 'wava A iraka vene
pu vu'a 'waramujaho haaru 'waramo? 'wavara.
11 'Ejume Hura pu ijá 'iama Ja Huni arijihuni hemijaho najahume ja
nihena kavara kaivo pu mai'o pahene pakavi'ina.
12 Ea pina hu 'aho'a na'eje 'aho'a 'u'o 'ekuna. 'Eje ea pina huna poku
pana'avajaho maho'o 'etujahuna.
13 'Enakaivo Nara haa ka'ene 'waravujihuni maijaho ikena. Pu kavu
kaivo ijihuni maijaho pakavu. 'Ene pu heju kaivo ijihuni maijaho pahene
pakavu.
14 Nitama poropetia ka'ene Aiseana 'wavujara Godoni ira vaji pu rona
'waramajaho nimai renu.
Ja hehuna kaivo ijihuni maijaho pahehuna. 'Ene ja kahuna kaivo ijihuni
maijaho pakahuna.
15 Ijihuni maijaho ea kehipuni ojijaho niho'o kisina rejara. 'Ene puni atai-
jaho tanumajihuna'e pu hami paheju. 'Ene puni niijaho tanurihu'e
pu pakivu. Ijihuni maijaho pu vejuro'i puni nia 'ee ataa jarae 'ee
puni oja jarae hene veje pu ta'arohakame Nara veje pu sonahihuna
'wamana.

16 'Enakaivo joni nia merajihukame niriara. Ijihuna'e ja kihuna. 'Ene joni
ataa jaraajihuna'e ja heju.
17 'Enakúne hami vwihanana'avara. Poropetia 'ee ea arira mapoka'e
ura jara uneunechaka kima hejujihi kima he'i 'ahiara kaivo pu pakima
pahejara.

Jesura 'Ina 'Oji'inijihuni Haiji Nahama 'Waramajina (Maka 4:13-20; Ruku 8:11-15)

18 'Enakúne 'ina huni haijihuni maijaho he'avara.
19 'Ina ka'ene 'unamu toi arihajihuni maijaho ikena. Pu Godoni arijihuni
vu'a hejura kaivo ijihuni mai pahejura. 'Avena siseijara roare'e Godoni ira
ka'ene puni oja vaji namujaho 'etujiha 'ato'arumuna.
20 'Enakaivo 'ina ka'ene muna 'ahi arihajija ea hu Godoni vu'a iviamaa
kakaro henujaho hu niho'o teama'eju'e 'ekuna.
21 'Enakaivo 'inijaho niho'o oja vaja chinuma pasamana'omo Godoni
iriji nimai rojujihuni hahi unenu'u pini sisea puni haha 'ahi renaujaho pu
marako rana 'o'uju'e ani va'una.
22 'Ene 'ina ka'ene ija sisea vaji arihajaho ea hu Godoni vu'a henu
kaivo uneunecha ka'ene mwe'a kehunijiru vwihane 'ee monia 'ekahuni
'unamijara pisiviu'e Godoni vu'a kajaho veurahu'e maa parenuna.
23 'Enakaivo 'ina ka'ene mwe'a mai arihajija ea hu Godoni irakaho hene
'eka venuna. Ea 'aho'a niho'o mapoka mapoka (100) reju'e ea 'aho'a niho'o
mapoka (60) reju'e ea 'aho'a mapoka (30) rejura 'iamana.

Ija 'Ee 'Witi Puni Haijina

24 Vukú'o Jesura haa pina 'waramarena ijá 'iama Godoni arijihuni
maijaho areri ei pini 'ina ka'ene mamaiji 'eka va'e 'onuja'ina.
25 'Enakaivo ea mapoka noturana'eme huni naki pini 'ina sisea 'eka roe
'witia vaja kajiano ato'aruma va'ana.
26 'E'eme ijí 'witia kajaho ritati 'anae maa re'eme iji'a ijihuni vaji ija sisea
kajihuni 'ina 'u'o 'urina samaahiramana.
27 'Ejumakame ea kajihuni pwehipo roe ea kajaho ijá 'wava Natohwe! A
'ina maaru juasi'a kajaho 'onana kaivo 'ú ija siseakaho ichá rene roe ijaho
'urijare? 'wavara.
28 'Ejume hura ijá 'iama Nuni nakapo raki 'eka roe 'ojara 'iamana. 'Ejume
pu hu apome ijá 'wava 'Ena'omo núra va'e ija sisea kajaho jahekuhuna ura
renau 'wavara.
29 Hu eha vene ijá 'iama Oo ja iviamaa ija sisea kaji jaheju roji'i 'witia kaji
jahe'avarono pajahe'eja.
30 'Enakúne maka'eje 'ina kajaho ajive ija sisea kaji 'u'o ajimuva'o 'ina
kajaho tuvakavi'i iji'a nara ea 'aho'a 'ekakame ijipo ija sisea kajaho jaheji'i
useakame 'eka va'e veni jahuna kaivo 'witia kajija tairevi'i irechahuna
'iamana.

Kwava 'Ina Huni Haa (Maka 4:30-32; Ruku 13:18-19)

31 'E'ikaivo Jesura vukú'o haa pina ijá 'iama Godoni arijaho areri kwava
'ina sa'ina. 'Ena'omo emai apena va'e huni juasi'i 'onamana.
32 'Inakaho niho'o ma'u'umaa. 'Ena'omo riamare'e niho'o icha nato-
hwa'e reju'e ukapo roe ijihuni anuama 'ahijino nesa vene hijura 'iamana.

Isiti Huni Haa (Ruku 13:20-21)

33 'Ene vukú'o Jesuho haa pina 'waramana. 'Enarena ijá 'iama Godoni arijaho areri napari isitia ka'ene harava 'eke puretia venare'e 'onahukame hwena ajivuja'ina 'iamana.

Jesu Hai 'Eki'i Vu'a 'Waramana (Maka 4:33-34)

34 Jesura uneunechaka mapokijija ea mapoka haaru 'waramana. 'Enakaivo Hu ea kajija vu'a pina niho'o ma maha pa'waramana.
35 Hura ija'ina venajihuni maijaho nitama poropeti raka ka'ene 'waramajara nimai nimai re'amarono avanana. Ika'ina 'waramana
Na vu'a 'waravuri veijaho haaru 'warahuna. 'Ene Nara vu'a ka'ene 'wara'ujaho nitama akúpa mwe'a mai'o paveji'ini hemi ea pahena pakivajihija'e 'warahuna 'iamana.

Jesura Ija Huni Haiji Nahama 'Waramana

36 'Enarena Jesuho ea mapokijija irechami'i kaivo sei vaji va'umakame Huni tisaiporu va'e apome ijá 'wava 'Ina ka'ene juasi'i 'o'eme ija siseiji'i 'urijajihuni maiji 'waruma 'wavara.
37 'Ejume Hu ijá 'iama Ea ka'ene 'ina maa 'ona 'onujaho Emaa Puni Harihijina.
38 'Enakaivo juasi'ijaho ike mwe'akena. 'Ene 'ina ka'ene mamaijija ea ka'ene Godoni eijihina. 'Enakaivo ija siseijaho 'avena siseijihuni ehijijihina.
39 'Enakaivo naka ka'ene roe ija sisea 'onajaho 'avena siseijina. 'Ene 'ina kajara tuame areri re'amajaho mwe'akara pa'arehuni urijina. 'Ene juara kajaho ona oji'inapo sahuna.
40 'Ena'omo ija sisea nianae veni jauja'ina mwe'akara pa'are'amani veijino ija'ina'e jahuna.
41 Emaa Puni Harihijara Huni ona oji'ina irechamie ijipo mwe'a kakino ea ka'ene emaa venau'e sisea vejujihija 'ee sisea veji'ina kajija nianae 'ekahuna.
42 'Ejakame 'eke ato'aruma'e vena ka'ene niho'o ani'ina vajijino renareje niramarume kuchikuchivi'i upaja chanichanivi'i nahuna.
43 'E'eje Godoni eijija puni Omijihuni ari vea puna'i risa'eje hihuna. 'Enakúne ea ka'ene ataa rukinijija ataa apúsame heha.

Kukua Ka'ene Hemi Navujihuni Haijina

44 Godoni arijaho areri monia'e ea 'ahopo juasi'i apúrinanavu'e na-muja'ina. 'Ena'omo ei pini va'e kamarena vukú'o apene ani apúrinana'i kaivo hu niho'o teama'eju'e va'e huni uneunecha mapokijijahija ea 'aho'a'e 'imena ranavume hu monia kajino apena va'e juara kajaho 'imenana.

Perua Huni Haa

45 'Ene kú'o Godoni arijaho areri ea ka'ene perua saramuja'ina.
46 'Enuva'o kwinu'wi kamare'e va'e huni uneunecha mapokijija ea 'aho'a 'imena ranavume hu monia kajino apene perua kajaho 'imenana.

Namea Huni Haa

47 'Ene Godoni arijaho areri namea'e soha vaji 'onamare'e kija ani ani'ina siriravuja'ina.
48 'Enare'e namea kajaho itu'o'ujukavi'i unama tairia roe rori rana'i kaivo kija ka'ene mamaijija nianae katija vena use'i kaivo siseijija ato'aruvara.
49 'Ena'omo vea ka'ene mwe'akara pa'are'amani veijino Godoni ona oji'inapo roajimareje ea sisea ka'ene Godoni eijihipuni vaji hijujija ahaahuna.

50 'Ene 'eka va'e vena ka'ene renujino ato'aruve ijí renareje
kuchikuchime 'ee niramarume upaja chanichanivi'i nahuna 'iamana.

Vu'a Sahasa 'Ee Maiu'ina Nimaa Nimaijina

51 'E'ikaivo Jesura pu aporama ijá 'iama Ja ike uneunecha ka'ene Nara
'waravukehi puni maijaho ja niheju 'iavume pu ijá 'wava 'I'a nú niheju
'wavara.
52 'Enajihuni hahi Sikuraipia ka'ene Godoni arijihuni tisaiporua rejajija
areri aachia anesura'omo ijí puni aachi'a vaja kajino uneunecha maiu'ina
'ee sahasa 'eka rouna 'iamana.

Jesu Nasareti Vaji Pataarohajina
(Maka 6:1-6; Ruku 4:16-30)

53 'Ejume Hu haa kajaho 'waravume pa'arejume ijí ruha kajaho are'i
kaivo 'urina va'ana.
54 'Enarena Hu va'e Huni ari 'e'une ijino puni Sinakoku vaji pu
najahumakame Hura vu'a ka'ene 'waramaji ea henareja niho'o oja
hwa'usunahara. 'Ejuma kamareja pu ijá 'wava 'Ú ike vu'a anejakaho Hu
ichihi apenane? Hura uneunecha ka'ene ea areri pavejura ka'ene venajaho
ichihi apenane? 'wavara.
55 'Ú Hu kapinita ijihuni Hariha pana raka? 'Ene Meriho Huni oha pana
raka? 'Ene Jemisi ho Josapi ho Saimani ho Juta ho ijá Huni 'u'uhija pana
raka?
56 'Ene Huni ma'ipija mapoka'e iki hijura raka? 'Ú ea ikaho ichihicha
harura kajaho apenane?
57 'wa'i kaivo pu Hu pataarohara. 'Ejumakame Jesura ijá 'iama Poropeti-
jaho eaka mapoka ka'ene kwaka mapokakino hijujija Huni ira hena
ta'arohuna kaivo ea ka'ene Huni ara anemai hijujipo hena pataarohura
'iamana.
58 'Ejume Huni arijino uneunecha ka'ene ea areri pavejura ka'ene ijí
mapoka pavenajihuni maijaho pu panimai rojumakame ijihuna'e avanana.

14

Joni Papitisita Kwamajina
(Maka 6:14-29; Ruku 9:7-9)

1 'E'eme vea kajino ea ka'ene Karari ara kwaa 'ajohi'ina ka'ene Herotina
'wavujaho Jesuni pinana henana.
2 'Enarena hu huni pwehwaha Jesu rona ijá 'iama Ijaho Joni Papitisita
kwamana'omo kú'o 'urina jihuna'e Huni harura ni'ima'ura rene 'ee emaa
areri pavehuna venu 'iamana.
3 Herotira Joniho kamoma ranavume tipurai hinana. Hu ija'ina ka'ene
venajihuni maijaho Herotiasiho Piripu ka'ene Heroti oni 'u'uijihuni na-
para'omo ijí 'waravumakame tipurai ranamana.
4 Ijihuni maijaho Jonira Heroti ijá 'wama Ara hu 'wahajaho niho'o 'unama
maa pana 'wamana.
5 'Ejumakame Herotira Joni 'anaa kwa'amarono ura renana kaivo hu
eaka mapokijihija'e juhamana. Ijihuni maijaho pu ea mapokijija Joniho
poropeti rojujihuna'e pa'anaara.
6 'Enakaivo vea ka'ene Heroti nahejari veijara rejuma kamarena Herotia-
asi oni 'apajijara eaka mapokijihi puni una'i javavumakame Heroti niho'o
teamama paranana.
7 'Ejumakame Herotira ijí napara kajaho nahama 'waramarena ijá 'wama
Na ura a iraki ura rena'amajaho nahama 'warivakame na ma'uta 'wamana.

8 'Ejume oahi 'apajaha nimarako 'warama jihuna'e hu ijá 'wama Iviama-
jai Joni Papitisita oni húmatiji tevua 'ahi ranama miha 'wamana.
9 'Enakaivo Herotiho ijí henarena temumana kaivo hura ea mapoka puni
una'i nahama 'warama jihuna'e apena roe ma'avarono 'waramana.
10 'Ejume hu ea irechamiume va'e Joni oni húmata'e tipura ari vaji
'uhuara.
11 'Enareja pu 'uhue tevua 'ahi raname apena roe napara kaji mahume
hura apena va'e oaha mahana.
12 'Ejume huni tisaiporuepo roe huni hahijaho apena va'e kwanana'i
kaivo va'e Jesuho 'waravara.

Jesura Ea Mapoka (5,000) Túasamahajina
(Maka 6:30-44; Ruku 9:10-17; Joni 6:1-14)

13 'Ejumakame Jesuho ijí vu'a kaji henarena Hu kwaa kajaho are'i kaivo
sisima 'ahi huhusumano kwaa ea pa'ajino va'ana. 'Ejumakame ea mapoka
ijí henareja pu Hu 'arariha va'ara.
14 'Ejumakame Hu sisima vaji rena arihi'i eaka mapoka kaji kimarena oja
tura'i 'ahaana. 'Ejumakame Hu puni ea ka'ene atami 'uniravi'inijija vejume
sonahiara.
15 'E'eme ijihuni nusireijino Huni tisaiporuepo roe Hu ijá 'wava Vea
nipa'arena paranukúne eakija irechamie pu ari va'e puni 'iruma opuipo
'imeja 'wavara.
16 'Ejume Jesura ijá 'iama Pu pavahunakúne jara 'iruma vajihakame pu
ija 'iamana.
17 'Ejume pu Hu ijá 'wava Núra 'iruma ka'ene irechama hijujaho puretia
iropune 'ee kija no'ohe'ineruna 'wavara.
18 'Ejume Jesura ijá 'iama 'Eka Nuni roha 'iamana.
19 'Ejume Hura eaka mapoka kajija 'waravume mwe'i hijasavara. 'E'eme
Hu puretia iropune 'ee kija no'o 'eke kahi ichutoi niri'i Godi teimani 'wavi'i
tuchame Huni tisaiporua vajihume pu 'eke ea mapoka kajija vajihara.
20 'Ejumakame ea mapoka kajija ijume tú'ama parajumakame Huni
tisaiporuepo ijí pwina ka'ene irechavajaho 'ekareja katija iropu ropu
no'ohe'i vejume itusahara.
21 Vea kajino parua ka'ene 'iruma kaji ijajija niho'o mapoka mapoka
(5,000) kaivo napara 'ee kasima patahara.

Jesura Toa 'Ahi Namina Va'ajina
(Maka 6:45-52; Joni 6:15-21)

22 'E'eme Jesuho eaka mapoka kajihi irechamia va'avaro ijí hi'i kaivo
Huni tisaiporu irechamiume pu sisima 'ahi ajime toa ropuna'i urana va'ara.
23 'E'eme Hu eaka mapoka kajija irechamiume va'eme Hu Huhusu va'e
huri'i ajime hine siporua 'o'i va'ana. 'Enarena vea nutui venajaho Jesuho
ijino Huhusu hinana.
24 'E'ejume ijihuni vea kajakaro sisimaijaho va'u va'ume toa rira karohi
areri pava'i kaivo ijí apene karohi kahi ruva'eme puuri hiramarena niho'o
sisera'i venana.
25 Ijá renajihuni veijaho nitunituha'omo Jesuho puni ro'i 'ahaume toa
'aha kajino mumori roana.
26 'Ejumakame Huni tisaiporuepo ka'eme Hu toa 'aha kajino mumori
rouma pu kamareja oja hwa'usahume ijá 'wava 'Avena sisei rou kavu
'wamareja pu niho'o juma emaavaravara.
27 'Ejume ni'aha kwino Jesura pu ijá 'iama Naranakúne juvujaho areha
'iamana.

28 'Ejumakame Pitara ijá 'umena Natohwe ijaho nimaae Arana re'amajaho 'warive na toa 'ahakino vu'uma 'umenana.
29 'Ejume Jesura ijá 'wama Ijinakúne roa 'wamana. 'Ejume Pitaho ni'aha kwino sisima vaja kaji rene arihe toa 'aha kajino Jesuni va'ana.
30 'Enarena va'e Huni rori vai'i puura ka'ene hiramaji kamarena jumajaho ni'aha kwino ijí toa vaji tusama 'onana. 'Enarena hu ijá 'umena Natohwe ni'ajiha 'umenana.
31 'Ejume Jesura ni'aha kwino ija joranajaho 'unavi'i ijá 'wama A ma'uako nimaa ronana kaivo irakijihuna'e ara nimaa ronajaho aremane?
32 'Ene pu no'o sisima vaji aji'eme puura ka'ene hiramajaho aremana.
33 'Ejumakame ea ka'ene sisima vaji hijajipo Hu oja mahi'i ijá 'wava A nimaa'e Godoni Hariha 'wavara.

Jesura Kenesareti Atama Rukina Vejume Maraniajina (Maka 6:53-56)

34 'E'ikaivo pu sua va'e kara'i Jenesarati usevara.
35 'Ejume parua mapoka ara kajiupo Hua hena kamareja 'ona vejume ara rora kajino atakina mapoka ka'ene hijujaho aherama Huni roara.
36 'Enareja Hu pu maki'eje Huni ateha urijino 'unave atama sonahi'amarono pu jariravara. 'Enareja ea irahipo Huni ateha kaji 'unavajaho atama puna maho'o sonahiara.

15

Emahwapuni Tamana Najahajina (Maka 7:1-13)

1 'E'eme Parasi 'ee Sikuraipi Jerusaremi rena roajime Jesu apoma ijá 'wavara.
2 Irakijihuna'e Oni tisaiporu núni tamana 'iruma i'i vejujaho ija some ijura kaivo pu núni tamana kaji pataarohe ija paso'i kaivo 'iruma maijo? 'wavara.
3 'Ejume Hu eha vene ijá 'iama Ja irakijihuna'e Godoni ira pataaro'i Noinkaivo ja joni tamana vejo?
4 'Ejume Godira ika'ina 'warumana. Ja omahu jona 'ee ohu jopuna ira hene ve'avara. 'Enakaivo ea ka'ene oahona 'ee omahoni ira pataaro'amajaho 'anaa kwa'amana 'úmana.
5 'Enakaivo jara ika'ina 'wavura Ea irara omaha 'ee oaha ika 'wamujaho nuni unenu'u pina ka'ene nara a ni'ajahune sa'inijaho na Godi nimahuta
6 'wamujara veju'e omaha 'ee oaha puni hura pavenu jihuna'e Godoni irijaho tauvo joni tamaneru vejura.
7 'Enakaivo ja niho'o ea ira'asima'ura. Poropeti Aisea ja ronarena ika'ina 'waramana.
8 Ea kijahija iraru Nuni iha ta'arohura kaivo puni oja pamihura.
9 'E'avajihuna'e pu majikari oja mihura. 'Ene pura najahujaho ema puni tamaneru najahura 'iamana.

Uneunecha Ka'ene Veju'e Emahuni Kara Siseranujina (Maka 7:14-23)

10 'E'ikaivo Hu ea mapoka 'waramarena ijá 'iama Hami ataa apúsame hene veha.
11 Uneunecha ka'ene ema puni ira vaji va'e kamaa 'arihujipo vena'e pu sisea rehuna pana kaivo emaapuni ira titi iki kahi ajima roe 'waramujara reju'e pu sisea rejura 'iamana.

12 'Ejumakame Huni tisaiporu Huni roe apoma ijá 'wava Parasiepo Ara
vu'a ka'ene 'waramu kaji henare'e oja ajinamujaho A vi heno? 'wavara.
13 'Ejumakame Jesura eha vena ijá 'iama Uneunecha ka'ene Nuni Oma
ka'ene akúpa 'ahi hinujara pavenajijahija niho'o túna'i jahena ato'aruve
parahuna.
14 Makiha! Pu nia supavi'inapo nia supavi'ina aherama va'u. 'Ena'omo
ea nia supavi'ina pini ei nia supavi'ini pini ahema va'amajaho pu no'o va'e
ma'oi arihuna 'iamana.
15 'Ejume Pitara eha vene Hu ijá 'wama Ike haa kehuni maiji 'waruve heja
'wamana.
16 'Ejume Jesura ijá 'iama Ja 'u'o niho'o mai'o pahejo?
17 Ja niki'eju'e uneunecha ka'ene iri titi va'ujaho va'e tea vaji va'are'e
va'e kama'i usevure?
18 'Enakaivo uneunecha ka'ene kamino oja vaji rena roe ira titi usemujara
veju'e ea sisea renuna.
19 Ijí oja vaja kajino rena rou kajara veju'e sisea vwihane 'ee ea 'aniu
kwamasahe 'ee 'uasa vene ea 'ahopuni napara turame 'ee nesa apene
ira'ata vene 'ee ira sisea karokaha 'wavura.
20 Ijipo venaukame ea sisea rejura. 'Enakaivo ija paso'i kaivo ja 'iruma
iju kajara reje ea sisea vehuna niho'o pa'amaa 'iamana.

Sairopinisia Naparijihuni Nimai Roijina (Maka 7:24-30)

21 'E'ikaivo iji'a Jesuho ara kajaho are'i kaivo 'urine va'e Taia 'ee Sairani
va'ana.
22 'Ejumakame napara pina Kenani ora'omo roe Jesu ijá 'wama Natohwa
ka'ene Teviti oni Hariha karera numirima! Ijihuni maijaho 'avena sisei
nuni 'apaja ajime apene sise'i 'ahaunakúne 'wamana.
23 'Enakaivo Jesuho niho'o eha pina pa'waramana. 'E'eme Huni tisaipuru
roe 'ejahae ijá 'wava Hu roe núni túna'akino 'umena apene onukúne
'warave va'ama 'wavara.
24 'Ejume Hu eha vene pu ijá 'iama Na ranamiume iki roujihuni maijaho
Na Jua punijihuna'e routa 'iamana.
25 'E'eme ijí napara kajaho ni'aha kwino roe Huni mumora rora kajino
nitupari savi'i ijá 'wama Natohwe ni'ajiha 'wamana.
26 'Ejume Hu eha vene ijá 'wama Nú kasima puni puretia pa'eke 'ua puni
ato'aruvura 'wamana.
27 'Ejume napara kajara ijá 'wama Natohwe nimaa'e 'ua 'u'o emahwapo
'iruma i'eju'e sahurapo arihujaho ijura 'wamana.
28 'Ejume Jesura eha vene ijá 'wama Naparakera ara raka ka'ene nimaa
ronujihuna'e a raka ka'ene ura renaujaho mara'enakúnina 'wavume ni'aha
kwino huni 'apaja kajaho maranana.

Jesu Ea Mapoka Venaume Maraniajina

29 'Ejumakavi'i Jesuho ijí Karari soha rora kaji va'e huri'a 'ahi asuma
hinana.
30 'E'eme ea mapoka mapoka ea puna ka'ene mumora sisea 'ee nia
supavi'ina 'ata 'ajoasahi'ina ira pa'ana 'ee 'aho'a kajihi pu'úmo 'eka roe
Jesuni mumora rori useume Hura vejume maraniara.
31 'Ejumakame ea mapoka niho'o oja hwa'usahara. Ijihuni maijaho pu
ka'eme ea ka'ene mumora siserani'ina maraniume nia supama'ina niriume
ira pa'ana ira 'waravumakame ijihuna'e pu Isureri opuni Godiji ta'arohara.

Jesura Ea Mapoka (4,000) Túasamahajina (Maka 8:1-10)

32 'E'ejume Jesura Huni tisaiporu 'umenaume pu Huni roume ijá 'iama
Na niho'o natohwa temukimu jihuni maijaho ea kakija ikino nú pu'úmo
unenu'u pina pai'i kaivo mahi'eme na'ia no'opisu pa'arenana'omo Na pu
irechamie matuna'eje vahunijaho Na ura pareniu. Ijihuni maijaho pu puni
ari use'iroreje va'eje niho'o matuname nii hwerave ohuna 'iamana.
33 'Ejume Huni tisaiporupo Hu ijá 'wava 'Ú nú nechi rirakaho 'iruma
ichihi areri eaka mapokakipo ije areri renahunijaho 'eka'eja? 'wavara.
34 'Ejume Jesura ijá 'iama Núni puretia icharu navo? 'iavume pu ijá 'wava
Iropu no'ona. 'Ene kija ma'u'umaa makwinu kwinu navu 'wavara.
35 'Ejume Jesura eaka mapoka kajija 'waravume mwe'i hijasavara.
36 'Ejumakivi'i Hu puretia iropu no'one 'ee kija kajihi pu'úmo Godi
teimani 'wa'ika'i tuachame Huni tisaiporu vajihume pura 'eke eaka
mapoka kajija vajihara.
37 'Ejume pu ijume tú'ama para'eme pwina'a ka'ene navajija Huni
tisaiporupo katija iropu no'o 'eke vejume itu'usahara.
38 'Enakaivo parua ka'ene 'iruma kaji ijajija ea niho'o mapoka mapoka
(4,000) ijara kaivo napara 'ee kasima patahara.
39 Iji'a Jesura eaka mapoka kajija irechamiume va'eme Hu sisima 'ahi
'ajime Makatani va'ana.

16

Ea Areri Pavejuji Veja Ka'i 'Ahiume Mi'imi'ivajina (Maka 8:11-13; Ruku 12:54-56)

1 Parasi 'ee Sajusiapo roareja Jesu vena ka'i 'ahiume Hura kahi akúpi 'ahi
uneunecha ka'ene ea areri pavejujihi ve'amarono 'waravara.
2 'Ejume Hu eha vene pu ijá 'iama Ja vea nusire'eju'e vea ka'ene apirauji
ronare'e iviamaa vea mara'ena rojura.
3 'Enakaivo vu sú'u sú'uhijaho ja ijá 'wavure Vea nitu'eju'e vea 'aa'eju'e
nutumujaho neha puuriji'i 'e'uhuna 'wavura. Ijihuni maijaho ja ijí vea
mwapuna kajihi kimare'e ja ijaho 'wavura. 'Enakaivo iviamaakaho ja vea
mwapuna ka'ene joni vaji iviamaa renujaho pakame paheju raka?
4 Ea sisea 'uasa veji'inapo uneunecha ka'ene ea areri paveji'inijija
naja'avarono 'waravura. 'Enakaivo unenu'u pina najahuna pana kaivo
Jonara raka ka'ene renajiru 'wara'ikai va'ana.

Parasia 'Ee Sajusia Puni Isitia (Maka 8:14-21)

5 'E'eme Huni tisaiporua kara'i toa ropuna'i va'ara kaivo pu runamiume
puretia pa'ekara.
6 'Ena'omo Jesura Huni tisaiporua ijá 'iama Hami ki'avara! Parasi 'ee
Sajusia ijihipuni isitia aruma'enakúne hami ki'avara 'iamana.
7 'Ejume pu pira'arame ijá 'wava Ijihuni maijaho núra puretia pa'eka
roajina 'wavara.
8 'Ejumakame Jesura pura pira'aravume henarene ijá 'iama Joni ni-
maaroa ma'u'ua. Ja irakijihuna'e nú puretia pa'ana 'wame nakaravo?
9 Ja majaa pahene pavwihajo? Puretia iropune ea mapoka mapoka (5,000)
ijajaho 'ee katija icharo itusahajaho pavwihajo?
10 'Ene vukú'o puretia iropu no'one ea mapoka mapoka (4,000) ijajaho 'ee
katija icharo itusahajaho pavwihajo?
11 Ja ichá venareja Nara puretia parone 'waravujaho pahejare? 'Enakaivo
ja Parasia 'ee Sajusia ijihipuni isitia hami ki'avarono ronarejo 'waravuta
'iamana.

12 'Ejumakame pu iji'a hena kavara. Hu ijí puretia parone 'waramana vo
ea Parasia 'ee Sajusia ijipo najahuji rona 'waramana.

Pitara Jesu Rona 'Waramajina
(Maka 8:27-30; Ruku 9:18-20)

13 'Enareja Jesuho 'urina Sesaria Piripai roarena Hu ijino Huni tisaiporu
aporavi'i ijá 'iama Ea mapokakija Ema Puni Harihijaho irane 'wavure?
'iavume pu ijá 'wava
14 Ea 'aho'a Joni Papitisita 'wavume 'ee ea 'aho'a Iraijane 'ee ea 'aho'a
Jeramaia 'ee ea 'aho'a poropetia pinina 'wavara.
15 'Ejume Hu ijá 'iama Ja Na ea irane 'wi'eja? 'iamana.
16 Saimani Pitara eha vene ijá 'wama A Kerisona. A Godi ka'ene mai'o
hiji'inijihuni Hariha 'wamana.
17 'Ejume Jesura eha vene ijá 'wama Saimani ka'ene Pajona oni hariha
karera nimerajahajaho aana. Ijihuni maijaho emaa haha 'ee 'aa rukini
jipuhipo a panajahara kaivo Nuni Oma ka'ene akúpi 'ahi hinujara a
najahana.
18 'Ena'omo Na kú'o pina 'waravu. A Pitana. 'Ena'omo ike muna
anesina toakino Nuni sosia vehuna. 'Eje vena huni harurijaho paniname
'ee paasitahuna.
19 Nara Godoni ara huni kiijaho vajahuna. 'Ejakame ara iki mwe'i
kamo'amajaho akúpa 'aha 'u'o kamohuna. 'Ene ara iki mwe'i rasa'amajaho
akúpa 'aha 'u'o rasahuna 'wamana.
20 Hu Kerisona kaivo tisaiporua ea pa'wara'avarono 'waramana.

Jesura Ahija Apene 'Ee Kwahuniji Rone 'Waramajina
(Maka 8:31–9:1; Ruku 9:22-27)

21 'Enarena ijihuni vea kaji rene Jesu Kerisoho uneunecha mapoka
ka'ene Hu Jerusaremi va'akame ea mama'ina pirisiti mama'ina Sikuraipi
uneunecha ani ani vene hu sise'i 'aha'e 'anaa kwamareje na'ia no'opisu
pa'areje 'urihuna Huni tisaiporu najahana.
22 'Ejumakame Pitara Hu ahema apene va'e karaa rori hine 'urarahe ijá
'wama Natohwe niho'o pana! Niho'o ija'ina parenahuna 'wamana.
23 'Ejumakame Jesura ta'arohe Pita ijá 'wama Setanikera túna'i rova'a
'wamana. A Na apene tanu'urihu ja'ina'e venu. A oni vwihijaho niho'o
Godoni urija'ina pana kaivo emaa puni vwihija'ina vwihanu 'wamana.

Tisaiporu Rehuni 'Unamijaho Niho'o Kisina

24 'Enarena Jesura Huni tisaiporu ijá 'iama Ei pini Nuni túna'i
roi ve'amajaho hu huni oja maka'i kaivo huni korosia apene Na
'ararihi'amana.
25 'Enakaivo ea irara huni hiiji ori ni'ajara'amajaho huni hiijaho
ranahuna. 'Ene ea irara huni hiiji Nunijihuna'e hi'amajaho huni hia
'unanahuna.
26 'Enakaivo ei pini uneunecha ka'ene mwe'a kakehunijaho huna
rerana'eje hia nimaa nimai iji asina'ipisa hu maa iraka apeja'e?
27 Ema Puni Harihijara ro'amajaho Amoni hanaji'ina 'ee Huni ona oji'ina
pu'úmo rohuna. 'Ene ea kwinu kwino pura iraka ka'ene vejujaho eha ija'ina
apehuna.
28 Emaa Puni Hariha Hura 'ajohuni kwaijaho ea ka'ene ike namiju kijahija
mai'o pakwamasa'eje roe kahuna 'iamana.

17

Ta'aroha Ani'ina Renajina
(Maka 9:2-13; Ruku 9:28-36)

1 Na'ia iropu kwinu pa'are'eme Jesura Pitane 'ee Jemisine 'ee huni 'u'ua Joni ijá pupusu aherame huri'a jopatu'ura 'ahi ajima va'ara.
2 'Enareja pu hine Jesu ka'eme puni una'i Huni haha ta'arohe niho'o ani'ina re'eme Huni nia urijaho niho'o hanane vea puna'i ri'eme Huni atehijija niho'o sajasa'ina rene hanajara.
3 'Ejume pu ki'eme Mosisi'o Iraija'o Jesui pu'úmo hina vu'a 'wavara.
4 'Ejumakame Pitara Jesu ijá 'wama Natohwe niho'o mamaa venareja nú iki roara'omo A ura rena'amajaho nú ikakaro ara pina Ona'e vene 'ee pina Mosisi ona'e vene 'ee pina Iraija ona'e vejava 'wa'eme
5 ni'aha kwino 'imitia hanaji'ina puni hura kajaho sa'eme 'imitia vaja kajino ira roe ijá 'wama Ikaho Nuni Hariha ka'ene Na niho'o ura renia paraju'e oja mahi'inijinakúne ja Huni ira hami he'avara 'iamana.
6 'Ejumakame tisaiporu ira kaji henareja niho'o tea junama parajume pu puni urania mwe'i aruhara.
7 'Ejumakame Jesura puni roe ija 'uniravi'i ijá 'iama Juvujaho are'i kaivo 'uriha 'iamana.
8 'Ejume pu 'urine nia ahasirima niriajaho ea 'aho'a pakivara kaivo Jesu huhuso kavara.
9 'Enareja pu huri'a kaji rene ariha roi'i Jesura pu ijá 'iama Jara iviamajai raka ka'ene kavakaho niho'o ja ea pina pa'wara'avara. 'E'eje Emaa Puni Harihijara kwamareje kú'o 'urija kama'e iji'a nahama 'wara'avara 'iamana.
10 'Ejumakame Huni tisaiporuepo Jesu apoma ijá 'wava Irakijihuna'e Sikuraipi Iraijara maraku'a rohuna 'úvare? 'wavara.
11 'Ejume Jesura eha vene ijá 'iama Iraijara maraku'a urana roe une-unechaka mapokijija amairihuna.
12 'Enakaivo Na nimaa nimaa'e 'waravu Iraijana 'wavujaho nimarako roana. 'Ejume pu hu pahena pakavara kaivo pu apene raka ka'ene pu ura renau ja'ina'e 'ahaara. 'Ena'omo ija'ina'e Emaa Puni Hariha 'u'o pura puni ijijino sise'i 'ahahuna 'iamana.
13 'Ejumakame Huni tisaiporuepo hejajaho Hu Joni Papitisita rona 'waramana.

Jesura Sesama 'Avena Sisei Rosamaji Vejume Maranajina
(Maka 9:14-29; Ruku 9:37-43a)

14 'Enareja pu iji'a roe ea mapoka hijajino roume ea pini roe Huni una'i nitupari savi'i ijá 'wama
15 Natohwe nuni hariha numima. Ijihuni maijaho hu na'ia mapoka húmata siseraju'e nanamare'e 'one veni rene 'ee toi 'onuna.
16 'Eju'e na apene Oni tisaiporue puni routa kaivo pu pavejume maranana 'wamana.
17 'Ejume Jesura eha vene ijá 'iama Ike panimaa roji'ina ka'ene sisemakije Na na'ia icharo ja pu'úmo hi'ejo? 'Ene na'ia icharo Na ja najahapena va'ejo? Ahema iki Nuni roha 'iamana.
18 'Ejume Jesura 'avena sisea kajaho 'urarahume ariha va'eme ni'aha kwino ijakaru kasimaa kajaho maranana.
19 'E'ejume Huni tisaiporuapo hemi roajimareja ijá 'wava Irakijihuna'e nú 'avena sisea areri pasiomaho? 'wavara.
20 'Ejumakame Hu ijá 'iama Ijihuni maijaho ja hamia panimaa rojuji-huna'e areria parenau. 'Enakaivo Na nimaa ja 'waravu joni nimaa roijaho

areri kwava ˈina saˈinaˈe reˈamajaho ja ˈwarave huriˈa karaho tajahena vaˈe kamakaru namina ˈwaˈavajaho huriˈa kajaho tajahene kamakaru vahuna. ˈEne unenuˈu pina jonunaˈa kisina parehuna.
21 ˈEnakaivo ˈavena sisea ikakajija pava usevura kaivo ˈaura areme siporua ˈojujari rejuˈe va usevura.

Jesura Kwahuniji Kúˈo Nahama ˈWaramajina (Maka 9:31-32; Ruku 9:43-45)

22 ˈEne pu Karari ahuma hijumakiviˈi Jesura ijá ˈiama Emaa Puni Harihijaho emaa puni ija tahi vahuna nituˈu renu.
23 ˈEje pu ˈanaa kwamareje naˈia noˈopisu vaji namareje kúˈo ˈurihuna ˈiavume pu nihoˈo temukavara.

Temiporu Huni Takisi

24 ˈEjume pu vaˈe Kapeniami useˈeme ea kaˈene Temiporu takisia apejiˈinijipo roe Pita apome ijá ˈwava ˈÚ joni Najahiˈina kajaho Temiporu takisi venuna raka? ˈwavara. ˈEjume Pitara eha vene ˈIˈa ˈwamana.
25 ˈEne hu ijiˈa sei ajima roajaho Jesura marakoˈa ira ˈwarame ijá ˈwama ˈÚ Saimani a ichá vwihano? Mweˈa kehuni kinijihija ea irahipo puni takisia venahure? ˈÚ puni takisia ehwapo venahura ho ea ˈahopo venahure? ˈwamana.
26 ˈEjume Pitara eha vene ijá ˈwama Ea ˈahopuna ˈwamana. ˈEjume Jesura eha vene ijá ˈwama Ijihuni hahi ehwaha takisia pavenahura.
27 ˈEnakaivo vejuroˈi pu ajinaˈejakúne vaˈe sohi kimai oname kija amura kaˈene eˈama jihuni ira jaraˈamajaho monia tita apene Nuna ˈee onajiˈi takisia veˈamana ˈwamana.

18

Irara Natohwane? (Maka 9:33-37; Ruku 9:46-48)

1 ˈEnareja ijihuni vea kajino Huni tisaiporuepo roe Jesu apoma ijá ˈwava Godoni arijino ea natohwijaho irane ˈwavara.
2 ˈEjumakame Jesura kasimaa pina ˈumejume Huni roumakame Hu apenapi puni unaˈi ranavume naminana.
3 ˈEne ijá ˈiama Na nimai ja ˈwaravu ja pataˈarohe roe kasima saˈina pareˈavajaho ja Godoni ara nihoˈo pakahuna.
4 Ea irara masuani ajuarane areri ike kasima kaˈina renujara Godoni arijaho ea niˈina.
5 ˈEnakaivo ea irara Nuni iha ˈahi kasima ikaˈinaˈe hami apenujaho hu Na apeniuna.

Sisea Veˈavarono Vena Kivujina (Maka 9:42-48; Ruku 17:1-2)

6 ˈEnakaivo kasimakipo Na nimai roˈeje ei pini veje amaaresume taˈarohe ani ro vaˈamajaho maijaho ja muna kaˈene natohwijino apene huni uroa ˈahi vevahamareje piˈonave vaˈe sohi vaji ˈoˈamajaho ja mamai vehuna.
7 ˈEnakaivo iki mweˈi sisea namujihunaˈe ijihuni eha namu kaivo ike mweˈa kehuni eijipo vejuˈe ea ˈahoˈa sisea vejuraˈomo ea kajihipuni eha kaˈene mihunijaho namu.
8 ˈEnakaivo oni ijina ho mumori venaˈe a sisea veˈamajaho ijaho ˈuhua atoˈaruve vaˈamana. Maijaho a núpúviˈi onareje majama hihuna apehuna. ˈEnakaivo a ija mumora noˈo noˈo reˈamajaho a vaˈe vena kaˈene pautaruti saviˈinijino rehuna.

9 'Ene oni niijara vena'e sisea ve'amajaho tajahene apena 'onave va'amana. 'Ena'avo maijaho a nia kwinu apene majama hihuni kwaijaho va'e marahuna kaivo nia no'o re'amajaho vena ka'ene majama reji'i namujino pi'onamahuna.

Sipia Ranama Savajihuni Haijina (Ruku 15:3-7)

10 'Enakúne ja hami vwihaha. Kasima ika'ina niho'o pasena'avara. Na nimaa nimaa ja 'waravu. Puni ona oji'ina ka'ene kahi akúpa 'ahi hijujipo na'ia mapoka'e Nuni Omijihuni una'i va'a roura.
11 'Enakaivo Ema Puni Harihijara roajaho ea ka'ene pivusaha ojuji ni'aji'i roana.
12 'Ena'omo ja ichá'ina vwihajo? Ei pini huni sipia mapoka mapoka (100) nami'ira'omo kwino paka'ipisa hu ichá veja'e? 'Ú hu 'aho'a ka'ene (99) ijija huri'i irechami'i kaivo va'e kwinu'wi sava raka?
13 Na niho'o nimaa ja 'waravu hu (99) ijí ki'amajaho teamava'a kaivo kwisu'wi pivunonaji piuna'amajaho niho'o teamama parahuna.
14 Areri ija'ina'e joni Oma ka'ene kahi akúpa 'ahi hinujaho kasimapo kwinu'wi ani ro va'e pivuhuna ura parenu.

Ea Pini Sisea Ve'amajaho

15 'Enakúne oni ei pini a sise'i 'ahaa ka'amajaho a'asu hemi va'e hu hu'úmo 'wama amairi'amana. 'Eje hu oni ira he'amajaho mamaa vehuna.
16 'Enakaivo hu oni ira paheja ka'amajaho a ea no'ona ho no'opisu raki aherama pu pu'úmo va'amana. 'E'irakúne hu ja ichá 'ahi'amajaho pura kama he'avara.
17 'Enakúne hu joni ira paheja ka'avajaho jara sosi nahama 'wara'avara. 'Eje hu ijí paheja ka'avajaho iji'a maka'eje Jenitaru rene 'ee takisi apeji'ina re'amana.

Vehuna 'Aho Pavehuna

18 'Enakaivo Na nimaa nimaa ja 'waravu uneunecha ka'ene jara iki mwe'i kamo'avajaho akúpa 'aha 'u'o kamohuna. 'Ene jara iki mwe'i rasa'avajaho akúpa 'aha 'u'o rasahuna.
19 'Ena vukú'o na pina 'wara'i veju. 'Ene ja ea no'o ahume iki mwe'i nimaa ve'i kaivo siporua 'one unenu'u pina'e jari'avajaho Nuni Oma ka'ene akúpa 'ahi hinujara eha vehuna.
20 'Ene ichihi ichihi ea no'una ho no'opisu Nuni iha 'ahi ahu'avajaho Na ijino puni vaji hihuna 'iamana.

Pwei Huni Napura Pavwihana Aremajihuni Haijina

21 'E'eme Pitara Jesuni roe ijá 'wama Natohwe nuni vwei na sise'i 'ahi'amajaho 'aha icharu na vwihana are'ejo? 'Aha iropu no'o vwihana are'ejo? 'wavume
22 Jesura ijá 'wama Na 'aha iropu no'ohe'ina pa'wavu kaivo 'aha mapoka mapoka (70 x 7) vwihana are'amana.
23 Ikehuni hahi Godoni arijaho areri kini pini huni pwehipuna'i huni monia hura vajihaji piuhi'amaja'ina.
24 'Ejumakame vea ka'ene hu pwehwaha piuhiani veijaho ea pina monia mapoka mapoka (K10,000,000) pukini ma'ekana.
25 'Ena'omo huni monia eha vajahuna areri parejukame huni natohwi-jara pikinavi'i ijá 'wama Na a oni napara 'ee sesahuana 'ee uneunecha ona ka'ene navujaho ijá 'eka va'e nuni monia eha 'imena 'ekahuna 'wamana.

26 'Ejumakame huni pwea huni una'i aruha arihe jarime ijá 'wama Natohwe a 'aji'eje nara uneunecha mapoka eha venahuma 'wamana.
27 'Ejakame huni natohwijaho niho'o ijara teamuma parajume monia pukini venajaho vwihana are'i kaivo makavuma va'ana.
28 'Enarena pwea kajaho 'e'una va'e huni napura pwea pina ka'ene hununa'i monia (K20) pukini naminajaho piuname uroi 'ena apene musavi'i ijá 'wama Ara nuni monia ka'ene pukini vene inajihuni ehiji vajiha 'wamana.
29 'Ejumakame pwea kajara huni una'i 'one navi'i jarime ijá 'wama A na ajiha na iji'a eha vajahuna 'wamana.
30 'Enakaivo hu huni ira pahe'i kaivo apene tipura ranavume ijí monia kajihuni ehiji vajahumakavi'i iji'a ranamana.
31 'Ejakame pwea pwina ijipo hura venaji kamareja pu niho'o temukavume va'e puni natohwa iraka ka'ene renajaho nahama 'waravara.
32 'Ejumakame hu pwea kajaho 'umejume ijí roume ijá 'wama A niho'o pwea sisea. Nuni chimua ka'ene onuna'i namajaho na vwihana'e arevuta. Ijihuni maijaho a na jaririvumakame na vwihanae are'ika'i makavume
Noina va'ana.
33 'Ena'omo na a numiravu ja'ina'e a oni napura numi'ipisa areri reja'a?
34 'E'ikaivo ea natohwijaho ajivume huni pwea kajaho apena va'e tipurai raname monia kajihuni ehijaho vajihakama'e iji'a ranahuna.
35 'Ena'omo a vweupuni sisea pavwihana are'amajaho Nuni Oma ka'ene kahi akúpa 'ahi hinujara a 'u'o pavwihanae arehuna 'wamana.

19

Jesura Parua Napara Ranaravuji Najahajina (Maka 10:1-12)

1 Jesura vu'a kajaho 'waravume pa'arejume Hu iji'a Karari are'i kaivo 'urine Jotani one kara'i Jutia va'ana.
2 'Ejume ea niho'o mapoka mapoka Hu tamatiha va'umakame Hu ijino venaume maraniara.
3 'Ejumakame Parasiepo Jesu vena kamareja pu Hu ijá 'wava 'Ú ea pina huni napara varapa pa'a mají rana'ipisa areri reja'e? 'wavara.
4 'Ejume Hu eha vene ijá 'iama Ja nitama ea ka'ene parua napara aneja venajaho ja pataha kavare? 'iamana.
5 'Ene Hu vukú'o ijá 'iama Ijihuna'e ea omaha oaha rana'i kaivo hu napara 'wa'amani veijaho no'o naparahe'i nikwinu'ina rehuna.
6 'Enajihuni hahi pu majaa no'ohe'i pana kaivo haha nikwinu'ina rejara. 'Ena'omo Godira raka ka'ene ahuma venaume nikwisu'ina rejajija veje ea paturiamae ani irechami'avara 'iamana.
7 'Ejume pu Jesu ijá 'wava Irakijihuna'e Mosisiho huni tamana vaji ei pini huni napara ranave pa'are'amajaho paruaha kajara asura venapi ma'i kaivo ranave ani va'amana 'úma 'waramane? 'wavara.
8 'Ejume Jesura ijá 'iama Ijihuni maijaho joni ojijija kisima'ura ijihuna'e Mosisiho ijihuna'e 'waramana kaivo nitama anejijaho 'unama ija'ina pana.
9 'Enakaivo Na ja 'waravu. Ea pipuni napara parui pini ahemo'amajaho parua kajara areri napara kajaho ranahuna. 'Enajihuna'e parua ka'ene huni napara kaji ranamajara napara pina 'wa'amajaho sisea vehuna 'iamana.
10 'Ejume Huni tisaiporuepo ijá 'wava Parua naparahe'o puni hia ija'ina re'amajaho maijaho napara pasame parua paveja'a 'wavara.

11 'Enakaivo Jesura pu ijá 'iama Ike vu'akaho eaka mapokakija pana
kaivo ea ka'ene Godira Huni harura pu mihajipo pupuso vu'a kajaho hena
kahuna.
12 'Enakaivo ea ani ani'ina niho'o napara pasavura. Ijihuni maijaho ea
'aho'a ohwapo nahenauji rene nija'ina rejura. 'Eju'e ea 'aho'a emaapo
tanuvu'e napara pasavura. 'Eju'e ea 'aho'a Godoni 'unamiji vwihanare'e
pu maopuipo puni ura ijine napara pasa'i 'ahiu'e pasavura. 'Enakúne ei
pini ike vu'ake he'iro ve'amajaho hami he'amana 'iamana.

Jesura Sesamaa Merajihajina
(Maka 10:13-16; Ruku 18:15-17)

13 'Enakaivo ea 'aho'apo kasima aherame 'eka roume Jesura Huni ija
puni húmata 'ahi irechamihe siporua 'ona'avarono roajivara kaivo Huni
tisaiporuepo eaka mapoka kajija 'urarahara.
14 'Enakaivo Jesura ijá 'iama Kasima kajija maki'eje Nuni roajiva kaivo ja
patanu'uriha. Ijihuni maijaho kasima ika'ina Godoni arijihuna 'iamana.
15 'Enarena Hu Huni ija puni húmata 'ahi irechamarena Hu iji'a va'ana.

Ea Ka'ene Uneunecha Rukima'urijina
(Maka 10:17-31; Ruku 18:18-30)

16 'E'eme ei pini roe Jesu ijá 'wama Najuhi'ine na unenu'u pina maa
ichá'ina'e venareje majama hihunijaho ape'ejo? 'wamana.
17 'Ejume Jesura ijá 'wama A iraka vene unenu'u pina ka'ene maijaho
aporimo? Godira nikwinu'wi mamaana. 'Enakúne a ura majama hihuniji
ape'i ve'amajaho a Godoni tamaneru ve'amana 'wamana.
18 'Ejume hu Jesu ijá 'wama Godoni tamana ichihunichi ve'ejo? 'wavume
Jesura ijá 'wama A ea pa'anae kwa'amana. Ea 'ahopuni napara pa-
turi'amana. 'Ee nesa paape'amana. 'Ee a ea ira'atijino panama'amana.
19 'Ene emahuapuni hura ve'amana. Oni ea ka'ene oni rori hijujija oja
mi'amana. Areri ara oni haharu oja mahuja'ina'e mi'amana 'wamana.
20 'Ejume ea kajara ijá 'wama Na ike tamanakija nani ijá vesihura kaivo
vu 'aho'a na raka vehune? 'wamana.
21 'Ejume Jesura ijá 'wama A niho'o ariramaa kajara ura rena
para'amajaho va'e oni uneunecha ka'ene navujija ni'aha kwino 'eke 'imé
raname oni monia 'eke ea ka'ene uneunecha pa'ajihi vajiha. Ija'ina
ve'amajaho oni uneunecha mapoka kahino akúpa 'ahi navakivi'i iji'a túna'i
Na 'ararihie ro'amana 'wamana.
22 'Ejumakame ea kajaho hu ijí henarena hu niho'o temuma para'eme
va'ana. Ijihuni maijaho hu uneunecha niho'o mapoka rukini jihuna'e
avanana.
23 'E'eme Jesura Huni tisaiporu ijá 'iama Na nimaa nimaa ja 'waravu
ea ka'ene uneunecha mapoka rukinijipo Godoni 'unami vahunijaho niho'o
kisina 'iamana.
24 'Ene Na vukú'o ja 'wara'i veju. Maha nitirua huni titi vaji aruma
vahuna samaa kaivo ea kukua uneunecha rukima'urijara Godoni ari
vahunijaho kikisima'ura 'iamana.
25 'Ejumakame Huni tisaiporuepo ijí vu'a kaji henareja pu niho'o oja
hwa'usaha'eme pu Hu ijá 'wava Ea irara areri Godoni ea re'ena? 'wavara.
26 'Ejumakame Hu pu niimaru kivi'i ijá 'iama Eaka mapokakipo ija'ina
vehuna niho'o areria pana kaivo Godira Huhuso ijá kajaho vehuna 'iamana.
27 'Ejumakame Pitara eha vene ijá 'wama Nú uneunecha ka'ene mapok-
ijija Onijihuna'e niare'i kaivo nú A 'arariha ojara'omo nú iraka 'ekahune?
'wamana.

28 'Ejume Jesura pu ijá 'iama Na nimaa nimaa ja 'waravu. Vea ka'ene
mwe'a maiu'ina ve'avari veijino Ema Puni Harihijara Huni ruha hanaji'ina
ka'ene asuma hi'amajino ja ea ka'ene nú pu'úmo ojukija ruha iropu ropu
no'ohe'i ijí asuma hinareje Isureri opuni ituha iropu ropu no'o navujija
'otua vetihuna.
29 'Ejakame ea ka'ene Nuni ihijihuni hahi puni ara irechame puni
'u'ua poka irechame 'ee ma'ipija irechame oha oma irechamie 'ee puni
mwe'a irechame hariha irechamiu ijija pu niho'o eha mai mapoka mapoka
'ekahuna 'ee majama hihuna apehuna.
30 'Enakaivo ea ka'ene iviamaa urana va'ujija túna'i rehuna kaivo ea
ka'ene masuani túna'i va'ujija urasahuna.

20

Aja'ina Juari Kaukara Vejujina

1 'Enakaivo ijí Godoni arijihuni 'unamijaho areri ei pini kwai huni ajina
juara na'ira'omo hu nina'i arihe pwehwaha aherame ijino kaukara ve'iro
va'uja'ina.
2 'Ejukame hu teamama para'eju'e pwehwaha ijá 'iama Ja kaukara iviasi
ve'avajaho monia tita vajihuna 'iamana. 'Ejume pu kaukara ve'i va'ajivara.
3 'Ejumakame hu sú'u sú'u vea ajiru naminu kamino nami'eme va'i
kimajaho maketia kwai ea 'aho'a onekajaho pave'i kaivo maijino namimar-
avuma kimana.
4 'Ejumakame hu pu ijá 'iama Ja 'u'o va'e aja 'ina juasi'i kaukara vejakame
na ja eha areri renahuna vaji'uta 'iavume pu va'ara.
5 'E'eme hu vea 'u'arirakano naminajaho nijaa venana'omo vukú'o vea
hareha 'aha karo karu naminaji 'u'o ijá venana.
6 'Enarena vukú'o vea ni'o'irono ve'eme vai'i kivume ea 'aho'a niiji ruha
kajino namina ojara. 'Ejuma kimarena hu pu ijá 'iama Ja iraka vene roe
ma'uraha ikino namina ojo? 'iamana.
7 'Ejume pu hu ijá 'wava Ijihuni maijaho ea pina nú kaukara pamúhu'e
avaju 'wavara. 'Ejume hu pu ijá 'iama Ijinakúne ja 'u'o va'ajime juasi'a
kajino kaukara veha 'iamana.
8 'E'eme vea nusirevume ea ka'ene juara anesurijara roe namikia
'waravume hura ea ka'ene kaukara veji'inijija 'umenaume niana
roumakivi'i ea ka'ene túchamai roajivajino maraku'a eha vajiharena'e
iji'a ea ka'ene urasaha roajaho vajihana.
9 Ea ka'ene nusire mai aneja vene kaukara vejajija eha monia tita apejara.
10 'Ejumakame ea ka'ene nimarako roe vejajipo vwihajajaho pu monia
ni'ina ape'eja rojara kaivo pu 'u'o eha nija'ina monia tita vajihana.
11 'Ejumakame pu ijí puni monia kajaho 'ekareja iji'a ea ka'ene juara
anesurijaho chichahaara.
12 'Enakaivo ea ka'ene túchamai roajija vea ma'uako kaukara vejara kaivo
nú ea ka'ene nimaraku roajivajija vea ni'ina 'e'une 'anúe kaukara harura
vejara kaivo eha ka'ene nú múha kaja'ina'e pu mihana 'wavara.
13 'Ejume ijí ea ka'ene juara anesurijara ea kwino ijá 'wama Ea nune ike
hena na ja pasise'i 'ahiu kaivo nú ja pu'úmo nimaraku 'wavajaho ja monia
tita iviasi kaukara vehuna avacharavara.
14 'Enakúne joni eha 'ekareje joni ari va'avara. Nara eaka túchamai
roaji eha areri ja mihu kaja'ina'e vaji'ujaho nara nuni ura ijino nija'ina
vaji'ejukúne pavwiha'avara vo va'aji'avara.

15 'Ú nuni monijaho nara ura reniuja'ina'e vehuna arerine? Na mamaa
kaivo ja na kivujaho sisea kivo?
16 'Enajihuna'e ea ka'ene urasahujija túna'i reje 'ee ea ka'ene túna'i
rejujija urasahuna 'iamana.

Jesura Kwahuni Vu'a No'opisuji Rona 'Waramajina (Maka 10:32-34; Ruku 18:31-34)

17 'E'ikaivo Jesuho Jerusaremi va'i 'ahaume Hu Huni tisaiporu iropu ropu
no'o ijá aherama ro vai'i ijá 'iama
18 Hami heha nú iviamaaja kahino Jerusaremi va'akame pirisiti
mama'ina Sikuraipia mama'inijipo Emaa Puni Harihijaho apene namahe
'anae kwa'amarono vehuna.
19 'Ene pu Hu apene Jenitaru mihe pu apene sipana asutie 'ee hijahe
'ee icha 'ahi raname nerui 'anahuna. 'Ejakame na'ia no'opisu pa'are'eje
vukú'o 'urihuna 'iamana.

Oahi Jarima 'Waravajina (Maka 10:35-45)

20 'Ejumakame Sepati oni harihija no'ohe'i jihipuni ohijara harihwaha
no'ohe'i aherame roe Jesuni una'i nuana vetie unenu'u pina Hu jarimana.
21 'Ejume Jesura hu ijá 'wama A iraki ura renao? 'wamana. 'Ejume napara
kajara ijá 'wama Vea ka'ene Ara ea mapokakehi 'ajoha'amani veijino ike
nuni harihijakija pina Oni ija mana'inija'i asumahije 'ee vu pina Oni ija
ana'inija'i asuma hihuniji nahama 'warima 'wamana.
22 'Ejumakame Jesura pu ijá 'iama Ja niho'o raka ka'ene jara jaririvu
kajihuni maijaho pahene pakavi'i maiji avaju 'iamana. 'Eji'i Hu 'ijá 'iama
'Ú ja Nara kapusia ka'ene mai'o ihunijaho ja areri ija'ina i'eja 'iavume pu
ijá 'wava 'I'a nú areri i'eja 'wavara.
23 'Ejume Jesura ijá 'iama Ja nimaa Nuni kapusia vaja areri i'eja kaivo
mai'o ea ka'ene Nuni ija mana'inija'i asuma hine 'ee ana'inija'i asuma
hihunijaho Na ijija areri ijá pavajihuna. Ijí ruha ka'ene Nuni Omijara
amairiujaho ea irahija'e iji pijiha jihipuna'e amairiahana 'iamana.
24 'Ejumakame Huni tisaiporu 'aho'a ka'ene iropu ropu ijija ijí vu'a kaji
henareja pu ijí 'u'uahe'o pokahe'o puna'i niho'o ajinavara.
25 Ijihuna'e Jesura pu 'umenaume nianae Huni roume Hu ijá 'iama Ja
nihena kivura. Jenitaru puni 'ajoha'ina mama'ina 'aho'ijija vu ajisina
'ahopo 'ajoahaura.
26 'Enakaivo ijí 'unama ka'ene ijá'inijija joni vaja kajaho panahuna.
'Enakaivo ea irara ura joni vaji natohwa re'i ve'amajaho hu joni pwea
re'amana.
27 'Ene ijí joni vaji ei pini 'ura'i ve'amajaho hu joni pwea re'amana.
28 Ema Puni Harihijara roujaho ea mapoka Huni pwea pare'avarono
roana kaivo Hu puni pwea re'i 'ahaume roana. Hu Huni hia ea mapoka'e
mihana. Areri ema 'imenaana 'iamana.

Jesura Ea No'ohe'i Nia Pa'ana Vejume Maraniajina (Maka 10:46-52; Ruku 18:35-43)

29 'Ejume Jesu ijí Jeriko rene va'eme ea mapoka pua'e 'ararihie va'ara.
30 'E'ejume ea no'ohe'i nia supama'inapo 'unamu toi hi'eme Jesuho va'e
puni rori va'uma henareja pu Hu jarime ijá 'wava Natohwe Teviti oni
Harihakera nú numiruma 'wavara.
31 'Ejumakame eaka mapoka kajipo pu 'urarahe ijá 'iava Iruno'a areha
'iavara. 'Ejumakame ea kajipo no'o ira ajira ijá 'umeja Natohwe Teviti oni
Harihakera numiruma 'umejara.

32 'Ejumakame Jesu areme ijá namiji'i pu 'umenae ijá 'iama Ja ura Na joni raka vena'ejo? 'iamana.
33 'Ejume pura ijá 'wava Natohwe nú ura Ara nuni nia venuhe niri'irono 'waravu 'wavara.
34 'Ejumakame Jesura pu numiramarena Huni ija puni nia 'ahi irechami-hume puni nia maraniume pu Jesui pu'úmo va'ara.

21

Temaraji'i Jerusaremi Vaji Roe Arumajina
(Maka 11:1-11; Ruku 19:28-40; Joni 12:12-19)

1 'Enareja pu va'e Jerusaremi rori Petapeje Arivi huri'i 'usevi'i Jesuho Huni tisaiporua no'ohe'i irechamiume va'ara.
2 Hu pu ijá 'iama Ja no'o va'e ara ropuna'i va 'usevi'i kave tonikia ka'ene i'ivananave 'u'uiji'i namija ka'avaji aherame Nuni ro'avara.
3 'E'eje ea 'ahopo unenu'u pina ja 'warava he'avajaho ijá 'wara'avara Natohwijara ura rejukame nú roe ikaho apeju 'i'i kaivo apejakame pu ja mihuna 'iamana.
4 Ijí Hura ijá venajihuni maijaho nitama poropeti vu'a ka'ene 'waramajara nimaa nimaa re'amarono avanana.
5 Ja Saiani oni 'apajiji ijá 'wara'avara. Joni Kinia joni rou. Hu masuani tonikia 'ahi hi'eju'e rou. Hu ijí tonikia 'u'ua ka'ene kúchini 'ahi hi'eju'e rou 'iamana.
6 'Ejumakame tisaiporua kajija va'e raka ka'ene Jesura 'waramajaho ijá vejara.
7 'Enareja pu va'e tonikijaho ahema roumakame 'u'ua hunijaho ijí hu hu'úmo roana. 'Ejume pu ijí huni 'ahi ateha risaremahume Jesuho ajima ijihuni 'ahi hinana.
8 'E'eme ea mapoka puni atehi jahena Huni una'i 'unama toi risarema apena va'ume 'ee ea 'aho'a icha anumi 'uhue 'eke 'unama toi Hura ijihuni 'ahi va'amaroreja risarevara.
9 'Eji'i ea mapoka ka'ene Huni una'i va'e 'ee túna'i va'ajipo ira ajira mwasirivi'i ijá 'umeja
Teviti oni Hariha ta'aroha Natohwi jihuni iha 'ahi ea ka'ene roujaho merajaho. Hu ta'arohe Huni iha 'unama apene ichu toi ahasiriha 'umejara.
10 'E'eme Jesuho va'e ijí Jerusaremi va'uma kamareja ea mapoka kajipo oja hwa'usunaha'eme ijá 'wava Ikaho ea irarane 'wavara.
11 'Ejumakame eaka mapoka kajipo ijá 'wava Eakaho Jesu ka'ene poropetia Nasareti Karari vaji rena roana 'wavara.

Jesura Temiporua Vaji Va'e Amairiajina
(Maka 11:15-19; Ruku 19:45-48; Joni 2:13-22)

12 'E'eme Jesura va'e ijí Temiporu kajino arumarena ea ka'ene ijí arume 'imearavajaho arukunie 'ee 'ararihie 'ee pura 'aijua ka'ene hine monia senisu vene 'ee hine uka 'imearava kajaho 'unirame 'eka arohume 'useusahara.
13 'Ejumakivi'i Hu pu ijá 'iama Godoni ira heha 'ahi ika'ina 'warumana. Nuni seijaho nikwinu siporuaru 'ohuni sea 'wavura kaivo jara iviamajai apena veju'e nesa apejuri sea renu 'iamana.
14 'E'ejume ea ka'ene nia supavi'ina 'ee ea ka'ene irima'inijipo ijí Temiporu vaja kajino Huni roumakame Hura vejume maraniana.

15 'Ejumakame pirisitia mama'inijija Sikuraipia ijí Hura uneka mamai
ka'ene venaji ki'eme sesamai ka'ene ijí Temiporua vaja kajino hijajipo
mwasirivi'i ijá 'umeja Teviti oni Hariha ta'aroha 'umejara. 'Ejume pu
niho'o ajinavara.
16 'Ejumakame pu Jesu ijá 'wava 'Ú ijí pura ira ka'ene 'waravu kajaho
A niheno? 'wavara. 'Ejume Jesura ijá 'iama 'I'a ija'ina'omo ja vina nitama
Godoni ira vaji ika'ina 'warumajaho kasima 'ee musia ijihipu irijaho ja raka
kame pura Natohwiji ta'arohunijaho ja pataha kavara raka? 'iamana.
17 'E'ikaivo Hu pu irechami'i kaivo ara kajaho areme Petani va'e hinana.

Jesura Mataka Sirimajina
(Maka 11:12-14, 20-24)

18 'Ena'omo ijihuni sú'uhijino Hu vukú'o 'unama ari natohwi va'eme
'unamutoi matumana.
19 'E'eme roi kavume matakijaho 'unamu rori namijuma kamarena maa
rena namu ro'i kaivo vai'i kamajaho 'ina pa'ana kamarena ijá 'wama A
niho'o vukú'uha maa pare'ena 'wavume ni'aha kwino saranana.
20 'Ejumakame Huni tisaiporuepo ijí mataka kaji ka'eme sarajumakame
oja hwa'usunaha'eme aposarama ijá 'wava Ichá vene ike matakakaho
iviamaa Huni iri 'ahi sarano? 'wavara.
21 'Ejume Jesura ijá 'iama Na nimaa nimaa'e ja 'waravu Ja 'unama
nikwinu nimaa ro'avajaho ja areri ike iviamaa matakake renaja'ineru
pavehuna kaivo jara huri'ake ika'ina 'warave hu tajaheuna 'urina va'e sohi
'ona 'wave ijá rehuna.
22 'Ene ja niho'o nimaa nimai ro'i kaivo unenu'u 'aho'a Godi jari'avajaho
ja 'ekahuna 'iamana.

Jesuni Haruriji Rona Apovajina
(Maka 11:27-33; Ruku 20:1-8)

23 Hu va'e Temiporu vaji hine ea naja'eme pirisiti mama'ina 'ee Jua
puni emakinepo roe Jesu apoma ijá 'wava A harura irakijara reju'e
uneunechakija veno? 'Ú ea irara harurakaho mahu'e avano? 'wavara.
24 'Ejume Jesura ijá 'iama Na 'u'o ja aporave ja ijihuni maa 'wari'avaji'a
Na 'u'o harura ka'ene raki reju'e Na vejujaho 'warahuna.
25 'Ú Joni Papitisita kahi akúpi 'ahi rena roana ho ema puni rena roane?
'iamana. 'Ejumakame pu hine 'wama apene puni vaja kaji 'oji'i ijá 'wava
Nú akúpi 'ahi rena roana 'wa'avajaho Hu ijá 'úhune ja rakijihuna'e ijí Jonira
raka ka'ene 'waramajaho panimai rojo? 'ú'ena.
26 'Ene nú emaapuni rena roana 'wa'avajaho nú eaka mapokijihi juhavu.
Ijihuni maijaho eaka mapokijipo hena kavajaho hu poropetia vwihajara
'wavara.
27 'Enareja pu Jesu ijá 'wava Nú puruva renu 'wavara. 'Ejume Jesura
ijá 'iama 'Ena'omo Na harura iraki apene uneunechakaho vejujaho
pa'warahuna.

Hariha No'ohe'i Puni Haijina

28 'Ú ja ichá vwihajo? Ea pina huni harihija no'ohe'ina'omo hu pokijihuni
va'e ijá 'wama Harihavuro! A iviasa va'e ajina juari kaukara ve'amana
'wamana.
29 'Ejume Hu ijá 'wama Na vahuna 'wamana kaivo hu pava'ana.
30 'Ejume hu vukú'o va'e 'u'uijihuni va'e vu'aka nikwinu'ina kajaho
'waramana. 'Ejume Hu ijá 'wama Na pavahuna 'wa'i kaivo hu iji'a areme
túna'i va'ana.

31 'Enakaivo ea iraka sa'inijara omahoni ira hene venane? 'iamana.
'Ejume pu ijá 'wava 'U'uijarana 'wavara. 'Ejume Jesura ijá 'iama Na nimaa
nimaa ja 'waravu. Ea ka'ene takisia apeji'ina 'ee ea ka'ene 'uasa veji'inijipo
asitahe urasahe Godoni ara vahuna.
32 Joni roe 'unama ka'ene arimaiji ja najahana kaivo ja panimai ro'eme
ea ka'ene takisia apeji'ina 'ee ea ka'ene 'uasa veji'inijipo nimaa rojara.
'Enakaivo ja túna'i ijaho kavara vo ja joni oja pataarohe panimai rojara
'iamana.

Aja'ina Juara 'Ajohi'inijihi Puni Haa (Maka 12:1-12; Ruku 20:9-19)

33 'E'ikaivo vukú'o Jesura ijá 'iama haa pinake heha. Ea pina mwe'a
anesura ajina juara mene ajina 'one ijikano uja pimena raname 'ee vera
iramapi tauhuhe 'ee 'wainia tautahuni ruha 'ume amairie 'ee ijí juasi'a
kajino namine aiha vehuni tinia vene ijí juara kajaho ea ka'ene moni juara
veji'ini jihipuni ija tahi rana'i kaivo hu kwaa jopatu'uri va'ana.
34 'Ena'omo vea ka'ene ajina marasahuni vea niturajumakavi'i hu huni
pwehija irechamiume ijí ea ka'ene juasi'a 'ajohu kajihipuni ajina 'eka'i
va'ara.
35 'Ejumakame ea ka'ene juara kaji 'ajohujipo pwea pina hijahe pina
'anaume kwavume pina muni one hijahume kwamana.
36 'Ejume hu kú'o pwehwaha 'aho'a 'u'o irechamiume va'ume vukú'o
marako ahia kaja'ina'e 'aniume kwamasahara.
37 'Ejumakama'e iji'a túna'i hu huni hariha pina ranavume va'eme hu ijá
rona Pu nuni hariha kehuni hura ve'eja ronana.
38 'Ejumakame ea ka'ene ijí juara kaji 'ajohajipo hariha kaji kamareja
pu kosarama ika 'wava Eakara roareje omahoni uneunecha mapoka
'eka'enakúne roe 'anaa kwamama. 'Ejakame huni aachikaho núna renama
'wavara.
39 'Enareja pu hu apene pi'onavume samai va'umakavi'i 'anauma kwa-
mana.
40 'Ena'omo ijí juara anesura kajara ro'amajaho ea ka'ene juara kaji
'ajohujija ichá 'ahihune? 'iamana.
41 Pu Hu ijá 'wava Hu pu niho'o eha sisea ni'ima'ura mihe 'anie
tirahakivi'i vu juara kajaho ea 'aho'a'e mihe 'ajohe hi'ira'omo vea ka'ene
ahaja ihuni veijara roakavi'i pura 'iruma eiria vajahuna 'wavara.
42 Vukú'o Jesura pu ijá 'iama 'Ú ja nitama Godoni ira vaji 'waramajaho
pataha kavure? Hu ika'ina 'waramana.

Ijí muna ka'ene ara veji'inapo pi'onava kajara iviamaikaho ara kajihuni
kúrúti tukeja natohwa'e rena naminu. 'Enajihuna'e Natohwijara
uneunecha ka'ene mamaijija veju'e roe samaahiravu'e nú kivo?
'iamana.

43 Ijihuna'e Na nimai ja 'waravu. Godira Huni ara ka'ene ikino joni vaji
namujaho apene ea 'aho'a mihe pu hami 'ajohakame 'ina rehuna.
44 'E'eje ei pini 'one muna 'aha kajino nina'amajaho hu niho'o pu'usahe
ma'u'umai rehuna kaivo muna kajara 'one emai 'ahi nina'amajaho ea
kajaho niho'o pu'usahe túa rehuna 'iamana.
45 'Ejumakame pirisitia mama'inijija 'ee Parasia Jesuni haa kaji hejajaho
pua rona 'waravuma hejara.
46 'Enareja pu 'unama same Jesu 'ana'i 'ahiara kaivo ea mapoka kajipo
vwihajujaho Hu poropetia rojujihuna'e jumareja makavara.

22

Napasinejari 'Iruma Ijuri Haa (Ruku 14:15-24)

1 'E'ejume vukú'o Jesura eha vene haa 'waramarena ijá 'iama
2 Godoni arijaho areri kinia natohwijara hariahi napasine'i veju'e 'iruma vei venuja'ina.
3 'Enarena hu huni pwehija irechamiume pura 'ona apene ara 'ahosupuni va'e 'warave pura roe 'iruma kajaho i'avarono 'waravume va'e 'waravara kaivo pu ucha'asahe paroara.
4 'Ejume hu vukú'o huni pwehija 'aho'a irechamie ijá 'iama Va'e ea ka'ene nara 'umenaujija ika 'wara'avara. Núni 'iruma amairie 'ee maha amene 'ee hanuha 'eka roe amairie uneunechaka mapokijija niareri rena hijukúne roajiha i'avara 'iamana.
5 'Ejume ijí huni pwehija kajipo va'e 'waravara kaivo pu ucha'asahe ea pwina'a puni juasi'i va'ume ea pwina'a puni moni kaukara vejara.
6 'Ejumakivi'i ea 'aho'ijipo ijí pwehija kajija 'eke hijiha'e 'ee 'aniuma kwamasahara.
7 'Ejumakame kinia natohwa kajaho henajaho ijara ajivume hu huni amia irechamiume pura roe ea kajija 'anii raname 'ee puni ara kwaa kajaho veni jaume reranamana.
8 'Ejume hu pwehwaha ijá 'iama Ike napasi nejari 'irumakaho niamairia irechavara kaivo ea ka'ene 'waravajija paroara 'iamana.
9 'Enakúne iviamajai ma 'unamaka mapokakino va'ajimareje eaka mapokijihi piuni'avajaho 'warave pura roe ike napasi nejuri 'irumakaho i'avara 'iamana.
10 'Ejumakame pwehwaha kajijahija 'unamutoi va'e ea ka'ene piuniva kajaho aherama roe ahumu va'ume ea sisea ea mai iji'i aherama roume napasi nejuri sea kajaho hijume itu'o'unana.
11 'E'ejume kinia natohwa kajara va'e ijí vaji arume ki'iro vai'i kamajaho ea kwino ijí ateha maa paapúsamana kamana.
12 'Ejumakame kinia kajara ea kajaho ijá 'wama Ea nune a ichá vene napasi nejuri ateha paapúsa'ika'i roane? 'wavume ea kajaho huni vwiha pa'arenana.
13 'Ejumakame kinijara pwehwaha 'waravume pura eakaho apene ija mumora kamome apene pi'onavume ma'ahi nutuma namajino va'arena nirame 'ee upaja chanichanivi'i namana.
14 'Enajihuna'e Godira ea mapoka 'umenau kaivo ea makwinu kwinu iji pijihana 'iamana.

Sisa Oni Takisia Vejuji Rone Apovajihuni Vu'a (Maka 12:13-17; Ruku 20:20-26)

15 'Ejumakame Parasi ijí henareja va'e kanisorua pu'úmo ahuma hine 'unama ichá'ina venareje Jesura 'warama kajihuni 'ahi pata'aro'i kaivo tanu'ura'irono 'unama savara.
16 'Enareje pu puni pwehija 'ee Heroti oni pwehijijihi pu'úmo irechamiume Jesuni va'areja pu ijá 'wava Najuhi'ine nú nihena kavu A vu'a nimaaru 'waramuna. 'Ene Godoni 'unama ka'ene aririjiru ea mapoka najahuna. 'Ene A ea kwinuru pavwihanuna. 'Ene eaka mapokijija ira nikwinu 'waramuna.
17 'Enakúne Ara vwihana 'waruva heja A vwihanujaho nú ea iha Sisa oni takisia ve'eja ho pane 'wavara.

18 'Ejumakame pura Jesu pisivi'iro vejajaho Hu nikima henarena ijá 'iama
Ea ka'ene ira'asinakije ja raka vena Na vena kivo?
19 Iviamajai monia ka'ene takisia apejujaho najiha kavume 'iavume pu
oma kwinu nahara.
20 'Ejumakame Hura pu aporama ijá 'iama Ikaho irahuni ihe 'ee ikaho
irahuni pikisa'e 'iamana.
21 'Ejume pu Hu ijá 'wava Ikaho Sisa ona 'wavara. 'Ejume Hu ijá 'iama
Ijinakúne Sisa oni uneunechijaho Sisa vajaha kaivo Godoni uneunechijaho
Godi vajaha 'iamana.
22 'Ejumakame pu ijí henareja oja hwa'usuna-haume pu Hu raname ani
va'ara.

Kwamasahe 'Urihuniji Rone Apovajina
(Maka 12:18-27; Ruku 20:27-40)

23 'E'eme veaka nikwinu'ina kajino Sajusia ka'ene kwamasahi'inijija kú'o
pa'urihuna rojura'omo hu Huni roe Hu apovara.
24 'Ene Najuhi'ina Mosisi oni tamana vaji 'warumajaho ei pini napasi
nenareje naparaha hariha panahe'eje hu kwa'amajaho huni 'u'uijara
napara kajaho ahemareje huni hariha nahesamahuna 'waramana.
25 'Ena'omo nuni vajakino nú ea iropu no'ohe'ina'omo pokijara marako
napara 'wahumakame naparaha hariha panahe'eme hu kwamana. 'Ejume
vu ijihuni ni'ajahijara napara kajaho ahemana.
26 'Enarena vu ijí pokijihuni nijahijara 'u'o ahevume kame ijá vene apena
va'e túchamai 'u'uijihuni usevara.
27 'E'eme iji'a napara kaji 'u'o kwamana.
28 'Ena'omo vea ka'ene vukú'o ea kwamasahi'inijipo 'uri'avari veijaho hu
irahuni napara re'ena? Eaka mapoka kajihi puni napara renana 'wavara.
29 'Ejumakame Jesura eha vene ijá 'iama Ja hami pa'waravu. 'Ee Godoni
irijaho pahena pakavu. 'Ee ja Godoni harura pakavura'omo ja hine ira sisea
'waravu.
30 Ea ka'ene kwamasahi'inijipo 'urimara'avajaho vukú'o panapasi ne-
huna kaivo niareri ona oji'ina ka'ene kahi akúpa 'ahi hijujipo hijuja'ina'e
hihuna.
31 'Ú ja Godoni ira vaji ea ka'ene kwamasahi'inijipo 'urimarahuna ka'ene
Godira ika'ina 'warumajaho ja pataha kavare? 'iamana.
32 Hu ijá 'iama Na Eparahami oni Godi 'ee Aisiki oni Godi 'ee Jekapi
oni Godia. Na kwamasahi'ini jihipuni Godi pana kaivo Na majama
hiji'inijihipuni Godi 'úmana 'iamana.
33 'Ejumakame ea mapoka ijí Hura najaha kaji henareja pu oja
hwa'usunahara.

Varapa Natohwijina
(Maka 12:28-34; Ruku 10:25-28)

34 'Ejume Parasiepo hejajaho Jesura Sajusia puni vu'a tanuvuma henareja
pu ni'aha kwino nianaa roe huni rori ahuvara.
35 'E'eme puni vaja kajino Jua puni 'otua 'ajohi'inijara Jesu vena ka'i
'ahaume apoma ijá 'wama
36 Najuhi'ine Mosisi oni tamana irakijara tamanaka mapokijaho asitaha
paranane 'wamana.
37 'Ejume Hu ijá 'wama Niho'o ni'ima'urijaho Godi ka'ene joni Natohwiji
joni oja maho'o ni'aha kwino mahe 'ee joni vwiha maho'o ni'aha kwino
mahe joni haruriji'i maho'o ni'aha kwino Hu mahuna.
38 Tamana ijara kwino ni'inane 'ee ijara kwino urana namu.

39 'Enakaivo vu tamana pina ka'ene ijihuni rorijaho niareri ija'ina jara
joni haha'e vwihajuja'ina ea ka'ene joni rori hijujija oja mi'avara.
40 Ike tamana no'ohe'ikipo tamanaka mapokijija 'ee poropetia puni
vu'ijaho 'uninamie navu 'wamana.

Keriso Rone Apovajina
(Maka 12:35-37; Ruku 20:41-44)

41 'E'ikaivo Parasia kajija ahuvumakivi'i Jesura ika'ina'e aporamana
42 'Ú ja Kerisoho ichá'ina vwihajo 'ee Hu irahuni Hariha rojo? 'iavume
pu Hu ijá 'wava Teviti oni Hariha 'wavara.
43 'Ejume Hu pu ijá 'iama 'Ene 'unama irakijino Godoni 'Aveni vejume
Tevitiho Hu Natohwiji'o 'wamane? 'iamana.
44 'Ejume Natohwijara ijá 'wamana
Nuni Natohwe Nuni mana'inika'i asuma hija kamareje Nara oni
nana'eji'ina oni mumora hari irechamahuna 'wamana.
45 'Ú 'unama ichá'inijino Tevitiho Hu rone nuni Natohwe 'wamana
re'amajaho Hu 'unama ichá'iniji Huni Hariha renane? 'iamana.
46 'Ejume ea pina niho'o Jesuni vu'a kajaho areri eha pa'waravara. Ijihuni
vea kaji rene ijí kahi ijaho Hu juhamareja vukú'o túna'a unenu'u pina
paapovara.

23

Jesura Parasia 'Ee Varapa Tamana Najahi'iniji Namahajina
(Maka 12:38-39; Ruku 11:43, 46; 20:45-46)

1 'Ejume Jesura ea mapoka 'ee Huni tisaiporua ijihi pu'úmo ijá 'iama
2 Sikuraipia 'ee Parasia vwihajujaho pu Mosisi oni tamana nihena kama
paraji'ina rojura.
3 Ja pura raka ka'ene 'waravujija vejurakúne pura 'unama ka'ene vejuji-
jahija pave'avara. Ijihuni maijaho pu manajahura vo ijihipuni maijijahija
pu pavejura.
4 Pu uneunecha ka'ene ahisinijijahija iramare'e 'eka 'urine ea 'ahopuni
sireha 'ahi nahuchamihura kaivo ijí pura ma'uaku'wi 'unama ni'ajihe
'unira 'urihuna niho'o pavejura.
5 Uneunecha ka'ene pura vejujijahija emaapo ki'avarore'e pu ijá vejura.
Pu era ki'avarore'e túkua ka'ene Godoni ira ijihuni vaji navi'inijaho 'eke 'ee
ateha ani'iniji same 'urahojura.
6 'Ene vea ka'ene ahaja ijuri veijaho pu ura eaka mapoki jihipuni una'i
hi'irono ura rena parahuna. 'Ene pu Sinakoku ijikano eaka mapokijipo
ki'avarore'e 'una'i kama hijura.
7 'Ene pu maketia vaji emaapo pu 'ajorahuna'e ura renaura. 'Ee emaapo
najahi'ina i'eje ohuna ura renaura.
8 'Enakaivo ja paveje ea 'aho'a ja najahi'ina 'i'avara. Ijihuni maijaho joni
Najahi'inijaho kwinu'wina. 'Enakaivo ja Huni vwehija.
9 'Enakúne ja mwe'akino ea pina'e nuni Ome 'wa'ava. Ijihuni maijaho
joni Oma kwinu'wi kahino akúpa 'ahi hino.
10 'Enakúne ja paveje ea 'aho'a ja rone núni mama'inijihije 'i'ava. Ijihuni
maijaho joni Natohwijaho kwinu'wi Kerisona.
11 'Enakaivo joni ei pini hu ura natohwa re'i 'aha'amajaho hu joni pwea
rehuna.
12 Ea irara ori'ini huni pinana ahasiri'amajaho Godira vetie hu ajuarana
ohuna. 'Enakaivo ea irara ori'ini ajuarana o'amajaho Godira vetie huni
pinana 'urihuna.

Jesura Pu Aroaroti Namijuji Rone Namahajina.
(Maka 12:40; Ruku 11:29-42, 44, 52; 20:47)

13 'Enakaivo Sikuraipi 'ee Parasia ka'ene ira'asinakije joni eha sisea namu. Ijihuni maijaho eaka mapokijipo 'unama ka'ene Godoni ari vahuniji jara hina tanu'urihu. Jara Godoni ara kajaho pava'i 'ahiu'e ea 'ahopo pava'avarore'e ja ijihuna'e tanu'urihura.

14 Sikuraipi 'ee Parasia ka'ene ira'asinakije joni eha sisea namu. Ijihuni maijaho ja amuna pisivisavi'i puni aachia nesi 'eke 'ee ea pisivisame siporua jojora 'ojura. Ijihuna'e ja niho'o ni'ima'ura'e namahuna.

15 Sikuraipi 'ee Parasia ka'ene ira'asinakija joni eha sisea namu. Ijihuni maijaho ja soha 'aha 'ee mwe'a 'aha va'ajimare'e are ea kwisu apeje ta'arohe jaa'ina renama ronare'e va'ura. 'Enakaivo vea ka'ene hu roe jaa'ina renujaho ja hu veju'e hura eha ka'ene veni va'e apehunijaho joni ehijaho asimareje kehi apehuna.

16 Joni eha sisea namu. Nia supavi'ina ka'ene ea 'aho'a aherame va'ukera. Ja ea irara Temiporu 'urahi'i ichutoa pikivajaho unenu'u pina pana. 'Enakaivo ja ea irara Temiporu huni korutia 'urahi'i ichutoa piki'amajaho hu raka ka'ene 'waramajaho 'arariha'e vehuna.

17 Nanamie nia supavi'inakije irakijarahara niho'o ni'ima'ure? Korutijarana ho Temiporu ka'ene rejume korutia kaji akuamahuna renane?

18 'Ene ea irara swasa vejuri 'aijua 'urahi'i ichutoa pikivajaho unenu'u pina pana. 'Enakaivo ea irara 'aijua 'ahi swasa ka'ene namuji 'urahi'i ichutoa piki'amajaho hu iraka ka'ene 'waramajaho 'arariha'e vehuna.

19 Nanamie nia supavi'inakije irakijarahara niho'o ni'ima'ure? Swasijarana ho 'aijua ka'ene vejume swasa kaji akuamahuna renajarane?

20 Ijihuna'e ea irara swasa vejuri 'aijua 'urahi'i ichutoa pikimujaho hu swasa vejuri 'aijua 'ee uneunecha ka'ene ijihuni 'ahi navuji 'urihi'i ichutoa pikima avanu.

21 'Ene ea irara Temiporu 'urahi'i ichutoa pikimujaho hu Temiporu 'ee Godi ka'ene vaji hinujihuni ihi 'urahi'i ichutoa pikima avanu.

22 'Ene ea irara akúpi 'urahi'i ichutoa pikimujaho hu Godira hinuni tinia 'ee Godi ka'ene ijihuni toi hinujihuni ihi 'urahi'i ichutoa pikima avanu.

23 Sikuraipi 'ee Parasia ka'ene ira'asinakije joni eha sisea ni'ima'ura namu. Ijihuni maijaho ja joni taisi ka'ene Godi vajahajaho senisia suraka paareha 'ee imaria vajahura kaivo ja varapa mama'ina ka'ene arira vwihane numisarame 'ee nimai rojuji ja pavejura. Ja ikihi maho'o vehune sa'ina vo ja pavejura.

24 Ja nia supavi'ina ka'ene ea 'aho'a aherame va'ukije ja kuta ma'u'umaijaho kima sirira ato'aruvu vo maha ka'ene natohwijaho i'úsavura.

25 Sikuraipia 'ee Parasia ka'ene ira'asinakije joni eha sisea namu. Ijihuni maijaho ja joni kapusia 'ee tevua huraru sovura kaivo vajijaho nesa ani rene sisea itunavujara itusaha navu.

26 Parasia nia supavi'inakije marako'a kapusia 'ee tevua vajiji sovakame hura 'u'o mara'amana.

27 Sikuraipia 'ee Parasia ka'ene ira'asinakije joni eha ni'ima'ura namu. Ijihuni maijaho ja niho'o areri eucha sa'ina'omo hura kaha'ajaho 'eke sinara 'one amairia nirisame meruma amairia niho'o mavarasa'imaa rena navu kaivo kame vaja kamaho ea 'ata niho'o chire 'wame 'ee sakaha niho'o amajara'eju'e navuja'ina.

28 'Enajihuna'e ja 'u'o areri ija'ina. Ea 'ahopuni una'ijaho ja ea arira kaivo joni vajijaho ira'ata mama'ina 'ee sisea ani rena navu.

Jesura Puni Eha Sisea Ichá'iniji Nahama 'Waramajina
(Ruku 11:47-51)

29 Sikuraipia 'ee Parasia ka'ene ira'asinakije joni eha sisea namu. Ijihuni maijaho ja poropeti kwamasaha jihipuni arijijahija vene amairie mavarasa'ina venu va'u'e irechavu'e navu.
30 'Ene ja ijá 'wavure Nú vea ka'ene emahunupo hijari veijino hi'ipisa nú poropetia pa'ania'a 'wavura.
31 'Enakaivo poropetia kaji 'ania jijahija sahu jopo avajara 'wivu hejujihuna'e ja areri joni sahipu vare'ina.
32 'Ene pura sisea ka'ene vejajihuni pwinijaho jara veje itu'o'umama.
33 'Ene ja niho'o tapare 'ee tapara kajihipuni 'u'uhija. 'Ú ja veni vahuni 'unamijaho ichá'ina asima va'eja?
34 'Ena'omo na nimaa nimaa ja 'waravu. Nara poropetia 'ee ea ka'ene vwiha arira vwihaji'ina 'ee Sikuraipia irechamiu'e joni roajivu. 'Enakaivo ja ea 'aho'a 'anie kwamasahune 'ee ea 'aho'a nerui icha 'ahi 'anie kwamasahuna. 'Ee ea 'aho'a joni Sinakoku ajivajijahija ja hijihae 'ee ara ara kaji sarame ruarahuna.
35 Joni ehijijipo ea arira ka'ene iki mwe'i hijajihi 'ania jihipuni 'aa joni 'ahi ariha jihuna'e ja eha apehuna. Eporu ka'ene ea aririjihuni 'aa arihaji rena roe Sakaraia ka'ene Perakaia oni harihijihuni 'aa ka'ene Temiporu 'ee swasa vejuri 'aijua riramo'oa kaji 'anaaji ro 'e'unana.
36 Na nimaa nimaa ja 'waravo. Uneunechakija roe ea ka'ene iviamaija hiju jihipuni haha 'ahi rehuna.

Jesura Jerusaremi Oja Mahajina
(Ruku 13:31-35)

37 Jerusaremi ore Jerusaremi ore jara Poropetia ka'ene Na irechamiume joni vu'ajijahija 'aniume kwamasahare 'ee ea 'aho'aka maijijahija muni 'aniume kwamasahara. Na'iaka mapokakikano Na ura ja nianaa roe rira kwinu irechami'irono areri 'u'orapo 'u'uhwaha'e nianaa roe puni sarapariji irechame ahuma hijuja'ina'e ve'iro vejujaho ja niho'o ura parenaura.
38 Heha! Joni seijaho jona'e ranavu'e ira'arama namu.
39 Na ja 'waravu. Ja iviasi rene ikikahia pakimu va'o iji'a ijá 'wahune ea ka'ene Natohwi jihuni iha 'ahi roujaho merajahu 'wahuna 'iamana.

24

Jesura Temiporui Tira'usahuna 'Waramajina
(Maka 13:1-2; Ruku 21:5-6)

1 Jesuho Temiporui vaji rene ro 'e'une va'eme Huni tisaiporuepo roajime Temiporua kaji kama 'waravara.
2 'Enakaivo Jesu pu eha vene ijá 'iama Ike uneunecha mapoka kija nikivo? Na nimaa nimaa'e ja 'waravu. Ike araka kehuni toi ja kivu kijahija ni'aha kwino tira'usahe arira na'eja vo muna pina niho'o pihuna toa pamakave nahuna 'iamana.

Ahija 'Ee Sisei Hihunijina
(Maka 13:3-13; Ruku 21:7-19)

3 'E'ikaivo pu va'e Arivi huri'i hi'eme Huni tisaiporu pupusu roe Hu ijá 'wava Vea vecha ijá kajaho re'ena? Mwe'akara pa'are'iro ve'amani urijaho marako'a iraki rejakame nú kamareje A ivi'a ro'iro venu 'wa'eje A ro'ena 'wavara.
4 'Ejume Jesura pu eha vene ijá 'iama Ja hami kivakame ea 'aho'a ja papisimisa'avara.

5 Ea ani aniˈina mapoka Nuni iha ˈahi roajimareje ja pisimia Na Kerison-
akúne Nuni roha ˈiˈi kaivo ja aherama ˈunama ani vahuna.
6 ˈEnakúne ja heˈeje kwaa araka mapokakija ajira vene ˈee ijí ajira
vehuni pinana kajaho ˈurina rohuna. Ijaˈinijaho reˈeja vo ijaho maiˈo ura
paruˈeˈunukúne patea junaˈavara.
7 Ijihuni maijaho kwaa ara mamaˈini jipuhipo vu ara mamaˈina ˈahoˈijihi
puˈúmo ajira veje ara ˈahosupo vu ara ˈahosu puˈúmo ajira vehuna. ˈEne ora
vea rene ˈee mwe varivura rohuna.
8 ˈEnaˈomo ikipuhipo aneja reˈavajaho areri napapo hariha naheˈiro haha
hejujaˈinaˈe rehuna.
9 ˈEnajihunaˈe ea ˈahopo ja ˈeka siseˈi ˈahie ˈee ˈanie kwamasahuna.
Ijihunaˈe kwaa araka mapoka kijahija Nuni ihijihuni hahi ja nihoˈo senama
paranihuna.
10 ˈEnareje eaka mapoka kaˈene Nuni ˈunama ˈurahojujijahija ijaho areˈi
kaivo taˈarohe ani vahuna. ˈEne ea ˈahoˈa ea ˈaho puˈúmo sena vetiarahune
ˈee siseˈi vetiarahuna.
11 ˈEne poropetia iraˈasipo mapoka roajimareje ijipuhipo najahakamaˈe
ea mapoka pisimisame ˈunama ani vahuna.
12 ˈEne sisea nihoˈo niˈimaˈura rena paraˈama jihunaˈe erapo oja
ˈekaravujaho roe paˈarehuna.
13 ˈEnakaivo ea kaˈene Nuni ˈunami jihunijikano kirasaha hiˈavajipo pu
nihoˈo maranihuna.
14 ˈEˈeje ijí Godoni arijihuni vuˈa maa maiuˈiniji kwaka mapoka kakino
najahapene ohuna. ˈEjakame kwaaka mapokakino ea kaˈene hijujijahija
ijaho hina kaˈejaˈe ijiˈa mweˈakara paˈarehuni urijaho rohuna.

Sisea Niˈimaˈuri Rehuni Veijina (Maka 13:14-23; Ruku 21:20-24)

15 ˈEa irara ike taˈamajaho hami heˈamana. Poropeti Tanerura ˈwarama
jaˈinaˈe vei pini nihoˈo sisemai pakaviˈinijara akuavuri tiniji namija
kaˈavajaho
16 ea kaˈene Jutia hijujijahija niˈaha kwinu juhahareje huriˈi va
ranaˈavara.
17 ˈEje ea kaˈene ˈahutoi hiˈavajija paariha vaˈe puni sea vaja kukua
ˈekaˈavara.
18 ˈEje vu ea kaˈene juasiˈi ˈurahoˈamajaho paˈunama roe huni ateha
ˈekaˈamana.
19 ˈEnakaivo vea kajara nituˈamani veijaho naparaka hariˈinijija ˈee
hariha musa ijiˈinijijahija nihoˈo sisesei hihuna.
20 Vea kaˈene ijaˈinijija siporua ˈojakame jara juhahunijaho sapatia ˈee
neha rija pareˈamana.
21 Ijihuni vea kajino sisemai kaˈene rehunijaho nitama mweˈa akúpa
vejume hinapena roajino sisea ijaˈina parenajara rehuna. ˈEnareje ijiˈa
túnaˈa vu ijaˈina parehuna.
22 Natohwijara vea kaji patuˈua veˈamajaho ea pina areri maiˈo pahihuna.
Ea kaˈene Hura iji pijihajihi puni hahi Hu veje vea kajaho tuˈua rehuna.
23 Ei pini ja ijá ˈiˈamajaho Keka! Keriso ikena karena ˈiˈamajaho ja nihoˈo
panimaa roˈavara.
24 Túnaˈi ea ˈahopo iraˈatijino na Kerisona ˈiave vu ea ˈahopo iraˈatijino na
poropeti ˈiahuna. Pu ijaˈina venareje uneunecha mapoka veje ea mapoka
oja hianava kiviˈi pisivie ea mapoka nimaa rohuna. Pu ea kaˈene Hura iji
pijihajihija pisivihuna vo areri parehuna.
25 Hami heha! Maiˈo raka kaˈene rehunijaho Na niˈwaravuta.

26 'Enajihuna'e ea 'ahopo ika 'iava he'avajaho Hu karohu nechi'ina 'iava
he'avajaho niho'o pava ka'avara. 'Ene kare sea vajina 'iava he'avajaho
niho'o panimai ro'avara.
27 'Enakaivo vea ka'ene Ema Puni Harihijara ro'amani veijaho aresi vei
ajimuja'i pi'ime va'e vea 'onuja'i 'e'unuja'ina'e rehuna.
28 Unenu'u pini kwama na'amajaho púrúha ijá emo'eja.

Emaa Puni Harihijara Rohunijina
(Maka 13:24-27; Ruku 21:25-28)

29 Sisemai re'avari túna'i ni'aha kwinu vea na'ive masapa pahanahuna.
China jahe'usahe ariha akúpa puni harurijihija 'unirama usihuna.
30 'E'eje ijá re'eje ijihuna vaja kajino Ema Puni Harihijihuni aacha ka'eje
ijí 'imitia vaja kajino harura ni'ima'ura hanaji'iniji'i roakame eaka mapoka
ka'ene mwe'akaki hijujijahija pu kamareje niho'o niramaruma parahuna.
31 'E'eje Hura Huni ona oji'ina irechamiakame ijipuhipo tauja hwasi-
hakame Huni ehijaka mapoka ka'ene kwaka mapokakino hijujijahija ni'aha
kwinu nianae aherame roe rira kwinu rohuna.

Matakijara Najahujina
(Maka 13:28-31; Ruku 21:29-33)

32 'Enajihuna'e Na iviamajai tavo'a puniji apúsamare'e haa 'wara'ejukúne
hami he'avara. Ijí tavo'a kajara 'anaare'e vukú'o nahenare'e sisira
apúsamujaho ja nihena kivujaho vei mai mara'i venu 'wavura.
33 'Ena'omo ja uneunecha kajipo aneja vene reje ki'avajaho Hu iviamaa
ijí vwicha jiami namine roi venu ro'avara.
34 Na nimaa nimaa'e ja 'waravu. Ea ka'ene iviamajai mai'o hijukijahija
pakwamasa'eje ikaho rehuna'e 'waravu.
35 Ike akúpa mwe'a ijaho ni'aha kwinu pa'arehuna vo ike Nuni irijija
niho'o papa'arehuna.

Ei Pini Vea ho Vea Mukiji Hena Kahuna Pana
(Maka 13:32-37; Ruku 17:26-30, 34-36)

36 Ijarahara rehuni veijaho eaka mapoka kijahija pahena pakavu'e ona
oji'ina ka'ene akúpi 'ahi hijujijahija 'u'o pahena pakavu'e Harihiji 'u'o
pahena pakamu kaivo Omijara Huhusu hena kamu.
37 Vea ka'ene Ema Puni Harihijara ro'i ve'amani veijaho areri Noara
hinani veija'ina'e rehuna.
38 Vea ka'ene toa kajarahara paitu'o'unani veijaho pu hine ahaja inareja
javamareja toa sisea inareja napara pina 'waha raname pina 'waha raname
pina 'waha raname apene va'o va'ume va'e vea ka'ene Noara sisima vaji
ajimaji 'e'ujara.
39 Pu pahena paka'eme toi itu'o'une imwasamia ja'ina'e Emaa Puni
Harihijara ro'amajaho ija'ina rehuna.
40 Vea ka'ene Hura ro'amani veijaho ea no'ohe'i puni juasi'i hine kaukara
ve'ira 'omo ea pina ape'i kaivo pinijaho makahuna.
41 'Eje napara no'ohe'i sei vaji pu hine kaukara puna ve'ira'omo ea pina
ape'i vo pinijaho makahuna.
42 Ijihuni hahi vea ka'ene joni Natohwijara rohunijaho ja pakame pa-
heji'inakúne amairiarame areri rena paraji'i hiha.
43 'Enakaivo ja niheju. Sea anesurijara he'eje nesa apeji'inijara vea irakiji
roe nesa ape'i ro'ipisa hu 'ajohe tanurahakame hu paroe huni sea ruarahe
nesa apeja'a.

44 Ijihuni hahi amairiarame nirisame areri rena paraˈeje ˈajaha hiˈavara.
Vea muka kaˈene ja paˈana rone matauvajino Ema Puni Harihijaho rohuna.

Pwea Kaˈene Uchaha Paˈajiˈo Uchaha Rukinijiˈo Puni Vuˈa?
(Ruku 12:41-48)

45 ˈÚ pwea irara paseviˈine ˈee vwiha hami vwihajiˈine huni natohwijara
huni sea ˈajohe ˈee ˈiruma vea ˈahi areri vajihunaˈe ranamane?
46 Vea kaˈene huni natohwijara roiˈi kave huni pwea kaukara vejiˈi
hiˈamajaho hu merajahuna.
47 Na nimaa nimaaˈe a ˈwaravu. Hu huni kukua mapoka kajija mahoˈo
huni ija tahi ranave hura ˈajohuna.
48 ˈEnakaivo ea kaˈene pwea siseijaho hu oja vaji ika ronu Nuni natohwi-
jaho paroˈejuˈe ˈaha jora renu roˈikaˈi
49 aneja vene hu huni napuhija hijihaˈe hu ˈiruma maina hine ˈee toa sisea
ijiˈinijihi puˈúmo toa inonana.
50 ˈEne vea kaˈene pwea kajihuni natohwijara roˈamani veijaho hu
pakame paˈajoˈeje rohuna. Vea kaˈene Hura rohunijaho pakame paheji'ina.
51 ˈEnareje hura eha mahareje ranave ea kaˈene iraˈasinijipo tinia kaˈene
niramarume ˈee upaja jaˈiˈujiˈi hijuri tinijino vahuna.

25

ˈAsúra Iropuropu Puni Haa

1 Godoni arijaho areri ikaˈina manura vehuna. ˈAsúra ea iropu ropu puni
naheha ˈeke napasiniji piunaˈirono vaˈara.
2 ˈAsúra iropu nihoˈo vwiha paˈane ˈee iropu vwiha arira vwihajiˈina.
3 ˈAsúra kaˈene vwiha paˈajija puni naheha ˈekara kaivo pu puni karesinia
paˈekara.
4 ˈEnakaivo ea kaˈene vwiha aririjija pu puni naheha ˈeke ˈee puni
karesinia ˈeka vaˈajivara.
5 ˈEjume napasinejiˈina kajaho paroume pu ajaha hinuvaˈo ninanavume
ariha notuara.
6 ˈEˈeme naˈia riramoˈoi emaavajara. Heha! Ea kaˈene napasinijaho
ikehunakúne usema roe hu kame ˈajoho ˈumejara.
7 ˈEjume ˈasúra mapoka kajija ˈurimarame puni naheha amairiara.
8 ˈEjume ˈasúra kaˈene vwiha paˈajipo ˈurina ˈasúra kaˈene vwiha rukini-
jija ijá ˈiava Areˈi kaivo joni karesinia ˈahoˈa ˈusé vajúha. Ijihuni maijaho
núni naheha utaˈirono vejukúna ˈiavara.
9 ˈEnakaivo ˈasúra kaˈene vwiha mamaijipo ijá ˈiava Pana. Ijihuni maijaho
núra ja userimihuna areri panakúne vaˈe sitovai ojono jona ˈimeha ˈiavara.
10 ˈEnakaivo pu ˈimeˈirono vaˈeme napasina kajaho roana. ˈEjume ˈasúra
kaˈene amairiarame ˈajoha hijajija pu puˈúmo ijí napasinejuri niˈúhi vaji
sora kaˈene vejajino vaˈeme vwicha kuvara.
11 Josu pareˈeme ˈasúra ˈahoˈijija ˈuˈo ˈunama roara. Natohwe! natohwe!
Vwicha tirasamúha! ˈumejara.
12 ˈEnakaivo hu eha vene ijá ˈiama Na nimaa nimaae ja ˈwaravu. Na
nihoˈo ja pakivura ˈiamana.
13 Hami ˈajohe nia niriˈi hiha! Ijihuni maijaho ja maiˈo vea vechana ho
vea muka irakijaho pahena pakaviˈinakúne ˈiamana.

Pwea Noˈopisu Puni Haa
(Ruku 19:11-27)

14 'Ene kú'o areri ei pini kwa ari pini va'i 'ahaume pwehwaha 'umenaume
roumakivi'i huni kukua pura 'ajo'avarono vajihaja'ina.
15 Hu ea pina monia K5,000 vajahe 'ee ea pina monia K2,000 vajahe 'ee ea
pina monia K1,000 vajahana. Ea kwinu kwino pura kaukara ka'ene areri
vehuni ja'ina'e vajihana.
16 'Ejume ea ka'ene monia K5,000 'ekajaho ni'aha kwino 'ekava'e kaukara
vene monia kú'o K5,000 huri venana.
17 'Ejume 'unama nikwinu'ina kajino ea ka'ene monia K2,000 'ekajaho
monia kú'o huri K2,000 venana.
18 'Enakaivo ea ka'ene monia K1,000 'ekajaho hu 'ekava'e mwe'a 'ume iji
vaji huni natohwi jihuni monijaho rijume navara.
19 'Aha jora'e pa'are'eme ijí pwea kajihi puni natohwijaho monia kajihi
puni 'unamiji roe pu pu'úmo piuhiha amairiana.
20 'Ejume ea ka'ene monia K5,000 'ekajara roe monia kú'o K5,000 ka'ene
hura venajaho 'eka roe ijá 'wama Natohwe a monia K5,000 vajihana kaivo
na huri monia kú'o K5,000 vejuta 'wamana.
21 'Ejumakame huni natohwijara ijá 'wama Mamaa'e venana. A nuni
pwea mamaa ka'ene vene ihajinanavi'inakera a nuni kukua ma'u'uakaho
areri venajihuna'e na ranamae nuni kukua mama'ina 'ajohihe ijihuni
húmata re'ena. 'Enakúne oni natohwi jihuni temara vaji ro aruma
'wamana.
22 'E'ejume vukú'o ea ka'ene monia K2,000 vajahajara roe ijá 'wama
Natohwe kima. A na monia K2,000 vajihana kaivo na kú'o K2,000 huri
vejuta 'wamana.
23 'Ejume huni natohwa kajara ijá 'wama Mamaa'e venana. A nuni pwea
mamaa ka'ene vene ihajinanavi'inakera. A nuni kukua ma'u'umaakaho
areri venajihuna'e na ranamae nuni kukua mama'ina 'ajohihe ijihuni
húmata re'ena. 'Enakúne oni natohwi jihuni temara vaji ro aruma
'wamana.
24 'E'ejume ea ka'ene monia K1,000 vajahajara roe ijá 'wama Natohwe na
nihene kavujaho a ea kisina'omo soa ka'ene a pasamajaho a juara samuna
'ee a oni ija pa'onajaho a menuna.
25 'Enajihuna'e na tea junivume monia K1,000 ka'ene a vajihajaho na
apena va'e mwe'a 'ume apúrinanavuta'omo ike onakúne apena 'wamana.
26 'Ejume huni natohwijara eha vene ijá 'wama Ike niho'o pwea ka'ene
uchavi'ina ka'ene ea siseakera a nikime henuja'ina'e na juara ka'ene ea
'ahopo savujaho nara ahaja 'uvure 'ee ea 'ahopo juara ka'ene 'ojujaho nara
mejura.
27 A monia kajaho 'eka va'e panikai irechave namareje monia 'aho'a huri
veja'a. 'E'ira'omo na roareje maho'o ijá 'eku'u 'wamana.
28 Ijihuni hahi ijí monia K1,000 kajaho apene ea ka'ene monia K10,000
venaji vajahana.
29 'Enajihuna'e ea irahipo kukua rukinijaho mapoka huri vajihuna.
'Enakaivo ea irara kukua pa'ana'e re'amajaho huni kukua icharu navujaho
'etujahuna.
30 'Ejakame ijí pwea sisea kajaho pi'onave va'e ruha ka'ene nutuvi'iniji
va'e nirame 'ee upaja ja'iuji'i hihuna.

Túchamaa Huni 'Otua

31 'Enakaivo vea ka'ene Emaa Puni Harihijara Huni haruriji'i 'ee ona
oji'ina ariramaa maho'o ijihi pu'úmo ro'amajaho Hu roe Huni ruha
hanaji'ina 'ahi asuma hihuna.

32 'E'eje eaka mapoka ijijahija ni'aha kwinu nianaa roe Huni una'a
kaji roakivi'i Hura 'eka 'ahaume ea 'aho'a ani irechame ea 'aho'a ani
irechahuna areri ea ka'ene sipi 'ajohi'ini jipuhipo sipia 'eke ani irechame
'ee kotia ijija 'eke ani irechavu ja'ina'e vehuna.
33 'Ejakamareje ijí sipi ijijahija Huni ija mana'inija'i irechamie 'ee kotia
ijijahija Huni ija ana'inija'i irechamihuna.
34 'E'eje Kinijara ijí ea ka'ene Huni mana'inija'i hi'avajijahija ijá
'warahuna Roajiha Núni Omijara ja merajiharena nitama ike mwe'akaho
mai'o pareji'ini joni kwaa ka'ene amairihaji apeha.
35 Ijihuni maijaho Na matuni'eme jara Na 'iruma vajihara. 'Ene Na toa
huani'eme jara Na toa 'e vajihara. 'Ene Na joni ea suja'e vo jara Na apeniara.
36 'Ene Na ateha pa'areniajaho jara ateha samihara. 'Ene Na atama
navujaho jara ro kivara. 'Ene Na tipurai hijuti veijaho ja roe Na kivara
'iamana.
37 'Ejakamareje ea maijipuhipo Hu ijá 'warahuna Natohwe A vecha
matunavume nú A 'iruma vajahare? 'Ene A vecha toa huanavume nú A
toa 'e mahare?
38 'Enareja A vecha núni ea suja rejumakame nú A 'ajoahare? 'Ene A
vecha ateha paranaume nú A ateha vajahare?
39 'Ene A vecha tipura hijume nú vu'e A kavare? 'Ene A vecha atama
'unaravume nú vu'e A kavare? 'wavara.
40 'Ejakame Kinijara pu eha vene ijá 'ihune Na nimaa nimaa ja 'waravo.
Ikejahija ja Núni ehijijihi vajihara vo ja nimaa pu pavajihara kaivo Na
vajihara 'iahuna 'iamana.
41 'Ejakame vu Hu ta'arohe Huni ija ana'inija'iji rone ijá 'iahuna Núni nina
kakaho are'i kaivo ani va'ajiha. 'Enareje va'e vena ka'ene 'avena siseijaho
'ee huni ona oji'inijihi puna'e vena ranavu'ukame namujino va'ajiha.
42 Ijihuni maijaho vea ka'ene Na matunimani veijaho ja 'iruma na
pavajihare 'ee Na toa huanimani veijaho ja Na toa pae mihara.
43 'Ene Na ateha pa'areniajaho ja Na ateha pamihara. Na suja'e rejujaho
ja Na paaherivara. Na atama 'unirimani veijaho ja paroe na kivara. Na
tipura hijuti veijaho ja paro Na kivara 'iamana.
44 'Ejakame pu Hu ijá 'warahuna Natohwe A vea vecha toa huaname 'ee
matuname 'ee suja renane 'ee ateha pa'arenane 'ee atama 'unaramane 'ee
tipura hijumakame nú A pani'ajahare? 'wahuna.
45 'Ejumakame Hura pu ijá 'iahuna Na nimaa nimaa'e ja 'waravo. Jara
Nuni ehija ka'ene pani'ajihajija ja Na'e pani'ajihe avajara 'iahuna.
46 'Ejakame pu va'ajime va'a vena ka'ene majama reji'i namujino vahuna.
'Enakaivo vu ea ka'ene ariramaa ijijahija va'e majama hihuna 'iamana.

26

Jesu 'Ana'iro Nesi Kosarama Ojajina
(Maka 14:1-2; Ruku 22:1-2; Joni 11:45-53)

1 'Ejumakame Jesura Huni tisaiporua vu'a ka'ene 'waramajaho
pa'arejumakavi'i Hu ijá 'iama
2 Ja nihena kavu. Na'ia no'ohe'i pa'are'eje Pasova vea re'amajino Ema
Puni Harihijaho pu apenareje icha 'ahi nerui 'anahuna 'iamana.
3 'E'eme pirisitia mama'ina 'ee ema puni mama'inijija va'e pirisitia
natohwa ka'ene Kaiapasina 'wavujara hinujino ahuma hijara.
4 'Enareja pu ahuma hine hemi vu'a 'wama pirahe Jesu ichá'ina'e nesi
apena 'anaa kwahuniji 'wavara.

5 'Enakaivo pu ijá 'wava Oo nú ike ahaja ijuri veakino ijá ve'avajaho eaka
mapokakipo 'ara'eja 'wavara.

Jesu Petani Senisi 'Onahajina
(Maka 14:3-9; Joni 12:1-8)

6 'Enakaivo Jesuho Peteni va'e Saimani ka'ene reporosia rukinijihuni sei
hinana.
7 'E'eme napari pini huni roe kavapwa ka'ene muni vejara'omo ijihuni
vaji senisia ka'ene monia ni'ima'ura 'imehunijaho apena roe Jesuho 'iruma
iji'i hi'eme hu Huni húmata 'ahi usetiana.
8 'Ejumakame Huni tisaiporua ijí kamareja ajina'eme ijá 'wava Irakiji-
huna'e ike senisiakaho manisamo?
9 Ike senisiakaho apena va'e ea 'ahopuni moni aneja ni'ima'ura
'imenareje ea ka'ene uneunecha pa'ajihi vajiha'a 'wavara.
10 'Ejumakame Jesura ijá 'iama Ja iraka vene naparakaho 'uraraho? Hu
niho'o unenu'u pina mamaa Nununa'i vene avanu.
11 'Enakaivo ja ea ka'ene uneunecha pa'ajijahija na'iaka mapokakaho ja
pu'úmo hihuna kaivo Na ikaho ja pu'úmo majama pahihuna.
12 Ike hura senisia ka'ene Nuni haha 'ahi usetiakaho Nuni haha ka'ene
kwananahuniji amairia avanana.
13 'Enakaivo Na nimaa nimaa ja 'waravu Mwe'i kwaaka mapokakino ike
Godoni vu'ake ichihi chihi naja'avajaho ike naparakara raka ka'ene Nuna'e
venukaho pu 'wavi'i hu vwihahuna 'iamana.

Jutasira Jesu Nahamahuna'e Nimaa Venajina
(Maka 14:10-11; Ruku 22:3-6)

14 'E'eme ijí pu ea iropu ropu no'ohe'ina vaja kajino ea pina huni iha Jutasi
Isikariatina 'wavujara pirisitia mama'inijihi puni va'ana.
15 'Enarena ijá 'iama Nara Hu najahe nahama ja 'wara'ujaho ja raka na
vaji'eja? 'iamana. 'Ejume pu ni'aha kwino monia siriva mapoka (30) tahe
vajahara.
16 Ijihuni vea hu aneja venarena Hua'e nahamahuni 'unamijaho samana.

Jesura Pwehwa Pu'úmo Pasova 'Iruma Inajina
(Maka 14:12-21; Ruku 22:7-13, 21-23; Joni 13:21-30)

17 'E'eme puretia isitia paajihuni vea amurijino Huni tisaiporuepo roe
Jesu ijá 'wava 'Ú A ura nú ichihichano Pasova veijino ihunijaho Ona'e
amairia'eja? 'wavara.
18 'Ejume Hura pu ijá 'iama Ja ara natohwiji va'ajimareje ea pina
piuna'avajaho ijá 'wara'avara Núni Najahi'inijara ijá 'warumane Vea niroe
tu'u rejukame Pasova veakaho oni sei Nuni tisaiporu pu'úmo vehuna
'úmana 'wa'avara.
19 'Ejume Huni tisaiporua kajija Jesura 'warama kaja venareja pu Pasova
amairiara.
20 'Ena'omo vea nusire'eme Hu Huni tisaiporua iropu ropu no'ohe'ijihi
pu'úmo 'aijua rori hijasama hijara.
21 'Ene hine 'iruma iji'i Hu ijá 'iama Na nimaa nimaa ja 'waravu Joni
vajakino ei pini Na nahamihuna 'iamana.
22 'Ejumakame mapokijija niho'o temukama para'eme 'urine ea kwinu
kwinu Hu apome ijá 'wava 'Wi! Natohwe Na pane? 'wavara.
23 'Ejume Hu eha vene ijá 'iama Ea ka'ene Na hu'úmo huni ija tevui vaji
apúsamukara Na nahamihuna.
24 Ijí Emaa Puni Hariha kajaho areri nitama Godoni Ira vaji Hua'e
rone 'warama ja'ina'e vahuna kaivo ea ka'ene ijí Hu nahama ea 'aho'a

'waramajaho vi eha niho'o sisea ape'ena. Maijaho ike ea ka'ene Emaa Puni Hariha nahamahuna kajaho panahe'ipisa mamaa'e veja'a 'iamana.
25 'Ejumakame Jutasi ka'ene Hu nahamahuna kajara eha vene ijá 'wama 'Wi! Najuhi'ine na pana 'wamana. 'Ejume Jesu ijá 'wama Ara orono 'waramana 'wamana.

Natohwijara Kwamaji Vwihaji'i 'Iruma Ihunijina (Maka 14:22-26; Ruku 22:14-20; 1 Koritia 11:23-25)

26 Ijí pu hine i'eme Jesura puretia kajaho apenarena Godoni siporua 'one teamani 'wa'ika'i iji'a túchamaa Huni tisaiporua vajihi'i ijá 'iama Ikaho Nuni hahakúne 'eke iha 'iamana.
27 'Enarena vukú'o kapusia ka'ene toa rukinijaho apene Godoni siporua 'one teamani 'wa'ika'i pu vajihi'i ijá 'iama Ja maho'o ikaho iha!
28 Ijihuni maijaho ikaho Nuni 'aa ka'ene eaka mapoki jihipuni sisei-jihuna'e 'arihakame puni sisea pa'arehunaka nimaa vena 'waramajina 'iamana.
29 'Enakaivo ike heha! Na vukú'o ike aja'ina riha kakaho ja pu'úmo paahume hina ihuna vo va'e vea ka'ene jara Nuni Omijihuni ari ro'avaji'a vukú'o ja pu'úmo maiu'ina'e ahuma ihuna 'iamana.
30 'E'eme pu javaa vene pa'arejume usema Arivi huri'i va'ara.

Jesu Pitara Hemahuniji Rona 'Waramajina (Maka 14:27-31; Ruku 22:31-34; Joni 13:36-38)

31 'Ejumakame Jesura pu ijá 'iama Ja iviasi na'iakino Nuni hahi ja juhahuna. Ijihuni maijaho nitama Godoni ira vaji ika'ina 'warumana.
Nara ea ka'ene sipia 'ajohi'ina kajaho 'anaakame ijí sipia kajijahija juhaha jirijiri va rana'eja 'úmana.
32 'Enakaivo Na kwamareje vukú'o 'uri'uti veijaho Na urane kami Karari va'eju 'iamana.
33 'Ejumakame Pitara eha vene Hu ijá 'wama Eaka mapokakija pu Oni hahi kame ni'aha kwinu varanahuna vo na niho'o A papataarora'eju 'wamana.
34 'E'eme Jesura Pita ijá 'wama Na nimaa nimaa a 'waravu. Ivi-asi na'iakikano iji'a 'u'ora 'ume'avarono a 'aha no'opisu Na hemi'ena 'wamana.
35 'Ejume Pitara ijá 'wama Na A Hu'úmo kwahuna vo na pahema'eju 'wamana. 'Ejume Huni tisaiporu 'u'o maho'o ija'ina 'wavara.

Jesura Ketasimani Siporua 'Onajina (Maka 14:32-42; Ruku 22:39-46)

36 'Ene Jesuho Huni tisaiporu aherama roarena roe kwaa iha Ketasimani pu ijá 'iama Ja ikano hi'eje Na va'e karohi siporua 'ojuma 'iamana.
37 'E'eme Jesura Pita aheme 'ee Sepati oni harihijaho no'ohe'i aherame pu pu'úmo va'ejume Hu niho'o temumarena oja tura'i 'ahaa paranana.
38 'Ejume Hu pu ijá 'iama Nuni ojakaho niho'o temukimare'e oja sui 'ahiukúne ja ika mai'o hine 'aiha veji'i hiha 'iamana.
39 'E'eme Hu ma'uaku'wi kahakaru vanamarena'a iji'a mwe'i 'one siporua 'one ijá 'wama Amo ike kapusia ikaho maka'eje asitiha ruva'ama kaivo ikaho Nuni ura pana 'avo Oni urijara renama 'wamana.
40 'Ejume Hu kú'o 'unama Huni tisaiporu puni vai'i kivume pu nejuma kimarena Hu Pita ijá 'wama 'Ena'omo ja vea muka kwinu Na hu'úmo mai'o hine 'aiha pave'eja?

41 'Ene 'aiha veji'i siporua 'oha. 'E'irakúne ja siseijihuni harurijaho
pava'e aru'avara. Joni 'avenijaho ura rena paranu kaivo joni hahijaho
niho'o ajuarana paranu 'iamana.
42 'Enarena Hu kú'o pu irechami'i kaivo siporua 'o'i va'arena siporua
'one ijá 'wama Amo ike kapusia ikaho maka'eje asitiha ruva'ama vo pa'ana
re'amajaho Na ihuna. 'Enakúne Oni ura ijara renama 'wamana.
43 'Ejumakame Hu kú'o 'unama roi'i kimajaho pu niho'o nia vahima
parajume notuara.
44 'Ejumakame Hu pu maki'i kaivo Hu 'aha no'opisuji siporua 'o'i 'unama
va'arena Hura kú'o nisú'u 'warama kaja'ina'e vukú'o 'waramana.
45 Hu kú'o 'unama roarena Huni tisaiporua ijá 'iama 'Ú ja mai'o hina
notue 'ee ojuta hwejo? Iviamaa vea muka nituranu. Ema Puni Harihijaho
emaapo nahamahareje ea sisea puni ija tahi ranahuna.
46 'Ee 'urija nú va'a. Ea ka'ene Na nahamihunijaho nikara'i rou.

Jesu Kamovajina
(Maka 14:43-50; Ruku 22:47-53; Joni 18:3-12)

47 'Ejumakame Hu ijá 'wara'ejume Jutasi ka'ene Huni tisaiporua pinijaho
ea mapoka juha hajaa so'wa 'eki'inijija emaapuni ea mama'ina 'ee pirisitia
mama'inapo irechamiume roajivara.
48 'Ejume Jutasira nimarako ika'ina 'waramana. Nara va'areje ea ka'ene
Hu 'ajovi'i ura mina veja ki'avaji ape'avara 'iamana.
49 'Ena'omo hu ajiru Jesuni nini 'e'unarena Jesu ijá 'wama Ese Najuhu'ine
'wa'i kaivo ura mina venana.
50 'Ejumakavi'i Jesura ijá 'wama Ea nuna a iraka ve'irono roaji vena
'wa'eme eaka mapoka kajipo usevajino Jesuho ijija 'unavara.
51 'E'eme Jesuni tisaiporua pini ija jora rova kajikano so'wa apene
'anaumakame pirisitia natohwi jihuni pweijaho 'ataa 'uhusahana.
52 Jesu ijá 'wama Oni so'wa huni ruhi ranama. Ijihuni maijaho ea irahipo
so'wa 'ekujaho pu so'wa 'aha kajino kwamasahuna.
53 A mai'o Na pakimuna'e kavu! Nara Nuni Omiji 'ume'ipisa Hu Huni ona
oji'ina iviamaa 72,000 asisame irechavakame Nuni roa'a.
54 Ija'ina ve'ipisa Godoni ira vaji nitama 'waramajaho iviamaa ija'ina
pareja vo ika'ina rehuna 'waramana.
55 'Ejume ijihuni vea kajino Jesura eaka mapoka kaji ijá 'iama Na ea nesa
apeji'ina'omo ja juha so'wa 'ee hajaa vena Na apeni'iro roare? Na na'iaka
mapoka kame Temiporu vaji hine ja najahura vo ja Na paapeniura 'iamana.
56 Ija'ina'e rejumakame nitama Godoni Ira vaji raka ka'ene 'waramajaho
nimaa nimaa'e renuna 'iamana. 'E'ejume Huni tisaiporua mapokijija Hu
raname juhahe varanavara.

Jesu Aheme Kanisoru 'Ee Kaiapasi Oni Roajina
(Maka 14:53-65; Ruku 22:54-55, 63-71; Joni 18:13-14, 19-24)

57 'E'eme ijí ea ka'ene Jesu apeja kajipuhipo Jesu apena va'e pirisitia
natohwa ka'ene Kaiapasina 'wavujihuni sei va'ara. 'E'eme Sikuraipia 'ee
emakinijija ijino pu pu'úmo ahuma hijara.
58 'Enakaivo Pita hu ijino Huni túna'i makameri roi 'ararihaa va'e pirisitia
natohwi jihuni apirunijino va'ana. 'Ene aruma va'e hirisima ka'ene hijajija
kimarena ijihipuni vaji hiji'i ki'eje pu ichá veje ki'i 'ahaume roe ijí hinana.
59 'Ejumakame ijí pirisitia mama'ina 'ee kanisorua maho'o kajipo vu'a
ira'ata 'ekarene Jesu namahareje apena va'e 'anaa kwa'amarono saravara.

60 'Enakaivo ijí ira'ata mapoka nipiunivara vo ijí pura vu'a ka'ene
'wamareje Jesu namahunijaho areri niho'o parenana. 'Enakaivo ijihuni
túna'i ea no'ohe'i usema roara.
61 'E'eme ijí ea kajipo ijá 'iava Ike Ea ikarahara ijá 'warumana Godoni
Temiporukaho Nara veje tirausahakame vukú'o veje na'ia no'opisu vajijino
ni'aha kwinu 'urinareje nami'ena 'úmana 'wavara.
62 'Ejumakame ijí pirisitia natohwijara 'urina nami'i kaivo ijá 'wama 'Ú A
eha pa'waru'ena? 'Ú ea ikija iraka'e hine A ronahe ikaho 'waruvo? 'wame
'wamana.
63 'Enakaivo Jesuho niho'o ira pa'waramana. 'Ejumakame pirisitia
natohwa kajara ijá 'wama Godi ka'ene mai'o hiji'inijinakúne 'waruma. A
Keriso ka'ene Godoni Harihiji re'amajaho 'waruma 'wamana.
64 'Ejumakame Jesu ijá 'wama A ni'warimu kajina. Ema Puni Harihijaho
ka'eje ija mana'ini harurija'i asuma hine 'ee 'imitia vaji akúpa 'ahi rena
rohuna 'wamana.
65 'Ejumakame ijí pirisitia natohwa kajara huni ateha kajija 'unirame
puachavi'i ijá 'umena Ea kakaho hine Godi matahooo nú niho'o ei pina Hu
panamahu kaivo Hura Godi matahajaho ja nihejara.
66 'Ena'omo ja ichá'ina'e vwihajo? 'Ejume pu eha vene ijá 'wava Hu
kwahuna 'wavara.
67 'Ejumakame pu Hu cheri niuri 'otie 'ee haisi 'anae 'ee ea 'ahopo nonu
tahijahara.
68 'Eji'i pu Hu sivaa ijá 'wava A Kerisonakúne ivi'a raka ka'ene renuji
'warume 'ee ea irahipo A 'anaujaho 'waruve heja 'wavara.

Pitara Jesu Hemahajina
(Maka 14:66-72; Ruku 22:56-62; Joni 18:15-18, 19-24)

69 Ijá ve'eme Pitaho ijí ara rori hi'eme napara pwea pini roarena hu ijá
'wama A 'u'o Jesu ka'ene Karari oriji'i 'urahonuna 'wamana.
70 'Enakaivo hu puni una'a kajino hema ijá 'iama Ara raka ka'ene rone
'warimujaho na niho'o puruva retiu 'wamana.
71 'E'eme Pita hu iji'a kami vwicha jiami va'eme vu napara pwea pini
kamarena ijí ea ka'ene vwicha jiami namijaji ijá 'iama Ike ea kakaho Jesu
ka'ene Nasareti oriji'i 'urahonuna 'iamana.
72 'Ejumakame Pitara kú'o hemarena ichutoa pikivi'i ijá 'iama Na niho'o
ea kajaho pahena pakavura 'iamana.
73 Ijihuni túna'a kajakaru ea ka'ene ijí manamija kajipo roareja Pita
ijá 'wava Nima'e a 'u'o puni ea pina. Ijihuni maijaho ara ira ka'ene
'warumujara samaa renu 'wavara.
74 'Ejume hu aneja vene ira sisea 'waravi'i ichutoa pikime ijá 'iama Ea
ikaho na niho'o pahena pakavi'ina 'i'eme ni'aha kwino 'u'ora 'umenana.
75 'E'eme iji'a Pita Jesura ira ka'ene 'waramajaho vwihanana. 'U'ora
mai'o 'ume'i ve'eje a Na 'aha no'opisu hemi'ena. 'Ejume hu va 'e'une
nirame niho'o oja tura'i 'ahaana.

27

Jesu Aheme Pairati Oni Roajina
(Maka 15:1-5; Ruku 23:1-2; Joni 18:28-32)

1 Ijihuni sú'uhijino pirisitia mama'ina 'ee 'emapuni mama'ina mapoka'e
ahuma Jesu ichá'ina'e venareje 'anaa kwahuniji pira'arame hina 'wavara.
2 'Enareja pu Hu kamomareja ahema va'e kwaa ara kaji 'ajohi'ina ka'ene
Pairati mahara.

Jutasira Kwamajina
(Akisi 1:18-19)

3 'Ejumakame Jutasi ka'ene nahamahajaho ki'eme pu Jesu sisea namahe
'ee sise'i 'ahaumakime hu niho'o temuma parajume ijí monia siriva
(30) ka'ene hu 'ekajaho vukú'o 'uname 'eka roe pirisitia mama'ina 'ee
emaapuni ea mama'inijihi vajihana.
4 'Ene ijá 'iama Na niho'o Ea kajaho 'aa sisea pa'amaa'e na Hu na-
hamahuta 'iamana. 'Ejume pu hu ijá 'wava Ijaho núni rake? A'asu ijaho
kama 'wavara.
5 'Ejume hu monia kajaho ijí Temiporu vaja kajino ato'aru'i kaivo va
'e'una va'e jasi kwamana.
6 'Enakaivo pirisitia mama'ina kajipo monia kajaho nianai'i ijá 'wava
Varapijara 'waramujaho ike moniakaho nú Temiporu moni iji'i paahuma
irechahuna. Ijihuni maijaho monia kakaho emaapuni 'aa 'imejara 'wavara.
7 'Ejume pu 'wama pirahe monia kajaho 'eke ea ka'ene si'uara veji'ini
jihuni mwe'a 'imenareja apiopuni eucha'e vejara.
8 Ijihuni hahi mwe'a sisa kajaho 'Aa Mwe'a 'wama roe iviasi usevu.
9 'Ejumakame poropetia Jeramaiara 'waramajaho nimaa renana. Hu
ika'ina 'waramana 'Ene Isureri opo Huni haha 'imehuni aneja monia siriva
30 ranavara.
10 Pu monia kajaho 'eke ea ka'ene si'uara veji'ini jihuni mwe'a 'imejara.
Natohwijara naji'eme na 'waravuta. Godira na 'warimana 'iamana.

Pairatira Jesu Apomajina
(Maka 15:2-5; Ruku 23:3-5; Joni 18:33-38)

11 'E'eme Jesuho ijí kwaa ara 'ajohi'ina kajihuni una'i namijume hura
apome ijá 'wama 'Ú A Jua puni kinie? 'wamana. 'Ejume Jesura ijá 'wama A
ni'warimu kajina 'wamana.
12 'Enakaivo pirisitia mama'ina 'ee ema puni mama'inijihi pu'úmo Hua'e
namahajaho Hu ira pa'waramana.
13 'Ejumakame Pairatira Hu ijá 'wama Uneunecha raka raka pu A
namahujaho A nihino? 'wamana.
14 'Enakaivo Hu niho'o ira pina ma'uaku'wi pa'waravumakame ijí kwaa
ara 'ajohi'ina natohwa kajaho niho'o puruva rena paranana.

Jesu 'Anaa Kwahuna Nimaa Vejajina
(Maka 15:6-15; Ruku 23:13-25; Joni 18:39–19:16)

15 'Ene vea ka'ene ahaja ijuri veijino ara kwaa 'ajohi'ina ni'inijihuni
tamana'omo ea ka'ene tipurai hijujaho ea mapoka kajipo ea ira ura renauji
ranavu'e samai va'una.
16 'Enakaivo ea pina huni iha Parapasiho niho'o sisemaa ea mapoka
nihena kavi'ina hu tipura hinana.
17 'Ena'omo vea kajino ea mapoka mapoka roe ahuvumakivi'i Pairatira
pu ijá 'iama Na ea irá ranave va 'e'u'ena? Parapasina ho Jesu ka'ene
Kerisone 'wavujine? 'iamana.
18 Pu Jesu 'otua vetihuni jihuni maijaho Pairati nihena kamana. Ea
mapoka Jesu ura renajihuna'e pu sena vena avajara.
19 'E'eme Pairatiho ruha ka'ene 'otua venajino asuma hi'eme naparahi
ona vene ijá 'wama Ea ka'ene ariramaa kajihuna'i majihi'a unenu'u pina
pave'amana. Ijihuni maijaho ivisi na'i kakino na navahi Hua'e kamarejo
pivujuta 'wamana.

20 'Enakaivo pirisitia mama'inijija 'ee puni ea mama'ina ijipuhipo
eaka mapoka kajijahija 'ejahie 'warave Parapasi rana'ika'i Jesu 'anaa
kwa'amarono 'waravara.
21 'Enarena iji'a vukú'o kwaa kajihuni natohwijara eha vene ijá 'iama Ea
iraka sa'iniji na ranave va'ena? 'iamana. 'Ejume pu ijá 'wava Parapasina
'wavara.
22 'Ejume Pairatira pu ijá 'iama 'Ena'omo Jesu ka'ene Kerisona 'wavujaho
na Hu ichá ve'ejo? 'iamana. 'Ejume pura maho'o hu ijá 'wava Icha 'ahi
'anaa! 'wavara.
23 'Ejume hu ijá 'iama Irakijihuna'e? Hu sisea iraka venane? 'iamana.
'Enakaivo pu niho'o ijí 'umejajaho pasonananamie Icha 'ahi 'anaa
'umejara.
24 'Ejumakame Pairatira kimajaho pu puni vwiha ijaho ani'ina pavwi-
hajara vo nikwinu'wi vwihaji'i 'ara'iro vejuma kimarena hu toi 'ene
apene puni una'i ija sovi'i ijá 'iama Ea kakaho niho'o sisea ma'uaku'wi
pavenana'omo ja Hu 'ana'avajaho Huni 'aa ijaho nuni ahija panakúne ja
ojono kaha 'iamana.
25 'Ejume pu ea maho'o eha vene ijá 'wava Nijinakúne makave Huni 'aa
núni haha 'ahi arihe 'ee sesahu núpuni haha 'ahi ariha 'wavara.
26 'E'ejume hu Parapasi ranavume va'eme hura 'waravume Jesu apene
hijahe 'ee apene ranavume icha 'ahi 'ana'avarono va'ana.

Sorutiapo Jesu Sipana Asutiajina
(Maka 15:16-20; Joni 19:2-3)

27 'E'ejume ea kwaa ara 'ajohi'ina natohwa kajihuni sorutia kajipo Jesuho
ahema kamati puni ni'úhi va'e aru'eme sorutia maho'o Hua'e 'outihara.
28 'Enareja pu Huni ateha kajijahija 'unirama jahe'i kaivo ateha
amapu'ura ka'ene kwaa ara 'ajohi'ini jipuhipo savujikano apene
apúsamahara.
29 'Ee 'wija ka'ene ehima piranavaji apenapi húmata 'ahi apúsamahe 'ee
pijuha ija mana'inija'i mahuma 'unama namijumakavi'i pu nitupari satie
nuana veti'i matahe ta'arohe ijá 'wava Ese! Jua Puni Kinie 'wavara.
30 'Ene ijá veji'i pu Hu cheri 'otie 'ee pijuha kajino apene 'uitejara.
31 Pu Hu matahume pa'arejume iji'a ateha ka'ene jopatu'uraka
apúsamaha kajaho 'unama apene tasioma'i kaivo ijí Huni ateha ka'ene
Hu marako'a samajaho samahe iji'a icha 'ahi 'ana'iro apene va'ara.

Jesu Korosi 'Ahi 'Anaajina
(Maka 15:21-32; Ruku 23:26-43; Joni 19:17-27)

32 'Ejumakame pu vai'i 'unamutoi ea pina Saimani Sairini orijaho piuna-
mareja 'ejahaume hura korosia ka'ene Jesu 'anahuna kajaho tapana va'ana.
33 'Ejumakame pu Hu apena va'e kwaa iha Korukata 'wavujino va'ara. Ijí
Korukata 'wavujihuni maijaho Húmata 'Ata 'wavura.
34 'Ejumakame pu ijino ajina riha kisina'e icha maritaji'i ahume amairiu
va'ume Jesu mahume Hu ma'uako ina henarena pataarorahana.
35 'Ejumakame pu iji'a ichi 'ahi 'anaara.
'Ene Huni ateha pipi vene 'ekara 'úmana.
36 Ijá vejuma parajumakavi'i pu asuma hine 'aiha veji'i hijara.
37 Pu Hu namaha jihuni maijaho Huni húmata huri icha 'aha kajino asura
venareja ika'ina 'waravara. Ikaho Jesu ka'ene Jua puni Kinijina 'wavara.
38 'Enareja vea nikwinu'ina kajino ea no'ohe'i nesa apeji'ina Jesuni
mana'inaja'i 'anae 'ee pina ana'inija'iji 'anaara.

39 'Ejumakame ea ka'ene ijí rora kaji ro va'ajijahija Hu kame nuana achiachihi'i ira sisea kajino Hu 'waravara.
40 'Eji'i ijá 'wava 'Ú A ike Jua puni vu'a 'wavuri sea kakaho veje tira'usahakavi'i na'ia no'opisu vajijikano veje kú'o 'urine nami'ena 'iame ijá 'warumana. 'Enakúne A Godoni Hariha re'amajaho ivi'a orono ni'ajarame korosia 'aha kajino rene ariha roa kava 'wavara.
41 'Ejumakame 'unama nikwisu'ina kajino pirisitia mama'ina 'ee Siku-raipia 'ee emaapuni ea mama'ina 'u'o matahi'i ijá 'wava
42 Hu areri ea 'aho'a ni'aji'ena vo Hu ori'ini ni'ajarahuna niho'o areria pa'amaa. Hu nimai Isureri Puni Kini ijí re'amajaho maka'eje ijí korosi 'aha kaji ariha roakame nú iji'a kamareja Hu nimaa roja.
43 Hu Godi nimaa ronunakúne are'eje Hu ura re'amajaho Hura ni'ajahe ijí rena ariha roa kava. Ijihuni maijaho Hu ijá 'úmune Na Godoni Hariha 'úmuna 'wavara.
44 'Ejume ea nesa rukina ka'ene Hu hu'úmo 'ania kajipo pu 'u'o ira sisea ani ani Hu 'waravara.

Jesura Kwamajina
(Maka 15:33-41; Ruku 23:44-49; Joni 19:28-30)

45 'E'eme ve'iri'a kajino mwe'a kakaho ni'aha kwino nutuma na'ima namana. 'E'eme na'ima nama apena va'u va'ume va'e vea tahunaname hareha 'aha karakaro naminuji 'e'unana.
46 Vea hareha 'aha karakaro ariha va'e nami'eme Jesura ira ajira ijá 'umena Irai Irai rama sapakatani 'umenana. Ijaho Nuni Godi Nuni Godi A Rakijihuna'e Na Pataaroriho? 'wama avanana.
47 'Ejumakame ea ka'ene Huni rori namija kajipo ijí hinareja ijá 'wava Ooo ea kajaho Iraija 'umenu 'wavara.
48 'Ejumakame ea kwinu'wi ninuma va'arena icha ka'ene 'oasuna ijihuni toi amairi'inijaho apena roe ajina riha kisina vaji apúsame 'enapene Hura i'amarono apena mahana.
49 'Enakaivo ea 'ahopo ijá 'wava Are'eje Iraijara roareje Hu ni'ajahe kava 'wavara.
50 'Ejumakame Jesuho ira ajira 'ume'i kaivo iji'a kwamana.
51 Ijá ve'eme ni'aha kwinu Temiporu vaji ateha ka'ene rira mu'oijano pu uranavujaho ni'aha kwinu kahe huriji rene ro va'e kame hariji 'onarene rira kaja pucha'usaharena ronu ronu ro va'ara. 'E'eme mwevarivuri roarena muna kakija ni'aha kwinu mutuusahe ronu ronu va'ara.
52 'E'eme euchi jara'eme Godoni ea nimaa nimaa ka'ene kwamasahajija 'urijara.
53 Vea ka'ene Hura kwama 'urinani veiji ea ka'ene nitama kwamasahajija ijí pu pu'úmo 'urinareja akuavuri ari ea mapoka puni una'i va'ume kivara.
54 'Ejumakame amia natohwa 'ee ea 'aho'a ka'ene pu pu'úmo Jesu 'ajoha namijajipo mwevarivura 'ee uneunecha 'aho'a ka'ene rejajija kimareja tea junavume ijá 'wava Nimaa! Ikaho Godoni Hariha 'wavara.
55 'E'eme napara mapoka ka'ene Karari Jesu ni'ajahura ka'ene Hu 'ararihaa roajija kamakaru hinareja kavi'i hijara.
56 'Ene napara 'aho'a ka'ene ijihipuni vaji hijajijahija Meri Matarini 'ee Meri ka'ene Jemisiho 'ee Josapiho puni ohijaho 'ee Sepati oni harihiji jihipuni ohijaho ijá hijara.

Jesu Kwananavajina
(Maka 15:42-47; Ruku 23:50-56; Joni 19:38-42)

57 'Ea pina kukua rukima'ura Josapina hu 'u'o Jesuni tisaiporua'omo
Arimatia rene nusire'eme roana.
58 Ea ikara hu Pairati oni va'e Jesuni haha ape'iro jarimana. 'Ejume
Pairatira hu mahuna 'wamana.
59 'Ejumakame Josapira va'e ateha ka'ene maiu'imaijino apene Jesuni
haha kajaho mwamana.
60 'Enarena Hu apena va'e Huni muna ara maiu'ina ka'ene amairiajikano
haha kajaho rana'ika'i hu muna ni'ima'ura tahuma apena va'e ira kajikahi
kuna'ika'i hu iji'a va'ana.
61 'E'eme napara ka'ene Meri Matarini 'ee vu Meri pinijaho ijano eucha
ropuna'ija'i hijara.

Sorutiapo Mutita 'Ajohajina

62 Pura Pasova amairiaravari sú'uhwijino pirisitia mama'ina 'ee Parasia
Pairati pu'úmo va'e rira kwinu ahuvara.
63 'Enareja pu Pairati ijá 'wava Natohwe nú ivi'a vwihaju. Hu pakwa'ika'i
mai'o hinani veijino pisivisavi'inakara ijá 'úmane Na'ia no'opisu pa'are'eje
Na kú'o 'uri'eju 'úmana 'wavara.
64 'Enajihuna'e 'warave ea 'aho'a irechamiakame va'ajimareje ijí eucha
kajaho hami 'ajohe tanuma paraha. 'E'eje va'e na'ia no'opisu para-
mama. Vejuro'i Huni tisaiporuepo roe Hu nesi apena va'i kaivo pu
ea ijá 'warahuna Hu kwamajaho ni'urinana 'iavakame Hura iviamaa
pisimisamakara marako'a pisimúsumajaho asisama para'ena 'wavara.
65 'Ejumakame Pairatira pu ijá 'iama Joni ea 'ajoha'ina ijí hiju. Ja ichá'ina
vehunijaho nivwihaju. Va'e tanume kuma pijuha para'avara.
66 'Ejumakame pu va'e eucha kajaho niho'o tanume kuma kisima'ura
vene 'ee ea ijí 'ajoha namihuna irechamie muna tanuvume paranana.

28

Jesura Kú'o 'Urinajina
(Maka 16:1-10; Ruku 24:1-12; Joni 20:1-10)

1 'Ejume Sapati pa'arejume Hurapoki sú'u sú'u vea nitu'eju'e Meri
Matarini'o vu Meri ka'ene napara pina iji'i pu no'o va'e ijí eucha kaji ka'i
'ahiume roara.
2 'E'eme mwe'a varivura niho'o ni'ima'ura ro'eme Natohwi jihuni
ona oji'ini kahi akúpa 'ahi rena roarena muna kajaho tahumapene rori
rova'ika'i ijihuni toi asuma hinana.
3 'E'eme ijí Huni hahijara hananajaho areri veapo pi'ivu kivuja'ina'e rene
'ee huni atehijaho niho'o sajasa'imai renana.
4 'Ejumakame ea ka'ene ijí 'ajoha namijajija niho'o simarame tea junama
para'eme areri kwamasahu ja'ina'e renaara.
5 'Ejumakame ona oji'ina kajara eha vene napara kajija ijá 'iama Juvujaho
areha. Na nihena kivu. Ja Jesu ka'ene pura icha 'ahi 'anaaji ka'i 'ahiume
roajivara.
6 'Enakaivo Hu niho'o ikaho pahinu. Hu nimaraku'a ja 'waravume
hejaja'ina'e Hu ni'urinana. 'Enakúne roe Hura tinia ka'ene namajaho kaha.
7 'Enareje marako va'ajime Huni tisaiporua ijá 'iha Hu kwamajaho
ni'urinana. Heha! Hu urana Karari va'una'omo ja ijí Hu kahuna. Heha!
Na ja 'waravu 'iamana.
8 'Ejumakame pu euchi rene tea juname 'ee teamanama para'eme
oharoharu ninukujaha va'e Huni tisaiporua 'wara'i va'ara.

9 'Ene heha! Jesuho 'e'uru piunime 'ajoramana. 'Ejume pu Huni mumora
'uname Hu oja mahara.
10 'Ejume Jesu pu ijá 'iama Ja niho'o paju'i kaivo ninukujaha va'e Nuni
vwehija 'waravakame pu kami Karari vu'e Na kiha 'iamana.

Sorutiapo Rakaka Renaji 'Waravajina

11 'Ejume pu mai'o va'eme 'unamutoi vai'i ni'aha kwinu kivume ea ka'ene
eucha 'ajoha namijajija roe ari pirisitia mama'ina iraka ka'ene renajaho
ho'o 'waravara.
12 'Ejumakame pu roe emaapuni ea mama'ina ahuma hine vu'a 'wame
monia ni'ima'ura sorutia ka'ene 'ajoha kaji vajihara.
13 'Ene ja ika'ina 'wara'avara. Huni tisaiporuepo na'ii nú notui paki'eme
roe Hu nesi apena va'ara 'i'avara.
14 'Enareje ijí vu'a kajara rena apena va'e kwaa ara 'ajohi'ina natohwi
jihuni atahuri aru'amajaho núra hu hami 'warama amairiakame jonuna'a
unenu'u pina pare'enakúnina 'iavara.
15 'Ejumakame monia kajija 'eke pura 'warava ja'ina'e vejara. 'Ene
ike vu'akaho ra'usaha apenaji Jua puni vaja kajaho 'ona apena rou va'o
iviamaa iki 'e'unu.

Jesura Huni Tisaiporu Puni Una'i Samaahiramajina
(Maka 16:14-18; Ruku 24:36-49; Joni 20:19-23; Akisi 1:6-8)

16 'E'ejume ijí tisaiporu kajija ea iropu ropu kwinu ijá va'e kami Karari
huri'a ka'ene Hura pu ijí va'avarono 'waramajino va'ajivara.
17 'Ejumakame pu ijí Hu kamareja pu Hu oja mahara. 'Enakaivo 'aho'a
pu ma'uaku panimai rojara.
18 'Ejumakame Jesura puni roarena Hu pu ijá 'iama Harura ka'ene
mwe'akaki namuna 'ee kahi akúpi 'ahi namuna ijaho ni'aha kwinu Na
mihana.
19 'Enakúne kwaka mapokakino va'ajimareje najahakame Nuni tisaiporu
re'avara. 'Ene Amo Hariha 'Avena ijihipuni ihi 'ahi 'unirama toi
sama'avara.
20 'Ene pu najahakame iraka ka'ene Nara ja 'waravujija pu ija kisi apena
ve'avara. Parunami'avara. Na ja pu'úmo na'ia mapoka mapoka hina apena
va'u va'u va'e mwe'a pa'are'amani uriji 'e'uhuna 'iamana.

Maka

Joni Papitisitara Najahajina
(Matiu 3:1-12; Ruku 3:1-18; Joni 1:19-28)

1 Jesu Keriso ka'ene Godoni Harihijihuni vu'a maijihuni aneja.
2 Poropetia Aisea nitama ika'ina'e heha vaji venana.
Heha! Na Nuni 'ona oji'ina oni una'i ranave hu oni 'unama amairihuna.
3 Hu nechi'i namine ajira 'ume'ena Ja Natohwijara rohunijihuna'e Huni 'unama amairie arira'e renama 'umehuna.
4 Joni Papitisita nechi'i 'waravume ea puni sisea vwihane temukavume areva jihuna'e Joni pu 'unirame toa vaji samaume 'urijara.
5 'Ene ea mapoka Jutia ora 'ee Jerusaremi ora va'e toa iha Jotani puni sisea nahama 'waravume Jonira 'unirama toi samaume 'urijara.
6 'E'eme Joni kameru sapasi ateha vene 'ee huni sisijino charia vejara'omo ijí same aneura riha 'ee pújúharu inuna.
7 Jonira najahe ijá 'iama Ea pina ka'ene nuni tú́na'i roujaho Hu niho'o natohu kaivo na natohwa pana. 'Enajihuna'e na Huni mumora hwana aja rasahuna areri pareniu.
8 Na ja toi vaji samauta kaivo Hu ja Godoni 'Avenijino samahuna 'iamana.

Jesu Toi Apúsame 'Ee Vena Kamajina
(Matiu 3:13–4:11; Ruku 3:21-22; 4:1-13)

9 Ijí vea kajino Jesuho Nasareti Karari vaji rene roume Jotani Jonira 'unama toa vaji apúsamana.
10 Hu ni'aha kwino toa vaji rene 'uriji'i kavume akúpa jara'eme Godoni 'Avena marahu'ora puna'i ariha Huni roana.
11 'E'eme ira kahi akúpa 'ahi rena roe ijá 'wama A Nuni Hariha'omo Na A oja mahu. 'Ene Na A kavujaho niho'o teamanimu 'wamana.
12 'Ejume ni'aha kwino Godoni 'Aveni 'ejahae Jesuho nechi ahema va'ana.
13 Hu na'ia mapoka (40) nechi'i hi'eme Setanira roe Hu vena kamana. Hu hanuha nea pu'úmo hi'eme 'ona oji'inapo roe Hu 'ajoahara.

Jesura Najahe 'Ee Tisaiporua Amura Aheramajina
(Matiu 4:12-22; Ruku 4:14-15; 5:1-11)

14 Joniho tipura vaji hi'eme Jesuho Karari roe Godoni vu'a 'waramana.
15 Hu ijá 'iama Vea niapejume ja 'ajoha'inijaho Godi niranavume roana. Joni sisea vwihane are'i kaivo Godoni vu'a mamaa nimai ro'avara 'iamana.
16 'Ejume Jesu Karari rori vai'i kavume Saimaniho 'ee huni 'u'ua Eni-turu'o úa vesavi'ina'omo puni namea soha vaji 'oname hijara.
17 'Ejume Jesu ijá 'iama Ja Na 'ararihie roe Nara ja najahe jara kija'e 'ekuja'ina'e ea ahera'ejakúna 'iamana.
18 Pu ni'aha kwino namea puna irecha'i kaivo 'urina Hua'e 'ararihae va'ara.
19 'Ejume Hu toa kajihuni rora kaji vai'i kivume Jepati huni harihija Jemisi huni 'u'ua Joni sisima 'ahi hine puni namea turamana'omo pu ijí hine hwearikara.
20 Hu pu ni'aha kwino 'umenaume oma puna Jepatiho sisima vaji pwehwa pu'úmo irechami'i kaivo pu Hu 'arariha va'ara.

Ea 'Avena Sisei Rosamajina
(Ruku 4:31-37)

21 'Ejume pu va'e Kapeniami usevajaho Sapatia vea'omo Jesuho aruma
va'e Sinakoku vaji hine najahana.
22 Hu pu najahume pu hene oja hwa'usahara. Ijihuni maijaho Hu niho'o
haruriji'i pu najahana. Areri Sikuraipiepo najahu ja'ina pana.
23 'E'eme ijí Sinakoku vaji ea 'avena sisei ajivi'ini 'urine chirivi'i ijá 'wama
24 Jesu Nasareti orikera 'ú A iraka vetú'ena? 'Ú A núa'e ruaru 'ahaume
roane? A ea iraho na nikavu. A Godoni arira maijina 'wamana.
25 Jesura hu 'urarahe ijá 'wama Iruno'a are'i kaivo ariha va'a 'wamana.
26 'Ejume 'avena sisea kajara ea kajaho 'anaa pi'onavume mwe'i nama
kuchikuchivuma kavi'i 'avena sisea kajaho eruhi'i ro 'e'ume va'ana.
27 'Ejume ea mapoka oja hwa'usahaume 'urina pira'arame ijá 'wava
Ikaho irake? 'Unama maiu'ina harusina'e najuhu. Hu he paraji'ina ijihuni
hahi 'avena sisea 'u'o 'waravu'e pu Huni ira hena veju 'wavara.
28 Hu ijá venajihuni vuijaho Karari vaja marako he parajara.

Jesura Ea Mapoka Venaume Maraniajina
(Matiu 8:14-17; Ruku 4:38-41)

29 'Ejume pu Sinakoku are'ika'i Saimani'o Enituru puni sei Jemisi'o Joni
pu'úmo va'ara.
30 'E'eme Saimani oni jura paranahijaho atama 'uname haha ohoa re'eme
namajaho Hu 'waravume henana.
31 Hu iji 'unama apena 'urijume atama ni'aha kwinu pa'are'eme hu 'urine
mataume 'iruma amairia vajihume ijara.
32 Ijí nusirea kajino pu aneja vene atakina 'ee ea ka'ene 'avena sisesapo
ajima'ina mapoka'e aherame Jesuni roara.
33 'E'eme ijí nusirea kajino ea ka'ene ara kajino hijujija ijí vwichajiama
kajaho niho'o rarene namana.
34 Jesura vejume ea ka'ene atama navi'inijaho atama puna ni'aha kwino
pa'arejara. Hu ea ka'ene 'avena siseapo ajima'inijija venaume ni'aha kwino
va'ara. Hu 'avena sisesa 'waravume ira pa'wara'i ariha va'ara. Ijihuni
maijaho pu Jesu kamareja arihara.

Jesura Karari Vaji Najahajina
(Ruku 4:42-44)

35 Jesuho sú'u vea mai'o aharasama kamino Huhusu 'urine va'e ruha pini
ea pa'ajino siporua 'onana.
36 'E'eme Saimaniho napuhwa pu'úmo Hu sama ojara.
37 'Enuva'o pu Hu piuname ijá 'wava Ea mapoka'e A sarama oju 'wavara.
38 Jesu ijá 'iama Roe nú va'e ara 'aho'a mapoka ka'ene ikehuni rori navuji
'u'o Na ira najahuma. Ijihuni maijaho Na ijihuna'e routa 'iamana.
39 'Ejume Hu Karari araka mapoka kajino Sinakoku vaji vu'a najahe 'ee
'avena siseapo ea ajima'iniji sioma ato'arumana.

Jesura Ea Vejume Maranajina
(Matiu 8:1-4; Ruku 5:12-16)

40 'Ejume ea reporosia rukini roe Jesuni una'i nitupari savi'i ijá 'wama A
ura rena'amajaho venie na haha maa'e reniama 'wamana.
41 Jesuho niho'o natohwa'e temu'eme ija hahi 'ahi ranavi'i ijá 'wama Na
ura reniuna'omo oni hahakaho marana'ena 'wamana.
42 Ni'aha kwinu ijí reporosia kajaho pa'are'eme huni haha maranana.
43 'Ejume Jesu ajira ijá 'wama A viheno! A niho'o ea pina pa'wara'amana!

44 'Enakaivo va'e oni haha pirisiti nahe 'ee Mosisira nitama ka'ene najaha ja'ina'e swasa veje ea mapoka oni reporosia pa'arenajaho hena ka'avara 'wamana.
45 'Enakaivo Hu va'e ea mapoka 'warama ape onajihuna'e Jesu araka mapoka kajaho pa'urahonana kaivo Hu nechi'i rori hi'eme ea mapoka nianaapene Huni roara.

2

Jesura Ea Ajuaravi'ina Vejume Maranajina (Matiu 9:1-8; Ruku 5:17-26)

1 Ma vea icharu pa'are'eme Jesu kú'o 'uname Kapeniami ari roajaho hejara.
2 'Ejume ea mapoka'e Huni vwichia kajaho ruha itu'ona pa'are'eme Jesuho pu hine ira najahana.
3 'Ejume ea ka'ene irivi'inijaho ea no'ona no'ona ijipo kima apena roara.
4 'Ejume pura 'unama ka'ene apene va'e aruhuna areri parejumakame pu apene kahi ata huri tita napamareja ea irivi'ina kajaho kichiji'i ijino apúsavume arihana.
5 Pu Jesu nimaa roja kaji Hu kimarena irivi'ina kajaho ijá 'wama Nuni harihe oni sisea vwihanae arevu'e pa'arenu 'wamana.
6 'Ejume Sikuraipia 'aho'a pu pu'úmo hijajipo henareja oja vaji vwihaji'i ijá roja.
7 Hu ea ikaho iraka vene ija'ina 'warumo? Hu Godi mataha avanu kaivo Godira Huhusu sisea vwihanúa arehuna rojara.
8 Jesuho pura raka ka'ene vwihajujaho Hu nimarako Huni 'avena vaji henarena ijá 'iama Ja iraka vene oja ija'ina vwihajo? 'iamana.
9 Na ichá'ina'e irivi'inakaho 'wara'ejo? Na huni sisea vwihana are'eju ho Na 'wave 'urina huni kicha apene va'ena?
10 'Enakaivo Ema Puni Harihijaho iki mwe'i emaapuni sisea vwihania arehuni harura apenana.
11 Hu irivi'inijaho ijá 'wama Na a 'waravu. 'Urine oni suha apene ari va'a 'wamana.
12 'Ejume pu ka'eme hu 'urina huni suha apena va'ume ea mapoka kame oja hwa'usahume pu Godi ta'aroha ijá 'wava Nú unenu'u pina ija'ina pakivuri renu 'wavara.

Jesura Rivai 'Umenajina (Matiu 9:9-13; Ruku 5:27-32)

13 Hu kú'o soha rori va'eme ea mapoka Huni roume Hu hine najahana.
14 Hu ro vai'i kavume Aripiasi oni hariha Rivaiho takisia'e vejuri sei vaji hijume Jesu ijá 'wama A Na 'ararihie roa 'wavume hu 'urine Hu 'ararihae va'ana.
15 Jesuho tisaiporuepo pu'úmo Rivai oni sei 'iruma i'irono hi'eme takisia apeji'ina 'ee ea sisesa mapoka roe pu pu'úmo 'iruma ine 'ee Hu 'ararihaara.
16 Vea ka'ene Sikuraipi Parasi ijipo ka'eme Hu takisia apeji'ina 'ee ea sisea pu'úmo 'iruma ijume pu Huni tisaiporu ijija aporame ijá 'iava Hu iraka vene ea niho'o takisia apeji'ina 'ee ea sisea veji'inijihi pu'úmo 'iruma ino? 'iavara.
17 Jesu ijí henarena ijá 'iama Ea ka'ene atama pa'ajaho pu juketa paura renaura kaivo ea ka'ene atama rukinijipo juketa ura renaura. 'Enajihuna'e Na ea mamaa ijihipuna'e parouta kaivo ea sisei jihipuna'e routa 'iamana.

'Aura Arevuji Rona Apovajina
(Matiu 9:14-17; Ruku 5:33-39)

18 Na'ia pina Joniho 'ee Parasi puni tisaiporu ijija 'aura aremareja hi'eme ea 'ahopo roe Jesuho ijá 'wava Irakijihuna'e Joniho 'ee Parasi puni tisaiporu ijija 'aura are'eju'e oni tisaiporu ijija 'iruma paarevure? 'wavara.
19 Jesu eha vene ijá 'iama 'Unama irakijino parua ka'ene napara samajaho sora save na'eje ea ka'ene ijí i'irono roavajaho 'iruma 'aura areme hi'eja? Parua kajara ijí hi'amajaho pu areri 'iruma 'aura pa'arehuna.
20 'Enakaivo túna'i parua kajaho apena va'e pa'are'eje iji'a pu 'iruma 'aura arehuna 'iamana.
21 Hu ijá 'iama Ei pini huni ateha sahasa napa'amajaho hu maiu'ina pa'uhua anehuna. Hu maiu'ini ane'amajaho ateha kú'o napamareje tita natohwa rehuna.
22 'Enakaivo ei pini 'wainia maiu'ina hanuha sisa sahasa vaji paverimuna. Hu ija'ina'e ve'amajaho napamareje 'wainia kajaho arihuna. Ijihuni hahi 'wainia maiu'ina hanuha sisa maiu'ina vaji verivura.

Sapati Rona Apovajina
(Matiu 12:1-8; Ruku 6:1-5)

23 Jesuho Sapati veijino konesa juari 'uraha va'eme tisaiporuhwapo konesa tuvara.
24 'Ejume Parasiapo Jesu ijá 'wava Ike kiha! Pu iraka vene Jua puni varapi Sapati vei pavehuna ka'ene 'waravajaho vejo? 'wavara.
25 Hu ijá 'iama 'Ú Tevitira pwehwa pu'úmo vea ka'ene matuvume iraka ka'ene venajaho ja vi taha kavare?
26 Apaiatara pirisitia rena hinani veijino Tevitiho pwehwa pu'úmo matuvumakame Godoni sei vaji varapa'omo pirisitiepo pupusu ijura'e 'eka ijajaho ja vi hejare? 'iamana.
27 Sapatijaho ema puna'e venana. 'Enakaivo emaijaho Sapati huna pana.
28 Ijihuni hahi Emaa Puni Harihijaho 'u'o Sapati huni Natohwa.

3

Ea Ija Ajuaravi'iniji Vejume Maranajina
(Matiu 12:9-14; Ruku 6:6-11)

1 Jesu Sinakoku kú'o vai'i kavume ea ka'ene ija ajuaraji'inijaho ijí hinana.
2 'Ejume pu Jesu Sapati vei iraka veja ka'i 'ahiume Hu ea ija ajuaraji'inijaho veje mara'ena 'aho pamara'ena ronareja hina kanavara. Jesu veje maraja kamareje pu nama 'ahiume avajara.
3 Jesu ea ija ajuaraji'inijaho ijá 'wama A 'urina namina roa 'wamana.
4 Jesu pu ijá 'iama 'Ú nú Sapati uneunecha mamaa vehuna ho sisea vehune? Ea ni'ajihuna ho ea 'anie kwamasa'eja 'iavume pu varirareasahe mahina nii ma kame ira pa'waravara.
5 Jesu pu kimajaho Hu oja ajimana kaivo pu Jesu pata'arohajara Hu temumana. 'Ejume Jesu ea ija ajuaraji'iniji ijá 'wama Oni ija ahasirima 'wavume hu ahasirivume maranana.
6 Parasi ijipo Heroti oni kanisoruepo pu'úmo marako'a ma'ahi va'ajime ahuma hina Pu ichá'ina Jesu 'anaa kwahuna'e 'wavara.

Ea Mapoka Karari Soha Rori Ani Renavajina

7 Jesu tisaiporuhwa pu'úmo sohi va'eme ea mapoka Karari ora 'ee Jutia ora Hu 'ararihaara.
8 Ea mapoka Jerusaremi ora Itumea ora Jotani ona kara'i hijura 'ee Taia Saitoni orapo Jesura raka ka'ene venaji hejajaho pu ka'iro roara.

9 Jesu tisaiporuhwaha ijá ˈiama Vaˈajime sisima kame apena roe ranave naˈeje emaapo Na mwavahinamiˈavajaho Na ijí ajime vahuna ˈiamana.
10 Hu ea mapoka vejuˈe marania jihuni hahi ea puni haha siseijipo Jesu iji ˈunaˈi ˈahiume tacharavara.
11 ˈAvena siseapo vea kaˈene Jesu kavujaho mweˈi arihiˈi A Godoni Hariha ˈumejura.
12 ˈEjume Jesu pu ira kisi ˈwaravume Hu ea irana parone ˈwarahuna ˈwaramana.

Jesura Ea Iropuropu Noˈo Pijihajina
(Matiu 10:1-4; Ruku 6:12-16)

13 ˈEjume Jesu va kahi huriˈa ˈahi vaˈiro vaiˈi ea kaˈene Hu ura rejajija ˈwaravume pu ˈurine pu puˈúmo vaˈara.
14 ˈEjume Hu ea iropu ropu noˈo iji pijihe pu puˈúmo ˈurahojujija Hu irechamie ea najaha apenohuna.
15 ˈEne Hu harura mihe pu ˈavena sisea siomahuna.
16 Hu ea iropu ropu noˈo ˈeka irechamia kajihipuni iha Saimani iha pina Pita ˈiamarena
17 Jemisiˈo Joniˈo Sepati oni harihija Jesu pu ea noˈona kaivo iha nikwinuˈina kaji Poanejisi ahuma ˈuriha ˈwaramana. Ihaka Poanejisina ˈwavujihuni maijaho Akúpi ˈAnúu Harihija ˈwavura.
18 Enituru ho Piripu ho Pataramiu ho Matiu ho Tomasi ho Jemisi ho Aripiasi oni harihaˈo Tariasi ho Saimani ho Kenani ora
19 Jutasi Isikariati Jesu nihoˈo nahamahajina.

Jesune ˈEe Pierisiparu
(Matiu 12:22-32; Ruku 11:14-23; 12:10)

20 ˈEjume pu vaˈe sei ˈiruma iˈiro veˈeme ea mapoka mapoka kúˈo ani rejume pu ˈiruma paijara.
21 Ea mapoka ˈwamapenonu vaˈume ijá ˈwava Jesu nanamukúne ˈwavajihunaˈe Huni ehijijipo vaˈe aheˈiro vaˈara.
22 ˈEjume Sikuraipijipo Jerusaremi rena roajiviˈi iraˈatiji ijá ˈiava ˈAvena sisea Pierisiparu kaˈene ˈavena sisea ˈajohaˈinijara Jesu ajiviˈinaˈomo ˈavena sisea kajara Jesu niˈajahuˈukame ea ˈavena sisea ajimaˈinijija siokunia atoˈarumauna ˈiavara.
23 Jesu pu ˈumenaume Huni roume Hu haa ˈwarama ijá ˈiama Icháiˈinaˈe Setaniho Setani siokuˈena?
24 Ara ahaama hina ˈarahiˈi hiˈipisa areri paˈarejaˈa.
25 Kachiˈinapo ˈuraiˈi hiˈipisa pu ahaame hijaˈa.
26 ˈEje Setani oni pwehija ˈavena siseaˈomo pu puˈúmo ˈarahiˈi hiˈipisa pu ahaama hinareje paˈarejaˈa.
27 ˈEne ea roe ea ajisimaˈori jihuni sei ajima kukua ˈekaˈiro roˈipisa hu marako ajisina kajaho kamoˈi kaivo ijia huni kukua ˈetujahaˈa.
28 Heha! Na nimaa ja ˈwaravu. Na emaa puni sisea mapokaˈe vwihanie arehuna. ˈEe sisea nihoˈo mapoka ani aniˈina ea ronaˈavajaho Godi vwihanie arehuna.
29 ˈEnakaivo Godi oni ˈAveniji ronaˈavajaho Hu pavwihana arehuna kaivo majama eha sisei mahuna ˈiamana.
30 Hu ijaˈinaˈe ˈwarama jihuni maijaho pu ijá ˈwava Jesuho ˈavena sisei ajiviˈina ˈwavara.

Jesuni Oha ˈEe ˈUˈuhwapo Roajina
(Matiu 12:46-50; Ruku 8:19-21)

31 'E'ejume oaha 'u'uhwa pu'úmo roe ma'ahi nami'i kaivo Hu ro'amarono
'umejara.
32 Ea ka'ene Jesuni rori namijajipo Jesu ijá 'wava Hena! Ohona 'u'uhuana
roe ma'ahi A saravu 'wavara.
33 Jesu pu ijá 'iama Nuni ohija 'ee 'u'uhija irahije? 'iamana.
34 Hu 'urina ea ka'ene Huni rori hija kaji kimapenoji'i ijá 'iama Ike kiha!
Nuni oha 'u'uhija ikena.
35 Ea irahipo Godoni ira hena veji'inijija Nuni 'u'uhije 'ee Nuni ma'ipija
'ee Nuni oha 'iamana.

4

'Ina 'Oji'inijihuni Haa
(Matiu 13:1-9; Ruku 8:4-8)

1 'Ejume Jesu kú'o va'e soha rori ea najahana. 'E'eme ea mapoka rouma
kimarena Hu sisima 'ahi ajima soha toi va hi'eme ea mapoka soha rori
hijara.
2 'Ene Hu uneunecha mapoka hai najahe ika'ina'e 'iamana.
3 Heha! Ei pini 'ina 'eka 'o'iro va'ana.
4 'E'eme ika'ina'e renana. 'Ina 'aho'a 'unama ahi arihume ukapo ro ijara.
5 'Ejume 'ina 'aho'a muna 'ahi mwe'a ma'uako namaji arihajija marako
riavara kaivo chinuma jojora parejara. Ijihuni maijaho muna 'aha mwe'a
ma'uako namana.
6 'E'eme vei 'e'unarena ijaho chinuma jojora pa'ana'omo 'anae sarajara.
7 'Ina 'aho'a ija sisea vaji arihajija riama ajivara kaivo ija sisea ka'ene oma
rukina kajipo raorihume siserane 'ina parejara.
8 'Enakaivo 'ina 'aho'a mwe'a mai arihajaho riama marasahe 'ina 'aho'a
mapoka (30) rejume 'aho'a mapoka mapoka (60) rejume 'aho'a niho'o
mapoka mapoka (100) rejara.
9 Hu ijá 'iama Ea irara areri he'iro ve'amajaho hu ataa apús*a*'amana
'iamana.

Haa Kajihuni Maijina
(Matiu 13:10-17; Ruku 8:9-10)

10 Hu tisaiporuhwaha 'ee ea 'aho'a pu'úmo hi'eme pu apoma ijá 'wava
Haa ijihuni maa irake 'wavara.
11 Hu ijá 'iama Godoni hema ijihuni maijaho Hu ja mihu kaivo ea 'aho'a
pu haaru heju kaivo ijihuni maa paheju.
12 Ijihuna'e pu ka'avajaho pu kahuna kaivo pu maa pavwihajura. Hehu-
nijaho pu hejura kaivo ijihuni maijaho pahejura. Pu ijihuni maiji
he'ipisa Godi pu vwihanie areva'a 'iamana.

Jesura 'Ina 'Oji'inijihuni Haiji Nahama 'Waramajina
(Matiu 13:18-23; Ruku 8:11-15)

13 'Ejume Hu pu ijá 'iama 'Ú ja haa kajaho pahejo? Ja haa kaji
pahe'avajaho 'ú ja ichá'ina haa 'aho'a he'eja?
14 Heha! 'Ina ka'ene ei 'onajaho Godoni Ira.
15 'Ina ka'ene 'unama toi arihajihuni maijaho ea Godoni Ira heju'ukivi'i
Godoni Ira puni oja vaji navujaho marako Setanira 'etujihuna.
16 'Ina ka'ene muna 'ahi arihajihuni maijaho ea Godoni Ira marako hene
teamanavura.
17 'Enakaivo puni vaja chinuma pasama jihuna'e marako pa'arenuna.
Ijihuni maijaho Godoni Irijihuni hahi ea 'ahopo sise'i 'ahiura ho hami
pahi'avajaho marako arevura.

18 'Ina ka'ene ijí oma rukini vaji arihajaho ea Godoni Ira hehuna kaivo
19 karokaha vehuniji vwihanune 'ee monia ichá'ina'e 'ekahuna ijí vwihanuna 'ee uneunecha mapoka kima ura rena para'avajara oja vaja rareje Godoni Ira puni oja vaji marako pa'arenuna.
20 'Ina ka'ene mwe'i mai 'ojajaho areri ea Godoni Ira hena pu 'eka oja vaji irechame veju. Ea pina hami (30) venune 'ee ea pina hami hami (60) venune 'ee ea pina niho'o hami hami (100) venuna 'iamana.

Naheha Si'uara Hari Namajina
(Ruku 8:16-18)

21 Hu pina ijá 'iama Ea naheha enujaho 'ú hu si'uari vahanamune? 'O suha hari ranamune? Pana hu samaumai ranavu'e hananuna.
22 Uneunecha ka'ene paki'eju vaji navujijahija túna'i samaumaa rehuna. Uneunecha 'aho'a a vahanamiu'e navura'omo túna'i samaumaa rehuna.
23 Ea irara areri he'iro ve'amajaho ataa apúsama he'amana 'iamana.
24 'Ene Hu pina ijá 'iama Ja raka ka'ene he'avajaho vwiha'avara. A 'unama ichá'ina'e ea 'ahi'ama ja'ina'e nikwinu'ina kaja'ina'e a 'u'o hurahara ija'ina'e 'ahahuna.
25 Ea pina hu 'aho'a na'avajaho 'aho'a 'u'o 'ekuna. 'Eje ea pina huna poku pana'avajaho maho'o 'etujahuna 'iamana.

'Ini Riama Ajimajihuni Haa

26 Hu pina ijá 'iama Godoni arijihuni 'unamijaho areri ika'ina. Ei juasi'i soa samuja'ina.
27 Ea hu soa samare'e hu ro 'urahonujaho matauma onuna kaivo 'unamaka marajujaho hu pahena pakamuna kaivo hu nena 'urina va'eju'e 'urine marasahura.
28 'E'eju'e riama ajima a'a rasamare'e túna'i 'ina rejura.
29 'Enare'e tuma marasahukivi'i ijí mena ijura. Ijihuni maijaho juara savuri veijara roana 'iamana.

Kwava 'Ina Huni Haa
(Matiu 13:31-32, 34; Ruku 13:18-19)

30 'Ejume Hu pina ijá 'iama 'Ú Godoni 'unama ichá'ina najahune? 'Ú haa iraki areri Godoni arijihuni 'unamijaho najuhune?
31 Godoni 'unamijaho areri kwava 'ina puna'i ma'u'umaa'omo mwe'i 'ahi 'ojura.
32 'Enakaivo 'ina kají mwe'i vaji 'onavujaho riama icha ni'ima'ura renuna. Anuama ataukavi'i uka roe ajime nesa vene icha'a vaja kaji hijura 'iamana.
33 Hu Godoni vu'a mapoka hai emaapo hehuni ja'ina'e Hu 'waramuna.
34 Hu ea haaru 'waramuna kaivo tisaiporuhwa pu'úmo hine haa kajihuni maijaho najahuna.

Jesura Puura'e 'Waravume Ajuaranajina
(Matiu 8:23-27; Ruku 8:22-25)

35 Veaka nikwinu'ina kajihuni nusirei Hu Huni tisaiporu ijá 'iama Nú karo'i toa ropuna'i va'ukúna 'iamana.
36 'Ejume pu ea mapoka toa rori irechami'i kaivo pu Hu aheme sisima 'ahi ajime toi ropuna'i va'iro vai'i kivajaho sisima 'aho'a pu pu'úmo va'ara.
37 Pu va'eme puura ni'ima'ura hirame toa amenarena sisima kajaho toa itu'o'iro ve'eme
38 Hu sisima vipuna'ija'i ohaha vene ne'eme tisaiporuhwapo saa ijá 'wava Najuhi'inikera A pavwihanú'eje nú kwamasa'eje? 'wavara.

39 'Ejume Hu 'urine ira ajira'e puura 'ee toa kajaho areha 'iamana. 'Ejume ni'aha kwinu Huni ira 'ahi areme 'ee soha mamaa rena namana.
40 'Ejume Hu pu ijá 'iama Ja rakijihuna'e juvo? 'Ú ja panimaa rojo? 'iamana.
41 'Enakaivo pu niho'o tea junama parajume pu 'wamapenoji'i ijá 'wava Ea irana'omo veju'e puura 'ee soha Huni ira hejare? 'wavara.

5

Jesura Ema 'Avena Sisei Rosavi'ina Siomahajina (Matiu 8:28-34; Ruku 8:26-39)

1 'Ejume pu soha sue ropuna'i kwaa iha Kerasinisi usevara.
2 Hu sisima vaji ariha ro'eme ea ka'ene 'avena sisei ajivi'inijaho euchi hinuna'omo roe piunamana.
3 Ea kajaho euchi hinuna'omo ea hu niho'o senia areri pakamovura.
4 Na'ia mapoka'e ea kajaho anikuroa 'ee senia kamovujaho hu turama useuna'omo ei pini hua 'ajoahuna areri pana.
5 Hu na'ia veiri'a euchia 'ee huri'a vaji emaavaji'i muna 'eke huni haha puavi'i hinuna.
6 'Ejume hu kahakaro namiji'i Jesu kamarena ninuma roe Huni una'i nitupari samana.
7 Hu ira ajira emaavaji'i ijá 'wama Jesu Godi niho'o Natohwi jihuni Hariha A iraka na veti'ena? Na jarirama 'waravukúne A na pasise'i 'ahi'amana 'wamana.
8 'Avena siseijara 'warama jihuni maijaho Jesura 'avena siseakera eakaho rana'i kaivo 'e'una 'wamajihuna'e 'waramana.
9 'Ejume Hu ijá 'wama Oni iha irane? 'wamana. Hu eha vena ijá 'wama Nuni iha Rijani. Ijihuni maijaho nú 'avena mapoka 'wamana.
10 Hu hina mi'imi'ivi'i Hu kwaa pina pairechamúe va'a 'wamana.
11 Maha mapoka kahe 'iruma iji'i huri'a hari hiju.
12 'Ejume pu mi'imi'ivi'i Hu ijá 'wava A irechamúe nú va'e maha kahehi puni vaji va'a 'wavara.
13 'Ejume Jesu pu irechamiume 'avena sisesa kajija ariha va'e maha ajimaume maha mapoka mapoka (2,000) ni'aha kwinu 'urina ninukujaha va'e rarahi arihe soha vaji niname imwasamiume kwamasahara.
14 Emaa ka'ene maha 'ajohi'inijija kimareja juhaha ninuma va'e ari ora'e 'waramapenojume ea mapoka raka ka'ene renaji ki'i 'ahiume roara.
15 Pu Jesuni roi kavume ea ka'ene 'avena sisei ajivi'inijaho ateha iruhe húmata mara'eme masuani hijuma pu kamareja niho'o tea junamana.
16 Ea ka'ene kavajipo 'avena sisei ajivi'ini jihuni vu'a 'ee maha puni vu'a ni'aha kwino ari ora 'waravara.
17 'Ejume ari ora kajipo aneja vene 'ejahae ijá 'wava A núni kwaa are'i kaivo va'a 'wavara.
18 'Ejume Hu 'urina sisima ajima va'iro vejumakavi'i ea ka'ene 'avena sisei ajivi'ina kajara Hu hu'úmo va'irono 'waramana.
19 Hu tanurahe pava'amarono 'waramana. 'Enakaivo Hu ijá 'wama Ehua-puni va'e raka ka'ene Godira vetae ni'ajahajaho ijá ehuana 'wara'amana 'wamana.
20 'Ejume hu 'urina va'e Tikaparasi Jesura raka ka'ene hua'e vetiajaho ijá najahume pu ea maho'o hena oja niho'o hwa'usahara.

Jairasi Oni 'Apaja 'Ee Napari Jesuni Ateha 'Unamajina (Matiu 9:18-26; Ruku 8:40-56)

21 Sisima 'aha kajino Jesu kú'o sue toa ropuna'i va'eme ea mapoka toa
rora kajino nianaa roara.
22 Jairasi Sinakoku kaukara 'ajohi'ina pina'omo roe Jesu kame nitupari
satiana.
23 'Ene niho'o 'ejahae ijá 'wama Nuni 'apaja niho'o kwa'iro venu. A huni
roe ija 'unave maraje hinama 'wamana.
24 'Ejume Jesu hu hu'úmo va'eme ea mapoka roajime 'unama
tanu'urahara.
25 Napara pina juara iropu ropu no'o 'ai vuaravu'e hinuna.
26 'Ejukamare'e hu juketapo na'ia mapoka amairiahura kaivo hu pama-
ranuna. Hu monia mapoka 'úsia 'imenuna kaivo venahujaho pamarane 'ee
niho'o siserana paranuna.
27 Ijá ve'eme napara kajaho hiji'i hejume ea 'ahopo Jesura raka ka'ene
venuji 'wavuma henarena 'urina ea vaja kajino 'uraha ruva'uvaume Jesuni
túna'i namiji'i Huni ateha 'unamana.
28 Hu ijá rona Na Huni atehake 'una'ujaho sonahi'ena ronana.
29 'E'ikaivo hu ateha Huna kajaho uri 'unama kajino ni'aha kwino 'aa
huna kajaho pa'arenana. 'Ejume napara kajaho henajaho huni haha vaja
sonanana.
30 Ijá ve'eme Jesuni harura ma'uako pa'arejuma henarena Jesu ta'arohe
nia niriapenoji'i aporama ijá 'iama Irara Nuni ateha 'unamane? 'iamana.
31 'Ejume tisaiporu epo ijá 'wava Ea mapoka ani reja kajihipuni vaji A
naminana'omo pura 'unaravara. 'Enakaivo A raka vena Irara 'unirimana
'úmo? 'wavara.
32 Jesu kú'o nirie napara ka'ene ateha 'unamajaho samapenonana.
33 Ijá ve'eme ijí napara kajaho henajaho huni haha nisonavuma henarena
juma simavi'i ni'aha kwino Jesuni una'i oji'i nahama Jesu 'waramana.
34 Hu napara kajaho ijá 'wama Naparakera a iraka ka'ene nimaa rona
ijarahara vejume a maranaana. A sonahaanakúna teamana'eje va'a
'wamana.
35 Hu hina vu'a 'wara'eme ea 'aho'a Sinakoku natohwijihuni sei rena
roe ijá 'wava 'Apajuna nikwamana kaivo rakijihuna'e Najahi'ina 'waravi'i
hino? 'wavara.
36 'Enakaivo ea kajipuhipo vu'aka 'waravajaho Jesu henarena Hu
Sinakoku natohwa ijá 'wama A patea junamana kaivo nimaa ro'amana
'wamana.
37 'Ejume Jesu ea mapoka ruravume hijumakivi'i Pita ho Jemisi ho 'ee
'u'ua huna Jonina'omo ijihi pu'úmo va'ara.
38 'Ejume pu va'e Sinakoku natohwi jihuni sei usevi'i hejume pu nira-
maruma piraname niho'o natohwa temukavara.
39 'Ejume Hu ijí sei vaji ajima va'arena ijá 'iama Ja raka venare'e
niramaruvo? Napaiseakaho pakwamana kaivo hu nenu 'iamana.
40 'Ejume pu ijahume Hu pu ma'ahi irechamiuma va'ara. 'Ejume Jesu
Huni tisaiporu no'opisune oaha omaha aherame napaisea kajara namajino
va'ara.
41 Jesu napaisea ija 'unavi'i Arameka opuni iri ijá 'wama Tarita Kumi
'wamana. Tarita Kumi ijihuni maijaho napaiseakera 'urina!
42 'Ejume ni'aha kwinu napaisea kajaho 'urina 'urahonana. Napaisea
kajaho juara iropu ropu no'o pa'arenana. Ijá vejuma kamarena ea ka'ene
ijí hijajaho niho'o natohwa oja hwa'usahara.
43 Jesu pu ajira ijá 'iama Ja ike Nara vejukaho ea 'aho'a pa'wara'avara
kaivo napaiseakaho 'iruma i'imaha 'iamana.

6

Jesu Nasareti Vaji Pataarohajina
(Matiu 13:53-58; Ruku 4:16-30)

1 Hu kwaa kajaho arema ˈurine Huni kwaa anejijino tisaiporuhwa puˈúmo vaˈara.
2 Sapati veijino Hu vaˈe Sinakoku ea najahana. Ea mapoka sea kajaho ani reˈeme Hu ˈwaramaji pu henareja oja hwaˈusahara. Pu ijá ˈwava Hura ˈwaramu kajaho ichi apenane? Hu ichi kamane? Irara Hu nahane? ˈEne ijí unekajihuni harura Hu icháˈina veno?
3 ˈÚ Hu kapinita? ˈÚ Hu Meri oni Harihe? ˈÚ Jemisi ˈee Josisi ˈee Jutasi ˈee Saimani Huni ˈuˈuhije? ˈÚ Huni maˈipija iki hijo? ˈwavara. ˈEnajihunaˈe pu Jesu pataarohara.
4 Jesu pu ijá ˈiama Ea kaˈene poropeti ijihuni araneji hijujija ˈee huni kachiˈina huni amuhija ˈee huni kwai ea kaˈene hijujija huni hura pavejura ˈiamana.
5 Kwaa kajaho Huni harura panajahana kaivo ea kwinu kwino atama navajaho Hu niˈaha kwino ija puni haha ˈahi irechavume maraniara.
6 Pu Jesu kamareja panimaa rojajaho Hu nihoˈo puruva renana. Túna*a*ˈi Jesu vaˈe arara kajino ea mapoka najahapene onana.

Jesura Tisaiporua Irechamiume Usema Vaˈajina
(Matiu 10:5-15; Ruku 9:1-6)

7 Jesu Huni tisaiporu iropu ropu noˈo ˈwaravume roumakiviˈi irechamiume kwaaka mapokakino ea najahapene oˈirono noˈo noˈo vaˈiro vejumakiviˈi Hu Huni harura tisaiporu mihe ˈee ˈavena sisea siomahuni harura ˈuˈo mihana.
8 Hu najaharena ijá ˈiama Ja uneunecha mapoka paˈekaˈavara kaivo pijuharu ˈekaˈavara. ˈIruma paˈeke suvaikia paˈeke monia tuja vaji paˈekaˈavara.
9 ˈEnakaivo siripasieru same ˈee ateha noˈo paˈekaˈavara ˈiamana.
10 Hu pu ijá ˈiama Ja ara pini useme sea pini ajiˈavajaho sea kaji hinuvaˈo ara kaji areˈirono areˈavara.
11 Ja ara pini vaˈe pu ja pataarorahe joni vuˈa paheˈi ˈahie veja kiˈavajaho nijinakúne joni mumora hari túa taireve ariha kimareje ea mapoka hene kimareje ijá ˈwahune Ea kajija puni vuˈa paheju kamareˈe avaju ˈwahuna ˈiamana.
12 ˈEjume pu vaˈajime ea najahe pu sisea areˈavarono najahoˈi vaˈara.
13 Pu ˈuˈo ˈavena sisea ajiviˈinijaho ˈavena siomahe ˈee ea atama naviˈinijaho ˈwerui ˈonahuma sonahiara.

Joni Papitisitara Kwamajina
(Matiu 14:1-12; Ruku 9:7-9)

14 Kini Heroti Jesu oni pinana niˈimaˈura rena onajaho hinarena hu ijá ˈiama Joni Papitisita kwamanaˈe hura ˈurinanaˈomo ike harurakaho huni vaji renu ˈiamana.
15 ˈEjume ea ˈahoˈa Hu Iraijana ˈwavura. ˈEe ea ˈahoˈa Hu poropeti pina ˈwavura.
16 ˈEnakaivo Heroti hu henarena ijá ˈiama Joni kaˈene nara uroa ahatumahujara vukúˈo ˈurinana ˈiamana.
17 Herotiasi oni hahi Herotira huni iri ˈwaravume Joni kamome tipurai ranamana. Herotiasiho ˈuˈuaha Piripu oni naparaˈe ˈwahana.
18 Ijihuni hahi Jonira Heroti ijá ˈwama Ara oni ˈuˈuijihuni napara kaˈene Herotiasi ˈwahajaho areri parenu.

19 'Enajihuna'e Herotiasi Joni'i sena venana. 'Ene hu 'anae kwahuna ura renana kaivo hu areri parenana.
20 Herotiho Joni juhamana. Ijihuni maijaho hu henajaho hu ea niho'o mamaa 'ee arira ijihuna'e hu Joni 'ajoahana. Heroti Jonira iraka ka'ene 'waramujaho hu ura he'i 'ahauna kaivo hu hene niho'o natohwa'e haha henuna.
21 'Ene Herotiasira vea ka'ene ura renaja'ini nitu'eme Heroti nahejari vea rejume hu 'iruma niho'o mapoka mapoka vene irecha'eme ea kwaa 'ajohi'inijijahija 'ee Heroti oni namikia 'ee Karari opuni ea mama'ina Heroti oni roara.
22 'Ejume Herotiasi oni 'apaja roe javavume Herotiho ea ka'ene Heroti oni roajijahija kame niho'o ura rena paranana. 'Ejume Heroti napara kajaho ijá 'wama A iraki ura rena'amajaho na ijí mahuna 'wamana.
23 Heroti nahama 'warama ijá 'wama Godira na kimuna'omo a iraka ura rena'amajaho na nuni ara kwaa pwinana'a maho'o a ma'eju 'wamana.
24 'Ejume napara kajara oahoni va'e ijá 'wama Na iraka hu 'warahune? 'wamana. 'Ejume hu ijá 'wama A Joni Papitisita oni húmata 'uhua miha 'wa'amana 'wamana.
25 Napara kajara vea panisa'ika'i ninuma va'e Heroti ijá 'wama Joni Papitisita oni húmata tevua 'ahi ranamareje apena ro mi'amana 'wamana.
26 'Ejume Heroti niho'o natohwa temumana. 'Enakaivo hu ea mapoka puni una'i nahama 'warama jihuna'e hu napara kajaho papataarohana vo venana.
27 'Ene ni'aha kwinu Hu huni pwea ranama ijá 'wama Va'e Joni oni húmata 'uhue apena roa 'wamana. 'Ejume pwea kajara va'e tipura ara vaji Joni oni húmata 'uhuana.
28 Hu tevua 'ahi apena roe napara kaji mahume napara kajara apena va'e oaha mahana.
29 Joni oni tisaiporu epo henareja roe huni haha apena va'e kwananavara.

Jesura Ea Mapoka (5,000) Túasamahajina
(Matiu 14:13-21; Ruku 9:10-17; Joni 6:1-14)

30 Apasorua kú'o nianae roajime pura raka ka'ene vene 'ee najahajaho Jesu 'waravara.
31 Hu pu ijá 'iama Ja roajive nú kwaa pina ea pahijujino ma'uako siheria veja. Ijihuni maijaho ea mapoka roi va'uma kimareja pu 'iruma ihuni vea parenana.
32 Pu sisima 'ahi ajime kwaa ka'ene ea pahiji'inijino va'ara.
33 Pu va'aji'eme ea niho'o mapoka kimareja Jesu sisima 'ahi va'ume pu mumori ninukujaha arara kaji roe useme hi'eme Jesu roume piunavara.
34 Jesu roe 'e'uji'i kimajaho niho'o temume oja tura'i 'ahaana. Ijihuni maijaho pu sipi 'ajohi'ina pa'anepo hina ojuja'ina'e vejara. 'Ejumakame Hu iji'a uneunecha mapoka najahana.
35 Vea 'o'iro va'eme Huni tisaiporuepo Jesuni rori va'areja ijá 'wava Kwaa ikaho ea pa'ana kaivo vea iviamaa nipa'are'i venukúna
36 Ea mapoka irechamie ara arakino va'ajime uneunecha 'imena ija 'wavara.
37 Jesu eha vene ijá 'iama Jara pu uneunecha vaji'avara 'iamana. Pu ijá 'wava 'Ú nú va'e monia mapoka mapoka (200 kina) puretia 'imenareje pu vajihe i'eje 'wavara.
38 Jesu aporama ijá 'iama Joni puretia icharo navo? Va'a kiha 'iamana. Pu saramapene onu va'ume iji'a ijá 'wava Iropune 'ee kija no'ona 'wavara.
39 Jesu 'waravume ea mapoka va'e karasi 'ahi niku niku hijasavara.

40 Nia 'aho'a ea mapoka'e (100) hijume nia 'aho'a ea mapoka (50) hinape ojara.
41 Jesu puretia iropune 'ee kija no'o 'eke akúpi 'ahi nia nirii Godoni siporua 'oji'i merajahana. 'Ejume puretia tuachame Huni tisaiporu vajihume pu 'eke ea kajaho vajihapene ojara. 'Ene kija kaji 'u'o ija'ina venana.
42 'Ejume pu ijume tea hianavara.
43 'Ejume puretia 'ee kija pwina ka'ene navajaho nianae katija iropu ropu no'o vejume itusahara.
44 Parua ka'ene puretia kaji ijajijahija ea mapoka (5,000).

Jesura Toa 'Ahi Namina Va'ajina (Matiu 14:22-33; Joni 6:15-21)

45 Hu Huni tisaiporu ijá 'iama Ja marako sisima va'ajimareje kami toi ropuna'i ara iha Petasaita va'eje Na ea irechami'i kaivo vu'ejukúna 'iamana.
46 Hu ea 'ajorame irechamiuma va'umakivi'i va kahi huri'i hine siporua 'onana.
47 Vea nusire'eju'e sisima soha riri na'eju'e Jesu Huhusu kari amari hinana.
48 Hu kimajaho sisima veje vahuni 'unamijaho pu puruva renana. 'Ejume asiasia ijiki nina'eje ijikari vahunijaho areri parenana. Nitunituhi puni ro'i 'ahaume Hu toi 'ahi roana. 'Enarena Hu pakivi'i asitahu ja'ina venana.
49 Vea ka'ene pu kavume Hu soha 'ahi namina roajaho pu vwihajajaho 'avena sisea raka 'wa'ika'i emaavajara.
50 Pu ea mapoka Hu kame niho'o tea junava jihuna'e Hu marako ijá 'iama Naranakúne masuani hi'i kaivo juvujaho areha 'iamana.
51 'Ejume Hu roe ijí sisima vaji aji'eme asiasia ka'ene hwasihajaho pa'arejume pu oja niho'o hwa'usaha'eme hina vwihajara.
52 Puni oja kaisini jihuna'e Hura puretia ka'ene tuachama vajiha jihuni maijaho pu niho'o pahena pakavara.

Jesura Kenesareti Atama Rukina Vejume Maranajina (Matiu 14:34-36)

53 Pu toa ropuna'i va'e Kenesareti useme sisima puna anika vena hijara.
54 Pu sisima vaji rena rarihumakivi'i ea mapoka kajija marako Hu samai kavara.
55 'Ejume ni'aha kwino arara kajino ninukujaha va'ajime atakina kichame Jesura hinujihija kichiji'i irechavara. Kwaaka mapoka kajino Hu va'ujaho pu nijaimaru vejura.
56 'Ejume Hura ara mama'ina ma'u'umai ara rora kajino ea atakina 'eka roe maketi tinia irechavi'i Huni ateha uri 'unahuniji jarima 'waravara. 'Ejume ea mapoka Hu ateha uriji 'unavajaho sonahiara.

7

Emahwapuni Tamana Najahajina (Matiu 15:1-9)

1 Parasi 'ee Sikuraipi ijihi pu'úmo ahuma Jerusaremi rena Jesuni roara.
2 'Ejume Huni tisaiporu kivume ija paso'i kaivo hina 'iruma ijara.
3 Parasi 'ee Jua mapoka emahwapuni tamana'omo pu ija so'avajiana kaivo paso'avajija 'iruma paijura.
4 Pu vea ka'ene maketi rena roujaho pu 'iruma paijura kaivo ija somare'e iji'a ijura. 'Ene pu sahwapuni tamana ijí venare'e puni tevua some si'uara some 'ee kapusia some ijá vejura.

5 Parasi 'ee Sikuraipiepo Jesu apome ijá 'wava Rakijihunaʼe tisaipuruhuana ema tamapo vejujaʼina pavejure? Pu 'iruma iʼi vejujaho ija pasoʼi kaivo maijura 'wavara.
6 Hu eha vena ijá 'iama Ja nihoʼo iraʼasimaʼura Aisea nitama heha 'ahi ja rona ijaʼina 'waramana. Aisea ijá 'iama
Ea kijahija iraru hohovura kaivo oja punijaho ani vaʼura.
7 Pu mairiji Na taʼarorihura kaivo pu Nuni tamana ura paveʼi 'ahiura 'iamana.
8 Pu vwihajujaho emaa puni tamanijaho Godoni tamana 'waʼi kaivo ijí ea najahura 'iamana.
9 'Ene Hu pu pina ijá 'iama Ja Godoni tamanijaho ani ranaʼi kaivo joni tamanijino ea najahura.
10 Mosisi nitama ijá 'iama Ohuneʼo omuneʼo puni hura vetiʼamana. Ea irara oaheʼo omaheʼo siripaʼamajaho hu 'anaa kwaʼamana 'iamana.
11 'Enakaivo ja ani najaha ijá 'wava Ea pini unenuʼu pina naʼeje Godoni katua iʼi kaivo omaheʼo oaheʼo paniʼajihareje miʼamajaho ja ijaho mamaa 'wahuna 'iavara.
12 Ja ijaʼina 'warava jihunaʼe ja hu ruha paʼaremahuʼe omaheʼo oaheʼo puni unenua 'ahoʼa pavenu.
13 Ja ijaʼina najahujaho Godoni ira 'uhuʼi kaivo joni tamana ranavu. Uneunecha mapoka iviamaa ja vejujaʼina 'iamana.

Uneunecha Kaʼene Vejuʼe Emahuni Kara Siseranujina (Matiu 15:10-20)

14 Hu kúʼo ea mapoka 'umenaume Huni rouma ijá 'iama Nuni vuʼa hena vwihaʼavara.
15 Ea uneunecha samai rena vaji vaʼujipo vejuʼe hu siserahuna pana kaivo huni vaji rena roa usevujara vejuʼe hu sisea renuna.
16 Ea irara areri heʼiro veʼamajaho ataa apús*a*ʼamana 'iamana.
17 Jesu eaka mapoka kajaho irechamiʼi kaivo sei vaji vaʼume tisaiporuepo haa ijihuni maijaho apovara.
18 Hu aporama ijá 'iama 'Ú ja 'uʼo pahejo? 'Ú ja pahena pakavujaho ea uneunecha samai rena vaji vaʼujipo vejuʼe hu siserahuna pane?
19 Ijihuni maijaho 'iruma ijujaho oja vaja pavaʼuna kaivo tei vaji vaʼuna. 'Enaʼomo tú*n*aʼi vaʼe tihejuʼe paʼarenuna. 'Enajihunaʼe 'iruma mapoka nihoʼo mamaa 'iamana
20 Hu ijá 'iama Irakijara emaapuni vaji rena roa usevujara vejuʼe hu sisea renuna.
21 Ijihuni maijaho uneunecha mapoka sisea oja vaji navujihunaʼe ijí sisea vwihaʼejuʼe oja 'urinauʼukamareʼe napara turame 'asú*r*a aheramone ea 'ania kwamasahe
22 nesa apene ea pipuni uneunecha kiʼeje ituname uneunecha sisea vene pisivie majikari karokaha vehuna vwihanune nia sisea kime jarika orahone iraʼatiji namahe iraʼata vene jarika rene 'uraha ojura.
23 'Ene ike mapoka sisea kaji oja vaji rena roa usevujara vejuʼe ea sisea rejura 'iamana.

Sairopinisia Naparijihuni Nimai Roijina (Matiu 15:21-28)

24 Jesu kwaa kajaho areʼi kaivo Taia opuni kwai vaʼana. Hu ijí vaʼe sei pini ajime Hu ura ea pakaʼavarono venana kaivo ijí tanuhuni 'unama paʼana.
25 'Eʼeme patetapaʼa napara pipuni 'apaja 'uʼua 'avena sisei ajiviʼinaʼomo Jesu henarena Huni unaʼi mweʼi 'onana.

26 Napara kajaho Jenitaru Sairopinisia ora. Hu jarima ijá 'wama Nuni
'apaja 'avena sisea ajivi'inakúne A 'avena sisea tasioma pi'onamaha
'wamana.
27 'Ene Hu ijá 'wama Marako sesamai 'iruma vajihe pu ine tú'avara.
Sesamaa puni 'iruma pwina 'eka va'e 'ua vajihuna niho'o areria pa'ana
'wamana.
28 Napara kajara Hu eha vene ijá 'wama I'a. Natohwe 'Ua 'u'o teporu hara
sesamaa puni 'iruma túa ijura 'wamana.
29 Hu ijá 'wama A ijá 'warima jihuna'e oni 'apaja 'avena sisea ariha va'ana
'wamana.
30 Napara kajaho huni sei va'i kavume 'apajaha 'avena sisea ka'ene
ajimajaho ariha va'eme mamaa nenana.

Jesura Ataa 'Ee Ira Pa'ana'e Vejume Maranajina

31 Jesu kú'o 'urine kwaa iha Taia are'i kaivo Saitani 'e'une va'e Karari
Tikaparasi vaji va'ana.
32 'Ejume ea 'ahopo ea ira hami pa'waravi'iniji'o ataa pa'areji'iniji'o
aherame Jesuni va'ara. Pu 'ejahae ijá 'wava Oni ija huni húmata 'ahi
ranama 'wavara.
33 'Ejume Jesura ea mapoka kajija irechami'i kaivo ahema 'urina va'e ani
hiji'i Huni ijijino ea kajihuni ataa vajijino ronu ronu irechame 'ee kú'o Huni
cheriji 'ene ea kajihuni mitari 'ahi tanihana.
34 'E'ika'i Hu nia akúpi 'ahi nirie siporua 'oji'i ijá 'wama Epata 'wamana.
Epata ijihuni maijaho jara'usaha.
35 'E'eme ni'aha kwino huni ataa mitara jaraume marajume ira hami
'waramana.
36 'Ejume Hu ira kisina ijá 'iama Nara iraka ka'ene vejujaho ja ea
pa'wara'avara. Hu 'waramajaho pu ira tuma'i kaivo kehi kehi 'waravara.
37 Pu oja niho'o hwa'usaha'eme ijá 'wava Hu uneunecha mapoka mapoka
hami ve paranu. 'Ene Hu ea ataa pa'ana venau'e vu'a hene 'ee ira
pa'waravi'inijija venau'e ira 'waravu 'wavara.

8

Jesura Ea Mapoka (4,000) Túasamahajina
(Matiu 15:32-39)

1 Kú'o ijipini ea mapoka va'e ahuma hijara kaivo pura 'iruma ka'ene
ihunijaho pa'ana. 'Ejume Jesu Huni tisaiporu 'umenaume rouma ijá 'iama
2 Ea ka'ene nú pu'úmo hijukaho hi'eme na'ia no'opisu pa'arejara kaivo
'iruma ka'ene pu ihunijaho pa'ajihuna'e Na punijihuna'e temuka apeju.
3 Ea 'aho'a kwaa jojori rena roajihuni hahi Na irechamie va'avajaho pu
va'e vwamu toi matunave kwamasa'eja 'iamana.
4 Tisaiporuepo Jesu eha vena ijá 'wava Kwaakaho 'iruma pa'ane 'imejuri
tinia pa'ajihuna'e nú ichihi 'iruma 'eke eakaho areri vajihe i'eja 'wavara.
5 Jesu aporame ijá 'iama Puretia icharo navo? 'iavume pu ijá 'wava Iropu
no'o navu 'wavara.
6 Hu ea mapoka kajaho 'waravume mwe'i hijasavara. Hu puretia iropu
no'o 'eke siporua 'one teimani 'wa'i kaivo iji'a tuachame Huni tisaiporua
vajihume pu 'eke ea mapoka kajaho ijá vajihapenojara.
7 'Ejume kija kwinu kwino navara'omo Hu 'eke ijí 'u'o siporua 'ona
teimani 'wa'i kaivo 'waravume 'eke ea mapoka vajihara.
8 'Ejume ea mapoka kajaho ina tea hianavumakivi'i puretia paiji'inijaho
'eka katija iropu no'o vejume itu'o'ujume irechavara.
9 'Enakaivo ea mapoka mapoka (4,000) ijara'omo irechamiume va'ara.

10 'Ejumakavi'i Hu tisaiporuhwa pu'úmo sisima 'ahi ajime Taramanuta opuni kwai va'ara.

Ea Areri Pavejuji Veje Ka'i 'Ahiume Mi'imi'ivajina (Matiu 16:1-4)

11 Parasiapo roajime Jesui ninakarame vena ka'i 'ahiume ijá 'wava A aacha pina akúpi 'ahi najuha kavava 'wavara.
12 Jesu oja areri pare'eme ijá 'iama Ea iviamaa urijakihija rakijihuna'e aacha pina veje ka'i 'ahiu'e 'warivu? Na nimaa nimaa ja 'waravu Na aacha pina niho'o ea ka'ene iviamaa urijakihija panajahuna 'iamana.
13 Hu pu irechami'ika'i 'urine sisima ajime toa ropuna'i va'ana.

Parasi 'Ee Heroti Oni Isitijina (Matiu 16:5-12)

14 'Ejume tisaiporu harava runami'eme pa'eki kaivo kwinu'wi apena sisima vaji ranama roara.
15 Jesu pu nahama 'warama ijá 'iama Ja hami hena kaha. Parasi puni isitia 'ee Heroti oni isitia hami ki'avara.
16 Pu 'urine pira'arame apenoji'i ijá 'wava Hu ija'ina 'warumu ijihuni maijaho nú puretia pa'ana rone 'warumu 'wavara.
17 Pura 'wava kaji Jesu henarena aporama ijá 'iama Ja irakijihuna'e nú puretia pa'ana 'wame pira'aravo? Na 'waravujaho 'ú ja pahejo? 'Ú ja hami pavwihajo? 'Ú joni oja majaa kaisina rena navo?
18 Ja nia rukina vo pakivo? Ja ataa rukina vo pahejo? Ja ira ka'ene kivajaho pavwihajo?
19 Vea ka'ene Na puretia iropu tuachavumakame ea mapoka mapoka (5,000) ijajaho ja vi vwihajo? Ea puretia ijuma tua'eme puretia pwinana'a ka'ene navajaho katija icharo vejume itusahare? 'iamana. 'Ejume pu eha vena ijá 'wava Iropu ropu no'ona 'wavara.
20 Vea ka'ene Na puretia iropu no'o tuachame vajihume ea mapoka mapoka (4,000) ijajaho katija icharo pwinana vejume itusahare? 'iamana. 'Ejume pu eha vena ijá 'wava Iropu no'ona 'wavara.
21 'Ejume Hu ijá 'iama Ja majama pavwihaju 'iamana.

Jesura Petasaita Ora Nia Pa'aji Vejume Maranajina

22 Pu Petasaitai ro'eme ea 'ahopo ea pina nia supavi'inijaho apena roe 'ejahae Huni iji 'una'amarono 'waravara.
23 'Ejume Jesu huni ija 'unavume apene ari uri va'ana. Hu cheri nia 'ahi pisoti'i kaivo ija nia 'ahi ranama ijá 'wama A uneunecha vikimo 'wamana.
24 Hu nia ahasirime nirie ijá 'wama Na ea kivujaho icha puna'i 'urahoju 'wamana.
25 Jesu kú'o Huni ija ea kajihuni nia 'ahi irechavume hu nia niriajaho marane ea nia hami kimana.
26 'Ejume Hu huni sei va'umakavi'i ijá 'wama A ara vaja pavahuna 'wamana.

Pitara Jesu Rona 'Waramajina (Matiu 16:13-20; Ruku 9:18-21)

27 Jesu Huni tisaiporu pu'úmo va'e ara iha Sesaria Piripai va'iro vai'i Jesu Huni tisaiporu aporama ijá 'iama Ea pu vwihajujaho Na rarane 'wavure? 'iamana.
28 Pu eha vena ijá 'wava Ea 'ahopo vwihajujaho A Joni Papitisita 'wavu'e 'ahopo vwihajujaho A Iraija 'wavu'e 'ahopo vwihajujaho A poropeti pina rojura 'wavara.

29 'Ejume Jesu ijá 'iama 'Enakaivo ja vwihajujaho Na rarane? 'iamana. 'Ejume Pita ijá 'wama A Kerisona 'wamana.
30 'Ejume Jesu ijá 'iama Ja ijaho ea pa'wa'avara 'iamana.

Jesura Ahia Apene 'Ee Kwahuniji Rona 'Waramajina
(Matiu 16:21-28; Ruku 9:22-27)

31 Jesu Huni tisaiporu najaha ijá 'iama Ea mai'o Emaa Puni Harihijaho 'unama sisesa ani ani'ina 'ahahuna. 'Ene emakina 'ee pirisiti 'ee Sikuraipijipo pataarohuna. 'Ene pu Hu 'anae kwahuna kaivo na'ia no'opisu pa'are'eje kú'o 'urihuna 'iamana.
32 Hu samaumai najahumakame Pita Jesu ahema ro va'e 'urarahana.
33 Hu ta'arohe Pita túchaha'ika'i Huni tisaiporu kivi'i Pita 'uraraha ijá 'wama Setani, Nuni túna'i ruva'a! Oni vwihijaho Godoni vwiha pana kaivo ema puni vwiha 'wamana.
34 Jesu ea mapoka 'umenaume roe Huni tisaiporu pu'úmo Huni nini ahuma hijumakivi'i Jesu ijá 'iama Ja ea pini Nuni túna'i ro'i ve'amajaho huni ojijihuni urijaho maka'ika'i huni korosi tapane Nuni túna'i 'ararihie ro'ama.
35 Ea irara huni hiiji ori ni'ajara'amajaho huni hiijaho ranahuna. 'Ene ea irara huni hiiji Nunijihuna'e Godoni vu'a maa maiu'ini jihuna'e ranamajaho hu huni hia 'unanahuna.
36 Ei pini uneunecha ka'ene mwe'a kakehunijaho huna rerana'eje hia nimaa nimaiji asina'ipisa hu mamaa iraka apeja'e?
37 'Ene ea iraka vejujihuna'e majama hihuna asinahune?
38 Ea mapoka ka'ene iviamaa iki hijukija Godi pataarohe 'ee sisea 'unama ani ani veji'i hiju. Ea irara Nunijihuna'e Na pataarorihe 'ee Nuni ira pataaro'amajaho vea ka'ene Ema Puni Harihijara 'ona oji'ina arimaa 'ee Amoni hanaji'iniji'i ro'amajaho hu 'u'o pataarohuna.

9

1 Jesu ijá 'iama Na nimaa nimaa 'waravu. Ea 'aho'a ike namijukija pu marako'a Godira haruriji'i 'ajoha'i roa kamareja'e túna'i kwamasahuna 'iamana.

Ta'arohe Ani'ina Renajina
(Matiu 17:1-13; Ruku 9:28-36)

2 Vea iropu kwino pa'are'eme Jesura Pitane Jemisine Jonine ijá aherama va'e huri'i ajima va'ume pu Huni haha kavajaho ta'arohe ani'ina renana.
3 Huni atehijija ahaniha sajasa'imaa rejara. Ei pini mwe'i súhui sovu'e rejuja'ina pa'ana.
4 Ija'ina re'eme Iraija'o Mosisi'o Jesu pu'úmo hina vu'a 'wavara.
5 Pita 'urina Jesu ijá 'wama Najuhi'ine mamaa vene nú ja pu'úmo hiju. Nú joni sosura ara venahuna. Pina Ona vene pina Mosisi ona vene pina Iraija ona vehuna 'wamana.
6 Pu tea junava jihuna'e hu puruva re'eme ija'ina 'waramana.
7 'Imitia satu'uri'eme ira 'imiti vaji ijá 'iama Ikaho Nuni Hariha Na Hu oja mahu. 'Enajihuna'e Huni ira he'avara 'iamana.
8 Ni'aha kwinu ijá re'eme nia niriapenojajaho ea 'aho'a paki'eme Jesu Huhusu kavara.
9 Pu huri'i rene ariha roi'i Jesu ijá 'iama Ja iraka ka'ene kavajaho ea pa'wara'avara kaivo Ema Puni Harihijara kwamareje kú'o 'uri'eje iji'a 'wara'avara.
10 Hura 'waramajaho pu hena puni vaji irechavara kaivo pu hina kwama 'urihuni jihuni maijaho irake 'wamareje pu pira'aravi'i hijara.

11 Pu Jesu apoma ijá 'wava Irakijihuna'e Sikuraipiepo 'waravajaho Iraija
marako rohuna 'wavara.
12 Jesu ijá 'iama Nimaa Iraija nimarako roare'e 'unama arira amairiu.
Irakijihuna'e nitama Godoni heha 'ahi venarena ijá 'iama
Ema Puni Harihijaho sise'i 'ahaareje Hu niho'o ura parenahuna 'iamana.
13 'Enakaivo Na ja 'waravu Iraija niroana kaivo pu iraka sise'i 'aha'i
vejajaho pu vejara'omo heha 'ahi ija'ina namu 'iamana.

Jesura Paruisea Ka'ene 'Avena Sisei Rosamaji Vejume Maranajina (Matiu 17:14-21; Ruku 9:37-43)

14 Jesu 'urina tisaiporuhwa puni roarena ru'e'uji'i ea mapoka ahuma
hi'eme kivume Sikuraipijijahija hina Jesuni tisaiporu epu'úmo ninakaravi'i
hijara.
15 'E'eme ea mapoka kajijahija Jesu kame tatovi'i ninuma va'e ija apena
'ajovara.
16 Jesura Sikuraipijija aporama ijá 'iama Ja raka pu pu'úmo ninakaravi'i
hijo? 'iamana.
17 'Ejume ea mapoka puni vaja kajino ei pini ijá 'wama Najuhi'ina na nuni
hariha Oni apena roujihuni maijaho 'avena sisea ajimarena ira pa'arena
jihuna'e apena routa.
18 Ichihi chihi 'avena sisea kajara ajimujaho 'unamapena mwe'i ranavu'e
irasapa ani rene upaja nii'i haha tanuka ape'asahe haha kaisima'ura
renuna. Na Oni tisaiporujija 'warave 'avena sisea 'ararihihunijaho areri
parenu 'wamana.
19 Jesu ijá 'iama Ja iviama ike 'urina hijukija niho'o panimaa roji'ina. 'Ú
Na na'ia icharu ja pu'úmo hijo? Na na'ia icharo masuani ja pu'úmo hina
apena route? Sesamaa kajaho ahema Nuni roha 'iamana.
20 'Ejume pu sesamaa kajaho aheme Huni roume 'avena kajara Jesu
kamarena sesamaa kajaho apena pi'onavume mwe'i 'ona kuchikuchivi'i ira
sapa ani renana.
21 Jesu omaha apoma ijá 'wama Na'ia icharo ija'ina renane? 'wamana.
Omahi ijá 'wama Nitamatama sesamu'uru nija'ina renana.
22 Na'ia mapoka'e 'avena sisea kajarahara 'unama pi'onavu'e veni rene
'ee toi 'ona kwa'amarono venuna. A areri rene 'ee temuka'amajaho
ni'ajúhe veje mara'amana 'wamana.
23 Jesu hu ijá 'wama A nimaa ro'amajaho arerina. Ea irara nimaa
ro'amajaho uneunecha ani ani'ina hununaa areri rehuna 'wamana.
24 'Ejume sesamaa kajihuni omijara 'urina ijá 'wama Na nimaa rojukúne
na nimaa parojujaho ni'aji'amana 'wamana.
25 Jesu ki'eme ea mapoka ka'ene hina vu'a heja kajipuhipo nianaa apene
ronuronu roajivuma kivi'i Jesu 'avena sisea kajaho 'urarahi'i ijá 'wama
'Avena sisea ka'ene ira pa'a ataa pa'akera ariha va'amana kaivo a túna'i
kú'o pa'unama ro'amana 'wamana.
26 'Ejume 'avena sisea kajaho kú'o emaavaji'i sesamaa kajaho apene
pi'onamana. Iji'a ijá venarena are'i kaivo hu va'ana. Sesamaa kajaho
kwamuja'ina rejume ea mapoka ijá 'wava Hu nikwamana 'wavara.
27 Jesu sesamaa kajaho iji 'unamapena 'urijume 'urina naminana.
28 'Ejume Jesu sei va'e tisaiporuhwa pu'úmo pupusu hiji'i pu Hu ijá 'wava
Irakijihuna'e 'avena sisea kajaho nú areri patasiomahare? 'wavara.
29 Jesu eha vene ijá 'iama 'Avena sisea ija'ina siomahunijaho 'unama
nikwinu'wi siporui reje siomahuna 'iamana.

Jesura Kwama ˈUrihuniji Rona ˈWaramajina

30 Pu kwaa kajaho areˈi kaivo ˈurina Karari vaji usema vaˈara. Kwaa kaˈene Hura hinuji erapo kame hehunijaho Hu ura parenana.
31 Ijihuni maijaho Hu tisaipuruhwaha najaharena
Noinijá ˈiama Emaa Puni Harihijaho ea ˈahopo apene ea ˈahoˈa mihe pu Hu ˈanaa kwamareje vea noˈopisu mweˈi vaji namareje kúˈo ˈurihuna ˈiamana.
32 ˈEnakaivo Hu pu ˈwarama jihuni maijaho pahenareja pu Hu apohunijaho junavume paapovara.

Irara Natohwane?
(Matiu 18:1-5; Ruku 9:46-48)

33 Pu ˈurine Kapeniami vaˈajime Hu sei vaji hiˈi kaivo Hu pu aporama ijá ˈiama Ja vwama toi roajaho iraka ˈwamapena roare? ˈiamana.
34 ˈEnakaivo pu eha paˈwarava jihuni maijaho pu ˈunama toi piraˈaramareja Irara natohwana ˈwavajihunaˈe eha paˈwavara.
35 ˈEjume Jesu asuma hiˈi kaivo tisaiporuhwaha iropu ropu noˈo ˈumenauma roumakiviˈi ijá ˈiama Ea irara amura reˈi veˈamajaho hu túchamai rehune ˈee ˈeka mapoki jihipuni pwea rehuna ˈiamana.
36 Jesu sesamaa pina ˈwaravume puni unaˈi namijumakaviˈi Hu ija haha ˈunaviˈi ijá ˈiama
37 Ea irara sesamaa ijaˈina Nuni iha ˈahi niˈajaˈamajaho hu Na niˈajihe avahuna. Ea irara Na apeniˈamajaho hu nimaa Godi kaˈene ranamiume Na roaji apeˈena ˈiamana.

Ea Irara Nú Puˈúmo Paninakaramujaho Hu Núna
(Ruku 9:49-50)

38 Joni Jesu ijá ˈwama Najuhiˈine nú ea pina kavume hu Oni ihi ˈurahiˈi ˈavena sisea siomahume kavara. Hu núni pwina paˈajihunaˈe nú hu roturahara.
39 ˈEnakaivo Jesu ijá ˈiama Ja hu parotura'avara. Ea irara Nuni ihi ˈurahiˈi mamaa veˈamajaho hu túnaˈi Nununaˈi sisea paˈwaraˈena.
40 Ea irara nú puˈúmo paninakaramujaho hu núni ea.
41 Ea irara a Keriso onijihunaˈe kapusi toa ˈe maˈamajaho Na nimaa nimaa ˈwaravu hu huni ea paasinahuna.

Sisea Veˈavarono Vena Kivujina
(Matiu 18:6-9; Ruku 17:1-2)

42 Sesamaa pini Na nimaa roˈeje ei pini sisei veje hu nimaa roˈamaji areˈamajaho maijaho ja aji apene muna ahisimaˈuri huni oroi vevahame soha vaji piˈonave oˈipisa ja mamaa vejaˈa.
43 Oni iji veje a Godoni ˈunama pataaroˈamajaho a ˈuhunaˈamana. Maijaho a ija rona kwinu apene hia mamaa apehuna kaivo ija noˈoheˈi reˈamajaho veni renuni kwaa kaˈene vena paˈutarotisaviˈini ijino vaˈena.
44 Ara kajaho hucha pakwamasahiˈine ˈee vena paˈutarotisaviˈina.
45 Oni mumori veje a Godoni ˈunama pataaroˈamajaho ˈuhunaˈamana. Maijaho a mumora kwinu apene hia mamaa apehuna kaivo mumora noˈoheˈi reˈamajaho veni renuni kwaa kaˈene vena paˈutarotisaviˈina ijino vaˈena.
46 Ara kajaho hucha pakwamasahiˈine ˈee vena paˈutarotisaviˈina.
47 Oni nii veje a Godoni ˈunama pataaroˈamajaho a oni nia ˈanae supaˈamana. Maijaho a nia kwinu apene hia mamaa apehuna kaivo nia noˈoheˈi reˈamajaho veni rehuni kwaa kaˈene vena paˈutarotisaviˈina ijino vaˈena.

48 Ara kajaho hucha pakwamasahiˈine ˈee vena paˈutarotisaviˈina.
49 Godi ea mapoka veni vena kihuna.
50 Misa mamaa kaivo misa kajihuni vweijara paˈareˈipisa ˈú nú icháˈina veje kúˈo vwea rejaˈe? Emaa misa punaˈi vwea rukina reˈavajaho ja joni oja hami ˈajohe ˈunama maa vejajihunaˈe ja ea mapoka puˈúmo hami hihuna.

10

Jesura Parua Napara Ranaravuji Najahajina
(Matiu 19:1-12; Ruku 16:18)

1 Jesu kwaa kajaho areˈi kaivo ˈurina Jotani ˈona karaˈi Jutia vaˈana. Ea mapoka kúˈo nianaa Huni roume Hu najahu jaˈinaˈe najahana.
2 ˈEjume Parasipo Jesuni roe vena kaˈi ˈahiume apoma ijá ˈwava Ei pini napara huna ranaˈipisa areri rejaˈe? ˈwavara.
3 Hu eha vene aporame ijá ˈiama Mosisi hu ja raka vehuna ˈwaramane? ˈiamana.
4 Pu ijá ˈwava
Mosisira ˈwarumajaho ea napara ranahuna asura ve maˈi kaivo ranave vahunaˈe ˈwarumana ˈwavara.
5 ˈEnakaivo Jesu ijá ˈiama Hu nitama heha ˈahi ijaˈina ˈwarama jihuni maijaho joni oja kisimaˈuri jihunaˈe hu venana.
6 ˈEnakaivo nitama anejijaho Godira uneunecha mapoka vene ˈee parua vene ˈee napara venana.
7-8 Ijihuni hahi parui napara ˈwaˈamajaho opwaha irechamiˈi kaivo pu noˈo nikwino rehuna.
9 Godi raka kaˈene ihenamiajaho ea pina paturaˈamana ˈiamana.
10 Pu kúˈo sei vaji vaˈajimareja huni tisaiporu ijí vuˈa kajaho apovara.
11 ˈEjume Hu ijá ˈiama Parua irara huni napara ranaˈi kaivo napara pini ˈwaˈamajaho hu huni napara kaˈene amuriji nihoˈo siseˈi ˈahaa avahuna.
12 Napara irara huni parua ranaˈi kaivo parua pina veˈamajaho hu nihoˈo siseˈi ˈahaa avahuna ˈiamana.

Jesura Sesamaa Merajihajina
(Matiu 19:13-15; Ruku 18:15-17)

13 ˈEjume ea ˈahoˈa sesamaa ˈeka Jesuni roume Hu iji ˈunirame merajiˈiro venana kaivo tisaiporuepo ea kajija ˈurarahara.
14 Jesu kimarena nihoˈo sevuma ijá ˈiama Sesamaa paroturiˈavara kaivo makiˈeje Nuni roˈavara. Ijihuni maijaho Godoni arijaho ea kaˈene sesamaa punaˈi vejujihipuni ara.
15 Na nimaa ja ˈwaravo. Ea irara Godoni ariji sesamaa punaˈi paapeˈamajaho hu ijaho pavahuna ˈiamana.
16 ˈEnarena Hu sesamaa kajaho mwachame Huni ija puni haha ˈahi irechaviˈi merajihana.

Ea Uneunecha Rukimaˈurijina
(Matiu 19:16-30; Ruku 18:18-30)

17 Jesu vaˈi ˈahauma vaˈeme ea pina ninuma roajino Huni unaˈi nitupari saˈi kaivo apoma ijá ˈwama Najuhiˈina Mamaaˈe na icháˈinaˈe vene majama hihunijaho apeˈejo? ˈwamana.
18 Jesu ijá ˈwama Irakijihunaˈe a Na mamaa ˈwimo? Eaka mapokakaho mamaa pana kaivo nikwino Godira mamaa.
19 A Godoni tamana nihenuna. A ea paˈanaa kwaˈamana ˈee a napara paturaˈamana. A nesa paapeˈamana. A ea pina panamaˈamana. Ohuna omuna ijihipuni hura veˈamana ˈwamana.

20 'Ejume hu ijá 'wama Najuhi'ine na nitama sesamu'uru rene tamana kajaho hami venapena routa 'wamana.
21 'Enakaivo Jesu hu kamajaho Hu oja mahe ijá 'wama A unenu'u pina kwino mai'o areri pa'ana. A va'e oni uneunecha mapoka 'eke 'imenareja'e monia ona 'eke ea uneunecha pa'aji vajihakame oni eha maa akúpi 'ahi na'eje roe Na 'ararihi'amana 'wamana.
22 Hu ijí henajaho niho'o temume oja tura'i 'aha'eme va'ana. Ijihuni maijaho hu uneunecha mapoka rukina.
23 'E'eme Jesu niriapenoji'i Huni tisaiporua kima ijá 'iama Ea ka'ene uneunecha mapoka rukina re'avajihuna'e pu Godoni ari vahuna kisina rehuna 'iamana.
24 Jesu 'waravume Huni tisaiporua hena oja hwa'usahana. 'Ejume Jesu kú'o eha vene pu ijá 'iama Sesahu Nune ea pu nimaa rohuna kaivo pu uneunecha mapoka rukina re'avajihuna'e pu Godoni ari vahuna kisina rehuna.
25 Maha nitirua titi aru'ipisa areri reja'a kaivo ea hu nimaa rohuna kaivo hu uneunecha mapoka rukina re'amajihuna'e hu Godoni ari vahuna kisina rehuna 'iamana.
26 Pu ijí henareja oja niho'o hiana'eme ijá 'wava 'Ú Godi ea irá ni'aja'ena? 'wavara.
27 Jesu pu kivi'i ijá 'iama Emapo areri vehuna pa'ana kaivo Godiho arerina. Godira areri uneunecha ve paranuna 'iamana.
28 Pita Hu ijá 'wama Ike hena nú uneunecha mapoka irecha'i kaivo A 'ararihae roara 'wamana.
29 Jesu ijá 'iama Na nimaa ja 'waravo. Nuna 'ee Godoni vu'ijihuna'e ei pini huni mwe'a ara omaha oaha pokaha 'u'uaha ma'inaha sesahwaha irechami'amajaho
30 hu túna'i areri mwe'a mapoka mapoka ara mapoka mapoka oma mapoka mapoka oha mapoka mapoka poka mapoka mapoka 'u'ua mapoka mapoka ma'ina mapoka mapoka sesamaa mapoka mapoka rehuna. Ea hu sise'i 'aha'eja kaivo hu Godoni ari va'e majama hihuna.
31 'Enakaivo ea irahipo urasa'avajaho pu túchamai rehuna kaivo ea irahipo túchamai re'avajaho pu urasahuna 'wamana.

Jesura Kwahuni Vu'a No'opisuji Rona 'Waramajina (Matiu 20:17-19; Ruku 18:31-34)

32 Pu Jerusaremi va'iro va'eme Jesu urana va'eme Huni tisaiporu túna'i va'ajimareja oja hianamana. 'Ee ea ka'ene pu 'ararihia va'ajaho tea junamana. 'Ene Hu kú'o ea iropu ropu no'o aherame ani ro va'e iraka ka'ene Hua rehunijaho 'waramana.
33 Hu ijá 'iama Ja heha! Nú Jerusaremi va'ajive ea 'ahopo Ema Puni Harihijaho apene pirisiti mama'ina 'ee Sikuraipi ijihi mihe pu apena 'anae kwahuna 'wa'ika'i pu Jenitaru mihuna.
34 Pu Hu matahe chera pisotie hisi hijahe 'anae kwahuna kaivo vea no'opisu mwe'i vaji namareje iji'a kú'o 'urihuna 'iamana.

Jemisi'o Joni'o Jarima 'Waravajina (Matiu 20:20-28)

35 'Ejume Jemisi'o Joni'o Sepati oni harihija'omo ijí pu roajime Jesu ijá 'wava Najuhi'ina nú unenu'u pina raka'e A 'wara'avajaho A ve'amana 'wavara.
36 'Ejume Hu ijá 'iama Ja ura iraka Na jona vena'ejo? 'iamana.
37 Pu ijá 'wava Na'ia pini a ea mapoka 'ajoha'amajino nú ea pina Oni ija mana'inija'i hije 'ee ei pini ana'inija'i hi'ejakúne 'wavara.

38 'Enakaivo Jesu pu ijá 'iama Oneka ka'ene ja Na 'warivu kajihuni maijaho ja paheju. 'Ú ja areri Na kapusi toa ka'ene ihunijaho i'eja? 'Ene Na toa apúsamie 'uriuja'ina'e ja 'u'o toi samae 'uri'eja? 'iamana.
39 Pu ijá 'wava Nú arerina 'wavara. Jesu ijá 'iama Nara kapusi toa ka'ene ihunijaho ja nimaa ihuna. 'Ene 'u'o Na toi apúsamie 'urihuni ja'ina'e ja nimaa toi samae 'urihuna.
40 'Enakaivo ea pina Nuni mana'ini hije 'ee ea pina Nuni ana'ini hihunaka 'warivujaho Nara vajihuna pana kaivo emaa puna'e iji pijiha amairie irechavu navu 'iamana.
41 'Ejume ea iropu ropu ijí henareja pu Jemisi Joni puna'i sena vena 'urarahara.
42 'Ejume Jesu 'umenaume pu rouma ijá 'iama Ja niheju. Jenitaru ea mama'ina rejajaho pu majikari 'ajoahura. Puni ea mama'ina 'waravu'e ea mapoka puni ira hena vejura.
43 'Enakaivo ja ija'ina pana kaivo ea irara ura joni natohwa re'i ve'amajaho hu joni pwea re'amana.
44 Ea irara ura'i ve'amajaho hu ea mapoka puni pwea re'amana.
45 Ema Puni Harihijara roajaho ea mapoka Huni pwea pare'avarono roana kaivo Hu puni pwea re'i 'ahauma roana. Hu Huni hia ea mapoka'e mihana. Areri emaa 'imenaana 'iamana.

Jesura Patimeasi Ka'ene Nia Supavi'iniji Vejume Maranajina (Matiu 20:29-34; Ruku 18:35-43)

46 'Ejume pu Jeriko ro 'e'une usema va'iro vai'i Jesuho Huni tisaiporu 'ee ea mapoka 'ee Patimeasi nia supavi'ina ka'ene Timiasi oni hariha'omo vwama rori jariravi'i hinana.
47 Hu hejume Jesu Nasareti ora'omo roume hu ijí he'ika'i ijá 'umena A Teviti Oni Hariha A na temuka'amana 'umenana.
48 Pu hu ijá 'umeja Iruno'a 'arema 'umejara kaivo hu niho'o pasonananavi'i ijá 'umena Teviti Oni Hariha'omo A na numiri'amana 'umenana.
49 Jesu henarena masuani namiji'i ijá 'iama 'Umeje ro'ama 'iamana. 'Ejume pu ea nia supavi'ina kajaho ijá 'umeja Teamana'eje 'urina Hu a 'umenaukúne 'umejara.
50 'Ejume hu marako huni ateha irecha 'o'i kaivo 'urina Jesuni roana.
51 Jesu hu apoma ijá 'wama A ura raka'e Na veta'ejo? 'wamana. 'Ejume ea nia supavi'inijara ijá 'wama Najuhi'ina A veje na kú'o nia niriuma 'wamana.
52 Jesu hu ijá 'wama A nimaa ronajara veju'e maranaukúna va'a 'wamana. 'E'eme ni'aha kwino huni nia marajume hu Jesu'i va'ana.

11

Niho'o Temaraji'i Jerusaremi Vaji Roe Arumajina (Matiu 21:1-11; Ruku 19:28-40; Joni 12:12-19)

1 Pu Jerusaremi rori roe Petapeje'o Petani'o puni rori huri'a Arivi useme Jesu Huni tisaiporu no'ohe'i irechamiuma va'umakivi'i Hu ijá 'iama
2 Ja va'e ara pina kama'aji usevi'i kave tonikia 'u'ua ea ijihuni toi pahiji'ina ka'eje aji i'ivananave namija ka'avajinakúne rasamapene ro'avara.
3 'E'eje ea pina ja aporamareje ijá 'iava Ja rakijihuna'e tonikia 'u'ua apejo? 'i'amajaho ja ijá 'wa'avara Nú apena va'e núni Natohwijara unenu'u pina venareja'e iji'a kú'o marako ranave ro'ena 'wa'avara 'iamana.

4 'Ejume pu no'o vai'i kavume tonikia 'u'ua vwicha rori i'ivananava jaho
kamareja rasavara.
5 'E'eme ea 'aho'a ka'ene namija kajipo ijá 'iava Ja no'o raka vene tonikia
'u'ua kajaho rasavo? 'iavara.
6 'Ejume Jesura raka ka'ene 'waramajaho pu ijá 'waravume pu maki'eme
pu no'o apena va'ara.
7 'Ejume pu tonikia 'u'ua apene Jesuni roume pu puni atehiji tonikia 'ahi
irechame Jesu ijihuni 'ahi hinana.
8 'E'eme ea mapoka kajipuhipo puni ateha 'ee icha tuame 'unama kajino
tahitavara.
9 Ea mapoka urasaha va'ume ea 'aho'a túna'i va'a kajipuhipo mwasirivi'i
ijá 'umeja
Hosana A Godoni iha 'ahi roajihuna'e Hu A merajahu.
10 Nuni oma Tevitira kwaa ara 'ajohuna ka'ene rohunijaho Godi merajaho
Hosana niho'o ichutoa mai hinu 'umejara.
11 Jesu roe Jerusaremi Temiporu ajimarena vea nipa'arena jihuna'e
maniriapenonu va'ume 'urine Huni tisaiporua iropu ropu no'o aherama
Petani va'ara.

Jesura Mataka'e Sirimajina
(Matiu 21:18-19)

12-13 'Ena'omo sú'o Petani rena 'unama roaji'eme 'unama toi Hu matu-
mana. Hu niri'i kamajaho mataka kamarena Hu vwihanajaho 'ina ijí navu
ro'i kaivo vai'i kamajaho 'ina paki'eme a'aru rena namana. Ijihuni maijaho
mataka kajara 'ina rehuni vea pana.
14 'Ejume Hu icha kajaho ijá 'wama Ea kú'o oni 'ina paihuna 'wamana.
Hu ijá 'waravume Huni tisaiporu hejara.

Jesura Temiporu Vaji Va'e Amairiajina
(Matiu 21:12-17; Ruku 19:45-48; Joni 2:13-22)

15 Pu Jerusaremi va'ajimareja Jesu Temiporu aruma vai'i kivume ea
mapoka hina 'iruma 'imeji'i hijumakivi'i Hu va'aji ea monia senisu veji'ini
jihipuni 'aiju 'unama pita'arohe ea uka 'imeji'inijijahija 'ee ea mapoka
arukunie 'ararihiume pitapa juhahara.
16 Hu ea 'aho'a Temiporu vaja uneunecha 'aho'a pa'eke roe aruma
vahuna'e Hu tanumana.
17 Hu ea mapoka najahi'i ijá 'iama Godira heha vaji ijá 'úma Nuni
seijaho eaka mapokijihipo Nuni siporua 'ohuni sea kaivo ja vejume seakaho
nesapejuri sea renana 'úmana 'iamana.
18 'Ejume Sikuraipia 'ee pirisitia mama'inapo Jesu 'anaa kwahuni
'unamiji savara. Pu Jesu 'anaa kwahuna kaivo ea mapoka Hu najahu'e Huni
túna'i va'ujihuna'e pu Hu juhavara.
19 Vea nusire'eme pu Jerusaremi arema va'ara.

Matakijara Najuhajina
(Matiu 21:20-22)

20 Sú'u 'urine vai'i kavume mataka sarana paranana.
21 'Ejume Pita kama vwihana ijá 'wama Najuhi'ine kare kama. Mataka
ka'ene Ara sirimajaho niho'o saranana 'wamana.
22 Jesu ijá 'iama Ja Godi nimaa ro'avara.
23 Nimaa Na ja 'waravu Ea irara huri'a kare ijá 'wa'amajaho 'auma va'e
sohi 'ona 'wa'i kaivo huni oja vaja papuruva reti'i kaivo nimaa ro'amajaho
iraka ka'ene hura 'waramujaho rehuna.

24 Ijihuni hahi Na ja 'waravu Iraka ja siporua 'ona 'waravajaho nimaa roji'i nú ni'eku rojakamareje ja 'eka'avara.
25 Vea ka'ene a 'urina siporua 'o'amajaho ara ea 'ahoa sise'i 'ahiajaho vwihania arevakame oni Oma ka'ene akúpi 'ahi hinujaho oni sisea vwihana are'amana.
26 'Enakaivo erapo ja sise'i 'ahie ja puni sisea pavwihana are'avajaho joni Oma ka'ene akúpi 'ahi hinuji 'u'o joni sisea pavwihania arehuna 'iamana.

Jesuni Haruriji Rona Apovajina
(Matiu 21:23-27; Ruku 20:1-8)

27 'Ejume pu kú'o 'uname Jerusaremi roajime Jesu Temiporu vaji 'uraho'eme pirisiti mama'ina 'ee Sikuraipi 'ee emaipo ni'aha kwino Huni roajivara.
28 Pu Hu apoma ijá 'wava Irara 'waravume ija'ina venane 'ee Irara harura mahume A ija'ina venane? 'waravara.
29 Jesu pu eha ijá 'iama Na ja apora'ejukúna ja eha 'warivakame iji'a Na harura irakijino vejujaho Na ja 'warahuna.
30 Irara 'waravume Joniho ea toi samauma 'urijare? Godira 'waramana 'aho ei pini 'waramane? Ja eha 'wariha 'iamana.
31 Pu hina ira kukari ijá 'wava Nú akúpi 'ahi rena roana 'wa'avajaho Hu ijá 'úhune Irakijihuna'e ja hu panimaa vetiare? 'ú'ena.
32 'Enakaivo nú ema puni rena roana 'wa'eja vo pu ea mapoka'e juhavara. Ijihuni maijaho ea mapoka'e vwihajujaho Joniho nimaa'e poropetia.
33 'Ene pu eha vene Jesuho ijá 'wava Nú puruva retúu 'wavara. 'Ejume Jesura pu ijá 'iama Ijina'omo Na 'u'o harura iraki apene uneunechake vejujaho pa'wara'eju 'iamana.

12

Aja Juara 'Ajohi'inijihi Puni Haa
(Matiu 21:33-46; Ruku 20:9-19)

1 Hu aneja vene pu haa 'warame ijá 'iama Ei pini juara menarena ajina 'one vera irame nú'úha vene hu ea 'aho'a irechamiume juara kajaho 'ajoha hi'eme hu kwaa pini va'ana.
2 'Iruma kajara maranani veijino huni pwea ranavume va'e ajina 'eka'i va'ana.
3 'Ejume ea ka'ene juara kaji 'ajohujipo 'urina 'anau va'o piranavume maisu va'ana.
4 Vu kú'o huni pwea pina ranavume va'ume ea ka'ene juara kaji 'ajoha kajipo muni 'eka huni húmati 'ahi 'anaume hija'aravumakavi'i pu apena sise'i 'ahau va'ume piranavume va'ana.
5 Hu pina ranavume pu 'anauma kwamana. 'Ejume hu vu kú'o pwe-hwaha 'aho'a irechamiume va'ume pu 'aho'a hijiha'e 'ee 'aho'a 'aniuma kwamasahara.
6 'E'eme hu ea kwino ranave vahuna hinana. Huni hariha ka'ene niho'o oja mahi'inijina. Hu túchamaijaho raname ijá 'iama Pu nuni hariha kehuni hura ve'eja 'iamana.
7 'Enakaivo ea ka'ene juara kaji 'ajohujipo 'wamapenoji'i ijá 'wava Ea ka'ene kahe rou kahehunakúne roe 'anae kwa'eje núni aachia'e re'ena 'wavara.
8 'Ejume pu hu 'anauma kwavume pi'onavume vera hana'i va'ana.
9 'Ejumakame juara anesura kajaho ichá'ina ve'ena? Hu roe ea ka'ene huni juara 'ajohi'ina kajija 'anie kwamasa'eje hu ea 'aho'a juara kajaho mihuna.

10 Ja nihejara Godoni heha vaji ijá 'iama
Ea ka'ene ara veji'inijipo kuteja ka'ene pi'onavajara ara kajihuni kúrúti
kuteja kaji rena naminana.
11 Ikaho Natohwi jihuni rena roajihuna'e nú kivujaho mavarasa'ina rejura
'iamana.
12 Hura haa ka'ene pua'e ronarena 'waramaji 'waramana. Pu ura
henareja Hua ape'irono savara kaivo pu emaa'e juhamareja arema va'ara.

Takisia Vejuji Rone Apovajina
(Matiu 22:15-22; Ruku 20:20-26)

13 Pu Parasi 'ee Heroti oni pwehijijihi pu'úmo irechamiume va'e Jesu
'waravi'i pisivi'i 'ahiuma va'ara.
14 Pu va'ajimareja ijá 'wava Najuhi'ine nú niheju A nimaa nimaa. A
eakaho natohwa 'ee eakaho ma'u'ua ija'ina paronu jihuna'e A ea mapoka
areri kwinu'wi kaivo A Godoni 'unamaru arira najuhuna. Nú unenu'u pina
aporavu. 'Ú nú Sisa takisi vaja'avajaho areri re'ena 'aho pane?
15 'Ú nú ve'eja 'aho nú pave'eja? 'wavara. 'Enakaivo Hu henajaho pu
ira'ata vejuma henarena ijá 'iama Ja rakijihuna'e Na vena kivo? Monia oma
kwino miha Na kavuma 'iamana.
16 'Ejume pu mahume Hu moni kama ijá 'iama Ikaho irahuni pikisa'e 'ee
asuri namo? 'iamana. 'Ejume pu Hu ijá 'wava Sisa ona 'wavara.
17 'Ejume Jesu ijá 'iama Sisa oni uneunechijaho Sisa vajaha 'ee Godoni
uneunechijaho Godi vajaha 'iavume pu ijí hene oja hwa'usunahana.

Kwamasahe 'Urihuniji Rone Apovajina
(Matiu 22:23-33; Ruku 20:27-40)

18 'Ene Sajusi 'ahopo ea ka'ene kwamasahi'inijipo kú'o 'urijujaho pani-
maa rojura. Jesu apoma ijá 'wava
19 Najuhi'ine Mosisira vu'a pina heha 'ahi vena ijá 'úma Ei pini napara
'wahe naparahijaho amuja pave'eje hu kwa'amajaho 'u'uahi aheva ka-
mareje ijara pokahoni hariha nahehuna 'úmana.
20 Nitama ea pipuni hariha iropune no'ona'omo pokijara napara 'wahana
kaivo huni napara amuja pave'eme hu kwamana.
21 'Ejume huni nijahijara ahevume amuja pave'eme hu 'u'o kwamana.
22 'Ejume ijihuni nijahijara ahevume amuja pave'eme hu 'u'o kwamana.
Ija'ina vena apena va'o va'ume túchamai jara ahevume amuja pave'eme
parua kajaho kwavume napari ijí 'u'o kwamana.
23 Vea ka'ene ea mapoka kwamasahajipo kú'o 'uri'avajaho hu irahuni
napara re'ena? Ijihuni maijaho ea iropune no'o hu 'wahara 'wavara.
24 Jesura eha vena ijá 'iama Ja pahejujihuna'e Godoni ira pahene 'ee
Godoni harura 'u'o paheju.
25 Vea ka'ene kwamasahi'ina kajipo kú'o 'uri'avajaho napara pasahuna
kaivo areri Godoni 'ona oji'inapo akúpa 'ahi hijuja'ina'e hihuna.
26 Ea ka'ene kwamasahi'inijipo kú'o 'urihuni jihuni vu'a ka'ene Mosisi
oni heha vaji vejajaho patahara raka? Vu'a ka'ene icha renani vaji Godira
Mosisi ijá 'wama Na Eparahami oni Godi 'ee Aisiki oni Godi 'ee Jekapi oni
Godi 'wamana.
27 Hu Godi ka'ene kwavi'inijaho pana kaivo Hu Godi ka'ene mai'o hiji'ini
jihipuna. Ja vu'a ira'ata 'wavura 'iamana.

Varapa Natohwijina
(Matiu 22:34-40; Ruku 10:25-28)

28 Sikuraipi kwino ro hi'eme ea mapoka kajipo vu'a ka'ene Jesu
'waravajaho hu henana. 'E'eme Jesu pu eha hami 'waravume hu Jesu
aporama ijá 'wama Godoni tamana mapokijaho ichara natohwe? 'wamana.
29 Jesu eha vene ijá 'wama Godoni tamana natohwijaho ikena. Isureri ora
ja hami heha. Núni Godijaho Natohwe 'ee nikwinu'wina.
30 Joni Natohwa Godiho 'aveniji'i maho'o oja mahe 'ee vwihaji'i maho'o
oja mahe 'ee haruriji'i maho'o oja mahe 'ee ojiji'i maho'o oja ma'avara.
31 Ikaho ijihuni nijahijina. Ja ojono oja ma'aravu ja'ina'e joni rori
ea ka'ene hijujija 'u'o oja mi'avara. Tamana 'aho'a ike no'ohe'i ikija
paasitahara 'wamana
32 'Ejume Sikuraipijara Jesu ijá 'wama Najuhi'ine ijaho nimaa nimaa
'warimu. Oni vu'a ariramaa. Godi kwinuna kaivo pina pana Hu Huhusuna.
33 'Ejume ja Hu ojiji'i maho'o oja mahe 'ee joni vwihaji'i maho'o oja mahe
'ee haruriji'i maho'o oja mahe 'ee ea ka'ene oni rori hijujija oja mihe areri
ja ojono oja ma'aravu ja'ina. Ijipo swasa ka'ene 'eka roe swasa vejujaho
maho'o asitahana 'wamana.
34 Jesu kamajaho hu eha arira vene Huni vu'a arira hejuma kamarena
Hu ijá 'wama A kwaa jora pahinu kaivo a Godoni ara rori hinu 'wamana.
'Ejume ijá rene ea 'aho'a kú'o paapovara.

Keriso Rone Apovajina
(Matiu 22:41-46; Ruku 20:41-44)

35 'Enakaivo Jesu Temiporu vaji hina najaha ijá 'iama Rakijihuna'e
Sikuraipi Kerisoho Teviti oni Hariha 'wavure? 'wavara.
36 Teviti ori'ini Godoni 'Avena vaji ika 'waramana
Natohwijara nuni Natohwiji ijá 'wama A Nuni ija mana'inika'i asuma hi'eje
Na Oni nana'eji'ina Oni mumora hari irechavuma 'wamana.
37 Tevitira huhusu Hu Natohwa 'iamana. 'Ena'omo 'unama ichá'inijino
Hu Teviti oni Harihe? 'iamana. Hu 'waravume ea mapoka hena tea-
manavara.

Jesura Varapa Tamana Najahi'iniji Jujuvua 'Waramajina
(Matiu 23:1-36; Ruku 20:45-47)

38 Jesu najahi'i ijá 'iama Ja Sikuraipi hami ki'avara. Pu ura emaapo kime
puni hura vene 'ajora'avarono ateha jojora same maketi va'e 'urahojura.
39 'Ene pu ura Sinakoku vaji una'i asuma hi'i 'ahie 'ee erapo ahaja ijuri
veijino tinia mama'inijino hihuna ura renaura.
40 Pu amuna pisimisame puni ara 'eke 'ee emaapo ki'avarono siporua
jojora 'ojura'omo ea ijá kajija túna'i niho'o eha sisemaa 'ekahuna 'iamana.

Amunijihuni Swarijina
(Ruku 21:1-4)

41 Jesu va'e katua savuri tevua rori ijí hina ea mapokapo monia ka'ene
savaji kivi'i hi'eme ea ka'ene monia puna ani reji'ina kajipo puni monia
mapoka 'eka roe savara.
42 'E'eme amuna ka'ene uneunecha pa'amaa kaivo monia sahura oma
no'o ma'u'umai areri monia toia oma no'o erusamana.
43 'Ejume Jesu Huni tisaiporu 'umenaume pu Huni roume Hu ijá 'iama
Nimaa Na ja 'waravu amuna kajarahara uneunecha pa'amai monia eaka
mapoka kajipo roe katua ka'ene savajaho asita ranamana.
44 Ea pu monia mapoka vajahajihuni maijaho pu monia rukini jihuni hahi
avajara kaivo amuna kajaho uneunecha pa'ajihuna'e huna ka'ene areri
navuji samana 'iamana.

13

Jesura Temiporui Tiraˈusahuna ˈWaramajina (Matiu 24:1-2; Ruku 21:5-6)

1 Jesu Temiporu rena va ˈeˈuˈeme Huni tisaiporu kwinu ijá ˈwama Najuhiˈine ike kiama! Muna ikijahija ˈee sea ikijahija nihoˈo mavarasaˈina ˈwamana.
2 ˈEjume Jesu ijá ˈwama Sea kaˈene kimukaho túnaˈi tiraˈusaha paraˈeje kutejaru namiˈeja ˈwamana.

Ahia ˈEe Sisei Hihunijina (Matiu 24:3-14; Ruku 21:7-19)

3 Jesu vaˈe huriˈa Arivi Temiporu ropunaˈijaˈi Pitaho Jemisiho Joniho Enituruho ijá pu puˈúmo hijiˈi hemi apoma ijá ˈwava
4 Vea raki uneunechakija ijaˈina reˈeja? A aacha pina najuˈirakúne nú ijí kaˈavajaho sisea kaˈene rehunaka ˈwarumajaho nituˈu renu ˈwaˈejakúnina ˈwavara.
5-6 ˈEjume Jesu ijá ˈiama Ja hami kiˈavara. Ea ˈahopo pisimia veˈejakúne ˈee ea ˈahopo Nuni ihiji ˈurahiˈi Na Jesuna iˈi kaivo ea mapoka pisimihuna.
7 Vea kaˈene ja ajira vehuna hene ˈee erapo ajira vehuni pinana ˈwarava heˈavajaho oja pahianaˈavara. Ajira rena vuˈa ani ani reˈena kaivo maiˈo ˈurijaho paroa tuˈu rehuna.
8 Kwakwa mapokakija maiˈo araˈeja ˈee ararakija maiˈo araˈeja. Ara kwaa ˈahoˈa mwevarivura roe ˈee ora vea reˈena. Ike uneunechakija ea hianahuni jihuni aneja.
9 ˈEnakaivo ja ojono hami ˈajoˈavara. Ijihuni maijaho pu ˈeka vaˈe hirisima puni nini vaˈe ˈee Sinakoku majikari hijihahuna. Ja Nuni eijihunaˈe pu ja kamatia kaˈene ˈajohiˈini jihipuni nini ˈeka vaˈakiviˈi raka kaˈene ja kima hejujaho pu najahuna.
10 ˈEnakúne Godoni vuˈa maiuˈina kwaa ara mapokakino najaˈavara.
11 Pu ja ˈeke ˈotua veˈiro vaˈavajaho ja vaˈe uné raka kaˈene ˈwarahuniji pavwihaˈavara. ˈEnakaivo ja ˈotua veˈiro veˈeje vuˈa pina vwihaˈavajaho ja pavwihahuna kaivo Godoni ˈAveni vajiˈenakúne ˈwaraˈavara.
12 Popwapo ˈwarave erapo ˈuˈuhwaha ˈanie kwamasahe omahwapo ˈwarave erapo sesahwaha ˈanie kwamasahe sesahwapo ˈwarave erapo opwaha ˈanie kwamasahuna.
13 Ja Nuni eijihunaˈe ea mapoka ja nihoˈo kiˈavajaho senahuna. ˈEnakaivo ea irara ija kisi ˈunama vaˈe uri ˈeˈuˈamajaho hu marahuna.

Sisei Niˈimaˈuri Rehuni Vejiˈina (Matiu 24:15-28; Ruku 21:20-24)

14 Vei pini Sinakoku nihoˈo sisemaa pakaviˈinijara tinia kaˈene panamihunijine namija kaˈavajaho ea kaˈene Jutia hiˈavajaho vekaji niˈaha kwino juhaha huriˈi ˈahi vaˈavara. Ijihuni hahi ea irara ike taˈamajaho hami vwihaˈavara.
15 Ei pini atahuri hiˈamajaho hu paariha vaˈe sei vaji uneunecha paˈekaˈamana kaivo aseha vaˈamana.
16 Ei pini juasiˈi hiˈamaji ˈuˈo paˈunama vaˈe ari huni ateha ˈekaˈamana kaivo aseˈamana.
17 ˈEnakaivo vea kaji ea kaˈene hariˈina ˈee hariha musa ijiˈinijija nihoˈo pivusahuna.
18 ˈEnakaivo siporua ˈoˈirakúne siseakaho atuata veijaho pareˈamana.

19 Vea kajino sisemaa ka'ene rehunijaho nitama Godira mwe'a 'ee akúpa vejume hinapena roajino sisea ija'ina parenajara rehuna. 'Enareje iji'a túna'a kú'o ija'ina parehuna.
20 Natohwijara vea kaji patu'ua ve'amajaho ei pina mai'o pahihuna. Ea ka'ene Hura iji pijihajihi puni hahi Hu veje vea kajaho tu'u rehuna.
21 Ei pini ja ijá 'i'amajaho Keka! Keriso ikena karena 'i'amajaho ja niho'o panimaa ro'avara.
22 Túna'i ea 'ahopo ira'atijino na Kerisona 'iave vu ea 'ahopo ira'atijino na poropeti 'iahuna. Pu ija'ina venareje aacha mapoka veje ea mapoka oja hianava kivi'i pisivie ea mapoka nimaa rohuna. Pu ea ka'ene Hura iji pijihajihija pisivihuna vo areri parehuna.
23 Hami heha! Mai'o raka ka'ene rehunijaho Na ni'waravuta.

Emaa Puni Harihijara Rohunijina
(Matiu 24:29-31; Ruku 21:25-28)

24 Sisemaa kajaho pa'are'eje vea na'ive 'ee masapa pahanahuna.
25 China jaheusunahe arihe akúpa puni harurijihija 'unirama usihuna.
26 'E'eje pu Emaa Puni Hariha ka'eje Hu 'imitia vaji harura ni'ima'ura niho'o hanana para'eje rohuna.
27 Ija'ina ve'eje Hu Huni 'ona oji'inijihija irechamia kamareje pu roe ea ka'ene Hura iji pijihajihija arara mapokijaho akúpa 'aha mwe'a vaja ichihichihi hijujija eparahuna.

Matakijara Najahajina
(Matiu 24:32-35; Maka 11:20-26; Ruku 21:29-33)

28 Na ja haa 'waravu. Ja tavo'a naheju'e kivujaho vea mara'i venu 'wavura.
29 Ijihuna'e vea ka'ene ike uneunechakipo reja ki'avajaho Hu niroe vwicha jiami rou roha.
30 Na nimaa ja 'waravu. Eaka kijahija maho'o pakwamasa'eje uneunecha ikijahija rehuna.
31 Akúpa mwe'ijaho pa'arehuna kaivo Nuni Irijaho papa'are'ena.

Ei Pini Veaho Vea Mukiji Hena Kahuna Pana
(Matiu 24:36-44)

32 Vea vecha rehunijaho ea pahena pakavu'e Godoni 'ona oji'inijija pahena pakavu'e Godoni Harihiji 'u'o pahena pakamu kaivo Amora vea kajaho Huhusuma hena kamuna.
33 Heha! Vea kajaho ja pahena pakavi'ini jihuna'e hina 'ajihi'i ka'avara.
34 Vea kajaho areri ei pini epuni ari va'i kaivo huni ara raname huni pwehija irechamiu'e kaukara raka raka ka'ene vehunijaho najahe 'ee vwicha 'ajohi'ina hami nia niri'i 'ajohuna'e 'waramana.
35 Nia hami niri'i hi'avara. Ijihuni maijaho sea anesurijara 'unama rohunijaho nusireina ho na'ia ririna ho 'u'ora 'umenujina ho vea nitu'eje rohuna.
36 Vejuro'i ja ne'eje hu roe tatatia ve'ena.
37 Na ja 'waravu ja'ina'e ea mapoka 'u'o 'waravo. Hami nia niri'i hi'avara.

14

Jesu 'Anai Hemi Kosarama Ojajina
(Matiu 26:1-5; Ruku 22:1-2; Joni 11:45-53)

1 Vea noˈo paˈareˈeje Pasova ˈee puretia isitia paˈaji ijihipuni vea reˈamarono pirisiti mamaˈina ˈee Sikuraipi jihipo ˈunama ichaˈina Jesu pisimie ˈanaa kwahuniji savara.
2 Pu ijá ˈwava Nú iviamaa vea natohwa ikaho paveˈeja. Vejuroˈi ea mapokapo sena vene ˈaraha veˈavarono paveˈeja ˈwavara.

Jesu Peteni Senisi ˈOnahajina
(Matiu 26:6-13; Joni 12:1-8)

3 Vea kaˈene Jesu Petani Saimani kaˈene reporosia rukini jihuni sei ojuta hwene hijara. ˈEˈeme napara pini kavapwa senisia rukina monia niˈina ˈimenanaˈomo apena roe jarae Jesuni húmata ˈahi usetiana.
4 Ea ˈahoˈa kaˈene ijí hijajipo ijí kamareja nihoˈo ajinavume ijá ˈwava Irakijihunaˈe senisiakaho nisamo?
5 Nú monia maha húmata noˈopisu ˈimene ea kaˈene ˈiruma paˈajihi niˈajihuna saˈinaˈe avanu ˈwame ˈurararahara.
6 ˈEnakaivo Jesu ijá ˈiama Makaha! Ja ichá vena hu ˈurararaho? Hu Nununaˈi mamaa venana.
7 Ea uneunecha paˈajijahija ja puˈúmo majama iki hihunaˈomo ja ura pununaˈi mamaa veˈi veˈavajaho veˈavara. ˈEnakaivo Na ja puˈúmo majama pahiˈeju.
8 Naparakaho unenuˈu pina hu areri renajaho hu nivenana. Nara kwahuniji hu Nuni haha amairihana.
9 Na nihoˈo nimaa nimaa ja ˈwaravu. Kwaaka mapokakino Godoni vuˈa maa maiuˈina ichihichihi ˈwaˈavajaho ijí napara kajara venaji ˈuˈo pu ˈwame vwihahuna ˈiamana.

Jutasira Jesu Nahamahunaˈe Nimaa Venajina
(Matiu 26:14-16; Ruku 22:3-6)

10 Ijiˈa Jutasi Isikariati kaˈene ea iropu ropu noˈo ijihipuni ea pinaˈomo vaˈe pirisiti mamaˈina kajihi puˈúmo ˈwame nimaa vene Jesuho nahame mihunijaho ˈwaramana.
11 ˈEjume pirisiti mamaˈina kajija ijí hejajaho nihoˈo teamanama para-jumakame monia hu vajaˈiro nahama ˈwaravume hu aneja vene Jesu pu mihuni ˈunama samana.

Jesura Pwehwa Puˈúmo Pasova ˈIruma Ijajina
(Matiu 26:17-25; Ruku 22:7-14, 23-24; Joni 13:21-30)

12 Puretia isitia paˈajihuni vea rejumakaviˈi pu Pasova sipi ˈuˈua ˈanae Godoni swasa veˈeme Huni tisaiporu Jesu ijá ˈwava Nú ichihi vaˈe Pasova ˈiruma amairiakame A iˈena ˈwavara.
13 Hu tisaiporu noˈoheˈi irechamie ijá ˈiama Va ari natohwi useˈeje ei pini toata apena ro piuniva kaˈavajaho pu puˈúmo sea kaˈene hu vaˈamajino ˈarariha vaˈavara.
14 ˈEnareje sea kaˈene hura ajiˈamajihuni sea anesurijaho apome ijá ˈwaha Najuhiˈini aporame ˈwaravarono ˈwarumanaˈomo ˈwaravu. Ea suja puni ruha kaˈene Nara Nuni tisaiporu puˈúmo Pasova ˈiruma ihunijaho ichine? ˈwame apoˈavara.
15 ˈEje sea anesuri ruha natohwa kaˈene ichuto uneunecha areri rene naviˈiniji najahakame ja ijí ˈiruma amairiaraˈavara ˈiamana.
16 ˈEjume Huni tisaiporu ara natohwi vaˈe Jesura ˈwarama kajaˈina rejume kamarena ˈiruma kajaho amairiaravara.
17 Nusiremai Jesuho Huni tisaiporu iropu ropu noˈo puˈúmo sea kají vaˈara.

18 Pu ahuma ojuta hwene ˈiruma ijiˈi Jesu ijá ˈiama Na ja nimaa nimaa ˈwaravu ja ei pini Na nahamihuna Na huˈúmo ˈiruma inu ˈiamana.
19 ˈEjume pu temukaˈeme aposarame ijá ˈwava Ei pini narane ˈiavume ei pini narane ˈiavume ˈwamapene ojara.
20 Hu ijá ˈiama Ja ea iropu ropu noˈokipo ea kwino Na nahamihuna. Ea kaˈene puretia apene Na huˈúmo tevua vaji apúsama inu karahara Na nahamiˈena.
21 Emaa Puni Harihijaho kwahuna. Areri Godoni ira vaji ˈwarama jaˈinaˈe kaivo ea kaˈene Na nahamihunijaho eha sisea apehuna. Maijaho oaha hu panahejaˈa ˈiamana.

Natohwijara Kwamaji Vwihajiˈi ˈIruma Ihunijina
(Matiu 26:26-30; Ruku 22:14-20; 1 Koritia 11:23-25)

22 Pu ˈiruma ijiˈi hiˈeme Jesu puretia apene Godoni siporua ˈona teamani ˈwaˈi kaivo tuama Huni tisaiporu vajihiˈi ijá ˈiama Ikaho areri Nuni hahakúne ˈeka iha ˈiamana.
23 ˈEne Hu kapusi apene kúˈo Godoni siporua ˈone teamani ˈwaˈi kaivo vajihume pu ijumakiviˈi ijá ˈiama
24 Ikaho areri Godira nitama nahama ˈwaramanaˈomo Nuni ˈaa kaˈene ea mapokijihi punaˈe arihunijina.
25 Na nihoˈo nimaa nimaa ˈwaravu. Na ajina riha kúˈo paihuna kaivo Na Godoni ara vaˈarejaˈe kúˈo maiuˈina ihuna ˈiamana.
26 Pu javaa vejuma parajume pu Arivi huriˈi vaˈara.

Jesu Pitara Hemahuniji Rona ˈWaramajina
(Matiu 26:31-35; Ruku 22:31-34; Joni 13:36-38)

27 ˈEjume Jesu ijá ˈiama Ja Nunijihunaˈe oja hene ranamie vahuna areri Godoni iri vaji ˈwarama jaˈinaˈe
Nara sipia ˈajohiˈina ˈanae ˈee sipia juhaha ani ani vaˈeja ˈiamana.
28 ˈEnakaivo Na kwama vea noˈopisu namarejaˈe ijiˈa Na kúˈo ˈurina Karari marako vaˈeje ja ijiˈa vuhuna ˈiamana.
29 ˈEjume Pita ˈurina Jesu ijá ˈwama Ea mapoka ranamaa vaˈavajaho na maiˈo A paranamaa vahuna ˈwamana.
30 ˈEjume Jesu Pita ijá ˈwama Na a nimaa nimaa ˈwaravu. Iviasi naˈii a ˈaha noˈopisu hemareje Na pakimuna iˈeje ˈuˈora ˈaha noˈoheˈi ˈumehuna ˈwamana.
31 ˈEjume Pita oja ˈurina paraˈejume ira ajira ijá ˈwama Na A huˈúmo kwahuna reˈujaho na A pahemahuna ˈwamana. Pitara ˈwarama jaˈinaˈe tisaiporu ˈuˈo mahoˈo ijaˈina ˈwaravara.

Jesura Ketasimani Siporua ˈOnajina
(Matiu 26:36-46; Ruku 22:39-46)

32 Pu Ketasimani vaˈajimareja Jesu Huni tisaiporu ijá ˈiama Ja iki hiˈeje Na siporua ˈojuma ˈiamana.
33 ˈEˈikaivo Jesu Pita ho Jemisi ho ˈee Joni ijá aherama vaˈeme Jesu oja paˈareˈeme nihoˈo temuma paranana.
34 ˈEjume Hu pu ijá ˈiama Na temukimu. Nuni oja turame kwaˈi ˈahiu. ˈEnakúne iki Na ˈajiha niriˈi hiˈavara ˈiamana.
35 Hu kahá irechamiˈi kaivo mweˈi one siporua ˈona ijá ˈwama Oni ura reˈamajaho veje Na vea mukakaho asinavuma ˈwamana.
36 Hu ijí siporua ˈone ijá ˈwama Amo Amo A uneunecha mapoka areri vejiˈina. ˈEnakúne veje ike kapusia kaˈene Nununai namuji ape vaˈa. ˈEne Nuni ura ijaho pana kaivo oni ura ijara renama ˈwamana.

37 Hu siporua 'one 'unama roi'i kimajaho pu notuma kime Hu Pita ijá
'wama Saimani a neji'i hino? A vea muka ma'uako areri niri'i hi'ena ho
pane?
38 Ja niri'i siporua 'oji'i hi'irakúne vwiha sisesa pairisami'amana.
'Avenijaho ura rena paranu kaivo hahijaho ajuaranu 'iamana.
39 Hu kú'o 'unama va'e siporua marako 'onaja'ina'e 'onana.
40 Hu kú'o 'unama roe kimajaho pu majama hine notui'i navara. Ijihuni
maijaho puni nia niho'o vahima paranana. 'Ejume pu eha iraka 'warahuna
puruva renana.
41 'Ejume Hu 'aha no'opisuji 'unama roe kime ijá 'iama Ja siheria vena
notuu raka? Vea muka niroa apenana. Emaa Puni Hariha ei pini nahamahe
ea siseijihi mihuna.
42 'Urija nú va'ava. Ea ka'ene Na nahamahunijaho nirou 'iamana.

Jesu Kamovajina
(Matiu 26:47-56; Ruku 22:47-53; Joni 18:3-12)

43 Jesu ijá 'wara'eju'e pirisiti mama'ina Sikuraipi 'ee emakinepo
'waravume Jutasi ea iropu ropu no'o ijihipuni ea pina'omo hura ea mapoka
aherame so'wa hajaa vene roara.
44 Ea ka'ene Hu nahamahunijaho hu pu maraku 'waramana. Ea ka'ene
na ura mina veja ka'avajaho ijinakúne apena va'i kaivo hami 'ajo'avara
'iamana.
45 'Ejume Jutasi vea panisa'ika'i va'e Jesuni nini va'i kaivo ijá 'wama
Najuhi'ine 'wa'i kaivo ura mina venana.
46 'Ejumakavi'i pu ijiji 'unama apejara.
47 Ijá ve'eme ea ka'ene ija naminajara ni'aha kwino huni haha 'ahi
so'wa mavana apene 'anaume sosia 'ajohi'ina ni'inijihuni pwea ataa
'uhu'usunahana.
48 Jesu ijá 'iama 'Ú ja ea nesa apeji'ina ape'iro 'ahiume so'wa hajaa vena
roare?
49 Na'ia mapoka'e Na ja pu'úmo Temiporu vaji hina najahujaho ja Na
pa'unirivara. 'Enakaivo iviamaa iraka ka'ene renukaho Godoni ira vaji
'waramajara renu 'iamana.
50 'Ejume Huni tisaiporu Hu rana'ika'i juhaha va'ara.
51-52 Kivasa pina ateharu raananame haha maisu Jesu 'ararihae va'ume
pu hu 'u'o aharu 'onavume huni ateha tajahe'une 'o'eme maisu aseha
va'ana.

Jesu Aheme Kanisoru Puni Una'i Roajina
(Matiu 26:57-68; Ruku 22:54-55, 63-71; Joni 18:13-14, 19-24)

53 'Ejume pu Jesu apena va'e pirisiti ni'ini jihuni va'umakivi'i pirisiti
mama'ina 'ee Sikuraipija 'ee emainijihi pu'úmo nianaa ijí roara.
54 'E'eme Pitaho Jesu túna'i 'ararihia va'e pirisiti ni'ini jihuni sei va'ana.
'Ene hu pirisiti kajihuni pwehijijihi pu'úmo vena iruha hinana.
55 Pirisiti mama'ina kanisoru epo pu'úmo ea irahipo Jesu namaha ka-
mareje apena 'ana'i 'ahiume ijihuni 'unama savajaho papiunavara.
56 Ea mapoka ira 'atijino namahara kaivo puni vu'a ani ani renarena
nimaa parejara.
57 Ea 'aho'a 'urina namiji'i Jesu ira'atijino namaha ijá 'wava
58 Nú hejuma Hu ijá 'waramana Temiporukaho emaapo vejara'omo Na
veje tira'usuna'ira'omo na'ia no'opisu pa'are'eje Na pina veje ma'ori rena
nami'ena 'wavara.
59 'Enakaivo puni vu'a ani ani renarena nimaa parejara.

60 'Ejume pirisiti ni'inijara Jesu apoma ijá 'wama 'Ú A ea pina eha pa'waramo? A iraka sisea vejume pu kavara'omo 'waravo? 'wamana.
61 'Enakaivo Jesu masuani hi'i kaivo ira pa'waravume pirisiti ni'inijara kú'o apoma ijá 'wama 'Ú A Keriso ka'ene Nimerajaha jihuni Harihe? 'wamana.
62 Jesu ijá 'wama I'a Na ijina. Ema Puni Harihijaho ka'eje harura rukima'uri jihuni mana'inija'i asuma hi'eje ichutoi 'imitiji'i rena rohuna.
63 'Ejume pirisiti ni'inijaho ijí henarena Huni ateha isokuji'i ijá 'iama Ja paki'eje ea 'aho'a kú'o vu'a 'aho'a 'eka roava.
64 Ja nihejare Jesu Godi mataha avanana. Ja ichá vwihajo? 'iamana. Pu maho'o namahe Hu kwahuna 'wavara.
65 'Ejume ea 'aho'a Hu cheri 'otie 'ee urania hwamahe haisi 'anai'i ijá 'wava Irahipo 'anaukúne 'waruva heja 'wavara. 'Eji'i sorutiapo ninu tahijahara.

Pitara Jesu Hemahajina
(Matiu 26:69-75; Ruku 22:56-62; Joni 18:15-18, 25-27)

66 Pita majaa ara hari nami'ejume pirisiti ni'inijihuni pweijaho na-para'omo roana.
67 'Enarena hu kamajaho Pitaho ijí vena iruhi'i hijumakame niho'o nia hami kavi'i ijá 'wama Ea ikere a 'u'o Jesu ka'ene Nasareti oriji'i 'uraha oji'ina 'wamana.
68 'Enakaivo Pitaho niho'o hema parana ijá 'wama Pana! A uneka ka'ene 'warimu kajaho na niho'o pahejura 'wa'ika'i samai va'ana.
69 Napara kajara Pita kamarena hu ea 'aho'a ka'ene ijá namijajija kú'o ijá 'iama Ea ikaho Jesuni ea 'iamana.
70 'Enakaivo Pita kú'o hemana. 'Ejume ma'uako hinareje ea pina Pita oni rori naminajara ijá 'wama A nimaa nimaa puni ea pina. 'Ene a 'u'o nimaa nimaa Karari ora 'wamana.
71 'Enakaivo hu sirikaravi'i ichutoa pikime 'urarahi'i ijá 'wama Na niho'o ea ka'ene ja rona 'warivu kajaho pakavura 'iamana.
72 'E'eme ijakaru 'u'ora 'aha no'o 'umenana. 'E'eme iji'a Pitaho Jesura vu'a ka'ene 'waramajaho vwihanana. 'U'ora mai'o 'aha no'o pa'ume'eje a 'aha no'opisu Na pakimuna i'ena 'wamajaho vwihanarena niho'o ni'ima'ura niramana.

15

Jesu Aheme Pairati Oni Una'i Roajina
(Matiu 27:1-2, 11-14; Ruku 23:1-5; Joni 18:28-38)

1 Sú'u sú'u vea mai'o ahara sa'eme pirisiti mama'ina 'ee emaina 'ee Sikuraipia 'ee kanisorua maho'o pu pu'úmo hina vu'a 'wame areri renareja pu Jesu kamome apene Pairati mahara.
2 'Ejume Pairati Hu apoma ijá 'wama 'Ú A Jua puni Kinie? 'wamana. Hu eha vene ijá 'wama A ni'waramu kajina 'wamana.
3 'Ejume pirisiti mama'inapo aneja vene sisemaija Jesu namahara.
4 'Ejume Pairati kú'o apoma ijá 'wama Ea mapoka A namahu kaivo 'ú A eha pu pa'waramo? 'wamana.
5 'Enakaivo Jesu vu'a pina eha pa'waravumakame Pairati niho'o vwiha pa'arenana.

Jesu 'Anaa Kwahuna Nimaa Vejajina
(Matiu 27:15-26; Ruku 23:13-25; Joni 18:39–19:16)

6 Jua puni tamana'omo sora ijuri vea rejukavi'i tipurea irá ea mapoka'e
ura renaujaho ranavu'e samai va'una.
7 Nimarako kamati pu'úmo Parapasi 'arahareja ea 'aniuma kwa-
masahume tipura hijara.
8 Eaka mapokijipo roe rora kaji nami'i kaivo ijá 'umeja Pairati a nitama
venuja'ina'e iviamaa 'u'o ija'ina vena 'umejara.
9 'Ejume Pairati eha vena ijá 'iama Ja ura na Jua puni Kiniji rana'ejo?
'iamana.
10 Pairati henajaho pirisiti mama'ina Jesuna'i senama parania jihuna'e
hu mahara.
11 'Enakaivo pirisiti mama'ina vejume ea mapoka Pairatira Parapasi
ranahuna'e 'waravara.
12 'Ejume Pairati kú'o eha vena ijá 'iama Ja ea ka'ene Jua puni Kinia
'úvukaho na Hu ichá ve'ejo 'iamana.
13 Pu ajira ijá 'umeja Icha 'ahi nerui 'anaa 'umejara.
14 'Ejume Pairati ijá 'iama Rakijihuna'e? Hu iraka sisea venane? 'iamana.
'Enakaivo pu niho'o ajira ijá 'umeja Icha 'ahi nerui 'anaa! 'umejara.
15 Pairatira ea mapoka teamana'amarono Parapasi ranavuma va'ana.
Hu 'waravume pwehwapo Jesu hijahe 'ee hirisima mihume pu apena va'e
korosia 'ahi 'anahuna.

Sorutiapo Jesu Sipana Asutiajina
(Matiu 27:27-31; Joni 19:2-3)

16 'Ejume sorutiapo Jesu apena va'e ea natohwijihuni sei rana'i kaivo
sorutia mapoka 'umenaume nianaa roara.
17 'Enareja iji'a pu ateha jopatu'uma'ura kaivo avi'ina niho'o
mavarasa'ina apúsamahe 'wija ehima apene húmata 'ahi apúsamahara.
18 'Ejume pu 'ijahareja 'ajoma ijá 'wava Esi A Jua puni Kinia 'wavara.
19 Pu puapi 'uhua apene húmata 'ahi 'anae cheri 'otie Huni una'i nitupari
same nuana vetiara.
20 Pu Jesu matahareja iji'a ateha avi'ina jopatu'uma'ura kajaho tasioma'i
kaivo Huni ateha sahasa samahara. Ijá venareja iji'a Jesu apena va'e icha
'ahi nerui 'ana'iro va'ara.

Jesu Korosi 'Anaajina
(Matiu 27:32-44; Ruku 23:26-43; Joni 19:17-27)

21 Saimani Sairini ora hu Arekisanita'o Rupasi'o puni oma'omo nechi'i
rena roe vwama rori namijuma kamareja sorutia kajipo hu 'ejahae Jesuni
korosia tapana va'a 'wavara.
22 'Enareja pu Jesu apena va'e Korukata va'ara. Korukata 'wavajihuni
maijaho Húmata Ata 'wavura.
23 'Ejume pu ajina riha kisini 'úsiji'i ahuma amairiareja Jesu mahara kaivo
Hu painana.
24 Iji'a pu Hu korosia 'ahi 'anaareja Huni ateha 'eke pipi vejume ea ani
ani 'ekara.
25 Sú'u vea ajima ro'eme pu Jesu korosia 'ahi 'anaara.
26 Pu korosiaka Hu 'anaari 'ahi huriji asura ika'ina vejara Ikaho Jua Puni
Kinia 'wavara.
27 Ea no'o ea 'anie nesa apeju jihuna'e Jesu pu'úmo korosia 'ahi pina Huni
ana'inija'i 'anae pina Huni mana'inija'i 'anaara.
28 Nitama Godoni irijara 'waramarena Hu ea sisea pu'úmo icha 'ahi
'ana'eja 'iamajara roe nimaa renana.

29 Ea kajija korosia aneja kaji ruvaiˈi matahe nuana achihe ijahiˈi ijá ˈwava
Eeee! Ara Temiporu veje auˈiraˈomo naˈia noˈopisu paˈareˈeje A ˈwarave ara
kajaho kúˈo veˈena ˈúmanakúna ˈwavara.
30 Orono korosi ˈaha kaji niˈajarame ariha roe kava ˈwavara.
31 ˈUnama nikwinuˈina kajino pirisiti mamaˈina ˈee Sikuraipiepo Hu
matahareja ijá ˈwava Hu ea ˈahoˈa niˈajihu jaˈinaˈe Hu oriˈina areri
paniˈajaramu ˈwavara.
32 A nimaa Keriso Isureri opuni Kiniakúna A iviamaa orono ariha roa
kamareje nú A nimaa roja ˈwavara. Ea kaˈene korosia ˈahi pu puˈúmo
ˈaniajija ˈuˈo Jesu sivaa ˈwaravara.

Jesura Kwamajina
(Matiu 27:45-56; Ruku 23:44-49; Joni 19:28-30)

33 Vei riri kwaaka mapoka kajaho naˈima namapena vaˈo vaˈume nusirei
vea tiria koroku apenana.
34 ˈEˈeme nusirei vea tiria korokuijino Jesura ajira ijá ˈumena Eroi Eroi
rama sapakatani ˈumenana. Jesu ijaˈina ˈwarama jihuni maijaho Nuni Godi
Nuni Godi iraki jihunaˈe A Na pataaroriho?
35 Hura ˈumena kaji ea kaˈene rori namija kajipo henareja ijá ˈwava Heha!
Hu Iraija ˈumenu ˈwavara.
36 Ea kwino ninuma vaˈe ˈoasuni apene icha ˈahi vevahaˈikaˈi ajina riha
kikisimaˈura vaji apúsame iˈamarono apena maˈiro veˈikaˈi hu ijá ˈiama Ja
mareˈe Iraijara ro ˈunaa mweˈi ranava kava ˈwavara.
37 ˈEˈeme Jesu nihoˈo ajira ˈumeˈi kaivo kwamana.
38 Temiporu vaji ateha kaˈene uranavujaho rira muˈoi kahi huri rene
isome vaˈe kami tihi ˈeˈune noˈoheˈi rejara.
39 Sorutia puni namikii Jesuni unaˈi namijiˈi kavume Jesu oja suavuma
kamarena hu ijá ˈiama Nihoˈo nimaa nimaa Ea ikaho Godoni Hariha
ˈiamana.
40 Napara ˈahoˈa ˈuˈo Karari namijiˈi kavara. Ijihipuni vajijaho Meri
Matarini Saromine ˈee napara pina Meri kaˈene Josisi huni ˈuˈua Jemisi puni
ohaˈomo napara kajihi puˈúmo namijara.
41 Vea kaˈene Jesura Karari hinajaho napara kajija Hu ˈararihae one ˈee
Huni ira hene vene ˈee niˈajahura. ˈEe napara ˈahoˈa mapoka kaˈene pu
puˈúmo Jerusaremi roajija ˈuˈo ijí namijara.

Jesu Kwananavajina
(Matiu 27:57-61; Ruku 23:50-56; Joni 19:38-42)

42 Sapati vea reˈavarono amairiaraˈeme nusiremana.
43 Josapi kaˈene Aramatia ora kanisorua pina ea mapoka hu hena
kavuraˈomo hu Godoni arijara rohuniji ˈajaha hijiˈinaˈomo hu roe pajuviˈi
Pairati oni vaˈe Jesuni hahiji apeˈi ˈwaramana.
44 Pairati Hura marako kwamaji henarena nihoˈo puruva renana. ˈEjume
sorutia puni namikia apoma ˈwaramana ˈÚ Jesuho nikwamana ho pane?
ˈwamana.
45 ˈEjume namikia kajara Jesu nikwamana ˈwavume Pairati henarena
Josapi ˈwaravume hu apena vaˈe kwanaˈiro vaˈana.
46 ˈEjume Josapi vaˈe ateha ˈimene roe hu Jesu korosi ˈahi apene ateha
kaji mwame apene vaˈe muna ara kaˈene maiˈo ˈuhuajihuni vaji ranaˈikaˈi
muna tahuma apene ira tanunanamana.
47 Napara pina huni iha Meri kaˈene Matarini ˈee pina Meri kaˈene Josisi
oni ohaˈomo pu noˈo Jesuni ruha kaˈene ranavajaho hami kavara.

16

Jesura Kúʻo ʻUrinajina
(Matiu 28:1-8; Ruku 24:1-12; Joni 20:1-10)

1 Sapati vea nipaʻareʻeme Meri Matarini ʻee Meri kaʻene Jemisi oni oha
ʻee Saromi ijipo senisia amua rukina ʻimene Jesuni haha ʻonaʻiro ʻahiume
vaʻara.
2 Hurapoka nihoʻo súʻu súʻumai pu muna ari ea ranavaji ro ʻeʻuʻeme vea
ajimana.
3 Pu vaiʻi ijá ʻwava Muna kaʻene vwicha kunavajaho irara tahuma apena
ruvaʻena? ʻwavara.
4 ʻEnakaivo pu vaiʻi kavajaho muna niʻimaʻ ura kajaho nitatiraha
ruvaʻara.
5 ʻEjume pu vaʻe muna ara kajihuni vaji aruma vaiʻi kavajaho kivasa pina
ateha jopatuʻura saja saʻina apúsame manaʻinijaʻi asuma hijume pu kama
tatavara.
6 ʻEjume hu pu ijá ʻiama Juvujaho areha. ʻÚ ja Jesu Nasareti ora kaʻene
pu korosi ʻahi ʻanauma kwamaji savo? Hu kúʻo ʻurinana. Hura namajaho
ikena kaivo Hu ikaho pahinu.
7 ʻEnakúne vaʻe Huni tisaiporua ʻee Pita ho ijá ʻwaraha. Hu ja niʻwarama
jaʻinaʻe Hu Karari urana vaʻukúne ja ijí Hu piunaha iha ʻiamana.
8 Pu muna ari vaji rene juhaha useme vaʻajime simarame ʻee oja
hwaʻusahaume ea ira paʻwarava jihuni maijaho pu tea junavara.

Jesura Meri Matarini Oni Unaʻi Samahiramajina
(Matiu 28:9-10; Joni 20:11-18)

9 Jesura Hurapoki súʻu súʻu ʻurinajaho Meri Matarini kaʻene ʻavena sisea
iropu noʻo siomahaji huni unaʻi marako samaahiramana.
10 ʻEjume hu vaʻe ea kaʻene Hu Huʻúmo ojura kaʻene niramaruviʻi choraʻe
hijajihi ʻwaramana.
11 Hu kúʻo ʻurina hinuji kama roe ʻwaramaji hejajaho pu panimaa rojara.

Jesura ʻUnamutoi Ea Noʻoheʻi Puni Unaʻi Samahiramajina
(Ruku 24:13-35)

12 Ijihuni túnaʻi ea noʻoheʻi rori vaʻiro vaʻeme Hu ʻunamutoi haha aniʻina
apúsarame roe pu piunime pu puʻúmo vaʻara.
13 Pu ʻuname vaʻe napuhwaha ʻahoʻijija ʻwaravara kaivo pu ʻuʻo nihoʻo
panimaa rojara.

Jesura Tisaiporu Puni Unaʻi Samahiramajina
(Matiu 28:16-20; Ruku 24:36-49; Joni 20:19-23; Akisi 1:6-8)

14 ʻEne ijihuni túnaʻi ea iropu ropu kwinu hina ʻiruma iʻeme Hu puni
roume pu kavumakiviʻi Hu pu ʻuraraha jihuni maijaho Hu ʻurina hinaji
ea mapoka Hu kama ʻwaravara kaivo puni oja kisimaʻura rejumakame pu
panimaa rojajihunaʻe avanana.
15 Hu ijá ʻiama Ja kwaaka mapokaki vaʻajime eaka mapokakihi Godoni
vuʻa maa maiuʻina ʻwaraʻavara.
16 Ea irara nimaa roje toi apúsave ʻuriʻamajaho hu majama hihuna.
ʻEnakaivo ea irara panimaa roʻamajaho hu ʻotua vene eha sisea apehuna.
17 Ea irahipo nimaa roʻavajaho aachakipo najahuna. Eje pu Nuni ihi ʻahi
ʻavena sisesa siomahe ʻee ira maiuʻina ʻwahuna.
18 ʻEne pu tapara iji ʻunirame ʻee toa atama rukina iʻavajaho pu sisea
parenaʻa. ʻEne ea atama rukina pu iji ʻuniraʻavajaho maranihuna ʻiamana.

Jesura ˈUrina Akúpa ˈAhi Vaˈajina
(Ruku 24:50-53; Akisi 1:9-11)

19 Jesu kaˈene Natohwijara pu ˈwaravuma paˈarejume Jesu apejume akúpa ˈahi vaˈe Hu Godoni ija manaˈinijaˈi asuma hinana.
20 ˈEjume pu kwaaka mapoka kino ea mapoka najaˈeme Natohwijara pu puˈúmo vaˈe pu niˈajihe vejume pu aacha ani aniˈina najahumakame Huni ira nimaa renana.

Ruku

Vuʻa Anejijihina

1 Ea niʻina Tiapirasi ese. Ea mapokaʻe uneunecha mapoka kaʻene núni vajakino nimaa renajaho heha ʻahi nivejara.
2 Nú raka kaʻene pu ʻwaravaji pu heha ʻahi vejare ʻee raka kaʻene nitama aneji ea ʻahopo puni nii kiʻeme rejaji ʻwaravaraʻomo pu heha ʻahi vejare ʻee raka kaʻene vuʻa ʻwaraviʻinijipo ʻwaravaji pu heha ʻahi vena apena roara.
3 Na vwihajujaho mamaijaho na heha ʻahi uneunecha iraka kaʻene kahi aneji rene vena apene roaji veʻipisana ronareʻe veju. Ijihuni maijaho ijí iraka nimaa kaʻene rejajija na hami hami kime hejuta.
4 Na ike vuʻakaho onaʻe vejujihuni maijaho pu raka maa kaʻene a najahaji he parahuni jihunaʻe veju.

Joni Papitisita Nahehuna Nahama ʻWaravajina

5 Vea kaʻene Herotira Jutia opuni kinia renani veijino pirisitia pina Jakaraiasi ʻwavujaho hu Apaijara pirisitia kaʻene renajaʻinaʻe renana. ʻEnakaivo huni naparijaho Eroni oni amuja. Huni ihijaho Irisapetina.
6 Pu Godoni unaʻi nihoʻo arira ʻurahe ojure ʻee Natohwi jihuni tamanijara ʻwaramu jaʻinaʻe ojura.
7 Pu noʻo amuja paʻana. Ijihuni maijaho Irisapetiho amuja paveji'inaʻe renana ʻee pu noʻo ni ema paranahaʻe rejara.
8 Naʻii pini Jakaraiasi huni ehi puʻúmo kaukara vehuni vei rejume pirisitiepo Godoni unaʻi vejujaʻinaʻe venana.
9 Pirisitia puni tamanaʻomo pu pipia vene hu iji pijaha jihunaʻe hu Temiporu vaji vaʻe Natohwi jihuni inisenisia jaana.
10 Vea kaʻene inisenisi jaari veijaho ea mapoka kaʻene samai hijajija hine siporua ʻojara.
11 ʻEʻeme Natohwi jihuni ʻona ojiʻina huni roe inisenisia jauri ʻaijua rori manaʻinijaʻi naminana.
12 Vea kaʻene Jakaraiasi hua kamajaho nihoʻo tea juma paranana.
13 ʻEnakaivo ʻona ojiʻina kajara ijá ʻwama Jakaraiasi tea junamujaho arema. Godiho oni siporua henanaʻomo oni napara Irisapetiho oni hariha nahehuna. ʻEnajihunaʻe a huni iha Joni ʻiʻamana ʻwamana.
14 Vea kaʻene hu naheʻamajaho a nihoʻo teamaname mariʻuhuna ʻee ea mapoka teamanahuna.
15 Hu nihoʻo Godoni rori ea niʻimaʻura mavarasaʻinaʻe ʻurihuna. Hu nihoʻo ʻwainia ʻee toa kikisina paihuna. Hu naheʻavari anejijino rene Godoni ʻAveni samahe tinia apena parahuna.
16 Hura kúʻo Isureri oni harihija aherama taʻarohe Godi kaʻene puni Natohwi jihuni rohuna.
17 ʻEnajihunaʻe hura Iraija oni oja ʻee harura ijí same Huni unaʻi vahuna. ʻEne emahwa puni ojijija taʻarohe harihwaha ʻee ea kaʻene vuataa pa-heji'inijija veje ea arira maa rehuna. ʻEe ea aherame veje Natohwi jihuni ʻunama amairiarahuna ʻwamana.
18 ʻEjume Jakaraiasira ʻona ojiʻina kajaho ijá ʻwama Na ikaho ichá'inaʻe hena kaʻejo? Na ni emamaa ʻee nuni napara ʻuʻo ni paranamaa renu ʻwamana.

19 'Ejume 'ona oji'inijara eha vena ijá 'wama Na Kepireruna. Na Godoni
rori namijura'omo Hura ranamiume na aa'e vu'a maiu'ina mamaake
'wara'i routa.
20 'Enakúne hena! Vea ka'ene nuni vu'ijara nimaa rena roe 'e'u'amajaho
nimaa re'ena kaivo a nuni vu'a panimaa ronujihuna'e a iviamaa ira
pa'wara'ika'i hi'eje vea ka'ene hariha nahe'amajino ira 'warahuna.
21 'E'eme ea mapoka Jakaraiasi Temiporu vaji 'ajaha hijajaho 'aha
jopatu'uma'ura re'eju'e hu iraka vene marako parou ronareja vwihajara.
22 'Enakaivo vea ka'ene hu ro'e'unajaho hu ira areri pa'waramana.
'Ejume pu marako ka'ika'i ijá 'wava Hu visoni Temiporu vaji kamare'e
ijihuna'e avanu 'wavara. Hu ira pu pa'wara'ika'i ijaru 'waravi'i hinana.
23 Huni kaukara parajumakame kú'o 'unama huni sei va'ana.
24 Ijihuni túna'ijino na'ii pini huni napara Irisapetiho hari'i nena searu
hi'eme masapa iropu pa'arejara.
25 'Ejume hu ijá rona Iviamai Natohwijara na túchamai ika'ina vwihani-
ana. Na hariha panaheju jihuna'e eriri nuni vahi'a apena va'ana ronana.

Jesu Nahehuna Nahama 'Waravajina

26 'Enakaivo ivi'a masapa iropu kwinu pa'are'eme 'ona oji'ina Kepireriho
Godira ranavume Karari vaji ara natohwa ka'ene Nasaretina 'wavuji roana.
27 Hu Josapi ka'ene Teviti oni amujijara 'asúra ka'ene 'wahuni jihuni vu'a
apena roana. 'Asúra kajihuni ihijaho Merina.
28 'Ejume 'ona oji'inijara huni roe ijá 'wama Esi. A maiji ani'ina'e
vwihanaajina. 'Ene Natohwijaho a hu'úmuna 'wamana.
29 Hu vu'a ka'ene 'waramaji henajaho niho'o puruva rene teajuvume
huni vwiha vaji ijá rona Iraki reni'amarono 'ajorime 'warimu ronana.
30 'Ejumakame 'ona oji'inijara ijá 'wama Meri tea junamujaho arema!
Godiho a maiji ani'ina'e vwihanaana.
31 'Enakúne hena! A hari'i nenareje hariha nahene huni ihijaho 'ime
Jesuna 'wa'amana.
32 Hu niho'o Natohwa rene 'ee Hu maho'o Ichuto Maijihuni Hariha
'wahuna. 'Ene Godi ka'ene Natohwijara Teviti oni ruhijaho Hu mahuna.
33 'Eje Hu Jekapi oni amuhi puni Natohwa'e majama rehuna 'ee Hura
kwaa ara ka'ene 'ajo'amajaho niho'o majama nahuna 'wamana.
34 'Ejume Merira 'ona oji'iniji ijá 'wama Ijaho ichá'ina'e re'ena? Ijihuni
maijaho na 'asúra 'wamana.
35 'Ejume 'ona oji'inijara eha vene ijá 'wama Godoni 'Aveni samahuna.
'Ee harura ka'ene maho'o Ichuto Maijihunijara raorahuna. Ijihuni hahi
Hariha ka'ene arira maiji nahe'amajaho Godoni Hariha 'wahuna.
36 'Enakúne hena! Oni vwina ka'ene Irisapetiho amuja pa'ana 'wavura
vo hu iviamaa niparanaha reji'i hari'i nena hi'eju'e masapa iropu kwinu
pa'arenu.
37 Ijihuni maijaho unenu'u pini Godi oni una'i kisina pa'ana 'wamana.
38 'Ejume Merira ijá 'wama Na niheju. Na Natohwi jihuni pweakúne
ara iraka ka'ene 'warimu ja'ina'e veje reniama 'wamana. 'E'eme
ona'oji'inijaho iji'a ranama va'ana.

Merira Irisapeti Ka'i Va'ajina

39 Ijí vea kajino Meriho marako 'urine ara natohwa Juta vaji kwaa ka'ene
huri'a rukiniji va'ana.
40 Hu Jakaraiasi oni sei va'e arume Irisapeti 'ajomana.

41 Vea ka'ene Merira 'ajomaji Irisapeti he'eme hariha huni tea vaja kají pipijuku'eme Godoni 'Aveni Irisapeti oni vaja ruha apenana.
42 'Ejume hu ira ajira'e ijá 'wama A napapuni vajijino niho'o merajaha paranana. 'Ee Hariha ka'ene oni hahi vaji hinujaho nimerajahana.
43 'Ú irakijihuna'e nuni Natohwi jihuni ohakaho na uvani'i roane?
44 Ike hena! A 'ajorivume na he'eme harihaka nuni tea vaji hinujaho teamavume pipijukumana.
45 Natohwijara raka ka'ene hua'e rone 'waramajara roe nimai rehuniji hu nimaa ronajihuna'e merajahana 'wamana.

Merira Godi Ta'arohe Javaa Venajina

46 'Ejume Meri ijá 'wama Nuni oja Natohwiji ta'arohu.
47 Nuni 'avenijaho Godi ka'ene na ni'ajiha jihuna'i temaranu.
48 Ijihuni maijaho huni pweijara masuani ajuarana hinajihuna'e Hu huni hura venana. Heha! Iviasi rene amuja amuja na rone merajihana 'wahuna.
49 Ijihuni maijaho Natohwijara uneunecha mapoka mama'ina nuna'e venana. 'Ene Huni ihijaho niho'o aririjina 'wavura.
50 Ijihuni maijaho amuja amuja kwinu kwinu irahipo Huni hura vejujaho Hu numirama apena rouna.
51 Hu Huni iji uneunecha mama'ina vene 'ee ea ka'ene kehi kehi oji'ini jihipuni oja vwiha veju'e ani ani va'ura.
52 Hura ea mama'ina veju'e puni ruha mama'inijija pa'arejura 'ee Hu ea ka'ene masuani hiji'inijihi 'unirame ahasirimauna.
53 Hu ea ka'ene matunavi'inijija uneunecha mamaa areri vajihuna. 'Ene ea ka'ene uneunecha ani reji'inijija irechamiu'e ija maisu va'ajivura.
54 Hu huni pwea Isureri ni'ajahuna. 'Ene Hura pu numiramuji vwiha'amarono ni'ajahuna.
55 'Ene opunúna'e Eparahamiho 'ee huni sesahwahiji 'warama ja'ina'e majama 'waramu 'wamana.
56 'Ene Meriho masapa no'opisu hinarena kú'o 'unama huni ari va'ana.

Joni Papitisita Nahejajina

57 Ivi'a Irisapetira hariha nahehuni vea roume hu hariha nahenana.
58 'Ejume huni amuja ea ka'ene huni rori hijura 'ee huni vwea vwina Natohwijara hu numimarena venaji henareja pu pu'úmo temarasahara.
59 'Enarena vea oma iropu no'opisu para'eme pu hariha kajaho sisa 'uhua'irono apena roara. 'Enareja pu omahoni iha Jakaraiasi 'i'i 'ahiume vejara.
60 'Enakaivo huni ohijara ijá 'iama Pana. Huni iha Jonina 'wa'eja 'iamana.
61 'Ejume pu hu ijá 'wava Ijaho oni vwea vwina pina iha ija'ina 'uraha 'wahuna pana 'wavara.
62 'Ejume pu huni omijaho ijaru ijá 'wava A iha irá 'ihuna ura renao? 'wavara.
63 Jakaraiasi heha 'waravume mahume hu ika'ina venamana. Huni iha Joni venana. 'Ejumakame pu ea mapoka niho'o oja hwa'usahara.
64 Ijihia kajakaro rena Jakaraia oni ira ka'ene pa'arenajaho ira 'warame 'ee Godi ta'arohana.
65 'Ejumakame ea ka'ene rora rora kají hijujija niho'o tea junama paranana. 'E'eme Jutia huri'a vaja kajaho raka ka'ene renaji 'wamapenojara.
66 Ea ka'ene ijí hejajija pira'arame ijá 'wava Sesamaakaho ichá'ina'e re'ena? Ijihuni maijaho Natohwijara Hu 'ajohau 'wavara.

Jakaraiasira Túnaˈi Rehuniji ˈWaramajina

67 Huni oma Jakaraiasiho Godoni ˈAveni tinia apejume raka kaˈene ijiˈa
rehunijaho ikaˈina ˈwaramana.
68 Natohwa kaˈene Isureri opuni Godi ijí taˈaroha. Hu ehwahaˈe uvanie
ˈee kúˈo ˈunama ˈimenae ˈekaˈi roana.
69 Huni pwea Teviti oni amuja vajijino núni NiˈajúhiˈIna Natohwa vejume
ˈurinana.
70 Ikaho Hura nitama iraka kaˈene Huni poropetia arimaijihi puni vaji
ˈwaruvara.
71 Hu núni naka ˈee ea kaˈene nú kúme senaviˈinijihi puni vaji niˈajúˈi
roana.
72 Ijihuni maijaho Hu opunúna numirame ˈee Hura nahama ˈwaramaji
vwihanuna.
73 Hu nimaa nimaa núni oma Eparahami nahama ˈwaramana.
74 ˈEne Hu núni nakapuni vaji Hu nú niˈajúhuna nahama ˈwarumana.
ˈEjakame nú pajuhaviˈi Huni kaukara vehuna.
75 ˈEne Huni unaˈi arimaa ˈee nimaa nimaa núra hiˈavari veijaho hina
vena apene vahuna.
76 ˈEne harihakere a poropetia kaˈene mahoˈo Ichuto Maijihuna ˈwahuna.
Ijihuni maijaho a urana vaˈe Natohwi jihuni ˈunamiji amairiahuna.
77 A Huni ehija kaˈene Hura niˈajihuniji najahakame puni sisea vwihane
arehuniji kama hehuna.
78 Ijihuni hahi Godi kaˈene swasi maˈurijara nú numirume vea kahi
ichutoi ranave rina roe hananúhuna.
79 ˈEne ea kaˈene nutuviˈini hijujija ˈee ea kaˈene nikwamasaˈiro vejujihija
hananihuna. ˈEne Hu núni mumora ˈajohuakame nú matauma hihuni
ˈunamiji vahuna ˈiamana.
80 ˈEjume hariha ˈuˈua kajaho emarena ajime ˈee huni vwiha ˈuˈo emarena
paranana. ˈEˈeme hu nechiˈeru hinonu vaˈu ijiˈa amura Isureri puni unaˈi
sama hiramana.

2

Petirihemi Jesu Nahejajina
(Matiu 1:18-25)

1 Ijí vea kajino kamati Sisa Aukasitasira ˈwaravume ea kaˈene hura
kwaa ara kaˈene ˈajohaujija iha taˈirono ea mapoka nianae vaˈavarono
ˈwaramana.
2 Vea kaˈene Kwiriniasi Siria opuni ˈajohaiˈina renani vajijino iha amuraˈe
aneja vene tahara.
3 Ea mapoka puni aranejijino iha veˈirono vaˈara.
4 ˈEjume Josapi ˈuˈo Nasareti Karari vaji rene Jutia ara natohwa Petirihemi
kaˈene Teviti oni araneji vaˈana. Ijí hu vaˈajihuni maijaho hu Teviti oni
amuji jihunaˈe vaˈana.
5 Pu noˈo Meri kaˈene hura ˈwahunaˈe nahama ˈwaravara kaˈene hariˈi
nenajiˈi puni iha veˈirono vaˈara.
6 ˈEne pu ijí hijari vea kajino hura hariha nahehuni vea niroa apenana.
7 ˈEjumakame hu ijí huni Hariha kaˈene amurijaho nahenana. ˈEnareja
hu apena ateha hwame ˈee hanupo ˈiruma ijuri ruhi ranavume hinana.
Ijihuni maijaho pura ruha kaˈene hihunijaho paˈajihunaˈe avajara.

Sipia ˈAjohiˈina ˈEe ˈOna OjiˈinijihinaI

8 ˈEjumakame ea kaˈene sipia ˈajohiˈina ˈahoˈa kwaa kajino vea kajihuni
naˈiijino puni sipiaˈe ˈajohiˈi hijara.

9 'E'eme Natohwi jihuni 'ona oji'ini roe puni una'i nami'eme Natohwi
jihuni hanaji'inijara pura namija kajaho hanana apene tauhuhana. 'Ejume
pu niho'o natohwa'e tea junama paraniana.
10 Ona'oji'inijara ijá iama Juvujaho are'ika'i heha! Na joni vu'a maiu'ina
mamaa'e apena routa. 'Ee ijara veje ja 'ee ea mapoka ka'ene kwaa araka
mapoka kakino hijukija teamanama parahuna.
11 Ike iviasi na'iakino Teviti oni ara natohwijino joni Ni'ajihi'ina nahejara.
Hu Keriso ka'ene Natohwijina.
12 Jara ijí hena kahunijaho ja vai'i kave pu atehi apene Hariha 'u'ua
kajaho hwame hanupo 'iruma ijuri ruhi ranavu'e hinuna'omo ja ijí kahuna
'iamana.
13 Ijá ve'eme ni'aha kwino 'ona oji'ina kajaho 'ee 'ona oji'ina 'aho'a
mapoka mapoka kahi akúpi 'ahi Godi ta'arohe javaa vejara.
14 Pu javaa ika'ina vejara
Godi ka'ene niho'o Ichuto Maiji huni pinana 'urinu. 'Ene ea ka'ene
Godira iki mwe'i kime teamanamujihi matauvi'inijaho mihu 'wame
ta'arohara.
15 Ona'oji'inijija akúpa 'ahi va'umakivi'i sipia 'ajohi'inijipo ijá 'wava Roe
ma arira'e Petirihemi va'e ike unekaka reju'ukame Natohwijara roe nú
'warumuke kava 'wavara.
16 'Ejume pu marako vai'i kivume Meri ho Josapi ho Hariha 'u'ua kajaho
ijano ijí hanuhapo 'iruma ijuri ruha kajino hijara.
17 Vea ka'ene sipia 'ajohi'ini jipuhipu Hariha 'u'ua kaji kavajaho raka
ka'ene Hariha 'u'ua kaji rona 'waravajaho pu 'waravara.
18 Ea mapoka'e sipia 'ajohi'inijipo vu'a kaji 'waravume hejajaho niho'o
oja hwa'usunahara.
19 'Enakaivo Merira ijí henarena huni oja vaji vwihananama apena
va'ana.
20 Sipia 'ajohi'ina kajija 'unama vai'i uneka ka'ene pu kame hejaji Godi
ta'arohe Huni pinana 'unama ahasirivara.

Jesu Temiporui Iha 'Iavajina

21 Na'ia iropu no'o pisu pa'arejume iji'a sisa 'uhu'avarono iha 'iame
Jesuna 'wavara. Hu iji'a mai'o tei vaji muna'amarono ona'oji'inijara iha
kajaho mahana.

Jesu Temiporui Godoni Ija Tahi Ranavajina

22 Vea kajara apejume Josapi'o Meri'o Mosisi oni tamani iraka ka'ene
'waramaji vene 'ee hariha ara hinajaho pa'are'eme pu Sesamaijaho isinara
iramahe Jerusaremi Natohwiji ma'i 'ahiume va'ara.
23 Ikaho Natohwi jihuni tamana vaji ika'ina 'warumana. Hariha ka'ene
amurijihi nahena'avajija Godi vajahuna 'úmana.
24 'Ene Natohwi jihuni tamana vaji 'warama ja'ina'e marahu'ora
no'ohe'ina 'aho unea no'ohe'i 'eka va'e swasa vejura.
25 Heha! Ea pina huni ihijaho Simionina hu Jerusaremi vaji hinuna. Hu
ea arira 'ee huni kaukara oja mahi'ina'omo hu Isureri opuni Mesaia 'ajaha
hinuna. 'Ena'omo Godoni 'Avena hu samahana.
26 'Ejume Godoni 'Avenijara hu nahama 'waramajaho hu pakwa'ika'i
hi'eje Natohwi jihuni Kerisora roa kahuna 'wavume hinana.
27 Hu 'Aveni vaji Temiporu roana. Vea ka'ene emahwapo Hariha Jesu
aheme roajaho varapa tamana ve'i roara.
28 Simioni Hariha kajaho tapane apene huni ija 'ahi rana'ika'i Godi
teimani 'wamana.

29 Hu ikaˈina ˈwaramana Natohwe iviamaa Ara Oni ira vaji nahama ˈwarumajaho renu. ˈEnakúne A Oni pwea veje matauma vaˈama.
30-31 Ara Oni Niˈajúhiˈinaˈkaˈene ea mapokakihi puni unaˈi amairiarama-jaho na nuni niakino kavu.
32 Hu ira kaˈene Jenitaru hananie najahunijina ˈee Hu Oni ehija Isureri opuni Hananiˈinijinaˈwamanaˈwamana.
33 Emahwapo vuˈa kaˈene Hua rone ˈwaravaji hejajaho oja hwaˈusahara.
34 Simionira pu merajihe ˈee Meri Huni ohijaho ijá ˈwama Hena! Ike Harihakaho Isureri opuna pijahana. Hu Isureri ora ˈahoˈa veje arihe ˈahoˈa ajihuna. ˈEne Hu aachaˈomo ea mapoka ijí kame Hu ninahuna.
35 ˈEje ja temukaˈamajaho areri soˈwa ˈusa rukina joni oja ˈahi naminau jaˈinaˈe rehuna. Ijihuni maijaho oja vaji hema vwiha roe samaumaa rehuna ˈwamana.
36 Napara poropeti Ana Panueri oni ˈapaja ˈee Asa oni amuja. Hu paranamaa paruaheˈi hinajaho juara iropu noˈo paˈarenana.
37 ˈEˈeme hu amuna hinajaho juara mapoka mapoka (84) paˈarenana. Hu nihoˈo Temiporu paranamuna ˈee veiriˈa naˈia rira ˈaura areme ˈee siporua ˈonuna.
38 Nijihijakura hu roe Godi teimani ˈwamana ˈee ea kaˈene Jerusaremi puni Niˈajihiˈinaˈajohaˈhijajihi majaa Hu rone ˈwaramana.

ˈUnama Nasareti Roajina

39 ˈEjume pu Natohwi jihuni tamanijara ˈwaramajaho ve paranareja vukúˈo ˈunama Karari puni ara natohwa Nasareti vaˈara.
40 ˈEˈeme Sesamaa kajaho haruriji ˈi emarena ajime ˈee Huni vwiha ˈuˈo emarene ˈee Godoni maiji vwihaniiˈinijaho Hu huˈúmo majama namana.

Jesu Paruiseaˈe Jerusaremi Temiporu Vaji Hinajina

41 Juara kwinu kwino paˈareˈejuˈe emahwaha Jerusaremi Pasova sora iˈi vaˈura.
42 Vea kaˈene Hu juara iropu ropu noˈo renajino pu kúˈo tamanijara veˈavarono ˈwaramu jaˈinaˈe sora iˈiro kahi vaˈara.
43 Pura naˈia icharu hihuni veijaho nipaˈarejume pu kúˈo ˈunama ari puni vaˈeme Jesuho Jerusaremi hinana kaivo Huni emahwahijija ijaho pahena pakavara.
44 Pu vwihajajaho Hu ea mapoka kajihipuni vaji vaˈu ronareja pu ˈurina kwaa joraˈe naˈia kwino vaˈareja ijí pakamareja aneja vene puni napuhija ˈee vwea vwina puni vaja kajino savara.
45 Pu Hu pakamareja kúˈo ˈunama Jerusaremi sama vaˈara.
46 Vea noˈopisu paˈareˈeme pu Hu Temiporu vaji najahiˈinijipo najahaji hene ˈee aporaviˈi hiˈeme piunavara.
47 Ea mapoka Hura eha mavarasaˈina kaˈene ˈwaramaji hejajaho pu nihoˈo oja hwaˈusunahara.
48 Pu ijí kame hejajaho pu ˈuˈo oja hwaˈusunahara. ˈEe oahi ijá ˈwama Hariha nuna A iraka vene ˈunama ikaˈina ˈahúane? Nú omuneˈi nihoˈo oja hianuˈeme Aaˈesarameapenojaraˈwamana.
49 Hu pu ijá ˈiama ˈÚ ja raka vena Na sarivo? ˈÚ Na Oma Nunijihuni sei hihunijaho ja pahejo? ˈiamana.
50 ˈEnakaivo Hura raka kaˈene ˈwarama jihuni maijaho pu pahejara.
51 ˈEjume Jesuho pu puˈúmo ˈuname Nasareti vaˈana. ˈEnarena Hu emahwapuni ira hene venana. Oahi raka kaˈene hena kamajaho oja vaji vwihajiˈi hinonana.

52 'Ejume Jesuho 'urine emakina rene 'ee vwiha vaji emarene 'ee Godiho
'ee emaa Hu ura rejura.

3

Joni Papitisitara Najahajina
(Matiu 3:1-12; Maka 1:1-8; Joni 1:19-28)

1 Sisa ka'ene Taipiriasina 'wavujara natohwa rena hinajaho juara iropu
ropu'a mumora rona kwinu rejume Ponachasi Pairati Jutia puni natohwa
rejume 'ee Herotira Karari ora 'ajohau'e 'ee huni 'u'ua ka'ene Piripura
Ituria 'ee Tekonaitasi 'ajohau'e 'ee Raiseniasira Apirini ora 'ajohauna.
2 'Ejume Anasi'o Kaiapasi'o pirisitia mama'ina rejari vea kajino Godoni
vu'a Joni ka'ene Jakaraiasi oni harihaka nechi'i hinonu jihuni roana.
3 'Eju'e hu Jotani rori ara ka'ene hijuji roe emaapo puni sisea vwihana
are'eje toi samahuni vu'a 'waramana.
4 Poropetia Aiseara ika'ina huni heha vaji venana.
Ea pina nechi'i hine 'ume'ena Natohwi jihuni 'unama amairie 'ee veje arira
renama.
5 Isoha same 'ee huri'a veje amara reja 'ee 'unama ka'ene 'ajovi'inijaho veje
arira reja. 'Unama ka'ene 'onajivi'inijaho amara renama.
6 'Eje ea mapoka Godi oni ni'ajúhi'inijaho kavava 'úmana.
7 Ea mapoka huni roajivakame hura 'unirame toi vaji sama'e 'uri'avarono
roajivajihi ijá 'iama Ja tapara ka'ene siseijihipuni harihija. Joni eha
sisea ni'ima'ura ka'ene túna'i roujaho irara ja 'waravukame ja juhame iki
roajivare?
8 'Ina rukina re'avara! Joni 'unama sahasijaho ta'arohareje niare'i
kaivo ea maiu'ina re'avara Ja vwiha ika'ina pavwiha'avara. Eparahami
núni oma'omo nú areri rena hiju paro'avara kaivo Godira areri veje ike
muna ikihipo Eparahami oni harihija rehuna. Ijihuna'e nú areri rena hiju
paro'avara.
9 Iviamai taupa icha aneji namuna'omo icha kajija 'ina maa pare'avajaho
'umareje 'uhue veni ato'aruhuna 'iamana.
10 'Ejume ea mapoka kajipo apoma ijá 'wava 'Ena'omo nú ichá'ina'e
ve'eja? 'wavara.
11 'Ejume hu eha vene pu ijá 'iama Ea irara setia no'ohe'i re'amajaho ea
pina ka'ene pa'aji pina ma'amane 'ee ea irara 'iruma rukina'e re'amajaho
'u'o ijá ve'amana 'iamana.
12 'Ejume ea ka'ene takisia apeji'ina 'u'o hu 'unirame toi sama'avarono
roara'omo ijipo apoma ijá 'wava Najahi'ine nú ichá ve'eja 'wavara.
13 Hu ijá 'iama Ja takisia'e ape'avajaho icharu 'eka'avarono 'waravajiru
'eka'avara 'iamana.
14 'Ejume sorutia 'ahopo apoma ijá 'wava 'Enakaivo núa. 'Ú nú ichá'ina'e
ve'eja? 'wavara. Hu ijá 'iama Ea 'ahopuni monia pamajikari 'ejahie
'etuji'avara. 'Ee ea pina pamajikari nama'avara. 'Ee joni anejijaho
teamana'avara 'iamana.
15 Ea mapoka kajija 'ajohe vwihaji'i hijura'omo pu Joni kavari veijaho
puni oja vaji ijá roja Vejuro'i Kerisora re'ama rojara.
16 'Ene Joni eha vene ijá 'iama Na ja toa vaji samauta kaivo Ea ka'ene nuni
túna'i roujara samahunijaho Godoni 'Avena 'ee haruriji'i samahuna. Na Hu
Hu'úmo areria pana 'ee nara Huni mumora hwana jahenahuna areria pana.
17 'Enakaivo soa Huni ija tahi namuna'omo Hura 'witia mutuuri ruhijino
mutuareje maijaho niana'ika'i siseijijahija vena ka'ene pautaruti sa'ika'i
namujiano ato'aruhuna 'iamana.

18 Na'ia mapoka'e hu vu'a maa maiu'ina ea najahe 'ee vu'a 'aho'a ani'ina
ni'ajihe najahana.
19 'Enakaivo hu ea natohwa ka'ene Heroti 'uraraha 'waramana. Ijihuni
maijaho hu Herotiasi huni 'u'uijihuni napara turame 'ee uneunecha sisea
mapoka'e Heroti venajihuna'e 'uraraha 'waramana.
20 Hu kú'o sisea pina ka'ene huri venajaho Joni apene tipurai ranamajina.

Jesu Toi Apúsavajina
(Matiu 3:13-17; Maka 1:9-11)

21 'Enakaivo ea mapoka'e toa vaji samauma para'eme iji'a Jesu 'u'o
toa vaji apúsavume 'urinana. Hu hine siporua 'o'eme akúpi 'ahi vwicha
jaraana.
22 'E'eme Godoni 'Avena areri marahu'ora puna'i jaima ariha roe huni
haha 'ahi ajimana. 'E'eme ira akúpa 'ahi rene roe ijá 'wama A Nuni Hariha
ka'ene Na oja mahujina. Na A niho'o teamanimu 'wamana.

Jesuni Amuhijijina
(Matiu 1:1-17)

23 Jesuho juara mapoka mapoka (30) pa'are'eme iji'a Hu Huni kaukara aneja
venana. Ea mapoka Jesuho Josapi oni Hariha 'wavura. Josapi oni
oma Iraina Irai oni oma Matatina
24 Matati oni oma Rivaina Rivai oni oma Merikaina Merikai oni oma Jenaina
Jenai oni oma Josapina Josapi oni oma Matataiasina
25 Matataiasi oni oma Emasina Emasi oni oma Nehamina Nehami oni oma
Esirina Esiri oni oma Nekaina Nekai oni oma Meatana
26 Meata oni oma Marataiasina Marataiasi oni oma Semainina Semaini oni
oma Josekina Joseki oni oma Jutana Juta oni oma Joananina
27 Joanani oni oma Resana Resa oni oma Jerapaparina Jerapapari oni oma
Setiarina Setiari oni oma Nerina Neri oni oma Merikaina
28 Merikai oni oma Atina Ati oni oma Kosamina Kosami oni oma Erimatam-
ina Erimatami oni oma Erina Eri oni oma Josuana
29 Josua oni oma Eriesana Eriesa oni oma Jorimina Jorimi oni oma Matatina
Matati oni oma Rivaina Rivai oni oma Simianina
30 Simiani oni oma Jutana Juta oni oma Josapina Josapi oni oma Jonamina
Jonami oni oma Iraiakimina Iraiakimi oni oma Mereana
31 Merea oni oma Menana Mena oni oma Matatana Matata oni oma
Netanina Netani oni oma Tevitina Teviti oni oma Jesina
32 Jesi oni oma Operina Operi oni oma Poasina Poasi oni oma Sarimonina
Sarimoni oni oma Nasionina Nasioni oni oma Aminatapuna
33 Aminatapu oni oma Ataminina Atamini oni oma Ramana Rama oni oma
Hesiranina Hesirani oni oma Peresina Peresi oni oma Jutana Juta oni oma
Jekapina
34 Jekapi oni oma Aisikina Aisiki oni oma Eparahamina Eparahami oni oma
Terana Tera oni oma Nehorina Nehori oni oma Serukina
35 Seruki oni oma Reuna Reu oni oma Perekina Pereki oni oma Hiparuna
Hiparu oni oma Sirana Sira oni oma Kenanina
36 Kenani oni oma Aripakasarina Aripakasari oni oma Semina Semi oni oma
Noana Noa oni oma Ramekina Rameki oni oma Metusarana
37 Metusara oni oma Inakina Inaki oni oma Jeratina Jerati oni oma Mahara-
rina Maharari oni oma Kenanina Kenani oni oma Inosina
38 Inosi oni oma Setina Seti oni oma Atamuna Atamu Godoni hariha.

4

Jesu Vena Kamajina
(Matiu 4:1-11; Maka 1:12-13)

1 Jesuho Jotani rene Godoni 'Aveni ruha apena para'eme 'Avena kajara
aheme nechi'i va'ana.
2 Hu ijino na'ia mapoka mapoka (40) hi'eme Setani Hu vena kamana. Hu
vea kajija 'iruma painajihuna'e Hu matuma paranana.
3 'Ejume Setanijara Hu ijá 'wama A Godoni Hariha re'amajaho muna ike
veje puretia rejakame ina 'wamana.
4 'Ejume Jesura eha vene ijá 'wama Godoni Irijara ija 'úma Ema mai'o
puretieru reje hihuna pana 'úmana 'wamana.
5 'Ejume hu Jesu ahema va'e huri'a 'ahi namine kwaa ara mapoka kajaho
ni'aha kwinu nahana.
6 'Ene Setanira Hu ijá 'wama Na harura 'ee kwaa ara mapokakaho
vajahuna. Ikaho naa'e mihara'omo nara ea ka'ene na ura reni'amaji
mahuna.
7 A na oja mi'amajaho ike mapokakaho Ona'e rehuna 'wamana.
8 'Ejume Jesura eha vene ijá 'wama Godoni Irijara a Natohwa ka'ene oni
Godi ijiru oja mahe Hunaru vena'amana 'wamana.
9 'Ejume hu Hu ahema va'e Jerusaremi Temiporu 'ahi ranavume namiju-
makavi'i ijá 'wama A Godoni Hariha re'amajaho iki kami mwama pi'onama
'wamana.
10 Godoni Ira vaji 'waramajaho
Hura Huni 'ona oji'ina irechamie pu A 'ajohahuna 'wamana.
11 Pura puni iji 'ahi'enae A Oni mumora muna 'aha pa'anaarahuna 'úmana
'wamana.
Noin
12 Jesura eha vene ijá 'wama Godoni Ira vaji ijá 'úma
A Oni Godi Natohwijaho pavena ka'amana 'úmana 'wamana.
Noin
13 Setaniho Jesuho 'unama ani ani vena kamajaho iji'a are'i kaivo
ma'uaku ranama ruva'ana.

Jesura Huni Kaukara Karari Vaji Aneja 'Emajina
(Matiu 4:12-17; Maka 1:14-15)

14 'Ejume Jesuho kú'o 'unama Godoni 'Aveni jihuni haruriji'i Karari
va'ana. 'Ejume Huni pinanijaho 'urijume kwaa ara mapoka kajaho he
parajara.
15 'Ene Hu aneja vene puni Sinakoku vaji najahume ea mapoka'e Hu
ta'arohara.

Jesu Nasareti Vaji Pataarohajina
(Matiu 13:53-58; Maka 6:1-6)

16 'Enarena Hu 'uname Nasareti Huni araneji Hura emakina'e renajino
va'ana. Sapati hu nivenu ja'ina'e Sinakoku vaji Hu heha ta'iro 'urinana.
17 Heha ka'ene poropetia Aisea onijaho Huni ijatahi ranavume Hu rasame
ika'ina kama tahana.
18 Natohwi jihuni 'Avenijaho Na hu'úmo hinu. Hura Na ea ka'ene une-
unecha pa'ajihi vu'a ka'ene mamaiji naja'urono ranamiana. Ea
ka'ene i'ivani'inijihi rasamie 'ee ea ka'ene nia supavi'iniji veje
niri'avarono routa. 'Ene ea ka'ene sisei hiji'inijihi ni'ajihe hanasina
ape'avarono routa.
19 Juara ka'ene Natohwijara ni'ajihuniji 'wara'i routa 'úmana 'iamana.

20 'Ejume heha tahuhe ea ka'ene naminaji ma'ika'i asuma hinana. 'E'eme
ea mapoka ka'ene Sinakoku vaji hija kajija nia tajahena apene Hua'e
mahara.
21 'Ejume Hu aneja vene ika'ina 'waramana Joni atai he'eme heha ka'ene
Na tahujaho iviamaa nimaa renu 'iamana.
22 Ea mapoka ka'ene ijí hijajaho niho'o oja hianame 'ee vu'a ka'ene Huni
iri vaji rena roe arihume hejajaho niho'o teamanavara. 'Ejume pu ijá 'wava
'Ú eakaho Josapi oni Harihijine? 'wavara.
23 Hu pu ijá 'iama Na niheju. Ja Na areri juketakúne orono veje
maranaama 'wihuna. Ja Na ijá 'wihune Ara Kapeniami uneka ka'ene
vejume nú pinana ka'ene hejuji ikine oni ari veja kava 'wihuna 'iamana.
24 Na nimaa nimaa 'waravu ea ka'ene poropetia huni ara vajijaho hami
paapene 'ajovura.
25 Na ja nimaa 'waravo. Nimai Iraija oni veijaho amuna mapoka'e Isureri
vaji ani re'eme juara no'opisune masapa iropu kwinu neha papi'eme kwaa
ara kajaho ora vea re'eme matuna hijara.
26 'Enavo Iraijaho mai'o amuna mapoka ijí hijara kaivo hu puna pava'ana
kaivo hu Saitoni vaji ara iha Sarepatina 'wavujino amuna kwinu'wi ijí
hinuna'omo ijí ni'aja'iro va'ana.
27 Poropetia Iraisa oni veijaho ea mapoka reporosia rukina Isureri vaji
hijura vo niho'o ea pina marahuna pana kaivo Nemani ka'ene Siria orijiru
huhusu maranana 'iamana.
28 Ea ka'ene Sinakoku vaji hija kajipo ijí hejajaho pu niho'o ajinamana.
29 Pu 'urimarame Hu tairie apene ma'ahi 'useme aheme va'e huri'a
ka'ene puni ara ijihuni toi vejari 'ahi rarahi apús*a*'i 'ahiume vejara.
30 'Enakaivo Hu puni rira kajino ro 'e'une va'ana.

Ea 'Avena Sisei Rosamajina
(Maka 1:21-28)

31 'Ejume Hu Kepeniami Karari vaji va'e Sapati vei ea najahana.
32 Pu Huni vu'a ka'ene niho'o harura rukiniji hejajaho oja hwa'usahara.
33 Ijí Sinakoku vaja kajino ea pina 'avena sisei ajivi'ina hinana'omo hu
niho'o ira ajira'e emaavanana.
34 Haee! Jesu ka'ene Nasareti orakere A nú iraka'e vetú'irono roane? 'Ú A
nú*a*'e 'eka ruaru 'ahaume roane? Na A nihena kavu. A Godoni arira maijina
'wamana.
35 'Enakaivo Jesu 'uraraha ijá 'wama Irano'a are'i kaivo ema kajaho rana'i
kaivo ariha va'a 'wamana. 'Ejume ijí 'avena sisea kajaho hu unenu'u pina
pave'ika'i ema kajaho pi'onavume ea mapoka kajihipuni una'i 'ojumakavi'i
ro 'e'una va'ana.
36 Ea mapoka ijí kamareja niho'o oja hwa'usunahara. 'Ejume pu ijá 'wava
Ike vu'akaho ichá'ine? Harura 'ee ajira rukina'omo ike eakara 'ananajihe
'ee pikinakavi'i 'avena sisea 'waravu'e usevura 'wavara.
37 'Ejume ijí Huni vu'a kajaho kwaa ara rora rora kajaho marako
re'unana.

Jesura Ea Mapoka Venaume Maraniajina
(Matiu 13:53-58; Maka 1:29-34)

38 'Ejume Hu 'urina Sinakoku kajaho are'ika'i Saimani oni arijino va'ana.
Saimani oni jura paranahijaho haha ohoa natohwa'e rejume pu Jesura
ni'aja'amarono huni iha 'ahi 'ona vejara.

39 'Ejume Hu va'e Huni ruha rorijino nami'i ijí haha ohoa kajaho
'ararihaana. 'Ejume haha ohoa kajaho pa'are'eme hu 'urine 'iruma amairia
pu vajihana.
40 Nusirei vea va 'o'i ve'eme ea mapoka ka'ene atama ani ani'ina
'ekajija aherame Jesuni roume Hu ea kwinu kwino puni haha 'ahi Huni
ija irechavume pu maraniara.
41 'Ejume 'avena sisea mapoka'e Hura vejume usevi'i ijá 'umejare A
Godoni Hariha 'umejara. 'Ejume Hu 'ararihie vejume pu ira pa'waravara.
Ijihuni maijaho Hu Kerisoho pu nihena kavura.

Jesura Sinakoku Vaji Najahajina
(Maka 1:35-39)

42 Vea nitumajino Hu kwaa kajaho are'ika'i va'e kwaa ka'ene ea pahiju-
jino va'ana. 'Ejume ea mapoka kajipo hina samuva'o piuname pu ura Hu
'unanavakame paranamie va'amarono vejara.
43 'Enakaivo Hu pu ijá 'iama Na va'e ara 'aho'a Godoni ara rona 'waramaji
najahuna. Ijihuni hahi Na ranamiume Na ikaho routa 'iamana.
44 'Enarena Hu majaa Jutia Sinakoku mapoka vaja najahana.

5

Jesura Tisaiporua Amura 'Umenajina
(Matiu 4:18-22; Maka 1:16-20)

1 Na'ia pini Hu Jenesareti soha rorijino namine vu'a 'wara'eme ea
mapoka Godoni vu'a kaji he'i 'ahiume ijí kahi piijaravi'i roajivara.
2 Hu kivume sisima no'ohe'i soha rori na'eme ea ka'ene úɑ vesavi'inijija
puni namea 'eke arihe sovi'i hijara.
3 'Ejume Hu Saimani oni sisima pini vaji aji'ika'i 'waravume piijahume
ma'uako karokaro soha riri va namana. Hu ijihuni vaji hiji'i ea mapoka
kajija najahana.
4 Hu vu'a 'wara para'ika'i Hu Saimani ijá 'wama Oni sisima piijahe úɑ riri
va'e joni namea same kija siriraha 'wamana.
5 'Ejume Saimani eha vene ijá 'wama Natohwe nú iviasi na'iakaho hine
ojuta pahwe'i nú úɑ kaji vesavara vo niho'o kija pina pa'ejara kaivo A
'warimu jihuna'e na namea sahuna 'wamana.
6 Pu puni namea samareja kija niho'o mapoka mapoka siriravume namea
aneja vene turamana.
7 'Ejume pu napuhwaha ka'ene sisima pina 'ahi hijajija 'umenaume pu
roe ni'ajihara. Pu roajime puni sisima no'ohe'i vejume itusahe sisima kajija
aneja vene tusa'i vejara.
8 Saimani Pitaho ijí hura uneka ka'ene vena kaji kamarena Jesuni una'i
nitupari sa'ika'i ijá 'wama Natohwe na ea sisea veji'inakúne nuni rori
roujaho are'i kaivo ani va'a 'wamana.
9 Ijihuni maijaho Hua 'ee ea 'aho'a ka'ene pu pu'úmo hijajipo ijí kija
mapoka kaji kivajaho niho'o oja hwa'usahara.
10 Saimani oni napuhija Joni'o Jemisi ka'ene Jepati oni harihija no'o 'u'o
oja hwa'usahara. 'Ejume Jesura Saimani ijá 'wama Tea junamujaho arema.
Iviamaikano rene a emaa sirirahuna 'wamana.
11 'Ejumakame pu puni sisima 'eka roe amari irechame 'ee puni une-
unecha mapoka are'ika'i Hu 'ararihaa va'ajivara.

Jesura Ea Vejume Maranajina
(Matiu 8:1-4; Maka 1:40-45)

12 Naˈii pini Hu ara pini vaˈeme ea pina reporosia rukina Jesu kamarena
Huni unaˈi mweˈi ˈojiˈi jarima ijá ˈwama Natohwe A ura renaˈamajaho veje
na maraniama ˈwamana.
13 Jesura ija jorane ˈunaviˈi ijá ˈwama Na ura reniukúne maranaˈama
ˈwavume niˈaha kwino ea kajihuni reporosia paˈarenana.
14 Jesura ijá ˈwama Ikaho ea ˈahoˈa paˈwaraˈamana kaivo vaˈe pirisiti
nahareje ijiˈa vaˈe Mosisira ˈwarama jaˈinaˈe Godoni swasa veˈamana.
ˈEjakame ea mapoka oni reporosia kaˈene paˈarenajaho hena kaˈavara
ˈwamana.
15 ˈEnakaivo Huni pinanijaho ara mapoka henareja ea mapokaˈe Huni
vuˈa hene ˈee atama puna veje paˈareˈamaro roajivara.
16 ˈEnakaivo Hu naˈia ˈahoˈa vaˈe ea pahijuri kwai siporua ˈonuna.

Jesura Ea Ija Ajuaravi'ina Vejume Maranajina (Matiu 9:1-8; Maka 2:1-12)

17 Naˈia pini Hu hine najaˈeme ijihuni vaja kajino Parasia ˈee ea kaˈene
tamana najahiˈinijija ijí hijara. Pu ara kwinu kwino Karari vaja ˈee
Jutia vaja ˈee Jerusaremi vaji rena roe ijí hijara. ˈEjume Natohwi jihuni
harurijaho ijí vea kajaho Jesura eaˈe veje maraniˈamarono namana.
18 ˈEˈeme ea ˈahopo ea pina haha ajuaraviˈina apene kime Jesuni unaˈi
ranaˈi ˈahiume apene sei roajivara.
19 ˈEnakaivo ea mapokaˈe ituˈona namajihuna pura huaˈe apena vahuna
ˈunama paˈarenana. ˈEnajihunaˈe pu ea kajaho apene atahuri vaˈe tita
napame ea kajaho huni kicha ˈahi naˈeme apúsavume ˈonu vaˈo Jesuni unaˈi
ea rira kajino namana.
20 Hu icháˈinaˈe pu nimaa rojuji kimarena ema kaji ijá ˈwama Napura
nunakera Oni sisea Na vwihana arevu ˈwamana.
21 Parasia ˈee Sikuraipia pu aposarame ijá ˈwava Ikaho ea iranaˈomo
Hu Godi matahareˈe avano? Ea irara sisea vwihane arehune? Godira
Huhusuna ˈwavara.
22 Jesuho pura iraka kaˈene aposaravajaho nikimarena ijá ˈiama ˈÚ ja
iraka vene joni oja vaja aposaravo?
23 Na icháˈinaˈe ˈwaraˈejo? Na huni sisea vwihana areˈeju ho Na ˈwave
ˈurina vaˈena? ˈiamana.
24 ˈEnakaivo jara Ema Puni Harihijihuni harura kaˈene iki mweˈi ea
vwihanie arevuji hena kaˈavarono Hu haha ajuaraji'inijaho ijá ˈwama Na a
ˈwaravukúne ˈurine oni suha apene ari vaˈa ˈwamana.
25 ˈEjume niˈaha kwino ea kajaho puni una kajino ˈurine iraka kaˈene hura
ijihuni toi namajaho apene ari Godiho taˈarohiˈi vaˈana.
26 Pu nihoˈo oja hwaˈusahaume Godi taˈarohe tea junaˈeme ijá ˈwava Nú
iviasi uneunecha mavarasaˈina kivara ˈwavara.

Jesura Rivai 'Umenajina (Matiu 9:9-13; Maka 2:13-17)

27 Ijihuni túnaˈijino Hu vaiˈi kavuˈe ea kaˈene takisia apejiˈina iha Rivaiho
takisia apejuri seijino asuma hinana. ˈEjume Hu ijá ˈwama ˈArarihie roa
ˈwamana.
28 Hu huni uneunecha mapoka makiˈikaˈi ˈurine Hu ˈararihaa vaˈana.
29 ˈEnarena Rivaira huni sei ˈiruma natohwa Jesunaˈe vejume ea kaˈene
takisia apejiˈinijija ˈee ea ˈahoˈa mapokaˈe pu puˈúmo ˈiruma ijara.
30 Parasia ˈee Sikuraipia ijipo aneja vene Huni tisaiporu ˈuraraha ijá ˈiava
Ja iraka vene ea kaˈene takisia apejiˈina ˈee ea sisea puˈúmo ˈiruma ijo?
ˈiavara.

31 Jesura eha vene ijá 'iama Ea ka'ene atama pa'ajija juketaija ura parenaura kaivo ea atakinijipo juketaija ura renaura.
32 Na ea arira maa veji'inijihipuni parouta vo Na ea sisea ka'ene puni sisea vwihane temukavi'ini jihipuni routa 'iamana.

'Aura Arevuji Rone Apovajina
(Matiu 9:14-17; Maka 2:8-22)

33 Ea 'ahopo Jesuho ijá 'wava Joni oni tisaiporujija na'ia kwinu kwino 'aura areme 'ee siporua 'oju'e Parasi puni tisaiporu ijija 'u'o ija'ina'e vejura kaivo Oni tisaiporu ijija 'iruma toa ma ijí ijura 'wavara.
34 Jesura ijá 'iama Ja vwihajujaho ea ka'ene napasi nejujihipuni 'iruma vejujaho huni napuhija ka'ene ijí ki'iro roajivujijahija 'aura arevura araka?
35 'Enakaivo vea ka'ene napasi neji'ina kajara ijí pu pu'úmo pahi'i kaivo ani va'akama'e pu iji'a 'aura arehuna 'iamana.
36 Hu haa 'waramarena ijá 'iama Ea mai'o ateha maiu'ina isome sahasiji'i pasuhura. 'Enakaivo ija'ina'e ve'avajaho ateha kajija isome ani'ina rehuna.
37 'Ene vukú'o 'wainia maiu'ina 'eke hanuha sisa sahasa vaji veri'avajaho hanuha sisa sahasa kajaho napame 'wainia arihuna.
38 'Enakaivo 'wainia maiu'ina hanuha sisa maiu'ina vaji verivura.
39 Ea 'wainia sahasa ijujaho 'wainia maiu'ina ura parenaura. Pu ijá 'warahuna Sahasijaho arerina 'wahuna 'iamana.

6

Sapatia Rone Apovajina
(Matiu 12:1-8; Maka 2:23-28)

1 Vei pini Sapati veijino Hu konesa juasi'a 'uraha va'eme Huni tisaiporua konesa tuame iji tanihi'i 'inijaho ijara.
2 'E'eme Parasia 'aho'a ijá 'iava 'Ú ja iraka vene varapijara Sapati veijino pave'avarono 'warumajaho vejo? 'iavara.
3 Jesura eha vene ijá 'iama 'Ú ja Tevitira huni ehi pu'úmo matuvumakame iraka ka'ene vejajaho ja pataha hejare?
4 Hu Godoni sei va'e puretia ka'ene Godi vajahajaho 'eke huna i'ika'i 'aho'a ehwaha vajihana. 'Enavo ijaho tamana'omo ea mamaha paijura kaivo pirisitiepo pupusu ijura 'iamana.
5 'Ejume Hu ijá 'iama Ema Puni Harihijaho Sapati huni Natohwa 'iamana.

Ea Ija Ajuaravi'ina Vejume Maranajina
(Matiu 12:9-14; Maka 3:1-6)

6 Na'ii pini Sapati veijino Hu va'e Sinakoku vaji najahana. Ema pina ijí hinajaho huni ija mana'inijaho 'irivi'ina.
7 Sikuraipi 'ee Parasia Hu ea pina ijí Sapatia vea kajino veje marajakame nama'i 'ahiume nii vevirinavara.
8 'Enakaivo Hu pu raka ka'ene vwihajajaho Hu kimarena ea ka'ene ija irivi'ina kajaho ijá 'wama 'Urine iki una'i roa 'wamana. 'Ejume hu 'urine ijino va'ana.
9 'Enarena Jesura pu ijá 'iama Na ja aporavu Joni tamanijaho Sapati veijaho nú mamaa ve'eja ho sisea ve'eja? Ea ni'aji'eja ho ea 'anae kwa'ena? 'iamana.
10 Hu 'urine nami'i kaivo ea kwinu kwino kima apena vu'u va'ume irivi'inijaho ijá 'wama Oni ija nipima 'wamana. 'Ejume hu ija'ina'e vejume huni ija maranana.

11 Pu niho'o ajinavume pu hine Jesu iraka ka'ene vetihuniji 'wama apenojara.

Jesura Apasorua Iropu Ropu No'o Pijihajina (Matiu 10:1-4; Maka 3:13-19)

12 Vea kajino Hu va'e huri'a 'ahi siporua 'o'i va'ana. Hu na'ia kajaho Godoni siporua hine 'o'eme vea nitumana.
13 Vea nituvumakavi'i Hu Huni tisaiporu 'umenaume rouma ea iropu ropu no'o iji pijiharena iha ihame Apasorua 'iamana.
14-16 Puni ihijaho
Saimani ka'ene Pitana 'wavujaho
'ee huni 'u'ua Enituruho
'ee Jemisi ho
'ee Joni ho
'ee Piripu ho
'ee Pataramiu ho
'ee Matiu ho
'ee Tomasi ho
'ee Jemisi ka'ene Apiasi oni harihijaho
'ee Saimani ka'ene Seratina 'wavujaho
'ee Jutasi ka'ene Jemisi oni harihijaho
'ee Jutasi Isikariati ka'ene Jesu nahamahunaijina.

Jesura Kaukara Iraka'e Venajina (Matiu 4:23-25)

17 Hu pu pu'úmo ariha roe amari namiji'i kivume Huni tisaiporu niho'o mapoka mapoka kajihija 'ee ea niho'o mapoka mapoka Jutia rori hijura 'ee Jerusaremi rori hijura 'ee ara ka'ene soha rori Taia 'ee Saitani roara.
18 Pu roajime Huni vu'a hene 'ee puni atama veje pa'are'amarono roara. 'Ene ea ka'ene 'avena sisea ajima'inijija 'u'o roume Hu vejume maraniara.
19 'Ejumakame ea mapoka Huni haha 'una'iro vejara. Ijihuni maijaho Huni harura ni'ima'ura Huni vaji rena roe ea mapoka vejume maraniara.

Temara 'Ee Temuka (Matiu 5:1-12)

20 Hu 'arohe Huni tisaiporu kivi'i aneja vene ijá 'iama Ja ea ka'ene pivusahujija ivi'a tea manamama. Ijihuni maijaho Godoni arijaho ivi'a jona'e renu.
21 'Ene ja ea ka'ene iviamaa matunavujaho ivi'a teamanamama. Ijihuni maijaho Godira veje ja tú'ahuna. 'Ene ja ea ka'ene niravujija ivi'a tea manamama. Ijihuni maijaho ja ijasahuna.
22 Ja Emaa Puni Harihijihuni hahi emaapo kima sename 'ee pataarorahe 'ee ira sisea namahe erapo ira sisea 'warame ja 'ararihie vu'a sisea ani ani'ina 'ee joni iha 'urihi'i sisea vwihaja ki'avajaho ja teamanamama.
23 Vea kajaho ja niho'o teamanama para'eje mari'uvi'i ohurikusaha. Ijihuni maijaho joni eha mamaa kahino Godoni ara akúpa 'ahi namu. Puni sahipo nijano poropetia ka'ene marako hijajija sise'i 'ahiaja'ina'e ja 'u'o sise'i 'ahihuna.
24 Ja ea ka'ene iviamaa uneunecha mapoka ani re'eju'e hijujaho niho'o sisea piunahuna. Ijihuni maijaho ja iviamaa hami hihunijaho maho'o apeju.
25 Ja ea ka'ene iviamaa túavujaho niho'o sisea piunahuna. Ijihuni maijaho ja matunahuna. Ja iviamaa ea ka'ene hine ijasahujaho sisea piunahuna. Ijihuni maijaho ja chora hine niramaruhuna.

26 Ja ea kaˈene iviamaa joni vuˈa mamairu ˈwavujaho sisea piunahuna. Ijihuni maijaho nitama puni sahipo niareri ijaˈinaˈe poropetia kaˈene iraˈasinijija ˈahiara.

Naka Oja Mihunijina (Matiu 5:38-48; 7:12)

27 ˈEnakaivo Na ja ea irahipo hejuji Na ˈwaravu. Joni naka oja mihe ˈee ea irahipo jaaˈe senavujija hami ˈahie
28 ˈee ea kaˈene jaaˈe siripaˈavajija merajihe ˈee ea kaˈene ja siseˈi ˈahiˈava jihipuni siporua ˈoˈavara.
29 Ea pini a noa ˈahi tahijahaˈe kaˈamajaho makaˈeje ropunaˈa ˈuˈo ˈanaˈamana. Ea ˈahopo oni kosetia apeˈavajaho makiˈikaˈi oni setia ˈuˈo miˈamana.
30 Ea irara uneunecha jarirave kaˈamajaho maˈamana. ˈEne oni kukuaˈe ei pini apeˈamajaho kúˈo paapeˈi ˈahae ˈwaraˈamana.
31 Ea ˈahopo jonaˈe venaˈavarono ja ura renujaˈinaˈe ja ea ˈahopuna venaˈavara.
32 Ja ea kaˈene jaaˈe oja mihujiru oja miˈavajaho ja maa iraka vejare? Ijihuni maijaho ea sisea ˈuˈo ea kaˈene pu oja vajihujiru oja mihura.
33 ˈEne ja ea kaˈene jaaˈe hami ˈahiujiru hami ˈahiˈavajaho ja irakaˈe maa vejare? Ijihuni maijaho ea kaˈene sisea vejiˈina ˈuˈo ijaˈinaˈe vejura.
34 ˈEne ja ea kaˈene eha vajihunijiru uneunecha vajaˈavajaho ja iraka maa vejare? Nihoˈo maa pavenana. Ea kaˈene sisea vejiˈina kúˈo eha areri ˈekahuna vwihajiˈi ea kaˈene sisea vejiˈinijaho vajihura.
35 ˈEnakúne joni naka oja mihe ˈee pununaˈi hami vene ˈee eha ˈekahuna pavwihajiˈi vajiˈavara. Ijihuni maijaho ja eha natohwaˈe kahi akúpi ˈahi apene ˈee ja Godi kaˈene nihoˈo Ichuto Maijihuni harihijaˈe rehuna. Godiho ea kaˈene Hu patea manaviˈinijija ˈee ea kaˈene sisea niˈimaˈura vejiˈinijija hami ˈahiuna.
36 Joni Omijara ea ˈahoˈa numiramu jaˈinaˈe ja ea ˈahoˈa numirahuna.

Ea ˈAhoˈa Namahujina (Matiu 7:1-5)

37 Ja ea ˈahoˈa panamaˈirakúne Godi ja panamahuna. Ja ea ˈahoˈa paronaˈirakúne Godi ja ˈuˈo paronaˈamana. Ea ˈahopuni sisea vwihane areˈirakúne Godira joni sisea vwihana areˈamana.
38 Ja ea vajiˈavajaho ja ˈuˈo vajihuna. Ja hami swara veˈavajaho areri ijaˈinaˈe nihoˈo nipia nirisame tihitihivajame ajima roe ameurahe arihiˈinaˈe ja vajihuna. Ja ea ˈahoˈaˈe vajiha jaˈinaˈe ja ˈuˈo vajihuna ˈiamana.
39 ˈEnarena Hu haa ˈuˈo ikaˈinaˈe pu ˈwaramana. Ea kaˈene nia supaviˈinijaho ea pina kaˈene nia supaviˈinijaho areri ahema vaˈena raka? Pu noˈo areri maˈoa paarihuna raka?
40 Sikuru pwea huni najahiˈinijaho paasimuna. ˈEnakaivo ea irara nahuˈe hena kamareˈe ijiˈa huni najahiˈina kajihu vareˈina renuna.
41 A irakaˈe vene oni nia vaji taura niˈimaˈura kaˈene navujaho pakama ˈwaˈi kaivo vweu puni nia vaji taura maˈuˈua kaˈene namujaho kame ˈwaramo?
42 A ˈunama icháˈinijino oni vwea ijá ˈwaˈena Vwee veje na oni nia vaji taura kaˈene namujaho ˈeˈonavuma. ˈEnakaivo vu oni nia vaji taura kaˈene namujaho a pakamo? A nihoˈo iraˈasinakúne oni nia titi taura niˈimaˈura kaˈene namujaho marako ˈeˈonaˈi kaivo areri hami niriareje ijiˈa vweu puni nia titi taura kaˈene namujaho ˈwaraˈamana.

Icha ˈEe Huni ˈIna
(Matiu 7:16-20; 12:33-35)

43 ˈEnajihunaˈe icha mamaijija maiˈo ˈina sisea parejura. ˈEne icha siseijija maiˈo ˈina mamaa parejura.
44 ˈEne icha mapokakipo ˈina kaˈene rejujaho nú icha raka saˈinijija ˈina kaji kima hejura. Ja mataka ˈwija ˈahi rena navuˈe ja vaˈe mene roe ijure? Manuˈa mitota ˈahi rena navuˈe ja vaˈe mene ro ijura raka?
45 Ea kaˈene oja mamai ijaho uneunecha mamaa puni oja vaji rena roe ajima arihura. ˈEnakaivo ea siseijijahija puni oja vaja sisea kaˈene namujiru roe ajima arihura. Ira vaja kakino raka kaˈene roa ajima arihujija puni oja vaji icháˈina kaˈene navujipo roe ajima arihura.

Ea Noˈo Ara Vejajina
(Matiu 7:24-27)

46 Ja iraka vene Natohwe Natohwe ˈwiˈi kaivo Nara raka kaˈene ˈwaravujaho pavejo?
47 Ea kaˈene roe Nuni ira hena venujaho hu ea icháˈinijaho Na jaaˈe najahuna.
48 Hu areri ei araˈe venujaˈina. Hu mweˈa ˈuma ariha vaˈu vaˈu muna ˈahi aneja vene tukeja kikisina samuna. Neha niˈina pine sai natohwi hiramarena ara kajaho ninamana kaivo nihoˈo pavarimana. Ijihuni maijaho ara kajaho nihoˈo hami hami muna ˈahi rena vejara.
49 ˈEnakaivo ea kaˈene Nuni ira henareˈe pavenujaho areri ea kaˈene huni ara tukeja hami hami pasamujaˈina. ˈEnaˈomo vea kaˈene sai hirame ninamujaho niˈaha kwino ˈaumuna. Nihoˈo majikari umatematu ˈonana ˈiamana.

7

Jesura Romu Puni Natohwi jihuni Pwea Vejume Maranajina
(Matiu 8:5-13)

1 Jesuho ijaho emaa ˈwaravume paˈarejumakaviˈi ˈurine Kapeniami vaˈana.
2 ˈEˈeme vea kajikano sorutia natohwijihuni pwea mamaijaho atama ˈunama rena kwaˈi ˈahauma venana.
3 Vea kaˈene hu hejume Jesuho rou ˈwavuma hejiˈi hu Jua ˈahoˈa irechami-ume roe Hu jarime ˈwarave vuˈe huni pwea kaji veje maraˈamarono irechamiume roara.
4 Pu Jesuni roe jarime ijá ˈwava Eakaho nimaa nimaaˈomo Ara hu niˈajaˈipisa A mamaa vejaˈa.
5 Hu ehu núna oja miharena huhuso Sinakoku núna venuhana ˈwavara.
6 ˈEjume Jesuho aneja vene pu puˈúmo vaˈana. Hu ara rori samatuˈu reˈeme ijí sorutia natohwa kajara napuhwaha ˈahoˈa irechamiume roara. Pura roe Hu ijá ˈwava Natohwe haha paahinaˈamana. Ara nuni sei rohuna areria pana.
7 Ijihuni hahi na vwihajujaho na ea siseaˈomo nara Oni vuhuna areria pana. Ara ma iraru ˈwarave nuni pwea kajaho maranama.
8 Na ˈuˈo harura rukinaˈomo sorutia ˈahoˈa nuni harura hari hijura. Nara ea ˈahoˈa ijá ˈiavure Vaˈa! ˈiavuˈe pu vaˈura. ˈEne pina Roa! ˈwavuˈe hu rouna. Na nuni pwea kaˈene kaukara vejiˈinijaho ike vena ˈwavujaho hu venuna ˈwama ˈwamana.
9 Jesura ijí henajaho oja hwaˈusahume aroma ea mapoka kajija ijá ˈiama Eakara nimaa ronujaˈinaˈe ike Isureri opuni kwaa vajakaho ea huaˈina papiunavuta ˈiamana.

10 Ea ka'ene ona apena roa kajijahija sei 'unama vai'i kavajaho huni pwea
ka'ene atami 'unamajaho nimaranana.

Jesura Amunijihuni Hariha Vejume 'Urinajina

11 Ijihuni túna'ijino Jesuho ara iha Naini va'eme Huni tisaiporua 'ee ea
mapoka pu pu'úmo va'ajivara.
12 Hu ijí ara kajihuni vwichajiami va 'e'u'eme pu ea'e kwanana'i 'ahiume
apena roara. Ijí ea ka'ene kwamajaho amuna pipuni hariha kwinuna'omo
ijara kwavume ea mapoka pu pu'úmo roajivara.
13 'Ejume vea ka'ene Natohwijara hu kamajaho Hu niho'o temuvume ijá
'wama Niramujaho arema 'wamana.
14 'Enarame hu va'e ea ka'ene suhi mwavi'inijaho iji 'unavume ea ka'ene
kima va'ajaho arema namijara. 'Ejume Hu ijá 'wama Kivasakera Na
'waravukúne 'urina! 'wamana.
15 'Ejume ea ka'ene kwama kajaho kú'o 'urine asuma hiji'i vu'a
'waravume Hu apenapi kú'o oaha'e mahana.
16 Ea mapoka niho'o tea junavume pu Godiho ta'aroha ijá 'wava Núni
vajakino poropetia ni'ima'ura núni roana 'ee Godiho ehwaha ura veti'i
roana 'wavara.
17 'Ejume ike Huni pinana kajaho 'wama apene va'e Jutia useme 'ee ijí ara
rora kajaho he parajara.

Joni Papitisita Oni 'Ona Apena Roara
(Matiu 11:2-19)

18 Joni oni tisaiporuepo uneunecha mapoka ka'ene rejume pu kivajaho
Joni ni'wara parajara.
19 'Ejume Jonira huni tisaiporua no'ohe'i 'umenaume roume irechami-
ume Natohwiji apoma he'i va'ara. Pu va'e ijá 'wava 'Ú A ea ka'ene rohuna'e
'waruvajina ho nú ea pina'e sa'eja? 'wavara.
20 Pu roe Jesuho piuname apoma ijá 'wava Joni Papitisitara irechamúume
nú apora'i 'ahúume roara. 'Ú A ea ka'ene Jonira rohuna'e 'warumajina ho
nú ea pina 'ajahe hi'eja? 'wavara.
21 Vea ijiha kajaho Hu ea mapoka vejume atama sonahie 'ee haha
hianavi'ina vejume sonahie 'avena sisea siomahe 'ee ea mapoka vejume
nia niriara.
22 'Ejume Hu eha vene ijá 'iama 'Unama va'e uneka ka'ene ja kime 'ee
hejajaho Joni 'wara'avara. Ea ka'ene nia supavi'ina nia niriu'e 'ee irima'ina
namina oju'e 'ee ea reporosia rukina maraniu'e 'ee ataa pa'ana veju'e
maraniu'e 'ee ea ka'ene kwamasahi'ina veju'e 'urina hiju'e 'ee Godoni vu'a
mamaa ka'ene ea pivusahi'ina najahuji 'wara'avara.
23 Ea irara Nuni hahijihuna'e paju'amajaho niho'o hu merajahi'ina
'iamana.
24 Joni oni tisaiporu va'umakivi'i Hu Joni ronarena ea mapoka kajija
'waramana. Hu ijá 'iama Vea ka'ene ja nechi'i va'ajivajaho ja iraka'e ka'i
va'are? 'Ú kurika asiasia 'anae varivarimuji ka'i va'are?
25 Ja ijaho iraka'e ka'irono va'are? Ea pini uneunecha mamaa sama
hija ka'i 'ahiume va'ara raka? Heha! Ea ka'ene ija'ina'e hijujija ateha
mavarasa'ini same 'ee ara mamaa ka'ene kiniepo hijujino hijura.
26 Ja ijino va'ajaho iraka'e ka'irono va'are? 'Ú poropetia kavare? Kaena.
Na ja 'waravu. Hu poropetia asitaha hunanuna.
27 Hua ronarena heha vaji ika'ina'e vejara.
Heha! Na nuni 'ona oji'ina ranave hu mako Oni una'i va'e Oni 'unama
amairi'ena 'úmana 'iamana.

28 Na niho'o nimaa nimaa ja 'waravu Ea ka'ene napapo nahenaari
vajijaho ei pini Joni asihuna areria pana. 'Enakaivo ea ka'ene iviamajai
Godoni ari ma'u'ua renujara niho'o Joni asima paranuna 'iamana.
29 Ea ka'ene takisia'e apeji'ina 'ee ea mapoka kajija Godoni 'unama
mamaa aririji hene vejume Jonira ija 'unirame toa vaji samahana.
30 'Enakaivo Parasia 'ee roia Godoni maiji pataarohume Joniho toa
pasamana.
31 Jesu ijá 'iama 'Ú Na ea ka'ene iviamaa urijakihija iraki manura vene pu
ea ichá'inijaho ki'ejo?
32 Pu areri sesamaapo maketi vaji hine uma'aravi'i hijuja'ina. Pu ijá
'umejure Nú hurisia jona'e hwasihajaho ja pajavavara. Nú virisia vejura
kaivo ja paniravura.
33 Joni Papitisita roe 'iruma 'aura areme 'ee toa kisina paijume ja kame
ijá 'wava 'Avena sisei ajimana 'wavara.
34 'Ejume Emaa Puni Hariha roe 'iruma ine 'ee toa iju'e ja ijá 'wavo Ea
ike kaha. Hu 'iruma huhuso maha puna'i ine 'ee toa kisina mapoka ina
nanamuna 'ee ea ka'ene takisia'e apeji'inijija 'ee ea sisesa pu'úmo napura
venuna 'wavu.
35 Na nimaa nimaa'e vwihanare'i 'waravu. Ea ka'ene hena vwiha
rukinijija pura ichá'ina vejujara najahujaho pu hena kavi'ina 'iamana.

Jesura Saimani Ka'ene Parasi Ijihuni Sei Hinajina

36 'Enakaivo Parasia pini Hu va'e huni sei 'iruma i'amarono 'wamana.
'Ejume Hu Parasi ijihuni sei 'iruma i'i 'ahaume va'e asuma hinana.
37 Ijí ara natohwa vaja kajino napara pina sisea veji'i hinuna. Hu hejume
Jesuho roe Parasia kajihuni sei 'iruma inu 'wavume henarena senisia
kavapwa rukina apene roana.
38 'Ene roe Jesuni túna'i mumora rora Hunijino namine niravi'i Huni
mumora 'aha huni nitua ariha 'aruvume huni húmata sapasa kajikano ijaho
ukunahi'i Huni mumora tituhi'i senisia 'onahana.
39 'Ejume Parasia ka'ene Jesuni ona vejume roajara kamarena ijá rona
Eakaho poropetia re'ipisa Hu naparakaho irane 'ee ea ichá'inijara Hu
'unamujaho hena kava'a. Ijihuni maijaho hu ea sisea veji'ina ronana.
40 Jesura ijá 'wama Saimani Na ura unenu'u pina a 'wara'i 'ahiu 'wamana.
'Ejume hu ijá 'wama Najahi'ine 'warima 'wamana.
41 Jesura ijá 'wama Ea no'ohe'i ea monia'e vajihi'ini jihuni monia 'ekara.
Ea pina monia mapoka (K100) 'ekume 'ee pina monia mapoka (K10) 'ekana.
42 Pu no'o ijí monia kajaho eha areria pavenahume hu pu ni'ajihe
'waravume pu eha pavajahara. 'Ú ea iraka sa'inijara hu oja niho'o
natohwa'e mahane? 'wamana.
43 Saimanira eha vene ijá 'wama Na vwihajujaho ea ka'ene monia
natohwa'e 'ekajarana 'wamana. 'Ejume Hu ijá 'wama Oni eha ijaho nimaa
'wamana.
44 'Ejume Hu aroma napara kaji kavi'i Saimani ijá 'wama 'Ú a naparakaho
nikamo? Na oni sei routa vo a Nuni mumora kehuni toa pamihana kaivo hu
huni nitui Nuni mumora some 'ee huni húmata sapasi Nuni mumora sirua
ukunana.
45 A Na pa'ajorime ura manura veniana kaivo Na iki rouji rene hu hine
Nuni mumora tituhi'i hinana.
46 A senisia paapena Nuni húmatakaho onihana kaivo hu Nuni momora
senisi'i 'onihana.

47 Na nimaa nimaa 'waravo Huni sisea mapokijaho niho'o vwihajume pa'arenana. Ijihuna'e hu Na oja natohwa'e mihana. Ea irahuni sisea ma'uako pa'arenajaho hu ma'uaku'wi oja mihuna 'wamana.
48 'Ejume Jesura napara kajaho ijá 'wama Oni sisea vwihane arevu 'wamana.
49 'Ejume ea 'aho'a ka'ene ijí asuma hija kajipo kosarame ijá 'wava Eakaho irana'omo sisea 'u'o vwihane aremo? 'wavara.
50 'Enakaivo Jesura napara kajaho ijá 'wama Ara nimaa ronujara vejume maranaanakúne matauma va'a 'wamana.

8

Napara Ka'ene Jesui Pu'úmo Va'ajina

1 Na'ii pini Hu ara mama'ina 'ee ara ma'u'umaa kajino 'urahe oji'i Godoni vu'a maa maiu'ina ka'ene Godoni ariji huni vu'a najahana. Huni tisaiporu iropu ropu no'o pu pu'úmo va'ara.
2 Napara 'aho'a ka'ene 'avena sisea ajimahi'ina 'ee 'aho'a puni atama vejume marani'inijihi pu'úmo va'ara. Meri ka'ene Matarinina 'wavujihuni haha 'aha kajino 'avena sisea iropu no'o hi'eme siomahana.
3 'Ene Chusa ka'ene Heroti oni kukua 'ajohi'ini jihuni napara Joanaho 'ee Susana 'ee napara 'aho'a kajipuhipo puni monijikano pu ni'ajihara.

'Ina 'Oji'inijihuni Haa
(Matiu 13:1-9; Maka 4:1-9)

4 Ea mapoka ara 'oi'oi vaji roe Hu ka'i 'ahiu'e roajivume Hu haa ika'ina'e 'waramana.
5 Ea pina huni 'ina 'o'i 'ahaume va'ana. Hu 'ina kajaho ato'aruvume 'aho'a arihe 'unamutoi navume emaapo tautiume 'ee 'aho'a ukapo roe ijara.
6 'Aho'a muna 'ahi arihara 'ee pu riama ajivara kaivo sirua pa'ajihuna'e sarasahara.
7 'Aho'a ija sisea oma rukina vaji arihe riavara kaivo ija kajara 'urine raurihume pamarasahara.
8 'Enakaivo 'aho'a mwe'a mavarasa'ina 'ahi arihe riame maa mapoka mapoka'e (100) rejara 'iamana. 'Ee Hu ijá 'iama ja ataa rukina re'avajaho heha 'iamana.

Haa Kajihuni Maijina
(Matiu 13:10-17; Maka 4:10-12)

9 'Ejume Huni tisaiporu apoma ijá 'wava Ike haa ikehuni maijaho iraka'e rona 'warumo? 'wavara.
10 'Ejume Hu ijá 'iama Godoni ira ka'ene vaji namujaho ja samaumai 'waravu'e ja hena kavu kaivo ea 'aho'akija hai 'waravu'e ijihuni maijaho pahena pakavu.

Jesura 'Ina Oji'inijihuni Haiji Nahama 'Waramajina
(Matiu 13:18-23; Maka 4:13-20)

11 Ike haa ikehuni maijaho ikena. 'Inijaho Godoni Irakena.
12 'Ina ka'ene 'unamutoi arihajihuni maijaho ea pu Godoni ira heju kaivo 'avena siseijara roare'e ijí vu'a kajaho oja vaja puna kajino 'etujiha va'una. Vejuro'i pu
Noinnimaa roje Godira pu ni'aji'amarono avanuna.
13 'Ina ka'ene muna 'ahi arihajihuni maijaho ea Godoni ira hene tea-mana'eju'e apejura kaivo ira kajaho mai'o hamia oja vaja puna chinuma

pasamuna. Pu maˈuako nimaa rojura kaivo vea kaˈene sisei puni haha ˈahi renujaho pu marako rana vaˈura.
14 ˈIna kaˈene ija sisea oma rukina vaji arihajihuni maijaho ea Godoni ira hejura kaivo puni temuka vwihane ˈee uneunecha ˈee moniaˈe vwihane ˈee temarijara rarejuˈe pataarohura. ˈEjuˈe puni ˈina renuna vo maiˈo patuvura.
15 ˈIna kaˈene mweˈa mamai arihajihuni maijaho ea Godoni ira hene puni oja vaji irechavukame pu hina vena apena vaˈu vaˈuˈe vaˈe pu ˈina nihoˈo maa rejura.

Naheha Siˈuara Hari Namajina
(Maka 4:21-25)

16 Ea maiˈo ira ˈene siˈuara vaji paapúrinanavura ˈaho puni suha harijino ranavuˈe namuna kaivo Hu ira kajaho iraˈe irechavuˈe navujino navukame pu ea ijino kaviˈi roajivura.
17 ˈEne unenuˈu pina apúrinanavuˈe namujaho roe samaahirahuna ˈee unenuˈu pini hemi nave pakahuna kaivo mapoka kajija samaahirave kihuna.
18 ˈEnakúne hami heha! Ea irara mapoka rukinaˈe reˈamajaho kúˈo mapoka huri vajahuna. ˈEnakaivo ea irara paˈanaˈe reˈamajaho huna kaˈene maˈuako navujaho ˈetujahuna ˈee kukua ˈahoˈa ˈekaˈiro vwihajiˈi hiˈamajaho ˈetujahuna.

Jesuni Oha ˈEe ˈUˈuhija
(Matiu 12:46-50; Maka 3:31-35)

19 Huni oha ˈee ˈuˈuhwaha roara kaˈi ea nihoˈo ani rejumakame pu paroe Huni roara.
20 Ea ˈahopo Hu ijá ˈwava Ohuna ˈee ˈuˈuhuana kameho maˈahi Aaˈe kaˈirono ˈúviˈi namiju ˈwavara.
21 Hu eha vene ijá ˈiama Nuni oha ˈee
Noinˈuˈuhija ea kaˈene Godoni ira hene vejiˈinijina ˈiamana.

Jesura Puuraˈe ˈWaravume Ajuaranajina
(Matiu 8:23-27; Maka 4:35-41)

22 Naˈii pini Hu Huni tisaiporu puˈúmo sisima ˈahi ajima ijá ˈiama Roe ja puˈúmo karaˈahuni vaˈa ˈiavume pu aneja vene vaˈara.
23 Pu vaˈajiˈeme Hu ariha vaˈe sisima vaji nenana. ˈEˈeme puura natohwa ijí soha ˈaha kajino hiramarena soha kajara ameurahe sisima vaji ariharena ituˈoˈiro ˈahaume vejumakame pu nihoˈo vahuna areri parenana.
24 ˈEjume pu ˈurina vaˈe Hu sae ijá ˈwava Natohwe! Natohwe! Nú nikwamasaˈi veju ˈwavara. ˈEjume Hu ˈurine puura kajaho ˈurarahume areme ˈee soha kaˈene amenajaho paˈareˈeme soha kajaho nihoˈo mavarasa renana.
25 ˈEnarena Hu pu ijá ˈiama ˈÚ jara nimaa rojujaho ichine ˈiamana kaivo pu nihoˈo oja hwaˈusahe tea junavume aposarame ijá ˈwava ˈÚ ikaho Ea irane? Hu puura ˈee soha ˈuˈo ˈwaravuˈe Huni ira hene veju ˈwavara.

Jesura Ea ˈAvena Siseapo Rosavaji Siomahana
(Matiu 8:28-34; Maka 5:1-20)

26 ˈEnareja pu vaˈe Kekasinisi puni kwai Karari ropunaˈi vaˈara.
27 Hu karino amari varihajaho ara kajiˈura ea pina ˈavena sisei ˈaha jora ajiviˈina piunamana. Hu vwiha paˈa ˈuraha one ˈee ara pahinuna vo vaˈe euchi hinonuna.
28 ˈEnaˈomo vea kaˈene Jesu kamajaho hu ˈona arihe mweˈa ˈahi Huni unaˈi ninaviˈi ira ajira ijá ˈumena Jesu kaˈene Godi nihoˈo Natohwijihuni

Harihakera A na ichá'ina 'ahi'iro ura renao? Na A jariravukúne paruarihe sise'i 'ahi'amana 'umenana.
29 Hu ija'ina 'warama jihuni maijaho Jesura 'avena sisea ka'ene huni haha vaji hijajaho 'ejahie ariha 'iamana. Na'ia mapoka'e ea kajaho jihevu'ukame ea 'aho'a hu apene kamome ranavu'e namuna kaivo hu 'urine senia kajaho turame irecha'ika'i nechi'i va'una.
30 Jesura apoma ijá 'wama Oni iha irane 'wavume hu ijá 'wama Nuni iha Mapoka 'wamana. Ijihuni maijaho 'avena sisea mapoka'e hua ajivara.
31 Ijí 'avena sisea kajipo Hu jarimaa ijá 'wava Paato'arumu'e nú ma'oa vaji va'avara 'wavara.
32 Maha mapoka'e puni rori hareha 'aha kajino 'iruma ine 'urahojara'omo ijí 'avena sisea kajipo Hu jarimaa ijá 'wava Nú irechamúe kare maha karehi súmaha 'wavara. 'Ejume Hu pu irechamiume va'ara.
33 'Ejume 'avena sisea kajija useme maha kajihipuni vaji va'ume maha kajija hareha 'aha kajino ninukujaha va'e rarahi arihe úi imwasamiume kwamasahara.
34 Ea ka'ene ijí maha 'ajoha hija kajipo uneka ka'ene rena kaji kamareja va'ajime ea ka'ene ari hijujija 'warame 'ee ea ka'ene ijino rori hinojajija 'u'o 'waravara.
35 Ea mapoka Hura raka ka'ene vejume renaji ka'i 'ahiume va'ajivara. 'Ejume pu roi'i kavu'e ea ka'ene 'avena sisei súmahi'inaka Jesura vejume maranajaho Jesuni mumora rora kajino vwiha irame asuma mavarasa'ina'e hijume pu ijí kavajihuna'e tea junamana.
36 Ea ka'ene 'avena sisei ajivi'iniji vejume maranaji kavajipo ea mapoki-jija 'waravara.
37 Kekasinisi ora ea mapoka kajija tea junavume Hu va'amarono 'waravara. 'Ejume Hu sisima 'ahi ajima toa ropuna'i 'unama va'ana.
38 'Ejume ea ka'ene Hu vejume 'avena sisea usevajara Hu hu'úmo va'i 'ahaume jarima ijá 'wama 'Warive na A hu'úmo vu'uma 'wamana kaivo Jesura hu raname ijá 'wama
39 'Unama ari va'e Godira iraka ka'ene a vetaaji ea 'wara'amana 'wamana. 'Ejume ea kajaho ara mama'ina mapoka vaja kajino va'e Jesura iraka ka'ene hua'e vetiajaho 'waramana.

Jairasi Oni 'Apaja 'Ee Napari Jesuni Ateha 'Unamajina (Matiu 9:18-26; Maka 5:21-43)

40 'E'eme Jesuho toa 'ona kara'i va 'e'ujume ea mapoka ka'ene ijí Hua'e 'ajaha hijajipo Hu 'ajovara.
41-42 'E'eme heha! Ea pina Jairasina 'wavura. Hu Sinakoku 'ajohi'ina natohwa'omo roe ijí 'e'unana. 'Ene hu mwe'i 'ona arihe Jesuni mumora rori navi'i jarime ijá 'wama Nuni 'apaja juara huni iropu ropu no'ona vo kwa'i venukúne nuni sei roe veje maranama 'wamana. Jesuho va'eju'e ea mapoka Huni rora kajaho ani rejara.
43 'E'eme napara pina juara iropu ropu no'o 'ai vurajukame hu va'e juketa puni na'ia mapoka amairiahura kaivo hu pamaranuna. Hu monia mapoka 'úsia 'imenuna kaivo venahujaho pamaranuna.
44 Hu ea vaja kajino Huni túna'i rou va'o Huni ateha 'unavume huni 'aa ka'ene vuramajaho ni'aha kwino pa'arenana.
45 Jesura ijá 'iama Ea irara Na vwenimane? 'iavume pu ea mapoka'e hevara. 'Ejume Pitara ijá 'wama Natohwe ea mapoka Oni rori ani rejujihuna'e puruva renu 'wamana.
46 'Enakaivo Jesura ijá 'iama Oo ea pini Na vwenimana. Ijihuni maijaho Nuni harura va 'e'unu 'iamana.

47 Napara kajaho nikavuma kimareme tatovi'i roe Jesuni una'i ariha ninamana. 'Ejume ijí ea rira kajino nahame irakijihuna'e Hu vwevumakame ichá'ina'e ni'aha kwinu maranajaho nahama 'waramana.
48 'Ejume Hu ijá 'wama Nuni 'apaje ara nimaa ronujara vejume maranaana. 'Enakúne matauma va'a 'wamana.
49 Hu ijí hine 'wara'eme ea pina Sinakoku 'ajohi'ini jihuni sei rene ro ijá 'wama A hine Najuhi'ina apene iha vetiuna arema. Oni 'apaja nikwamanakúna 'wamana.
50 'Enakaivo Jesura ijí henarena Jairasi ijá 'wama Jumujaho are'i kaivo nimaa rojakame oni 'apaja mara'ena 'wamana.
51 Pu va ijí usemareja Hu sea vaji va'i 'ahaume ea 'aho'a tanurihume pu vaja pava'ara ka'i Pita ho Jemisi ho Joni ho 'ee huni oma 'ee oaha ijano 'waravume vaji va'ara.
52 Ea ka'ene ijino hijajaho chora hiji'i niramaruvara. 'Ejume Jesura ea kajija ijá 'iama Niramaruvujaho areha. Napaiseakaho mai'o pakwamana kaivo manenukúna 'iamana.
53 Pu Hu niho'o apena 'ijahara. Ijihuni maijaho pu hena kavajaho hu nikwama jihuna'e pu Hu 'ijahara.
54 'Enakaivo Jesura Huni ija kajino 'unama apene 'uriji'i ijá 'umena Napaisekera 'urina 'umenana.
55 Huni 'avena kú'o 'unama roume hu ni'aha kwino 'urijume Jesura ijá 'iama 'Iruma vajaha 'iamana.
56 Huni oha 'ee oma niho'o oja hianavara kaivo Jesura ea 'aho'a iraka ka'ene renajaho pa'warahuna'e 'waramana.

9

Jesura Tisaiporua Iropu Ropu No'o Irechamiume Usema Va'ajina (Matiu 10:5-15; Maka 6:7-13)

1 Hu Huni tisaiporu 'umenaume harura ka'ene 'avena sisea siomahuna 'ee atama'e veje sonahihunijaho mihana.
2 'Enarena Hu irechamiume pu va'e Godoni arijihuni maijaho ea mapoka'e ea 'aho'a najahe ea atama rukiniji veje sonahi'avarono va'ajivara.
3 Jesura ijá 'iama Ja va'aji'avajaho uneunecha pa'eka va'avara. Pijuha ka'ene pijumojujaho pa'eka'avare joni tuja pa'eka'avare joni 'iruma pa'eka'avare joni monia pa'eka'avare 'ee setia 'aho'a pa'eka'avara.
4 Ja va'aji'eje ea irahipo ja hami 'ajorave ki'avajaho puni sea kajiru hinuva'o ara kajaho are'i kaivo 'urine ara pini va'avara.
5 'Enakaivo ea irahipo ja pa'ajorame vu'akake pahe'avajaho ara kajaho are'i kaivo joni mumora 'ahi túa ka'ene navujaho taireve ari'amana. 'Ejakame ijara pu namahuna 'iamana.
6 Pu arename va'ajime arara kajino Godoni Ira mamaa kaji najahe 'ee ea atama 'uniravi'inijijahija vejume maraniara.

Heroti Puruva Retiajina (Matiu 14:1-12; Maka 6:14-29)

7 Heroti ka'ene 'ajoha'inijara uneka ka'ene renuji henajaho ea 'ahopo ijá 'wava Joni kú'o 'urinana 'wavuma henarena hu puruva rejumakame niho'o jumana.
8 Ea 'aho'a ijá 'wavare Iraija kú'o 'unama roana 'wavume 'aho'a ijá 'wava Poropeti nitama 'waravi'inijara kú'o 'urina roana 'wavara.

9 Herotira ijá 'iama Nara Joni oni húmata ahatumahuta kaivo Ea ka'ene iviamaa pinana 'uriju'e na hejukaho irarane? 'iamana. 'Enarena hu Jesu ka'i 'ahau'e niri'i hinuna.

Jesura Ea Mapoka (5,000) Tuasamahajina (Matiu 14:13-21; Maka 6:30-44; Joni 6:1-14)

10 'Enarena apasoru 'unama roe Jesu pura raka ka'ene vejajaho 'waravara. 'Ejume Hu pu aherame ara ka'ene Petasaita 'wavujino pu pusumano va'ajivara.
11 'Ejumakame ea mapoka kajipo henareja pu 'ararihia va'ajivara. Hu pu 'ajorame 'ee aneja vene Godoni arijihuni vu'a 'warame 'ee ea ka'ene venae maranihuna ura renajija vejume maraniara.
12 Vea va'o'irono ve'eme Huni ea iropu ropu no'o roe ijá 'wava Ea ikija irechamie arara ijino va'e 'iruma sarame ine 'ee notua. Ijihuni maijaho ike kwaakaho savasakúna 'wavara.
13 'Enakavi'i Jesura ijá 'iama Jara 'iruma vajihe ija 'iamana. Pu eha vene ijá 'wava Nú kija no'one 'ee puretia iropu ijano navu. A ura rena'amajaho nú va'e 'iruma 'imene roe ea kija vajihe ija 'wavara.
14 Parua niho'o mapoka mapoka'e (5,000) hijara. Hu Huni tisaiporu ijá 'iama 'Warave pu nia ani ani ea mapoka (50) ruha pini hije vu ruha pini ea mapoka (50) hina apena va'a 'iamana.
15 Huni tisaiporu Hura 'warama ja'ina'e vene 'waravume pu asuma hijara.
16 Jesura puretia iropune kija no'o 'eke akúpi 'ahi nia niri'i Godiho teamani 'wa'i kaivo tuachame Huni tisaiporua vajihume pu 'eke ea kaji vajihara.
17 Pu ijume tú'amana. 'Ejume pu pwina ka'ene tú'avume irechavajaho tuja iropu ropu no'o 'eke vejume itu'usahara.

Pitara Jesu Rona 'Waramajina (Matiu 16:13-19; Maka 8:27-29)

18 Na'ii pini Jesuho huhusu Huni tisaiporua pu'úmo hine siporua 'onana. 'Enuva'o Hu pu aporama ijá 'iama Ja vwihajujaho ea mapokakija Na ea irane 'wavure? 'iamana.
19 Pu Hu ijá 'wava Ea 'aho'a A Joni Papitisitana 'wavume ea 'aho'a A Iraijana 'wavu'e ea 'aho'a A poropetia nitama hijajipo kú'o 'urine hinu 'wavura 'wavara.
20 'Enakaivo Hu pu aporama ijá 'iama Ja ichá'ina vwihajo? Ja Na irana rojo 'iamana. Pitara ijá 'wama A Keriso ka'ene Godoni rena roajina 'wamana.

Jesura Ahia Apene 'Ee Kwahuniji Rone 'Waramajina (Matiu 16:20-28; Maka 8:30–9:1)

21 'Ejume Hu rurame ea pa'wara'avarono 'waramana.
22 Hu pu ijá 'iama Ema Puni Harihijaho ea mama'ina 'ee Sikuraipia epo veje haha ni'ima'ura hiame 'ee pu pataaro'eja. 'Ene pu Hu 'anae kwame na'ia no'opisu namareje kú'o 'urihuna 'iamana.
23 'Enarena Hu pu ijá 'iama Ea irara Nuni túna'i ro'i ve'amajaho hu huni oja makame mwe'a kakino huni uneunecha mapoka maki'i kaivo hu huni korosia apene Nuni túna'i ro'amana.
24 Ea irara huni hiiji ori ni'ajara'amajaho huni hiijaho ranahuna. 'Ene ea irara huni hiiji Nunijihuna'e Godoni vu'a mai maiu'ini jihuna'e rana'amajaho hu huni hia 'unanahuna.

25 Ei pini uneunecha ka'ene mwe'aka kehunijaho huna rerana'eje hia
nimaa nimai ijí asina'ipisa hu maa iraka apeja'e?
26 Ea irara Nunijihuna'e Na pataarorihe 'ee Nuni ira pataaro'amajaho vea
ka'ene Emaa Puni Harihijara Huni harura 'ee 'ona oji'ina arira maijihipuni
harura 'ee Amoni harura vaji ro'amajaho hu 'u'o pataarohuna.
27 Na nimaa nimaa ja 'waravu. Ea ka'ene ja ike namijukija 'aho'a mai'o
pakwamasa'eje Godoni Ara roe kahuna 'iamana.

Ta'arohe Ani'ina Renajina
(Matiu 17:1-8; Maka 9:2-8)

28 Hura 'waramajaho na'ia iropu no'opisu pa'are'eme Jesura Pita ho Joni
ho 'ee Jemisi ho ijano aherame huri'a 'ahi siporua'e 'o'i 'ahaume va'ana.
29 Hu hine siporua'e 'o'eme Huni niura niho'o ta'arohe ani'ina rene 'ee
Huni ateha niho'o sajasa'ina'e 'ee hanaji'ina'e renana.
30 Ni'aha kwino ea no'ohe'i pu pu'úmo namine vu'a 'wavara. Ea kajija
Iraija'o Mosisi una.
31 Pu niho'o hanana para'eme namine Hu hu'úmo Hura raka ka'ene mai'o
Jerusaremi venareje vahunijihuni vu'a 'wavara.
32 Pita ho napuhwa pu'úmo nii vahivume notuara'omo 'urine nia niri-
uni'eme Huni hanaji'ina 'ee ea no'ohe'i pu pu'úmo namijajija kivara.
33 Ea kajija Hu raname va'eju'e Pitara Jesuho ijá 'wama Natohwe nú
mamaa vena ro hijara. Nú ara vene pina One pina Mosisi one pina Iraija
ona'e vehuna 'wamana. 'Enakaivo hu nimaa raka ka'ene 'waramajaho
pavwihaji'i 'waramana.
34 Hu ijí 'wara'eme 'imiti puni huri saturihume Huni pwehija niho'o tea
junamana.
35 'E'eme ijí 'imitia vaja kajino ira rena rouma he'eme ijá 'iama Ikaho
Nuni Hariha ka'ene Nara iji pijahujinakúne Huni ira he'avara 'iamana.
36 'E'eme vu'a ka'ene hejajaho pa'are'eme Jesuho Huhusu ijí naminana.
Ijihuna'e pu irano'a areme ira parasahareja uneka ka'ene vea kajino pu
kavajaho ea 'aho'a pa'waravara.

Jesura Paruisea 'Avena Sisei Rosamaji Vejume Maranajina
(Matiu 17:14-18; Maka 9:14-27)

37 Ijihuni sú'uha kajino huri'a are'i kaivo arihe ro'eme ea mapoka kajipo
roe Hu piunavara.
38 Heha! Ea pina ea rira kajino namine ijá 'umena Najuhi'ine na A
jariravukúne nuni hariha ike kama. Hu nuni hariha nikwinu'wina.
39 Ike kama! 'Avena sisei kajara ajivu'e emaavaji'i 'unama apene onavu'e
mwe'i 'one kuchikuchivi'i ira sapa ani re'eju'e namuna. Hu majamano
veju'e hu hiamuna kaivo na'ia kwinu kwino paajima rurahuna.
40 Na Oni tisaiporua jarirame pura veje use'avarono 'waravura kaivo pu
areri pavejara 'wamana.
41 Jesura eha vene ijá 'iama Panimaa roji'ina ka'ene ea sisemaakije
panimaa rojo? Na na'ia icharu ja pu'úmo hi'ejo? 'Ene Na na'ia icharu ja
najaha apene va'ejo? 'iamana. 'E'ikaivo vu iji'a ea kajaho ijá 'wama Oni
hariha ikino ahema roa 'wamana.
42 Hu sesamaa kajaho ro'eme 'avena sisea kajara 'anaa pi'onavume mwe'i
'one kuchikuchimana. 'Ejume Jesura 'avena sisea kajaho 'waravume 'ariha
va'ume sesamaa kajaho marajumakavi'i omaha mahana.

Jesura Kwahuniji Kú'o Nahama 'Waramajina
(Matiu 17:22-23; Maka 9:30-32)

43 Ea kajipo ijí Godoni harura natohwa kaji kavajaho oja hwa'usahana.
Pu ea mapoka ijí Hura uneunechaka mapoka ka'ene venaji kamareja oja
hwa'usaha'eme Hu Huni tisaiporua ijá 'iama
44 Nara 'waravujaho niho'o parunami'avara. Emaa Puni Hariha apena ea
'ahopuni ija tahi ranahuna 'iamana.
45 'Enakaivo Hura 'warama jihuni maijaho mai'o pahejara. Pura hehuni-
jaho vaji namujara juvumakame pu pahejara. 'Enakaivo pu tea junavume
paapovara.

Irara Natohwane?
(Matiu 18:1-5; Maka 9:33-37)

46 'Enarena Huni tisaiporu puni vaja kajaho ea irara ni'ina 'wamareja
hine nakaravara.
47 Jesura pu iraka ka'ene vwihajujaho kimarena sesamaa pina apena roe
Huni rori ranavume nami'eme ijá 'iama
48 Ei pini Nunijihuna'e sesamaa ikera'ina hami 'aha'amajaho hu Naa'e
hami 'ahihuna. 'Ene ea irara Naa'e hami 'ahi'amajaho Godi ka'ene Naa'e
ranamiume rouji 'ajome hami 'ahaa avahuna. Ea irara ma'u'ua rena joni
vajakino hi'amajara ea natohwa rehuna 'iamana.

Ea Irara Ja Pu'úmo Paninakaramujaho Jona
(Maka 9:38-40)

49 Jonira eha vena ijá 'wama Natohwe nú ka'eme ea pina Oni ihi 'urahi'i
'avena sisea siomahume nú hu are'amarono 'waravara. Ijihuni maijaho hu
nú pu'úmo pa'urahe onuna 'wamana.
50 Jesura hu ijá 'wama Ja paki'eje tanu'ura'ava. Ijihuni maijaho ea irara
ja pu'úmo paninakaramujaho hu ja pu'úmo renuna 'wamana.

Sameria Vaji Ara Pini Jesu Pataarohajina

51 Hura vahuni vea nitura'eme 'urine aneja vene Jerusaremi vahuna
vwihaji'i hinana.
52 Hu ijí va'amarono ea nimako irechamiume pu va'e Sameria opuni ari
uneunecha 'eke amairi'irono va'ajivara.
53 'Enakaivo ara kaji'urijija pataarohara. Ijihuni maijaho Hu Jerusaremi
va'ujihuna'e pu pataarohara.
54 'Ejume pu ijí kamareja Huni tisaiporu Jemisi'o Joni'o ijá 'wava Natohwe
A ura rena'amajaho nú 'warave vena kahi akúpa 'ahi rena ariha roe pu
rena'ena 'wavara.
55 'Ejume Hu aromakivi'i pu 'uraraha ijá 'iama 'Avena iraka sa'inijara
avanujaho ja mai'o pahena pakavu?
56 Ijihuni maijaho Ema Puni Harihijara roajaho emaa puni hia patiraku'i
'ahaume roana kaivo emaa'e ni'aji'i roana 'iamana. 'Enareja pu ari pini
va'ara.

Jesu Pa'arariha'iro 'Unama Savujina
(Matiu 8:19-22)

57 'Ejume pu 'unama toi va'eme ea pini Jesu ijá 'wama Kwaa ichihichihi
va'amajaho na A hu'úmo vuhuna 'wamana.
58 'Ejume Jesura ijá 'wama Achi'a mwe'i vaji ahejure 'ee uka nesa rukina
kaivo Ema Puni Harihijara ruha ka'ene nene 'ee siheria vena hihuna pa'ana
'wamana.
59 'Ejume Hu ei pina ijá 'wama 'Ararihie roa 'wamana. 'Enakaivo hu
ijá 'wama Natohwe ijinakúne asinamie na marako va'e nuni oma apene
kwananavuma 'wamana.

60 'Enakaivo Hu ijá 'wama Ea ka'ene kwavi'ina kajaho maka'eje kwamasahuna kajipo apena va'e ranava kaivo a va'e Godoni arijihuni vu'a ea 'aho'a 'wara'amana 'wamana.
61 'Ejume ea pina 'u'o ijá 'wama Natohwe na 'arariha'ejakúne 'wive na va'e kachihu nuna marako'a 'ajorame rouma 'wamana.
62 'Ejume Jesura ijá 'wama Ea irahipo aneja vene juara meji'i hine majamano aroma niriujija niho'o Godoni 'unamijino vahuna areri pana 'wamana.

10

Jesura Ea Mapoka Irechamiume Va'ajina

1 Ijihuni túna'i Natohwijara ea mapoka mapoka (70) iji pijihe ea no'o no'o irechamiume pu urasahe Hura ara 'ee kwaa ka'ene rohunijino va'ajivara.
2 Hu pu ijá 'iama 'Iruma mapoka marana navu kaivo ea ka'ene ijihi 'eke ahuma usehunijaho niho'o kwinu kwinuna. 'Enajihuna'e ja Natohwa ka'ene 'iruma anesuri jihuni siporua 'ojakame Hura ea 'aho'a irechamie ijí 'iruma kaji 'eka ahuma use'avara.
3 Heha! Va'ajiha! Na ja irechamiujaho areri sipia 'u'ua 'uanea puni vaji irechamiu ja'ina'e irechamiu.
4 Ja pausia pa'eke tuja pa'eke mumora hwana pa'eke 'ee ea 'unamutoa pa'ajora'avara.
5 Ja va'ajime ea 'ahopuni sei va'avajaho maraku'a 'ajorame ijá 'i'avara Matauvi'inijaho seikino ja pu'úmo na'amana.
6 Ea ka'ene sea kajino hinujaho matauma hijujaho oja mahi'ina'e re'amajaho ara 'u'o matauma hihuna ka'ene 'ajomajaho makave ijino hu hu'úmo na'amana. 'Enakaivo pa'ana'e re'amajaho oni matauvi'inijaho kú'o apene va'amana.
7 Ijí sea kajino hiji'i 'iruma iraka ka'ene vaji'avajaho i'avara. Ijihuni maijaho ea ka'ene kaukaraa veji'ina puni eha apejura. 'Ene ja paarihe sei pini ajima ariha ajima ariha o'avara kaivo sea nikwinu hi'avara.
8 Ja ari va'eje ea irahipo 'ajorame 'iruma iraka'e joni una'i irechave ki'avajaho i'avara.
9 Atakina ka'ene ara kajino hijujija veje maranie 'ee ea kajija ijá 'waraha Godi oni arijaho joni romai roana 'i'avara.
10 'Enakaivo ja ara pini va'eje pu ja pa'ajorave ki'avajaho va'e ma'aha riri naminareje ijá 'i'avara.
11 Núni mumora hari saina ka'ene amama navujija taireve ari'eje Godoni ara nimaa nimai joni rori roana kaivo ja pataarohu 'i'avara.
12 'Enakaivo Na nimaa nimaa 'waravu. Vea ka'ene 'otua ve'avari veijaho ea kijahija niho'o ni'ina ani'ina rehuna. Kwaa ka'ene Satami 'wavujino renajaho asimareje niho'o ani'ina rehuna.

Ara Ka'ene Panimai Roji'inijihina (Matiu 11:20-24)

13 Ja ea ka'ene Korasini hine 'ee Petasaita hijujija eha sisea apehuna. Ijihuni maijaho Na joni ari uneunecha ea areri pavejura veju'ukame ja panimaa roju kajihuna'e ja eha sisea apehuna. Na Taia 'ee Sairani ija'ina'e ve'ipisa pu niho'o maraku'a puni sisea niaremamaa areva'a.
14 'Ena'omo na nimai ja 'waravu. Vea ka'ene Godira mwe'akaki 'otua venuni veijaho kwaa iha Taia 'ee Sairani ijija jara eha ka'ene ni'ima'ura ape'avaja'ina'e paapehuna.

15 'Enakaivo 'ú ja Kapeniami orakija ja ma joni haha kakino 'eka kahino Godoni ari va'iro avajo? Ja niho'o kwaa ka'ene veni renuni kwaa ijino (Hetisi) vahuna.
16 Ea irahipo joni ira he'avajaho pu Nuni ira hene avahuna. Ea irahipo jaa'e pataarora'avajaho Naa'e pataarorihe avahuna. Ea irara Naa'e pataarori'amajaho hu Godi ka'ene Naa'e ranamiume rouji pataarohe avahuna 'iamana.

Ea Mapoka Ijipo 'Uname Temarasahi'i Roajina

17 Ea mapoka mapoka (70) ka'ene irechamiume va'ajija 'uname mari'uvi'i ijá 'wava Natohwe Oni ihi rejume 'avena sisesa núni ira niho'o hene vejara 'wavara.
18 'Ejume Hu ijá 'iama Na ka'eme Setani kahino akúpa 'ahi vea puna'i pi'i'eme 'onana.
19 Ike heha! Nara ja harura mihujihuna'e ja tapara 'ee suaka sisea ka'ene amari hiju jihipuni 'ahi namihuna kaivo pu pavenae kwamasahune 'ee naka mapoka ka'ene hijujija mai'o ja paruarahihuna.
20 'Enakaivo 'avena siseapo joni ira hene vejajihuna'e ja patea mana'avara kaivo joni iha ka'ene kahi akúpa 'ahi veju'e namujihuna'e teamana'avara 'iamana.

Jesura Mari'umajina
(Matiu 11:25-27; 13:16-17)

21 Ijí vea kajino Godoni 'Avenijara vejume Hu teama'eme siporua 'one ijá 'wama Amo ka'ene akúpa mwe'a ijihuni Natohwiji'o Na teimani 'wavujihuni maijaho Ara uneunechakija ea ka'ene hene vwihaji'inijihija nuhiume vaji navume pu pakavumakivi'i kasimaaru najahana. Amo Oni ura ijaho ijara ura renana. 'Ejumakame A avanana.
22 'Enakaivo uneunecha ka'ene mapokijija Amora Nuni ija tahi irechamana. Ijihuna'e eaka mapokijija Godoni Harihijaho pakama pahejura kaivo Amora hena kamuna. 'Eju'e eaka mapokijija Amoho pakama pahejura kaivo Hariahi kama henuna. 'Enakaivo Hariahi ura renujiru Omaha najahuna 'wamana.
23 'Enarame Jesuho aroma Huni tisaiporu kivi'i hemi ijá 'iama Nia ka'ene jara kivuke kihunijija merajihana.
24 'Enajihuna'e nitama poropetia 'ee kinia mapoka pu ura jara kivuja'ina'e pu ki'iro 'ahiara vo pu niho'o areri pakivara. 'Ene pu jara heju kaja'ina'e he'iro 'ahiara vo pu niho'o areri pahejara 'iamana.

Sameria Ora Ea Mamaijihuni Haa

25 'Enakaivo heha! Roia pini roe Hu vena ka'i 'ahaume ijá 'wama Najahi'ine na ichá'ina'e vene majama hihuna ape'ejo? 'wamana.
26 Hu ijá 'wama Varapa vajijaho iraka'e vejare? A ichá'ina taha kamo? 'wamana.
27 'Ejume ijí ea kajara eha vena ijá 'wama
A oni Natohwa ka'ene Godiho ni'aha kwinu oni oja 'ee oni 'avena 'ee oni harura 'ee oni vwihaijaho maho'o vaja'amana. 'Ene ara oni haha'e vwihanu ja'ina ea ka'ene oni rori hijujija oja mi'amana 'wamana.
28 Hu ijá 'wama Oni ehijaho niho'o nimaikúne ijá venareje a majama hihuna ape'ena 'wamana.
29 'Enakaivo ea kajara huni 'unama'e amairia 'ahaume Jesuho apoma ijá 'wama 'Ú nuni rori hinujaho irane? 'wamana.

30 Jesura eha vene ijá 'wama Ea pini Jerusaremi rene Jeriko va'eme anuameji'inapo piunamareja hu apene 'anae 'ee ateha isokunahe 'anauva'o ranavume ijino kwame ojaru 'oji'i namana.
31 Hu ija'ina ve'eme pirisiti pina 'unama kajihuna kajino vai'i kavu'e ea kajaho navu kavi'i rori tatumahe va'ana.
32 'Unama kwinu'ina kajino ea ka'ene Rivai 'wavujaho ijihuna kajino roe ea kajaho kamarena hu 'u'o nii tihi kakavi'i tatumahe rori va'ana.
33 'Enakaivo Sameria ora ea pini 'unama kajihuna kajino roe ea kajaho kame hu niho'o temume oja tura'i 'ahaana.
34 Hu huni va'e 'weru 'ee 'wainia usetie 'ee panesia hwamaharena apene huni tonikia 'ahi raname va'e nú'úha pini raname 'ajoaha hinana.
35 Ijihuni sú'uhijino hu monia oma no'ohe'i sirirame ijí ea ka'ene ara'e 'ajohi'ina kaji vajahana. Hu ijí ea ka'ene ara kaji 'ajohi'iniji ijá 'wama A eakaho 'ajoha hi'amana. 'E'eje na kú'o 'unama roe ara huni hahi oni monia ka'ene ato'aru'amajaho na eha mahuna 'wamana.
36 Iji'a ijá 'wama A vwihanujaho ijí ea no'opisu vaja kajino irara huni romaijahune? 'wamana.
37 'Ene hu ijá 'wama Ea ka'ene hu numimajina 'wamana. 'Ejume Jesura ijá 'wama Va'e ija'ina ve'amana 'wamana.

Jesura Mata'o Meri'o Ki'irono Va'ajina

38 Pu va'ajime va'e ara pini use'eme napara iha Matara 'ajorame huni sei aherame va'ana.
39 Huni 'u'ua iha Merina'omo hu Natohwi jihuni mumora rori asuma hine ataa apúsame Huni vu'a henana.
40 Mataho kaukara mapoka ka'ene hu venajara túkiravume roe Hu ijá 'wama Natohwe nuni 'u'ua kaukara mapokakija maki'eju'e na nanasumano vejujaho A ichá vwihano? A hu 'warave roe na ni'ajihama 'wamana.
41 Natohwijara eha vena hu ijá 'wama Mata Mata a uneunecha niho'o mapoka'e hine vwihanare'e oja hianavu kavu.
42 'Ene uneunecha kwinu kwino mama'ina navu. 'Enakaivo nimaijaho nikwinu'wina. Ijihuna'e Meriho 'unama nimaiji piunamana'omo niho'o paapena ruvahuna.

11

Jesura Siporua 'Ohuna Najahajina
(Matiu 6:9-13; 7:7-11)

1 Na'ia pina Hu kwaa pini hine siporua'e 'onana. Hu 'ojume pa'are'eme Huni tisaiporu pini roe ijá 'wama Natohwe areri Jonira huni tisaiporu najaha ja'ina'e siporua'e 'ohuniji najuha 'wamana.
2 Hu ijá 'iama Ja siporua ika'ina 'o'avara.
Amo Oni iha niho'o nimaa nimaa'omo A roa nú 'ajohua.
3 Vea kwinu kwinu 'iruma ka'ene areri ihuniji vajúha.
4 Núni sisea vwihanúa arema. Ijihuni maijaho nú 'u'o ea 'ahopo sisei 'ahúujaho nú vwihanie arevura. 'Ene paaherume vena kivuri vajijaho va'amana 'iamana.
5 Hu pu ijá 'iama Ja ei pini napura rukina'e re'ira'omo na'ia rira mu'oi va'e ijá 'wava'e napura nune puretia no'opiso vaji'irakúne na túna'i oni puretia eha vajahuna.
6 Ijihuni maijaho nuni napura kwaa jori rene roe iviamaa nuni sei roana kaivo nara unekaka mahuna pa'ajihuna'e 'waravu 'wamana.

7 'E'eje oni napura kajara kahino sea vaji eha vene ijá 'wa'ipisa Siuna arema na vwicha nikume sesahu nu pu'úmo ninejura'omo na pa'urine uneunecha 'eka vajahuna 'wava'a.
8 Na jaa'e 'waravu. Hu pa'urine pureti pamaha kaivo a huni napuri roe paju'ika'i hine jarimujihunihahi hu 'urine uneunecha mapoka ka'ene hu icháru ura renujaho vajaha'a.
9 'Enajihuna'e Na jaa'e 'waravu. Ja hine jari'avajaho vajihuna. Ja hine sara'avajaho piunihuna. Ja hine 'ana'ana'avajaho tirausahuna.
10 'Ene ea irara jarimujaho hu 'ekuna. 'Ene ea irara samujaho hu piunimuna. 'Ene ea irara 'ana'anaujaho jara'usahuna.
11 'Ú ja omahwaha harihu jopo roe kija'e jarira'ipisa ja tapara'e vajiha'e?
12 'Enavo pu 'u'ora kuha'e jarira'ipisa ja suaka vajiha'e?
13 'Enakaivo ja ea siseakija joni harihija swara mamai vaji'avajaho joni Oma ka'ene akúpa 'ahi hinuji jari'avajaho Hura Huni 'Avena mihuna 'iamana.

Jesune 'Ee Pierisiparu
(Matiu 12:22-30; Maka 3:20-27)

14 Hu 'avena sisea ka'ene ira pa'waravi'inijaho 'waravume 'e'una va'eme ema kajaho aneja vene ira 'waramana. 'Ejume ea mapoka kajija niho'o oja hwa'usahara.
15 Ea 'aho'a ijá 'wava Ea ikaho Pierisaparu 'avena sisea puni natohwijara harura mahu'e 'avena sisea 'waravu'e usevu 'wavara.
16 'Ejume ea 'aho'a Hu vena ka'i 'ahiume 'ejahae ijá 'wava Veje aacha pina akúpa 'ahi rene roa kava 'wavara.
17 'Enakaivo Jesura iraka ka'ene pura vwihajajaho nikimarena ijá 'iama Kwaa ara irahipo irecharame va'e nia ani ani hine 'arahi'i hi'ipisa pa'areja'a. 'Ene ara irahipo ahaama hi'ipisa ariha pa'areja'a.
18 'Enajihuna'e Setanira ahaama hi'ipisa huni kwaa arijaho ichá'ina'e namija'e? Ijihuni maijaho ja ijá 'wavo Na Pierisiparu oni iha 'ahi 'avena sisea 'waravu'e usevu 'wavu.
19 'Enakaivo ja vwihajujaho Nara Pierisiparu oni iha 'ahi 'waravu'e 'avena sisea usevu 'wavu kaivo joni harihija irahuni iha 'ahi 'waravu'e usevure? Ijihuni hahi pura joni 'otua vehuna.
20 'Enakaivo Nara 'avena sisea ka'ene 'waravu'e usevujaho Godoni ijijara reju'e avaujaho Godi oni arijaho ni joni roana.
21 Ea ka'ene harura rukinijara huni ara juha hajaa vene 'ajohujaho huni kukua mamaa navura.
22 'Enaka'i ea ajisina huni ajira asimajara roe 'anae huni juha hajaa ka'ene hura 'eke tarera veji'i hinujaho 'etujahe huni kukua vajúsarama 'ekura.
23 'Enakaivo ea ka'ene Na hu'úmo parenujaho hu Nuni pwina pana. 'Ene ea Na hu'úmo parene ea nianaujaho hu veju'e pu jirijiri varanavura.

'Avena Sisei Kú'o 'Unama Roajina
(Matiu 12:43-45)

24 Vea ka'ene 'avena sisea emahuni haha 'ahi hinujara ru'e'unujaho hu va'e kwaa toa pa'ajino va'e ojuta hwehuna samujaho pakamuna.
25 'Enare'e hu ijá rohune Na kú'o 'unama va'e ruha ka'ene nara hijujino va'uma. Hu 'unama vai'i kavu'e ruha kajaho ea pahiju kaivo túa 'anae amairiana.
26 'Enareje hu va'e napuhwaha 'avena sisea 'aho'a iropu no'o ajisinijija aherama roe ijí hihuna. 'Ena'avo maraku'ijaho eakaho sise'i hinana vo iviamaa sisei maa hina parahuna 'iamana.

Temara Nimaijina

27 Jesuho ijá 'warame pa'are'eme napara pini ea rira kajino 'urina ira ajira ijá 'umena Napara ka'ene Aa'e nahenae 'ee A musa vajahajaho Godi merajahana 'umenana.
28 'Enakaivo Hu ijá 'wama Ea ka'ene Godoni vu'a hene vejujaho ijihija Godi merajihuna 'wamana.

Emapo Areri Pavejuji Veja Ka'irono Mi'imi'ivajina (Matiu 12:38-42)

29 Ea mapoka kajija Huni rora kajano ani re'eme Hu aneja vene ijá 'iama Ja ea ka'ene iviamaa 'urijakija niho'o sisea. Ja aacha sarama 'warivu kaivo aacha pina pamihuna kaivo Jona oni aachajiruna.
30 Areri Jonara Ninava opuni aacha renaja'ina'e Ema Puni Harihijaho iviamai ea ka'ene hiju jihipuni aacha rehuna.
31 'Ene vukú'o vea ka'ene Godira 'otua ve'amani veijino vea va'e 'onu karo'i puni kwinia ka'ene hinujara Godoni una'i ja pu'úmo namine namahuna. Ijihuni maijaho ike kwinia karo'i kwaa jori hinujaho roe Saramanira kora mamaiji 'waravume henana. 'Enakúne heha! Ea ka'ene Saramani asimani eijaho iviamaa iki joni vaji hinu.
32 'Enakaivo vea ka'ene Godira 'otua ve'amani veijino ea ka'ene Ninava orijija pu Godoni una'i ja pu'úmo namine ja namahuna. Ijihuni maijaho Jonara najahaji pu hena nimaa ronareja puni sisea arevara. 'Enakúne heha! Ea ka'ene Jona asimani eijaho iviamaa iki joni vaji hinu.

Haha Huni Hanaji'inijina (Matiu 5:15; 6:22-23)

33 Ea pina naheha pa'ene si'uara vaja irechavu'e navura kaivo pu icha ka'ene naheha'e 'unamiuji 'unavu'e ea mapoka kavi'i roa ajivura.
34 Hahijihuni naheha ijaho niijina. 'Ena'omo joni nia kajara marana paranujaho joni hahaka mapokijaho maho'o hanana paranuna. 'Enakaivo joni nia sisera'amajaho joni hahaka mapokijija maho'o nutuma nahuna.
35 Joni haha vaji hanaji'ina ka'ene namujaho paveje nutuvi'ina re'amana.
36 Joni haha mapokijaho hanana na'i kaivo pina panutu'ipisa niho'o natohwa'e hanaja'a areri ja naheha 'ena irechavu'e namare'e hanana paraju ja'ina'e reja'a 'iamana.

Jesura Parasia 'Ee Varapa Tamana Najahi'iniji Namahajina (Matiu 23:1-36; Maka 12:38-40)

37 Hu ijaho 'waravume pa'are'eme Parasia pini va'e huni sei 'iruma i'amarono ona 'waramana. Hu va'e 'aijua rori asuma hine 'iruma i'i 'ahaume venana.
38 'E'eme Parasia Jesu ka'eme Hu Huni ija paso'i ijume kamarena hu niho'o tatamana.
39 'Ejume Natohwi hu ijá 'wama Parasia kapusia 'ee tevua huraru sovura kaivo joni vajijaho niho'o nesa 'ee sisei ani rene navura.
40 Vwiha pa'akije 'ú Godi ka'ene hura venajaho vaja 'u'o pavenane?
41 'Enakaivo joni vaji iraka ka'ene navujaho ea ka'ene uneunecha pa'ajihi vajihakame joni uneunecha mapokakija mamai reja.
42 'Enakaivo Parasia joni eha sisea niho'o ni'ima'ura namu. Ijihuni maijaho ja taisia ka'ene Godi vajahajaho senisia 'ee siaa ani ani'ina juasi'i navujija vajihura kaivo ja 'unama maijaho pataarohe 'ee Godi oja pamahura. 'Enakaivo ikaho uneka ka'ene ja veji'i ea 'aho'a paasinamihune sa'ina avajura.

43 Ja Parasia joni eha sisea niho'o ni'ima'ura namu. Ijihuni maijaho ja Sinakoku vaji una'i ikikami hihuni tiniji ura renaura. 'Ene ja maketia vaji emaapo pu ja 'ajorahuna'e ura renaura.
44 Joni eha niho'o sisei namu. Ijihuni maijaho ja areri eucha ka'ene ea savaji pahena paki'i kaivo ijihuni toi 'urahoju ja'ina veju 'wamana.
45 'Ejume roia pini eha vene ijá 'wama Najahi'ine A ija'ina'e 'warumujaho nú*a*'e 'uraruhe avanu? 'wamana.
46 'Enakaivo Hu ijá 'iama Ja roia 'u'o joni eha sisea niho'o ni'ima'ura namu. Ijihuni maijaho ja ea ahija mama'ina vaji'i kaivo ni'ajihe iji 'unira 'urihuna pana.
47 Joni eha niho'o ni'ima'ura namu. Ijihuni maijaho ja eucha mavarasa'ina poropeti epuna vejura kaivo emahu jopo 'aniume kwamasa-hara.
48 Joni amuhipo poropetia ka'ene 'aniajaho ja nihena kimare'e pura raka ka'ene veja kajaho nijina 'wavu. Ijihuni maijaho ja hine puni eucha amairie veju.
49 Ijihuni hahi Godira Huni vwiha vajijino ika'ina 'warumana. Nara Nuni poropetia 'ee apasoru irechamie vu'akame ea 'aho'a pu 'anie kwamasahe 'ee ea 'aho'a ruarahuna.
50 'Enajihuna'e ea ka'ene iviamaa 'urijajipo vea ka'ene mwe'a'e aneja vejajino rene poropetia 'aniajihuni eha apehuna.
51 Eporu ka'ene ea aririjihuni 'aa arihaji rena roe Jakaraia oni 'aa ka'ene Temiporu 'ee swasa vejuri 'aijua rira mu'oa kaji 'anaji ro 'e'unana. Na ja 'waravu. Ijihuni eha ijaho eaka iviamai hijukipo apehuna.
52 Ja roia joni eha sisea niho'o ni'ima'ura namu. Ijihuni maijaho hena kahuni kiijaho ja apena ruva'ara kaivo ja 'u'o pava aruvara. 'Ee ea 'aho'a ka'ene va'e aru'i vejajaho ja tanuvara 'iamana.
53 'E'eme Hu ara kajaho are'i va'ajaho Sikuraipia 'ee Parasia Jesuho niho'o apene 'urarahe uneunecha mapoka'e ani ani'ina apovara.
54 Ijihuni maijaho Hura unenu'u pina sisea 'waravakame Hua'e apena nama'irono avajara.

12

Aroaroti Namijuji Ronarena Jujuvua 'Waramajina (Matiu 10:26-27)

1 Ea mapoka'e Huni rora kajaho ani rene ajime ateji tauta'aravi'i hi'eme Hu Huni tisaiporu amura Peresi rone ijá 'iama Ja hami Parasia puni isitia ki'avara. Ijihuni maijaho pu ira'asina.
2 Uneunecha mapoka ka'ene vaji navu'e ea mapoka pakivura'omo tú*n*a'i samahirahuna. 'Ene ea mapoka hemi navujaho ni'i ni'i hena kihuna.
3 Vu'a iraka ka'ene nututi jahejajaho ja samaumai 'wara'avara. 'Ene vu'a ka'ene sei vaji koravajaho ja ata huri namine 'ume'avara.

Irá Juhahunijina (Matiu 10:28-31)

4 Ehu nune Na nimaa ja 'waravu. Ike haha huriji erapo 'anaa kwahuniji ja ju'ava. Pu areri ijihuni tú*n*a'ijaho unenu pina pavehuna.
5 'Enakaivo ja irá juhahunijaho Na ja 'warahuna. Godi ka'ene areri 'anaa kwavakavi'i pi'onama'e veni vahuniji juha'avara. I'a Na ja 'waravu. Hua'e juha'avara.
6 'Enakaivo 'ú ea uka iropu ma'u'u maa toia no'o 'imejure? 'Ena'avo Godira ijí uka ma'u'u maa kajija hena ki'eju'e hijura.

7 'Ene ijí joni húmata sapasa icharo namujaho Hu nihena kamu. 'Enakúne ja paju'avara. Ijihuni maijaho jara uka ma'u'u maa kajija asitahara.

Keriso Nimai Rone 'Warahuna Ho Pataarohunijina (Matiu 10:19-20, 32-33; 12:32)

8 'Ena'omo Na nimaa ja 'waravu. Ea irara Na ronareje ea mapoka puni una'i 'wara'amajaho Emaa Puni Harihijara 'u'o ea kaji rone kahino akúpa 'ahi Godoni 'ona oji'ini jihipuni una'i nahama 'warahuna.
9 'Enakaivo ea irara Na hemihareje ea 'aho'a panaja'amajaho ea kaji 'u'o Godoni 'ona oji'ini jihipuni una'ijaho panahama 'warahuna.
10 'Ene ea irahipo Emaa Puni Harihi jihuna'i ira sisea 'wa'avajaho puni sisea vwihanie arehuna kaivo Godoni 'Aveni jihuna'i sisea 'wa'avajaho Hu niho'o puni sisea pavwihana arehuna.
11 'E'eje pu ja 'eka va'e Sinakoku 'ajohi'ina 'ee ea mama'ini jihipuni una'i nama'iro va'a ki'avajaho vu'a raka ka'ene 'warahunijaho oja pahi-ana'avara.
12 Ijihuni maijaho ijí vea muka kajino iraka ka'ene jara 'warahunijaho Godoni 'Avenijara naja'eje 'warahuna 'iamana.

Uneunecha Rukima'ura Ka'ene Puruva Reji'inijihuni Haa

13 Ea pini ijí ea rira kajino ijá 'wama Najahi'ine nuni poka 'wave nuni aachia ka'ene nuni omijara irechamaji ahaama nuna vajihama 'wamana.
14 Hu ijá 'wama Ea ikera! Ea irara Na joni 'otuae hehuna iji pijihane? 'wamana.
15 Hu pu ijá 'iama 'Unama ani ani'ina ka'ene niho'o ituname urarena parajujija hami 'ajohe ki'avara. Ijihuni maijaho ema ijihuni hiijaho kukua mapoka ka'ene huni navujipo reje hihuna pana 'iamana.
16 'Enarena Hu ike haakaho 'waramarena pu ijá 'iama Ea 'iruma niho'o mapoka ani reji'ini jihuni mwe'i soa savu'e juara 'urina paranana.
17 Hu hine hu husumano vwihanu va'o ijá rona Nara nuni 'iruma'e irechahuni ruha itu'ona paranana'omo na ichá ve'eju ronana.
18 Hu ijá rona Na ika'ina'e ve'eju. Na nuni ara tirasame mama'ina'e vene ijino nuni 'iruma 'ee kukua 'aho'a irecha'eju ronana.
19 'Enarena hu ori'ini ijá rona Na niho'o ea teamanima paraji'ina renareje na hi'eju. Na uneunecha ka'ene juara mapokijino ura renia parahunijaho 'ekuta. 'Enajihuna'e masuani hine 'iruma ine 'ee toa kisina ine teamani'eje hi'eju ronana.
20 'Enakaivo Godira ijá 'wama Ike niho'o vwiha pa'akera. A iviasi na'iakino kwa'amajaho ea irara ike kukua ka'ene ara irechama hinujaho 'eka'ena 'wamana.
21 'Enajihuna'e ea ka'ene mwe'a kakino uneunecha mapoka rukina renujaho hu Godoni una'ijino areri uneunecha pa'ana'e renuna.

Godi Nimaa Vetihunijina (Matiu 6:25-34)

22 'Enarena Hu Huni tisaiporu ijá 'iama Na ja 'waravukúne jara ichá'ina hihunijaho pavwiha'avare 'ee ika'ina pavwiha'avara. Nú 'iruma iraki i'eja pavwiha'avara. 'Ene joni haha ika'ina pavwihana 'wahuna.
23 Nú iraki núni haha nuha'ara'eja? pa'wahuna kaivo ijí 'iruma kajara venuakame majama hihuna pane 'ee ateha kajara venuakame majama hihuna pana.
24 'Enakúne ikaho vwihaha. Uka ka'ene jaijasaha oju kare kiha. Pu niho'o puni 'ina pa'one 'ee puni 'iruma pa'eke rira kwino ahuma irechavu kaivo Godira 'iruma vajihu. 'Enakaivo jara uka niho'o asitaha parajara.

25 Ja ea irahipo hine vwihananavi'i temuka ape'avajaho 'ú ijí temuka kajara veje joni hia vea pina kú'o huri ranave hi va'eja?
26 Ja uneunecha ma'u'umai areri pave'avajaho ja irakijihuna'e une-unecha 'aho'akija vwihajo?
27 Ike heha sinara ka'ene nechi orijija ma'opuipo 'urijura kaivo pu opuina harura pavene 'ee opuina majikaria pamarasahura. 'Enakaivo Na nimaa nimai ja 'waravu. Saramaniho nitama huni haha sarira 'enana kaivo ijí hura sarira ka'ene 'enajaho areri sinara huni nia vaja'e kimuja'ina paasimana.
28 'Ena'omo Godira sinara ka'ene iviasi mai'o navura'omo niari ato'uve veni rehunijija 'ajoha'amajaho Hu ichá'ina'e ja 'ajohahuna vwihajo? Ema ka'ene joni nimairoa ma'u'umaakije!
29 'Enakúne jara 'unama ka'ene 'iruma 'eka ine 'ee toa ihunijaho pahine sarame vwiha'avara.
30 Ike uneunecha kijahija ea ka'ene kwaa ara mapokakino hijujija hina saravura. 'Enakaivo joni Oma ka'ene kahi akúpa 'ahi hinujara une-unechaka mapoka ka'ene ja pivusahujija nihe paranuna.
31 'Enakaivo ja maraku'a Huni ara 'unamiji 'ee Huni 'unama ka'ene arimaiji saravakame iji'a uneunechaka mwe'akaki jara pivusahujaho Hura vajihuna.

Akúpa 'Ahi Kukua Rukina Rehunijina (Matiu 6:19-21)

32 'Enakúne eakije niho'o patea juna'avara. Ijihuni maijaho joni Omijaho ura rene teamama para'eju'e Huni arijaho ja mihu.
33 Joni uneunecha 'eke 'imenareje monijaho ea ka'ene 'iruma pa'ajihi vajiha. Ja ojono tuja ka'ene panapavi'iniji 'eka'avara. 'Ee joni uneunecha kahino akúpa 'ahi irechave ea panesi eke kapura pa'uhusa'avara.
34 Joni uneunechaka mamaa kajipo na'avari tinijikano joni oja 'ee vwihijaho 'u'o ijí nahuna.

Pwea 'Aiha Veji'ine 'Ee Amairiaravi'inijina

35 Ja joni kukua same amairiarama parane joni naheha 'ena pijinamie hana'eje hiha.
36 'Ene areri pwehwapo puni natohwijara ea mai'o napasi nejuji-hipuni sori va'ana'e ro'amarono 'ajoha hijuja'ina. Hu roe vwicha 'ana'ana'amajaho pu vwicha ni'aha kwino tirasamahuna.
37 Pwea ka'ene puni natohwijara kú'o 'unama ro'amarono amairiarame 'ajaha hijujija niho'o teamana'eju'e hiju. Na nimaa nimai ja 'waravu. Hu huni ateha apúsame 'warave asuma hi'eje hura 'iruma 'eke vajihe ihuna.
38 'Ena'omo Hu na'ia rimai ro'ena 'aho sú'usú'u vea aharasa'amaji ro'amajaho pwehwaha ka'ene niamairiarame areri rena hijajija tea-manahuna.
39 'Enakaivo ja niheju sea anesurijara he'eje nesa apeji'inijara vea muka irakiji roe nesa ape'iro'ipisa hu tanurahakame hu paroe huni sea ruarahe nesa apeja'a.
40 Ijihuni hahi amairie nirisave areri rena para'eje 'ajaha hi'avara. Vea muka ka'ene Ema Puni Harihijara rohunijaho ja pakame paheji'inakúne ijá ve'avara 'iamana.

Pwea Ka'ene Uchaha Pa'aji'o Uchaha Rukiniji'o Puni Vu'a (Matiu 24:45-51)

41 Pitara ija 'wama 'Ú Natohwe A núa'e haakaho 'warumu 'uho eaka mapokakihi 'waramo? 'wamana.

42 Natohwijara ijá 'wama 'Ú pwea irara pasevi'ina 'ee vwiha hami vwihaji'ine huni natohwijara huni pwea 'ajohe 'iruma vea 'ahi areri vajihuna'e ranamane?
43 'Enareje pwea irara kaukaraa kaji hine veji'i hi'eje vea ka'ene huni natohwijara ro ka'amajaho hu merajahuna.
44 Na nimaa nimai ja 'waravu. Hu ranave huni kukua mapoka kajija maho'o hura 'ajohuna.
45 'Enakaivo pwea siseijaho hu oja vaji ika ronu nuni Natohwijaho paro'eju'e 'aha jora renu ro'ika'i aneja vena huni pwea parui napari 'anie 'ee 'iruma ma ina hine 'ee toa sisea ine nana'ena.
46 'Ene Hu hine ijí ve'i kaivo pavwihane pave'eje Huni Natohwijaho ro 'e'uhuna. Vea muka ka'ene Hura rohunijaho pakame paheji'ina. 'Enareje Hura heha eha mahareje ranave ea ka'ene ira'asini jihipuni tini ijino vahuna.
47 Pwea ka'ene huni Natohwijara 'waramujaho henareje paamairiarava 'aho huni natohwijara iraka ka'ene 'waramuji pavenajaho niho'o 'aha mapoka hijahuna.
48 'Enakaivo pwea irara uneka sisea ka'ene hu puruva re'eme venana re'amajaho eha ma'uako apehuna. Ea irahija'e uneunecha mapoka vaji'amajaho hu areri vajiha kaja'ina'e 'ekahuna. Ea irara niho'o mapoka mapoka'e vajihujaho ea kajaho areri vajiha kaja'ina'e mapoka mapoka 'ekahuna.

Jesura Veju'e Ahaavura
(Matiu 10:34-36)

49 Na mwe'akake veni 'ena apena jae re'amarono routa. 'Enakaivo iviamai kakaro re'ipisa areri rena paraja'a.
50 Na vea kisini vaji va aruhuna namu. 'Enajihuna'e ijí hine vwihajujaho nuni oja ahisina'e renuna'omo ijara ro pa'arehuniji kavi'i hiju.
51 Ja vwihajujaho Na matauma hihuniji apene iki mwe'i route? Na nimai ja 'waravu. Matauvi'ina pana kaivo Na ahaama hihuniji apena routa.
52 Iviamaikaka renareje kachi'ina iropu re'avajaho no'opisu 'urine no'ohe'i irechamia va'e no'ohe'i 'urine no'opisu irechamia vai'ina rehuna.
53 Omahi hariaha ninave 'ee hariahi omaha ninave 'ee oahi 'apajaha ninave 'apajahi oaha ninave sasahi sasaha ninahuna. 'Eje pu ahaama hihuna 'iamana.

Veiji Hena Kahuni Vu'a
(Matiu 16:2-3)

54 Hu ea mapoka kajija ijá 'iama Ja 'imitia ka'eju'e vea 'onuja'i savu'e kavujaho ja ni'aha kwino ijá neha pi'i venu 'wa'eju'e neha pinuna.
55 'Enakaivo ja he'eju'e asiasia kama'ahuni rene ikikahi 'anau'e hejujaho vea 'e'ui venu 'wa'eju'e vea 'e'ununa.
56 Ja ira'asinakije! Ja akúpa 'ee mwe'a kimare'e ijihuni maijaho 'waravura kaivo 'ú ja iviamaa iraka ka'ene rejujaho pakivo?

Ea Ka'ene Onuna'i Sena Venuji'i Amairina'amana
(Matiu 5:25-26)

57 Ja irakijihuna'e ojono irakijara nimaijaho pa'eke mina vene kivo?
58 'Ene ei pini a 'otua veta'iro vejakame ja no'o 'unama toi va'avajaho ja hu hu'úmo 'wame amairi'avara. Ijihuni maijaho hu a apena va'e 'otua veji'ina natohwi jihuni ija tahi ranamaa ve'enakúne. 'Ejakame ijí 'otua veji'ina natohwa kajara hirisima mihakame pu apena va'e tipura ranamahuna.

59 Na nimai ja 'waravu. Ja ijí pu pu'úmo pa'wame amairi'avajaho ja ijí tipura kajino hinu va'o 'imeja pa'are'eje ijí roe samai usehuna 'iamana.

13

Joni Sisea Are'avajiana Vo Kwamasahuna

1 Vea kajino ea 'aho'a ijino hijara'omo pu Jesuho ijá 'wava Karari ora 'aho'a hine Godoni swasa'e ve'eme Pairatira 'anie puni 'aa swasa ka'ene pura vejajihuni toi ahumana 'wavara.
2 'Ejume Hu eha vene ijá 'iama Ja vwihajujaho Karari ora ikihi puni siseijara vu Karari 'aho'a puni sisea asitaha raka?
3 'Enakaivo Na ja ijá 'iavo Pana! Ja joni sisea pavwihane ta'arohe nahama 'wara'avajaho ja 'u'o ija'ina'e kwamasahuna.
4 'Enakaivo ja vwihajujaho ea 'aho'a (18) ka'ene Sairoami ari 'aume 'aniume kwamasaha jihipuni siseijara ea ka'ene Jerusaremi hijujihipuni siseijaho asitahane? 'iamana.
5 'Enakaivo Na ja ijá 'iavo Pana! Ja joni sisea pavwihane ta'arohe nahama 'wara'avajaho ja 'u'o ija'ina'e kwamasahuna 'iamana.

Tavo'a Ka'ene 'Ina Pa'ajina

6 'Enarena Hu haakaho 'waramarena ijá 'iama Ea pina tavo'a huni juasi'i 'onavume naminuna'omo hu va'e maa 'eka amena i'i 'ahau'e va'ujaho mai parenuna.
7 'Ena'omo hu huni juara'e 'ajohi'iniji ijá 'wama Na juara no'opisu 'ina 'eka'irono saravuta kaivo pina paapejuta. Ijihuni hahi mwe'a'e nisamukúne vwina pi'onama 'wamana.
8 'Enakaivo ea ka'ene juara kaji 'ajohi'inijara ijá 'wama Natohwe! Maka'eje juara kwinu namijakame Nara 'úsia aneja kajino irechavakame mara'amana.
9 'Ejakame juara pinijino tavo'akara maa re'amajaho mavarasa'ina'e rehuna kaivo maa pare'amajaho vwi'eju 'wamana 'iamana.

Sapati Jesura Napara Túpa Irivi'ina Vejume Maranaajina

10 Na'ia pina Jua puni Sapatia veijino Jesu Jua puni Sinakoku vaji hine najahana.
11 'E'eme napara pina juara mapoka (18) 'avena sisei vejume huni túpa nivunama navukame arini namina ohuna areria pana.
12 'Ejume vea ka'ene Jesura kamarena 'umejume roume ijá 'wama Napara karere oni atama iviamaa maranau 'wamana.
13 'Enarena Huni ija haha 'ahi ranavume ni'aha kwino huni túpa arira'e rejume Godi ta'arohana.
14 'Ejumakame ea natohwa ka'ene Sinakoku 'ajohi'inijaho Jesura ea vejume Jua puni Sapatia veijino marajumakame ajimana. 'Ejume Hu ea kajihi ijá 'iama Ja na'ia iropu kwinu vajijino kaukaraa vehunakúne ijino roajivakame veje marania'a kaivo Jua puni Sapati veijaho paro ve'avara 'iamana.
15 'Ejume Natohwijara eha vene ijá 'wama Ea ira'asinakera ja ea kwinu kwino Sapati veijino joni toniki 'ee purumakau toa hu'ipisa ja Sapatia vea'omo parasame ahema apene va'e toa maha ija'a raka?
16 'Ena'omo iviamaa ike Eparahami oni 'apajakaho Setani rosavu'e juara mapoka (18) pa'arenajaho hu areri Sapati veakaho paveje mara'ena? 'wamana.

17 'Enaka'i Hura eha ka'ene 'waramajara vejume ea ka'ene Huni nakijija junamana kaivo ea mapoka'e Hura uneunecha ka'ene venajihi kimareja teamanavume mari'uvara.

Kwava 'Ina Huni Haa
(Matiu 13:31-32; Maka 4:30-32)

18 'Enajihuna'e Hu ijá 'iama Godoni arijaho icháine? 'Ú Na Godoni arijaho irakijino mina veji'i 'warahune?
19 Godoni arijaho areri kwava 'ina sa'ina. 'Ena'omo emai apena va'e huni juasi'i 'onamana. 'Ena'omo riamare'e niho'o icha natohwa'e reju'e ukapo roe ijihuni anuama 'ahijino nesa vene hijura 'iamana.

Isitia Huni Haa
(Matiu 13:33)

20 Hu kú'o ijá 'iama Na Godoni arijaho irakijino mina veji'i 'warahune?
21 Ijaho areri napari isitia ka'ene harava 'eke puretia venare'e 'onahukame hwena ajivuja'ina 'iamana.

Vwicha Ma'u'uijina
(Matiu 7:13-14, 21-23)

22 Hu ara mama'ina 'ee ma'u'umaa ijino najahi'i Jerusaremi va'i 'ahaume va'ana.
23 'E'eme ea 'ahopo ijá 'wava Natohwe ea makwinu kwino majama hihuna apehuna raka 'wavara. 'Ejume Hu ijá 'iama
24 Na nimai ja 'waravukúne hami hami vena kamareje vwicha ka'ene niho'o ma'uatituijaho va'e aru'avara. Ea mapoka'e aru'i 'ahie vehuna kaivo mai'o areri parenahuna.
25 'Ejume sea anesurijara 'urine vwicha kuna'eje ja ma'ahi namine vwicha 'ana'anae ijá 'wahune Natohwiji vwicha tirasamúha 'wave anesurijara ijá 'iahune Na ja suja. Ja ichihi rene roajivajaho na pahena pakivurakúne 'iahuna.
26 'Ejakame ja ijá 'wahune Nú oni una'i 'iruma ine 'ee toa ijura. 'Ee a roe nuni ari ma'ahi vu'a najuhuna 'wahuna.
27 'Ejakame Hu kú'o ijá 'iahune Ja ichí rene ro'ajaho Na suja. 'Enakúne ike sisea veji'inikije usema va'ajiha.
28 Ja ruha ka'ene niramarume upaja ja'i'uji'i nahunijino hiji'i Eparahami ho Aisiki ho Jekapi ho 'ee poropeti ki'eje Godoni ari 'uraha oja kihuna kaivo jajasu ato'aruma'e usehuna.
29 Ea ka'ene vea ajimuja'i hijura vea 'onuja'i hijura kama'i hijura 'ee kaha'i hijujipo roe Godoni ari 'iruma ine hihuna.
30 Heha! Ea ka'ene iviamaa túchamai rejujija urasahuna 'ee ea ka'ene urasahujija túchamai rehuna 'iamana.

Jesura Jerusaremi Oja Mahajina
(Matiu 23:37-39)

31 Vea nikwinu'ina kajino Parasia 'aho'a Jesuni roe ijá 'wava A iviamaa ikaho are'i kaivo kwai pini va'amana. Ijihuni maijaho Herotiho A 'ana'i 'ahaukúna 'wavara.
32 'Ejume Hu ijá 'iama Va'e 'ua nea kajaho ijá 'waraha. Na 'avena sisea siome ato'aruma'e 'ee atama ani ani'ina'e iviasi ea veju'e maranie 'ee niara 'u'o venareje nitui Nuni kaukaraa pa'arehuna.
33 'Enakaivo iviasi aneja vene va'ira'omo niari 'unamutoi va'iri nitui va 'e'uhuna. Ijihuni maijaho poropetia kajaho samaumaa pa'anaahuna kaivo Jerusaremi vaji 'anae kwahuna.

34 Oo Jerusaremi ore Jerusaremi ore jara poropeti kaˈene irechami-
ume joni vuˈajija ˈaniume kwamasahare ˈee ea ˈahoˈaka irechamiuˈe joni
vaˈajaho muni ˈaniume kwamasahara. Naˈiaka mapoka kikano Na ura joni
sesamaa aherame rira kwino irechaˈi ˈahiuna. Areri ˈuˈorapo ˈuˈuhwahaˈe
huni taha vaji irechavuˈe ahuma hijujaˈinaˈe veˈiro vejujaho ja nihoˈo ura
parenaura.
35 Heha! Joni ara kajaho josu pareˈeje ranave savasa rehuna. Na ja
ˈwaravu. Ja Na nihoˈo pakimu vaˈuˈe ijiˈa ja ikaˈina ˈwahuna. Natohwijihuni
iha ˈahi ea kaˈene roujaho merajaho ˈwahuna ˈiamana.

14

Sapati Jesura Atakina Vejume Maranajina

1 Sapati vea kwino Jesuho Parasia ea natohwa pipuni sei ˈirumaˈe iˈi
ˈahaume vaˈeme ea mapokaˈe Hu ˈajohareja vevirinavara.
2 ˈEˈeme ea pina kaˈene haha hwejiˈinijara Huni unaˈi hinana.
3 Jesura eha vene roia ˈee Parasia ijá ˈiama Mosisi oni tamana ea Sapatia
vei veje maranihunijaho areri rehuna ˈwarumana ho pane? ˈiamana.
4 ˈEnakaivo pu ira paˈwaravume Hu ea kajaho vejume marajumakaviˈi
ranavume vaˈana.
5 ˈEnarena Hu pu ijá ˈiama Ea pipuni harihina ho purumakaui Sapati vei
ˈmaˈoi oˈipisa ja ea pina pavaˈe ˈenapi ranavaˈa raka? ˈiamana.
6 ˈEnakaivo pu ijihuni eha areri paˈwaravara.

Masuani Hine ˈEe Ea Hami ˈAhihunijina

7 Vea kaˈene Hu kivume ea kaˈene ˈwaravume roajipo ruha mamaa kaˈene
ea mamaˈinapo hijuri ruhiji ˈeke hiˈirono nirie ˈojuma kimarena Hu aneja
vene haa ikaˈina ˈwaramana.
8 Ea ˈahopo ja napara maiˈo ˈwahajihuni sori vaˈavajaho ruha kaˈene ea
mamaˈinapo hijuri ruhijija paˈeke hiˈavara. Ijihuni maijaho ea niˈina pina
kaˈene hura ˈwaramajara roˈamajaho a ˈuriˈeje eakara ruhakaho hinama.
9 ˈEa kaˈene ja noˈo ˈwaravuma roajara roareje a ijá ˈwahune Ruhakaho
ea ike aremaha ˈwave a nihoˈo junaˈeje va túnaˈi hiˈena.
10 Vea kaˈene ea a ˈwarave vaˈamajaho vaˈe ruha kaˈene túchama ijí apena
hiˈamana. ˈEˈirakúne ea kaˈene a ˈwaravume vaˈajara roˈamajaho hu ijá
ˈwahune Napura nune kahakaro ruha maa kahi va hina ˈwave ijiˈa ea
mapoka kaˈene ˈaijua rori hijujija a kame taˈarorahuna.
11 Ea irara oriˈini huni pinana ahasiriˈamajaho vetie hu ajurana ohuna.
ˈEnakaivo ea irara oriˈini ajuarana oˈamajaho vetie huni pinana ˈurihuna.
12 ˈEnarena Hu ea kaˈene huni sei ˈwaravume vaˈajaho ijá ˈwama A ea
ˈahoˈaˈe ˈiruma vajiˈi veˈamajaho oni napuhija vwehija amuhija ˈee ea
kaˈene ˈiruma ani rejiˈinaka oni rori hijujija vejuroˈi pu a eha vetaˈejakúne
paˈwaraˈamana.
13 A ahaja iˈi ˈahae veˈamajaho ea kaˈene uneunecha paˈana iriviˈina nia
supaviˈina ˈee atama ˈuniraviˈina ˈumenaˈamana.
14 ˈEˈirakúne a merajaˈamana. Ijihuni maijaho pu oni eha areri pavehuna.
Vea kaˈene ea mamaa kaˈene kwamasahajipo ˈuriˈavajino a eha vajahuna
ˈwamana.

Sora Niˈimaˈura Ijuri Haa
(Matiu 22:1-10)

15 Ea pina ijino pu puˈúmo hinanaˈomo ijara henarena Hu ijá ˈwama Ea
irahipo Godoni ari ˈiruma ihunijaho nimerajihane? ˈwamana.
16 ˈEjume Hu ijá ˈwama Ea pini ahajaˈe iˈi ˈahaume ea mapoka ˈumenana.

17 'Iruma'e ihuni veijino ea ka'ene ahaja anesurijara huni pwea ranavume ea ka'ene puni ona'e vejajihi ahera'irono va'e ijá 'iama Roha! Uneunecha amairiaravarakúne roajiha 'iamana.
18 'Enakaivo pu ea kajija niho'o 'unama ani ani'ina mapoka'e saravara. Ea pini pwea kajaho ijá 'wama Na mwe'a maiu'ina'e 'imejuta'omo ijí ka'i 'ahiu'e va'ukúne maki'eje va'uma 'wamana.
19 'Ejume pini ijá 'wama Na purumakaua iropu 'imejuta'omo na ijí 'eka irechama ki'i va'ukúne maki'eje va'uma 'wamana.
20 'Ejume ei pini ijá 'wama Na iviamaakano napara 'wahuta'omo iji-huna'e na pavuhuna 'wamana.
21 'Ejume pweijaho 'unama va'e huni natohwijaho ijá 'waramana. 'Ejume huni natohwijaho ajivume huni pwea ijá 'wama Marako va'e 'unamutoi 'ee ara mama'ina puni utorijino ea ka'ene 'iruma pa'ana 'ee irivi'ina 'ee nia supavi'inijihi aherame roa 'wamana.
22 'Enarena ijí pwea huna kajara ijá 'wama Ara 'warimajaho na nivejuta kaivo ruha mapoka'e navu 'wamana.
23 'Ejume natohwijara ijá 'wama Va'e 'unamutoa 'ee juara arijino ea kimareje 'warave roa kame nuni sea itu'onama 'wamana.
24 Na nimaa 'waravuta'omo ea ka'ene nara marako ona vejume paroajija 'iruma ikehuni sahura paihuna 'wamana 'iamana.

Tisaiporu Rehuni 'Ahijijina
(Matiu 10:37-38)

25 Ea mapoka Hu tamatihe va'eme Hu ta'arohe ijá 'iama
26 Ea irara Nuni ro'i 'ahae ve'amajaho hu omaha oaha huni napara harihwaha ma'ipwaha 'ee huni haha 'u'o ori'ina pase'amajaho hu Nuni tisaiporua areri parehuna.
27 Ea irara Na'e 'ararihie sisea piunamareje niho'o pakisina rene nami'amajaho hu Nuni pwea rehunijaho areria pana.
28 Ea irara ara'e ve'i 'ahaujaho 'ú hu marako asuma hine monia icharo 'imene 'ee monia areri reje 'imé parahuniji vwihanune?
29 Vejuro'i hararu ve'ika'i pavesirihe ea mapoka kama 'ijahareje ijá 'wahuna
30 Eakaho nami'une ve'irepuna'i venana kaivo hu pave para'eju'e namu kaji kaha 'wahuna.
31 'Enaho kini irara kini pina'i 'ara'i venujaho 'ú hu marako paasuma hine pira'aramuva'o huni ea mapoka (10,000) ijaho 'ee pipuni ea mapoka (20,000) ka'ene hu hu'úmo 'ara'iro roujaho hu areri rehunijaho kama henare'e iji'a va'une?
32 Hu areri harura pare'amajaho ea irechave pura va'e ea natohwa pina mai'o kwaa jori ro'eje piuname ruramareje are'ika'i mataume hiha 'ihuna.
33 'Enajihuna'e ja ea irara huni uneunecha mapoka ka'ene navujipo pase'amajaho hu Nuni tisaiporu areri parehuna.

Misa Vwea Pa'ajina
(Matiu 5:13; Maka 9:50)

34 Misa niho'o mamaa kaivo vea ka'ene ijihuni vwea pa'are'amajaho 'ú ichá veje vwea vukú'o re'ena?
35 Ijí misa kajara mwe'a usetie mwe'a marahuna pane 'ee teachaha usetie teamarahuna pana. 'Enakúne ea irara ataa rukina re'amajaho ataa apúsame he'amana 'iamana.

15

Sipia Raname Savajina (Matiu 18:12-14)

1 Naˈia kwino ea kaˈene takisia apejiˈina ˈee ea sisea mahoˈo roe Huni rori vuˈa heˈi roara.
2 ˈEjume Parasia ˈee Sikuraipi nihoˈo hine suiˈi ijá ˈwava Ea ikaho ea sisea aherame pu puˈúmo ˈiruma inuna.
3 ˈEjumakame Hu ike haakaho ˈwaramana.
4 ˈEnaˈomo ja ichá'ina vwihajo? Ei pini sipia mapoka mapoka (100) namiˈiraˈomo kwinu pakaˈipisa hu ichá vejaˈe? ˈÚ hu ˈahoˈa kaˈene (99) ijija huriˈi irechamiˈi kaivo vaˈe kwinuˈwi savaˈa raka?
5-6 Vea kaˈene hu piunamujaho teamavuˈe apene twaitoi raname rouna. Vea kaˈene ari roujaho napuhwaha ˈee ea kaˈene huni ara rori hijujija ijá ˈiama Na nuni sipia kaˈene ranama savujaho nipiunavutakúne nú puˈúmo mariˈuha ˈiamana.
7 Ea arira kaˈene (99) ijija pana kaivo ea kwinuˈwi huni sisea nahama ˈwarame taˈarohujaho akúpa ˈaha nihoˈo niˈimaˈura mariˈuvura.

Monia Ranama Savajina

8 ˈEnaho napara pina monia siriva iropu ropu naˈiraˈomo oma kwino ˈoˈipisa hu ichá'inaˈe vejaˈe? Hu ira ˈene túa anasaviˈi masuanuˈwi sea vajaka mapoka kajino tinuvaˈo kame apejaˈa.
9 Hu ijí kama apeˈama jihunaˈe huni napuhija ˈee ehwaha ˈumenae roajima ahuma hijakiviˈi hu pu ijá ˈiava Nú puˈúmo mariˈuha! Ijihuni maijaho na nuni monia kwinu ranavujaho na nikame apejuta.
10 ˈUnama nikwinuˈina kajino Na ja ˈwaravu. Ea sisea kwinu huni sisea vwihane temuvume nahama ˈwarama jihunaˈe nihoˈo Godoni onaˈojiˈina puni unaˈi teamarasahe mariˈuvura ˈiamana.

Hariha Ranama Savajina

11 ˈEjume Hu ijá ˈiama Ea pina harihwaha noˈoheˈina.
12 ˈEnaˈomo ˈuˈuijara omaha ijá ˈwama Amo nuni aachiˈijaho iviamai vajiha ˈwavume omahi aachia punijaho ahaame pwinaˈa ˈuˈuaˈe vajahe ˈee pwina pokaˈe vajahana.
13 ˈEjume naˈia josua paˈareˈeme ˈuˈuijara ˈurinajaho huni kukua mapoka kajaho ˈeke kwaa jori vaˈe hine huni kukua mapoka kajaho majikarino hine atoˈaruvume paranana.
14 Hu monia mapoka kaˈene hununaˈi navajaho nihoˈo atoˈaruma paranana. ˈEˈeme kwaa ara kajaho ora vea niˈimaˈura rejumakame matunaˈe hijara. ˈEjume hu matupunaˈe pivunanamana.
15 ˈEjume hu vaˈe aea pihuni kaukaraˈe veˈi ˈahaume ˈwaravume hu ranavume vaˈe huni maha mapoka ˈajohaˈi vaˈana.
16 ˈEjume hu ijí asuna kaˈene mahaˈe vajihaji kimajaho nihoˈo mamaaˈe rejume iˈi ˈahaana. Ijihuni maijaho ea hu ˈiruma ihuna pavajahara.
17 ˈEjumakame hu hine vwihanu vaˈo ijá rona Ea kaˈene nuni omijihuni kaukaraˈe vejujija ˈiruma mapokaˈe iˈejuˈe na iviamai ike matupunaˈe kwaˈi ˈahiuˈe veju.
18 ˈEnaˈomo na iviamaa ˈurina vaˈe amoho ijá ˈwahune Amo na Godiho siseˈi ˈahaˈe ˈee A siseˈi ˈahauta.
19 ˈEnakúne na oni hariha paˈwiˈamana kaivo ara ea kaˈene oni kaukaraˈe vejujihi ˈahiu jaˈinaˈe ˈahiˈamana ˈwahuna ronana.

20 'Enarena hu 'urine omahoni 'unama va'ana. Hu mai'o kwaa jori ro'eme omahi kamarena natohwa'e temuvume ariha ninuma va'e hariaha aharu 'oname ura mina vene nirisamana.
21 'Ejume hariahi ijá 'wama Amo na Godiho sise'i 'ahae 'ee a sise'i 'ahauta. 'Ena'omo na oni hariha 'wihunijaho mai'o areri parenu 'wamana.
22 'Enaka'i omahi pwehwaha ijá 'iama Mamako va'e ateha mavarasa'inijino apena roe apúsamaha. 'Ene rinia apena roe arinamahe 'ee mumora hwana hwanamaha.
23 'Enareje purumakau 'u'ua poma paraji'inijino 'anae iji'i temarasaha.
24 Ijihuni maijaho hariha nunakaho nikwamana kaivo 'urina roana 'ee hu niranavuma va'e paranana vo vukú'o piunavuta 'iamana. 'Ejume pu aneja vene ahaja iji'i niho'o temarasaha parajara.
25 Pu hine 'iruma'e i'eme hariha ka'ene pokijaho juasi'i 'urahonana. 'Ena'omo hu 'uname ara rori roi'i chaja irumuna ka'ene javavajaho henana.
26 'Ejume hu pwea pina 'umejume roume apoma ijá 'wama Kahaho iraka'e vejo? 'wamana.
27 'Ejume pwea kajara ijá 'wama Oni 'u'uijara unenu'u pina pare'eme 'unama roajihuna'e omuni purumakau 'u'ua poma paraji'ina 'anae inare'e ijihuna'e irano'a apeju 'wamana.
28 'Ejumakame hariaha pokijaho niho'o ajima parajume sei vahuna ura parejume omahi ariha roe pokijara va'e sea vaji aji'amarono 'ejahaana.
29 'Ejume hu omaha eha vene ijá 'wama Na juara mapoka'e ikino a hu'úmo hine oni pwea puna'i kaukaraa vejura. 'Ene mai'o na'ia kwinu a papataararorahuta. 'Enakaivo a iraka'e na mihane? A niho'o kotia kwinu'wi pamihume na napuhu nú pu'úmo 'iruma vene ijuta.
30 'Enakaivo ike oni hariha kajaho ara kukua ka'ene vajahajaho 'eka va'e paranaha'e saravi'i ato'aruma parane kú'o 'unama rou'e a purumakau 'u'ua povi'inakaho huna'e 'anaana 'wamana.
31 'Enakaivo omahi ijá 'wama Nuni harihe a ikino nú pu'úmo hinujihuna'e uneunecha mapokakija nunijaho ona.
32 'Enakaivo nú iviamaa 'iruma ine teamanuhuni jihuni maijaho oni 'u'uijaho nikwamana kaivo vukú'o 'urine 'ee niranavuma va'e paranana vo iviamaa kú'o kavara 'wamana 'iamana.

16

'Ajohi'ina Ka'ene Ariramaa Pa'ajina

1 Hu Huni tisaiporu ijá 'iama Ea pina kukua ani reji'ini ea pina apene huni monia'e 'ajo'amarono ranamana kaivo hu he'eme ea 'ahopo ijá 'wava Ea ka'ene oni monia 'ajohi'inijaho monia majikarino ato'arumu 'wavume henana.
2 'Enarena hu 'umejume roume ijá 'wama Vu'a ka'ene ike 'wavu'e na hejukaho nimaae? Na a ranama'iro vejukúne iviamaa va'e nuni monia ka'ene ichihichihi va'ajihuni 'unamijaho amairiu va'o apena ro najiha kavuma 'wamana.
3 Hu ijá rona Nuni natohwijaho na'e ranami'i venuna'omo na vi ichá ve'eju ronana. Na harura pana'omo na mwe'a areri pa'uhune 'ee na va'e ea'e jarirahuna junimu.
4 Na kaukara ranami'eje nara iraka ka'ene vehunijaho na nivwinimu. Na kaukara ranami'avajaho napuhu nupo 'ajorime puni sei aherima ajihuna.

5 'Enarena hu ea ka'ene huni natohwiji monia vajahunijija 'umenaume roajivara. 'Ejume ea pina apoma ijá 'wama A 'weru icharo nuni natohwa vajahane? 'wamana.
6 Hu ijá 'wama Na 'weru mapoka mapoka (100) 'ekuta 'wamana. 'Ene hu ijá 'wama Ara moni icharo vehuni heha ijaho ikenakúne asuma hine (50) vena 'wamana.
7 Hu ea pina apoma ijá 'wama A nuni natohwijaho icharo vajahane? 'wamana. Hu ijá 'wama Na 'witia pekia mapoka (100) 'ekuta 'wamana. 'Ejume ea ka'ene ijí kaukara 'ajohi'inijara napusa'i 'ahauma ijá 'wama Ara moni icharo vehuni heha ijaho ikenakúne asuma hine (80) vena 'wamana.
8 Ea ka'ene kukua anesurijarahara ea ka'ene kaukara 'ajohuji kamarena ijá rona Niho'o pisivie paraju kavu ronana. 'Enarena hami vwihaha. Areri ija'ina'e ea ka'ene mwe'a ikino hijujaho 'unama ija'ina'e ea pisimiura kaivo ea ka'ene hanaji'ini hijujija ija'ina pavejura 'iamana.
9 'Enarena Na ja 'waravu. Monia puni 'unama ariri jihuniji napura ve'irakúne ijara ni'ajihe sisea pave'avara. Ijihuni maijaho 'unama ija'ina'e vene ni'ajihareje ara ka'ene majama hihunijino vahuna.
10 Ea irara uneunecha ma'u'umaa hami vene ihajinanamujaho hu une-unecha mama'ina 'u'o hami vene ihajinanamiuna. 'Enakaivo ea irara une-unecha ma'u'uma 'eke arira pavenujaho hu mama'ina 'u'o arira pavenuna.
11 Ijihuni hahi ja monia ka'ene 'unama sisei jihunijaho arira pa'ajo'avajaho ea irara monia ka'ene aririjaho ja vaji'ena?
12 'Ene ja uneunecha ea 'ahopunijija hamia pa'ajo'avajaho irara vu jona rehunijaho vaji'ena?
13 Pwea pina mai'o mama'ina no'ohe'i puni kaukara pavehuna. Hu ea pina oja ma'ika'i pina sehuna. 'Ee ea pina teama'i kaivo pina sehuna. Ijihuni hahi ja Godi oja mahe 'ee monia oja mahuna areria parehuna 'iamana.

Jesura Vu'a 'Aho'a Ka'ene 'Waramajina (Matiu 11:12-13; 5:31-35; Maka 10:11-12)

14 'Ejume Parasia ijí henareja Hu apene 'ijahara. Ijihuni maijaho pu monia'e oja mihuni jihuna'e avajara.
15 'Ejume Hu pu ijá 'iama Ja emaapo ki'eju'e hami 'urahe oju kaivo Godira joni oja vaja nihe paraji'ina. Ijihuni maijaho iraka ka'ene emaapo vwihaju'e mama'ina rejujaho Godira kimujaho ijijahija niho'o sisemaa.
16 Nitama rene varapa tamana 'ee poropetiapo 'waramape rouva'o roe Jonira hinaji 'e'ujara. Vea kaji rene Godoni arijihuni vu'ijaho najahukame ea mapokakaho ijí 'unama kajino va'aru'iro piijaravu.
17 Mwe'a 'ee akúpakaho pa'arehuna kaivo Godoni ira niho'o papa'arehuna.
18 'Enajihuna'e parua ka'ene huni napara kaji ranamajara veje hu parua pina ve'amajaho pu sisea vehuna. 'Ee ea irara napara ka'ene ranavi'iniji 'wa'amajaho hu 'u'o sisea vehuna.

Uneunecha Mapoka Rukiniji'o Rasarasi Puni Vu'ijina

19 Nitama ea pina ateha niho'o mavarasa'ini same 'ee uneunecha mapoka ani re'eju'e ara mavarasa'ini 'iruma mamai iji'i hinuna.
20-21 'E'eju'e ea pina pivuji'ina huni iha Rasarasina 'wavujaho niho'o 'iruma pa'ana 'ee matana reji'ina'omo roe ea ka'ene 'iruma ani reji'ina kajihuni vwicha jiami 'iruma sahura ka'ene arihuji i'i 'ahau'e roe hinuna. 'E'eju'e 'uapo roe huni matana sihura.

22 'Enuva'o ea ka'ene 'iruma pa'ajaho kwavume Godoni 'ona oji'inapo apene va'e Eparahami oni rori rana'eme ea ka'ene 'iruma ani reji'inija 'u'o kwavume kwananavara.
23 Hu vena ka'ene pautarutusavi'inijino reji'i a'ama kavume Eparahami oni rori Rasarasiho hinana.
24 'Ejume hu ijá 'umena Nuni oma Eparahami na numirime Rasarasi ranave roe ija toi apúsame nuni mitara 'ahi ranave ohoa ka'ene renujaho paha renama. Ijihuni maijaho na niho'o ni'ima'ura hiani'eju'e vena rirakino hijukúne 'umenana.
25 'Enakaivo Eparahamira ijá 'wama Harihe a mwe'i hinajaho vwiha'amana. A mari'uvi'i hinana. 'Ene uneunecha mamaa 'ekana kaivo Rasarasiho sisea'e piunama jihuna'e hu iviamaa mamaa piuname teama'eju'e a haha ni'ima'ura hianamu.
26 'Ene nú areri ea ka'ene ika'ahuni hijukija kara'ahuna pavu'e 'ee karahuni hijujija ika'ahuna parohuna. Ijihuni maijaho raraha natohwa ronu ronu rejara'omo ijí apúsama kara'i ajihuna niho'o areria pana 'wamana.
27-28 'Ejume ea ka'ene uneunecha mapoka ani reji'inijara ijá 'wama Oma nune na jarirame 'waravukúne Rasirasiho ranave nuni omijihuni sei va'amana. Ijihuni maijaho popu nuna iropu hijukúne 'warave pu ike ara ka'ene haha hianavi'inakaho ea pina paro'amana 'wamana.
29 Eparahamira ijá 'wama Popuana Mosisiho 'ee poropeti 'waravi'inijija hijukúne ijipo 'warave heja 'wamana.
30 'Ejume hu ijá 'wama Pana. Nuni oma Eparahami ijaho mai'o areri pareni'ena kaivo ei pini kwamani 'urina va'e 'wara'ipisa pu areri puni sisea ta'aroha'a 'wamana.
31 Pu areri Mosisiho 'ee poropeti panimaa rojuji'huna'e ei pini kwamani 'urina va'e 'waramajaho pu panimaa rohuna 'wamana.

17

Sisea 'Ee 'Unama Ichá'ina'e Vehunijina
(Matiu 18:6-7, 21-22; Maka 9:42)

1 Jesura Huni tisaiporu ijá 'iama Siseijaho na'ia mapoka namuna. 'Enakaivo ea ka'ene ijí veju'e ea sisea vejujaho túna'i eha sisea ni'ima'ura apehuna.
2 Ea ka'ene veju'e sesamakihi sisea vejujaho muna natohwa apene oroa 'ahi vevahame soha vaji pi'onave kwa'ipisa areri reja'a.
3 'Enakúne ojono hami hami 'ajo'avara. 'Ene joni ei pini sisea ve'amajaho 'urarahe hu huni sisei temu'amajaho vwihane are'amana.
4 'Enareje hu vea nikwinu'ina vaja kajino 'aha iropu no'o ja sisea vetiareje hu roe siseaka vena kajara temuve are'irono nahama 'warava ka'avajaho vwihana are'avara 'iamana.

Nimai Roa

5 Apasorupo Natohwijaho ijá 'wava Núni nimaaroiji veje natohwa'e renama 'wavara.
6 Natohwijara ijá 'iama Jara nimaa rojujaho kwava 'ina sa'ina'e re'ipisa ja maraa 'warave joni ira hene tanapi tajahene va'e sohi vaji namija'a.

Pwehuni Kaukaraijina

7 Pwea joni pini juasi'i soa samoja ho sipia'e 'ajoho'ira'omo ro'ipisa ja ija'ina pa'wava'a Marako roe hine 'iruma ona ina pa'wava'a.
8 'Enakaivo ja ijá 'wava'a Marako nuni 'iruma amairie 'aijua 'ahi irechamihe na 'iruma ija kama'e iji'a túna'i oni 'iruma i'amana 'wava'a.

9 'Ejakame huni natohwijaho maiˈo pweaha kajaho patea mani 'wavaˈa.
Ijihuni maijaho ijaho huni kaukara ijihunaˈe hu venuna 'iamana.
10 IjaˈinaˈeIja'ina'e ja Nara 'warauti Nuni ira 'ahijiru veˈi kaivo ja ojono joni oji
paˈene veˈavajaho nú pwea sisea 'waha 'ee nú núni kaukara ijihunaˈe vejara
'waha 'iamana.

Jesura Reporosia Rukina Ea Iropuropu Vejume Maraniajina

11 Hu Jerusaremi vaˈi 'ahaume Sameria ropua navume Karari ropunaˈi
naˈeme Hu riri vaˈana.
12 'Enarena Hu ara pini vaˈe 'eˈuˈeme ea iropu ropu reporosia rukina
piunimajaho pu karori namijara.
13 'Ene pu ira ajira ijá 'umeja Jesu kaˈene Natohwijiˈo nú numiruma
'umejara.
14 'Ejume Hu kima ijá 'iama Ja vaˈe pirisiti joni haha najaˈavara 'iamana.
'Ejume pu 'unamutoi vaˈeme puni reporosia niˈaha kwino paˈarenaara.
15 'EˈemeEˈeme ea kwino huni hahaˈe kamajaho huni reporosia paˈarenana
kamarena 'uname roiˈi Godiho nihoˈo ira ajiraˈe taˈarohana.
16 'Ena hu roe Huni unaˈi kajino ona apena arihe niname Jesuho teimani
'wamana. Ea kaˈene ijá venajaho Sameria ora.
17 'Ejume Jesura eha vene ijá 'wama Ea ja iropu ropu maraniana kaivo ea
iropu noˈona noˈo ijano ichihune?
18 Iraka vene ike ea apiorakara huhuso 'unama roe Godiho taˈaroˈi roane?
'wamana.
19 'Enarena Hu hu ijá 'wama 'Urine vaˈa! Ara nimaa ronujara venaume
maranaana 'wamana.

Kini Huni Arijara Rohunijina
(Matiu 24:23-28, 37-41)

20 Parasia Hu apoma ijá 'wava Vea vecha Godoni arijaho roe aneja reˈena
'wavara. 'Ejume Hu ijá 'iama Godoni arijaho aacha ani aniˈina pareˈeje
rohuna. 'Ejakame ja pakahuna.
21 Ea maiˈo ijaˈina paˈiahuna. Heha! Ikena karona paˈiahuna. Ijihuni
maijaho Godoni arijaho ijí joni vajina 'iamana.
22 'Enarena Hu Huni tisaiporu ijá 'iama Maiˈo naˈia pini Emaa Puni Hariha
kahuna ura renahuna kaivo ja Hu ikaho pakahuna.
23 'Ejakame ea 'ahopo ijá 'iahuna Karohunakúne kaha 'ee ikehunakúne
kaha ijá 'iava heˈavajaho ja pausema vaˈe kiˈavara.
24 Areri vei akúpi 'ahi kamaˈi piˈima ro vaˈe karoˈi 'onu kajaˈinaˈe Ema
Puni Harihijihuni veijaho ijaˈina rehuna.
25 'Enakaivo Hu marakuˈijaho haha natohwa hiame 'ee ea kaˈene iviamai
hijujija Hu kame pataarohuna.
26 Vea kaˈene Emaa Puni Harihijihuni veijaho ea kaˈene iki mweˈi
hiˈavajaho areri ea kaˈene Noara mweˈi hiˈeme hijajaˈinaˈe hihuna.
27 Noa oni veijino ea mapokakija hine 'irumaˈe ine 'ee toa sisea ine 'ee
napasinene 'ee napara same areme apene vaˈeme Noaho huni sisima vaji
vaˈeme sai hirame ea mapoka kajija 'aniume kwamasahara.
28 Vukúˈo areri Rati oni veijino ea kaˈene hijajaˈinaˈe hihuna. Ea mapoka
kajija hine 'iruma ine 'ee toa sisea ine uneunecha 'imene 'ee ea 'ahoˈa
'imenae 'ee soa same 'ee ara vejiˈi hijara.
29 'EˈemeEˈeme vea kaˈene Ratira ara iha Satami arema vaˈeme vena kahino
akúpa 'ahi rena roe ea mapoka kajija re paranana.
30 IjaˈinaˈeIja'ina'e vea kaˈene Emaa Puni Harihijara roˈamani veijaho ijá rehuna.

31 Vea kajaho ea pina atahuri nami'amajaho hu kú'o paariha va'e huni kukua ekahune 'ee ea pina juasi'i o'amajaho hu pa'unama ara vahuna.
32 Rati oni napari venaji vwihaha.
33 'Eje ea irara huni hiiji ori ni'ajara'amajaho huni hiijaho ranahuna. 'Ene ea irara huni hiiji ori rana'amajaho hu huni hia 'unanahuna.
34 Na ja 'waravu. Na'ia kaji ea no'o ahuma notura'omo ea pina apena va'eje ea pina ranahuna.
35 'Ene napara no'o hine ahuma kaukara ve'ira'omo pina apena va'eje pina ranahuna.
36 Ea no'o juasi'i 'urahe o'ira'omo pina apene va'eje pina ranahuna 'iamana.
37 'Ejume pu Hu eha vene ijá 'wava Natohwe vea vecha ijaho re'ena 'wavara. 'Ejume Hu ija 'iama Unenu'u pini kwama na'amajaho púrúha ijá 'emojura 'iamana.

18

Napara Amunijaho 'Ee 'Otua Heji'inijihuni Haa

1 'Enarena Hu ike haakaho 'waramana. Ijihuni maijaho Hu ura renajaho pu majamano hine siporua pasena'eje 'o'avarono 'waramana.
2 Ara natohwa pini ea 'otua heji'ina pina Godiho pajuhame 'ee ea 'ahopuni hura paveji'i hinuna.
3 'Ena'omo amuna pina 'u'o ijí ara kajino hinuna'omo hu na'ia mapoka'e va'e 'otua ve'i 'ahau'e pasonananamuna. Napara kajara hu ijá 'wamune Ea pini na hine sisei 'ahiukúne ni'ajiha 'wamuna.
4 'Enaka'i nitama rene hu hine napara kajaho pataarohana kaivo na'ia kwino hu ijá rona Na Godiho pajuhame 'ee ea 'ahopuni hura pavejura.
5 'Enakaivo amunakaho majama roe 'warimu jihuna'e hura ura renuji na vehuna. Ijihuni maijaho hura pasonanavakame na siseranihuni jihuna'e na ni'ajahuna ronana.
6 'Enarena Natohwijara ijá 'iama Ea ka'ene 'otua heji'ina siseijara iraka ka'ene 'waramaji heha!
7 'Ú Godiho Huni ehija ka'ene Hura iji pijihajipo iraka ka'ene veiri'a na'ia ijikano siheria pave'i kaivo jarivi'i navujaho Hu arimaa pamihuna raka? 'Ú Hu hine tetamu va'u'e iji'a vajihuna raka?
8 Na nimai ja 'waravu. Iraka ka'ene arira maijino Hu pu marako vajihuna. 'Enakaivo vea ka'ene Emaa Puni Harihijara ro'amajaho ea vi icharo iki mwe'i nimaa roji'ina hihuna 'iamana.

Parasia 'Ee Takisia 'Eki'ina Puni Haa

9 'Enarena Hu haa ike 'u'o ea ka'ene pu pusumano arira maa ro'ika'i ea 'aho'a senavujihi 'waramana.
10 Na'ia pini ea no'o kahi Temiporu vaji siporua'e 'o'i 'ahiume va'ara. Ea pina Parasia 'ee ea pinijaho takisia'e apeji'ina.
11 Ea ka'ene Parasi ijaho huhusu namiji'i siporua ika'ina'e 'onana. Godi teimani 'wavujaho na ea 'aho'a ka'ene pu pusumano vwihane 'ee ira'ata apene 'ee napara hurichavu ja'ina pana. Na A teimani 'wavu. Ijihuni maijaho na ea ka'ene takisia'e apeji'ina ka'ene kame naminu kaji vare'ina pana.
12 Na hura kwino vaji 'aha no'o 'aura areme 'ee uneunecha ka'ene na 'ekujaho 'aho'a taisia veji'i hijura 'uáme 'onana.

13 'Enakaivo ea ka'ene takisia apeji'inijaho karori namine huni niura akúpa 'aha paniri'i kaivo túra 'ahi 'anai'i ijá 'wama Godi na ea siseakúne numirima 'wamana.
14 'Enajihuna'e Na ja nimaa 'waravu. Ea kajaho arira rena huni sei va'ana kaivo pinijaho pana. 'Ena'omo ea irara ori'ini huni pinana ahasiri'amajaho Godira vetie hu ajuarana ohuna. 'Enakaivo ea irara ori'ini ajuara'amajaho Hu vetie huni pinana 'urihuna 'iamana.

Jesura Sesamaa Merajihajina
(Matiu 19:13-15; Maka 10:13-16)

15 'Enakaivo ea 'aho'apo kasimaa aherame 'eka roume Hu Huni ija puni húmata 'ahi irechami'amarono roajivara kaivo Huni tisaiporuepo eaka mapoka kajija 'urarahara.
16 'Enakaivo Jesura ijá 'iama Kasima kajija maki'eje Nuni roajiva kaivo ja patanu'uriha. Ijihuni maijaho Godoni arijaho kasimaa ikipo vejuja'ina'e vejujihipuni ara.
17 Na nimaa nimai ja 'waravu. Ea irara sesamapo Godoni ara apeju ja'ina'e paape'amajaho Godoni ara pavahuna 'iamana.

Ea Uneunecha Rukima'urijina
(Matiu 19:16-30; Maka 10:17-31)

18 Jua puni ea natohwi Hu apoma ijá 'wama Najuhi'ina mavarasa'ine na unenu'u pina maa ichá'ina'e venareje majama hihunijaho ape'ejo? 'wamana.
19 'Ejume Jesura ijá 'wama Irakijihuna'e a Na mamaa 'wimo? Godira nikwinu'wi Huhuri mamaana.
20 A Godoni tamana nihenuna. A napara patura'amane 'ee ea pa'anaa kwa'amane 'ee nesa paape'amane 'ee a ea pina sisea panama'amana. 'Ene omuna 'ee ohuna ijihipuni ira hena ve'amana 'wamana.
21 'Ejume hu ijá 'wama Na nitama sesamu'uru rene tamana kajaho hami venapena routa 'wamana.
22 'Enakaivo Jesu ijí henarena Hu ijá 'wama A unenu'u pina kwinu mai'o areri pa'ana. A va'e oni uneunecha mapoka 'eke 'imenareja'e monia ona 'eka ea uneunecha pa'aji vaji'amaji'a oni uneunecha mamaa akúpa 'aha nahuna. 'E'eje iji'a roe Na 'ararihi'amana 'wamana.
23 Ea kajaho ijí henarena temumana. Ijihuni maijaho hu niho'o kukua mapoka rukini jihuna'e avanana.
24 'E'eme Jesura ea kajaho kavi'i ijá 'iama Ea ka'ene uneunecha mapoka rukinijipo Godoni 'unami vahunijaho niho'o kisina.
25 'Enakaivo mahi nitirua huni titi vaji aruma vahuna samaa kaivo ea kukua uneunecha rukima'urijara Godoni ari vahunijaho kikisima'ura 'iamana.
26 Ea 'aho'a ijí henareja ijá 'wava Ea irahipo majama hihuna ape'eja 'wavara.
27 'Enakaivo Hu ijá 'iama Emapo ija'ina vehuna niho'o areria pana kaivo Godira Huhuso ijá kajaho vehuna 'iamana.
28 'Ejume Pitara ijá 'wama Hena! Nú núni ara are'i kaivo A 'ararihae oju 'wamana.
29 'Ejume Hu ijá 'iama Na nimaa nimai ja 'waravu. Ea pina mai'o huni ara napara vwehwaha emahwaha 'ee sesahwaha Godoni arijihuna'e irechamiajara
30 hu niho'o iviamaa iki 'aha mapoka 'ekareje túna'i majama hihuna apehuna 'iamana.

Jesura Kwahuni Vuʻa Noʻopisuji Rona ʻWaramajina (Matiu 20:17-19)

31 ʻEnarena Hu ea iropu ropu noʻo aherame ani vaʻarame ijá ʻiama Heha! Nú Jerusaremi vaʻiro vejuraʻomo poropeti nitama Ema Puni Harihiji uneunecha kaʻene rehunaka vejajaho nimaaʻe rehuna.
32 ʻEne pu Hu apene Jenitaru mihe pu apene sipana asutie ʻee siseʻi ʻahae ʻee chera pisotihuna.
33 ʻEe hisi vene hijahe ʻee pu Hu ʻanae kwahuna kaivo vea noʻopisu mweʻi vaji namareje ijiʻa kúʻo ʻurihuna ʻiamana.
34 ʻEne pu nihoʻo maʻuako pina pahejara. Ijihuni maijaho iraka kaʻene ʻwaramajaho ijihuni maa vaji navumakame pu pahejara.

Jesura Nisira Rukina Kaʻene Nia Paʻaji Vejume Maranajina (Matiu 20:29-34; Maka 10:46-52)

35 Hu Jeriko rori roʻeme ea pina nia supaviʻina ʻunamutoi asuma hine ea jariraviʻi hinana.
36 Hu hejume ea mapokaʻe ruvaʻume henarame aporame ijá ʻiama Ikaho iraka ʻe vejo? ʻiamana.
37 ʻEjume pu ijá ʻwava Jesu kaʻene Nasareti orijara roa ruvaʻu ʻwavara.
38 ʻEjume hu ijá ʻumena Jesu kaʻene Teviti oni Harihakere numirima ʻumenana.
39 Ea kaʻene urasahe vaʻajipo ʻurarahe iranoʻa areʻamarono ʻwaravara. ʻEnakaivo hu ira ajiraʻe ijá ʻumena Teviti oni Harihe numirima ʻumenana.
40 ʻEjume Jesuho areme namiʻikaʻi ʻwaravume pu ahema apene Huni roʻavarono ʻwaramana. Hu Jesuni rori roʻeme Hu apoma ijá ʻwama
41 Na iraka ʻe a vetaʻurono a ura renao? ʻwamana. ʻEjume hu ijá ʻwama Natohwe na ura kúʻo nia niriʻi ʻahiu ʻwamana.
42 ʻEjume Jesura ijá ʻwama Ara nimaa ronujara veju ʻe maranaukúne nia niria ʻwamana.
43 Hu niʻaha kwinu nia nirie Jesu ʻararihae ojiʻi Godiho teimani ʻwamana. ʻEjume ea mapoka kajija ijí kamareja Godiho taʻarohara.

19

Jesuʻo Sakiasi Puni Vuʻijina

1 Hu Jeriko ari maʻaha rira kajino vaʻana.
2 Ea pina takisiaʻe apejiʻina niʻine ʻee monia nihoʻo ani rejiʻina iha huna Sakiasinaʻomo ara kajino hinuna.
3 ʻEnakaivo ea kajaho ea tuʻumaaʻomo Jesu kaʻi ʻahaume venana kaivo eaka mapokijipo nuhaume pakamana.
4 ʻEnarena hu urane ninuma vaʻe turipa ʻahi Jesura vahuni jihuniji vaʻe kaʻi ʻahaume hinana.
5 ʻEʻeme Jesura roe hura hinani hari namiʻikaʻi aʻame kamarena ijá ʻwama Sakiasi mamako ariha roa. Ijihuni maijaho Na iviasa oni sei vuʻe hiʻejukúne ʻwamana.
6 ʻEjume hu mamako ariha roe Hu ʻajomana.
7 ʻEjume pu ea mapoka ijí kamareja suʻaraviʻi ijá ʻwava Hu ea ikaho ea sisea ikehuni sei vaʻu ʻwavara.
8 ʻEjume Sakiasira ʻurine Natohwijaho ijá ʻwama Hena! Natohwe na nuni kukua pwinanaʻa ea kaʻene uneunecha paʻajihi vajihe ʻee nara ea ʻahopuni nesaʻe apejujaho na ʻaha noʻona noʻona ijano huri eha venahuna ʻwamana.
9 ʻEjume Jesura ijá ʻwama Godoni Niʻajihiʻinijaho iviasi sea ikino roana. Ijihunaʻe ea ike ʻuʻo Eparahami oni hariha renana.

10 Ijihuni maijaho Ema Puni Harihijara ea ka'ene 'unama puruva renau'ukame pivusaha ojujihi sarame nianae ni'aji'i 'ahaume roana 'wamana.

Korutia Oma Huni Haa (Matiu 25:14-30)

11 'Enarena Hu ea ka'ene Huni vu'a kaji hejajihi ike haakaho 'waramana. Pu vwihajajaho Godoni ara niro'i venu 'wavara. Ijihuni maijaho Hu Jerusaremi rori va'ajiva jihuna'e pu vwihana 'wavara.
12 'Enarena Hu ijá 'iama Ea pina ara pini va'e ea natohwa renareje 'unama ro'i 'ahaume va'ana.
13 Hu iji'a va'i 'ahaume huni pwehija ea iropu ropuna'omo 'umenaume roajivume ea kwinu kwinu monia (K20) vajiha ijá 'iama Na va'eje monia ikaho 'eka va'e unenu'u 'aho'a ve'eje na 'unama routa 'iamana.
14 'E'eme huni aea hura puni natohwa'e rehunijaho senavume pu ea irechamiume ona'e apena va'e ijá 'wava Nú ara núni natohwa'e rehunijaho senumu 'wa'i 'ahiume va'ajivara.
15 Ea kajaho natohwa renarena hu kú'o 'uname roana. 'Enarena hu ni'aha kwino huni pwea ka'ene hu monia vajihajaho pu monia ichá'ina'e vejaji ki'i 'ahaume 'umenaume roajivara.
16 'Ejume ea pini ijá 'wama Natohwe ara monia (K20) ka'ene na vajiha ja'ina'e na kú'o areri ija'ina huri (K200) 'ekuta 'wamana.
17 Hu pwea kajaho ijá 'wama A niho'o mamaa'e venajihuna'e a pwea mamaa. A uneunecha ma'u'umaa hami 'ajoha jihuna'e nara ara mama'ina iropu ropu vajahe ara ijaho 'ajo'ena 'wamana.
18 Ea pini roe ijá 'wama Ara monia (K20) ka'ene mihajino na apene huri vahame (K100) 'eka routa 'wamana.
19 Hu ea kaji ijá 'wama A ara mama'ina iropu 'ajohuna 'wamana.
20 Ea pini roarena ijá 'wama Natohwe oni monia na akisi mwama ranavutakúne apena.
21 A ea ajisina'omo soa ka'ene a pasamajaho a juara samuna. 'Ee a oni ija pa'onajaho a menuna 'wamana.
22 'Ejume ijí ea kajara ijá 'wama Ike niho'o pwea ka'ene ea maa pa'akera ara ichá'ina 'warama jihuni toi na eha mahuna. 'Ú a pahena pakimune? Na ea kisina'omo na raka ka'ene pairechavujaho na 'ekure? 'Ene na nuni iji pa'ojujaho 'ú na pamejure?
23 Iraka vene monia kajaho pa'eka va'e panika vaji irecha'ira'omo na roe ijaho 'eke 'ee 'aho'a ijí huri 'eku'e? 'wamana.
24 'Enarena hu ea ka'ene ijá namijaji ijá 'iama Monia ka'ene nara vajahaji kú'o 'eka va'e ea ka'ene monia (K200) venaji maha 'iamana.
25 'Enakaivo pu hu ijá 'wava Natohwe huni monia (K200) namu 'wavara.
26 Na ja 'waravu. Ea irara uneunecha rukinijaho mapoka huri vajahuna. 'Enakaivo ea irara pa'ana re'amajaho raka ka'ene hununa'i navujaho 'etujahuna.
27 'Enakúne iviamaa nuni naka ka'ene nara puni natohwa'e rehunijaho ura parenajija aherame roe nuni una'i 'ania kwamasaha 'iamana.

Niho'o Temaraji'i Jerusaremi Vaji Roa Arumajina (Matiu 21:1-11; Maka 11:1-11; Joni 12:12-19)

28 Jesuho ijá 'waravume pa'are'eme Hu urane Jerusaremi va'ana.
29 Hu roe huri'a iha Arivi 'wavuraka ara iha Petapeje Petani 'wavujihuni roriji vai'i Huni tisaiporu no'ohe'i irechami'ika'i ika'ina 'waramana.

30 Ja va'e ara pini usevi'i kave tonikia pirona i'ivananave namija
ka'avajaho ea mai'o ijihuni toi pa'oji'inakúne rasame apene ro'avara.
31 Ea 'ahopo aporame ijá 'iava he'avajaho Ja iraka'e vene rasavo? 'iava
he'avajaho ijá 'ia'avara. Nuni Natohwijara ura reju'e ijihuna'e avaju
'ia'avara 'iamana.
32 'Ejume pu vai'i kivume uneunecha mapoka kajija areri Hu 'warama
kaja'ina'e rejara.
33 Pu tonikia pirona kaji rasa'eme ea anesuri aporame ijá 'iama Ja iraka'e
ve'irono tonikia pirona kajaho rasavo? 'iamana.
34 'Ejume pu ijá 'wava Núni Natohwijara ura reju'e rasavu 'wavara.
35 'Ene pu tonikia pirona kajaho apene Jesuni roajivara. 'Ene ateha ijí
tonikia 'aha kajino risaremu va'o Jesuho ni'ajaha apene ranavume ajime
asuma hinana.
36 'Ene Hu va'eju'e pu ateha 'eke 'unamutoi risarevara.
37 Pu va'ajime huri'a Arivi rori vutuijino tisaiporu mapoka'e piunime
Godira uneunecha mavarasa'ina ka'ene vejume pu kivajihuna'e teimani
'wame 'ee ta'arohi'i va'ajivara.
38 Pu ijá 'umeja
Kinia ka'ene Natohwi jihuni iha 'ahi roujaho merajaha! Matauvi'ina 'akúpi
'ahi name 'ee Godi Ichutomaijí ta'aroha 'umejara.
39 'Ejume Parasia 'ahopo ea rira kajino Hu ijá 'wava Najuhi'ine Oni
tisaiporu 'uraraha 'wavara.
40 'Ejume Hu eha vene ijá 'iama Na ja 'waravu. Pu irano'a are'avajaho
muna ikipo 'urine mwasirihuna 'iamana.

Jesura Jerusaremiumu Venajina

41 Hu ara natohwi jihuni rori roi kamarena niramana.
42 Hu ijá 'wama A iviamaa uneka ka'ene venae matauma hihuniji
ape'ipisa nimaa roja'a kaivo iviamaa a areri pakahuna.
43 Vea ijihunijara ro'eje oni nakapo roe a júhone rora rora kaji rene
roaji'eje a 'e'u'amajaho pu tanu'urihuna.
44 Pu a niho'o tirakunahe 'ee oni sesamaa pu'úmo ea ka'ene ijihuni vaji
hijujaho ato'arumahe parane 'ee muna pina oni ruha panahuna. Ijihuni
maijaho Godira a ni'aja'i 'ahaume ro'ajaho a pakama jihuna'e avahuna
'wamana.

Jesura Temiporua Vaji Va'e Amairiajina
(Matiu 21:12-17; Maka 11:15-19; Joni 2:13-22)

45 Hu Temiporu vaji va'e ea ka'ene ijí 'ime'aravi'i hijajihija 'ararihiana.
46 Hu pu ijá 'iama Godira Huni ira vajijino ika'ina venana.
Nuni sea Nuni siporua'e 'ohuni ara. 'Enakaivo ja apene nesa apehuni ara'e
veju 'iamana.
47 Hu veku veku Temiporu vaji va'e najahuna. 'Eju'e pirisitia mama'ina
'ee Sikuraipia 'ee emaa puni mama'inijipo 'ana'i 'ahiu'e vejura.
48 'Enakaivo pu areri parenauna. Ijihuni maijaho ea mapoka roe Hura
vu'a ka'ene 'waramujaho niho'o ira avwanamie hejura.

20

Jesuni Haruriji Rona Apovajina
(Matiu 21:23-27; Maka 11:27-33)

1 Na'ia pini Hu Temiporu vaji hine najahe Godoni vu'a mamaiji 'wara'eme
pirisitia mama'ina 'ee Sikuraipia 'ee ea mama'inapo

2 Hu ijá 'wava A harura irakijara reju'e 'ee irara harura ikaho mahu'e A uneunecha ika'ina venujaho 'waruve heja 'wavara.
3-4 'Ejume Hu eha vene ijá 'iama Ijinakúna ja mare'eje Na 'u'o ja aporave ja eha vene 'warihuna. Jonira ea toi samajaho akúpi 'ahi rena roana 'aho ema puni rena roane? 'iamana.
5 Pu hine aposarame ijá 'wava Nú ika 'wa'avajaho akúpi 'ahi rena roana 'wa'avajaho Hu ijá 'ú'ena 'Ene ja ichá vene panimaa rojare? 'ú'ena 'wavara.
6 'Enakaivo nú 'emaa punina 'wa'avajaho ea mapoka ikipo muni nú 'anúhuni jihuna'e pa'warahuna. Ijihuni maijaho pu Joniho poropetia nimaa rojura 'wavara.
7 'Enajihuna'e pu eha vene ijá 'wava Harura kajara ichihi rena roajaho nú puruva renu 'wavara.
8 'Ejume Jesura ijá 'iama Nijina'omo harura irakijara rejume avajujaho Na pa'warahuna 'iamana.

Aja'ina Juara 'Ajohi'inijihi Puni Haa (Matiu 21:33-46; Maka 12:1-12)

9 'Ejume Hu ea mapoka'e haa ikaho 'waramana. Ea pina juara mene ea 'aho'a'e arema'i kaivo hu kwaa jori va'e 'aha jopatu'ura hinana.
10 'E'eme juara'e sahuni vei roumakavi'i hu huni pwea ranavume va'e 'iruma huna'e 'eka ro'i 'ahaume va'ana. 'Enakaivo ea ka'ene ijí juara 'ajoha hijajipo ape hijahuva'o ranavume ija maisu va'ana.
11 'Ejume pwea pina ranavume va'ume pu apene hijahe 'ee vejume hu vahi'a apejumakavi'i ranavume ija maisu va'ana.
12 'Ejume hu huni pwea pina kú'o ranavume ijí ea ka'ene juasi'i hiju kajipo 'anae pi'onavume va'ana.
13 'Ejume eaka juara anesurijara ijá rona Na ichá'ina ve'ejo? Na nuni hariha ranave va'akame pu huni ira hena ve'eja ronana.
14 'Enakaivo ea ka'ene ijino juasi'i hijujipo kavume ariha roumakame pira'arame ijá 'wava Ea kajara juarakaho túna'i 'ajo'enakúne roe 'anaa kwa'irakúne juasi'akaho núna'e re'enakúna 'wavara.
15 'Enarame pu hu apena pi'onavume samai va'umakavi'i 'anaume kwamana. 'Enajihuna'e juara anesurijaho pu ichá 'ahi'ena?
16 Hu roareje ea ka'ene juara 'ajohajija 'anie kwamasahe 'ee juara kajaho apene ea 'aho'a'e mihuna 'iamana. 'Ejume ea kajipo henareja ijá 'wava Niho'o areri pana 'wavara.
17 'Ejume Hu kimuva'o ijá 'iama

Ike Godoni ira vaji vu'a ka'ene 'waruma jihuni maijaho irake? Ijí muna ka'ene ara veji'inapo pi'onava kajara iviamaikaho ara kajihuni kúrúti tukeja natohwa'e rena namino? 'iamana.

18 Ea ka'ene ijihuni toi ariha ninavujaho niho'o pu'usahura 'ee muna kajara ea irahuni toi 'o'amajaho hu túa rene va ranahuna 'iamana.

Sisana'i Takisia Vejuji Rone Apovajina (Matiu 22:15-22; Maka 12:13-17)

19 'Ene Sikuraipia 'ee pirisitia mama'inijipo Hu nijihijakaro ape'i vejara. Ijihuni maijaho ijí haa kajaho pua'e ronarena 'waravume henareja ape'i vejara kaivo ea mapoka kajihi juhamareja arevara.
20 Pu Hu hami kavi'i ea 'aho'a ea mapoka puni vaji ira'atijino ea arira rene puni vaji 'urahojara. Hura ira ichá'ina 'waravakame 'unama apene roe kavana ijí ma'irono 'urahojara.

21 Ijí ea kajipo Hu apoma ijá 'wava Najuhi'ine uneunecha ka'ene Ara 'warume najuhujaho nimaa. Nú nihena kavu. A ea kwinu'wi vwihanuna pana kaivo Godoni 'unama nimaiji najuhu.
22 'Ú nú Sisa oni takisia vehunijaho varapa ho pane? 'wavara.
23 'Enakaivo Hu pura ira'ata ka'ene vejajaho kimarena ijá 'iama
24 Monia oma pina najiha kavuma. Ijihuni toijaho irahuni húmatiji'o ihiji'o navo? 'iamana. 'Ejume pu Hu ijá 'wava Sisa ona 'wavara.
25 'Ejume Hu pu ijá 'iama Sisa oni kukuijaho Sisa vaja'i kaivo Godoni kukuijaho Godi vaja'avara 'iamana.
26 'Ejume pu emaa puni vaja kajino Jesu pisimihuna areri parenana. Pu Huni eha kaji henareja oja hianavumakame irano'a pa'arejara.

Kwamasahe 'Urihuniji Rone Apovajina (Matiu 22:23-33; Maka 12:18-27)

27 Sajusi eaka kwamasahi'inijipo kú'o 'urihunijaho panimaa roji'ina'omo Huni roajivara.
28 'Ena'omo pu Hu apome ijá 'wava Najahi'ine Mosisira tamana ika'ina'e venana. Ei pini kwa'i kaivo naparaha hariha pa'ana'e ranamana. 'U'uahi napara kajaho 'wahareje pokaha ka'ene kwamajihuna'e hariha sarahuna.
29 Ea 'u'ua poka iropu no'o hijara. 'Ena'omo amurijara napara 'wahe napara hariha paape'eme hu 'u'o kwamana.
30-31 'Ejume huni ninahijara 'wahana kaivo hu 'u'o napara kajaho amuja pave'eme kwavume huni niijahijara 'wahana kaivo hu 'u'o kwamana. Ea iropu no'o napara nikwinu'ina kaji ahevara kaivo hu amuja pave'eme pu kwamasa ranavara.
32 'E'eme napara kajaho ijí túna'i kwamana.
33 'Ena'omo vea ka'ene ea kwamasahajipo 'uri'avajaho hu irahuni napara re'ena? Ea iropu no'o hu 'wahara 'wavara.
34-35 Jesura eha vene ijá 'iama Ea ka'ene ikino mwe'i hijujipo napasi nehuna kaivo ea ka'ene kwamasahe 'urine majama hijujija panapasi nehuna.
36 Pu areri Godoni 'ona oji'ina sa'ine 'ee pu Godoni harihija. Ijihuni maijaho pu Godoni ehije 'ee pu kú'o 'urihuni jihuni harihija.
37 'Enakaivo nitama Mosisira najuha ja'ina'e kwamasahi'inijija 'urijura. Ijihuni maijaho vea ka'ene veni icha vaji reji'i namajino Mosisira Natohwijaho ijá 'wama A Eparahami oni Godi 'ee Aisiki oni Godi 'ee Jekapi oni Godia 'wamana.
38 Ijihuni hahi Hu iviamaa kwamasahi'ina puni Godi pana kaivo Hu mai'o hiju jihipuni Godi. 'Enakaivo Godira kimuni 'unamijaho ea mapoka mai'o hiju 'iamana.
39 'Ejumakame Sikuraipia 'aho'apo pu eha vene ijá 'wava Najahi'ine Oni eha niho'o mamaa 'wavara.
40 'Enareja pu unenu'u 'aho'a kú'o apohuna harura pa'arenaume paapovara.

Keriso Rone Apovajina (Matiu 22:41-46; Maka 12:35-37)

41 Hu pu ijá 'iama Ichá vene Kerisoho Teviti oni Harihe 'úvo?
42-43 Ijihuni maijaho Tevitira ori'ini heha ka'ene Samusi vaji 'waramana. Natohwijara nuni Natohwiji ijá 'wama A Nuni ija mana'inika'i asuma hi'eje
Na Oni naka Oni mumora hari irechavuma 'wamana.
44 Tevitira Hu Natohwa 'wamu kaivo ichá'ina vene Hu huni Hariha renane? 'iamana.

Jesura Varapa Tamaniji Najahi'iniji Jujuvu'a 'Waramajina
(Matiu 23:1-36; Maka 12:28-40)

45 Ea ka'ene mapoka kajija hine he'eme Hu Huni tisaiporu ijá 'iama
46 Sikuraipia hami ki'avara. Pu ateha jojora same 'ee pu maketi ea 'aho'apo pu kimareje oja mihe hura puna vene 'ee hami 'ajorame 'ee Sinakoku vaji ruha ka'ene mama'inijihi 'eke una'i kama hijura. 'Ee ahaja ijuri veijaho pu ura kahe eaka mapoki jihipuni una'a kahi hi'irono ura rena parajura.
47 'Ene pu amuna pisivisavi'i puni sea nesi 'eke 'ee pisivisame erapo ki'avarono siporua jojora 'ojura. Ijihuna'e ja niho'o ni'ima'ura namahuna 'iamana.

21

Amunijihuni Swarijina
(Maka 12:41-44)

1 Hu 'urine katua tevua rori ijí hina ea ka'ene uneunecha ani reji'inijija roe puni swara savu kaji kivi'i hinana.
2 'E'eme amuna ka'ene uneunecha pa'amaijaho urupa va'aa no'o (tu toia) eru samana.
3 'Ejume Hu ijá 'iama Na nimai ja 'waravu. Amuna uneunecha pa'amaa kajarahara moniaka ea mapoka kajipo roe katua ka'ene savajaho asita ranamana.
4 Ea pu monia mapoka vajaha jihuni maijaho pu monia rukini jihuni hahi avajara kaivo amuna kajaho uneunecha pa'ajihuna'e huna ka'ene areri navuji samajihuna'e hura eaka mapoka monia rukinijaho asita ranamana 'iamana.

Jesura Temiporui Tira'usahuna 'Waramajina
(Matiu 24:1-2; Maka 13:1-2)

5 Pu ea 'aho'a Temiporu kaji kame 'ee muna mavarasa'ini 'eka vene 'ee swasa ka'ene ichá'ina'e vejuji hine 'wa'eme Jesura ijá 'iamana
6 Ike uneunecha ka'ene ja kivukaho vea ijihunijara mai'o ro'eje muna mapokakija tira'usunahe 'arii para'eje muna niho'o kwinu huni ruha panahuna 'iamana.

Ahija 'Ee Sisei Hihunijina
(Matiu 24:3-14; Maka 13:3-13)

7 'Ejume pu Hu apoma ijá 'wava Najuhi'ine ikaho vea vecha re'ena? 'Ee vea kakara pa'are'iro ve'amani urijaho marako'a aacha iraki reja ka'eja? 'wavara.
8 'Ejume Hu ijá 'iama Ja hami ka'avara. 'Ejakame pu ea ja papisimi'avara. Ijihuni maijaho ea mapoka'e Nuni iha 'ahi roe ijá 'iahune Na Kerisona'omo vea niape'i venu 'iava he'avajaho niho'o pa'ararihi'avara.
9 'Ejakame ja he'eje kwaa araka mapokija ajira vehune 'ee ijí ajira vehuni pinana kajaho 'urina rohuna. Ija'inijaho re'ena vo urijaho mai'o pava'a 'e'u'enakúne ja niho'o paju'avara 'iamana.
10 'Enarena Hu kú'o ijá 'iama Kwaa ara 'ahopo 'urine 'aho'a ninamahune 'ee ara 'ahopo 'urine ara 'aho'a ninamahuna.
11 Kwaa ara mapoka mwevarivura mama'ina rohuna. 'Ene sisemaapo roe 'ee kwaa ara mapoka 'ora vea rene 'ee atama siseapo kwaa ara mapokakaho ani rene 'ee aacha mama'ina ani'ina mapoka sisea akúpi 'ahi kihuna.
12 Uneunecha mapoka ikija mai'o re'i ve'eje Nuni ihijihuna'e ja aherama va'e sise'i 'ahie 'ee tipurai irechamie 'ee aherama va'e Sinakoku vaji aporame 'ee aherame kinia 'ee kavana epuni una'i vahuna.

13 Ja vea kajino areri Godoni vuˈa mamaijaho pu najahuna.
14 ˈEnajihunaˈe ja nimarako vwihanareje jara vuˈa iraka kaˈene ˈwarahunijaho pavwihaˈavara.
15 Ijihuni maijaho Nara vuˈa kaˈene ara ˈwarahuna vajahakame oni naka ara vuˈa kaˈene ˈwaraˈamajaho hene pu areri patanuˈurahe ˈee pu nihoˈo unenuˈu pina areri paˈwarahuna.
16 ˈEnakaivo emahu jona vwehu jona ehu jona napuhu jonapo nahamahe ea ˈahopo ja ˈanie kwamasahuna.
17 Nuni ihijihunaˈe ea ˈahopo ja senahuna.
18 ˈEnakaivo joni húmɑtɑ sapasa kwisu patausiuhuna.
19 ˈEnajihunaˈe ata kirasahe naminareje ja majama hihuna apeˈavara.

Jesura Jerusaremi Tiraˈusahuni Vuˈa Kaˈene ˈWaramajina (Matiu 24:15-21; Maka 13:14-19)

20 Ja kave Jerusaremiho amiapo outihe nava kaˈavari veijaho ja ika roˈavara. Ara kajara tiraˈusahuni vea nikehuna roˈavara.
21 ˈEjakame ea kaˈene Jutia hijujija juhahe nahari ˈahi vaˈe ˈee ea kaˈene ara natohwa kajino hijujija ˈusema vaˈajiˈavare ˈee ea kaˈene nechiˈi hijujija ara natohwa kajaho paroˈavara.
22 Ijihuni maijaho eha kaˈene mihunaˈe Godoni heha vaji ˈwaramajara nimaa rehuna.
23 Napara kaˈene hariˈinijija ˈee napara kaˈene hariha musa ijiˈinijija vi icháˈinaˈe veˈeja? Vea kajaho kwaa arakaho ea mapoka ajirijara siserana parajakame ea ikija niˈimaˈura siseisei temukaˈeje hihuna.
24 Pu soˈwi pijihe kwamasahe ˈee tipurai aherame kwaa ara ani aniˈini vahuna. ˈEˈeje Jenitaruepo Jerusaremiho ajima tautia apena vaˈeje Jenitairu puni vea paˈarehuna.

Emaa Puni Harihijara Rohunijina (Matiu 24:29-31; Maka 13:24-27)

25 ˈEˈeje masapa ˈee china ˈee vea ˈee akúpɑ ˈahi aacha aniˈina kihuna. ˈEˈeje ea mapoka kaˈene mweˈi hijukija soha kaˈene sisea aniˈinaˈe amenareje ira aniˈina ˈumeˈamaji henareje tea juname ˈee nihoˈo puruva retiˈeje hihuna.
26 Emaa ijí uneka kaˈene iki mweˈi reˈamaji kamareje nihoˈo juma paranareje kwapihuna. ˈEne uneunecha kaˈene akúpɑ ˈahi navujija akúpɑ kakara varivarimareje ˈunirame usimahuna.
27 ˈEˈeje Ema Puni Harihijaho ˈimitia vaji Huni harura ˈee Huni hanajiˈiniji ˈi mahoˈo roe ea mapoka kahuna.
28 Vea kaˈene uneunecha kajipo ikaˈinaˈe reja kiˈavajaho ˈurine nuana ahasirime aˈama niriˈi hiˈavara. Ijihuni maijaho jara matauma hihuni vea nituˈu rena paranu ˈiamana.

Matakijara Najahajina (Matiu 24:32-35; Maka 13:28-31)

29 ˈEnarena Hu haa ikaho ˈwaramana. Ja kaha! Mataka ˈee icha ˈahoˈijihi kiha!
30 Ijipo ˈanauraˈomo maiˈo naheji ˈi sisira apúsɑvuˈe kimareˈe vea maraˈi venu.
31 Vea kaˈene ijí aneja kiˈavajaho Godoni ari rohunijaho tuˈu rehuna roˈavara.
32 Na nimai ja ˈwaravukúne vwihaˈavara. Eaka kijahija mahoˈo pakwamasa ranaˈeje ijaˈina rehuna.
33 Akúpɑ mweˈijaho paˈarehuna kaivo Nuni Ira kakaho papaˈareˈena.

ˈAiha Hami Vejiˈi Hiha

34 Ja hami hami ˈajohareje pahine joni kaukararu vene ˈee toa sisea ine ˈee
jara iviamaa ˈunama kaˈene icháˈinaˈe hami hihuna pavwihajiˈi hiˈavara.
Ijihuni maijaho ja ijaˈina hiˈeje vea kajaho areri niˈaha kwino kwavaha
punaˈi asuma va hihuna.
35 Vea kajara reˈamajaho ea mahoˈo mapoka kaˈene mweˈa ˈahakino
hijujija renahuna.
36 ˈEnakúne veku veku hine ˈajohe nia nirie siporua ˈojiˈi hiˈirakúne ja
areri harura renaˈeje uneka kaˈene reˈiro vejujaho asima vaˈe Emaa Puni
Harihijihuni unaˈi namiˈavara ˈiamana.
37 Hu veiriˈijaho hine Temiporu vaji najahuvaˈo naˈivukaviˈi vaˈe huriˈa
kaˈene Arivina ˈwavujihuni ˈahi vaˈuna.
38 ˈEjuˈe ea mapokaˈe súˈusúˈu arihe vaˈe Temiporu vaji Huni vuˈa heˈi
ˈahiuˈe vaˈajivura.

22

Jesu ˈAnaˈi Hemi Kosarame Ojajina
(Matiu 26:1-5; Maka 14:1-2; Joni 11:45-53)

1 Puretia isitia paˈana kaˈene Pasova ˈwavujihuni sora ˈehuni vea roe
turanana.
2 ˈEjume pirisitia mamaˈina ˈee Sikuraipia Hu ˈanae kwahuni ˈunama
savara. Ijihuni maijaho pu ea mapokijihi juhavara.

Jutasira Jesu Nahamahunaˈe Nimaa Venajina
(Matiu 26:14-16; Maka 14:10-11)

3 ˈEjume Huni tisaiporu pina kaˈene Jutasi Isikariatina ˈwavujaho Setanira
rosamana.
4 ˈEjume Jutasira vaˈe hura icháˈinaˈe Jesu nahamahuniji pirisitia
mamaˈina ˈee sorutia puˈúmo ˈunama amairiara.
5 Pu nihoˈo teamanavume eha monia vajaˈi ˈwaravara.
6 Jutasi puni ira hene teamavumakame ˈunama kaˈene Hu nahamahuniji
hami hema parajakame ea nihoˈo areri pahehuniji samana.

Jesura Pasova ˈIruma Iˈirono Amairiaramajina
(Matiu 26:17-25; Maka 14:12-21; Joni 13:21-30)

7 Puretia isitia paˈajihuni vea aneja rejumakaviˈi pu sipi ˈuˈua ˈanae swasa
vehuna.
8 ˈEjume Hu Pitaˈo Joniˈo irechamie ijá ˈiama Vaˈe Pasova ihuniji amairie
nú ija ˈiamana.
9 ˈEjume pu apoma ijá ˈwava Nú vaˈe ichihi ˈiruma amairiˈeja? ˈwavara.
10 Hu ijá ˈiama Ike heha. Ja ari vaˈeje ea pina toa ˈene vuˈe piuniˈena.
ˈEjakame ja hu ˈarariha vaˈe sea kaˈene hu ajiˈamajino vaˈavara.
11 ˈEne ja ikaˈina sea anesura ˈwaˈavara Najahiˈinijara ikaˈinaˈe a
ˈwaramana. ˈÚ ˈiruma ijuri tinia kaˈene Nara Nuni tisaiporu epuˈúmo
Pasova ihunijaho ichine? ˈwaha ˈiamana.
12 ˈEjakame hura ruha kaˈene ichuto niamairiarame namuji najahakame
ijino amairiaraˈavara ˈiamana.
13 ˈEjume pu vaˈajime uneunecha mapoka areri Hura ˈwarama kajaˈinaˈe
rejume pu Pasova kaˈene ihunijaho amairiaravara.

Natohwijara Kwamaji Vwihajiˈi ˈIruma Ihunijina
(Matiu 26:26-30; Maka 14:22-26; 1 Koritia 11:23-25)

14 Vea kaji apejume Hu Huni apasorua puˈúmo roe ˈaijua rori asuma
hijara.
15 ˈEjume Hu pu ijá ˈiama Na ja puˈúmo Pasovakaho inareje ijiˈa haha
hiana apehuna ura reniu.
16 ˈEnajihunaˈe Na nimai ja ˈwaravu Na kúˈo ˈiruma painu vaˈuˈe Godoni
ari jara roe nimaae rejakame ijiˈa ihuna ˈiamana.
17 ˈEnarena Hu kapusia apene Godiho teimani ˈwaˈikaˈi ijá ˈiama Ike
apene vajúsarame iha.
18 Ijihuni maijaho ajina riha ikaho Na painuvaˈo vea kaˈene Godoni
arijara roˈamaji ihuna ˈiamana.
19 ˈEnarena Hu puretia apene Godi teimani ˈwaˈikaˈi tuame vajihiˈi
ijá ˈiama Ikaho Nuni hahaˈe jonijihunaˈe vajihukúne ina vejiˈi Na vwi-
haniˈavara ˈiamana.
20 Areri puretia ijaˈinaˈe Hu toa kapusi rukina mihiˈi ijá ˈiama Ike kapusia
toa rukinakaho Nuni ˈaa kaˈene jonijihunaˈe arihunaˈe maiuˈinaka nahama
ˈwaramajina ˈiaviˈi mihana.
21 ˈEnakaivo heha! Ea kaˈene Naaˈe nahamihunijaho iviamaa ikino nú
puˈúmo ˈaijua rori hinu.
22 Ijihuni hahi Ema Puni Harihijaho Godira vwihana jaˈina vehuna
kaivo ea kaˈene Hu nahamahunijaho nihoˈo eha sisea niˈimaˈura apehuna
ˈiamana.
23 ˈEjume pu pusumano ea kaˈene nahamahunijaho ea irarana
ˈwarahuniji kaˈi ˈahiume ˈwamareja puni vaja kajino piraˈaravara.

Ea Irá Natohwiji Kaˈiˈahiume Vahacharavajina

24 Ea irara natohwaˈe rehuniji puni vaja kajino hine piraˈaravara.
25 ˈEjume Hu pu ijá ˈiama Jenitaru puni kinia kaˈene iki mweˈi hijujija ea
ˈajohahuna harura rukina. ˈEe ˈajohiˈina kajija swara rukinijina ˈwavura.
26 ˈEnakaivo ja ijaˈina parehuna kaivo ea irara joni vaji natohwaˈe
reˈi ˈahaˈamajaho hu areri sesamaa punaˈi rene ˈee areri pwea saˈinaˈe
reˈamana.
27 ˈÚ ea icharo natohwane? Ea kaˈene asuma hine ˈiruma inujarana ho
ea kaˈene namine ˈirumaˈe ˈeka roe vajahujarane? Ea kaˈene asuma hine
ˈirumaˈe inujaho natohwa kaivo Na ea kaˈene arini namine jaae ˈiruma
vajihujina.
28 Vea kaˈene Na sisei hijujaho ja nú puˈúmo Nuni rori namijara.
29 Nuni omijara Na Nuni kwaa ˈajohuna mihajaˈinaˈe Na ˈuˈo ja mihu.
30 ˈEnajihunaˈe Nara ja pijihakame ja Nú puˈúmo Nuni ari ˈaijua ˈahi
ahuma toa ˈiruma ine ˈee ja Isureri puni amuja kaˈene iropu ropu noˈo ruha
kaˈene puaˈe ˈotua vetihunijino hine ˈotua vetihuna ˈiamana.

Jesu Pitara Hemahuniji Rona ˈWaramajina
(Matiu 26:31-35; Maka 4:27-31; Joni 13:36-38)

31 ˈEjume Hu Saimani ijá ˈwama Saimani hena! Setani aaˈe apenaˈe areri
ˈwitia ruarahu jaˈinaˈe ruaraˈi ˈahauˈe ura rejuˈe ro ˈejahie ˈwarimana.
32 ˈEnakaivo Na oni siporua ˈojuraˈomo ara nimaa ronujaho paˈohuna.
ˈEnareje a kúˈo ˈuname Nuni roˈamajaho ara Nuni ehijakija najahakame
pura nimaa rojujaho ija kisi apena puni unaˈi saname vehuna ˈwamana.
33 ˈEjume Pitara ijá ˈwama Natohwe na niareri rena hijuraˈomo A tipurai
vaˈamajaho na A huˈúmo vahuna. ˈEe A kwaˈamajaho na A huˈúmo
kwahuna ˈwamana.

34 'Ejume Hu ijá 'wama Pita Na nimaa aa'e 'waravu. 'U'ora iviasa mai'o pa'ume'eje a 'aha no'opisu Na pakimuna 'ia'eje iji'a 'u'ora 'umehuna 'wamana.

Pausia Tuja 'Ee So'wa

35 'Enarena Hu pu ijá 'iama Vea ka'ene Na ja irechamiume pausia 'ee tuja 'ee mumora sisa pa'a va'ajaho ja vi pivusahara raka? 'iamana. Pu ijá 'wava Niho'o pana 'wavara.
36 'Enakaivo Hu pu ijá 'iama 'Enakúne iviamaa ea irahuni pausia 'ee tuja na'amajaho 'eka va'amana. 'Ene ea irara so'wa pa'ana'e re'amajaho huni ateha 'eka va'e 'imenareje monia 'eke huni so'wa 'ime'amana.
37 Ijihuni maijaho heha vaji venareje Naa'e ronarena 'waramajaho rehuna. Hu 'u'o ea sisea veji'ina pu'úmo tahuna 'úmajaho iviamai Nuni vaji nimaa roe rehuna 'iamana.
38 'Ejume pu ijá 'wava Natohwe kama! So'wa no'ohe'i ikenakúne kima! 'wavara. 'Ejume Hu pu ijá 'iama Ijaho arerina 'iamana.

Jesura Arivi Huri'a 'Ahi Siporua 'Onajina
(Matiu 26:36-46; Maka 14:32-42)

39 'Enarena ru'e'une nikú'o Hu venuja'ina'e huri'a Arivi va'ume Huni tisaiporu Hu 'ararihae va'ara.
40 Hu va'e ruha kajino 'e'unarena Hu pu ijá 'iama Ja Godoni siporua 'oji'i hijakame ja pavena ki'avara 'iamana.
41 'E'ika'i Hu pu irechami'ika'i va'e karokaro muna pi'onave va'e 'ohune sa'inijakaru nitupari same hiji'i siporua 'onana.
42 Hu ijá 'wama Amo A ura rena'ipisa kapusiakaho Nuni rora apena ruvaa'a. 'Enakaivo Nuni ura pana kaivo Oni ura ija'ina'e ve'amana 'wamana.
43 'E'eme 'ona oji'ina akúpa 'ahi rena roe Hu harura mahana.
44 Hu hine oja hia'eme siporua 'ojumakame haha natohwa'e hiame huni piropa 'aa muka sa'ina'e mwe'a 'ahi arihana.
45 Hu siporua 'onuva'o 'urine Huni tisaiporu puni va'i kimajaho pu hine temuki 'aninamiume notuara.
46 'Ejume Hu pu sie ijá 'iama Ja iraka vene notui'i navo? 'Urine siporua 'o'irakúne ja pavena ki'avara 'iamana.

Jesu Kamovajina
(Matiu 26:47-56; Maka 14:43-50; Joni 18:3-11)

47 Hu mai'o hine ijí 'wara'eme ni'aha kwinu Jutasi ka'ene iropu ropu no'o pinijara ea mapoka'e aherame roe hu Jesu ura mina ve'i 'ahaume roana.
48 'Ejume Jesura hu ijá 'wama 'Ú Jutasi a Na Emaa Puni Hariha nahama-hare'e ura mina vena avano? 'wamana.
49 'Ejume ea ka'ene pu pu'úmo namijajipo uneka ka'ene re'i venaji kimareja pu ijá 'wava 'Ú Natohwe nú núni so'wi piji'eja? 'wavara.
50 'Enarena ea pini huni so'wi mavane 'urine pirisiti ni'inijihuni pwea pinijihuni ataa ka'ene mana'inijaho 'anaume 'uhu'usahana.
51 'Enakaivo Jesura eha vene ijá 'wama Ijá kajaho arema 'wa'ika'i Hu huni ataa iji 'unavume maranana.
52 'Enarena Jesura pirisitia mama'ina 'ee sorutia Temiporu 'ajohi'inijija 'ee emakina ka'ene Hua ape'i roajihi ijá 'iama 'Ú Na ea nesa apeji'ina'omo ja so'wa hajaa 'eke Naa'e apeni'i 'ahiume roare?
53 Na veku veku ja pu'úmo Temiporu vaji hijura kaivo ja Na paapeniura. 'Enakaivo iviamaa ike vea mukakaho 'ee mwe'a ike nutuvi'ina kehuni harurijaho jona 'iamana.

Pitara Jesu Hemahajina
(Matiu 26:57-58, 69-75; Maka 14:53-54, 66-72; Joni 18:12-18, 25-27)

54 Pu Hu kamome apene pirisitia niˈinijihuni sei vaˈume Pitaho ma kameri naminakiviˈi ˈarariha vaˈana.
55 ˈEˈeme vena núˈúha riri jaumakame Pitaho pu puˈúmo asuma hinana.
56 ˈEˈeme hu ijino asuma hijume napara pwei pini Pita nia kanaviˈi ijá ˈiama Ea ike ˈuˈo Hu huˈúmo onuna ˈiamana.
57 ˈEjume hu heme ijá ˈwama Napare nihoˈo na Hu pahene pakaviˈina ˈwamana.
58 Hu ˈaha josu pareˈeme emai pini kamarena ijá ˈwama A ˈuˈo Huni ea pina ˈwamana kaivo Pitara ijá ˈwama Parue na nihoˈo pana ˈwamana.
59 Hu vea muka kwinu paˈareˈeme ea pini roe pasonananaviˈi ijá ˈiama Na nimaa ˈwaravu. Ea ika ˈuˈo Hu huˈúmo ˈurahe onuna. Ijihuhi maijaho hu Karari ora ˈiamana.
60 ˈEnakaivo Pitara ija ˈwama Parue ara iraka kaˈene ˈwarimujaho na maiˈo suja ˈwamana. Hu ijí ˈwaraˈeme niˈaha kwino ˈuˈora ˈumenana.
61-62 ˈEˈeme Natohwijara aroma Pita kaˈeme Pitaho ijiˈa Natohwijara iraka kaˈene ˈwaramajaho vwihanana ˈUˈora maiˈo ˈumeˈi ˈahae veˈeje a ˈaha noˈopisu Na pakimuna ˈiˈena ˈwamana. ˈEjume Pitaho ijí vwihanarena samai vaˈeˈune nihoˈo natohwaˈe niramana.

Jesu ˈIjahe ˈEe Hijahajina
(Matiu 26:67-68; Maka 14:65)

63 Ea kaˈene Jesu ˈajoha hijajipo apene ˈijahe ˈee hijahara.
64 Pu Hu apene nia hwamahe ˈanaiˈi ijá ˈwava A unenuˈu ˈahoˈa kaˈene vaji navujija hena kimuna ˈúmunakúne ea irara A ˈanaajaho ˈwaruva nú heja ˈwavara.
65 ˈEne pu uneunecha nihoˈo mapokaˈe Hu niname ˈee ˈurarahe ira sisea ˈwaravara.

Jesu Aheme Kanisoru Puni Unaˈi Roajina
(Matiu 26:59-66; Maka 14:55-64; Joni 18:19-24)

66 Vea nituvume emaa puni mamaˈina ˈee pirisitia mamaˈina ˈee Sikuraipia roe kanisoru puni núˈúhi ahuma hiˈeme Jesuho puni unaˈi aheme roajivara.
67 Pu apoma ijá ˈwava ˈÚ A Keriso reˈamajaho ˈwaruma ˈwavara. Hu ijá ˈiama Na ja ˈwaraˈujaho ja panimaa rohuna.
68 ˈEne Na jaaˈe aporaˈujaho ja eha pavene ˈwariˈeja.
69 ˈEnakaivo iviamaa rene Emaa Puni Harihijaho ija manaˈina kaˈene Godoni harurijaˈi asuma hihuna ˈiamana.
70 Pu Hu apome ijá ˈwava ˈÚ A Godoni Harihe? ˈwavara. ˈEjume Hu pu ijá ˈiama Ja Na ˈwarivu kajaho Na nimaa ijina ˈiamana.
71 ˈEjume pu ijá ˈwava Nú ea ˈahopo Huaˈe ronareje namahuji hehuna pana. Ijihuni maijaho nú onúno Huni irijaho núni ataa ikino hejara ˈwavara.

23

Jesu Aheme Pairati Oni Unaˈi Roajina
(Matiu 27:1-2, 11-14; Maka 15:1-5; Joni 18:28-38)

1 ˈEnarena ea mapoka kajipo ˈurine Hu aheme Pairati oni vaˈara.
2 Pu aneja vene Hu namahiˈi ijá ˈwava Nú kaˈeme ea ikaho ehu núnakija pisimie ˈee Sisa oni takisia pavehunaˈe ˈwarume ˈee Hura ˈwarumujaho Hu Keriso kaˈene Kinijina ˈúmuna ˈwavara.

3 'Ejume Pairatira Hu apoma ijá 'wama A Jua puni Kinie? 'wamana. 'Ejume Hu eha vene ijá 'wama Ara 'warimu kaja'ina 'wamana.
4 'Ejume Pairatira pirisitia mama'ina 'ee ea mapoka kajihi ijá 'iama Na ea ikehuni vaja sisea mai'o papiunavu 'iamana.
5 'Enakaivo pu hina pasonananavi'i ira ajira'e ijá 'wava Hu ikaho ea mapokakihi najahu'e oja 'urinauna. Hu Karari rene najahe va'e Jutia vaja maho'o najahe onuva'o kwaa ike 'u'o iviamaa roana 'wavara.

Jesu Ranavume Heroti Oni Va'ajina

6 Pairatira ike henarena aporame ijá 'iama 'Ú ea ikaho Karari ore? 'iamana.
7 Hu henajaho Jesuho Herotira kwaa ka'ene 'ajohujino rena roana henarena hu ranavume Heroti oni va'ana. Ijihuni maijaho Heroti roe Jerusaremi hinana.
8 Herotiho Jesu kamajihuna'e niho'o natohwa'e teamamajihuni maijaho Hura raka ka'ene venuji henujihuna'e Hu aacha pina veja ka'i 'ahaume avanana.
9 'Ejume Herotira 'aha jora'e Hu apomana kaivo Hu eha pavenana.
10 'Ejume pirisitia mama'ina 'ee Sikuraipiepo ijí namine niho'o natohwa'e ajina'eme Jesuho namahara.
11 'Enarena Herotiho 'ee huni sorutia pu'úmo Jesuho apene 'ura rahe 'ee sise'i 'ahae 'ee ateha niho'o mavarasa'ina apúsamahe ranavume Pairati oni 'uname va'ana.
12 Maraku'ijaho Heroti'o Pairati'o naka vejura kaivo vea kajino pu no'o napura vejara.

Jesu 'Anaa Kwahuna Nimaa Vejajina
(Matiu 27:15-26; Maka 15:6-15; Joni 18:39–19:16)

13 'Ejume Pairatira pirisitia mama'ina 'ee emaapuni ea mama'ina 'ee ea mapoka 'waravume ahuvara.
14 'Ejume ijá 'iama Ja ea ikaho apene nuni roara. Hura veju'e ea oja 'urinau'e ea sisea vejura 'wa'i ahema roara. 'Enakaivo na joni una'i vena kavujaho na ea ikehuni vaja sisea mai'o papiunavu kaivo jara Hua'e namahujiruna.
15 Heroti 'u'o vena kamajaho Hu sisea pavenana'e kamarena nuni 'unama kú'o roana. Heha! Ea ikaho unenu'u pina sisea pavena jihuna'e Hu areri pakwahuna.
16 'Enajihuna'e na hijahareje ranave va'ena 'iamana.
17 Puni tamani jihuna'e sora ijuri vea reju'ukavi'i tipura ea kwinu ranavu'e samai va'una.
18 Ea mapoka kajipo ni'aha kwinu ahuma ijá 'umeja Ea ike ape'i kaivo Parapasi ranave samai ro 'e'unama 'umejara.
19 Parapasiho ara natohwa vaja kajino hine 'arahe 'ee ea'e 'aniume kwamasaha jihuna'e ranavume tipurai hinana.
20 Pairatira ura renajaho Jesu ranave vahuna'e ura rejume ea mapokijihi kú'o 'waramana.
21 'Enakaivo pu ira ajira'e ijá 'umeja Icha 'ahi 'anaa! Icha 'ahi 'anaa! 'umejara.
22 'Ejume hu 'aha no'ohe'i ni'waramana'omo kú'o 'aha pina ijá 'iama Irakijihuna'e 'ana'uro 'umejo? Hu unenu'u pina sisea iraka'e venane? Hu unenu'u pina ve'ira'omo na 'anae kwahuna na pakavu. 'Ena'omo na 'warave pu hijaha ranave vahuna 'iamana.

23 'Enakaivo pu hine majama pasonananavi'i icha 'ahi 'anae kwa'amarono 'umenu va'o pura harura vene rarejara.
24 'Ejume pura raka ka'ene ura renajaho Pairatira ve'avarono 'waramana.
25 'Ejume Pairati ea ka'ene ara natohwa vaji 'arahe 'ee ea 'aniu'e kwamasahi'ina ka'ene tipurai hinana ka'ene pura rana'amarono ura renaji rana'ika'i Jesuho puni ura ijino ve'avarono mihana.

Jesu Korosi 'Anaajina
(Matiu 27:32-44; Maka 15:21-32; Joni 19:17-27)

26 'Ejume pu Jesuho ahema va'eme Saimani ka'ene Sairini orijaho huni ari rene ro'eme pu iji 'uname icha kajaho apena pimahe 'ejahaume apene Jesuni túna'i va'ana.
27 Ea niho'o mapoka mapoka'e va'aji'eme napara 'aho'a puni rira kajino virisia vene niramaruvi'i 'ararihia va'ara.
28 'Ejume Jesura ta'arohe ijá 'iama Napara ka'ene Jerusaremi orakije Nunijihuna'e niramaruvujaho are'i kaivo joni harihija 'ee ojono nira'ahusaraha.
29 Ijihuna'e heha! Vea mai'o nituma roe sa'eje ja ika 'wa'eja Napara ka'ene hariha pa'eke 'ee panahena'e 'ee hariha pa'ajohai'inijija teamanahuna 'wahuna.
30 Ijaho vea ka'ene emaapo aneja vene nahara'e ika'ina jarima 'warahunijina 'Auma arihe ninamuha 'ee huri'a roe vahúha 'wahuna.
31 'Enajihuna'e pu icha maiu'ina vajijiano uneunecha ija'ina'e ve'avajaho vu pu icha sahasa vajijaho ichá ve'eja? 'iamana.
32 Pu ea sisea no'ohe'i Jesu pu'úmo 'ania kwamasa'avarono aherame va'ajivara.
33 'Ejume pu roajime kwaa ka'ene Húmatata 'wavujino useme Jesuho icha 'ahi 'anae 'ee ea sisea pina mana'inija'i 'anae 'ee pina ana'inija'i 'anaara.
34 'Ejume Jesura ijá 'wama Amo pu raka ka'ene vejukaho puruva reti'eju'e vejukúne
Noinvwihanie are'amana 'wamana. 'E'eme pu pipia vene Huni ateha swara vena 'ekara.
35 Ea mapoka kajija namine ki'eju'e puni mama'inijipo Jesuho apene 'ijahe ijá 'wava Hu ea 'aho'a ni'ajihu ja'ina'e maka'eje Hu Keriso ka'ene Godira iji pijahaji re'amajaho Hu ori'ini ni'ajara'amama 'wavara.
36 'Ejume sorutia ijija 'u'o Jesu apene 'ijahe toa sisea 'eka roe vajahi'i
37 pu ijá 'wava A Jua puni Kinia re'amajaho orono ni'ajarama 'wavara.
38 Ira ika'ina'e Huni hurijino vejara. Ikaho Jua Puni Kinijina.
39 'E'eme ea sisea pina ka'ene ropuna'i 'anaume namajara vu'a sisea Hu 'warame ijá 'wama 'Ú A nimaa Keriso re'amajaho A orono ni'ajarame nú 'u'o ni'ajúha 'wamana.
40 'Enakaivo ea pina ka'ene ronuna'i namajara 'urarahe ijá 'wama 'Ú a Godiho pajuhamo? Nú 'u'o iki pu pu'úmo areri ahume kwamasahu.
41 Nú eha apejujaho nijina. Ijihuni maijaho nú sisea'e vejajihuna'e eha apeju kaivo Hu unenu'u pina sisea pavenana 'wamana.
42 'Enarena hu ijá 'wama Jesu vea ka'ene Ara Oni ari va'e'umajaho A na vwihani'amana 'wamana.
43 'Ejume Hu ijá 'wama Nara nimaa a 'waravu jihuna'e a iviasi Na hu'úmo Parataisi hihuna 'wamana.

Jesura Kwamajina
(Matiu 27:45-56; Maka 15:33-41; Joni 19:28-30)

44 Ija'ina'e ve'eme vea va'e riri nami'eme kwaa mapokakaho vea na'ima
namuva'o vea va'e hareha 'aha karohi naminana.
45 'E'eme vea na'i'eme Temiporu vaji ateha natohwa ka'ene 'uranavume
namajaho rira mu'oi kajino isome no'ohe'i renana.
46 'E'eme Jesura ira ajira'e ijá 'umena Amo Oni ija 'ahi Na Nuni 'Avena
ranavu 'wa'ika'i oja sumana.
47 'Ejume sorutia puni Natohwijara iraka ka'ene renaji kamarena Godi
ta'arohi'i ijá 'wama Ea ikaho nimaa ariramaa 'wamana.
48 'Ejume ea mapoka ka'ene ijí ka'i 'ahiume ahuvajija Jesura kwavu-
makame tea junavume túrata puna 'anai'i 'uname ari va'ara.
49 'E'eme Huni napuhija maho'one 'ee napara ka'ene Karari rene Hu
tamatihe roajija kameri namina raka ka'ene rena kajaho kavi'i namijara.

Jesu Kwananavajina
(Matiu 27:57-61; Maka 15:42-47; Joni 19:38-42)

50 'E'eme ea pina iha huna Josapina Hu kanisorua pine 'ee hu ea mamaa
'ee arimaa.
51 Hu pura vu'a ka'ene amairie 'ee raka ka'ene vejajaho hu panimaa ve-
nana. Hu Juapuni ara natohwa ka'ene Arimatia 'wavujino rena roana'omo
Godoni arijara rohuniji 'ajaha hinuna.
52 'Enajihuna'e ea ikara va'e Pairati jarime Jesuni haha'e ape'irono
'waramana.
53 'Ene hu roe Jesuni haha apene atehi mwame apena va'e muna ara
maiu'ina ka'ene ea mai'o pairechavi'inijino ranamana.
54 Vea kajaho Sapati amairiaravuri veijina. 'Ene Sapatia mai'o aneja ve'i
'ahaume vejajina.
55 'Ejume napara ka'ene Karari rena roajija pu pu'úmo va'e eucha kajaho
kame 'ee Huni haha ichá'ina'e mwame ranavajaho kavara.
56 'Ejume pu 'unama va'e ari senisia 'ee iona amairiarame Sapatia'omo
puni tamanijara 'warama ja'ina'e vene ojuta hwejara.

24

Jesura Kú'o 'Urinajina
(Matiu 28:1-10; Maka 16:1-8; Joni 20:1-10)

1 Hura natohwi sú'usú'u napara kajija senisia ka'ene pura amairia
irechavajaho 'eke muna ara kajino roara.
2 Pu vai'i kavajaho muna ka'ene vwicha'e kunavajaho tahuma apene
ruva'ara kavara.
3 'Enakaivo pu va'e vaji aruvajaho Jesu ka'ene Natohwi jihuni haha
pakavara.
4 Pu puruva renaume ijá nami'eme ni'aha kwino ea no'ohe'i ateha
sajasa'imaa savi'ina puni nina kajino namijara.
5 Napara kajija niho'o tea juna'eme nuana vetiume parua kajipo ijá
'iava Ja ichá vene ea ka'ene kwamasahi'ina kihipuni vaji ea ka'ene mai'o
hiji'inijaho savo?
6 Hu ikaho pana kaivo Hu ni'urinana. Hu Karari hiji'i ja 'waramajaho ja
pavwihajo?
7 Hu ja ijá 'iamane Ema Puni Harihijaho apene ea sisea veji'ina'e mihe
icha 'ahi 'anaa kwama namuva'o na'ia no'opisu pa'are'eje kú'o 'urihuna
'iamajaho ja pavwihajo? 'iavara.
8 'Ejume napara kajija iji'a Huni vu'a vwihajara.

9 'Ene eucha are'i 'unama va'e ea iropu ropu kwinu 'ee ea 'aho'iji 'u'o uneunecha mapoka kajaho ijano 'waravara.
10 Napara kajija Meri Matarini ho Joana ho Meri ka'ene Jemisi oni ohijaho 'ee napara 'aho'a ka'ene pu pu'úmo 'urahe ojujipo apasorua uneunechakaho 'waravara.
11 'Enakaivo vu'a ka'ene pura 'wara'avajaho mavumaa sa'ina rejume pu panimaa rojara.
12 'Enarena Pitara 'urine ninuma va'e muna ari 'e'une aruhi kamajaho ateharu navume kimana. 'Enarena hu 'uname huni ari vai'i uné raki renana ronarena vwihaji'i va'ana.

Imeasi Va'ajina (Maka 16:12-13)

13 Vea nikwinu'ina kajino ea no'ohe'i ara iha Emeasi va'ara. Ara kajaho Jerusaremi rena va'ujaho kwaa jora'omo (11 kiromita)
14 pu vai'i uneunecha mapoka ka'ene renaji 'wama apena va'ara.
15 Pu ijí 'wavi'i va'eme Jesuho roarena pu pu'úmo va'ana.
16 'Ejume puni nia nuhiume pu kavara kaivo pahena pakavara.
17 'Enarena Jesura pu ijá 'iama Ja no'o jajasumano vu'a iraka'e 'wavi'i va'ajivo? 'iavume pu no'o nina kaja'a ajuarasa'eme namijara.
18 'Ejume ea iha Kariopasira eha vene Hu ijá 'wama 'Ú A Asumano ikaho Jerusaremi ura vene roana'omo uneka ka'ene vea ikino rejajaho A pahenane? 'wamana.
19 'Ejume Hu pu ijá 'iama 'Ú uné raki renane? 'iamana. 'Ejume pu Hu ijá 'wava Uneka ka'ene Jesuka Nasareti ora'e renajaho A vi henane? Ea ikaho poropetia 'ee ea uneunecha ani'ina mapoka'e mama'ina vene 'ee Godiho 'ee ea mapoka'e ikihipuni una'i vu'a mama'ina 'waramuna.
20 'Enakaivo núni pirisitia mama'ina 'ee ea 'ajoha'ina mama'inijipo apene 'anaa kwa'amarono mihume pu Hu icha 'ahi 'anaume kwamana.
21 'Ejume nú vwihajajaho Hu roe Isureri ora 'imena 'eka'i 'ahaume roana. 'Enakaivo ijiru pana vo uneunechakipo rejajaho iviasi na'i no'opisu pa'arenu.
22 'Enakaivo napara 'aho'a ka'ene nú pu'úmo ahuma oji'inijipo sú'o euchi va'e roe tatatú*ara*.
23 Pu Huni haha pakamareja roe ijá 'úv*a* Pu 'ona oji'ina visoni vaji kivume pu Hu mai'o hinu 'úv*ara* 'wavara.
24 'Ejume ea 'aho'a ka'ene nú pu'úmo ahuma hijajipo eucha kaji va'ara kaivo niareri napapo 'waruva ja'ina'e Hu pakavara 'wavara.
25 'Ejume Hu pu ijá 'iama Ea ka'ene niho'o pavwihaji'inakije uneunecha mapoka ka'ene poropetiepo 'waravajaho ja marako'a panimaa rojara.
26 Kerisoho uneunecha mapoka sisea Huni haha 'ahi marako rejakama'e iji'a Huni ara ka'ene hanaji'iniji vahuna 'iamana.
27 'Enarena Mosisi oni aneja rene roe poropetia maho'o puni vaji Godoni irijara Hua'e rone 'waramaji maho'o najahana.
28 Puni ara ka'ene pu va'iro va'ajaho usehuna nituranana. 'Ejume Jesuho Hu maihename va'i 'ahaume venana.
29 'Enakaivo pu ijá 'wava Vea nusirevu'e vea nipa'arenukúne nú pu'úmo hina 'wavara. 'Ejume Hu pu pu'úmo va'e hinana.
30 'Ejumakame Hu pu pu'úmo ahuma 'iruma'e i'i 'ahaume puretia apene siporua 'one teimani 'wamarena tuama vajihana.
31 'Ejume puni nia ka'ene nuhiajaho jaraume pu Hu kavara kaivo Hu puni rora kajano va'ume pakama arevara.

32 'Enareja pu hine pira'arame ijá 'wava Hu 'unamutoi 'warume 'ee
Godoni ira vaji namuji naju'eju'e núni oja vaja hianuma parajara 'wavara.
33 'Enarena pu vea muka kajino 'urine Jerusaremi ea iropu ropu kwinu
'ee 'aho'a ka'ene pu pu'úmo ahuma hijujino 'unama va'e ijá 'iava
34 Natohwijaho nimaa nimaa 'urinana'omo Saimani oni una'i samaahi-
ravume
Noinkamana 'iavara.
35 'Enarena ea no'ohe'i kajipo iraka ka'ene 'unamutoi vene 'ee pu
ichá'ina'e Jesu marako kavajaho pahena pakavara kaivo Hu puretia
tua'eme ni'aha kwinu pu Hu kavaji rone 'waravara.

Jesura Huni Tisaiporu Puni Una'i Samahiramajina
(Matiu 28:16-20; Maka 16:14-18; Joni 20:19-23; Akisi 1:6-8)

36 Pu hine ijí 'wara'eme ni'aha kwino Jesuho puni rira kajino naminana.
37 Pu niho'o tea juna'eme ijá roja Pu 'avena kavu rojara.
38 'Enarena Hu pu ijá 'iama Ja iraka'e vene puruva retio? 'Ee ja ichá vene
joni oja vaja ma'uako panimaa rojo?
39 Nuni ija momorakake piuhiha kiha! Naranakúne! 'Ene haha 'unirime
kiha. Ijihuni maijaho 'avena haha 'ee ata areri Nuna ika'ina pana 'iamana.
40 Hu ija'ina 'waramarena Huni ija mumora najahana.
41 'Enakaivo pu hina teamanama parajara kaivo pu ma'uako panimaa
ronareja hine vwihajara. 'Ejume Jesu aporame ijá 'iama 'Ú ja unenu'u
'aho'a ihuna vi navo 'iamana.
42-43 'Ejume pu kija reji'ina mahume Hu apene puni una'a kajino inana.
44 'Enarena Hu pu ijá 'iama Uneunecha ikehija Na ja pu'úmo hijujino
'waravuta. Uneunecha ka'ene Mosisiho poropetiapo 'ee Samusi vaji Na
rona 'waravajara nimaa iviamaa renu 'iamana.
45 'Enarena Hu puni vwiha ijija Godi oni iriji hami he'avarono jaraana.
46 'Ejume Hu pu ijá 'iama Ikaho iraka ka'ene Godoni ira vaji vejajina
Keriso sise'i 'ahae 'anae kwamareja na'ia no'opiso pa'are'eje kú'o 'urihuna.
47 'Ene Huni iha 'ahiji Jerusaremi rene va'e eaka mapoka ka'ene kwaaka
mapokakino hijujija najahe pu puni sisea vwihane temukave aremamaa
arevakame Godira puni sisea vwihanie arehuna.
48 'Enajihuna'e ja uneunecha mapokakipo rejajija ja nihene kivara.
49 Heha! Na Nuni Omijara raka ka'ene nahama ja 'waramajaho Nara
ranave joni ro'enakúne ja ara natohwa ikino hi'eje Godoni harura kahino
akúpa 'ahi rene roe ja sama'amana 'iamana.

Jesura 'Urina Akúpa 'Ahi Va'ajina
(Maka 16:19-20; Akisi 1:9-11)

50 'Enarena Hu aherame ara kajaho are'i kaivo va'e Petani rori hi'eme ija
ahasirime merajihana.
51 Hu pu hine merajiharena irechamie va'ana.
52-53 'Ejume pu 'uname Jerusaremi niho'o teamanama para'eme
mari'uvi'i roareja na'ia mapoka kajaho Temiporu vaji hine majamano
Godi teamani 'wama ta'arohi'i hijura.

Joni

Majama Hihuni Irijina

1 Nitamatama anejijaho Irijina. Irijaho Godi ahuma hinana. 'Ene Irijaho
Godina.
2 Hu nitama anejijaho Godi ahuma hinana.
3 'Ene uneunecha mapoka ka'ene maho'o iki mwe'i navujaho Hura
venana. Uneunecha mapoka ka'ene iki mwe'i navujaho Hununa'i parena
rohuna pana.
4 Majama hihunijaho Huni vaji rena roane 'ee majama hihunijaho emaa
puni hanaji'ina.
5 Hanaji'ina kajara nututa hananuna. Nutumujara hanaji'ina kaji
utahuna areri pana.
6 Ea pina Godira ranavume roana. Huni ihijaho Jonina.
7 Hu Ira kaji rone 'wara'i roana. 'Ejakame ea maho'o huni vaji hena
nimaa rohuna.
8 Hu Hanaji'inijaho pana kaivo hu Hanaji'ina kaji rone 'wara'i 'ahauma
roana.
9 Ijí Hanaji'ina nimaa kajaho iki mwe'i roana'omo ea mapoka hananiuna.
10 Hu iki mwe'i roe hinana. 'Ene mwe'akaho Hura venana kaivo eaka
mapokaka mwe'i hijukija Hu pahena pakavara.
11 Hu ehwapuni roana kaivo Huni ehija Hu hami paapejara.
12 'Enakaivo ea mapoka irahipo Hu hami apejajija nimaa Hu pu harura
mihume Godoni harihija rejara 'ee ea ka'ene Huni ihiji nimaa rojajija
'u'una.
13 Godoni harihija rejujijahija emaa puni 'ai tuhuna pane 'ee hahijihuni
ura ijino nahehuna pane 'ee ei pini save nahehuna pana kaivo Godira Huni
ura ijino venau'e Huni harihija rejura.

Ira Kajara Haha Apenajina

14 'Ejume Irijaho roe haha apene nú pu'úmo ahuma hijume nú Huni
hanaji'ina kavara 'ee Huni Hariha nikwinu'wi maa kajihuni hanaji'inijaho
Amo ka'ene maiji vwihanúe 'ee nimaijihuni rena roana.
15 Joniho Hua'e rone ijá 'iama Ea ka'ene na ja 'waravujaho Ea ka'ene
túna'i roujaho Hu niho'o Natohwa'omo na asitihana. Ijihuni maijaho na
mai'o panaheni'ini Hu niiji hinana.
16 Hu nú maiji vwihanúi'ina ka'ene itu'ona parana jihuni vajiji nú maho'o
hura hara maiji vwihanúujaho 'ekura.
17 Varapa tamana Mosisi oni vajijino múhana kaivo maiji vwihanúe 'ee
nimaijaho Jesu Keriso oni vaji rena roara.
18 Vei pini emai Godi kahuna niho'o pana kaivo Huni Hariha nikwinu'wi
ka'ene Omahoni vaji hinujara Hu kame ea 'aho'a najahe 'waramuna
'iamana.

Joni Papitisitara Najahajina
(Matiu 3:1-12; Maka 1:1-8; Ruku 3:1-18)

19 Ikaho Jonira ea 'waramajina. Jua ka'ene Jerusaremi hijujipo pirisitia
'ee Rivai irechamiume va'e Joni apo'i va'ara. A irarane? 'wavara.
20 'Ejume hu pahekajihana kaivo nahama ijá 'iama Na Kerisoho pana
'iamana.

21 Pu apoma ijá 'wava 'Ena'omo a irarane? A Iraijarane? 'wavara. Hu ijá 'iama Na hu pana iamana. 'Ejume pu kú'o apoma ijá 'wava A poropetie? 'wavara. 'Ejume hu eha vene ijá 'iama Pana 'iamana.
22 'Ejume pu hu ijá 'wava A irarane? Ea ka'ene nú irechamúume roajihija'e eha ka'ene 'warahuniji múha. 'Ú a orono a ea irane 'imune? 'wavara.
23 Hu ijá 'iama
Na ea ira anuka ka'ene kahi nechi riri namina ira ajira'e ika'ina'e 'umenajina Natohwi jihuni 'unama veje arira renama 'úmana ka'ene poropetia Aiseara 'waramajina 'iamana.
24 Pu Parasipo irechamiume roara.
25 Pu hu apoma ijá 'wava A Keriso ho pana 'ee Iraija ho pana 'ee poropetia pa'ana re'amajaho a rakijihuna'e ea toi vaji samane? 'wavara.
26 'Ejume Jonira eha vene pu ijá 'iama Na toi vaji samauta kaivo Ea ka'ene ja pu'úmo ahuma naminu kajaho ja pahena pakavura.
27 Ea ka'ene nuni túna'i roujaho nara Huni mumora hwana rasamahuna areria pana 'iamana.
28 Ijaho Petani Jotani ona kara'i Jonira ea toi samajino avajara.

Godoni Remuijina

29 Ijihuni sú'uhijino hu ka'eme Jesuho roe huni nini roume ijá 'iama Heha! Ikaho Godoni Remua ka'ene mwe'a kehuni sisea apehunijina.
30 Ea ka'ene nuni túna'i roume nara 'waravujaho ikena. Na pana-heni'inijaho Hu ijí hinana kaivo na Hu hu'úmo areria pana.
31 Na Hu pakavura kaivo Isureri opo kama hehuni jihuna'e na ea toi samauta 'iamana.
32 'Ejume Jonira kamaji ijá 'iama Na ka'eme Godoni 'Avena kahi akúpi 'ahi rene marahu'ora puna'i ariha roe Huni haha 'ahi hinana.
33 Na Hu pakavura kaivo Godia ka'ene na ranamiume roe ea toi samaujara ijá 'wima A ka'eje Godoni 'Avena kahi akúpi 'ahi rena 'ariha roe Huni haha 'ahi hija ka'amajaho ijara ea Godoni 'Avenijino samahuna.
34 Na kavuji ja 'waravu. Ikaho Godoni Hariha 'iamana.

Tisaiporua Amurijina

35 Kú'o sú'uhijino Joniho huni tisaiporu no'o pu'úmo naminana.
36 'Eji'i hu kavume Jesuho va'umakame hu ijá 'iama Kaha! Godoni Remuijaho karehuna 'iamana.
37 'Ejume pu ijí hene tisaiporuhwaha no'o 'urine Jesu 'ararihae va'ara.
38 'Ejume Jesu aroma kimajaho pu Hu 'ararihae va'ara. 'Ejume Hu aporama ijá 'iama Ja iraka savo? 'iamana. 'Ejume pu eha ijá 'wava Rapai (ijihuni maijaho Najahi'ina) A ichihi hinune? 'wavara.
39 Hu pu ijá 'iama Roe kaha 'iavume pu pu pu'úmo va'e Hura hinujaho kavara. 'Ee pu vea kajaho ijí pu pu'úmo hijara. Vea karohi va 'o'irorena hareha 'ahi naminajaho pu ijí hijara.
40 Ea no'ohe'i ka'ene Jonira 'waravume henareja Hu 'ararihae va'ajija pina Enituruna Saimani Pita oni 'u'ua.
41 Hu maku'ijaho huni poka Saimani piuname ijá 'wama Nú Masaia piunavara 'wamana (Masaiaho Keriso rona 'wavura).
42 Hu Saimani aheme Jesuni roana. 'Ejume Jesu kame ijá 'wama Saimani ka'ene Jona oni harihakera oni iha Sipasi re'ena 'wamana. Sipasina 'wavujaho Pita rona 'wavura.

Jesura Piripu'o Nataneru'o 'Umenajina

43 Ijihuni sú'u Jesu Karari va'e Piripuho piuname ijá 'wama Na 'ararihie roa 'wamana.
44 Piripuho Petasaita ora kwaa ka'ene Enituru'o Pita'o rena roaji'ura.
45 Piripura Nataneru piunama ijá 'wama Mosisiho 'ee poropetiepo nitama heha 'ahi vejajaho nú nipiunavara. Ijaho Jesu Nasareti ora ka'ene Josapi oni Harihijina 'wamana.
46 Natanerura hu ijá 'wama 'Ú unenu pina mamaa Nasareti rena roane? 'wamana. 'Ejume Piripu ijá 'wama Orono ro kama 'wamana.
47 Jesu ka'eme Nataneru Huni roume hu rone ijá iama Kaha! Ikaho niho'o Isureri ora nimaa nimaijina. Hu niho'o ira'ata pa'a mai 'iamana.
48 Nataneru Jesu ijá 'wama A ichá'ina na hena kimane? 'wamana. 'Ejume Jesura eha vene ijá 'wama Piripura mai'o 'umena'i ve'eme Na mataka hari a kavuta 'wamana.
49 'Ejume Nataneru eha vene Hu ijá 'wama Najuhi'ine A Godoni Hariha 'ee A Isureri opuni Kinia 'wamana.
50 Jesura eha vene hu ijá 'wama Nara a mataka hari kavuji 'waravu'e a Na nimaa rono? A túna'i uneunecha mama'ina areri ike asivara kihuna 'wamana.
51 Hu hu ijá 'wama Na nimaa nimaa a 'waravu. A ki'eje 'ona oji'ina kahi akúpa 'ahi vwicha re'eje Emaa Puni Harihijihuni 'ahi ariha roe ajima vai'i hihuna 'wamana.

2

Kenai Napara 'Aja'aravajina

1 Na'ia no'opisu pa'are'eme Kena Karari vaji napasi nejume Jesuni oha 'u'o ijí hinana.
2 Jesuho Huni tisaiporu pu'úmo ea ka'ene napasi neja kajipo 'waravume roara'omo ijí hijara.
3 'Ejume pu 'wainia isi parajara. 'Ejume Jesuni ohi Jesu ijá 'wama Puni 'wainia nipa'arenana 'wamana.
4 'Ejume Jesura ijá 'wama Napare Na ona iraka vena'ejo? Nuni vea mai'o paroi'ina 'wamana.
5 Jesuni ohi pwea kajija ijá 'iama Hura raka 'waramujaho veha 'iamana.
6 Toata ka'ene muni vejajija iropu kwino Juapo puni sosia tamana vene ija sovujija ijá navara. Ijí toata kajija areri rita mapoka (100).
7 'Ejume Jesu pu ijá 'iama Toata kajino toa eje itu'usa'avara 'iavume pu toa 'ejuma itu'usahara.
8 'Enarena Hu pu ijá 'iama Ja iviamaa 'ene apena va'e ea ka'ene ahaja anesuriji ma'avara 'iavume pu ijá vejara.
9 'E'ejume pu toa ka'ene 'wainia rena kajaho 'eka va'ume ahaja anesurijara usea ina henana. 'Enarena ijí 'wainiakaho ichihi rena roajaho hu pahenana kaivo pwea ka'ene toa kaji 'ejajipo hejara. Ijihuna'e ahaja iji'ina 'ajohi'inijara napasi neji'ina 'umejuma rouma ijá 'wama
10 Ea 'aho'a puni 'wainia mamai marako'a inare'e iji'a sisea ijura kaivo a marako'a sisei inare'e iviamaa maa inu 'wamana.
11 Kwaa iha Kena Karari vaji Jesu aneja vene emaa areri pavehuni aacha 'ee harura najahana. 'Ejume Huni tisaiporua pu kame Hu nimaa vetiara.
12 'E'eme Hu ijihuni túna'i Jesuho oaha 'ee 'u'uhwaha 'ee Huni tisaiporu pu'úmo Kapeniami va'e na'ia tu'u hijara.

Jesura Temiporui Vaji Va'ajina
(Matiu 21:12-13; Maka 11:15-17; Ruku 19:45-46)

13 Jua puni Pasova aneja reˈi veˈeme Jesu Jerusaremi vaˈana.
14 Hu vaˈe Temiporu vaiˈi kimajaho pu ea hine uka ˈimene purumakau ˈimene sipia ˈimene monia senisu vejiˈi hijara.
15 ˈEjumakiviˈi Hura vaˈe ijí arumajino hisi vene hijihaume purumakaua ˈee sipia ˈuseme maˈahi vaˈara. ˈEne puni monia ˈunirame ˈusekunihe ˈee puni ˈaijua ˈunamapi ˈaronamana.
16 ˈEne Hu ea kaˈene uka ˈimejajija ijá ˈiama Uneunecha kija ˈeka vaˈajiha! Nuni Omijihuni seijaho paveje ˈimejuri ara renama ˈiamana.
17 Jesu hina ijaˈina venaji Huni tisaiporua iraka kaˈene nitama Godoni ira vaji vejajaho vwihajara.
Na Oni vuˈa ˈwavuri sei ura renia paranu jihunaˈe oja Nuna ˈurina paranu ˈiamaji pu vwihajara.
Noin
18 ˈEjume Juapo Jesu ijá ˈwava A ijaˈina venajihunaˈe aacha pina najuha kava ˈwavara.
19 ˈEjume Jesura pu eha ijá ˈiama Temiporua veje tiraˈusunaha kamareje naˈia noˈopisu Na kúˈo veje ˈurina namihuna ˈiamana.
20 ˈEjume Juapo ijá ˈwava Nú ijí Temiporu kajaho juara mapoka (46) paˈareˈeme ve parajara kaivo ˈú A naˈia noˈopisu paˈareˈeje ve parahuna ˈúmo? ˈwavara.
21 ˈEnakaivo Hu Temiporua kaˈene Huni hahiji rona ˈwaramana.
22 ˈEnaˈomo vea kaˈene Hu kwama ˈurinajino Huni tisaiporuepo vwihanareja Godoni ira nimaa rone ˈee Jesura ira raka kaˈene ˈwaravume pu hejajaho nimaa rojara.

Jesuho Emapuni Karaijaho Nihena Kima Parajiˈina

23 Hu Jerusaremi Pasova vea rejume hijiˈi Jesura aacha kaˈene venaji pu ea mapoka kamareja Huni iha nimaa rojara.
24 ˈEnakaivo Jesu pu panimaa vetiana. Ijihuni maijaho Hu ea mapoka nihena kimuna.
25 Ijihuni maijaho Hu emaapuni vaja nihena kimujihunaˈe ei pini emaa ichaˈiniji rone Hua ˈwarahuna areri pana.

3

Jesuˈo Nikotimasi Puni Vuˈa

1 ˈEne Parasi pina huni iha Nikotimasiho hu Jua puni natohwa.
2 ˈEnaˈomo Nikotimasi naˈii roe Jesu ijá ˈwama Najuhiˈine nú niheju A Godoni rene roajihunaˈe Ara venujaˈinaˈe ei pini areri vehuna pana. ˈEnakaivo Godira Hu huˈúmo hiˈamajarana ˈwamana.
3 Jesu eha vene ijá ˈwama Na nimaa nimaa a ˈwaravu. Ea kúˈo panaheˈavajaho hu Godoni ara pakahuna ˈwamana.
4 Nikotimasira Hu ijá ˈwama Ichaˈinaˈe ea kaˈene niemakina renajaho kúˈo nahehune? ˈÚ hu ˈuname oahoni tea vaji vaˈe kúˈo nahehune? ˈwamana.
5 Jesura eha vene ijá ˈwama. Na nimaa nimaa a ˈwaravu. Ea toa ˈee Godoni ˈAvenijara naheˈamajiana vo hu Godoni ara pavahuna.
6 Hahi jihuniji nahenaujaho hahi jihuna kaivo Godoni ˈAvenijara nahenaujaho ˈAveni jihuna.
7 A nihoˈo kúˈo nahenahunaˈe ˈwavujaho maiˈo oja pahwaˈusahaˈamana.
8 ˈAsiasiapo pu ura renau jaˈinaˈe hwasihuˈe nú nihijura. ˈEne nú nikivura kaivo ijaho ichihi rene roe ˈee vaˈujaho nú pahena pakavura.

'Unama nikwinu'ina kaja'ina'e Godoni 'Avena vaji kú'o nahenaujaho ija'ina 'wamana.
9 Nikotimasira eha vene ijá 'wama Ijaho ichá'ina re'eja 'wamana.
10 Jesura eha vene ijá 'wama A niho'o Isureri opuni najahi'ina kaivo 'ú a ijija niho'o paheji'ine?
11 Na niho'o nimaa nimaa a 'waravu nú raka ka'ene hena kivujiru 'waravu kaivo a niho'o núra 'waravujaho pahenuhu.
12 Na iki mwe'i uneunechaka navuji rone 'waravu'e a panimai ronujaho vu Na kahi akúpa 'ahi navuji rone 'wara'ipisa a ichá'ina nimaa roja'a?
13 Ike heha! Ea pina akúpa 'aha niho'o pava'ana kaivo Emaa Puni Harihijara Huhusu ijí akúpa 'ahi rena roana.
14 Mosisira nechi'i tapara ichi 'ahi raname apena sanama ja'ina'e Emaa Puni Harihijaho ichi 'ahi raname apena sanahuna.
15 Ea irara Hu nimaa ronujaho hu majama hihuna apenu.
16 Godi mwe'a kakaho oja niho'o mahajihuna'e Huni Hariha nikwinuna kaivo Hu múhana'omo ea irara Hu nimaa ronujaho hu papa'arehuna kaivo hu majama hihuna.
17 Godi Hariaha ranavume iki mwe'i 'otua pave'i roana kaivo mwe'akara huni vaji mara'amarono roana.
18 Ea irara Hu nimaa ronujaho hu 'otua pavehuna kaivo ea irara Hu panimaa ronujaho hu eha niapenana. Ijihuni maijaho hu Godoni Hariha nikwinu jihuni iha panimaa ronajihuna'e avanana.
19 Ikaho 'otua vehuni jihuni 'unamijina. Hanaji'ina iki mwe'i roana kaivo ea pu nutuvi'ina oja mahajihuna'e pu hanaji'inijaho pataarohara. Ijihuni maijaho puni 'unama ka'ene pura vejajija sisea.
20 Ea irahipo sisea vejujaho pu niho'o hanaji'ina senavura. Pu hanaji'ini parohuni jihuni maijaho vejuro'i pura sisea ka'ene vejujipo samaa hira'avarono paroura.
21 'Enakaivo ea irara nimaa nimaiji venujaho hu hanaji'ini hinu. Ijí hanaji'ina kajara veju'e hura iraka ka'ene venajaho Godoni vaji venana'e kivura 'wamana.

Jesu'o Joni Puni Vu'a Túchamaijina

22 Ijihuni túna'i Jesuho Huni tisaiporu pu'úmo kwaa iha Jutia va'ara. Na'ia pina Hu ijí pu pu'úmo hi'eme pu ea 'unirame toi samaara.
23 Joni 'u'o ea toi samaume 'urijara. Kwaa iha Enani Serimi rori ijihuni maijaho ijí kwaa kajaho toa mapoki jihuna'e ea mapoka ijí va'uma hu toi samaana.
24 Joniho mai'o tipura paranavume hinana.
25 Jua Joni oni tisaiporu epu'úmo tamana ka'ene ija sovuji 'wame nakaravara.
26 'Ejume pu Joni oni va'e ijá 'wava Najuhi'ine Hena! Ea ka'ene kara'ahuni Jotani na'ija'i a Hu rone nú 'warumajaho Hu ea toi samau'e ea mapoka'e Huni nianaa rou 'wavara.
27 'Ejume Joni eha vene ijá 'iama Ea pina uneunecha pamajikari 'ekuna kaivo kahi akúpa 'ahi rene vajihujiruna.
28 Ja nihe'eme na ja 'waravujaho na Kerisoho pana 'ivuta kaivo Hu mai'o paro'eme ranamiume urana roujina.
29 Ea irara napara rukinijaho hu napasina. 'Ena'omo napasina napuhwa pu'úmo ahuma hine napasi neju kaji Hura 'waramuji pu hene niho'o teamanama paraju. Ijihuni hahi na Huni ira hejujaho niho'o teamanima paranu.
30 Ijihuna'e Hu natohwa re'eje na ma'u'ua rehuna.

Hu Akúpa 'Ahi Rena Roajina

31 Ea irara kahi akúpa 'ahi rena roajaho Hu niho'o ni'ima'ura. 'Enakaivo ea irara iki mwe'i rena roajaho hu mwe'a kehuna. Ijihuni hahi hu mwe'a kehuneru 'warahuna kaivo Ea irara kahi akúpa 'ahi rene roajaho Hu ni'ima'ura.
32 Ijihuna'e Hu raka ka'ene kima henujaho 'waramuna kaivo pu pahene vejura.
33 Ea irara Huni ira hene apenujaho hu kamujaho Godiho nimaa nimai.
34 Ea ka'ene Godira ranavume roajara Godoni irijaho 'waramuna. Ijihuna'e Hu Huni 'Avena mina pave'ika'i mamahuna.
35 Omahi Hariaha oja maharena uneunecha mapoka maho'o Huni ija tahi vajahana.
36 Ea irara Godoni Hariha nimaa ronujaho hu majama hihuna kaivo ea irara Godoni Harihijihuni ira henare'e pavenujaho hu majama pahihuna. 'Ejukame Godoni sena huni haha 'ahi namu.

4

Sameria Ora Napariji'o Jesu Puni Vu'a

1 Vea ka'ene Natohwijara he'eme Parasiapo Jesura tisaiporua mapoka vene 'ee toi samaujara Jonira samajaho 'asimaji hejajaho henana.
2 'Enakaivo Jesuho Hu ea toa pasamaana kaivo Huni tisaiporuepo samaara.
3 Iji'a Hu ijí Jutia are'ikaivo kú'o 'urine Karari va'ana.
4 'Ene Hu va'e Sameria 'e'une va'ana.
5 'Enarena Hu roe Sameria puni ara ni'ina ka'ene Saika 'wavujino mwe'a ka'ene Jekapira hariaha Josapi mahajihuni rori va'ana.
6 Ijí 'unama kajaho jopatu'ura'omo Hu ro'eme haha sevume roe Jekapi oni toúja rora'omo ijí 'ojuta hwe'eme vea rira renana.
7 Napara pina Sameria ora toa kaji 'e'i roana. 'Ejume Jesu ijá 'wama Toa 'e mihe Na ijuma 'wamana.
8 Ijihuni maijaho Jesuni tisaiporu Hu raname ari natohwi 'iruma 'ime'i va'ara.
9 Sameria napara kajara Jesu ijá 'wama Na Sameria ore A Jua kaivo A irakijihuna'e toa na ma'urono jaririmo? 'wamana. Napara kajara Hu 'warama jihuni maijaho Jua Sameria'o pu'úmo uneunecha paahuma vejura.
10 Jesura eha vene hu ijá 'wama A Godira ea'e swara ka'ene mihaji hene 'ee ea irara a toa jarirame toa miha 'wamuji hena ka'ipisa a Hu toa jarivakame Hu toa ka'ene majama hihunijaho maha'a 'wamana.
11 'Ejume ijí napara kajara Hu ijá 'wama Ijihuni maijaho toa újakaho vamaijihuna'e Ara toa 'ehuna areri pana. 'Ú A ichihi toa ka'ene majama hihunijaho 'ehune?
12 'Ú A nuni oma Jekapi asimane? Ijaho hura toa úja núa múhana. 'Enare'e hu ori'ina 'ee harihwaha 'ee huni purumakaua ijipo ijara 'wamana.
13 'Ejume Jesura eha vene hu ijá 'wama Ea irara toake i'amajaho hu kú'o huahuna.
14 'Enakaivo ea irara toa ka'ene Nara mahuji i'amajaho hu kú'o toa pahuahuna. Ijí toa ka'ene Nara hu ma'ujara huni oja vaji namareje toa úja ajime arihareje ijara vejakame majama hihuna 'wamana.
15 'Ejume napara kajara Hu ijá 'wama Nimaakúne toa kaji mi'irakúne na toa pahuanive pa'unama roe toakaho 'e'ejukúne 'wamana.

16 Hu napara kají ijá 'wama A va'e paruuna 'umenareje iki kú'o 'unama ro'amana 'wamana.
17 'Ejume napara kajara eha vene ijá 'wama Na parua pa'ana 'wamana. 'Ejume Jesura hu ijá 'wama A nimaa 'warimare'e na parua pa'ana 'wimu.
18 'Enakaivo a parua iropu venana. 'Enavo ea ka'ene iviamaa a hu'úmo nenujaho oni parua pana'omo a nimaa 'warimana 'wamana.
19 'Ejume napara kajara Hu ijá 'wama Na kavujaho A nimaa poropetia.
20 Emahu núna Godiho ike huri'a 'ahakino oja mahe ta'arohura. 'Enakaivo jara 'waruvujaho Godiho Jerusaremi oja mahe 'ee ta'arohuna 'úvura 'wamana.
21 'Ejume Jesu hu ijá 'wama Naparakere Na nimaa veti'amana. Vea mai'o rouna'omo rosa'eje ja Amoho ike huri'a 'ahakaho 'ee Jerusaremiru paoja mahe 'ee ta'arohuna.
22 Ja raka ka'ene oja mahe 'ee ta'arohujaho ja pahejura kaivo nú raka ka'ene oja mahe 'ee ta'arohujaho nú hejura. Ijihuni maijaho ea ni'ajihi'inijaho Jua puna'i rena rou.
23 Vea rouna'omo rosa'ena iviamaa vea ikaho ea Amo nimaa oja mahe ta'arohunijipo Amoho oja 'Avena 'ee nimaijino oja mahe ta'arohuna. Ijihuni maijaho Amoho ea ijakajipo oja mahe ta'aro'avarono saramu.
24 Godiho 'Aveni jihuna'e ea irahipo Hua'e oja mahe ta'aro'avajaho oja 'Avena 'ee nimaijino oja mahe ta'arohuna 'wamana.
25 'Ejume napara kajara Hu ijá 'wama Na hejujaho Masaiaho rohuna. Huni iha Kerisona. Vea ka'ene ijara ro'amajaho Hu uneunecha mapoka maho'o nú najuhuna 'wamana.
26 Jesura ijá 'wama Ea ka'ene ara rone 'warimujaho Nana 'wamana.
27 Hu ijí napara kaji 'wara'eme Huni tisaiporu ro useme kamareja pu niho'o oja hwa'usunahara. 'Enakaivo ea pina Hu paijá 'wama A raka samo? A rakijihuna'e hu hu'úmo hine vu'a 'wavi'i hino pa'waravara.
28 'Ejume napara kajaho toata huna ijí rana'ika'i va'e parua ka'ene ari hijajija ijá 'iama
29 Roe ea pina nara raka ka'ene maho'o vejujihija'e nahama 'warimaji kaha! Vi ea kajaho Kerisona rakakúne 'iamana.
30 'Ejume pu ni'aha kwino ara natohwa are'ikaivo Huni roara.
31 'E'eme ijihi'a kajano Huni tisaiporuepo 'iruma i'iro 'ejahae ijá 'wava Najuhi'ine 'iruma ina 'wavara.
32 'Enakaivo Hu ijá 'iama 'Iruma ka'ene Nara ihunijaho ja pahene pakivura 'iamana.
33 'Ejume pu pira'arame apenoji'i ijá 'wava 'Ú ea 'aho'a vi 'iruma 'eka roahare? 'wavara.
34 Jesu ijá 'iama Nuni 'irumijaho Godi ka'ene Na ranamiume roujihuni uriji vene 'ee Huni kaukara ijí veje parahuna.
35 Ja 'warivujaho masapa no'one no'o ijá pa'are'eje juara sama ihuna 'warivu kaivo ike heha! Iviamajaa ja rora rora ikine nia ahasirime kiha! Iviamai juara nituma sahe areri rena navu.
36 Ea ka'ene va'e juara samujaho eha niapenana 'ee hu 'ina majama hihuna'e nianae irechamu 'ee ea ka'ene ijí soa samujine 'ee ea ka'ene ijí juara samaji'o ahuma teamarasahuna.
37 Ijihuni hahi ika'ina 'úvujaho nimaa ei pini soa savu'e 'ee ea pini juara samuna.
38 Na ja juara sa'avarono irechamiukúne va'ajime juara ka'ene ja soa pasavaji sa'avara. Ea 'ahopo ni soa savarakúne ja mava'e ijí uramara'avara 'iamana.

39 'Ejume ea mapoka ka'ene Sameria ora kajijahija Hu nimaa rojara. Ijihuni maijaho napara kajara raka ka'ene venaji Hu nahama 'warama jihuna'e pu nimaa rojara. Hu uneunecha mapoka ka'ene nara vejujaho nahama 'warimana.
40 Hu ijí hi'eme Sameria opo roajime jarima pu pu'úmo hi'amarono 'wavara. 'Ejume Hu pu pu'úmo na'ia no'o hinana.
41 'Eji'i ea 'aho'a mapoka 'u'o Hura ira ka'ene 'waramaji henareja nimaa rojara.
42 'Ejume pu napara kají ijá 'wava Ara raka ka'ene 'warumajaho pana kaivo nú nimaa rojujihuni maijaho nú onúno Hura raka ka'ene 'warumaji hejajihuna'e nimaa roju. Nú nihejujaho Hu nimaa eaka mapokakihi Ni'ajihunijina 'wavara.

Jesura Natohwa Pihuni Hariha Vejume Maranajina

43 Na'ia no'o pa'are'eme iji'a Hu ijí rene Karari va'ana.
44 Jesura ori hena kamajaho poropetia huni ara kwaa ijaho huni hura pavejura 'iamana.
45 'Ejume Hu Karari roume Karari opo Jerusaremi Pasova veijino une-unecha mapoka ka'ene Hura vejume pu kavajihuna'e hami apejara.
46 'Ejume Hu kú'o va'e Kena Karari vaji Hura toa vejume 'wainia renaji va'ana. 'E'eme Kapeniami ea natohwa pipuni hariha atami 'unamana.
47 'Ejume hu henajaho Jesu Jutia rene Karari roume ijí Huni va'e jarima 'warave ro arihe huni hariha veje sona'amarono va'ana. Ijihuni maijaho hura kwahuna niho'o nitu'u renana.
48 'Ejume Jesu ijihuna ijá 'wama Na aacha pina ani'ina ja panaja'ipisa ja unenu pina nimaa paroja'a 'wamana.
49 'Ejume ea natohwa kajara Hu ijá 'wama Nuni harihi kwama ve'enakúne maraku roa 'wamana.
50 Jesura hu ijá 'wama Oni hariha pakwamu kaivo mai'o hinukúne va'a 'wamana. 'Ejume ea kajaho Jesuni ira nimaa venarena aneja vene va'ana.
51 Hu mai'o va'eme huni pwehipo roe piuname ijá 'wava Oni hariha ni'urina hinu 'wavara.
52 'Ejume hu pu aporama ijá 'iama Hu vea oma raki 'urinane? 'iamana. 'Ejume pu ijá 'wava Niari vea karaa tahunana'eme huni haha uhoa pa'arenana 'wavara.
53 'Ejumakamarena omahi henajaho vea oma ka'ene Jesura hu 'waramarene Oni hariha mai'o hinukúne 'wamani vea omiji henana. 'Enarena Hua 'ee huni kachi'ina maho'o nimaa rojara.
54 Jesu kwaa Jutia rene Karari roajino Huni aacha pinakaho kú'o ea najahana.

5

Úa Rori Ea Vejume Maranajina

1 Uneunecha ikeja vejume pa'are'eme ijihuni túna'i Jua puni vea natohwa rejume Jesu Jerusaremi va'ana.
2 Ijí Jerusaremi sipia maketia vejuri vwicha jiami toa pina nahúna namuna. 'Ena'omo ijí Hipuru opuni iri 'urahujaho Patesita 'wavura. Ijihuni rora ruha iropu navura.
3 Ijí sea kajihipuni urotijino ea atami 'uniravi'ina mapoka ijí hiju'e ea nia pa'ana mumora sisea 'ee 'aho'a ija mumora irima'ina ni'aha kwino toa kajara sisupa tuava ka'i 'ahiu'e 'ajaha hijura.

4 Naʹi ʹahoʹi Natohwi jihuni ʹona ojiʹini vea apeʹejuʹe ijí toa vaja kaji vaʹe arihareʹe vejuʹe nivavukaviʹi ea pina kaʹene toa vaja kaji marako urane va ʹonajaho marajuʹe roe ajimuna.
5 Ea pina atami ʹunavume naʹejume juara mapoka (38) paʹarenana.
6 ʹEnaʹomo Jesura kamajaho hu ijí namana. ʹEʹeme Hu henajaho ea kajaho atama majama namunaʹe henana. ʹEnarena Hu ijá ʹwama ʹÚ a atama kajaho sonahahuna ura renao? ʹwamana.
7 ʹEjume ea kaʹene atakina kajara eha vene ijá ʹwama Toakara nivamuni veijaho ea kaʹene na apenia vaʹe toa vaja kaji apúsamihunijaho panaʹomo na ʹurina vaʹejuʹe ei pini marako tatiha ʹojuʹe na arema hijura ʹwamana.
8 ʹEjume Jesu ijá ʹwama ʹUrine oni suha apene namina vaʹa ʹwavume
9 niʹaha kwino ea kajaho sonajume hu ʹurine huni suha apene aneja vene namina vaʹana. Ijí vea kajaho Sapati avanana.
10 ʹEjume Juapo ea kaʹene maranaji ijá ʹwava Iviasa Sapatiaʹomo ijaʹina pavehune saʹinaʹe a raka vene oni suha apena vaʹo ʹwavara.
11 ʹEnakaivo hu eha vene ijá ʹiama Ea kaʹene na veniume sonahiajara ijá ʹwima A ʹurine oni suha apene vaʹa ʹwivume na ijihunaʹe ʹurine nuni suha apene rou ʹiamana.
12 ʹEjume pu hu apoma ijá ʹwava Ea iraka saʹinijara a oni suha apene ʹurina vaʹamarono ʹwamane? ʹwavara.
13 ʹEnakaivo ea kajaho irara hua vejuma sonanajaho puruva renana. Ijihuni maijaho Jesuho eaka mapoka kajihipuni taurura kajino vaʹana.
14 Túnaʹi Jesu ea kajaho Temiporu vaji piunamarena ijá ʹwama Hena! A iviʹa maranaanakúne a kúʹo sisea paveʹamana. ʹEjakame unenu pina sisemaa kúʹo oni haha ʹaha parenaʹamana ʹwamana.
15 ʹEjume ea kajaho vaʹe Jua ijá ʹiama Jesura vejume maraniana ʹiamana.
16 Jesura Sapati vei ea vejume sonana jihunaʹe Juapo Jesuho siseʹi ʹahae ruarahara.
17 ʹEjume Hu eha vene pu ijá ʹiama Nuni Omijaho naʹia mapokaʹe kaukara venujihunaʹe Na ʹuʹo veju ʹiamana.
18 Ijí Hu ijá
Noinʹwarama jihunaʹe Jua Hua ʹanaʹi ʹahiara. Hura Sapati vea kaʹene paakumajiru pana kaivo Godi Huni oma ʹiame Hu areri Godia ʹiamajihunaʹe pu Hu ʹanae kwaʹamarono ʹunama savara.

Harihijihuni Harurijina

19 ʹEjume Jesu eha vene ijá ʹiama Na nimaa nimai ja ʹwaravu. Godoni Hariha Hu Huni vwiha ijaho nihoʹo pavenu kaivo raka kaʹene Hu kaʹejuʹe Omahi venujiru venuna. Uneunecha mapoka kaʹene Omahi venujaho Hariaha ʹuʹo ijaʹina venuna.
20 ʹEnaʹomo Omaha Hariaha oja mahareʹe Hura uneunecha mapoka kaʹene venujaho nahuna. ʹEnareʹe uneunecha mamaʹina kaʹene vehunijaho nahuna. ʹEjukame ja ijí kame oja hwaʹusahau.
21 Areri Omahi vejume kwamasahiʹina hijujaʹinaʹe Hariahi ea kaʹene Hu ura renujija ʹuʹo majama hihuna mihuna.
22 Ijihuni maijaho Omaha ʹotua pavetihuna kaivo Hu Hariahi ea ʹotua vetihuni harura mahoʹo mahana.
23 ʹEjakamareje ea mapoka Omaha taʹarohu jaʹinaʹe Hariaha ʹuʹo taʹarohuna. Ea irara Jesu paaromahujaho Hu Omaha kaʹene Hua ranavume roajaho pataʹarohu.
24 Na nihoʹo nimaa nimai ja ʹwaravu. Ea irara Nuni ira hene nimaa rone Godi kaʹene Na ranamiume rouji nimaa ronujaho hu majama hihuna

niapenana. Ijihunaˈe hu ˈotua pavehuna kaivo Hu kwahunijaho niareˈikaˈi majama hihuni ruhijino roana.
25 Na nimaa nimai ja ˈwaravu vea maiˈo rou kaivo iviamaa nituˈu renu. ˈEnaˈomo ea kaˈene kwamasahiˈinijija Godoni Harihijihuni ira heˈavajaho kúˈo ˈurihuna.
26 Ijihuni maijaho Omahi majama hinujaˈinaˈe Hariaha ˈuˈo majama hihuna mahana.
27 ˈEne Hu Emaa Puni Harihijihunaˈe Hu harura kaˈene ea ˈotua vetihunijaho mahana.
28 Ja ike heˈavajaho oja pahwaˈusunahaˈamana. Ijihuni maijaho vea maiˈo roujihunaˈe ea kwamasahiˈina kaˈene euchi navujaho Huni ira hehuna.
29 ˈEjakame pu ijí euchi rene ˈurihuna. ˈEnareje ijí ea kaˈene mamaa vejiˈinijija ˈurina majama hihuna. ˈEnakaivo ea kaˈene sisea vejujija ˈurinareje ˈotua vehuna.

Jonira Nimai Venajina

30 Na Nuni vwiha ijaho majikaria unenu pina pavehuna kaivo Na hejujaˈinaˈe Na ea eha mihura. ˈEne Nara eha kaˈene mihujaho nihoˈo arira. Ijihuni maijaho Na Nuni ura ijaho pavejura kaivo Godi kaˈene Na ranamiume roujara ura renujiru vejura.
31 Na onuno raka kaˈene vejuji rone ˈwaraˈujaho nimaa pana.
32 Ea pini Na rona ˈwaramujaho Na niheju. Hu Na rona ˈwaramujaho nimaa nimaa.
33 Ja ea irechavume vaˈe Joni apovumakame Na iraho Hu nimaa nimai nahama ˈwaramana.
34 ˈEnakaivo Nara emaa punaˈi hejutaˈe ˈwarahuna pana. ˈEnakaivo Na uneunecha ike ˈwaravujaho jara hene nimaa rone maraniˈamarono ˈwaravo.
35 Hu ira kaˈene rena ea hananiajina. ˈEjume ja ura renaˈeme temarasahiˈi huni hanajiˈina vaji hijara.
36 ˈEnakaivo Jonira raka kaˈene Na rone ja ˈwaravume hejajaho Nara uneunecha kaˈene veˈujarahara ijaho asihuna. Kaukara kaˈene Na veˈurono Amora vajihajaho Na ijí veje ja kime nimaa nimaa Amora ranamiume routa ˈwahuna.
37 Amo kaˈene Na ranamiume roujara Huhusumano Na rona ˈwaramana. ˈEnakaivo ja Huni ira nihoˈo pahejure ˈee Hu icháˈinijaho pakavura.
38 ˈEnajihunaˈe Huni Ira joni oja vaja panamu. Ijihuni maijaho Ea kaˈene Hu ranavuma roajaho ja panimaa roju.
39 Ja Godoni Ira tahe saravu jihuni maijaho ja vwihajujaho ijihuni vaji majama hihunijaho apeˈeja roju. ˈEnakaivo ijí ira kajaho Naaˈe rone ˈwaramuna.
40 ˈEnakaivo ja Nuni roareje majama hihuniji apehunijaho ja ura parenau.
41 Emapo Nuni pinaniji ˈunama ahasirivujaho Na panimaa vetiu.
42 ˈEnakaivo Na ja nihena kivu. Godoni oja kaˈene ea oja mihujaho joni vaja maiˈo panamu.
43 Na Nuni Omijihuni iha ˈahi roujaho ja Na paapeniu vo vu ea pini huni iha toi roˈamajaho ja hu hami apehuna.
44 Ja ojono taˈarosaraˈi kaivo Godi kaˈene nikwinuˈwi maijara ja taˈarorahunijaho pasaraˈavajaho ja icháˈinaˈe nimaa roˈeja?
45 Nara Amo oni unaˈi namahuna pavwihaˈavara. Ja Mosisi nimaa rojujihunaˈe ea ja namahuna.

46 'Enakaivo ja Mosisi nimaa ro'ipisa ja Na 'u'o nimaa roja'a. Ijihuni maijaho hu Na rone heha 'ahi vena najahana.
47 'Enakaivo ja Mosisira heha 'ahi vena najahaji panimaa rojajaho vu ja ichá'ina'e Nuni vu'ijija nimaa ro'eja? 'iamana.

6

Jesura Ea Mapoka (5,000) Túasamahajina
(Matiu 14:13-21; Maka 6:30-44; Ruku 9:10-17)

1 Uneunecha ikija vejume pa'are'eme ijihuni túna'i Jesuho va'e toa Karari 'ona ropuna'i va'ana.
2 'E'eme ea mapoka'e Hua 'arariha va'ara. Ijihuni maijaho aacha ka'ene Hura ea mapoka ka'ene atama 'uniravi'ini jihipuni haha 'ahi veju'e maraniuji kimareja va'ara.
3 'Ejume Jesuho Huni tisaiporu pu'úmo ajima va'e huri'i hinana.
4 Ijaho Pasova Jua puni sora ijuri vea nituranana.
5 Jesuho Huni nia ahasirima kivume ea mapoka mapoka Huni rouma kimarena Piripu ijá 'wama 'Ú nú ichihi puretia 'imene roe ea ikija vajihe i'eja? 'wamana.
6 Ijaho Hu hua'e vena kama avanana. 'Enakaivo Hura iraka ka'ene vehunijaho Hu nikamana.
7 'Ejume Piripura eha vene Hu ijá 'wama Nú monia mapoka mapoka (K200) puretia 'ime'avajaho ea mapoka mapoki jihuna'e pu niho'o sahuraru ijakame areria parenahuna 'wamana.
8 'Ejume Huni tisaiporu pina Enituru Saimani Pita oni 'u'uijara Hu ijá 'wama
9 Sesamaa ka'ene ike hinukara pari vejari puretia iropune 'ee kija no'ona ijá irechama hinu kaivo ijaho ichá'ina'e ea mapokakija vaji'eja? 'wamana.
10 Jesura ijá 'iama Ea ikija 'iave asuma hija. Ijaho karasia ni'ina 'urinana'omo ea mapoka mapoka (5,000) ijihuni 'ahi asuma hijara.
11 'E'eme Jesu puretia 'eke Godi teimani 'wa'ika'i iji'a ea ka'ene asuma hija kajija vajihana 'ee 'unama nikwinu'ina kajino kija 'u'o ija'ina vejume pu ine areri rejara.
12 'Ejume pu ijume tú'avara. 'Ejumakimarena Hu Huni tisaiporu ijá 'iama Ja 'urina va'ajime 'iruma pwinaka navu kajija nianae sahura túa pina niho'o paasina'avara 'iamana.
13 Puretia ka'ene pari iropuna kaivo ijume areri renana. 'E'ikaivo sahura túaka navajaho katija iropu ropu no'o vejume itu'usahara.
14 'Ejume ea mapoka Hura aacha ka'ene najahaji kamareja ijá 'wava Ikaho Poropetia nimaa ka'ene iki mwe'i rohuna'e 'waruvajina 'wavara.
15 Pu túna'i roe Jesuho harura vene 'ejahae puni Kinia'e rehuniji hena kimarena Hu kú'o irechamie huri'a 'ahi Huhusu va'ana.

Jesura Toa 'Ahi Namina Va'ajina
(Matiu 14:22-33; Maka 6:45-52)

16 'E'eme nusirevume Huni tisaiporu kami soha rori va'ara.
17 'Ene vea va 'o'eme pu Kapeniami va'iro sisima 'ahi va'eme Jesuho mai'o puni paro'eme vea nutu'o'unana.
18 'E'eme pu ijí sohi 'ahi hi'eme puuri ni'ima'uri hiramarena soha ajira 'urinana.
19 'E'eme pu toa 'ahi kwaa jopatu'ura vai'i kavume Jesuho toa 'ahi puni ro'i 'ahaume roe sisima rori ro'eme pu Hu kamareja niho'o juvara.
20 'Ejume Hu ijá 'iama Ikaho Naranakúne juvujaho areha 'iamana.

21 'Ejume pu Hu sisima 'ahi aji'amarono ura renaara. 'Ejume Hu ro aji'eme ni'aha kwino sisima ijaho va'e kwaa ka'ene pura va'iro va'aji naminana.

Emapo Jesu Savajina

22 Ijihuni sú'uhijino ea mapoka ka'ene ijí soha ropuna'i hijajija nihejara. Ijí sisima ka'ene Huni tisaiporuepo hijajihuni vajijaho Jesu pahinana kaivo sisima 'aho'a ijihi'a panavara.
23 'Ejume pu ea mapoka ki'eju'e sisima ma'u'umaa 'aho'a Taiperiasi rene va'e ruha ka'ene Natohwijara puretia 'eke Godi teimani 'wa'ika'i vajihume pu ijajine rene roume kivara.
24 Vea ka'ene ea mapoka kajipo Jesuho Huni tisaiporua ijí sisima 'aha kaji pakimareja pu sisima ma'u'umaa 'aha kajino ajima Jesu sama Kapeniami va'ara.

Jesu Puretia Ka'ene Majama Hihunijina

25 'Enareja soha 'ona kara'i pu Hu piunavara. 'Enareja pu ijá 'wava Najuhi'ine A vecha ika roane? 'wavara.
26 'Ejume Jesu eha vene pu ijá 'iama Na ja nimaa nimaa 'waravu. Ja Na sarivajihuni maijaho Nara Nuni aacha ka'ene najahuji kimareje sarihuna pana kaivo ja puretia ijume tú'ava jihuna'e Na sarivu 'iamana.
27 Ja 'iruma ka'ene pa'arehuni jihipuni kaukara pave'avara kaivo 'iruma ka'ene majama nahuni jihipuni kaukara ve'avara. Ijaho Emaa Puni Harihijara ja vajihuna. Huni haha 'ahi Amo ka'ene Godiho Huni tatua ranamana.
28 Pu ijihuna'e ijá 'wava Nú iraka'e ve'avajino Godi oni kaukara vena'eja? 'wavara.
29 Jesu eha vene pu ijá 'iama Godoni kaukara ikena. Ea ka'ene Hura ranavume roaji ja Hu nimaa nimaa ro'avara 'iamana.
30 Ijihuna'e pu Hu ijá 'wava A aacha pina iraka'e najuha kamareje nú nimaa ro'eja? 'Ene A kaukara iraka ve'ena?
31 Emahu núna puretia ka'ene mana 'wavujaho nechi riri ijara ka'ene nitama heha
Noin'ahi vejajaho Hu puretia akúpa 'ahi rene vajihume pu ijara 'wamana.
32 'Ejume Jesu pu ijá 'iama Na nimaa nimai ja 'waravu. Puretia ka'ene akúpi 'ahi rena roajaho Mosisiho ja pavajihana kaivo Nuni Omijara Puretia nimaa nimaa akúpi 'ahi rena roajaho mihana.
33 Godira Puretia ka'ene mihajaho kahi akúpi 'ahi rene roana. Hu majama hihuniji ea mapoka mihuna 'iamana.
34 'Ejume pu ijá 'wava Natohwe na'ia mapoka puretia kaji vajúha 'wavara.
35 Jesu 'ija 'iama Na Puretia ka'ene majama hihunijina'omo ea irara Nuni ro'amajaho hu kú'o pamatuhune 'ee ea irara Na nimaa nimaa ro'amajaho hu kú'o toa pahuahuna.
36 'Enakaivo Na ikaho ja 'waravu ja Na nikivu kaivo mai'o panimaa roju.
37 Ea ka'ene Amora Na vajihajija Nuni roajihuna. 'Ejakame ea irahipo Nuni ro'avajaho Na niho'o pamakihuna.
38 Na kahi akúpi 'ahi rene roujaho Na Nuni ura pave'i routa kaivo Godi ka'ene Na ranamiume roujara ura renujiru ve'i routa.
39 Ikaho Nuni Oma ka'ene Na ranamiume roujara ura renujina. Ea ka'ene Hura vajihajijahija Na kwinu paranahuna kaivo mwe'akara mai'o paare'amani veijaho Na veje pu ni'aha kwinu 'urihuna.
40 Ikaho Nuni Oma ka'ene Na ranamiume roujara ura renujina. Ea irara Hariaha kame nimaa nimaa ronujaho hu niho'o majama hihuna. Ijihuni

hahi mweˈakara maiˈo paˈareˈamani veijino Na onuno veje pu niˈaha kwinu ˈurihuna ˈiamana.
41 Jua ajinava jihuni maijaho Hura ikaˈina ˈiama jihunaˈe Na puretia kaˈene kahi akúpi ˈahi rena roujina ˈiama jihunaˈe ajinavara.
42 Pu ijá ˈwava ˈÚ Hu Jesu kaˈene Josapi oni hariha ˈee oaheˈo omaheˈo nú kiviˈinijija pane? ˈEnakaivo Hu iviamaa raka vene Na akúpa ˈahi rena routa ˈúmo? ˈwavara.
43 Jesu eha vene pu ijá ˈiama Ja nihoˈo pakukari suˈavara.
44 Ea pina Nuna pamajikari rohuna kaivo Amo kaˈene Na ranamiume roujara hu tairie Nuni rohuna. ˈEˈiraˈomo vea túchamaijino Na veje hu niˈaha kwinu ˈurihuna.
45 Nitama poropetiepo ikaˈina heha ˈahi vejara. Pu ea mahoˈo ijá ˈiava Ea mapoka Godira najahuna ˈiavara.

Noinˈeje ea mapoka kaˈene Amo unaˈi hene vejajija Nuni roura.
46 Ea pini Amo kahuna pana kaivo ea kaˈene Godoni rene roajara Amoho kamuna.
47 Na nimaa nimai ja ˈwaravu Ea irara nimaa ronujaho hu majama hihunijaho apenana.
48 Na puretia kaˈene majama hihunijina.
49 Emahu jona nechiˈi mana inareja kwamasahara.
50 Ikaho puretia kaˈene akúpi ˈahi rena roajinaˈomo ijí ei pini iˈamajaho hu pakwahuna.
51 Na majama hihuni puretia kaˈene kahi akúpi ˈahi rena roajina. Ea irara puretia kaji iˈamajaho majama hihuna. Nara puretia vajihujaho Nuni haha iki ea mapoka mihuna. ˈEjakame pu majama hihuna ˈiamana.
52 Pu Jua nihoˈo ajinavume nakaraviˈi ijá ˈwava Icháˈinaˈe Hu Huni haha múhe nú ihuna ˈwarumo? ˈwavara.
53 ˈEjume Jesu ijá ˈiama Na nimaa nimai ja ˈwaravu ja Emaa Puni Hariha kajihuni haha paine ˈee Huni ˈaa paiˈavajaho ja majama hihuna joni vaja paˈana.
54 Ea irara Nuni haha ine ˈee ˈaa iˈamajaho hu majama hihuna. ˈEˈiraˈomo vea túchamaijino Nara veje hu niˈaha kwinu ˈurihuna.
55 Nuni hahijaho puretia nimaa nimaa ˈee Nuni ˈaijaho toa nimaa nimaa.
56 Ea irara Nuni haha ine ˈee Nuni ˈaa iˈamajaho hu Nuni vaji hije ˈee Na huni vaji hihuna.
57 Oma kaˈene majama hijiˈinijara Na ranamiume routa. Nara hijujihuni maijaho Amora hinujihunaˈe hiju. Ea irara Na iniˈamajaho Nara rejujihunaˈe hu majama hihuna.
58 Ike puretiakaho kahi akúpi ˈahi rena roajina areri emahu jopo inareja kwamasaha jaˈina pana kaivo ea irara puretia ike iˈamajaho hu majama hihuna ˈiamana.
59 Hu uneunechakihi ronarena Kapeniami Sinakoku vaji najahana.

Majama Hihunijihuni Vuˈijina

60 Huni tisaiporu ijí henareja ijá ˈwava Ijí vuˈa kajaho nihoˈo kisina. ˈEnaˈomo ea irara ijaho heˈena? ˈwavara.
61 ˈEnakaivo Jesu henajaho Huni tisaiporu hine kukaraviˈi hijara. ˈEjume Hu pu ijá ˈiama ˈÚ Nara vuˈa kaˈene ˈwaravujara veje ja pitachinamiˈeja?
62 ˈEnakaivo ja kaˈeje Emaa Puni Harihijara kúˈo ajima vaˈe kwaa kaˈene Hura marako hinaji vaˈipisa ja ichá vejaˈe?

63 Godoni 'Avenijara majama hihuna mihuna kaivo hahakara unenu pina vehuna nihoˈo pana. 'Enakaivo Nara vuˈa kaˈene 'waravujaho Godoni 'Avenijinaˈomo majama hihuna.
64 'Enakaivo ja ea 'ahoˈa panimaa roju 'iamana. Nitama anejijino ea irahipo Hu panimaa rohunijaho Hu nihena kime 'ee ea irara Huaˈe nahamahunijaho Hu nihena kamana.
65 'Ejume Hu ijá 'iama Ea pina nihoˈo mají Nuni rohuna pana kaivo Amora venauˈe roajivu 'iamana.
66 'Ejume ijihunaˈe Huni tisaiporu ijí henareja 'ahoˈa ani vaˈikaˈi kúˈo pu puˈúmo pavaˈara.
67 'Ejume Jesu ea iropu ropu noˈo ijí ijá 'iama Ja 'uˈo ijihunaˈe Na ranamie ani vaˈeja? 'iamana.
68 'Ejume Saimani Pitara Hu eha vene ijá 'wama Natohwe nú irahuni vaˈeja? Oni vaji majama hihuni vuˈijaho namu.
69 'Enaˈomo iviamaa nú nihene 'ee nimaa rojujaho A ariramaa kaˈene Godoni rena roajina.
70 Jesu eha vene pu ijá 'iama 'Ú Na onuno ja ea iropu ropu noˈo iji papijihute? 'Enakaivo joni vajaki ea kwinu 'avena sisea 'iamana.
71 Jutasi Isikariati kaˈene Saimani oni harihiji rone 'waramana. Ijihuni maijaho hu ea iropu ropu noˈo puni vaji ea kaˈene Huaˈe nahamahunijina.

7

Jesuho 'Ee Huni 'Uˈuhipuni Vuˈa

1 Ijihuni túnaˈi Jesuho Karari 'urahonana kaivo Hu Jutia pavaˈajihuni maijaho Juapo Hu 'anaˈi savajihunaˈe pavaˈana.
2 Iviamai Jua puni harai ara vejuri veijaho niroe turanana.
3 'Ejumakame Huni vwehipo Hu ijá 'wava Ike kwaa kakaho areˈikaˈi roe Jutia vaˈa. 'Ejakamareje oni tisaiporu 'uˈo raka kaˈene Ara venujaho pu hena kahuna.
4 Ea irara ea mapokaˈe hena kahunaˈe ura renujaho hu hema uneunecha pavenuna. 'Enakúne Ara iraka kaˈene venujaho ea mapokakija najaha 'wavara.
5 Ijihuni maijaho Huni vwehija 'uˈo nihoˈo Hu panimaa rojajihunaˈe avajara.
6 'Ejume Jesu pu ijá 'iama Nuni vea maiˈo paroiˈina kaivo joni vea niroana.
7 Mweˈa kakaho ja kimujaho pasemu kaivo Na semu. Ijihuni maijaho Na hine 'waravujaho raka kaˈene hura venujaho sisea 'wavukame avanu.
8 Nuni vea maiˈo paroiˈini jihunaˈe ijí ahaja iju kajaho Na iviamai pavuˈejukúne jajasu vaˈavara 'iamana.

Jesuho Harai Ara Huni Vei Rejume Vaˈajina

9 Hu ijá 'waraˈi kaivo Hu ijí Karari hinana.
10 'Enakaivo Huni vwehija ijí ahaja ija kaji vaˈumakiviˈi Hu 'uˈo huhusu ijí hemi 'aji 'eˈune vaˈana.
11 'Eˈeme Jua Hu sora ijari vaja kajino samapene ojiˈi ijá 'wava Hu ichihune? 'wavara.
12 Ea mapoka Hunijihunaˈe rone natohwa suˈarama apene ojara. 'Ejumakiviˈi ea 'ahoˈa ijá 'iava Hu ea maa maa 'iavara. 'Ejume ea 'ahoˈa ijá 'wava Pana Hu ea mapokaˈe aherame pisivie ani vaˈu 'iavara.
13 'Enakaivo ea 'ahoˈa Jua juhamareja nihoˈo samaumai Hu parona 'wavara.
14 Ahaja niˈina rira reˈeme Jesu vaˈe Temiporu vaji aneja vene najahana.

15 Jua Hura 'warama kaji pu henareja oja hiana'eme ijá 'wava Ike eakaho
Hu sikurua pavenana kaivo Hu ichá'ina he paranane? 'wavara.
16 'Ejume Jesu ijihuni hahi puni eha vene ijá 'iama Nara uneka ka'ene
najahujaho Nuna pana kaivo Godi ka'ene Na ranamiume roujihuna.
17 Ea irara Huni ura ijí ve'i ve'amajaho Na raka ka'ene najahu jihuni mai-
jaho hu hehuna. Ijí Nara najahu kajaho Godoni rena roana'e re'amajaho
ijá hehune 'ee nuni vwiha'e 'wara'ujaho ijá hehuna.
18 Ea pina hu huni vwiharu 'waramujaho hu ura ea natohwa re'i 'ahau'e
avanu. 'Enakaivo ea irara Godi ka'ene Na ranamiume rouji ta'arohujaho
hu niho'o nimaa ariramaa'e 'ee sisea pa'ana.
19 'Ú Mosisi tamana ja pavajihane? 'Eju'e 'ú ja ea pina niho'o tamana
kajaho pavenune? 'Enakaivo ja irakijihuna'e Na 'ani'iro sarivo? 'iamana.
20 Eaka mapoka kajipo eha vene ijá 'wava 'Avena sisei A ajimana'e kavu.
Irara A 'ana'iro veno? 'wavara.
21 'Ejume Jesu eha vene ijá 'iama Nara unenu'u pina natohwa vejume ja
kavajihuna'e ja oja hwa'usahauna.
22 Mosisira ja joni harihija sisa 'uhua'avarono 'waramana. Ijaho Mosisi
niho'o pamihana kaivo emahu jopuna. 'Ene Sapati veijaho ja ea sisa
'uhuahura.
23 Ja Sapati ea sisa 'uhuahujaho nijina 'wavuri jihuni maijaho Mosisi oni
tamani jihuna'e avajura kaivo ijí ea kaji Sapati Na vejume sonanajaho ja
rakijihuna'e ajinamo?
24 Ja pamajikari nama'avara kaivo nimaa nimaijiru nama'avara 'iamana.

'Ú Hu Kerisone?

25 'Ejume Jerusaremi ora 'ahopo ijá 'wava 'Ú ikaho Ea ka'ene 'ana'irono
savujine 'wavare?
26 Irakijihuna'e Hu samaumai namina 'waramo? 'Eju'e ea pina unenu'u
pina pavetio? 'Ú núni ea mama'ina ikaho nimaa Keriso pu nihena kavu
raka?
27 'Enakaivo ea ikara kwaa ka'ene rena roajaho nú nihejura. 'Enakaivo
Kerisora ro'amajaho Hu ichá rena roujaho ea 'aho'a niho'o pahehuna
'wavara.
28 'Ejume Jesu ajira Temiporu vaji najahe 'umeji'i ijá 'iama Ja Na nihena
kime 'ee Nara rena roujaho ja niheju. 'Enakaivo Na Nuna'e 'wara'i 'ahie
rohuna pana kaivo Godi ka'ene Na ranamiume roujaho nimaa nimai ja Hu
pahene pakavura.
29 Na Hu hena kavura. Ijihuni maijaho Hura Na ranamiume Na Huni rena
routa 'iamana.
30 Pu 'unama ka'ene Hu ape 'anahuniji savara kaivo ea pina huni ija Huni
haha 'aha paranava jihuni maijaho Huni vea mai'o paroa jihuna'e avajara.
31 'Ejumakame ea mapoka Hu nimaa rojara. 'Ene pu ijá 'wava Vea
ka'ene Kerisora ro'amajaho Hu uneunecha mapoka Eakara venujaho asima
kaha'aja ve'ena raka? 'wavara.

Sorutia Irechamiume Jesu Kamo'i Va'ajina

32 Parasi ijipo hiji'i he'eme ea mapoka hine Hu rona 'wavara.
'Ejumakame Parasi 'ee pirisiti mama'inijipo sorutia irechamiume Hu
ape'iro va'ara.
33 'Ejume Jesu ijá 'iama Na ja pu'úmo ma'uako hinareje Na kú'o Godi
ka'ene Na ranamiume roujihuni vahuna.
34 Ja Na sari'avajaho pakihuna. 'Ene Nara hi'ujaho ja pavu'ajihuna
'iamana.

35 'Ejumakame Juapo ijí 'wama apenoji'i ijá 'wava Hu ichihi va'akame nú pakahuna 'úmo? 'Ú Hu va'e Jua ka'ene Kuriki puni vaji hijujihipuni va'areje Kurikia naja'ena? 'wavara.
36 Pu ijá 'wava Vu'a ka'ene Hu ijá 'warumajaho ja Na sarihuna kaivo pakihuna 'ee kwaa ka'ene Na va'ujaho ja pavuhuna 'úmujihuni maijaho irake? 'wavara.

Majama Hihuni Toa

37 Ahaja ijari vea ni'ina ka'ene túchamaijaho pa'are'iro ve'eme Jesu nami'ika'i ajira 'umena ijá 'iama Ea irara toa hua'amajaho hu Nuni roe Na mahe i'amana.
38 Godoni iri nitama ijá 'warumana. Ea irara Na nimaa ronujaho huni oja vaji toa ka'ene majama hihunijaho hirame arihuna 'iamana.
39 Ijaho Hu Godoni 'Aveniji'i rone 'warama avanana. Ea irahipo Hu nimaa nimaa ro'avajipo pu Godoni 'Avena kajaho apehuna. 'Avena kajaho mai'o paroi'ina. Ijihuni maijaho Jesu mai'o pavai'ini jihuna'e paroana.

Emapuni Vajijaho Ahaamajina

40 Ea mapoka kajihipuni vaja kaji ea 'ahopo he'eme ijí 'waravuma henareja pu ijá 'wava Nimaa Ea ikaho Poropeti 'wavara.
41 'Ejume ea 'aho'a ijá 'wava Hu Kerisona 'wavara. 'Ejume 'aho'a ijá 'wava Keriso ichá'ina'e Hu Karari rena ro'ena? 'wavara.
42 'Ejume ei pini ijá 'iama 'Ú nitama Godoni Irijara ika'ina'e pa'waramane? 'Ú Kerisoho Teviti oni amuja'omo Petirihemi Teviti oni arijino nahehune? 'iamana.
43 'Ejume ea mapoka Huni hahijihuna'e ahaama hijara.
44 Pu ea 'aho'apo ura Hua'e ape 'ana'i 'ahiara kaivo ea pina Hu ija pa'unavara.

Jua Puni Mama'inijipo Panimai Rojujina

45 'Ejume hirisima pu kú'o 'uname Parasi 'ee pirisiti mama'ini jihipuni va'ume pu ijá 'iava Ja rakijihuna'e Hu paapena roare? 'iavara.
46 Hirisimapo eha vene ijá 'iava Ea pina ike Ea ikara 'warumu ka'ina pa'warumuna 'iavara.
47 Ijí Parasi kajipo eha vene ijá 'iava Hu ja 'u'o papisimiane?
48 'Ú ea mama'ina 'aho'a 'ee Parasi 'aho'a Hu nimaa rojure?
49 'Enakaivo ike ea kijahija Mosisi oni tamana pahena pavejura'omo ijihuni hahi pu eha sisea apehuna 'iamana.
50 Nikotimasiho ea pina ka'ene na'i va'e Jesuho kamajina. 'Ena'omo hura pu ijá 'iama
51 Núni tamana ea unekaka hu venujaho maraku huni ira hene hu raka ka'ene venujaho kamare'e iji'a túna'i 'otua vetiura 'aho ichá vejure 'iamana.
52 'Ejume pu eha vene hu ijá 'wava A 'u'o Karari ore? Ijinakúne va'e Godoni ira vaji rasama taha ka'amana. Poropetia pina Karari pa'urihuna 'warumana 'wavara.
53 'Ejume ea mapoka kajija 'uname puni ari va'ara.

8

Napara Ka'ene Parui Ahema O'eme Piunavajina

1 'Ejume Jesuho Arivi huri'i va'ana.
2 'Ena'omo sú'o vea mai'o ahara sama kamino kú'o 'unama va'e Temiporu vaji va'eme ea mapoka nianaa roume Hu asuma hine najahana.

3 Sikuraipia 'ee Parasiapo napara pina parua turavumakame aheme
apene roe puni rira mu'oi ranavume naminana.
4 Pu Hu ijá 'wava Najahi'ine naparakaho parua turame 'o'eme nú
piunavara.
5 Mosisi oni tamana ija'ina 'warumana. Napara ija'inijija muni 'eke 'anie
kwamasahuna 'úmana. Nú ichá'ina vehuna'e A vwihano? 'wavara.
6 Pu Hu 'warava jihuni maijaho pu vena kave Hu ichá'ina veja ka'avajaho
ijihuni 'ahi namiji'i Hua'e nama'i 'ahiume avajara. 'Enakaivo Hu sarasaru
hine mwe'ahi Huni iji asura venana.
7 'E'eme pu ijá namine apoma pasonananavume Hu ahasirima 'uriji'i
ijá 'iama Ja namijuri vajaki ea pini sisea niho'o pavenuna vwi'amajara
marako'a muna apene hu 'ana'amana 'iamana.
8 'E'ika'i Hu kú'o sarasaru hiji'i mwe'a 'ahi asura venana.
9 'E'eme pu ijí henareja ea kwinu kwino emakiniji rene va'e va rana'ika'i
Jesu Huhusu napara ka'ene rira mu'oi hu hu'úmo namina kaji'i irechamia
va ranavara.
10 'Ejume Jesu 'uriji'i napara kajaho ijá 'wama Napare ea ka'ene a
namahujija ichihune? 'Ú ea pina pahine a namahane? 'wamana.
11 Hu ijá 'wama Natohwe ea pina pana 'wamana. 'Ejume Jesu ijá 'wama
Na 'u'o a panamahunakúne va'a. 'Enakaivo iviamaa rene kú'o sisea
pave'amana 'wamana.

Jesuho Mwe'a Kehuni Hanaji'inijina

12 Jesu kú'o ijá 'iama Na mwe'a kehuni hanaji'ina. 'Ena'omo ea irara Na
'ararihi'amajaho hu nututa niho'o areri paohuna. 'Enakaivo hu ira ka'ene
majama hihunijaho apehuna 'iamana.
13 'Ejume Parasijipo ijá 'wava A orono ronare'e 'warumajaho niho'o
nimaa pana 'wavara.
14 Jesu eha vene ijá 'iama Pana Na onuno ronare'e 'waravujaho nimaa
nimai. Ijihuni maijaho Nara ichihi rena roujaho Na nihene 'ee Nara ichihi
vahunijaho niheju kaivo ja niho'o Nara ichihi rena roujaho paheji'ine 'ee
Nara ichihi vahunijaho ja paheji'ina.
15 Ja haha huni 'unamiji namahura kaivo Na ea pina panamahu.
16 'Enakaivo Na ea nama'ujaho Nara namahujija nimai. Ijihuni maijaho
Nanasu pana kaivo Nuni Oma ka'ene Na ranamiume rouji'i Nú rene
namahura.
17 Joni tamana heha 'ahi asura ika'ina vejara. Ea no'o kavara'e
re'amajaho nimaa 'wavura.
18 Na onuno hena kavuji rone 'warame 'ee Amo ka'ene Na ranamiume
roujara hena kimuna'e 'waravu 'iamana.
19 'Ejume pu Hu ijá 'wava Omuna ichihune? 'wavara. 'Ejume Jesu
eha vene ijá 'iama Ja Na pahene pakivu jihuna'e Nuni Oma 'u'o pahene
pakavura. Ja Na hena ki'ipisa ja Nuni Oma 'u'o hena kava'a 'iamana.
20 Temiporu vaji ruha ka'ene katua irechavujino ira ikijahija najahajaho
ea haha 'aha ija paranavara. Ijihuni maijaho Huni vea mai'o paapenana.

Nara Va'ujaho Ja Areri Pavuhuna

21 'Enarena Hu kú'o pu ijá 'iama Na vahuna. 'E'eje ja Na sarihuna kaivo ja
joni sisei jihuna'e kwamasahuna. Ja Nara kwaa ka'ene va'ujaho pavuhuna
'iamana.
22 'Ejume Juapo ijá 'wava Hura ijá 'úmujaho Nara kwaa ka'ene va'ujaho
ja pavuhuna 'úmujaho 'ú Hu ori'ini 'ana'arahuna'e 'warumo? 'wavara.

23 Hu pu ijá 'iama Ja mwe'a harake ora kaivo Na ichutohuna. 'Ene ja
mwe'a kehuna kaivo Na mwe'a kehuna pana.
24 Ijihuna'e Na ijá 'iavujaho ja joni sisei jihuna'e kwamasahuna. Ja Na
panimaa ro'avajaho Na ea Ijina'omo ja joni sisei jihuna'e kwamasahuna
'iamana.
25 'Ejume pu ijá 'wava A irarane? 'wavara. 'Ejume Jesu ijá 'iama 'Ú Na
kami aneji rene iraka 'warame apene route?
26 Na uneunecha mapoka ja 'warame namahuna kaivo Godi ka'ene
Na ranamiume roujaho nimaa nimaa'omo Na raka ka'ene Huni hejujiru
mwe'aki 'waravu 'iamana.
27 Hu Omaha rona 'waramajaho pu pahejara.
28 'Ejume Jesura ijá 'iama Vea ka'ene ja Emaa Puni Harihiji 'unama apena
ahasiri'avajino ja Na Ea iraho hena kihuna. Nara unenu'u pina Nuni vwihai
vehuna pana kaivo Amora najihajiru Na veju.
29 Godi ka'ene Na ranamiume roujaho Nú hu'úmo hinuna. Hu niho'o Na
paranamie ani va'u. Ijihuni maijaho uneunecha ka'ene Nara na'ia mapoka
vejujara Hu teamamuna 'iamana.
30 Hu uneunecha kaji 'waravumakame ea mapoka roe nimaa rojara.

Nimaijara Venae Maranihunijina

31 'Ejume Jesura Jua ka'ene Hu nimaa rojajija ijá 'iama Nuni Ira ka'ene
joni oja vaji namuji ja venapene va'avajaho ja nimaa nimaa Nuni ti-
saiporua.
32 Ijihuni hahi ja nimaa nimaiji he'avajaho nimaa nimaa kajara veje ja
sisea huni harura hara pahihuna 'iamana.
33 'Ejume pu eha vene Hu ijá 'wava Nú Eparahami oni amuhija'omo nú
ea 'ahopuni pwea parejara. 'Ena'e a ichá vene ja sisea huni harura hara
pahiha 'úmo? 'wavara.
34 'Ejume Jesu eha vene pu ijá 'iama Na nimaa nimai ja 'waravu. Ea ka'ene
sisea vejujaho sisea kajihuni pwea rejura.
35 'Enakaivo pwea ea kachi'ina pu'úmo majama pahinuna kaivo hariha
ijara sea vaja majama hinuna.
36 'Ena'omo Harihijara veje ja sisea huni harura hara pahi'avajaho ja
nimaa nimaa sisea huni harura hara pahiju.
37 Na nihejujaho ja Eparahami oni amuhija. 'Enakaivo Nuni ira joni oja
vaji panamu jihuna'e ja ura Na 'ani'iro 'ahiu'e sarivu.
38 Na raka ka'ene Amo oni una'i kivuji 'waravu kaivo ja 'u'o joni omijara
vejume ja kivaji veju 'iamana.
39 'Ejume pu Hu ijá 'wava Eparahamiho núni oma 'wavara. 'Ejume Jesu
ijá 'iama Ja Eparahami oni amuhija re'ipisa ja Eparahamira venujiru veja'a.
40 Na ea ka'ene Godina'i nimaiji hena 'waravujina. 'Ena'omo ja Na
'ani'irono sarivu. Eparahami ija'ina paveja'a.
41 Ja joni omijara raka ka'ene venuji veju 'iamana. 'Ejume pu Hu ijá 'wava
Nú Oma pa'ana pana kaivo núni Oma Godina 'wavara.
42 'Ejume Jesu pu ijá 'iama Godiho joni Oma re'ipisa ja Na oja miha'a. Na
Godoni rena routa. Ijihuni maijaho Na Nuni oja pa'ene routa kaivo Godira
ranamiume routa.
43 Ja rakijihuna'e Nara raka ka'ene 'waravujaho pahejare? Ijihuni
maijaho ja Nuni ira pahejura.
44 Ja oma jona ka'ene Setani oni harihija. Ijihuni hahi ja ura oma
jona kajara venuja'ina ve'iro 'ahiu. Nitama anejijino rene hu ea 'aniuna.
'Enakaivo hu 'unama nimaa nimaijaho niho'o pahihuna. Ijihuni maijaho

nimaa nimaijaho huni oja vaja panamuna. 'Eju'ukame huni vaja ira'ati rarena jihuna'e hu ira'ataru 'waramuna. Ijihuni maijaho hu ira'asine 'ee ira'asine puni oma.
45 Na nimaa nimaa 'waravu'ukame ijihuna'e ja Na panimaa roju.
46 Ja ea irara iviamaa Nuni sisea 'wari'ena? Na nimaiji 'waravu kaivo ja irakijihuna'e Na panimaa rojo?
47 Godoni eijija pu Godoni iraru hejura. Ja Godoni ira paheju jihuni maijaho ja Godoni ea pana 'iamana.

Jesu'o Eparahami Puni Vu'ijina

48 'Ejume Juapo eha vene Hu ijá 'wava Nú A Sameria ora 'wame 'ee 'avena sisea A ajimai'ina 'wavujaho nimaa'e 'wavure? 'wavara.
49 Jesu eha vene ijá 'iama Na 'avena sisea pa'ajimi'ina kaivo Nara Amoni iha ta'arohu kaivo ja veju'e Na junimu.
50 Na Nuni iha onuno pata'arosaravura kaivo Godira Nuni iha ta'arohe 'ee mina vena kimuna.
51 Na nimaa nimai ja 'waravu. Ea irara Nuni ira ike ija kisi 'uname huni vaji rana'amajaho hu kwahuna pakahuna 'iamana.
52 'Ejume Juapo ijá 'wava Nú nihejujaho A 'avena sisei ajimana. Eparahami kwavume 'ee poropetia 'u'o kwamasahara kaivo A ijá 'úmo Ea irara Nuni ira hene venujaho niho'o pakwa'ena 'úmu.
53 'Ú A Eparahami ka'ene natohwijaho 'ee poropetia ka'ene kwamasahajija asitahane? A ea rana rone avano? 'wavara.
54 Jesura pu eha vene ijá 'iama Na Onuno Nuni pinana 'uname ahasiri'ipisa Nuni pinana maa pa'ana'e reja'a kaivo Nuni Omijara Nuni pinana 'unama ahasirimu. 'Eju'e ja ijá 'wavo Hu núni Godia 'wavu.
55 Ja mai'o Hu paheji'ina kaivo Na Hu heji'ina. Nara ijá 'wara'ipisa Na Hu pahejura 'i'ipisa jara ira'ata vejuja'ina veju'u. 'Enakaivo Na Hu nihene 'ee Huni Irijaho vejura.
56 Joni oma Eparahamiho Nuni veiji kahuni jihuna'e niho'o teamama paranana'omo hu kamarena teamamana 'iamana.
57 'Ejume Juapo Hu ijá 'wava A mai'o Oni juara mapoka (50) papa'arena kaivo 'ú A Eparahamiho nikamane? 'wavara.
58 'Ejume Jesu ijá 'iama Na nimaa nimai ja 'waravu. Eparahamiho mai'o panaheji'ini Na ni ijí hijuta 'iavume
59 pura muni 'eka 'ana'iro vejara kaivo Jesu Temiporu vaja kajino taname nesi paka'eme puni vaja kajino va 'e'une va'ana.

9

Jesura Nia Pa'ana Vejume Maranajina

1 Hu asima ro va'i kavume ea pina oahoni tei vaji rene nia supama roajaho kamana.
2 'Ejume Huni tisaiporuepo apoma ijá 'wava Najuhi'ine ea irahuni sisei rejume hu nia supavi'ina'e nahejare? 'Ú ea ikehunina ho emahwapunine? 'wavara.
3 'Ejume Jesu eha vene ijá 'iama Eakaho pane 'ee emahwaha 'u'o sisea pavejara kaivo Godira Huni haruriji ea kehuni vaji naja'irono avanana.
4 Nú Godia ka'ene ranamiume roujihuni kaukara iviamaa vea nituma namukeno vehuna. Ijihuni maijaho na'ia rouna'omo ea areri kaukaraa pavehuna.
5 'Enakaivo Na iki mwe'i hijujihuna'e Na mwe'a kehuni hanaji'ina 'iamana.

6 Hu ijí 'waravume paarejume Hu mwe'aki chera piso'ika'i tanihu va'ume
saina kaji 'ene ea kajaho nia 'ahi 'onahana.
7 'E'ika'i ea kajaho ijá 'wama Va'e oni nia toa iha Sairoami soma 'wavume
hu va'e
Noinsomarena nia marajume nirii'i kú'o 'unama roana.
8 'Ejumakame ea ka'ene huni rori hijajija marako'a hu nia supavu'e hine
jariravi'i hiju'e kavura'omo ijá 'wava 'Ú eakaho jarisaravi'i hinujina raka?
'wavara.
9 'Ejume ea 'ahopo ijá 'wava Ijaho hurana 'iavara. 'Ejume vu ea 'ahopo ijá
'wava Hu pana kaivo areri hua'ina 'iavara. 'Enakaivo hu majama ijá 'iama
Narana 'iamana.
10 'Ejume pu hu ijá 'wava A ichá vejume oni nia jaraane? 'wavara.
11 'Ejume hu eha vene ijá 'iama Ea ka'ene Jesuna 'wavujara saini 'ene
nuni nia 'ahi 'oni'ika'i ijá 'wima Va'e toa iha Sairoami soma 'wivume na
va'e ijí sovume maraniana 'iamana.
12 'Ejume pu ijá 'wava Hu ichihune? 'wavara. Hu ijá 'iama Na puruva
reniu 'iamana.

Parasiapo Iraki Rejume Maranaji Savajina

13 'Ejume pu ea ka'ene marako nia supavi'ina kajaho apene Parasi puni
roara.
14 Ijaho Sapati vei Jesura ea mwe'i vejume huni nia jaraana.
15 Ijí Parasi kajipo kú'o ea ka'ene marako nia supavi'ina kajaho apovara.
Hu ichá'ina vejume huni nia maranaji apovara. 'Ejume hu ijá 'iama Hu
saini 'ene nuni nia tanihiume na va'e toi somarejo nia niriuta 'iamana.
16 'Ejume ijihuna'e Parasi 'ahopo ijá 'wava Hu Sapati vea paakumu
jihuna'e Godona parena roana 'wavara. 'Ejume vu ea 'ahopo ijá 'wava
Ichá'ina ea sisea veji'ina aacha ija'ina venane? 'wamareja pu puruva
rejumakame puni vaja kajino ahaavara.
17 'Ejume pu kú'o nia supavi'inijaho ijá 'wava Hu oni nia vejume
maranaajaho a Hu irana ronane? 'wavume hu ijá 'iama Hu Poropetia rojuta
'iamana.
18 Jua ijí ea kaji nimarako nia supamana'e vejume maranajaho pu
panimaa ronareja oahe'o omahe'o 'umenaara.
19 'Ejume pu ijí emahwaha aporama ijá 'iava 'Ú ike joni harihakaho nijaa
nia supavi'ina nahejare? 'Enakaivo hu iviamaa ichá vene nia nirio? 'iavara.
20 'Ejume emahwapo eha vene ijá 'iava Nú heju hu nuni harihakaho nijaa
nia supavi'ina nahejara.
21 'Enakaivo hu iviamaa ichá'ina vene nia niriajaho nú pakama pahejara.
Ea irara vejume huni nia ka'ene maranajaho nú pakavara. Hu emaki-
nakúne apove ori 'waramama 'iavara.
22 Ija'ina emahwapo 'warava jihuni maijaho pu Jua juhama avajara.
Ijihuni maijaho Juapo ika 'iava jihuna'e ea irara Keriso rone 'wara'amajaho
hu Sinakoku tanu'urahe pavu'e aruhuna 'iava jihuna'e avajara.
23 Ijihuni hahi emahwapo ijá 'iava Hu emakinakúne apoma heha 'iavara.
24 Ea ka'ene nia marako supavi'iniji pu kú'o ijá 'wava Iviamai Godi a
venaume maranaa jihuna'e a Hu ta'aro'amana. Nú niheju ea kajaho sisea
veji'inakúna 'wavara.
25 'Ejume hu eha vene pu ijá 'iama Hu sisea veji'ina ho pa'ajaho na
pakama paheji'ina. 'Enakaivo na hena kavujaho na nii supamiana vo na
niriu 'iamana.
26 'Ejume pu ijá 'wava Hu a iraka vetaane? Hu ichá'ina'e vejume oni nia
jaraane? 'wavara.

27 Hu eha vene ijá ˈiama Na ja niˈwaravuta kaivo ja pahejara. Rakijihunaˈe
na kúˈo ˈwaraˈejo? Ja Huni tisaiporua rehuna ura renau raka? ˈiamana.
28 Pu hu ira sisea ˈwaramareja ijá ˈwava A Huni tisaiporua kaivo nú Mosisi
oni tisaiporu ˈwavara.
29 Godira Mosisi ˈwaramajaho Nú niheju. Ijí ea kajaho Hu ichihi rena
roajaho nú pahejura ˈwavara.
30 Ea kajara eha vene ijá ˈiama Ja ea kajaho ichí rene roana ˈwivuji
na hejujaho nihoˈo aniˈinaˈe rejuˈe heju. ˈEnakaivo Hu nuni nia vejume
jaraiana.
31 Nú niheju. Godi ea kaˈene sisea vejiˈinijipo ˈwaravujaho Hu pa-
henu kaivo ea kaˈene Godi juhaviˈina ˈee Hura ura renujaˈinaˈe vejujipo
ˈwaravujaho Hu henu.
32 Nitama mweˈakara aneja renajine ei pini ike mweˈaki ea kaˈene nia
supaviˈina nahenaji veje marahuna nihoˈo paˈamaa.
33 Ike eakaho Godoni parena roˈipisa Hu unenu pina areri pavejaˈa
ˈiamana.
34 ˈEjume pu eha vene ijá ˈwava A nihoˈo sisea vaji nahenana kaivo a nú
najuho? ˈwaˈikaivo hu ranavume samai vaˈana.

ˈAvena Huni ˈUnamiji Pahena Pakavujina

35 Jesura henajaho pu ranavume hu samai vaˈanaˈe henanaˈomo piuna-
marena ijá ˈwama ˈÚ a Emaa Puni Harihijaho nimaa rono? ˈwamana.
36 ˈEjume hu eha vene ijá ˈwama Natohwe Hu ea irane? ˈwariva henareje
na Hu nimaa rojuma ˈwamana.
37 ˈEjume Jesu ijá ˈwama A Ea kajaho nikamanaˈomo Hu iviamaa a huˈúmo
ˈwaviˈi naminu ˈwamana.
38 Natohwe na nimaa nimaa roju ˈwaˈi kaivo hu oja mahana.
39 Jesu ijá ˈwama Na mweˈaki eha miˈi routa. Ijihunaˈe ea nia supaviˈina
nia nirihune ˈee nia niriiˈina veje nia supahuna ˈwamana.
40 ˈEjume Parasi ˈahoˈa ijí pu puˈúmo ahuma namijaraˈomo ijipo vuˈa kaji
henareja Hu ijá ˈwava ˈú nú nia supaviˈina raka? ˈwavara.
41 Jesu ijá ˈiama Ja nia supaviˈina reˈipisa ja sisea paˈana rejaˈa kaivo ja
nia niriˈina ˈwivujihunaˈe joni sisea majaa navu ˈiamana.

10

Sipia ˈAjohiˈina Mamaijihuni Haa

1 Na nimaa nimaa ˈwaravu. Ea irara sipi epuni vwichi paaruˈikaivo ani
ajima arihujaho hu areri nesa apejiˈina.
2 ˈEnakaivo ea kaˈene vwichi arume vaˈujija pu sipi ˈajohiˈina.
3 ˈEjuˈukame ea kaˈene vwicha ˈajohiˈina kajara vwicha tirasaˈejuˈe hu
huni sipi ihi ˈuriha ˈumenauˈe pu huni ira hene kavukiviˈi hu aherame
samaumai vaˈuna.
4 ˈEjukiviˈi hu huni sipia irechavuˈe usevukiviˈi hu urane vaˈejuˈe huni
sipia huni ira hene ˈararihaura.
5 Pu nihoˈo ea aniˈina puni túnaˈa paˈararihie vaˈura kaivo pu juhama
juhaha vaˈura. Ijihuni maijaho pu ea ˈaniˈinijihipuni ira paheju jihunaˈe
avajura ˈiamana.
6 Jesura haa ikaho ˈwaramana kaivo Hu raka kaˈene ˈwaramajaho pu
pahejara.

Jesuho Sipia ˈAjohiˈina Mamaa

7 'Ejumakame Jesu kú'o 'waramarena ijá 'iama Na nimaa nimaa 'waravu Na sipia epuni vwicha.
8 Ea maho'o ka'ene nimaraku roajija nesa apeji'ini jihuna'e sipi puni ira pahejura.
9 Na vwicha'omo ea irara roe Nuni vaji aru'amajaho Na hu ni'ajahuna. 'Ejakame hu roe arume 'ee va 'e'uji'i 'iruma piunihuna.
10 Ea nesa apeji'inijara roujaho hu nesa ape'i roe 'ee ea 'anie kwamasahe karokaha vehunijiru roana kaivo Na iviamaa roujaho majama hihuna apena routa. Ea niho'o nimaa nimaa majama hina vahuna areri rena paranihuna.
11 Na niho'o sipi 'ajohi'ina mamaa. Sipia 'ajohi'ina mai huni oja sipia kajihi mihujihuna'e ijí sipia kajihipuni jihuna'e Hu kwa'ena.
12 Ea hu eha apehunijiru vwihaji'i kaukara venujaho hu sipia pa'ajohi'ina'e 'ee hu sipia anesura pana. 'Ena'omo 'ua neapo roajivu'e kimujaho hu aseha va'ika'i sipia irechamiu'e 'ua kajipo sipia kajija mwatumiu'e juhaha ani ani va'ajivura.
13 Ea eha apehunijiru vwihaji'i kaukara venujihuna'e hu sipia puni oja hami pavwihanuna kaivo aseha va'una.
14 Na sipia 'ajohi'ina mamaa 'ee Na Nuni sipia hena kivu'e pu Na hena kivura.
15 Areri Amora Na hena kimuja'ina'e Na Amo hena kavura'omo Na sipia punijihuna'e kwahuna.
16 'Ee Nuni sipia 'aho'a ka'ene iki mai'o pahijujaho 'u'o Na aherama roakame pu Nuni ira hehuna. 'Ejakame pu ahuma hije sipia 'ajohi'ina kwinu rehuna.
17 Na Nuni haha ranave pa'arejakavi'i kú'o 'unama apehuni jihuna'e Amo Na oja mihu.
18 Ei pini Na apenie va'a 'anihuna pana kaivo Na Nuni ura ijino pu mihakame pu 'anihuna. Nuni harura areri namuna'omo Na pu mihe 'anihuna kaivo Nuni harura areri namujihuna'e Na kú'o 'unama apehuna. Ike vu'akaho Amouna'i apejuta 'iamana.
19 Ijí Huni vu'a kaji henareja Juapuni vaja kú'o ahaamana.
20 Ea mapoka pu ijá 'wava Hu 'avena sisei ajivukame nanamu. Rakijihuna'e ja Huni vu'a hejo? 'wavara.
21 'Enakaivo ea 'ahopo ijá 'wava Ea ka'ene 'avena sisei ajima'inijija vu'a ija'ina areria pa'waruvura. 'Ú ea ka'ene 'avena sisei ajima'inijija ea ka'ene nia supama'inijija areria venau'e maraniure? 'wavara.

Jesu Pataarohajina

22 Ijí vea kajaho Jerusaremi sosi vea renana.
23 'Ene atuatahuni vea re'eme Jesuho Temiporu ka'ene Saramani oni 'urotiji 'urahonana.
24 'E'eme Juapo roe outihe nami'i kaivo ijá 'wava A vea icharo nú pisimúe A rane pa'úmo? 'Ú A Keriso re'amajaho nahama samai 'waruma 'wavara.
25 'Ejume Jesu eha vene pu ijá 'iama Na ja ni'waravuta kaivo ja niho'o panimaa roju. Uneunechaka Nara Nuni Omijihuni iha toi vejujipuhipo Na Ea iraho najahu.
26 'Enakaivo ja panimaa rojujihuni maijaho ja Nuni sipi pa'ajihuna'e avaju.
27 Nuni sipia Nuni ira hejura. 'Eju'e Na pu heju'e pu Nuni túna'i 'ararihie ojura.

28 Na pu majama hihuna vajihu jihunaˈee pu papaˈarehuna. ˈEe pu Nuni
ija tahi hijujihunaˈe ea ˈahopo ˈetujihuna areria pana.
29 Ijihuni maijaho Amora pu Na vajiha jihuna. Hu nihoˈo harura
rukinaˈomo ea pina Hu nihoˈo paasimana. Ea kaˈene Amoni ija tahi
hijujijahija nihoˈo ei pini areri paˈetujahuna.
30-31 Na Amoˈi nikwinuna ˈiavume Juapo muni ˈeke kúˈo Hu ˈanaˈi vejara.
32 Jesu eha vena ijá ˈiama Amounaˈi uneunecha mapoka mavarasaˈi
rena roume Na najahuta kaivo uné rakijihunaˈe ja Na muni ˈaniˈiro vejo?
ˈiamana.
33 ˈEjume Juapo eha vena ijá ˈwava Nú A uneunecha mamai kaˈene
venajihunaˈe nú muni ˈanaˈi vehuna pana kaivo A emaa kaivo A Godi
ˈúmujihunaˈe avaju ˈwavara.
34 Jesu eha vena ijá ˈiama Joni tamana vaji ikaˈina vejara Na ja godia
ˈiavute? ˈiamana.
35 Hu pu godia ˈiaˈamajaho Godi oni Ira pununaˈi rena roajihunaˈe Godi
oni Ira areri paruarahuna.
36 Ja Ea kaˈene Amora iji pijaharena ranavume iki mweˈi roaji ˈijaha
avajo? Ijihuni maijaho Na Godoni Hariha ˈiavu jihunaˈe avajo?
37 Na Nuni Omijihuni kaukara paveja kiˈavajaho ja Na panimaa roˈavara.
38 ˈEnakaivo Na Huni kaukara veja kiˈavajaho ja Na panimaa roˈavajaho
nijina kaivo kaukara mapoka kaˈene Na vejujaho hene kimareje nimaa
roˈavara. ˈEnareje Amoho Nuni vajine Na Amo oni vajijaho hena kiha
ˈiamana.
39 ˈEjume ijihuni hahi pu kúˈo apene ˈanaˈiro vejara. ˈEnakaivo pu
Hu apeˈi vejumakiviˈi puni vaja kaji naminu vaˈo asitaha vaˈume nihoˈo
pakame paapeˈeme ˈe vaˈana.
40 ˈEˈikaivo kúˈo vaˈe Jotani toa ona karaˈi ruha kaˈene Jonira ea maraku
toi samaajino vaˈe hinana.
41 ˈEˈeme ea mapoka Huni roara. ˈEjiˈi ijá ˈwava Joni uneunecha aniˈina
ikaˈina pavenana kaivo Jonira Ea kake rona ˈwarumajaho nimaa nimaa
ˈúmana ˈwavara.
42 ˈEne ea mapokaka ijí hijajija nimaa rojara.

11

Rasarasira Kwamajina

1 Ea pina huni iha Rasarasi hu Petani ora atami ˈunamana. Ijaho Meriˈo
Mataˈo puni ara.
2 Ijaho Meri kaˈene Jesuni mumora senisi ˈonahe huni húmata sapasi
ˈumaha jihuni maˈina Rasarasi atami ˈunamana.
3 ˈEjume pu ea pina ranavume vaˈe Hu ijá ˈwama Natohwakera Hena! Oni
napura kaˈene A oja mahiˈinijaho atami ˈunamu ˈwamana.
4 ˈEjume Jesuho ijí henarena Hu ijá ˈiama Hu ma atami ˈunamunaˈomo hu
pakwahuna kaivo ijaho Godi taˈarohe avanu. Ijara reje ea mapoka Godoni
Hariha taˈarohuna ˈiamana.
5 Jesu Mataho ˈee pokaha ˈee Rasarasi ijá oja mihana.
6 Hu ijí Rasarasi atami ˈunama kaji henarena Hu ijí kwaa kaˈene Hu hina
kaji naˈia noˈo huri hinana.
7 ˈEnarena Huni tisaiporu ijá ˈiama Roe kúˈo ˈuname Jutia vaˈa ˈiamana.
8 ˈEjume Huni tisaiporuepo ijá ˈwava Najuhiˈine ahuˈukakaru Juapo A
muni ˈanaˈiro saravara. ˈEnavo ˈú A kúˈo ˈuname ijí vaˈi ˈúmo? ˈwavara.

9 'Ejume Jesu eha vena ijá 'iama 'Ú veiri'a vea oma iropu ropu no'ona raka? Ea hu veiri'i 'urahonujaho hanajukame mumora papituma 'ohuna. Ijihuni maijaho mwe'a kehuni irijara hanavukame hu papituma 'onuna.
10 'Enakaivo hu na'ii vea
Noinnutuma na'eje va'ipisa mumora pitumareje 'oja'a. Ijihuni maijaho irijaho huni vaja pa'ana.
11 'Ejume Hu ijá 'waravume parajume Hu pu ijá 'iama Na iviamai va'areje Nuni napura Rasarasiho nenuna'omo sae 'urihuna 'iamana.
12 'Ejume Huni tisaiporu ijá 'wava Natohwe hu mane'amajaho hu mara'ena 'wavara.
13 Jesuho hu kwamaji rona 'waramana kaivo Huni tisaiporu vwihajaho hu manenu rojara.
14 'Ejumakame Jesuho pu samaumai nahama 'warama ijá 'iama Rasarasiho nikwamana.
15 Na ijí pahi'eme hu kwamajaho Na jonijihuna'e niho'o teamanimu. Ijihuni maijaho Nara veje marajakame ja Na nimaa rohuni jihuna'e avajuta. 'Enakúne iviamaa 'urije ijí huni va'ajiva 'iamana.
16 Tomasi ka'ene Titimasina 'wavujara tisaiporu 'aho'a ijá 'iama Roe va'ajime Hu Hu'úmo kwamasaha 'iamana.

Jesuho 'Urihunijine 'Ee Majama Hihunijina

17 'E'ejume Jesuho ijí va 'e'unajaho Rasirasi kwavume na'ia no'ona no'o ijá muna ari vaji ranavara'e henana.
18 Petaniho Jerusaremi rorina kaivo kwaa jora pana.
19 'Ena'omo puni ma'ini kwamajihuna'e Jua mapoka roe Meri'o Mata'o chora kivara.
20 'E'eme Mataho Jesura rouma henarena hu va'e 'unamutoi piunamana. 'Enakaivo Meriho ijí sei hinana.
21 'E'eme Mataho Jesu piuname ijá 'wama Natohwe A iki hi'ipisa nuni ma'ina pakwava'a.
22 'Enakaivo na niheju. Iviamai hu nikwamana kaivo A raka Godi jarima 'waramajaho Godi A vajahuna 'wamana.
23 'Ejume Jesura hu ijá 'wama Oni ma'ina kú'o 'uri'ena 'wamana.
24 'Ejume Mata ijá 'wama Na niheju. Vea túchamaa ka'ene ea mapoka kú'o 'uri'avari vea kajino hu 'urihuna 'wamana.
25 'Ejume Jesu ijá 'wama Na ea ka'ene kwamasahi'ina vena'e kú'o 'urihunijina 'ee Na majama hihunijina. 'Ena'omo ea irara Na nimaa ronujaho hu kwahuna vo majama hihuna.
26 'Enakaivo ea ka'ene Na nimaa roji'i hijujaho pu pakwamasahuna. 'Ú a ijaho nimaa rono? 'wamana.
27 'Ejume hu ijá 'wama I'a Natohwe na niho'o nimaa nimaa roju. A Keriso Godoni Hariha'omo A iki mwe'i roana 'wamana.

Jesura Niramajina

28 'E'eme hu ijí 'waramarena 'urine va'e pokaha Meri 'umenana. 'Ene hemi ijá 'wama Najuhu'ini roana. 'Enare'e Hu aa'e aporimu 'wamana.
29 'Ejume hu ijí henarena marako 'urine Huni va'ana.
30 Jesuho mai'o pa'urine ara va'i kaivo ijí ruha ka'ene Matara piunama kaji hinana.
31 'E'eme Jua ka'ene ijí Meri'i pu'úmo chora hija kajija ka'eme Meri 'urina va'uma kamareja pu vwihajajaho hu muna ari va'e nira'i 'ahau va'u ro'i kaivo pu 'urine huni túna'i 'arariha va'ara.

32 'E'eme Meriho va'e ruha ka'ene Jesura hinaji va'ana. 'Ene hu Jesu kamarena Huni una'i nitupari samana. 'E'ika'i hu ijá 'wama Natohwe A iki hi'ipisa nuni ma'ina pakwava'a 'wamana.
33 'E'ikaivo hu niravume Jua 'aho'a ka'ene pu pu'úmo roajivajija 'u'o niramaruvara. 'Ejumakamarena Hu niho'o oja tura'i 'ahae 'ee oja henana.
34 'Ejumakame Hu ijá 'iama Ja hu ichihi ranavare 'iamana. 'Ejume pu ijá 'wava Natohwe roe kama 'wavume
35 Jesu niramana.
36 'Ejumakame Juapo ijá 'wava Kaha! Hu niho'o oja maha paraji'ina 'wavara.
37 'Enakaivo ea 'ahopo ijá 'wava Hura ea ka'ene nia supavi'inijaho vejume maranana 'omo Hu ea ike 'u'o veje pakwava'a raka? 'wavara.

Rasarasiho Vejume 'Urinajina

38 'Ejume Jesuho vu kú'o oja tura'i 'aha'eme ijí muna ara kaji roana. 'Enarena ijí muna ara kajaho muni tanuma namana.
39 Jesura ijá 'iama Ijí muna kajaho apene ruvaha 'iamana. 'E'eme Mataho ea ka'ene kwamajihuni ma'ina'omo hu ijá 'wama Natohwe iviamai hu niamu'umu. Ijihuni maijaho hu na'ia no'ona no'ona ijá namana 'wamana.
40 Jesu ijá 'wama 'Ú a nimaa rojakame Godoni haruriji kahunijaho Na pa'waravuta raka? 'wamana.
41 'Ejume pu muna tahuma apene ani ruva'eme Jesu Huni nia ichutoi niri'i siporua 'oji'i ijá 'wama Amo A Nuni ira henujihuna'e Na teamani 'wavu 'wamana.
42 'Ena'omo Na niheju A na'ia mapoka Nuni ira henuna. 'Enakaivo Na ike 'waravu jihuni maijaho ea mapoka ka'ene ike nuni rori nami-jukipo henareje A Na ranamiume rouji pu nimaa rohuni jihuna'e 'waravu 'wamana.
43 Hu ijá 'warama are'i kaivo ira ajira ijá 'umena Rasarasi 'e'una roa! 'umenana.
44 'Ejume ea ka'ene kwama kajaho ro 'e'unana. Jesu ijá 'iama Huni mumora ija 'ee ateha ka'ene tahuhahajaho 'ee huni niuri ateha ka'ene ranama vejaji'i sio'eje va'ama 'iamana.

Jesu 'Ana'i Heme Kosarame Ojajina
(Matiu 26:1-5; Maka 14:1-2; Ruku 22:1-2)

45 Jua mapoka ka'ene roe Meri pu'úmo chora hija kajipo Hura rakaka vena kaji kamareja nimaa rojara.
46 'Enakaivo ea 'aho'a va'e Parasi ijihija Jesura raka ka'ene venaji 'waravara.
47 'Ejume pirisiti mama'ina 'ee Parasia 'ee kanisorua ijipo ahuma ijá 'wava Nú ichá ve'eja? Eakaho hine aacha mapoka ea areri pavejujaho venu.
48 Nú maka'eje Hu hine ijí vena apene va'amajaho pu ea maho'o nimaa rojakame Romu opo roareje núni ara kwaa ape'eja 'wavara.
49 'Enakaivo juara kajaho Kaiapasi pirisiti natohwa pina'omo ijara ijá 'iama Ja unenu'u pina pahena pakavi'ina.
50 'Ene ja niho'o ika'ina pavwihaju. Ei pini nú eaka mapokakehi ni'ajúhareje kwa'ipisa ijara núnuna'i mamaa reja'a. 'Ejakame nú ea mapoka areri papa'arehuna 'iamana.
51 Hu ijaho huni vwiha ijiru pa'waramana. Ijihuni maijaho hu juara ka-jaho pirisiti Natohwi jihuna'e poropetia puni iri Jesura ea ka'ene mapokijihi puna'e túna'i kwahuniji rona nahama 'waramana.
52 Hu Jua punijiru pakwa'ena kaivo kwaaka mapokaki Godoni eaka hinojujija Hu veje pu ni'aha kwinu kachi'ina kwinu rehuna.

53 Ijí vea kaji rene pu Hu 'ana'irono 'wame amairiaravara.
54 Ijihuna'e Jesuho Jua puni vaja samaumaa pa'urahonana. 'E'ikaivo Hu va'e nechi'i ara iha Ipiremi ijino Huni tisaiporu pu'úmo hinana.
55 Vea ka'ene Jua puni Pasova nitu'u rejume kame puni ea mapoka'e ara are'ika'i va'e Jerusaremi Pasova ijihuna'e puni haha amairiaravara.
56 'Enareja pu Jesu samapene oji'i Temiporu vaji namiji'i opuipo aposarame ijá 'wava 'Ú ja ichá vwihajo? Hu ike ahaja ijuri veakaho ro'ena ho paro'ene? 'wavara.
57 Pirisiti mama'ina 'ee Parasi ijihi pu'úmo ijá 'iava Ja ea 'ahopo Hu ka'eje hi'amajaho 'waruve nú Hu apeja 'iavara.

12

Jesu Peteni Senisi 'Onahajina
(Matiu 26:6-13; Maka 14:3-9)

1 Jesuho Pasova rehuna na'ia iropune kwino na'eme Petani roana. Ijaho Rasarasi ka'ene Jesura vejume kú'o 'urinajaho ijí hinuna.
2 'Ejume pu Huni 'iruma i'í vejara. 'E'eme Mataho 'iruma 'e'eju'e Rasarasiho Hu hu'úmo 'aijua ka'ene 'iruma ihunijino asuma hijara.
3 Merira senisia ka'ene iha Natia huni ahija monia natohwi 'imejara kaivo niho'o mavarasa'ina 'omo apene usee Jesuni mumora 'ahi 'ona'i kaivo huni húmata sapasa kajino mumora 'ukunahana. 'Ejumakame senisia amua kajara sea vaja rarenana.
4 Huni tisaiporu pina Jutasi Isikariati ka'ene túna'i Hu nahamahunijara ijá 'iama
5 Rakijihuna'e senisia kajaho paapena va'e moni natohwa (K300) 'imene ea ka'ene uneunecha pa'ajihija'e ni'ajihe vajihunijaho avajo? 'iamana.
6 'Enakaivo hu ija'ina 'warama jihuni maijaho hu ea ka'ene uneunecha pa'ajihi vwihanie 'warahuna pana kaivo hu nesa rukina 'ee hu moni panika 'ajohe 'ee monia ka'ene ijí savujaho hu nesi 'ekuna.
7 'Ejume Jesu ijá 'wama Makama! Nara kwave ranamihuni jihuna'e Nuni haha amairiihe avanukúne.
8 Ea ka'ene uneunecha pa'ajija na'ia mapoka ja pu'úmo hijura kaivo Na na'ia mapoka pahihuna 'wamana.

Rasarasi 'Ana'irono Hemi Kosaravajina

9 Jesu ijí hinaji pu henareja Jua ea mapoka roara. Huhusu pana kaivo Rasarasi ka'ene kwavume Hura vejume 'urina kaji ka'i 'ahiume roara.
10 'Ejume ea ka'ene Jua puni pirisitia mama'inijipo ura Rasarasi 'u'o 'anae kwa'amarono 'wame amairiaravara.
11 Ijihuni maijaho hu 'urina kaji henareja Jua mapoka Jesu nimaa rojumakame ijihuna'e 'ana'i 'ahiara.

Niho'o Temaraji'i Jerusaremi Vaji Roe Arumajina
(Matiu 21:1-11; Maka 11:1-11; Ruku 19:28-40)

12 Ijihuni sú'u ea mapoka ka'ene ahaja ijume va'ajipo Jesura Jerusaremi rohunijaho hejara.
13 'Ejume pu ea mapoka haraja'a 'eke ninukujaha piuna'i vai'i ijá 'umeja Hosana! Kinia ka'ene Natohwi jihuni iha 'ahi roujaho merajahu! 'umejara.
14 Jesu tonikia 'u'ua piuname ijihuni toi ajime hinana. Nitama Godoni irijaho ika'ina 'warame ijá 'iama
15 Saiani 'apahije ja pajuha kaivo Heha! Joni Kinia iviamai tonikia 'u'ua 'ahi asuma hine rou 'wamana.

16 Huni tisaiporu ikaho maraku'a pahejara kaivo Jesura kwamarena
'urina va'eme iji'a túna'i pu vwihajara. Ijí uneunecha ka'ene pura Hununa'i
vejara 'ee Godi oni ira vaji marako Hua'e rone nahama 'waramajaho iji'a
pu vwihajara.
17 'E'eme ea mapoka vea ka'ene Hura Rasarasi muna ari vaji na'eme
'umejume 'urijume ea mapoka kajipo kavara'omo ijí rone 'waravara.
18 Hu Huni aacha ike najahume hejajihuna ea mapoka va'e Hu piunavara.
19 'Enareja Parasiapo iji 'wamapene oji'i ijá 'wava Ijaho ja nikavo nú
unenu'u pina areria pave'eju'e ea mapoka Huni túna'i va ranavara 'wavara.

Kurikia 'Ahopo Jesu Savajina

20 Kuriki ora ea 'aho'a ahaja ija kajino Godi ta'arohara.
21 'Enareja pu roe Piripuho Petasaita ora'omo Karari vaji pu aneja vene
apoma ijá 'wava Nú ura Jesu ka'i 'ahúu 'wavara.
22 'Ejume Piripu roe Enituru 'waravume pu no'o va'e Jesuho 'waravara.
23 'Ejume Jesu eha vene pu ijá 'iama Emaa Puni Harihi jihuni pinana
'urihuni vea niroana.
24 Na nimaa nimai ja 'waravu. 'Witia 'ina mwe'i vaji pa'o'eje na'avajaho
manavu kaivo mwe'i vaji 'onavajaho 'ina mapoka rehuna.
25 Ea irara huni hiiji oja ma'amajaho hu ranave pa'arehuna kaivo ea irara
huni hia ka'ene mwe'i hinuji se'amajaho hu 'ajoha va'e majama hihuna.
26 Ea irara Nuni kaukara ve'amajaho maka'eje Na 'ararihi'amana.
'E'irakúne kwaa ka'ene Nara hi'ujino hu 'u'o hi'amana. Ea irara Nuni
kaukara ve'amajaho Amora huni iha 'unama 'urihuna.

Jesura Kwahuniji Rona 'Waramajina

27 Iviamai Nuni oja tura'i 'ahiu. Na ichá 'wara'ejo? Amo vea iviamai
roujaho ni'ajihe 'ajohia Na paare'uta kaivo ike vea ka'ene rou kehuni
maijihuna'e Na routa.
28 Amo veje Oni iha huni pinana 'urinama. Ijihuna'e ira kahi akúpa 'ahi
rena roa ijá 'wama Na Nuni iha huni pinana veju'e 'urinuna'omo Na kú'o
veje 'urihuna 'wamana.
29 Ea mapoka ka'ene ijá namijajipo hejajaho akúpi 'onuja renana. 'Ejume
ea 'ahopo 'wavajaho Godoni 'ona oji'ini Hu 'waramu 'wavara.
30 'Ejume Jesu eha vene ijá 'iama Ijí ira kajaho Nunijihuna'e pa'waramu
kaivo jonijihuna'e 'waramana.
31 Iviamaakaho vea ka'ene mwe'a kehuni 'otua vehuni vei nirenu.
Iviamai mwe'a kehuni natohwijaho pi'onahuna vei renu.
32 Vea ka'ene ea Na apenie ichutoi ahasirimi'avajino Na ea mapoka
aherame Nuni rohuna 'iamana.
33 Hu ijí 'warama jihuni maijaho 'unama ka'ene Hura kwahuniji rona
'waramana.
34 'Ejume ea mapoka kajipo eha vene ijá 'wava Nú hejajaho Godoni ira
ijá 'warumane Keriso majama hihuna 'úmana kaivo A ichá'ina 'warumo?
Emaa Puni Hariha apena ichutoi ahasirihuna 'úmo? 'Ú ike Emaa Puni
Harihijaho irane? 'wavara.
35 'Ejume Jesu pu ijá 'iama Hanaji'inijaho ja pu'úmo 'aha josu'a pahi-
huna. Iviamai hananukino 'urahe o'avara. 'E'irakúne nututijaho ja areri
pana'irati'amana. Ijihuna'e ea irara nutuvi'ini 'urahonujaho hura 'unama
ka'ene ichá vahunijaho puruva renu.
36 Hanaji'ina iki hinukúne nimaa ronareje ja Hanaji'ina kajihuni harihija
reha. 'Ene Jesuho uneunechakija 'waramarena Hu va'e tanumana.

Emapo Panimai Rojajina

37 Hu niho'o aacha mapoka mapoka puni una'i najahana kaivo pu
panimaa rojura.
38 Ijihuni maijaho poropeti Aisea nitama 'waramajara roe nimaa'e
re'amarono ijá 'iama
Natohwe ea irahipo núra vu'a ka'ene 'waravajaho nimaa rojare? A ea
irahija'e Natohwi jihuni harura najahane? 'iamana.
Noin
39 Pu niho'o panimaa rojajihuni maijaho Aisea kú'o ika'ina 'iama jihuna'e
panimaa rojara.
40 Hu puni nia supamahana 'ee Hu puni oja vejume kisima'ura'e renana.
Vejuro'i pu puni niiji kime 'ee puni ojijino vwihane nimaa roje Nara
veje maranihuni jihuna'e avajuta 'iamana.
Noin
41 Aisea nitama ijí 'warama jihuni maijaho hu Huni pinanijaho nihena
jihuna'e hu ijí rona 'waramana.
42 'Enakaivo ea mapoka ka'ene ea 'ajoha'ina mama'ina pu Hu nimaa
rojara kaivo pu Parasi juhamareja pu panahama 'wavara. Pu panahama
'warava jihuni maijaho Sinakoku vaji roturihuni jihuna'e avajara.
43 Pu niho'o emaapo ta'arorahuniji oja vwihajujaho teamanamuna kaivo
Godira pu ta'arora hunijaho pavwihajura.

Jesuni Irijara Eha Mihuna

44 'Ejume Jesu ajira ijá 'iama Ea irara Na nimaa roniujaho hu Nanaru pana
kaivo Godi ka'ene Na ranamiume rouji 'u'o nimaa ronu.
45 Ea irara Na kimujaho hu Godi ka'ene Na ranamiume rouji kamu.
46 Na mwe'a kehuni hanaji'ina rena routa. 'Ena'omo ea irara Na nimaa
ronujaho hu nutuvi'ina pahinuna.
47 Ea irara Nara 'waravujaho he'ika'i panimaa ro'amajaho Na iviamaa hu
'otua pavetihuna. Ijihuni maijaho Na mwe'akino 'otua ve'i rohuna pana
kaivo mwe'ake ni'aja'i routa.
48 Ea irara Nara 'waravuji pata'arorihe 'ee Nuni Ira pahenihujaho ijara
hu namahe 'otua vetihuna. Ike raka ka'ene Nara 'waravukipo vea túna'i
'otua vetihuna.
49 Na Nuni vwihaijaho ja pa'waravu kaivo Nara raka ka'ene 'waravukaho
Amo ka'ene ranamiume Na roujara raka ka'ene 'wara'urono 'warimaji
'waravu.
50 Na niheju. Hura raka ka'ene 'waramajara veje majama hihuna. Nara
raka ka'ene 'waravujaho Amora Na 'warima ja'ina'e 'waravu 'iamana.

13

Jesura Huni Tisaiporua Mumora Somahajina

1 Pasova vea mai'o paape'eme Jesu henajaho Huni vea ka'ene kú'o
Omahoni va'ika'i mwe'ake arehunijaho niroe apenana. 'Ena'omo Hu Huni
ea Humaa ka'ene mwe'i hijuji oja miha apene va'u va'o va'e 'urí 'e'unana.
2 Pu hine 'iruma i'eme 'avena siseijara Jutasi Isikariatiho Saimani oni
harihi jihuni oja vaji Hu nahama 'warahuni vwiha niranamana.
3 Amoho uneunecha mapoka Huni ija 'ahi irechame 'ee Hu Godi oni rena
roana'omo Hu kú'o 'unama Godi oni vahunijaho nihena kamana.
4 'Iruma i parane 'urine Huni ateha jahe'ika'i taverui 'ahi iramana.
5 'Enarena Hu toa tevua vaji usearena Huni tisaiporu puni mumora
somahi'i taverua ka'ene Hura 'ahi iramajino sirua 'umahana.

6 'Enarena Hu Saimani Pita oni roume Pitara ijá 'wama 'Ú Natohwe A nuni
mumora somi'ena? 'wamana.
7 'Ejume Jesu eha vene ijá 'wama Nara veju kehuni maijaho a iviamaa
pahenu. 'Ena'omo a túna'i hena kahuna 'wamana.
8 Pita ijá 'wama A niho'o nuni mumora pasomihuna 'wamana. 'Ejume
Jesura eha vene hu ijá 'wama Na oni mumora pasoma'ujaho a Nuni pwina
pana 'wamana.
9 'Ejume Saimani Pitara ijá 'wama Natohwe nuni mumoraru pana kaivo
nuni ija 'u'o somihe 'ee húmata somi'amana 'wamana.
10 'Ejume Jesu hu ijá 'wama Ea ka'ene toa nirúhi'inijija kú'o toa parúhura
kaivo mumoraru sovura. 'Enakaivo ja chiha pa'ana kaivo ja ea maho'o
ija'ina pana.
11 Ea ka'ene Hu nahamahunijaho Hu nihenana. Ijihuna'e Hu ijá 'iama
Joni vaja kaji ea kwinu'wi chiha rukina 'iamana.
12 Hu puni mumora somahume pa'arejume Hu Huni ateha apúsame va'e
'aiju 'ahi kú'o asuma hiji'i Hu ijá 'iama 'Ú Nara raka ka'ene vetiujaho ja
nihena kavo?
13 Jara Na natohwa 'wime 'ee Najuhi'ina 'wivujaho ja nimaa 'waravu Na
ija'ina.
14 Na joni Najahi'ine 'ee Natohwa. 'Ena'omo Na ja mumora somahuta.
'Enakúne ja 'u'o napuhu jopuni mumora soma'avara.
15 Jara ija'ina ve'avarono Na ja najaha avajuta. 'Enakúne ja 'u'o Nara
vejuja'ina ve'avara.
16 Na nimaa nimai ja 'waravujaho pwea huni Natohwiji'i areri pana.
'Ena'omo ea ka'ene ranavu'e roujaho ea ka'ene hua'e ranavume roajaho
paasimuna.
17 Ja uneka kehi hena kime ve'avajaho ja teamanahuna.
18 Na ja eaka mapokakaho parona 'waravu kaivo Nara iji pijihujaho Na
nihena kivu. 'Enakaivo Godoni ira vaji ika'ina ka'ene 'waramajara roe
nimaa renu.
Ea ka'ene puretia Nuna'e inujara huni ateja tajahene Na ninamiana.
19 Ike Na iviamaa 'waravukaho mai'o pareji'ina. 'Enakúne ijara reja
ka'avajaho Na Hurana ronareje nimaa ro'avara.
20 Na nimaa nimai ja 'waravu. Ea irara ea ka'ene Nara irechamiuji
'eka'amajaho hu areri Na apenihu 'ee ea irara Naa'e apeni'amajaho hu Godi
ka'ene Na ranamiume rouji apenu 'iamana.

Jesura Hua Nahamahuniji Rona 'Waramajina (Matiu 26:20-25; Maka 14:17-21; Ruku 22:21-23)

21 Jesu ijí 'waramajino Hu oja tura'i 'ahaume Hu ijá 'iama Na nimaa nimai
ja 'waravu. Ja ei pini Na nahamihuna 'iamana.
22 'Ejume Huni tisaiporua aneja vene kakaravi'i ijá 'wava Hu irá rone
'warumo? 'wavara.
23 Huni tisaiporua kwinu Jesura oja mahi'ina'omo hu Huni haha 'ahi
mena hinana.
24 'E'eme Saimani Pita ea kaji iji 'warame ijá 'wama Hu ea irá rona
'warumukúne a maapoma hena 'wamana.
25 'Ejumakame ea ka'ene Jesuni 'ahi mina hina kajara irana va'e Jesu
apoma ijá 'wama Natohwe ijaho ea irarane? 'wamana.
26 'Ejume Jesu eha vene ijá 'iama Ea ka'ene Nara puretia tuamareje
apúsame mahunijina. Hu puretia kajaho tuame apúsame apene Jutasi
Isikariati Saimani oni hariha mahana.

27 Hu puretia ape iˈeme Setani hu ajimana. ˈEjume ijihunaˈe Jesura ijá ˈwama A raka veˈi ˈahaˈamajaho mamako vena ˈwamana.
28 Ea kaˈene ˈiruma ijuri ˈaijua rori asuma hijajija Hu rakijihunaˈe hu ˈwaramajaho pu puruva retiana.
29 Pu ea ˈahopo vwihajajaho Jutasira moni panika ˈajohu jihunaˈe pura ahaja iˈi vejajihunaˈe ˈiruma ˈimeˈamarono ˈwaramu rojara. ˈEe ea kaˈene uneunecha paˈajihi vajihunaˈe ˈimeˈamarono ˈwaramu rojara.
30 ˈEˈeme hu puretia kajaho ape inarena naˈimaa naˈeme niˈaha kwinu samai va ˈeˈunana.

Varapa Maiuˈinijina

31 Hu maˈahi va ˈeˈuˈeme Jesu ijá ˈiama Iviamai Emaa Puni Harihijihuni pinana ˈuriˈeje Godoni pinana Huni vaji ˈurinu.
32 Godoni pinana Huni vaji ˈuriˈamajaho Godira Jesuni pinana ˈuˈo veje Huni vaji ˈurihuna. ˈEje niˈaha kwino Jesura Godi oni pinana ˈunama ˈurihuna.
33 Sesahu Nune Na ja puˈúmo maˈuako hinareje vaˈe ja Na pakima sarihuna. Nara Jua ˈwaravu jaˈina Na ja ˈuˈo ˈwaravu. Nara vaˈukaho ja pavuhuna.
34 Na tamana maiuˈina ˈuˈo ja mihu. Oja maˈaraˈavara! Nara ja oja mihujaˈinaˈe ja ˈuˈo oja maˈaraˈavara.
35 ˈEjakamareje ea mapoka hena kiˈavajaho ja Nuni tisaiporua ˈwahuna. Ja ojono oja maˈarava jihunaˈe ea mapoka hene kiˈavajaho ja Nuni tisaiporua ˈwahuna ˈiamana.

Jesu Pitara Hemahuniji Rona ˈWaramajina
(Matiu 26:31-35; Maka 14:27-31; Ruku 22:31-34)

36 Saimani Pitara Hu ijá ˈwama Natohwe A ichihi vaˈo? ˈwamana. ˈEjume Jesura eha vene ijá ˈwama Na vaˈu kajaho a iviamaa pavuhuna kaivo túnaˈi a ijí vuhuna ˈwamana.
37 ˈEjume Pitara ijá ˈwama Natohwe rakijihunaˈe na iviamaa Ona pavuhune? Na nihoˈo Onijihunaˈe kwahuna ˈwamana.
38 ˈEjume Jesu ijá ˈwama ˈÚ a nimaa Nunijihunaˈe kwaˈena? Na nimaa nimaa a ˈwaravu a ˈaha noˈopisu Na pakimuna ˈiˈeje ijí túnaˈi ˈuˈora ˈumehuna ˈwamana.

14

Jesuho Amo Oni Vahuni ˈUnamijina

1 Joni oja paveje turaˈavara kaivo ja Godi nimaa rone Na ˈuˈo nimaa roˈavara.
2 Nuni Omijihuni ara ruha mapoka navu. Ijaˈina panaˈipisa Na ijaˈina paˈwaravuˈu. Na vaˈe joni ruha amairiˈi vaˈu.
3 Na vaˈe joni ruha amairiareje Na vukúo roe onuno ja aherama vahuna. ˈEje Nara hiˈujano ja ˈuˈo hihuna.
4 ˈUnama kaˈene Nara vaˈuji vuhuni ˈunamijaho ja niheju ˈiamana.
5 ˈEjume Tomasi ijá ˈwama Natohwe Ara kwaa kaˈene vaˈu kajaho nú paheju. ˈEnaˈomo nú ichaˈina ˈunama kajaho heˈeja? ˈwamana.
6 ˈEjume Jesura ijá ˈwama Na ˈuname ˈee nimaa nimaa ˈee majama hihunijina. ˈEnaˈomo ei pini ˈunama aniˈina venareje Amo uni rohuna areri pana kaivo nikwisu Nuni vajaruna.
7 Ja Na hena kiˈipisa ja Amo ˈuˈo hena kavaˈa. Ja iviamaa Hu nikame ˈee heju ˈiamana.

8 'Ejume Piripura ijá 'wama Natohwe Amo najuha. 'Eje ijara nú areri
renuama 'wamana.
9 Jesu hu ijá 'wama Piripu Na ja pu'úmo jora hijuta kaivo rakijihuna'e ja
mai'o Na pahejo? Ea ka'ene Na kivujija Amo nikavu kaivo rakijihuna'e a
Amo najuha 'wimo?
10 Amoho Nuni vaji hiju'e Na Amoni vaji hijujaho ja panimaa roju'u raka?
Vu'a ka'ene Nara ja 'waravujaho Nuni vwihajaho pana kaivo Amo ka'ene
Nuni vaji hinujara Huni kaukara vene avanu.
11 Na Amo oni vaji hiju'e Amora Nuni vaji hinujaho nimaa ro'avara.
'Enakaivo ja ike panimaa ro'avajaho kaukara ka'ene Nara vejujija nimaa
ve'avara.
12 Na nimaa nimai ja 'waravu. Ea irara Na nimaa roni'amajaho kaukara
raka ka'ene Na vejuja'ina hu 'u'o vehuna. 'Ene kaukara ka'ene Nara
vejukija asitahareje mama'ina vehuna. Ijihuni maijaho Na Amo oni
va'ujihuna'e 'waravu.
13 'Ena'omo ja raka Nuni ihi 'urahe jariri'avajaho Na vehuna. Ijihuna'e
Amo uni pinana Hariahoni vaji 'urihuna.
14 Ja uné raka Nuni ihi 'urahi'i jariri'avajaho Na vehuna.

Godoni 'Aveniji Nahama 'Waramajina

15 Ja oja Na mi'avajaho ja Nuni tamana veji'i hihuna.
16 'Eje Na Amo jarivakame Hura joni Ni'ajihi'ina pina mihe Hu ja pu'úmo
majama hihuna.
17 Godoni 'Avena ka'ene nimaa nimaijaho mwe'akaho Hu niho'o paape-
huna. Ijihuni maijaho mwe'akaho Godi pahene pakavu jihuna'e paape-
huna. 'Enakaivo Hu ja pu'úmo joni oja vaji hinujihuna'e ja Hu niheju.
18 Na ja 'oja epuna'i pairechamihuna vo Na joni rohuna.
19 'Enakaivo Na iki ma'uako hihuna kaivo ea ka'ene mwe'aki hijujija
pakimamaa pakihuna kaivo ja Na kihuna. Ijihuni maijaho Na majama
hijuja'ina'e ja 'u'o ija'ina majama hihuna.
20 Vea kajino ja hehuna. Na Amo oni vaji hiju'e ja Nuni vaji hiju'e Na joni
vaji hiju.
21 Ea ka'ene Nuni tamana hena venujaho hu Na oja miha avanana. Ea
ka'ene Na oja mihujaho Amora hu oja mahe Na 'u'o hu oja mahuna. Na
ichá'inijaho hu nahuna 'wamana.
22 'Ena'omo Jutasi Isikariati pana kaivo Jutasi pinijara ijá 'wama Natohwe
rakijihuna'e A ichá'inijaho nú naju'i kaivo eaka mapoka ka'ene mwe'aki
hijujaho panajaho? 'wamana.
23 'Ejume Jesura eha vene ijá 'wama Ea irara Na oja mi'amajara Nuni
ira hena vehuna. 'Eje Amora hu oja mahuna. 'Eje Nú huni roe pu pu'úmo
hihuna.
24 Ea ka'ene Na oja pami'amajaho hu Nuni ira pahena pavehuna. Ijí
ira ka'ene ja hejakaho Nuni ira pana kaivo Amo ka'ene Na ranamiume
roujihuni ira.
25 Na ikijahija ja pu'úmo iviamaa hiji'i 'waravu.
26 'Enakaivo joni Ni'ajihi'inaka Godoni 'Avenijaho Amora ranave Nuni iha
'ahi ro'amajara uneunecha mapoka najahune 'ee Hura Nara 'waravujaho
veje ja vwihahuna.
27 Na matauvi'inijaho jonuna'i ranavu. Nuni matauvi'inijaho Na ja mihu
kaivo mwe'akara ja vajihu ja'ina pana. 'Eje ja paveje joni oja tura'i
'ahi'avara 'ee paju'avara.

28 Ja nihe'eju'e Na ijá 'ivo Na va'ura'omo Na kú'o joni rohuna. Ja Na oja
mi'ipisa ja teamanava'a. Ijihuni maijaho Na Amo oni va'u. Amoho natohwa
kaivo Na Hu paasivuta.
29 Ijaho mai'o re'iro venu kaivo Na ni'waravuta. Ijihuni maijaho ijara
re'amajaho ja kama nimaa rohuna.
30 Na 'aha josu'a ja pu'úmo vu'a pa'wahuna. Ijihuni maijaho mwe'a
kehuni natohwa rou. 'Enakaivo huni harura pina Nuni vaja pa'ana.
31 'Enakaivo Amora 'warima ja'ina Na vejura. Ijihuni hahi mwe'akara
henujaho Na Amo oja mahu. 'Enakúne 'urija va'ajiva 'iamana.

15

Jesuho Aja Nimaijina

1 Na aja nimaa nimaa 'ee Nuni Omijaho juara anesura.
2 Nuni anuama ka'ene 'ina parejajaho Hu 'eke ato'arumuna. Nuni
anuama ka'ene 'ina rehunijija Hu hami 'uhue amairie 'ajohukame 'ina huri
niho'o mapoka mapoka rehuna.
3 Nara vu'a ka'ene 'waravujara vejume joni mwina nipa'arejara.
4 Ja Nuni vaji hije Na joni vaji hijuma. Areri anuama ka'ene aja 'aha
kaji naminuji taurina'ipisa 'ina pareja'a kaivo ijí aja 'aha kaji namina
na'amaji'a rehuna. 'Ena'omo ja Nuni vaji hi'avajina vo ja 'ina parehuna.
5 Na aja kaivo ja anuama. Ea ka'ene Nuni vaji hije 'ee Na huni vaji hi'ujaho
hu 'ina mapoka rehuna. Na pa'a ja unenu pina areri pavehuna.
6 Ea irara Nuni vaji pahinujaho hu areri anuama ato'aruve sarasahukame
nianae 'eke veni jau'e rejuja'ina.
7 Ja Nuni vaji hije Nuni ira joni vaji na'amajaho ja raka ura renauji
jariri'avajaho Hu jona venahuna.
8 'Ejakamareje ja 'ina mapoka re'avajaho ijara Amo oni pinana 'urihuna.
'E'avajihuna'e ijara naja'amajaho ja Nuni tisaiporu.
9 Areri Amora Na oja mihaja'ina'e Na ja 'u'o oja mihutakúne Nuni oja
mihuri vajijino hi'avara.
10 Ja Nuni tamana veji'i hi'avajaho ja Nuni oja mihuri vajijino hihuna.
Areri Nara Amo oni tamana hene venare'e Huni oja mihuri vajijino
hijuja'ina'e hi'avara.
11 Ike uneunechakija Na ja ni'waravu jihuna'e Nuni temarijaho joni vaji
nahuna. 'Eje joni temari niho'o rarena parahuna.
12 Ikaho Nuni tamanijina Nara ja oja mihuja'ina'e ja ea 'aho pu'úmo oja
ma'ara'avara.
13 Ja napuhu jona nimaa nimaa oja miha para'avajaho ja puni hahiji-
huna'e kwamasa'avara.
14 Ja raka ka'ene Na 'waravuji ve'avajaho ja napuhu Nuna.
15 Na ja kú'o pwea pa'iahuna. Ijihuni maijaho pwea huni Natohwi
venujaho pakamu jihuna'e pahehuna. 'Enaka'i Na ja napuhu Nune 'iahuna.
Ijihuni maijaho raka ka'ene Amo una'i hejujaho Na ja ni'waravuta.
16 Ja Na iji papijihara kaivo Nara ja iji pijihuta. 'Ene Na ja irechamiu.
'Enakúne ja va'e 'ina mapoka re'avara. 'Ejakame joni 'ina kajija majama
hihuna'e re'avara. 'E'ira'omo ja Nuni ihi 'urahe raka Amo jari'avajaho Hu
ja vajihuna.
17 Ikija Na ja 'waravukúne ea 'aho pu'úmo oja ma'ara'avara.

Mwe'a Ikara Ichá'ina'e Tisaiporua Puna'i Vehunijina

18 Mwe'akaki eaka hijujipo ja sena'avajaho ja niheju ja'ina'e pu Na
nimaraku'a seniva jihuna'e avaju.

19 Ja mweˈa kehuna reˈipisa ja hunijihunaˈe hu ja oja mihaˈa. Ja mweˈa
kehuni vajakino Nara ja iji pijihe ˈekauta. Ijihunaˈe mweˈakaho ja senavu.
20 Nara vuˈa kaˈene ˈwaravujaho vwihaˈavara. Pwea huni Natohwijiˈi
areria pana. Pu Na sisei ˈahia jaˈinaˈe ja ˈuˈo sisei ˈahihuna. ˈEnakaivo pu
Nuni ira hena vejajija joni ira hena vehuna.
21 ˈEnakaivo Nuni ihijihunaˈe pu ijaˈina ˈahihuna. Ijihuni maijaho pu Godi
kaˈene Na ranamiume roujaho paheju jihunaˈe avahuna.
22 Na paroareje pu paˈwaraˈipisa pu sisea pavejaˈa. ˈEnakaivo iviamai pu
puni sisea areri pavahahuna.
23 Ea kaˈene Na semujaho hu Nuni Omiji ˈuˈo semuna.
24 Na puni unaˈi ike ea areri pavehuni jaˈina kaˈene vejujaho Na ijaˈina
paveˈipisa pu sisea pavejaˈa. ˈEnakaivo pu kiˈeme Na ijí vejujihunaˈe pu Na
sename ˈee Nuni Omiji ˈuˈo senavu.
25 Pu ikaˈina kaˈene vejajihuni maijaho Godi oni ira vaji ˈwaramajara roe
nimaa reˈamarono aranana. Ijaho ikaˈinaˈe ˈwaramana Pu Na vuˈa paˈa
senamana.
26 ˈEnakaivo joni NiˈajihiˈIna kaˈene Nara Amo unaˈi rene ranave
roˈamajaho Godoni ˈAvena kaˈene nimaijina. Hu Amo unaˈi rena rohuni
jihunaˈe Hu Na rone ˈwarahuna.
27 ˈEje ja ˈuˈo Na rone ea ˈahoˈa najahuni jihuni maijaho ja nú puˈúmo
kami aneji rene hina apene roajihunaˈe najahuna.

16

1 Na uneunechakija ja ˈwaravu jihunaˈe ja ani paruvaˈavara.
2 Pu ja Sinakoku vaja roturihuna. Vea nituma rounaˈomo rosaˈeje ea irara
ja ˈaniˈamajara vwihaˈamajaho hu Godoni kaukaraˈe vene avanu roˈena.
3 Pu Amo pahena kame Na pahena pakivu jihunaˈe pu ja ijá ˈahihuna.
4 ˈEnakaivo Na uneunechake ja ˈwaravu jihunaˈe puni vei roˈamajaho pu
ijá vehuna. ˈEjakamareje ja Nara ˈwaravukaho vwihahuna. Na anejijaho
uneunechaka ja paˈwaravuta. Ijihuni maijaho Na ja puˈúmo hijujihunaˈe
avajuta.

Godoni ˈAveni Jihuni Kaukaraijina

5 ˈEnakaivo Na iviamaa Godi kaˈene Na ranamiume roujihuni vaˈu. ˈEjuˈe
ja ea pina A ichihi vaˈo? paˈwivu.
6 ˈEnakaivo Na uneunechakihi ja ˈwaravu jihunaˈe joni oja vaja temuki
rarenu.
7 Na ja nimaa ˈwaravu. Ja maranihuni jihunaˈe vaˈu. Ijihuni maijaho
Nara pavaˈujaho joni NiˈajihiˈIna parohuna. ˈEnakaivo Na vaˈujaho Na Hu
ranave joni rohuna.
8 Hura roˈamajaho Hura vejakame mweˈa kehuni ea pu sisei jihuni maa
hehuna ˈee arira maijaho hehune ˈee ˈotua vehuni ˈunamijaho hehuna.
9 Sisea puniji najahuni jihuni maijaho pu Na panimaa rojura.
10 Arimaiji najahuni jihuni maijaho Na Amo oni vaˈuraˈomo ja Na kúˈo
pakihuna.
11 ˈOtua vehuniji najahuni jihuni maijaho mweˈa kehuni natohwijaho
niˈotua vetiara.
12 Na uneunecha mapoka ˈwarahuna ura reniu kaivo ja iviamaa areria
paˈekahuni jihunaˈe paˈwaravu.
13 Godoni ˈAvena kaˈene nimaa nimai ijara roˈamajaho Hura nimaa nimai
jihunijaho mahoˈo najahuna. ˈEe Hu Huni vwiha ijaho paˈwarahuna kaivo
raka kaˈene Hu henujiru ˈwarame ˈee raka kaˈene maiˈo rehuniji najahuna.

14 Hu Nara raka kaˈene naˈuji ˈeke ja ˈwaraˈama jihunaˈe Nuni pinana ˈurihuna.
15 Uneunecha mahoˈo kaˈene Amo Onijaho Nuna. Ijihuni hahi raka kaˈene Nunijija Hu ˈeke ja najahuna.

Temuka ˈEe Temarijina

16 ˈAha josu pareˈeje ja Na pakihuna. ˈEnareje kúˈo ˈaha josuˈa pareˈeje ja Na kihuna. Ijihuni maijaho Na Amo oni vaˈujihunaˈe ˈiamana.
17 ˈEjume Huni tisaiporu ˈahopo ˈahoˈa ijá ˈiava Hu ˈwarumu kajihuni maijaho irake? Na ˈaha josuˈa pareˈeje ja Na pakihuna. ˈEnareje ˈaha josuˈa pareˈeje kúˈo ja Na kihuna. Ijihuni maijaho Na Amo oni vaˈujihunaˈe ˈwaravu ˈúmujaho rakijihunaˈe ˈwarumo? ˈwavara.
18 ˈEjume pu ijá ˈwava ˈÚ ikaho irakaˈe rone ˈwarumo? Ikaho irakaˈe rone ˈaha josuna ˈúmo? Hura raka kaˈene rona ˈwarumujaho nú puruva renu ˈwavara.
19 Jesu kimajaho pu Hu apohuna kimarena Hu pu ijá ˈiama Na ijá ˈiavuta Na ˈaha josuˈa paˈareˈeje ja Na pakihuna. ˈEnareje ˈaha josuˈa paˈareˈeje ja kúˈo Na kihuna ˈiavuta. ˈEnaˈomo ijí ja hina aposaravu raka?
20 Na ja nimaa nimaa ˈwaravu. Ja niramarume hine ˈúchia ˈehuna. ˈEˈeje mweˈakaho hu mariˈuhuna. ˈEˈeje ja nihoˈo temukama paranihuna. ˈEnakaivo joni temuka kajaho taˈarohe temaraˈe rehuna.
21 Napari vea kaˈene hariha naheˈi venujaho hu nihoˈo haha hiamuna. Ijihuni maijaho hu vea kaˈene haha hihunijara roukame avanuna. Hu hariha naheju e paˈarenujaho hura haha kaˈene hiamajaho pavwihanuna kaivo hariha kaˈene hura nahejume ikino mweˈi roajihunaˈe temaranuna.
22 Ijihuni hahi ja iviamaa ijaˈina temukamu. ˈEnakaivo Na ja kúˈo kive joni oja sonahihuna. ˈEje ea pina joni vaji temara ijaho paapena ruvahuna.
23 Ijí vea kajaho ja Na unenuˈu pina paaporihuna. Na nimaa nimai ja ˈwaravu. Ja unenuˈu ˈahoˈaˈe Nuni ihi ˈurahiˈi Amo jariˈavajaho Hu vajihuna.
24 Ja marakoˈa unenuˈu pina Nuni iha paˈurahiˈi jaririvara. ˈEnaˈomo ja jaririvakame Na vajihuna. ˈEje joni vaja temari nihoˈo rarena parahuna.

Mweˈa Ikehuni ˈUnamiji Asihunijiˈi Nahama ˈWaramana

25 Na uneunecha ikijahija ja hai ˈwaravu kaivo vea maiˈo rounaˈomo rosaˈeje Na kúˈo ja haa paˈwarahuna kaivo Na Amo oni vuˈa samaumai ja ˈwarahuna.
26 Ijí vea kajara roˈamajaho ja Nuni ihi ˈahi jarihuna. ˈEnakaivo Na ja ikaˈina paˈiavu Nara Amo jonijihunaˈe ˈwarahuna paˈiavu.
27 Amora ja oja mihu. Ijihuni maijaho ja Na oja mihe ˈee nimaa rojujaho Na Amo oni rena routa.
28 Na kahi Amo oni rena roe iki mweˈi routa. ˈEnaˈomo Na iviamai ike mweˈakaho areme kúˈo kahi Amo oni vaˈu ˈiamana.
29 ˈEjume Huni tisaiporu ijá ˈwava Hena! A iviamaa haa paˈwaruˈikaˈi samaumai ˈwarumu.
30 Nú iviamaa heju. A uneunecha mahoˈo nihe parana jihunaˈe ei pini unenuˈu pina Aaˈe aporahuna areria paˈana. Nú ike henareˈe A Godoni rena roaji nimaa roju ˈwavara.
31 ˈEjume Jesu eha vene pu ijá ˈiama ˈÚ ja iviamaa nimaa rojo?
32 Heha! Vea muka kaˈene roujaho iviamaa niro ˈeˈunana. Ijihunaˈe ja ea mapoka niˈaha kwinu juhahe ani ani joni ara aneji va ranahuna kaivo ja Nanasu piranamihuna kaivo Na Nanasu pahihuna. Ijihuni maijaho Amora nú huˈúmuna.

33 Na uneunecha mapoka ikija ja ni'waravu jihuna'e ja Nuni vaji matauvi'ina apehuna. Ja iki mwe'i hijujaho ja sisei hiju kaivo ata kairasa'avara. Ijihuni maijaho mwe'akaho Nara ni asivuta 'iamana.

17

Jesura Hua Nimai Vetihuniji Puni Siporua 'Onajina

1 Jesu uneunechake 'waravume paarejume Hu nia ahasirime akúpi 'ahi niri'i ijá 'wama Amo vea niroukúne A veje Harihu puni pinana 'urinama. Harihuni veju'e Oni pinana 'urinukúne.

2 A Hu harura ea mapoka asitahuna mahana. 'Enajihuna'e A ea ka'ene Hu vajahajija Hu pu majama hihuna mihuna.

3 Ikaho majama hihunijina. Pu A Godi ka'ene nikwinu'wi nimaa nimaiji hena kame 'ee Jesu Keriso ka'ene Ara ranavume roaji hena kahuna.

4 Na iki mwe'i kaukara ka'ene A mihajaho nive paraju jihuna'e Oni pinana natohwa 'urinu.

5 'Enakúne Amo veje Nuni pinana natohwa 'urinama. Nú no'o nitama mwe'akaho pa'ajiri vejume Nuni pinana 'urina ja'ina'e 'urinama.

6 Ea ka'ene Ara Na mwe'i vajihajija Na A rone pu najahuta. Pu Oni ea kaivo A Na vajihajija pu Oni ira hena veju.

7 Pu iviamaa niheju. Uneunecha ka'ene A vajihajaho Oni rene roara.

8 Ara Oni ira ka'ene Na vajihajija Na pu 'waravu'e pu hena vejara. 'Ene pu ijí hejujaho nimaa nimaa Na Oni rena routa. 'Ee Ara Na ranamiume roujaho pu nimaa nimaa roju.

9 Na puni siporua 'oju kaivo Na mwe'a kehuna pa'oju. Ea ka'ene A Na vajiha jihipuna'e 'oju. Ijihuni maijaho pu Oni eijihuna'e Na puni siporua 'oju.

10 Nunijijahija maho'o One 'ee Onijijahija maho'o Nuna. Ijihuna'e pura veju'e Nuni pinana 'urinu.

11 Na iviamaa mwe'akaho kú'o pahihuna. 'Enakaivo pu pupuso iki mwe'i hi'eju'e Na Oni vu'u. Amo arimai ea ka'ene Ara vajihajija Oni iha 'ahi hami 'ajoha'amana. 'Ejakame Nú nikwinu'ini ja'ina'e pu 'u'o nikwinu'wi reja.

12 Na pu pu'úmo hijuti veijino Na Oni iha 'ahi pu 'ajohauta. Ea ka'ene Ara vajihajija Na pu hami 'ajohauta. 'Ejume ea pina niho'o paranamia va'ana kaivo ea kwinu'wi sisemaa ijara va'ume pa'arenana 'Ejume Godoni irijarahara 'waramajaho ro nimaa'e renana.

13 'Enakaivo Na iviamaa Oni vu'u. Vu'a ikejahija Na iki mwe'i 'waravu jihuna'e puni vajijaho Nú temarijara rarena parahuna.

14 Na Oni ira pu ni'waravuta. Ijihuni hahi mwe'akaho pu senamu. Ijihuni maijaho pu mwe'a kehuna pana. 'Ene Na 'u'o areri mwe'a kehuna pana.

15 A mwe'akino pu 'eka ani vahuna pa'waravu kaivo 'avena sisei ru-ara'enakúne 'ajoha'amana.

16 Areria Na mwe'a kehuna pana. Ija'ina pu 'u'o mwe'a kehuna pana.

17 Oni ira nimaakúne A Oni ira apena vena'e pu ea arira re'avara.

18 Ara Na ranamiume Na iki mwe'i rouja'ina'e Na pu 'u'o mwe'a ikino irechamiu.

19 Puni hahijihuna'e Na Nuni haha pu mihuta. Ijihuni maijaho Oni ira ka'ene nimaijino veje pu ea arira re'avara.

20 Na punaru siporua pa'oju kaivo pura raka ka'ene 'warave ea 'ahopo hene Na nimaa ronihunijihipuna 'u'o 'oju.

21 'Enajihuna'e Na siporua 'ojukúne pu maho'o nikwinu re'avara. Amo pu nikwinu nú pu'úmo re'avara. Areri Ara Nuni vaji hiju'e Nara Oni

vaji hijujaˈinaˈe pu ˈuˈo Núni vaji hihuna. ˈEjakame mweˈakaho Ara Na ranamiume rouji nimaa roˈavara.
22 Ara pinana kaˈene mihajaho Na pu nimihuta. ˈEnajihunaˈe pu nikwinu rehuna. Areri nú nikwinuˈina rejajaˈinaˈe rehuna.
23 Na puni vaji hijuˈe A Nuni vaji hinu. ˈEjukame pu nihoˈo nikwinu rena paraˈavara. ˈEjakame mweˈakaho Ara Na ranamie ˈee oja kaˈene Na mihajaˈinaˈe A pu ˈuˈo oja mihujaho pu hena kaˈavara.
24 Amo A pu Na vajihajaho Nara hiˈujino pu ˈuˈo hihuna ura reniu. ˈEjakame pu Nuni pinana kaˈene Ara mihajaho kaˈavara. Nitama mweˈakaho maiˈo pavejajiri A oja mihana.
25 O Amo A arimaa mweˈakaho A pahena pakamu kaivo Na A nihene kavura. Ara Na ranamiume roujaho ea ikipo niheju.
26 Na A icháˈinijaho pu najahuta. Na majama A rone najaha apena vahuni jihunaˈe Ara Na oja kaˈene mihajaho puni vaja nave Na puni vaji hiuta ˈwamana.

18

Jesu Kamovajina
(Matiu 26:47-56; Maka 14:43-50; Ruku 22:47-53)

1 Jesu ikaho ˈwaravume paˈarejume Hu ˈurine vaˈe Kitironi isoha ona karaˈi juasiˈaˈomo Huni tisaiporue puˈúmo ijí vaˈara.
Noin
2 Jutasi kaˈene Hua nahamahunijaho hu ruha kajaho nihena kamuna. Ijihuni maijaho Jesu naˈia mapoka Huni tisaiporu puˈúmo ijí vaˈura.
3 Pirisiti mamaˈina ˈee Parasi ijipo Jutasi Romu puni sorutia ˈee hirisima vajahume aherame naheha ˈee tosia ˈee juha hajaa vene roara.
4 ˈEjumakame Jesu uneunecha mahoˈo kaˈene Hu reˈiro vejajaho nihenana. ˈEnarena Hu ro ˈeˈune vaˈe pu ijá ˈiama Ja irá savo? ˈiamana.
5 ˈEjume pu eha vene Hu ijá ˈwava Jesu kaˈene Nasareti ora nú savu ˈwavara. ˈEjume Hu ijá ˈiama Ijaho Nana ˈiamana. ˈEjume Jutasi kaˈene Hu nahama ˈwaramajaho pu puˈúmo naminana.
6 ˈEjume Jesu ijá ˈiama Ijaho Nana ˈiavume pu henarame hiruˈoˈusaha kahakaro vaˈikaˈi mweˈi arihara.
7 Jesu Hu kúˈo aporama ijá ˈiama Ja irá sama ojo? ˈiamana. ˈEjume pu ijá ˈwava Jesu kaˈene Nasareti orijina ˈwavara.
8 Jesu eha vene ijá ˈiama Na Huna ˈiamana. ˈEnajihunaˈe ja Na sariˈavajaho eakija irechamie vaˈa ˈiamana.
9 Godoni iri nitama marako ˈwaramajaho iviamaa roe nimaa renu ˈwaˈikaˈi ijá ˈwama Ara ea kaˈene Na vajihajijahija pina ani ani pavaˈara ˈwamana.
10 Saimani Pita soˈwa rukinaˈomo Marakasiho pirisiti natohwijihuni pweaˈomo soˈwi ˈanaume manaˈinijaˈi ataa ˈuhuˈusunahana.
11 ˈEjume Jesura Pita ijá ˈwama Oni soˈwa suta vaji ranama. ˈÚ Na kapusia kaˈene Amora mihajaho paiˈejo? ˈwamana.

Jesu Aheme Anasi Kaˈene Pirisiti Jihuni ˈUnaˈi Roajina

12 Romu puni sorutia ˈee puni mamaˈina ˈee Jua puni hirisimapo Jesuho ˈuname ija kamovara.
13 Marakoˈa pu Hu apena vaˈe Anasi oni vaˈara. Ijihuni maijaho Anasiho Kaiapasi oni jurijihunaˈe. Juara kajihuni vajijaho Kaiapasira pirisiti niˈina renana.

14 Kaiapasiho ea ka'ene Jua ea mapoka marako'a ika 'waramajina Ea kwinu ea mapoka punijihuna'e kwahuna. Ijaho niho'o mamaa vena avahuna 'iamana.

Pitara Jesu Hemahajina
(Matiu 26:69-70; Maka 14:66-68; Ruku 22:55-57)

15 Saimani Pita kaivo tisaiporu pina'i Jesu 'ararihae va'ara. Tisaiporu pina kajaho pirisiti natohwijaho hu nihena kavi'ina'omo hu Jesu'i ahuma va'e pirisiti natohwijihuni sei va'ana.
16 'E'eme Pitaho vwicha jiami nami'eme tisaiporu pina kajaho pirisiti ni'inijaho hena kavi'ina 'omo hu Pita ahema ro'irono napara ka'ene vwicha 'ajohajaho 'wara'ika'i ahema vaji roana.
17 'Ejume napara ka'ene vwicha 'ajohajara Pitaho ijá 'wama 'Ú a ea karehuni tisaiporu pina raka? 'wamana. 'Ejume hu napara kajaho ijá 'wama Na pana 'wamana.
18 'E'eme pwea 'ee hirisima 'aho'a atuatavume vena jae iruhe hijara. 'E'eme Pita 'u'o ijí pu pu'úmo namine vena iruana.

Pirisitia Ni'inijara Jesu Apomajina
(Matiu 26:59-66; Maka 14:55-64; Ruku 22:66-71)

19 Pirisiti ni'inijara Jesuni pwehija rone Jesu apome 'ee Hura raka ka'ene najahuji rone apomana.
20 'Ejume Jesu hu eha vene ijá 'wama Na samaumai ea mapoka vu'a 'waravuta. Sinakoku 'ee Temiporu vaji Jua ahuma hi'eju'e Na najahura. Na niho'o vu'a pina nesa pa'waravuta.
21 'Enakaivo rakijihuna'e a Na aporimo? Ea ka'ene Na 'wara'eju'e hejujihija'e aporame hena. Na raka ka'ene 'waravujaho pu nihejura 'wamana.
22 Hu ijá 'wara'eme hirisima kwino Jesuni rori naminana'omo ijara Hu tahijahi'i ijá 'wama 'Ú 'unama ija'ina pirisiti ni'inijaho 'wara'eja? 'wamana.
23 'Ejume Jesu ijá 'wama Na vu'a sisea 'waravuta re'amajaho a ivi'a kú'o 'wariva hejuma. 'Enakaivo Na vu'a maa 'waravuta re'amajaho a ichá vene 'anio? 'wamana.
24 'Ejume Anasira Hu kamoma ranavume Kaiapasi pirisitia ni'ini jihuni va'ana.

Pitara Jesu Kú'o Hemahajina
(Matiu 26:71-75; Maka 14:69-72; Ruku 22:58-62)

25 Saimani Pitaho vena irua nami'eme pu ijá 'wava 'Ú a Huni tisaiporu pina raka? 'wavara. 'Ejume hu hema ijá 'wama Na niho'o pana 'iamana.
26 Pirisiti ni'ini jihuni pwea ka'ene Pitara 'anaume ataa 'uhu'usunaha jihuni ea pini ijá 'wama 'Ú a Hu hu'úmo juasi'i kavute? 'wamana.
27 'Ejume Pita kú'o he'eme ni'aha kwino 'u'ora 'umenana.

Jesu Apene Pairati Oni Una'i Roajina
(Matiu 27:1-2, 11-14; Maka 15:1-5; Ruku 23:1-5)

28 Sú'u vea ka'ene uka 'umenajino pu Jesuho apene Kaiapasi oni sei va'e 'otua vejuri sei va'ara. Jua pu 'otua vejuri sea vaja pava'ara kaivo ma'ahi namijara. Ijihuni maijaho pu puni tamana ruarahareje Pasova'e paihuni jihuna'e 'otua vejuri sea pava aruvara.
29 'Ejume Pairatira va'e pu ijá 'iama Eakaho iraka'e ja namahareja apene roare? 'iamana.

30 Pu eha vene hu ijá 'wava Ea ikaho Hu sisea paveji'ina re'ipisa nú ija'ina paapena roa maha'a 'wavara.
31 'Ejume Pairati ijá 'iama Ja joni tamani jihuni 'unamijino Hu 'otua veti'avara 'iamana. 'Ejume Jua kajipo ijá 'wava Varapi jihuna'e nú ea pa'anie kwamasahuna 'wavara.
32 'Enajihuna'e Jesura ichá'ina'e kwahuna ka'ene nimarako 'waramajara roe nimaa'e renana.
33 'Ejume Pairati kú'o 'unama va'e 'otua vejuri ari va'e Jesu 'umena ijá 'wama 'Ú A Jua puni Kinie? 'wamana.
34 'Ejume Jesu eha vene ijá 'wama 'Ú a ikaho oni vwihai vwihana 'warimu 'uho ea 'ahopo Na rone 'waravara'e 'warimo? 'wamana.
35 Pairati eha vene ijá 'wama 'Ú na Jue? Oni ehija 'ee pirisitia mama'inijipo A apene roe na mihara. Ijaho A raka vejumakame pu A apena roe na mihare? 'wamana.
36 'Ejume Jesu eha vene ijá 'wama Nuni ara kwaa ikaho mwe'a pana. Nuni ara kwaa iki mwe'i re'ipisa Nuni pwehija pu areri ajira veja'a. 'Ejakamareje pu Juakija Na niho'o paapenia'a. 'Enakaivo Nuni ara kwaa ikaho panamu 'wamana.
37 'Ejume Pairati Hu ijá 'wama 'Ú A Kinie? 'wavume Jesu ijá 'wama A Na Kinia 'wimujaho Na ijí rehuna'e naheniara. 'Ee ijihuna'e Na iki mwe'i routa. Na iki roujihuni maijaho ea mapoka ka'ene iki mwe'i hijujihija'e raka ka'ene nimaa nimaiji 'wara'iro routa. Ea ka'ene nimaijihunijija Nuni ira hejura 'wamana.

Jesu 'Anaa Kwahuna Nimai Vejajina
(Matiu 27:15-31; Maka 15:6-20; Ruku 23:13-25)

38 'Ejume Pairati Hu ijá 'wama Nimaa nimaijaho irake? 'wa'ika'i hu 'uroti va'e Jua kú'o ijá 'iama Na Ea ikehuni vaja sisea pina pakavu.
39 'Enakaivo joni tamana ja Pasova vea reju'ukivi'i na ea ka'ene tipura hijujaho pina ranavu'e va'ura. 'Ena'omo na Eake Jua puni Kinia ranahuna ja ura renao? 'iamana.
40 'Ejume pu ira ajira ijá 'umeja Ea kajaho pana vo Parapasi ranama 'umejara. 'Enavo Parapasiho hu nesa apeji'inijina.

19

1 Pairatira Jesuho apene hijahana.
2 'E'eme sorutiapo 'wiji ehimapi Huni húmata 'ahi apúsamahara. 'Ene pu kini epuni ateha mavarasa'ina avi'ini apúsamahara.
3 'Enareja pu 'ijahe 'ajoma ijá 'wava Esi A Jua puni Kinia 'wavara. 'Eji'i puni iji varinu tahijahara.
4 Hu Pairati kú'o 'uroti roe pu ijá 'iama Heha! Na Hu ahema roujihuni maijaho na Huni vaja sisea pina pakama ahema rou 'iamana.
5 'E'ejume Jesuho 'wija 'ee ateha avi'ina ka'ene samahaji'i roe 'uroti samai 'e'unana. 'E'eme Pairati ijá 'iama Eake kaha! 'iamana.
6 'Ejume pirisitia mama'ina 'ee Jua puni hirisima pu Hu kavi'i ijá 'umeja Icha 'ahi 'anaa! Icha 'ahi 'anaa! 'umejara. 'Enakaivo Pairatira ijá 'iama Na Huni sisea pina pakavukúne jara ojono apena va'e icha 'ahi 'ana'avara 'iamana.
7 'Ejume Juapo eha vene hu ijá 'wava Núni tamana ika'ina ijihuna'e núni tamanijara 'waramu ja'ina'e Hu kwahuna. Ijihuni maijaho Hu Godoni Hariha 'úmujihuna'e nú Hu 'anaa kwahuna 'wavara.
8 'Ejume Pairatiho ijí vu'a kaji henarena niho'o tea juma paranana.

9 'E'ika'i hu kú'o 'otua vejuri sei va'e arume Jesuho apoma ijá 'wama A ichi rena roane? 'wamana kaivo Jesuho huni eha pavenana.
10 Pairati ijá 'wama A irakijihuna'e na pa'warimo? Nuni harura namuna'omo na areri A ranamae vahuna ho na A icha 'ahi 'anahunijaho A paheno? 'wamana.
11 'Ejume Jesu eha vene hu ijá 'wama A mai'o Nuni harura areri paasimana kaivo Godira a harura ma'amajiana vo a Nuni harura paasimana. Ea ka'ene Na apenie roe a mahajija pu sisea ni'ima'ura vejara 'wamana.
12 Pairati ijí henarena 'unama same Hu rana'iro venana. 'Enakaivo Juapo ijá 'umeja A eake ranave va'amajaho a Sisa oni napura parehuna. Ea irara ori'ini hu kinia 'iamujaho Sisa'i ninakarame avanu 'wavara.
13 Pairati he'eme pu ijí 'waravume henarena Jesuho apena roe ma'ahi 'otua vejuri ruhi rana'ika'i hu asuma hi'eme Jesu huni una'i naminana. Ijí ruha kajaho Hipuru puni iri Kapata 'wavura.
14 Vea ka'ene Pasova amairiaravari vea kaji veiri'i hu Jua ijá 'iama Joni Kinia kaha! 'iamana.
15 'Ejume pu ira ajira ijá 'umeja Hu apena va'a! Hu apena va'a! Icha 'ahi 'anaa! 'umejara. 'Ejume Pairati ijá 'iama Ja ura na joni Kinia icha 'ahi 'ana'ejo? 'iamana. 'Ejume pirisitia mama'inijipo eha vene ijá 'umeja Nú kinia pana vo Sisarana 'umejara.
16 'Ejume hu Hu apene icha 'ahi 'ana'avarono mihana.

Jesu Korosi 'Anaajina
(Matiu 27:32-44; Maka 15:21-32; Ruku 23:26-43)

17 'Ejume pu Hu ahema va usevume Jesu ichaka Hu 'anahunijaho tapana va'e kwaa iha Korukata 'wavuji va'ana. Ijaho Hipuru puni iri Húmata Ata 'wavura.
18 Pu ijí Hu icha 'ahi 'anaara. 'Ene ea no'ohe'i pina ronu'i 'anae pina 'u'o ronu'i 'anaara kaivo Jesuho riri 'anaara.
19 'E'eme Pairati asura ira ika'ina vene korosia huri 'ananamana Jesu Nasareti Ora Jua Puni Kinia 'wame venana.
20 Asura ka'ene hura venajaho Hipuru Ratini 'ee Kuriki puni iri venana. 'Enavo kwaa ka'ene Jesu 'anaajaho ara natohwa rorina'omo Jua mapoka vai'i asura kajaho kama tahi'i va'ura.
21 'Enareja Jua puni pirisitia mama'inijipo Pairati ijá 'wava A Jua puni Kinia venujaho arema kaivo Hura Na Jua puni Kinia 'iamanakúne ijihuni toi ve'amana 'wavara.
22 'Ejume Pairati ijá 'iama Raka ka'ene nara vejujaho na nivejume pa'arenana 'iamana.
23 Sorutia mapoka Jesu icha 'ahi 'anaume pa'arejume sorutia Huni ateha jahene ahaame nia no'ona no'o irechavara. Areri sorutia kwinu kwino ea no'ona no'o ijá 'ekahuna'e irechame 'ee Huni ateha mamaa ka'ene huri apúsamonujaho pasuhara kaivo iji kahi rene hwena va'e kami usevara.
24 Ijí pu ijá 'wava Roe nú Huni atehakaho paisova kaivo roe pipi vene kava. Ea irara mai ape'amajaho hura ape'enakúne 'wavara. Ijí veja kajaho Godoni Ira nitama ijá 'waramajaho nimaa renana.
Pu Nuni ateha 'eke ahaame vajúsarahuna. 'Ene Nuni ateha apene pipi vehuna 'úmana.
25 'Ejume sorutiapo uneunechakija vejara. 'Enakaivo Jesu icha ka'ene 'anaari anejijino ea ka'ene namijajaho Huni oha 'ee Huni ohijihuni 'u'ua 'ee Meri ka'ene Karopasi oni napara 'ee Meri Matarini ijá namijara.
26 Jesu oaha kame 'ee Huni tisaiporu pinaka Hu oja mahujaho kavi'i ijá 'wama Napara karere oni Hariha kama 'wamana.

27 'Ene Hu Huni tisaiporua ijá 'wama Oni oha kama 'wavume hu ijí hene
túna'i napara kajaho aheme huni ari va'ana.

Jesura Kwamajina
(Matiu 27:45-56; Maka 15:33-41; Ruku 23:44-49)
28 Ijihuni túna'i Jesu henajaho uneunecha mapoka ka'ene Hura ve'iro
roajaho iviamaa nivesihana. 'Enavo Godoni iri nitama 'waramajaho ro
nimaa renana. 'Ejume ijá 'iama Na toa huanimu 'iamana.
29 'E'eme si'uara ajina riha kisina rukina ijí namana'omo pu 'o'asuni ichi
mwavahame 'ena ape 'urine Hu iri vwevara.
30 'Ejume Jesuho ijí ajina riha kisina kajaho inarena ijá 'iama Nipa'arenu
'i'ika'i húmata aruha arihajaho ni'aha kwinu oja sumana.

Jesu Iana 'Ahi Pijahume Napamajina
31 'Ejume Juapo Pairati apoma ijá 'wava Nú ea ka'ene icha 'ahi navu
karaho 'anie mumora túachamihe kwamasahakivi'i 'eke mwe'i irechava
'wavara. Pu ijá vejajihuni maijaho puni Sapati jihuni vea natohwijara
rehuni jihuna'e avajara.
32 'Ejume sorutiapo roe urana namajihuni mumora 'ania tuamahe 'ee
ea pina ka'ene ropuna'i Hu hu'úmo icha 'ahi 'anaajihuni mumora 'ania
tuamahara.
33 'Enakaivo pu Jesuni roi'i kavajaho Jesuho nikwamana kavara. 'Enareja
pu Huni mumora patumahara.
34 'E'eme sorutia kwino juha apena roe iana hari pijahume ni'aha kwinu
'aa 'ee toa iji'i arihana.
35 Ea ka'ene ijí re'eme kamajara ijí rone 'waramu. Ijí hura rone
'waramujaho nimaa. 'Ene hu nihena kivi'ini jihuna'e hu nimaa 'waramu
jihuna'e ja 'u'o hena nimaa rohuna.
36 Ijí uneunecha kajaho vejuma pa'are'ejuma'e nitama Godoni ira ijá
'warumajaho Huni ata pina paveje 'au'ena 'úmajaho nimaa renana.
37 Vukú'u nitama Godoni iri ijá 'warumane Pura Hu pijahajaho pu kahuna
'úmana.

Jesu Kwananavajina
(Matiu 27:57-61; Maka 15:42-47; Ruku 23:50-56)
38 Ijihuni túna'i Josapi ka'ene Arimatia orijaho Jesuni tisaiporu pina kaivo
Jua juhamare'e pasama hiramuna'omo hu roe Pairati Jesuni haha ape'irono
apoma 'waramana. 'Ejume Pairatira nijina 'wavume hu roe Huni haha
apena va'ana.
39 Nikotimasi ka'ene nitama na'ii Jesu va'e kamajara 'u'o senisia mú 'ee
aroi vejara ka'ene ahija rukinijaho apena roana.
40 Pu Jesuni haha apene ateha senisia iji'i mwavara. Jua puni tamana ea
kwamasahi'ina ijá vejura.
41 Kwaa ka'ene Jesu icha 'ahi 'anaari rorijaho juasi'a. 'Ena'omo juasi'a
kajino mutita namuna kaivo ea 'aho'a mai'o ijaho pairechamiara.
42 Mutita kajaho samatu'una'omo Juapo Pasova huna'e amairiarahuni
jihuna'e pu ijí Jesuho ranavara.

20

Mutita Vuata Namajina
(Matiu 28:1-8; Maka 16:1-8; Ruku 24:1-12)

1 Hura natohwi sú'u sú'o vea mai'o paahara sa'eme Meri Matarini ijí
mutita kaji vai'i kamajaho muna ka'ene vwicha kunavajaho tatiraha apene
ruvaara kamana.
2 'Enarena hu ninuma va'e Saimani Pitaho 'ee tisaiporu pina ka'ene
Jesura oja mahuji'i puni va'e ijá 'iama Pu núni Natohwijaho mutita vaja
niapene ani ranavara'omo pu ichihi ranavajaho nú puruva renu 'iamana.
3 'Ejume Pita'o Huni tisaiporu pina kaji'o mutita kaji va'iro va'ara.
4 Ea no'o ninukujahara kaivo tisaiporu pinijara Pita ninuma asima urana
va'e marako mutita rora kaji 'e'unana.
5 Hu va'e aruha amanena niriajaho ateha ijí navara kaivo hu vaja
paaruma va'ana.
6 'E'eme Saimani Pita 'u'o túna'i va 'e'unarena ijí mutita vaji aruma va'i
kamajaho ateharu navara.
7 'Enakaivo ateha pina ka'ene Jesuni húmata mwavajaho ateha 'aho'apo
navajaho panamana kaivo hunano mwama va'e namana.
8 'Ejume tisaiporu pina ka'ene urana mutiti roaji 'u'o ijí aruma va'e ateha
kajaho kime nimaa ronana.
9 'Enakaivo pu Godoni vu'a ka'ene Hu kwama 'urihunijaho pu mai'o
majaa pahejara.
10 'Enareja tisaiporu kajija 'uname puni ari va'ara.

Jesura Meri Matarini Oni Una'i Samaahiramajina (Matiu 28:9-10; Maka 16:9-11)

11 'E'eme Meriho ijí mutita rori namine niravi'i aruha arihe mutita vaja
kaji niriana.
12 'Eji'i kivume 'ona oji'ina no'ohe'i ateha sajasa'ini same Jesu ranavari
tinijino pina húmana'i asuma hijume pina mumona'i asuma hinana.
13 'Ejume pu hu ijá 'wava Napara karera a raka vene niramo? 'wavara.
'Ejume hu ijá 'iama Erapo nuni Natohwa apena va'e ani ranavukame na
puruva reniu'e ijihuna'e avaju 'iamana.
14 Hu ijá 'wara'ikaivo ura ta'arohi'i kamajaho Jesuho ijá naminana kaivo
Jesura naminu paronana.
15 'Ejumakamarena Jesura hu apoma ijá 'wama Napare A rakijihuna'e
niramo? A irá samo? 'wamana. 'Ejume hu vwihanajaho Hu juara anesura
ro'ikaivo ijá 'wama Ara reha Hu apena va'e ani ranamana'e re'amajaho a
ichá ranamajaho 'warive na va'e Hu apejuma 'wamana.
16 'Ejume Jesu ijá 'wama Meri 'wamana. 'Ejume hu ta'arohi'i Jua puni iri
ijá 'wama Raponai 'wamana. Ijihuni maijaho Najuhi'ine 'wamana.
17 Jesu ijá 'wama A Na pa'uniri'amana. Ijihuni maijaho Na mai'o Amo
oni pavai'inakúne a va'e vwehu Nuna 'wara'amana. Na Nuni Oma 'ee joni
Oma Nuni Godi 'ee joni Godi ijihuni va'u 'i'ama 'wamana.
18 'Ejume Meri Matarini roe hura núni Natohwiji kamajaho Huni ti-
saiporua 'waramana. 'Ene Hura vu'aka 'warama kaji 'u'o 'waramana.

Jesura Huni Tisaiporu Puni Una'i Samaahiramajina (Matiu 28:16-20; Maka 16:14-18; Ruku 24:36-49)

19 Hura Natohwa nusirei tisaiporu mapoka ahuma sei vaji vwicha kume
hijara. Ijihuni maijaho pu Jua juhamareja avajara. 'E'eme Jesuho roe
pura ahuma hija kaji rira mu'oi nami'i kaivo ijá 'iama Matauvi'inijaho ja
pu'úmuna 'iamana.
20 Hu ijá 'waramarena iji'a Huni ija najahe 'ee iana 'u'o najahana. 'Ejume
Huni tisaiporua Natohwiji kamareja teamanama parajara.

21 'Ejume Jesu kú'o ijá 'iama Matauvi'inijaho ja pu'úmuna. Amora Na
ranamia ja'ina'e Na 'u'o ija'ina'e ja irechamiu 'iamana.
22 Hu ijá 'waramarena Hu iruhoa vetie ijá 'iama Godoni 'Avena apeha
'iamana.
23 Ja ea 'ahopuni sisea vwihanie are'avajaho puni sisea vwihana arevume
paranana. 'Enakaivo ja ea 'ahopuni sisea pavwihanie are'avajaho puni
sisea mai'o paparanana.

Jesu'o Tomasi Puni Vu'ijina

24 'Enakaivo Tomasi ka'ene Titimasiho ea iropu ropu no'o ijihi puni ea
pina'omo vea ka'ene Jesura roajaho hu ijaho pahinana.
25 'Ena'omo tisaiporu 'ahopo hu ijá 'wava Nú Natohwijaho nikavara
'wavara kaivo hu pu ijá 'iama Na nuni nii Huni ija ka'ene nerui 'aniajija
kime 'ee nuni ija ranave nerui va'ani 'unamiji va'e 'ee nuni ija Huni iana
hari rana'ujiana vo na panimaa roju 'iamana.
26 Na'ia iropune no'upisu pa'are'eme Huni tisaiporua vwicha kume vaji
Tomasi'i pu'úmo hi'eme Jesuho kú'o roe puni rira mu'oi namiji'i ijá 'iama
Matauvi'inijaho ja pu'úmuna 'iamana.
27 'Enarena Hu Tomasi ijá 'wama Oni ija miha. 'Ene Nuni ija kiama. Oni
ija miha. 'Enareje iana hari isama. Panimaa ronujaho are'ika'i nimaa rona
'wamana.
28 'Ejume Tomasi eha vene ijá 'wama Nuni Natohwe 'ee nuni Godi
'wamana.
29 'Ejume Jesu ijá 'wama A Na kimajihuna'e nimaa ronu kaivo ea ka'ene
Na paki'eja vo nimaa rojajaho Na merajihuna 'wamana.

Ike Puka kehuni Maijina

30 Jesu aacha 'aho'a ea areri pavejura Huni tisaiporu puni una'i vejume
kavara kaivo ike puka vajakaho pavejara.
31 'Enakaivo vu'a ike vejajihuni maijaho Jesuho Kerisone 'ee Hu Godoni
Harihijina 'omo ijí nimaa ro'avajaho Huni iha 'ahi majama hihuna ape-
huna.

21

Jesu Tisaiporu Iropu No'o Puni Una'i Samaahiramajina

1 Ijihuni túna'i soha iha Taipiriasi 'wavujino Jesuho Hu ichá'inijaho kú'o
Huni tisaiporua najahana. 'Unama ika'ina'e Hu ichá'inijaho najahana.
2 Saimani Pitane 'ee Tomasi ka'ene Titimasina 'wavujaho 'ee Nataneru
ka'ene Kena Karari orijine 'ee Jepeti oni harihija 'ee Huni tisaiporu no'ohe'i
ijihi pu'úmo ahuma hijara.
3 Saimani Pita ijá 'iama Na va'e úa vesa'i va'u 'iamana. 'Ejume pu ijá
'wava nú 'u'o vu'ajivu 'wavara. 'Ejume hu pu pu'úmo va'e sisima 'ahi
ajivara kaivo ijí na'ia kajaho pu kija pasiriravara.
4 Sú'u sú'o vea mai'o ahasio'eju'e Jesuho ora samai naminana kaivo
tisaiporua Jesura naminu parojara.
5 'Ejume Jesu pu ijá 'umena Sesa karijee ja vi kija siriravooo? 'iavume pu
eha vene ijá 'wava Pana 'wavara.
6 'Ejume Hu pu ijá 'iama Joni namea sisima ropuna'i mana'inija'i
apúsamareje ja kija siriraha 'iamana. 'Ejume pu namea 'ene ropuna'i
apúsavara. 'E'ikaivo pu tairiajaho areri parenana. Ijihuni maijaho kija
mapoka mapoka ijí puni namea vajijaho ani renajihuna'e areria parenaara.

7 Jesura tisaiporu ka'ene oja mahajara Pita ijá 'wama Ijaho Natohwi jarana 'wamaji Saimani Pita henajaho hu maisu kaukara venonana'omo ateha ape apúsame mwamapi soha vaja kaji vajamana.
8 'E'eme tisaiporu 'aho'a sisima ma'u'ua 'ahi roe kija ka'ene namea vaji itu'o'unana nama kajaho tairia karohi rori va'ara. (Ijihuni maijaho rori vahuna mina areri 100 mita.)
9 Pu roe rori arihi'i kavume vena re'eme kija 'ee puretia ijihuni toi reji'i navara.
10 'Ejume Jesura ijá 'iama Kija ka'ene iviamaa jara sirirava kajaho 'aho'a 'eka roha 'iamana.
11 'Ejume Saimani Pitara va'e ajime namea kajaho tairi apene iki samai roi'i kavume kija mapoka mapoka mama'ina (153) ijihuni vaji navara kaivo namea paturamana.
12 Iji'a Jesu ijá 'iama Roe 'iruma ija 'iamana. 'Ejume pu nihena kavajaho Hu Natohwiji kamareja pu ea pina paapome A Ea irarane? 'wavara.
13 'Enarena Jesura roe puretia 'eke tuama vajihe 'ee kija 'u'o ijá venana.
14 Ijaho Jesura kwama 'urinani túna'ijaho Hu 'aha no'opisu Huni tisaiporu najahajina.

Jesu'o Pita Puni Vu'ijina

15 Pu 'iruma ijume pa'arejumakavi'i Jesu Saimani Pita ijá 'wama Saimani Joni oni harihe a Na oja mihujara ikija asitahane? Hu ijá 'wama I'a Natohwe na A oja mahujaho A nihena kimu 'wamana. 'Ejume Hu ija 'wama Nuni sipia 'u'ua piira'amana 'wamana.
16 Hu kú'o 'aha no'u ijí ijá 'wama Saimani Joni oni harihe A Na oja miho? 'wamana. 'Ejume hu ijá 'wama I'a Natohwe Na A oja mahujaho A nihena kimu 'wamana. 'Ejume Hu ijá 'wama Nuni sipia 'ajoha'amana 'wamana.
17 'Ene Hu 'aha kú'o no'upisu ijí ijá 'wama Saimani Joni oni harihe a nimaa Na oja miho 'wavume Pitaho temumana. Ijihuni maijaho Hu 'aha no'opisu ijá 'wama A Na oja miho 'wamajihuna'e hu temuvume ijá 'wama Natohwe uneunecha maho'o A nihena kimuna Na A oja mahujaho A nihenu 'wamana. 'Ejume Jesu ijá 'wama Nuni sipi 'iruma vaji'amana.
18 Na a nimaa nimaa 'waravu a vea ka'ene kivasa hinajaho a orono vwiha irame a ura ichihichihi va'i 'ahaujaho ijí va'una kaivo a emaa re'amajaho a ichihichihi ura va'i 'aha'amajaho pu iji 'unaramone vwiha iramahe a kwaa ka'ene pava'i 'aha'amaji pu aherame vahuna 'wamana.
19 Hu ika'ina'e 'warama jihuni maijaho hura ichá'ina'e kwavakame Godoni pinana 'urihuniji rone 'waramana. Hu ijá 'waramarena iji'a ijá 'wama Na 'ararihia 'wamana.

Jesuho 'Ee Tisaiporua 'Aho'ijihipuni Vu'ijina

20 'Ejume Pita ura ta'arohi'i kamajaho tisaiporu ka'ene Jesura oja mahujaho 'ararihie roana. Ea kajaho vea ka'ene Jesu pu'úmo 'iruma ijari veijino Huni túra 'ahi mena hinana'omo apoma ijá 'wama Natohwe ea irara A nahama'ena? 'wamajina.
21 Pitara ea kaji kavi'i Jesu ijá 'wama Natohwe eakaho ichá rehune? 'wamana.
22 Jesu ijá 'wama Na ura eakaho hina apena va'eje Na kú'o rohuna re'ipisa ijaho oni kaukara panakúne Na 'ararihia roa 'wamana.
23 Pu vwehwaha ijí henareja 'wama apene oji'i ijá 'wava Ike tisaiporuakaho pakwa'ena 'wavara. 'Enakaivo Jesu hu pakwa'ena pa'iamana. 'Enakaivo Na ura eakaho hina apene va'eje Na kú'o rohuna re'ipisa ijaho Nuni kaukara 'wamana 'iamana.

24 Ike tisaiporu ka'ene vu'ake venukaho hu hena kimujihuna'e najahe
'ee asurakaho venu. 'Enakaivo nú niheju Hura raka ka'ene 'warumujaho
nimaa nimaa.

Vu'akehuni Urijina

25 'Enakaivo uneunecha mapoka ka'ene Jesura venaji maho'o heha 'ahi
ve'ipisa mwe'a ikaho puka kajihi irechahuna niho'o areri pareja'a. Nijina.

Akisi

Vuˈa Anejijihina

1 Tiapirasi ese. Nimarako pasia pina kaˈene na vejujaho Jesura raka
kaˈene aneja vene ˈee ea najaha
2 apene vaˈu vaˈo vaˈe vea kaˈene Hura kahi akúpa ˈahi vaˈaji va ˈeˈujuta.
Hu vaˈamarono Godoni ˈAveni vaji Huni apasorua kaˈene Hura iji pijihajija
raka kaˈene pu vehunijaho ˈwaramana.
3 ˈEne Hu kwama ˈurinarena naˈia mapoka (40) Huni haha ˈahi icháˈina
renaji pu najahana. Hu nimaa ˈurinana roˈavarorena ˈunama ani ani vejiˈi
Godoni ariji rona najaha ˈwaramana.
4 ˈEne pu ahuma hiˈeme Hu ijá ˈiama Ja nihoˈo Jerusaremi paareme
vaˈavara kaivo ijí ˈajaˈeje Amora raka kaˈene ja miˈiro nahama ˈwaravume
Na ˈwaravujaho mihakamaˈe ijiˈa vaˈavara.
5 Ijihuni maijaho Joniho ja toi vaji samaume ˈurijara kaivo naˈia josuˈa
pareˈeje ja Godoni ˈAveni samahuna.

Jesura ˈUrina Akúpa ˈAhi Vaˈajina
(Ruku 24:50-53; Maka 16:19-20)

6 ˈEjume pu roe ahuma hijiˈi apoma ijá ˈwava Natohwe A vea kajino kúˈo
kwaa kakaho Isureri ora miˈena? ˈwavara.
7 ˈEjume Hu pu ijá ˈiama Amora ijí vea kajaho Hu henu ˈee Huni harurijino
irechamana kaivo ijihijaˈe jara hena kahuna pana.
8 ˈEnakaivo Godoni ˈAveni roe ja samahakame ja harura apenarejaˈe ijiˈa
Jerusaremi ˈee Jutia ˈee Sameria Na rone najahuna. ˈEne ike mweˈakaho
mahoˈo najahuna.
9 Ijija ˈwaravume paˈareˈeme pu ijá kaviˈi namiˈeme Hu apene ˈimita vaji
vaˈume ˈimiti tanuˈurihume pakavara.
10 Heha! Hura vaˈukame pu nia kaˈene akúpi ˈahi nirinamie nava kajaho
paˈareˈeme ea noˈoheˈi ateha sajasaˈini savajija ijá puni rori namijara.
11 ˈEnareja ea kajipo ijá ˈiava Karari orakije ja raka vene namina hine
akúpa ˈaha nirinama navo? Ijí Jesuho iki joni rene apene akúpi ˈahi
vaˈukaho Hu kúˈo ˈunama roˈamajaho ˈunama nikwinuˈina kaˈene jara Hu
kaˈejuˈe vaˈu kajaˈina rohuna ˈiavara.

Jutasi Oni Tini apenajina

12 ˈEjume pu huriˈa Arivi rene Jerusaremi roara. Arivi rena roe kamino
Jerusaremi usevujaho naˈia kwinuna kwaa jora pana.
13 Pu ijí Jerusaremi roareja pura seaka huri hijujino vaˈara. Pita ho Joni
ho Jemisi ho Enituru ho Piripu ho Tomasi ho Pataramiu ho Matiu ho Jemisi
kaˈene Apiasi oni harihijaho ˈee Saimani kaˈene Jerati ˈwavujaho Jutasi
kaˈene Jemisi oni harihijaho ijá vaˈara.
14 Pu ijí rira kwino napara ˈee Meri kaˈene Jesuni ohijaho ˈee Huni
ˈuˈuhijijihi puˈúmo ahuma vwiha kwisu rene siporua ˈojiˈi hijara.
15 Ijá vejari veijino ea kaˈene Godi nimaa rojujijahija mapoka (120) ahuma
hiˈeme Pitara puni rira kaji ˈurine arini namijiˈi ijá ˈwaramana.
16 Vwehu nune Godoni ˈAvenijara Teviti oni ira vaji Jutasi rone
ˈwaramajaho iviˈa Godoni irijaho nimaˈe renana. Jutasira ea aherama roe
najahume Jesuho apejara.
17 Hu nú puˈúmo hinone ˈee kaukara kaˈene núra vejukehuni pwinanaˈa
renana.

18 Ike ea ikaho monia kaˈene sisea vejuˈe vajahajino apena mweˈa sisa
pina ˈimenanaˈomo ijí unaˈi ˈone huni tea jahausahume kwamana.
19 Ijihunaˈe ea mapoka kaˈene Jerusaremi hijujija kwaa kajaho iha
Hakeratama ˈwavura. Puni iri Hakeratama ˈwavujihuni maijaho ˈAa Mweˈa
ˈwama avajura.
20 Godoni ira kaˈene Samusi vaji ikaˈinaˈe vejara. Veje huni ara kwaa
savasaˈe renama. ˈEje ea pina pahinama ˈee huni kaukara ijaho ei pini huni
tinia apena venama ˈúmana.
21 Ijihuni hahi nú ea pina kaˈene naˈia mapokaˈe núni Natohwa Jesui
puˈúmo ˈajúha ojiˈiniji apehuna.
22 Ijaho vea kaˈene Jonira ea toi samajino rene rou vaˈo Hu apena
vaˈaji ˈeˈunaji ea pina apejakame Hura kwama ˈurinaji ronareje ea ˈahoˈa
ˈwaraviˈinaˈe rehuna.
23 ˈEjume pu Josapi kaˈene Pasapasi kaˈene Jasitasina ˈwavujiˈo Mataiasiˈo
ˈeka roajivara.
24 ˈEnaˈomo pu siporua ˈone ijá ˈwava Natohwe A eaka mapoki jihipuni
oja vaja nihenunakúne Ara ea kaˈene iji pijahaji najuha.
25 ˈEjakame hura kaukara ikehuni vaja tinia apene ˈee apasoru huni
kaukara kaˈene Jutasira areˈi huni ruhi vaˈajaho venama ˈwavara.
26 ˈEnareja ijihuni túnaˈi pu pipia venareje Mataiasira tinia apenana.
ˈEjumakame hura apasoru iropu ropu kwinu ijihi niˈajinamiana.

2

Penitikosi Vea

1 Jua puni Penitikosi vea natohu rejume pu mahoˈo rira kwinu ahuma
hijara.
2 ˈEˈeme niˈaha kwinu akúpa ˈahi ˈoˈivajamajaho areri puurapo hi-
ravujaˈina rena roˈeme sea kaˈene pura hija kajaho ˈahíˈahí vajamana.
3 ˈEˈeme pu kiˈeme ira kaˈene vena saˈinijipo rene roariharene ea kwinu
kwino puni haha ˈahi tirohara.
4 Godoni ˈAveni ruha apene paranarena venaume pu ea mahoˈo aneja
vene ira ani aniˈina ˈwavara.
5 ˈEjume Jua kaˈene Godi oja mahiˈina kaˈene kwaa ani ani rena roajija ijí
Jerusaremi hijara.
6 ˈEnaˈomo vea kaˈene ˈoa kaji henareja ea mapoka kajija ahuma roe
nihoˈo puruva retiana. Ijihuni maijaho ea ˈoiˈoi heˈejuˈe puni imaijino hine
ˈwavara.
7 ˈEjumakame pu oja paˈarenaˈe ˈee oja hwaˈusahaume ijá ˈwava Ikaho
ichá vejo? ˈÚ ea kaˈene ike ˈwavukija Karari ora pane?
8 Pu icháˈina vene núni imaa kaˈene nú nahenuajino ˈwavujaho nú hejo?
9 Núa Patiani ore Miria ore Irami ore Mesopotemia ore Kapatosia Ponitasi
ore Jutia ore Esia ore
10 Pirijia ore Pamipiria Ijipiti vajinaˈomo ijí ore Ripia opuni kwaa Sairini
rorine ea ˈahoˈa Romu ora ˈee Jua ˈee Jua puni tamana hene vejujihunaˈe
roajivara.
11 Nú ea ˈahoˈa Kuriti ore ˈee Arapia ora ˈavo pu hine núni imai Godira
uneunecha mamaˈina kaˈene venaji rone ˈwavu ˈwavara.
12 ˈEnareja pu oja hwaˈusaha nihoˈo puruva renaume aposaramapene
ojiˈi ijá ˈwava Ijaho iraki reno? ˈwavara.
13 ˈEnakaivo ea ˈahoˈa pu ijí matihe ijá ˈwava Ike eakija ˈwaini vwea
rukinaˈe ine nanamiu ˈwavara.

Pitara Vuˈa ˈWaramajina

14 ˈEjume Pitara ˈurine ea iropu ropu kwinu puni rira kajino namiˈi kaivo
ira ajira ijá ˈumena Jutia ora ˈee ea mahoˈo Jerusaremi hijukije ataa apúsame
nuni ira ike heha. Nara raka kaˈene ˈwaraˈi vejukaho ja ea ˈahoˈa ijá ˈwavo.
15 Ja vwihajujaho ea ikija nanamiu roju kaivo pana. Iviamai súˈu súˈu vea
hareha ˈaha karakaro namijujaho ea pananamiura.
16 Ikaho iraka kaˈene poropeti Joerura rone ˈwarumajina.
17 Mweˈakara maiˈo paˈareˈi veˈeje raka kaˈene rehuniji Godira ikaˈina
ˈwaramana. Nara Nuni ˈAvena ea mapoka samahakame joni harihija
ˈapahija Godoni ˈwaraviˈina rehuna ˈee joni kivasa raka kaˈene túnaˈi
rehunijaho visoni kihuna ˈee joni ema ijija maiˈo túnaˈi raka kaˈene
rehunijaho navahi kihuna.
18 Nara Nuni pwea kaˈene napara parua ijija Nuni ˈAveni samahakame ijí
vea kajaho pu Nuni vuˈa ˈwaraviˈina rehuna.
19 Nara uneunecha aniˈina akúpa ˈahi vehuna ˈee aacha ani ani mweˈi
najahuna ˈee ˈaa ˈee vena ˈee venuˈa ani rehuna.
20 Vea naˈime nutuma nave masapa nihoˈo amapuˈura reˈeje ˈaa punaˈi rena
nahuna. Ijá reˈamani túnaˈijino Natohwijaho rohuna.
21 Vea kajino ea irara Natohwi jihuni iha ˈuraha ˈumeˈamajaho Hu
niˈajahuna ˈwamana.
22 ˈEnakúne Isureri orakije ike vuˈakaho hami heha. Jesu kaˈene Nasareti
ora kaˈene Godira nimaa vene iji pijahe ranavume roajihuni vaji huni aacha
ani aniˈina ea areri pavejujija joni vaji venajaho ja ojono nihena kavu.
23 Ike eakaho nitama Godira hena kamarena ni amairiaramana ˈomo ja
Hu ea sisesa mihume pu korosia ˈahi ˈanaume kwamana.
24 ˈEnakaivo Godira vejume Hu kúˈo ˈurinana. ˈEnarena kwamasahe haha
kaˈene hehunijaho paˈarenana. Kwamasahuri harurijara Hu ˈunanahuna
areri pana.
25 ˈEnakaivo Tevitira nitama Hu rone ˈwaramarena ijá ˈiama
Na kaˈejuˈe Natohwijaho nuni unaˈi naˈia mapoka hinu. Hu nuni ija
manaˈinijaˈi hinujihunaˈe na oja pahianihuna.
26 Ijihuni hahi nuni oja vajakaho nihoˈo teamanivuˈe ˈee nuni mitara
mariˈumu. ˈEjuˈe nuni haha ˈuˈo ˈojuta hami hwehunaˈe vwihajiˈi hiju.
27 Na niheju. A Nuni ˈavena paranave vaˈe ruha kaˈene veni renujaho
vahuna. Oni Ariramaijaho pamakaˈeje sakaraˈena.
28 ˈEnakaivo A majama hihunijaho najihana. ˈEne na Oni unaˈi hiˈujara veje
teamanima paranihuna ˈiamana.
29 Vwehu nune makiˈeje na núni sasa rone ˈwaravuma. Tevitira kwavu-
makame ranava jihuni húijaho ikeho majama núni rori namo.
30 Hu poropetiaˈomo Godira raka kaˈene nahama ˈwaramajaho hu he
parajiˈina renana. Godira nahama ˈwaramajaho Hu vejakame Teviti oni
amuhiji pini huni ruha apene hihuna ˈwaramana.
31 Teviti túnaˈi raka kaˈene rehunijaho hu nihena kamarena hu Kerisora
kwama ˈurihuniji ronarena ijá ˈiama
Huni ˈAvena paranave vaˈe ruha kaˈene veni renujaho vahuna. Huni haha
pasakarahuna ˈiamana.
32 Godira vejume Jesura ˈurinaji nú mahoˈo nihena kavajihunaˈe ja
ˈwaravu.
33 Godira vejume Hu Godoni ija manaˈinijaˈi hinu. ˈEjuˈukame Amora
Huni ˈAvena kaˈene nahama ˈwaramaji Hu mihuˈukame jara raka kaˈene
iviamaa hena kavujaho Hura Huni ˈAvena kaji usesamaana.

34 Tevitiho nitama maiˈo akúpa ˈaha pavaiˈini hu ijaho ˈwaramarena ijá ˈiama Natohwijara nuni Natohwa ijá ˈwama
Nuni ija manaˈinikaˈi asuma hiˈeje
35 Nara Oni naka venaˈe Oni omora hari hija ˈwamana.
36 Ijihunaˈe ˈwarave ea mapoka kaˈene Isureri hijujaho nihoˈo hami hami he paraˈavara. Godira Jesu vejume Natohwa rene ˈee Keriso renana kaˈene jara icha ˈahi ˈanaajina ˈiamana.
37 ˈEjume pu ea kajipo ijí henareja pu oja ˈurina parajume Pitaho ˈee apasorua ˈahoˈijija ijá ˈiava Nú ichá'ina veˈeja? ˈiavara.
38 Joni sisea vwihane aremamaa areˈi kaivo taˈarohe Jesu Keriso oni iha ˈahijino toi samaˈe joni sisea paˈareˈamana. ˈEˈeje ja swara kaˈene Godoni ˈAveniji apeha.
39 Ijí nahama ˈwarama kajaho jone ˈee joni harihipune ˈee ea kaˈene kwaa jojori hiju jihipune ˈee areri ea mapoka kaˈene núni Godi Natohwijara Hunaˈe ˈumena ijihipuna ˈiamana.
40 ˈEjume Hu vuˈa ˈahoˈa ˈuˈo ˈwaramarena hu ˈejahie ijá ˈiama Mweˈa kehuni siseijaho asinamie ruvaˈeje maraniama.
41 Ea kaˈene vuˈa kaji hene vejajija toi samahara. ˈEne ea kaˈene nimaa rojiˈina mapoka (3,000) vea kajino huri rejara.
42 ˈEnareja ijí apasorua kajipo najahajaho henareja pu veku veku ahuma hine siporua ˈone ˈee puretia tuachame ijiˈi hijura.

Nimai Rojiˈinapo Hia Kaˈene Hijajina

43 ˈEjume Godira apasoru puni vaji aacha ani aniˈina kaˈene ea areri pavejujipo rejumakame ea mapoka kaˈene hija kajija oja hwaˈusahara.
44 Ea kaˈene ijí nimaa nimaa rojiˈina kajija oja kwinu vwihane uneunecha mapokaka punijaho vajúsaravaˈi hijara.
45 ˈEjume pu aneja vene puni kukua ˈee aachia ˈeke ˈimene ea kaˈene pivusahiˈinijihi niˈajihara.
46 ˈEnareja veku veko Temiporui vaji ahuma hine vwiha kwino vwihane ˈee sea sea ijí vaˈe puretia tuachame ine ˈee ˈiruma temarasahiˈi oja kwisu rejiˈi ijura.
47 Pu Godi taˈarohe ea ˈahopo pu kivajaho teamanavura ˈee Natohwijara veju'e ea veku veko nimaa rojujija huri ˈumanamiˈi namana.

3

Iriviˈina Kaˈene Jariraviˈina Vejume Maranajina

1 Nusirea apeˈejuˈe pu siporua ˈona ˈojuraˈomo Pitaˈo Joniˈo ajima vaˈe Temiporui siporua ˈoˈi vaˈara.
2 Ea pina oahoni tea vaji irivi'inaˈe roanaˈomo erapo kima apena vaˈe veko veko Temiporu sea vwicha jiami ranavura. Vwicha jiami ruha kajaho Mavarasaˈina ˈwavura. ˈEnaˈomo ea kaˈene mumora siseraji'ina kajaho ijí vwicha jiama kajino hiˈejuˈe erapo ijí Temiporu kajino vaˈiro vaˈukiviˈi moni jariramuna.
3 ˈEnaˈomo Pitaˈo Joniˈo vaˈareja Temiporu vaji arui vejumakiviˈi hu pu moni jariramana.
4 ˈEjumakaviˈi Pitaˈo Joniˈo niima kanaviˈi ijá ˈwava Nú kúma ˈwavara.
5 ˈEjume hu unenuˈu pina pununaˈi apehuna vwihaji ˈurí ahasirima kimana.
6 ˈEnakaivo Pitara ijá ˈwama Na siriva ˈee korutia paˈana kaivo raka kaˈene núnuna'i namuji na mahu. Jesu Keriso kaˈene Nasareti orijihuni ihiji ˈurahiˈi ˈwaravukúne ˈurina namina vaˈa.

7 Huni ija manaˈinijaˈi ˈunama apene ˈurijume niˈaha kwinu ˈurina kajino
huni mumora ˈee atoka kajija marasahe harura rejara.
8 ˈEjume hu ohurikune namine aneja vene pu puˈúmo Temiporu vaji
ohurikuna ˈuraha ojiˈi Godi taˈarohara.
9 ˈEne ea mapoka mahoˈo kaˈeme hu ˈuraha ojiˈi Godi taˈarohana.
10 Hu ea kaˈene mumora siserajiˈina kaˈene Temiporu vwicha jiami
Mavarasaˈina ˈwavuji hine moniaˈe jariraviˈi hinujina kaivo iraki hu renaji
kame puruvaretiume oja hwaˈusahara.

Pitara Temiporu Vaji Vuˈa ˈWaramajina

11 ˈEˈejume Pitaˈo Joniˈo aharu ˈonamie namiˈeme ea mapoka ninuku-
jaha roe ijí Saramani oni sea kajihuni orota ˈwavuji namina kame oja
hwaˈusahara.
12 ˈEjume Pitara ijí kime eaka mapoka kajija ijá ˈiama Isureri ore ja
rakijihunaˈe hine oja hwaˈusahuˈe niimaru kúnamúo? Núra núni harurijino
vejuˈe eakaho marajuˈe ˈuraha onu rojare?

Pitaˈo Joniˈo Tea Junahuni Vuˈa ˈWaramareja Irechamiajina

13 Ijaho Eparahami oni Godi ˈee Aisiki oni Godi ˈee Jekapi oni Godi ˈee
núni sahiji jihipuni Godijara vejume Huni pwea Jesuni pinana ˈurinana. Ea
kaˈene ja apena Pairati oni unaˈi vaˈume hu ranaˈi vejume ja Hu pavavara.
14 ˈEne ja Ea kaˈene arimaijaho pataarohara kaivo ea kaˈene ea ˈaniuˈe
kwamasahiˈiniji mihuna ura renana.
15 ˈEjume ja Ea kaˈene majama hihuni anesurijaho ˈanaara. ˈEnakaivo
Godira vejume kúˈo ˈurinaji kavaraˈomo nú ijí rone nimaa ˈwaravu.
16 ˈEnaˈomo nú Huni ihiji nimaa rojujihunaˈe nú ijí Jesuni iha kaji
ˈurahiˈi ˈwaravume ea kaˈene ja kame hejukaho maranana. ˈEne nimairoa
kaˈene Huni vaji rena roajara vejume ea ikaho mahoˈo joni unaˈi marana
paranana.
17 ˈEnaˈomo vwehu nune ja puruva renaˈeme ijaˈina vejara. Areri joni ea
mamaˈinapo vejajaˈinaˈe vejara.
18 ˈEnakaivo ikija Godi nitama poropetia ˈwaramarena ijá ˈiamana. Huni
Kerisora roe sisei hihunaka ˈwarumajaho iviamaa ijaho Hu vejume nimaa
renana.
19 Joni sisea are mamaaˈe areˈi kaivo taˈarohe roha. ˈEje Godira joni
sisea ˈeke atoˈarumama. ˈEjakame Natohwi jihuni unaˈi vea kaˈene joni oja
sonahunijaho rena roama.
20 ˈEjakame Hu Jesu Keriso kaˈene jonijihunaˈe iji pijahajaho ranave joni
roama.
21 Hu ijí akúpa ˈahi hiˈeje Godira uneunecha mahoˈo kaˈene Huni
poropetia arimaijihi puni ira vaji nitama ˈwaramajija veje marasaha
parahuna.
22 Mosisira nitamatama ema ijá ˈwaramana. Joni Godi Natohwijara
poropetia areri naˈina pina joni vwehipuni vaja kajino veje ˈurihuna.
ˈEnakúne Hura raka ˈwarava heˈavajaho hami heˈavara.
23 Ea irara Poropetia kajihuni ira paheˈamajaho hu emaa puni vaja kajino
ˈanae paˈarehuna.
24 Ijaho ijaˈinaˈe poropetia mahoˈo Samueri oni rene ijí kahi roa ijipo
iviamaa raka kaˈene rena roe ˈeˈunukaho ˈwaruvara.
25 Ja poropetia kajihipuni harihija. ˈEne Godira vehuna kaˈene emahu
jonaˈe nahama ˈwarama jaˈinaˈe iviamaa jona ˈuˈo venu. Hu Eparahami
ˈwaramajaˈina Oni amuhipuni vajijino kachiˈina mahoˈo mweˈakino hijujija
merajihuna ˈwamana.

26 'Enajihuna'e Godira Huni pwea vejume 'urine amura joni roana'omo merajihakame ea mapoka joni 'unama siseijaho ta'arohe aré ranahuna.

4

Pita Kaivo Joni'o Kanisorupuni Una'i Aherama Va'ajina

1 Pita'o Joni'o va'a hine ea mapoka kajihi pu'úmo vu'a 'wavi'i hi'eme pirisiti 'ee hirisima ka'ene Temiporu 'ajohi'inijine 'ee Sajusi ijija puni roajivara.
2 'Enareja pu niho'o ni'ima'ura senavara. Ijihuni maijaho Pita'o Joni 'o ea najahareja Jesuni vaji ea ka'ene kwamasa'avajija kú'o 'urihuna 'iavumakame senavara.
3 'Ejumakame vea na'í venajihuna'e pu 'unirame 'eka va'e tipurai irechamiume hi'eme sú'o nitumana.
4 'Enakaivo ea ka'ene puni vu'a kaji hene nimaa rojajaho parua mapoka (5,000) nimaa rojara.
5 Ijihuni sú'uhijino puni emaina 'ee Sikuraipi 'ee puni mama'inijija Jerusaremi roe rira kwino ahuvara.
6 Anasi ka'ene pirisiti natohwijaho 'ee Kaiapasiho Joni ho 'ee Arekisanita ho 'ee pirisiti natohwijihuni ituha pu'úmo ahuma hijara.
7 Pu no'o aherame roe puni una'i irechami'i kaivo pu aporama ijá 'iava Rakijihuni haruri vejare? Irahuni ihi 'urahume ijaho aranane? 'iavara.
8 'Ejume Pitaho Godoni 'Avenijara ruha apena parajumakame emaina 'ee puni mama'ina ijá 'iama
9 Ja nú iviasi 'otui irechamú'irono avaju. Ijihuni maijaho nú ea ka'ene mumora siseraji'ina vejume ichá'ina maranaji he'irono avaju?
10 Ja ea mapoka 'ee Isureri orakije ike he'avara! Ijaho Jesu Keriso Nasareti ora ka'ene jara icha 'ahi 'anaume kwamana'omo Godira vejume kú'o 'urina jihuni ihijara vejume ea ka'ene joni una'i naminukaho maranana.
11 Hu muna ka'ene ja ea ka'ene ara veji'inijipo ura parenajina kaivo ijaho muna ahisima'ura ka'ene ara 'unanahuniji rena naminu 'wamana.
12 Godoni ari vahuni 'unamijaho Iha nikwinu reje nú vahuna. Ei pini mwe'aki nú ni'ajúhakame Godoni vahuna pana kaivo Godira Jesuho ea mapoka ikehipuni ni'ajihi'ina mihana'omo ijara ni'ajihakame Godoni vahuna 'iamana.
13 Emaa kajipo kivume Pita'o Joni'o puni una'i namine paju'i kaivo ajira 'waravara. 'Ejumakame pu ea kajija sikurua pakavi'ina 'ee ea mamaha'omo ea najahaji kimareja niho'o oja hwa'usahura. 'Ejume emaa kajipo hejajaho pu Jesu pu'úmo 'urahojura hejara.
14 'Ejumakame ea ka'ene pu vejuma maranajaho ijí pu pu'úmo namiju-makame emaa kajipo 'warahuna areri parenana.
15 'Ejume ema kajipo pu no'o irechamiume ma'ahi va'eme pu hine 'wama apene pira'aravara.
16 'Enareja pu ijá 'wava Eakija nú ichá'ina ve'eja? Pu no'o unenu'u pina vejume ea mapoka ka'ene Jerusaremi hijujija nikivara. 'Ena'omo núra ijí hekajihuna areria parenu.
17 'Enakaivo ike vu'akara parausahe emaapuni vaja vahuna re'amajaho roe ira kisima'ura'e 'waravakame pu ijí Huni iha kajaho kú'o pa'urahi'i ea 'aho'a 'warahuna.
18 Pu 'umenaume va'umakivi'i ijá 'iva Ja kú'o Jesuni iha kajaho pa'urahi'i ea 'warahune 'ee naja'avara 'iavara.

19 'Ejume Pita'o Joni'o eha vene pu ijá 'iava Ja vwihajujaho 'unama
ariramaa raki jarane? Joni ira hena vehunijina ho Godoni ira hena
vehunijine?
20 Nú raka ka'ene kame hejajaho areri pa'arehuna kaivo nú 'warahuna
'iavara.
21 'Ejume emaa kajipo pu no'o juvu vu'a ira ajira 'waramareja irechami-
ume va'ara. Ea ka'ene mapokijaho pura raka ka'ene vejaji kame Godi
ta'aroha jihuna'e pura pua'e sise'i 'ahihuni 'unama pa'arenana.
22 Ea ka'ene ijí pu vejume marana kajaho juara mapoka mapoka (40)
pa'arenana.

Nimaa Roji'inijipo Pajuhuni Siporua Ka'ene 'Ojajina

23 Pu irechamiajaho napuhwa puni va'ara. 'Enareja pirisitia mama'ina
'ee emainijipo raka ka'ene pua 'waravajaho 'waravara.
24 'Ejume pu ijí henareja ahuma hine siporua 'one Godi ijá 'wava Natohwa
ka'ene akúpa vene mwe'a vene soha vene uneunecha ka'ene ijihuni vaji
hijujija venaji'o
25 nitama Oni 'Aveni vu'a pina apene núni oma Oni pwea ka'ene Teviti
oni ira vaji rene roa ijá 'úma
Irakijihuna'e Jenitarua hina sena vejo? 'Ene emaa 'unama aniani maa
pa'ajija vejo?
26 Kinia 'ee ea 'ajohai'ina ahuma namiji'i Natohwijaho 'ee Huni Kerisoho
ninavara 'úmana.
27 Nimae ike arakino Heroti ho Ponachasi Pairati ho 'ee Jenitarua 'ee
Isureri ora ahume Oni pwea ariramaa Jesu ka'ene Ara iji pijahaji ninavu.
28 Pura iraka ka'ene vejajaho Ara nitama vwihane amairiarama ja'ina'e
vejara.
29 Oo Natohwe iviamaa pura juha vu'a kisina ka'ene 'wavujaho vwihana.
'Enareje nú Oni pwehijakaho ni'ajúha. 'Ejakame nú harura'e Oni ira
'wara'avajaho paju'ika'i nú ea najaha.
30 Oni ija jorane ea veje maranie 'ee aacha ani ani'ina oni pwea ariramaa
ka'ene Jesuni iha 'ahi vena 'wavara.
31 Pu siporua 'ojume pa'are'eme ijí sea ka'ene pura hija kajaho vari'eme
Godoni 'Aveni puni vaji ruha apenana. 'Ejume iji'a Godoni vu'a paju'i kaivo
aneja vene najahara.

Nimaa Roji'inijipo Kukua Puna Swara Vejajina

32 Ea mapoka ka'ene nimaa roji'ina kajija puni oja 'ee vwiha nikwinu
vwihajara kaivo ea pina unenu'u pina nuna pa'iamana kaivo pu uneunecha
mapoka 'eke totari 'ojura.
33 Pu apasorua kajija haruriji'i Jesu ka'ene Natohwijara kwama 'urinaji
'waravume Godi pu ni'ima'ura'e maiji vwihaniana.
34 Puni vaja kajaho ea pina unenu'u pina panupivi'i hinana. Ijihuni
maijaho ea kajija maho'o mwe'a 'ee sea rukina'omo 'imenareja ijí monia
kajija 'eke roara.
35 'Ejumakame pu monia kajija 'eka roe apasoru epuni una'i irechavume
pu 'eke ea ka'ene uneunecha pa'ajihi pura pivusahuji kivi'i 'oi'oi vajihara.
36 Ea pina huni iha Josapina kaivo Jesuni pwehipo iha pina 'iame
Panapasina 'wavura. Ijí Panapasi 'wavu kajihuni maijaho Ni'ajihi'ina
'wavura. Hu Rivai oni amuja 'ee kwaa iha Saiparasi nahejara.
37 'Ena'omo hu huni mwe'a pwina ea 'aho'a 'imenae monia 'ekana.
'Enarena hu monia kajaho 'eka roe Jesuni apasoru puni una'i irechamana.

5

Ananaiasi ꞌEe Sapara Puni Vuꞌa

1 ꞌEnakaivo ea iha Ananaiasiꞌo naparaha kaꞌene Sapairana ꞌwavujiꞌo puni mweꞌa ꞌimejara.
2 ꞌEnareja Ananaiasiho ijí monia kajaho ꞌahoꞌa hu ꞌekaꞌi kaivo ꞌahoꞌa ꞌeka roe Jesuni apasorua pisivia vajihumakame naparaha hena kamana.
3 ꞌEjumakame Pitara ijá ꞌwama Ananaiasiꞌo a irakijihunaꞌe Setani oni oja ruha apejumakame a oni mweꞌaka ꞌimenarena monia pwinanaꞌa a ꞌekivo Godoni ꞌAveni jihuni unaꞌi iraꞌata venane?
4 Marakuꞌijaho mweꞌakaho omaa ꞌwa? ꞌEne iviamaa monia ꞌimejake ꞌuꞌo omaa ꞌwa? ꞌEnakaivo a rakijihunaꞌe oni oja vaji ikaꞌinaꞌe vwihanane? A nú emaa papisimúu kaivo a Godoni unaꞌi iraꞌata venana ꞌwamana.
5 ꞌEjume Ananaiasi ijí henarena niꞌaha kwino mweꞌi ꞌone kwamana. ꞌEjume pu ea ijí hene tea junamana.
6 ꞌEꞌeme kivapo roe huni haha apene mwame apena vaꞌe kwananavara.
7 ꞌEꞌeme vea oma noꞌopisu paꞌareꞌeme nusirei huni napara roe raka kaꞌene huni parua renajaho pahena pakaviꞌi roana.
8 ꞌEnaꞌomo Pitara ijá ꞌwama ꞌÚ jara mweꞌa kajihuni monia ehaka apejajaho ijarune ꞌwavume hu Iꞌa nijana ꞌwamana.
9 ꞌEnajihunaꞌe Pita ijá ꞌwama Irakijihunaꞌe ja noꞌo paruuneꞌi ꞌwame Natohwi jihuni ꞌAvena vena kavare? Hena! Kivasa kaꞌene iviamai roe vwicha jiami namiju kajija paruuna apena vaꞌe kwananaꞌi vaꞌaraꞌomo pu a ꞌuꞌo apena vahuna ꞌwamana.
10 ꞌEjume hu niꞌaha kwino ꞌone huni mumora rora kajano kwama namana. ꞌEjume kivasa kajipo roe aruviꞌi kavajaho napara kajaho kwamana kamareja pu apene vaꞌe paruahoni rori kwananavara.
11 ꞌEjumakame sosia kajaho mahoꞌone ꞌee ea kaꞌene ijí hejajija nihoꞌo niꞌimaꞌuraꞌe tea junamana.

Emapo Areri Pavejujine ꞌEe Oja Hwaꞌusahujina

12 Apasoru ahuma Saramani oni oroti hijiꞌi ea mapoka puni vaji aacha ani aniꞌina ꞌee uneunecha kaꞌene ema areri pavehunijaho vejara.
13 ꞌEjuꞌukame panimaa rojiꞌina ꞌahoꞌa paroe pu puꞌúmo hiju kaivo pu apasorua kajihipuni pinana hena ꞌee pu taꞌarorahara.
14 ꞌEnakaivo ea mapoka mapoka parui napari Natohwiji nimaa rojajija roe ijí huri ahumahume ajima vaꞌara.
15 Ea pu atama ꞌuniraviꞌina mapoka puni suha ateha ꞌeka roe ꞌunamu toi kajino irechama apene vaꞌejuꞌe Pitara puni rori vaꞌe huni ꞌavenijara atami ꞌuniraviꞌina kajihi puni hura kaji niha rene raurihuna.
16 Ea mapoka Jerusaremi rori hijujipo ea puna kaꞌene atami ꞌuniraviꞌina ꞌee ꞌavena sisea ajimaꞌina aherama roume pu ꞌuꞌo vejume mahoꞌo maraniara.

Apasoru Ruaraha ꞌEka Tipurai Irechamiari Vuꞌa

17 ꞌEꞌeme pirisiti natohwa ꞌee ea kaꞌene Sajusia puꞌúmo nihoꞌo ajinamana.
18 ꞌEjumakame pu ꞌurine apasorua ꞌunirame ꞌeke vaꞌe tipurai irechamiara.
19 ꞌEnakaivo naꞌii Natohwi jihuni ꞌona ojiꞌini roe tipura ara kajihuni vwicha tirasaꞌi kaivo aherama roe maꞌahi irechamiara.
20 ꞌEꞌikaꞌi ijá ꞌiava Ja vaꞌe Temiporu vaji namine ea mapoka majama hihuni vuꞌa kaji najaꞌavara ꞌiavume

21 pu ijí hene 'urijajaho sú'u sú'u vea mai'o ahara sama kamino va'e Temiporu vaji najahara. 'E'eme pirisitia natohwa 'ee puni ehijijipo Isureri opuni emaa 'umenaume roe rira kwino ahuma hi'i kaivo ea irechamiume tipurai hiju ro'ika'i ahera'i va'ara.
22 'Enakaivo ea ka'ene tipura 'ajohi'inijipo va'e kivara tipura vaja pakimareja roe 'waravara.
23 'Enareja ijá 'iava Nú kavajaho vwicha roku vene kisima'ura vejume na'eme ea ka'ene tipura 'ajohi'inijija vwicha jiama kajino namijara kaivo nú vwicha tiraha aruma va'ajaho ea pina niho'o ijaho vaja pahinana 'iavara.
24 'Ejume pirisiti mama'inijija 'ee Temiporu puni hirisima vu'a kaji henareja pu vwihajume puruva rejume ijaho ichá rene aranane 'wavara.
25 'E'eme ea kwino roe ijá 'iama Heha! Ea ka'ene jara tipurai irechamiajaho Temiporu vaji namine vu'a ea najahu 'iavara.
26 'Ejume hirisima natohwijaho 'ee huni hirisima va'e pu aheramana kaivo pu ea mapoka juhamareja harura pavene irisava jihuni maijaho ea mapoka ka'ene puni vu'a heja kajipo muni 'eke 'anihuna vwihanareja ijihuna'e masuanu'wi aheravara.
27 'Enakaivo pu aherama roe kanisoru puni una'i irechamiume namijumakivi'i pirisiti 'ajohi'ina natohwi jihipuni una'i irechamiara.
28 Nú ja tanu'urihe ja Iha Ikaho pa'urahi'i ea najahuna 'waravara kaivo kaha! Jara najahu kajara Jerusaremi rarena paranana'omo nú Ea kajaho 'anaume kwamana 'wame namuhu 'iavara.
29 Pitaho 'ee apasoru ijipo eha vene ijá 'iava nú Godoni iraru hene vehuna kaivo emaapuni ira pahehuna 'iavara.
30 Núni omijihipuni Godijara ja Jesu ka'ene korosi 'ahi 'anaume kwavume Hu vejume 'urinana.
31 'Enarena Hu Godira 'unama apene Huni ija mana'inija'i ranavu'e Natohwa rene ni'ajihi'ina'e renana'omo Isureri ora puni sisea ta'arohe aremamaa are'avajaho Hu vwihania arehuna.
32 'Ena'omo nú raka ka'ene Hu venuji kama hejaji rone ja najahu. Godoni 'Aveniji 'u'una. 'Ena'omo Godira ea irahipo Huni ira hene vejuji Hu mihuna.
33 Vea ka'ene kanisoruepo ijí hejajaho niho'o oja vaja 'uhusamiume pu apasorua kajija 'ania kwamasa'avarono vejara.
34 'Enakaivo Parasia pina huni iha Kamerieriho tamana'e najahi'ina'omo ea mapoka'e huni hura veji'ina. 'Ena'omo ijara 'urí arini nami'ika'i ijá 'iama Pu irechamie ma'ahi ma'uako va'ava 'iamana.
35 'Ejume hu ijá 'iama Ja Isureri orakúne hami hami vwihaje areri re'eje iji'a ja unenu'u pina pu veti'avara.
36 Ja nitama nihejara ea iha Tutasi oni pinana 'urine ijá 'iama Na harura rukina 'i'i kaivo ea mapoka mapoka (400) aherama va'ana kaivo ea 'ahopo hu 'anaume kwamana. 'Ejume ea ka'ene hua nimaa rojajaho juhaha ani va ranavara. 'E'eme kaukara ka'ene pura vejajaho pa'arenana.
37 Ijihuni túna'i ea tahari veijino Jutasi Karari orijihuni pinana 'urinana. 'Enarena hu ea mapoka aherama va'ana kaivo ea 'ahopo hu 'u'o 'anaume pa'arenana. 'Ejumakame ea ka'ene hu nimaa rojujaho juhaha ani va ranavara.
38 Ijá vejara'omo iviamaa na ja 'waravu. Ja ea ikihi puni rora paruva'avara kaivo maki'eje pu pupuso hija. Ijihuni maijaho pura raka ka'ene vwihane vejujaho ema puni rena roana'e re'amajaho roe pa'arehuna.

39 'Enakaivo ijaho Godona re'amajaho jara ei pini tanuhuna areria pa'ana. Ijihuni maijaho vejuro'i ja Godi'i pu'úmo 'araha ve'ejakúne 'iamana.
40 'Ejume pu huni vu'a kaji henareja iji'a 'umenaume apasorua kajija roara. 'Ejume pu hijiha'i kaivo ira kisina'e 'warame tanu'urihe ijá 'iva Ja kú'o Jesuni ihijaho pa'urahi'i ea naja'avara 'i'i kaivo irechamiara.
41 Pu kanisoru puni una'i are'i kaivo arihe temaraji'i va'ajihuni maijaho pu Jesuni ihijihuna'e ea pu sise'i 'ahie 'ee juha apeja jihuna'e avajara.
42 'Ejumakame pu veku veko Temiporu vaja 'ee sea sea ijino Jesuho Kerisona 'iavi'i najahe 'ee 'warame apene ojara.

6

Ni'ajihi'ina Iropune 'Ee No'o Iji Pijihajina

1 Ijiha kajaho tisaiporua mapoka rena ajima va'eme Kuriki Jua 'ee Hipuru Jua chicharavara. Ijihuni maijaho puni amuniji na veku veku 'iruma swara vejujaho vene asitahu jihuna'e avajara.
2 'Ejume ea iropu ropu no'o ijipo 'umenaume tisaiporu 'aho'a roume ijá 'iava Nú Godoni ira pa'wara'ika'i hine 'iruma vajihi'i hihuna areria pare'ena.
3 'Enakúne vwehu núne joni vaja kajino ea iropu no'o ea ka'ene Godoni 'Aveni ruha apena paraji'ina 'ee iha mamaa 'ee hami hami vwihaji'inijino pijihakame ijipo ike kaukara ikaho 'ajo'avara.
4 'Ejakame nú onúno na'ia mapoka siporua 'o'one Godoni vu'a 'warahunakúne 'iavara.
5 'Ejume ea mapoka ijí vu'a kajaho ura renana. 'Ejumakame pu Sitivini iji pijahara. Hu nimaa rona paraji'ine 'ee Godoni 'Aveni huni oja vaja rarena paraji'ina'e pijahara. Ea pina Piripune 'ee Pokorasine 'ee Nikenorine 'ee Timonine 'ee Paramenasine 'ee Nikorasina. Nikorasiho Enitioki ora kaivo hu va Jua renarena'omo Godoni ea rene ijí Jua pu'úmo hinana.
6 Ea kija aherama roe apasoru puni una'i irechamiume pu ea kajihipuni siporua 'one 'ee ija húmata 'ahi irechamiara.
7 'Enajihuna'e Godoni ira rausaha apene kwaa ara mapoka va'ana. 'Ejume pirisitia mapoka 'u'o nimaa rojara. 'Ene ea ka'ene Jerusaremi hijujija nimaa nimaa roji'ina mapoka mapoka rejara.

Sitivini Kamovajina

8 Sitiviniho maiji vwihanii'ina rarena parane 'ee harura rarena parana jihuna'e Hu aacha ani ani'ina vene 'ee uneunecha ka'ene ea areri pavehunijija epuni vaji vejume rejara.
9 Ea 'aho'a Sinakoku Ka'ene Ripotini 'wavura'omo pu Sairini ora 'ee Arekisanituria ora 'ee Sirisia ora 'ee Esia rene roajipo 'urine Sitivini pu'úmo nakaravara.
10 Godoni 'Aveni vejume Sitiviniho 'waramana. 'Ejume huni vwiha mamaa ka'ene hura oja 'aveniji'i 'waramajaho pu areri rarena 'warahuna areri parejara.
11 'Ejume pu ea 'aho'a 'imenae 'waravume pu ijá 'iava Nú he'eju'e hu hine Mosisi'o Godi'o matihana 'iavara.
12 'Ejumakame pu eaka ijihipuni oja ijumakame ea mama'ina 'ee Sikuraipia ijipo roe hu 'unama tairia apene kanisoru puni una'i va'ara.
13 Ea 'aho'a vu'a ira'ata 'wara'avarono irechamiume va'e ijá 'iava Ea ikaho Mosisi oni tamane'o 'ee ruha akuavi'inikaho na'ia mapoka mapoka hine matihuna.

14 'Enare'e nú heju'e hu ijá 'waramuna Jesu ka'ene Nasareti orijara ijí
arakaho tirakune 'ee Mosisi oni tamana ka'ene hu nú vajúhajaho 'eka arohe
ani 'waramu 'iamuna 'wavara.
15 Kanisoru ka'ene hija kajipo kavume huni ura niijaho areri ona'oji'ina
puni urania kivuja renana.

7

Sitivinira Huni Vu'a 'Waramajina

1 'Ejume ea ka'ene pirisiti natohwijara ijá 'wama 'Ú ikaho nimaae?
'wamana.
2 'Ejume hu ijá 'iama Heha! Vwehu nuna 'ee emahu nunakije ja nuni
irake hami heha. Nitama Eparahami ka'ene núni omijaho mai'o Herani
pava'ika'i Mesopotemia hinajiri Godi ka'ene hanaji'inijaho huni roana.
3 Hu ijá 'wama
Oni amuhija irechamie 'ee oni kwaa are'i kaivo 'urine va'e kwaa ka'ene
Nara naja'ujino hi'amana 'wamana.
4 'Ejume hu Karutia opuni kwaa are'i kaivo va'e Herani hinana. 'E'eme
Eparahami oni oma kwavumakavi'i Godira hu vejume 'urina roe iviamaa
kwaake nú hijukino hinana.
5 'Enakaivo Hu mwe'a pina niho'o humaa pamahana. 'Enakaivo hu mají
apehuna pana. 'Enakaivo Godi túna'i humaa mahuna nahama 'waramana.
'Ena'omo Hu huni amuhi jihipuni rehuna kaivo Eparahamiho mai'o amuja
pavenana.
6 'Ene Godi ika'ina 'waramana. Juara mapoka mapoka (400) vaja kajino
oni amuhijijija ea 'ahopuni pwea rene 'ee sisei hihuna.
7 'Enakaivo túna'i ara irahipuni pwea ja re'avajaho Na 'otua vetihuna.
'Enakaivo mai'o túna'i pu kú'o 'unama roe kwaa ikino hine Na oja
mihe Nuni kaukara vehuna 'wamana.
8 Godira hu sisa 'uhuahuna maka nahana. 'Ena'omo Eparahami Aisiki
oni oma renana. 'Ene hu na'ia iropu no'opisu pa'are'eme hu huni sisa
'uhuahana. 'Ejume Aisikiho Jekapi oni oma renana. 'Ene Jekapi ea
mama'ina iropu ropu no'o puni oma renana.
9 Amuhu núna ea mama'ina kajipo Josapi sise'i 'ahae apena va'e ea 'aho'a
'imenaara. 'Ejume pu apene Ijipiti va'ara kaivo Godi hu hu'úmo hinana.
10 Hu sisei hinajaho Godira ni'ajahana. 'Ejume Godira vejume Josapi
vwiha maa vwihaji'ina rejume Perora Josapi ura renajihuna'e Ijipiti opuni
'ajohi'ina re'amarono Pero iji pijahana. 'Enareje Perora oni sei uneunecha
mapoka ka'ene navuji 'ajohi'ina re'amarono iji pijahana.
11 'E'eme Ijipiti kwaa 'ee Kenani kwaa 'oravea renarena 'iruma pa'are
ranamana. 'Ejumakame amuhu núna kwaa ka'ene 'iruma 'ekahunijaho
niho'o pa'arejumakame sisesei hijara.
12 'Ejume Jekapi henajaho 'iruma Ijipiti navuma henarena maraku'a
omahu núna irechamiume ijí va'ara.
13 'Ena'omo vukú'o 'aha pini va'ajino Josapi popwaha hu nahama
'waramana. 'Enarena Pero roume 'waravumakame hu Josapi oni vwehija
hena kimana.
14 'Ejume Josapi 'ona 'waramana. Huni oma ka'ene Jekapi ona
'waravakame huni kachi'ina mapoka kajaho ijá nianae Ijipiti ro'avarono
'waramana. Pu ijaho ea ni'aha kwino mapoka mapoka (75).
15 'Ena'omo Jekapi Ijipiti va'e hu amuhu núnijihi pu'úmo kwamasahara.

16 'Ejume puni hahijaho 'eka va'e kwaa iha Sekemi irechavara. Ijí muna ara kajaho Sekemi Eparahamira Hemori oni harihijihi puni 'imena apenana.
17 Godira Eparahami nahama 'waramajaho roa tu'u re'eme Isureri ora Ijipiti ea mapoka tuamana.
18 'E'eme kinia pina ka'ene Josapi pahena pakavi'ini Ijipiti opuni kinia renana.
19 Ijí ea kajara núni amuhija pisivi'i rurahana 'ee hu emahu núna sise'i 'ahie 'ee venaume sesahwaha samai kwamasa'avarono irechamiara.
20 Ijihuni vea kajiri Mosisiho nahejara. Hu niho'o hariha 'u'ua mamai jihuna'e Godi hu ura renana. 'Ejumakame emahwapo puni seijino nesi hami 'ajo'eme masapa no'opisu pa'arenana.
21 'Ejumakavi'i pu apena va'e samai ranavajaho Pero oni 'apajijara kama apene va'e huni hariha vena pimana.
22 Hu ijí sikurua vene 'ee Ijipiti opuni henaka'a mapoka kajaho he parane 'ee hura raka ka'ene 'warame venujaho haruriji'i venuna.
23 'E'eme hu juara mapoka mapoka (40) re'i ve'eme hu ehwaha ka'ene Isureri oni harihija ki'i 'ahaume vwihanana.
24 'Enarena hu vai'i kimajaho huni ea pina Ijipiti ori vu'a pa'a apene rurahuma kamana. 'Ejumakame hu ijara sevume 'urine hua vahame Ijipiti ora kajaho 'anauma kwamana.
25 Godi hu iji pijahume ehwaha kaji ni'aji'i roaji pu he'avarono ea kajaho hu 'anaana kaivo pu niho'o ija'ina pavwihajara.
26 'E'ikaivo Mosisi ijihuni sú'uhijino Isureri ora no'ohe'i 'ara'eme hu ijí va'ana. 'Enarena hu va'e are'avarorena rurame ijá 'iama Ja no'o vwe'une'i raka vene 'araho? 'iamana.
27 'Enakaivo ea no'o 'araha kajipo ea kwinu Mosisi vajama pi'ona'ika'i ijá 'wama Irara a venaume a roe nú 'ajohue 'ee namui roane?
28 A niari Ijipiti ora 'anaaja'ina'e na 'ani'iro avano? 'wamana.
29 'Ejume Mosisi ijí hene Ijipiti opuni kwaa are'i kaivo aseha va'e Miriani opuni kwai hinana. 'Enarena hu ijí hi'eme harihwaha no'ohe'i rejara.
30 Hu ijí hi'eme juara mapoka mapoka (40) pa'are'eme Godoni ona'oji'ina huni roe huri'a Sainai nechi'i icha oma rukina veni re'eju'e hu ijihuni vaji naminana.
31 'Ejume Mosisi ijí kamarena Vi ijaho rakina? ronarena niho'o ni'ima'ura oja hwa'usahana. 'Enarena hu ura va'e nini ka'i 'ahaume va'eme Natohwi jihuni ira roana. Hu ijá 'wama
32 Na oni opijijihi puni Godia. Na Eparahami oni Godi 'ee Aisiki oni Godi 'ee Jekapi oni Godia 'wamana. 'Ejume Mosisiho simame 'ee tea juvume ijaho nia pakamana.
33 'Ejume Natohwijara hu ijá 'wama Oni mumora hwana jahena. Ijihuni maijaho ara ruha ka'ene naminujaho akuavuri mwe'a sisa 'ahi naminu.
34 Pu Nuni ehija ka'ene Ijipiti opo sise'i 'ahiajaho Na nikivuta. Pu niramaruvaji 'u'o Na nihejuta. 'Enarejo ijihuna'e Na pu ni'aji'i routa. 'Enakúne a roe Na ranamae Ijipiti va'a 'wamana.
35 Ike Mosisiho pura hu pata'arohe ijá 'wava Ea irara 'waravume a roe nú 'ajohue 'ee namui roane 'wavajina. 'Ena'omo Godira hu kú'o ranavume va'e Isureri ora 'eke 'ajo'amarono Huni 'ona oji'ina ka'ene nechi'i icha vaji Godira vejume vena rejumakavi'i ranavume ijihuni vaji naminajara ni'ajahana.
36 'Ejume ea ikara Ijipiti va'e vejume aacha ani ani 'ee ea areri pavejujija veji'i Isureri ora aherama va'e soha ka'ene iha Avi'ina 'wavujaho vejume

ˈunama reˈeme pu vaˈe juara mapoka mapoka (40) nechiˈa kaji hina ojara.
37 Ike Mosisi ikara Isureri oni harihija ijá ˈiama Godira poropetia naaˈina joni vwehipuni vaji veje rene roajihuna.
38 ˈEjume ike ea ikara ea mapoka pu puˈúmo nechiˈi ahuma hiˈeme huriˈa Sainai ˈona ojiˈini vuˈa ˈwaramana ˈee hu emahu nú puˈúmo hine ˈee hu vuˈa kaˈene majama hihuna ja vajihunaˈe vajahana.
39 ˈEnakaivo núni amuhijihija pu Huni vuˈa paheˈi kaivo pu Hu vajama piˈonavara. Pu Ijipiti oja vwihanareja pu ura Ijipiti ˈunama vaˈi ˈahiara.
40 ˈEˈikaivo pu Eroni ijá ˈwava Núni godi ˈahoˈa vejakame pura uranúhe aheruma vaˈa. Mosisi nú aheruma Ijipiti arema roara kaivo hu iraki renajaho nú puruva renúu ˈwavara.
41 Ijihuni vea kajino pu unenuˈu pina apene purumakau ˈuˈua punaˈi vene swasa ˈeke ijí godi iraˈata kajihuni roara. ˈEne pura puni iji veja kaji kimareja nihoˈo mariˈuvara.
42 ˈEjumakame Godi pu túchahie pataaroraˈi ija irechamiume pu china masapa vea ijihi oja mihara. ˈEjumakame areri poropetiepo heha vaji vena ˈwarava jaˈinaˈe renana.

ˈÚ Isureri ora ja juara mapoka mapoka (40) nechiˈi hinojajino swasa kaˈene vejajaho núnaˈe vejare?

43 Pana kaivo ja Moraki opuni harai ara vene china kaˈene Romapa joni godi rene unenuˈu ˈahoˈa ˈeke vejuˈe unenuˈu ˈahoˈa punaˈi rejuˈukiviˈi nuana vetie ijihipuni swasa vejujihunaˈe Na ja irechamie ja Papirani asima hanaˈi vahuna ˈiamana.
44 ˈEnaˈomo emahu núpo harai ara kaˈene nechiˈi vejajaho ea naja-hareje Godira ijihuni vaji vuˈa ˈwaramuna. Areri Hura Mosisi naharena veˈamarono ˈwamajaˈinaˈe venana.
45 ˈEne emahu núpuni vea rejume pu Josua puˈúmo apene roˈeme Godira ara ˈahosura kajija emahu núpuni unaˈi atoˈarumaume useˈeme ijí nama apene rou vaˈo roe Teviti oni vei usevara.
46 Godi Teviti kamareˈe teamama paranuna. ˈEnaˈomo Tevitira Jekapi oni Godi ijihuni harai ara veˈirono Godi apomana.
47 ˈEnakaivo Saramanira arijaho venana.
48 ˈEnakaivo Natohwa kaˈene ichuto maijaho emaapo ara kaˈene iji vejujaho pahinuna. Areri poropetijara ˈwaramajina.
49 Akúpa ˈahijaho Nuni asuma hijuri ruhijina kaivo mweˈijaho Nuni mumora ranavuri ruhijina. ˈEnaˈomo ja ara icháˈina Nuna veniˈeja? Natohwijara ijá ˈiama Nuni ruha kaˈene Nara ˈojuta hwehunijaho ichine?
50 Nuni ija uneunecha kihija mahoˈo pavejuta raka? ˈwamana.
51 Ja nihoˈo vuˈataa paheji'ina ˈee joni oja kisimaˈuri jihunaˈe ja nihoˈo pahena paraju. Emahu jopo Godoni ˈAvena pataaroha jaˈinaˈe ja ˈuˈo pataarohu.
52 Poropetia ea irahijaˈe emahu jona sisei paˈahiare? ˈEjume pu Ea kaˈene arimaijara rohuniji ˈwaravajija ˈaniume kwamasahara. Ja Ea kaji nahamahe ˈanaume kwamajihina.
53 Ja ea kaˈene tamana ˈekujihi Hu Huni ˈona ojiˈinaˈe vajihuˈe ˈeka roura kaivo ja panimaa rone ˈee vejura ˈiamana.

Sitivini Muni ˈOna Hijahajina

54 ˈEjume pu ijí henareja Sitivini ajinama oja ˈuhusamia paraˈejume upaja jaˈiujume chanichani vajaˈeme kavara.

55 'Enakaivo Sitiviniho oja vaja Godoni 'Aveni ruha apena parajumakame
akúpa 'ahi nia nirinama kavume Godoni hanaji'ina kame 'ee Jesuho Godoni
mana'inija'i naminana.
56 'Ejume hu ijá 'iama Kaha! Na ka'eju'e akúpa 'aha vwicha jara'eju'e
Emaa Puni Hariha Godoni mana'inija'i naminu 'iamana.
57 'Enajihuna'e pu ira ajira ananaja'ika'i ataa pijuturame ni'aha kwinu
'urimaravajino ninukujaha va'e pu hu ija ija 'unavara.
58 Pu hu 'unama piijahe apene samai va'areje muni 'eke 'ana'eme
kivasa kwinu ijí puni rori nami'eme pu puni ateha jahene huni una kaji
irechavara. Ea kajihuni ihijaho Soruna.
59 Sitivini muni 'anaumakivi'i hu Natohwiji 'urahe ijá 'umena Natohwa
Jesu nuni 'avena ape'amana 'wamana.
60 'E'ikaivo hu aruha arihi'i ira ajira ijá 'umenane Natohwe pu na sise'i
'ahiukúne A pu eha pavetia 'ume'i kaivo kwamana.

8

1 'Ejume hu 'anaume kwamajaho Soru oja vaja teamama paranana. Ijí vea
kajaho sosia ka'ene Jerusaremi hijujaho ruarahume sisei hijara. 'Ejume pu
'oi'oi ea 'aho'a Jutia vaji va'ume 'ee ea 'aho'a Sameria va'eme apasoru eru
irechamiara.

Sorura Sosi 'Ania Ruarahajina

2 'E'eme ea ka'ene Godi oja mahi'inapo Sitivini oni haha apena va'e
ranavara. 'Enareja pu niho'o huamu vene niramaruvara.
3 'E'eme Soruho aneja vene sosi ruarahiana. 'Ene sea sea kaji ajime
napara parui irisame 'eka va'e tipurai irechamiana.

Vu'a Maa Maiu'ina Sameria Vaji 'Waramajina

4 'E'eme ea ka'ene ani ani va'a kajija hine Godoni vu'a ea najahara.
5 'E'eme Piripuho Sameria va'e aneja vene Keriso rone najahana.
6 Ea mapoka ka'ene ijí Piripu ipu'úmo hija kajija pu oja 'ee vwiha kwisu
rene hura 'warama kaji hene aacha 'ee uneunecha ka'ene hura vejume ani
ani reja kaji pu kivara.
7 Ea 'avena sisea 'ajima'ina mapoka ijí hijara'omo Hura venaume ijí
'avena sisea kajipo niho'o ajira emaavara'i kaivo ariha va'ara. Ea 'aho'a
irima'ina 'ee haha ajuarani'ina vejume marasahara.
8 'E'eme kwaa kajaho niho'o ni'ima'ura'e temarasahara.
9 Ea pina huni iha Saimanina'omo hu nimako atama veji'ina ea ni'ina
iavi'i ara kajino hiju'e Sameria ora oja hwa'usahura.
10 'Ejume pu maho'o sesamai rene va'e emakini hu ta'arohe ijá 'wavure
Hu Godoni harura ni'ima'ura 'wavura.
11 Hu nitama rene atama ani ani veju'e pu kavujihuna'e pu hami huni
vu'a hejura.
12 'Enakaivo vea ka'ene Piripura Godoni vu'a maiu'ina ka'ene Godoni
arijihuna 'ee Jesu Keriso oni ihiji rone 'waramajaho pu nimaa rojara.
'Ejume hu parui napari ahuma toi samahara.
13 'Ejume Saimani 'u'o nimaa ronajihuna'e hu toa apúsavume Piripui
ahuma 'uraha oji'i hura aacha 'ee uneunecha ka'ene ea areri pavehuna
mama'ina venaji kimarena oja hwa'usahana.
14 Apasoru ka'ene Jerusaremi hijajipo hejajaho ea mapoka ka'ene Same-
ria hijajija Godoni ira hene apejuma henareja pu Pita'o Joni'o irechamiume
va'ara.

15 'Enareja pu no'o va'e ijí ea ka'ene Godoni ira hene nimaa roja kajipo
Godoni 'Avena ape'avarono pu puni siporua 'ojara.
16 Hu mai'o puni vaja ruha paapenana kaivo pu Natohwa Jesuni iha
'ahijino toaru samaara.
17 'Enajihuna'e pu aneja vene puni ija ea kajihipuni húmata 'ahi irechami-
ume Godoni 'Avena apejara.
18 Saimani hina ki'eme apasoru kajipo ija irechami'eme Godoni 'Avena
ea samahuma kimarena hu monia 'eka roe 'ime'i 'iamana.
19 'E'ikaivo ijá 'iama Harura kaji na 'u'o miha 'e'irakúne na ea irahija'e
ija irechamiujaho pu Godoni 'Avena ape'avara 'iamana.
20 'Ejume Pitara hu ijá 'wama Oni monia kaji'i kwa'ena. Ijihuni maijaho
a vwihanajaho Godoni swarijaho moni 'imejura ronuna.
21 A ikehuni pwina pana. Ijihuni maijaho oni oja mai'o Godoni una'a arira
pana.
22 'Enakúne oni sisea ka'ene oni oja vaji namujaho vwihane aremamaa
are'i kaivo ta'arohe Natohwi jihuni siporua 'ojakame Hura vwihanae
are'amana.
23 Na kavu'e oni oja vaja kama'ajaho niho'o sisea namuna'omo ijara a
kamoramu 'wamana.
24 'Ejume Saimanira eha vene ijá 'iama Ijinakúne ja Natohwi jihuna'i nuni
siporua 'oniha! 'Ejakame uneunecha ka'ene jara 'warivu kajaho niho'o
pina nuni haha 'aha pareni'ama 'iamana.
25 Pu no'o Natohwi jihuni vu'a 'waravume pa'arejume pu kú'o 'unama
Jerusaremi va'iro vai'i Sameria opuni araka mapoka kajino Godoni vu'a
kajaho najaha apene va'ara.

Piripu Ka'i Itiopia Orijihipuni Vu'a

26 'E'eme Natohwi jihuni 'ona oji'inijara Piripu ijá 'wama 'Urine iki
kami nechunama ka'ene va'e Jerusaremi 'useme va'u kajino ariha Kasa
va'amana 'wamana.
27 'Ejume Piripuho 'urine va'u va'ume 'unamutoi Uniki pina Itiopia ora
piunamana. Ea kajaho Kanitasi ka'ene Itiopia opuni kwinijihuni moni
'ajohi'ina'omo hu Jerusaremi Godi oja ma'irono roana.
28 'Ena'omo hu kú'o huni ari va'irono huni chariati vaji asuma hiji'i
poropeti Aisea oni puka tahana.
29 'E'eme Godoni 'Aveni Piripuho ijá 'wama Va'e chariati 'aha kajino hu
hu'úmo ahuma hina 'wamana.
30 'Ejume Piripu ninuma ajima va'i hejume hu poropetia Aisea hine
tahume hu ijá 'wama 'Ú a raka ka'ene tahu kajihuni maijaho a niheno?
'wamana.
31 'Ejume hu ijá 'wama Na ichá'ina he'ejo? Ea 'ahopo najihara'omo na
ijihuni maa he'ejo? 'wa'i kaivo Piripuho 'waravume ajima va'e hu hu'úmo
asuma hinana.
32 Ijí puka vaja kajino hura Godoni ira ka'ene tahajaho ikena.
Hu sipia 'ani'irono 'eka va'uja'ina'e ahema va'ara 'ee areri sipia 'u'ua
sapasa usimahi'ini jihuni una'i ira pa'arene naminu ja'ina'e Hu ira
pa'waramana.
33 Hu juha natohwa'e apenana. Ijihuni maijaho pu Huni 'otua hamia
pahejara. 'Enajihuna'e Huni ei pini hene huni vu'a kaji 'warahuna pa'ana.
Hu ikino mwe'i hinujaho pu ni'anaume kwama va'ume pa'arenana vejara'e
tahana.
34 'Enarena ijí Unikia kajara Piripu eha vene ijá 'wama Poropetia kajaho
hu huna'e rone 'waramana 'aho ea pina rone 'waramane? 'wamana.

35 'Ejume Piripuho Godoni vu'aka taha kaji aneja veji'i Jesu rona
'waramana.
36 'Enareja pu 'unamutoi va'ari vaja kajino roe toa rori usevi'i Unikia
kajara ijá 'wama Kama! Toa karena kaivo rakijara tanu'urihu'e na toa
paapúsami'ena? 'wamana.
37 'Ejume Piripu ijá 'wama A oni ojiji'i nimaa rona para'amajaho a
arerina. 'Ejume hu eha vene ijá 'wama Na nimaa roju. Jesu Kerisoho Godi
Oni Hariha 'wamana.
38 Ea kajara 'waravume chariati nami'eme pu no'o Piripui ariha va'ume
ea kajaho toi 'unamape apúsamana.
39 'Enareja pu kamino toa vaji rene ajiru use'eme Natohwi jihuni
'Avenijara Piripuho apene va'ana. 'Ejume Uniki kajaho kú'o Piripuho
pakamana. 'Enarena hu temaraji'i huni 'unama va'ana.
40 'E'eme Piripuho ori'ini kakaramajaho hu Asotasi naminana. 'Enarena
hu araka mapoka kajino Godoni vu'a najaha apene onu va'ume iji'a Sesaria
roana.

9

Sorura Ta'arohani Vu'a
(Akisi 22:6-16; 26:12-18)

1 'Ejume Soruho majama hine Natohwi jihuni tisaiporua juvu vu'a
'warame 'ee 'anie kwamasa'avarono va'e pirisitia ni'inijaho 'waramana.
2 'Ejumakame hu pasia vene vajahe 'eka va'e Tamasikasi Sinakoku
mapokiji vajihe pu hu ni'ajahareje ea ka'ene 'Unama ikehunake veji'ina
parui napari piuni'avajaho pu 'eke Soru vajahe kamorame hura 'eka
Jerusaremi rohuna.
3 'Ejume hu Tamasikasi rori ro'eme ni'aha kwino akúpa 'ahi rene hanane
huni haha 'aha 'ee huni rora kajaho hanana paranana.
4 'Ejume hu mwe'i 'oji'i hejume irijara ijá 'wama Soru Soru a rakijihuna'e
Na sise'i 'ahiu 'wamana.
5 'Ejume hu ijá 'wama Natohwe A rarane 'wavume Hu ijá 'wama Na Jesu
ka'ene ara sise'i 'ahaujarana.
6 'Enakúne 'urinareje ari va'a. 'E'eje ara iraka ka'ene vehunijaho ijí
'wara'amana 'wamana.
7 'Ejume ea ka'ene pu pu'úmo va'a kajija ijí ira pa'wanama'ika'i namine
irijaho hejara kaivo ea haha pakavara.
8 'E'eme Soruho 'urinana kaivo huni niijaho niho'o nutuvumakame
uneunecha pakimana. 'Ejume ea kajipo huni iji 'unama apena va'e
Tamasikasi ranavara.
9 'Ejume hu na'ia no'opisu nia panirie 'ee 'iruma paine 'ee toa painana.
10 'Enakaivo tisaiporu pina iha Ananaiasi ijino Tamasikasi hinana'omo
Natohujara visoni vaji ijá 'wama Ananaiasi'o 'wavume Ananaiasi ijá 'wama
Natohwiji na ikeho hiju 'wamana.
11 'Ejume Natohwijara ijá 'wama A 'urine 'unama ka'ene Arira
'wavujihunijiano va'u va'o va'e Jutasi oni sei ea pina iha Soruho Tarasasi
ora'omo hu ijí hine siporua 'oji'i hinu. 'Enakúne a va'e ka'amana.
12 Hu 'u'o visoni ka'eme ea pina huni iha Ananaiasi 'wavujaho va'e ijí
arume huni ija huni haha 'ahi irechavumakame huni nia kú'o niriana.
13 'Ejume Ananaiasi eha vene ijá 'wama Natohwe na nihejuta. Ike
ea kehuni vu'ijaho hura Oni ehija ka'ene Jerusaremi hijujihi 'eke sise'i
'ahiajaho na nihejuta.
14 Hu ea ka'ene pirisiti mama'inapo harura mahume hu ea ka'ene oni iha
'urahujihi kamorai roana 'wamana.

15 'Enakaivo Natohwijara ijá 'wama Ijí ea kajihuni va'a Nara hu Nuni
kaukara ve'amarono iji pijahuta'omo hu Nuni iha apene Jenitaru 'ee kinia
'ee Isureri oni harihija najahuna.
16 Nara Nuni ihijihuna'e hura haha ni'ima'ura ka'ene hiahunijaho
nahuna 'wamana.
17 'Ejume Ananaiasi sea kajino va'e arumana. 'Enarena huni ija haha
'ahi ranamahi'i ijá 'wama Soru vwea nunakera. Jesu Natohwa ka'ene ara
'unamutoi kamajara na ranamiume routa'omo a kú'o nia niri'ena. 'Eje
Godoni 'Avena oni oja vaja ruha apena parahuna 'wamana.
18 'Ejume Soruho ni'aha kwino unenu'u pina ka'ene huni nia 'ahi
namajaho 'o'eme hu 'urine nia kú'o niriana. 'Enarena hu 'urijume toi
apúsavara.
19 'Enarena hu 'iruma ine harura apenana.

Sorura Tamasikasi Keriso Rona Najahajina

'Ejume Soruho ijino Tamasikasi tisaiporu pu'úmo na'ia no'onaho
no'opisu hinana.
20 'Enarena hu va'e Sinakoku vaji aneja vene Jesu rone najahe ijá 'iama
Hu nimaa nimaa Godoni Hariha 'iamana.
21 'Ejume pu ea ijí hene oja hwa'usunaha'eme pu ijá 'wava 'Ú ikaho ea
ka'ene Jerusaremi ea ka'ene Jesu nimaa roju'ukame hu pu ruarahu jarane?
Hu iviamaa iki roe ea ka'ene Jesu nimaa roji'inijihi kamorame va'e Pirisiti
mama'ini jipuni irecha'i roajaho ikene 'wavara.
22 'Enakaivo Soruho huni haha harura re'ejume aneja vene Jua ka'ene
Tamasikasi hijujihi Jesuho Kerisona 'iavume pu niho'o puruva retiara.
23 'Ejumakame na'ia mapoka pa'are'eme Jua mapoka Soruho 'ana'irono
'wamapene ojara.
24 'Enakaivo pura raka ka'ene ve'iro vejajaho Soruho nihenana.
'Eju'ukame pu hu 'ana'i 'ahiu'e na'ia veiri'a ijaho ara vwichia kajino 'ajoha
ojura.
25 'Ejumakame Huni Tisaiporuepo apene namea vaji niarikara. 'Enareja
ea ka'ene vwicha 'ajoha namija kajihi juhame apene vera 'aha kaji ajima
va'e karo'ahuni apúsavume va'ana.

Sorura Jerusaremi Va'ajina

26 Vea ka'ene hu Jerusaremi roajaho tisaiporu pu'úmo ahui venana kaivo
pu tea junamana. Ijihuni maijaho hura tisaiporua'e renajaho pu panimaa
rojara.
27 'Ejume Panapasira hu ahema apene apasoru puni roe hura Natohwiji
'unamutoi ichá'ina ka'ene kavume Hura vu'a 'waramana 'ee Tamasikasi
Jesuni iha 'ahi paju'ika'i 'waramajaho 'waramana.
28 'Ejume hu ijí pu pu'úmo mataume Jerusaremi paju'ika'i Natohwi jihuni
iha 'ahi vu'a 'warame ojara.
29 'Enarena hu Jua ka'ene Kuriki opuni iri 'waravujihi pu'úmo hina
nakaravara. 'Ejumakame pu hu 'unama ka'ene 'anahuniji savara.
30 'Ejume vwehwapo ijí henareja pu hu ahema kami Sesaria va'ara.
'Enareja pu hu ranavume Tarasasi va'ana.
31 'E'eme sosia ka'ene Jutia hine Karari hine 'ee Sameria hijujija
matausaha hiji'i emarene 'ee Natohwiji juhavi'i hijara. 'Ejume Godoni
'Avenijara pu soma'eju'e ea mapoka rena ajima va'ara.

Pitara Rita 'Ee Japa Najahajina

32 'E'eme Pitaho ara ara kajino nimaa roji'ina ka'ene hina apene oja kajihi
kima apena onuva'o Godoni ehija 'aho'a ijí Rita hijara'omo ki'i va'ana.
33 'Enarena hu ijí va'e ea pina huni iha Eniasiho pa'uraha o'i kaivo ijí sei
vajaru hi'eme juara ija ronu no'opisu pa'arenana'omo ijaho piunamana.
34 'Enarena Pitara hua ijá 'wama Eniasi! Jesu Kerisora veju'e son-
ahaukúne 'urina oni suha mwama 'wavume hu ni'aha kwino 'urinana.
35 'Ejumakame Rita ora 'ee Sarani ora hua marana kaji kamareja pu
ni'aha kwinu maho'o Natohwiji huni ta'arohe ro ranavara.
36 Ara ka'ene Japana 'wavujino tisaiporua pina Tapitana. 'Enakaivo
Kuriki puni iri 'urahujaho Tokasina 'wavura. 'Ena'omo ike naparakaho hu
ea hami 'ahie 'ee ea ka'ene uneunecha pa'ajihi ni'ajihuna.
37 Ijí vea kajiha kajano hu atami 'unavume kwamana. 'Ejume pu huni
hahijaho apene toi rúrahareja ichutoi ruha pini ranavume namana.
38 'Enakaivo Japaho Rita rorina'omo tisaiporu 'ahopo Pitara Rita hinaji
henareja pu ea no'o irechamiume va'e mamako nú pu'úmo roa 'wa'irono
va'ara.
39 'Ejume Pitaho 'urine pu pu'úmo va'ana. 'Enarena hu va'e 'e'ujume pu
ahema ichutoi ruha pipunijino va'ara. 'Ejumakame ijí amunaka mapoka
ka'ene Pita oni rori namija kajija ateha ka'ene Tokasira hu mai'o hinani
veijino vena useaji kima hine niramaruvara.
40 'Ejume Pitara 'waravume ma'ahi va'umakivi'i hu atoki same siporua
'onana. 'Enarena hu iji'a ta'arohe napara kajihuni hahi namaja'i kavi'i ijá
'wama Tapita 'urina 'wavume hu nia jarae Pita kamajaho hu ni'aha kwino
'urine arini hinana.
41 'Ejumakavi'i hu huni ija mahume 'unama apena 'urijume hu ni'aha
kwinu 'uri arini naminana. 'Ejumakavi'i hu ea ka'ene nimai roji'ina 'ee
amuna 'umenaume roume hu ea mai'o hiji'ina kajaho pu mihana.
42 'Ejumakame Japa ea ka'ene hijujija hene kavara. 'Enareja pu ea
mapoka'e Natohwijaho nimaa rojara.
43 'Enarena Pitaho ijí Japa Saimani ka'ene hanuha sisa amairi'iniji'i na'ia
mapoka hinana.

10

Pita'o Koniriasi'o Sesaria Piunaravari Vu'a

1 Ea pina Sesaria hinuna kaivo huni ihijaho Koniriasina. Hu Itari opuni
amia puni natohwa.
2 'Ena'omo hu ea mamaa 'ee hu kachihwa pu'úmo Godi juhame na'ia
mapoka Jua ka'ene uneunecha pa'amai ijija ni'ajihuna. 'Enare'e hu na'ia
mapoka Godoni siporua 'onuna.
3 'Ena'omo na'i pini tiria koroku navaha puna'i samai kavume Godoni
'ona oji'ina huni roe Koniriasi'o 'wamana.
4 'Ejume hu oja hwa'usahe 'ee tea juvume niimaru kavi'i ijá 'wama Nato-
hwe irake 'wamana. 'Ejume Godoni 'ona oji'ina kajara ijá 'wama Koniriasi
ara siporua ka'ene 'one 'ee ea ka'ene uneunecha pa'ajihi ni'ajihare'e
vajihujaho ni ajima vu'e kahino Godoni una'i navukame Hu nihena a
vwihanau.
5 'Enakúne ea 'aho'a irechamie va'e Japa Saimani ka'ene Pitana 'wavuji
kamareje ahema ro'avara.
6 Hu soha rori Saimani ka'ene hanuha sisa amairi'ini jihuni sei hinu
'wamana.

7 'Enarena Godoni 'ona oji'ina kajaho vu'a 'waravume pa'arejume hu va'ana. 'E'eme Koniriasiho huni pwea no'one 'ee sorutia pina ka'ene Godi juhavi'ini ijihi pu'úmo 'umenaume roara.
8 'Enarena uneunecha mapoka kajaho 'waramarena irechamiume Japa va'ara.
9 'Ena'omo ijihuni sú'uhijino pu niva'e ari 'use'i va'eme Pitaho vea rira mu'oi nami'eme ajima ata huri siporua 'o'i va'ana.
10 Pu 'iruma amairiara. 'Eju'e hu matume 'iruma i'i 'aha'eme hu navaha puna'i kamana.
11 'E'eme hu kavume akúpa vwicha jara'eme unenu'u pina ateha sa'ina natohwa nupi'ijino 'una'eme ariha iki mwe'i roana.
12 Ijihuni vajijaho hanuha ani'ina mwe'i namine ojura 'ee tirohe ojura 'ee uka ichutoi jaijasahe ojura. Ijihuni toi ani rene namana.
13 'E'eme irijara ijá 'wama Pita 'urine 'ania ina! 'wamana.
14 'Ejume Pita ijá 'wama Natohwe niho'o pana. Na uneunecha mapoka chiha rukina paine 'ee pasovi'ina paihuna 'wamana.
15 'Ejume kú'o irijara ijá 'wama Uneunecha ka'ene Godira veju'e mamaa'e rejujija a paka'eje sisea ro'ama 'wamana.
16 Ijá 'aha no'opisu renareja uneka kajaho kú'o ichutoi apena va'ara.
17 'E'eme Pitaho hu hine hura navaha puna'i kama kajihuni maiji vwiha'eme ea ka'ene Koniriasira irechamiume va'a kajija va'e ea Saimani oni sea aporavi'i va'e rou va'o roe vwicha jiami namijara.
18 'E'ikaivo pu aporama ijá 'iava Saimani ka'ene Pitana 'wavujaho ijí hinu ho pa'aniji he'irono aporavara.
19 'Ejume Pitaho mai'o hura navaha puna'i kamaji vwiha'eme Godoni 'Aveni ijá 'wama Kima! Ea no'opisu a saravu.
20 'Enakúne 'urine ariha ma'ahi va'a. Nara irechamiume roarakúne pu pu'úmo pavwiha'i kaivo va'amana 'wamana.
21 'Ejume Pitaho ariha va'e ijá 'iama Heha! Ea ka'ene ja savujaho nana. 'Ene ja irakijihuni maijihuna'e ikaho roare? 'iamana.
22 'Ejume pu hu ijá 'wava Koniriasiho amia puni natohwa'omo hu ea arira 'ee Godi juhamuna. 'Eju'ukame Jua mapoka hu ta'arohura'omo Godoni 'ona oji'ina natohwijara nahumakame nú roe a aherama huni sei va'e ara vua'e 'warave hu he'irono 'waruvume nú roara 'wavara.
23 'Ejume hu pu ijí ruha aremahume notuara'omo sú'u 'urine pu pu'úmo va'eme Japa ora vwehwaha 'aho'a pu pu'úmo va'ara.
24 Ijihuni sú'uhijino hu Sesaria 'e'unana. 'E'eme Koniriasiho pu ajiha ehwaha 'ee huni napuhija 'waravume pu nianaa roe pu pu'úmo ahuma ajiha hijara.
25 'E'eme Pitaho va'e ijino vaji aruvumakavi'i Koniriasi 'urine Pita oni una'i aruha arihe nuana vetiana.
26 'Ejumakavi'i Pitara hu iji 'unama apene 'uriji'i ijá 'wama Na 'u'o emaa aa'inakúne 'urina 'wamana.
27 'Ejume hu huhu'úmo vu'a 'waravi'i aruma va'i kimajaho ea mapoka ijí ahuma hijara.
28 'Ejumakame hu ijá 'iama Nú Jua ea 'aho'a pu'úmo ahuma pahine 'ee puni kwaa pa'urahojura. Ijihuni maijaho núni varapa ija'ina kaivo Godi na 'warimajaho na ea pina sisea chiha rukina pa'wa'urono 'warimana.
29 'Ejume na matauma pavwiha'ika'i routa. 'Enakúne a maa irakijihuna'e pu irechamiume vu'are? 'wamana.
30 'Ejume Koniriasi ijá 'wama Nara vea no'ona no'o nipa'arejajino ike vea mukakino na nuni sei tiria korokui siporua 'oji'i navaha puna'i vaji ka'eme

ea pina ateha hanajiˈini saviˈina nuni unaˈi namiˈi kaivo ijá ˈwimana
31 Koniriasiˈo Godiho ara siporua ˈonujaho Hu nihenuna. ˈEne ara ea
kaˈene uneunecha paˈajihi vajihujaho Hu vwihanu.
32 ˈEnakúne a ea ˈahoˈa irechamie vaˈe Japa Saimani kaˈene Pitana
ˈwavujaho ˈwarave roˈama. Hu Saimani kaˈene hanuha sisa amairiˈini
jihuni sea soha rori naminujino hu hinuna ˈwimana ˈwamana.
33 ˈEjume pu a aheraˈavarono na vea panisavuta vo irechamiuta. ˈEjume
a nihoˈo mamaa vene roana. ˈEnaˈomo nú ja puˈúmo ahuma Godoni unaˈi
hijukino Natohwijara vuˈa kaˈene a ˈwaramaji ˈwaruma ˈwamana.

Pitara Koniriasi Oni Kachiˈina Vuˈa ˈWaramajina

34 ˈEjume Pitara ira ahasirime ijá ˈiama Na nimai ja ˈwaravu na hejujaho
Godiho ea ronu kwino parenuna.
35 ˈEnakaivo ea irahipo Godi juhame ˈunama ariramaa vejujaho Hu ura
renu.
36 Hura Isureri oni harihijihi punaˈe vuˈa kaˈene ranamajaho matauhuniji
Jesu Keriso oni vaji najahuna. Hu eaka mapokijihi puni Natohwa.
37 Jonira toi samani túna'ijine uné raka kaˈene renajaho ja nihena kavu.
Karari aneja rene vaˈe Jutia vaja vaˈana.
38 Ja nihejara Jesu kaˈene Nasareti Godira Huni ˈAvena mahe ˈee Huni
harura ijiˈi mahana. ˈEjumakame Godi hu huˈúmo hinujihunaˈe Hu
kwaaka mapokakino vaˈe mamaa vene ea kaˈene ˈavena sisea ajimaiˈina
siomahuna.
39 ˈEnaˈomo nú uneunecha mapoka kaˈene Jua puni kwaa ˈee Jerusaremi
venaji ˈuˈo kavara. ˈEne pu Huaˈe apene korosia ˈahi ˈanaume kwamajaho
ˈuˈo kavara.
40 ˈEnakaivo vea noˈopisu paˈareˈeme Godira vejume kúˈo ˈurinana ˈee
samaahiravume kavara.
41 ˈEjumakame Hu kúˈo ˈurinajaho pu ea mapoka pakavara. ˈEnakaivo
nú Hu kama hejiˈinijija Godira marako nú iji pijúha jihunaˈe Hu nú puˈúmo
ˈiruma ine ˈee toa inana.
42 ˈEjumakame Hu ˈwaruma jihunaˈe nú Huni vuˈa ea mapoka samaumai
najahu. Jesu kaˈene Godira iji pijahume ea kaˈene maiˈo hijura ˈee
kwamasahiˈina ijihipuni ˈotua vehuni jihuni vuˈa nú ˈwaravura.
43 Poropetia mahoˈo Hu rone ˈwaramareja ijá ˈiava Ea irahipo nimaa
roˈavajaho puni sisea Huni iha vajijino vwihanie areve parahuna ˈiamana.

Jenitarupo Godoni ˈAvena Apejajina

44 Pitaho ijí hine ˈwaraviˈi hiˈeme Godoni ˈAveni ariha roe ea kaˈene hine
huni vuˈa heja kajihipuni oja vaji samahana.
45 ˈEjumakame Jua nimaa rojiˈina kaˈene Pitaˈi puˈúmo roajivajija oja
hwaˈusunahara. Ijihuni maijaho Godoni swara kaˈene Huni ˈAvenijaho
Jenitarua ˈuˈo samaha jihunaˈe oja hwaˈusahara.
46 ˈEjume pu heˈeme pu ira ani ani ˈwaviˈi hine Godi taˈarohara. ˈEˈeme
Pitara eha vene ijá ˈiama
47 Núra Godoni ˈAvena apeja jaˈinaˈe pu ˈuˈo apejaraˈomo puaˈe toi
samahunijaho irara tanuˈena? ˈiamana.
48 ˈEjume hu ˈwaravume pu Jesu Keriso oni iha ˈahi toi samahunaˈe
ˈwaramana. ˈEnareja hu pu puˈúmo ijí naˈia noˈuna ho noˈupisu hiˈamarono
ˈwaravara.

11

Pitara Iraka Kaˈene Renuji Jerusaremi Sosia ˈWaramajina

1 'Ejumakame apasorua 'ee vwehwaha 'aho'a ka'ene Jutia hijajipo hejajaho Jenitarua 'u'o Godoni vu'a hena apejajaho hejara.
2 'E'eme Pitaho 'uname Jerusaremi va'ume Jua mapoka sisa 'uhuahi'inijipo hu namaha 'urarahara.
3 'Enareja pu hu ijá 'wava A va'e ea ka'ene sisa pa'uhuai'inijihi pu'úmo 'iruma inana 'wavara.
4 Pitaho aneja vene hami nirisame 'waramana.
5 'Enarena ijá 'iama Na kwaa Japa hine siporua 'oji'i visoni ka'eme unenu'u pina ateha sa'ina kajaho kahi akúpi 'ahi rene nupia nupiijino 'una'eme arihe nuni roana.
6 Ijihuni vajijaho hanuha ani ani'ina mwe'i namine ojura 'ee tirohe ojura 'ee uka ka'ene ichutoi jaijasahe ojura. Ijihuni toi ani rene namana.
7 'E'eme na ira he'eme ijá 'warimana Pita 'urina 'anie ina 'wimana 'iamana.
8 'Ejume na ijá 'wavo Natohwe niho'o pana. Na uneunecha chiha rukina mapoka paine 'ee pasovi'ina nuni ira vaja pava'e arihura 'wavuta.
9 'Ejume kú'o ira kahi akúpi 'ahi rene roe ijá 'wima Uneunecha ka'ene Godira veju'e mamaa rejujija a paka'eje sisea ro'ama 'wimana.
10 Ijaho 'aha no'opisu renarena kú'o apene ichutoi va'ara.
11 'Ene heha ijiha kajano ea no'opisu Sesaria rena irechamiume na'e aheri'i roe sea ka'ene núra hijajino usevara.
12 'Ejume Godoni 'Aveni 'warimarena ijá 'wima A unenu'u pina pavwiha'amana kaivo va'amana 'wivume ea iropu kwinu vwehu nú pu'úmo roe Sesaria ea kajihuni sei va'ara.
13 'Ejume hu 'warumajaho hu Godoni 'ona oji'ina ka'eme ijara ijá 'wama A ea 'aho'a irechamie pu va'e Japa Saimani ka'ene Pitana 'wavujaho aheme roa.
14 'Eje hura vu'a 'warave a 'ee oni kachi'inijihija maho'o maraniama 'wamana 'iamana.
15 Na ijí vu'a kaji aneja vene 'wara'eme Godoni 'Avena ariha roe pu samahana. Areri amura'e nú samuha ja'ina'e samahana.
16 'E'eme na Natohwijara raka ka'ene 'warumajaho vwihajuta. Joniho hu ja toa vajaru samaume 'urijara kaivo ja Godoni 'Aveniji'i samahuna 'úmajaho vwihajuta.
17 'Ejume nú Natohwa ka'ene Jesu Keriso nimaa rojumakame Godira swara ka'ene nú múhaji pu nikwinu'ina kaji mi'amajaho na ea irana'omo Huni 'unama tanu'ejo? 'iamana.
18 Pu vu'a kaji henareja pu iruno'a are'i kaivo mataume Godi ta'arohi'i ijá 'wava Oo nijina Godira vejume Jenitaru 'u'o puni sisea are'i kaivo taarohe majama hihuna apehuna.

Enitioki Sosijina

19 Nimarako Sitivini 'anaume kwa'eme ea 'aho'a ka'ene nimaa roji'inijija pu sise'i 'ahiume juhaha va'e Ponisia va'e 'ee Saiparasi va'e 'ee Enitioki va'ara. 'Enakaivo pu vu'a kajaho ea 'aho'a pa'waravara kaivo Juaru 'waravara.
20 'Enakaivo ea nimaa roji'ina 'aho'a Saiparasi ore 'ee ea 'aho'a Sairini ora'omo pu va'e Enitioki roe aneja vene Kuriki 'u'o Jesu ka'ene Natohwi jihuni vu'a maa najahara.
21 'Ejume Natohwi jihuni harura pu pu'úmo navumakame ea mapoka nimaa ronareja ta'arohe Natohwi jihuni roara.
22 'Ejume ijí vu'a kajara rena roe Jerusaremi sosiji rouma henareja pu Panapasi ranavume Enitioki va'ana.

23 'Enarena hu ijí va'e'uji'i Godoni maiji vwihaniiniji kamajaho niho'o
teamama parajume hu pu ni'ajihe ijá 'iama Natohwiji nimaa roji'i hi'avara
'iamana.
24 Hu ea mamae 'ee nimaa roji'ine 'ee Godoni 'Aveni ruha apena
paraji'ina'omo ea mapoka Natohwi jihuni ea rejara.
25 'Ejume Panapasiho va'e Tarasasi Soru sama va'ana.
26 'Enarena hu va'e kame ahema apene Enitioki va'ana. 'Enarena pu no'o
juara kwino ijí hijara. 'Ene ijino sosia epu'úmo piuna'arame ea mapoka
najahara. 'E'eme tisaiporu ijija amura'e Enitioki Keriso oni ehija 'wavara.
27 'E'eme ijihuni vea kajino poropetia 'aho'a Jerusaremi rene kami
Enitioki va'ara.
28 'E'eme poropetia pina huni iha Akapasiho Godoni 'Aveni
ni'ajahumakame hu 'urine nami'i kaivo mwe'a kakino 'oravea natohwa
rehuna 'waramana. 'Ena'omo túna'i Karautiasira 'ajohani veijino 'oravea
renana.
29 'Ene tisaiporu ura renajaho pu ea kwino kwino Jutia vwehwaha ka'ene
hijujihi ni'ajihe uneunecha 'aho'a irechamihe va'avarono ura renaara.
30 'Ejume pu ijá venareja Panapasi'o Soru'o puni ija tahi irechavume pu
'eka va'e eruta vajihara.

12

Majama Ruarahe 'Ee Pita Tipura Apejajina

1 Ijihuni vea kajino kini Heroti ea 'aho'a ka'ene sosi kaji hijujihija niho'o
ni'ina'e sise'i 'ahiuna.
2 'Ene hu Jemisi ka'ene Joni oni 'u'uiji so'wa pijahume kwamana.
3 'Eji'i kimajaho Jua ijí kame teamanavuma kimarena hu va'e Pita 'u'o
kamohuna vwihanana. Ijaho puretia isitia pa'ajihuni vea re'eme hu ijá
ve'iro venana.
4 Ijihuni túna'i hu Pitaho apene tipurai ranamana. 'Ejume sorutia
mapoka'e (16) irechamiume pu ruha ka'ene Pita ranamaji 'ajoha hijara.
Pasova vea pa'arejakavi'i hu Pitaho apena va'e ea mapoki jihipuni una'i
'otua veti'i 'ahaume ranavuma hinana.
5 'Enakaivo Pitaho ijino tipurai hi'eme sosiepo hine huna'e Godoni
siporua 'oji'i hijara.

Pita Tipura Vaji Rena Ro 'E'unajina

6 Ijihuni sú'uhijino Heroti va'e Pitaho apene 'otua veti'i 'ahaume va'ana.
'E'eme na'ia kajino Pitaho sorutia no'o ijihipuni riri ne'eme pu hua senia
no'o ija mumora kamomapi ranavume namana. 'E'eme sorutia mapoka ijí
vwicha jiami naminareja hine tipura ara kajaho 'aiha vejara.
7 Heha! Natohwi jihuni 'ona oji'ini ni'aha kwino huni rora kajano
nami'eme ijí tipura ara vaja kajaho hananana. 'E'eme hu Pita oni rorijano
'ana'anai'i saa ijá 'wama Mamako 'urina 'wamana. 'Ejume senia ka'ene
huni ija kamovajaho ni'aha kwino ijá arihana.
8 'Ejumakavi'i Godoni 'ona oji'ina kajara ijá 'wama Oni ateha apúsame
mumora hwana sama 'wavume Hu ijá vejumakavi'i ijá 'wama Oni ateha
apúsamareja 'ararihie ro'amana 'wamana.
9 'Ejume hu ijí Godoni 'ona oji'ina kaji 'arariha va 'e'unana. 'Enakaivo
raka ka'ene Godoni 'ona oji'inijara venajaho hu pahena pavwihanana kaivo
hu vwihanajaho visoni kavu ronana.
10 'E'ikaivo pu no'o va'e ea ka'ene 'aiha amura vejajaho asitahe 'ee va'e
ijihuni rori 'aiha vejajija asitahe roe kami ajani vwicha ka'ene ari ma'ahi

va'ujino ro'eme vwicha kajaho ma'ori tirausahume pu no'o roe samai usevara. 'Enareja ni'aha kwino 'ona oji'inijaho Pitaho raname va'ana.
11 'E'eme Pitaho iji'a hena kamajaho nimaa Natohwijara Huni ona'oji'ina ranavume hura roe na Heroti oni ija 'ahi aherimana. Ijihuni maijaho Juaka mapokijaho Heroti pu'úmo na sise'i 'ahihuni jihuna'e aherimana roana.
12 'Enarena hu ijá vwiha'ika'i iji'a va'e Joni ka'ene Makana 'wavujihuni oha Merina 'wavujihuni sei va'ana. Ijí ea mapoka ahuma hine siporua 'oji'i hijara.
13 'E'eme hu roe ijí vwicha jiama kajino 'ana'anaume napara pina huni iha Rotana'omo ijara roe vwicha tirasa'iro venana.
14 'Eji'i henajaho Pita oni ira henarena hu tatomajihuna vwicha patirasa'i kaivo ninuma va'e karohi sei vaji arume ijá 'iama Pitaho karoho ma'ahi naminu 'iamana.
15 'Ejume pu hu ijá 'wava A niho'o nanama avanu 'wavara. 'Ejume hu ira ajira pu ijá 'iama Nimaa nimaa hu karoho ma'ahi naminu 'iamana. 'Enakaivo pu ijá 'wava Ijaho huni 'ona oji'inina 'wavara.
16 'Enakaivo Pitaho majama hine vwicha 'ana'anauma henareja pu vwicha tirasavi'i kavajaho Pita kavara. 'Enareja pu niho'o oja hwa'usaha parajara.
17 'Ejuma kimarena Pitaho iji hararajihe iruno'a are'avarono ruramana. 'E'ikaivo hu Natohwijara hua apene roe samai ranamaji 'waramana. 'Ene hu ijá 'iama Va'e Jemisiho 'ee vwehu nuna ka'ene nimaa roji'inijihija ijá 'wara'avara 'i'i kaivo kwaa pini va'ana.
18 'E'eme vea nitu'eme Pitara ichi'i va'ajaho sorutia puruva rejumakame irano'a natohwa'e veji'i pira'aravara.
19 'E'eme Herotiho hu samana kaivo hu papiunamana. 'Enarena hu 'aiha veji'inijija 'otua vetie 'ania kwamasahuna 'waramana. 'Enarena Pitaho Jutia are'i kaivo hu kami Sesaria va'e hinana.

Herotira Kwamajina

20 'Enarena Herotiho Taia ora 'ee Sairani ora ki'eme hu ajimana. 'Ejumakame pu vwiha kwisu rene ahuma nianaa huni roara. Pu Parasitasiho kini huni ara 'ajohi'ina'omo pu puni mama'inijihi pu'úmo va'e matauma hihuni vu'a 'wame amairiara. Ijihuni maijaho pu puni 'iruma kinijihuni ara kwai 'ekura'omo avajara.
21 'Ejumakame Heroti pu vu'a 'wara'irono na'ia kwino iji pijaha ranamana. 'Ena'omo ijí vea kajino hu huni kini huni ateha same va'e kini huni ruha 'ahi hinana. 'Enarena hu vu'a ni'ima'ura pu 'waramana.
22 'Ejume ea kajipo majama ijaho godoni ira heju kaivo emaapuna pana 'umejara.
23 'E'eme ni'aha kwino Natohwi jihuni 'ona oji'ini hu 'anaume huchapo apene ijuma kwamana. Ijihuni maijaho hu Godoni pinana pa'unama 'urina jihuna'e avanana.
24 'Enakaivo Natohwi jihuni irijaho niho'o rausaharena natohwa rena va'ana.
25 'E'eme Panapasi'o Soru'o Jerusaremi hiji'i kaukara vejuma pa'arejume pu kú'o 'unama va'e Joni ka'ene Makana 'wavujaho aheme pu pu'úmo roara.

13

Panapasi'o Soru'o Iji Pijihe Irechamiajina

1 Enitioki sosia vajijaho poropetia 'ee najahi'inijija ijí hijara. Panapasiho
Simiani ka'ene ea ajijaho 'ee Rusiasi ka'ene Sairini orijaho Manaini ka'ene
Heroti oni napurijaho 'ee Soru 'u'o ahuma ijihi pu'úmo hijara.
2 'E'eme pu Natohwiji oja vwihanareja pu 'iruma aura areme siporua 'oji'i
hi'eme Godoni 'Aveni ijá 'iama Panapasi'o Soru'o irechamie kaukara raka
ka'ene Na pura ve'avarono 'umenauji veja 'iamana.
3 'Ejume pu 'iruma aura areme 'ee siporua 'onareja pu 'urine puni ija
húmata 'ahi irechamiume pu no'o va'ara.

Panapasi'o Soru'o Saiparasi Hine 'Ee Soru Poru 'Ivajina

4 'Ene pu Godoni 'Aveni irechamiume va'e Serusia useme ijino sisima
ajima Saiparasi va'ara.
5 'Enareja pu va'e Saramisi useme Jua puni Sinakoku vaji aneja vene
Godoni vu'a najahara. 'Ene Joniho pu ni'ajihuna'e ahevara.
6 'Enareja pu ijí Saiparasi opuni ara kwaa kajaho 'uraho paranareja pu
va'e ara iha ka'ene Pepasi 'wavuji ea pina piunavara. Ijí ea kajihuni ihijaho
Pajesuna. Hu poropetia ira'asina. Hu atama ani ani'ina mapoka veji'ina.
7 'Ena'omo hu ea natohwa ka'ene 'ajohi'iniji'i hinuna. Hu niho'o hami
vwihaji'ina. Hu Godoni vu'a he'irono Panapasi'o Soru'o 'umenaume roara.
8 'Enakaivo Erimasi ka'ene atama veji'inijara kanisoru nimaa
ro'amarono 'unama same tanumana.
9 'Ejumakame Soru ka'ene Poruna 'wavujaho Godoni 'Aveni huni oja vaja
rarena parajumakame hu niimano kanavi'i
10 ijá 'wama A niho'o 'avena sisei jihuni hariha. A uneunecha ka'ene
mamaijihipuni nana'eji'ina. 'Ene ira'ata uneunecha ka'ene siseijipo oni
oja vajijaho rarejara. Ijihuna'e na'ia mapoka a Natohwijihuni 'unama
ariramaijaho a 'eke siseimaa venujaho vecha are'ena?
11 Ijihuna'e Natohwijara Huni ija oni haha 'ahi ranamahe a niho'o nia
supama'ena. 'Eje a na'ia 'aho'a vea pakame pavehuna 'wa'eme huni
nia vaji 'imitia samarena nutuma na'eme huni nia kwino supamana.
'Ejumakame hu 'urahe ijino napapanama apene ijí oji'i ea 'ahopo iji 'unama
apene va'avarono hu ea saramana.
12 'Ejumakame kanisorua ijí kamarena hu nimaa ronana. 'Enarena hu
Natohwiji rone najahaji henarena oja hwa'usahana.

Panapasi'o Poru'o Pisitia Vaji Enitioki Hijajina

13 'E'eme Poruho 'ee huni napuhija ka'ene pu pu'úmo va'a kajihija Pepasi
rene sisima 'ahi Peka Pamipiria vaji use'eme Joniho pu irechami'i kaivo
'unama Jerusaremi va'ana.
14 'E'eme Peka raname va'e Pisitia Enitioki vaji usevara. 'E'eme ijí Sapati
rejume pu va'e Sinakoku vaji hijara.
15 'Ejumakame ea ka'ene Sinakoku 'ajohi'inijipo tamana 'ee poropetia
tahume pa'arejume ijá 'iava Vwehije ja vu'a 'aho'a ea ikihi ni'ajihe
'warahuna'e re'avajaho 'waraha 'iavara.
16 'Ejume Poru 'urine arini nami'i kaivo iji hararajihi'i ijá 'iama Isureri
ora ka'ene Godi juhavi'inakije ataa apúsama ike heha.
17 Godikara amuhu núna ka'ene Isureri orijija iji pijihana. 'Enajihuna'e
pu Ijipiti hi'eme Hura vejume pu ea mapoka rejara. 'Enareja Hu Huni
harurijino pu aherame ro samai roana.
18 Pu juara mapoka (40) nechi'i roajaho Godi pu mají 'ajoaha'eme roara.
19 'Ejume Hura ijino Kenani opuni kwaa ara kajino ara iropu no'ohe'i ea
mapoka 'aniume tiraa ranavara. 'E'eme Hu Huni ehija'e ijí mwe'a kajaho

ahaame 'oi'oi vajihana. 'Ene pu ijí hijajaho Hu 'ajoha'eme juara mapoka (450) paarenana.
20 'E'eme ijihuni túna'ijino Hu puni 'otua heji'ina irechamiume pu hinona apena va'u va'u va'e Samueri ka'ene poropeti ijihuni veijino 'e'ujara.
21 'Enareja ijihuni túna'ijino pu kinia'e jarivume Godira Soru ka'ene Kisi oni harihiji mihana. Hu Penijimani oni ituha'omo ijara 'ajoha'eme juara mapoka (40) paarenana.
22 'Ejume Hu hu rana'i kaivo Teviti vejume roe puni kinia'e renana. Hua'e rone Hu ijá 'waramana Na Teviti ka'ene Jesi oni harihiji kavuta. Ea ka'ene Nuni ojijara ura renujaho ijina. Hura Nuni ura ijaho vehuna.
23 Ninahama 'warama ja'ina'e ea ikehuni amuja vaji Godira Isureri opuni ni'ajihi'ina Jesuho mihana.
24 'Ena'omo Hu mai'o ro'amarono Joniho Isureri ora maho'o puni sisea vwihane areme ta'arohakame toi samahuna 'waramana.
25 Joni oni kaukara mai'o paare'i ve'eme hu eaka mapoka kajihi ijá 'iama Ja vwihajujaho na rana rojo? Na Ea ka'ene ja hine 'ajahujaho pana kaivo heha! Hu nuni túna'i rou nara Huni mumora hwana jahehuna areria pareniu.
26 Vwehu nunakije ja Eparahami oni harihi jihipuni kachi'ina 'ee ea ka'ene Godi juhavi'inaka iki ja pu'úmo hijujija Hu nú ni'ajúharena Hu Huni vu'a nú múhana.
27 Ea ka'ene Jerusaremi hijujija 'ee puni 'ajohai'ina Hua 'ee poropetiepo 'waravara ka'ene na'ia mapoka'e Sapati rejukavi'i tahujaho pu mai'o pahena pakavura'omo ijara nimaa re'amarono pu Hu apene 'otua vetiara.
28 'Enakaivo pu 'unama ka'ene venareje Hu 'anahuniji savujaho paka-mareja Pairatira 'ana'amarono 'waravara.
29 'Enareja Hu rone 'waravaji pu Hu korosi 'ahi namajaho apene arihe va'e muna ari ranavara.
30-31 'Enakaivo Godira vejume Hu kú'o 'urinana. Na'ia mapoka ea ka'ene pu pu'úmo Karari rene Jerusaremi roajihipuni roana. 'Ena'omo ijí ea kajipo iviama Huni 'waravi'ina rejara.
32 'Ena'omo nú vu'a maa maiu'ina ka'ene emahu núna nahama 'waramaji 'waravu.
33 Godira raka ka'ene nahama 'waramajaho iviamaa sesahu núpuni veakino Jesuho vejume 'urinana. Areri Samusi 2 vaji vejaja'ina.
Nara A saravu jihuna'e A iviasi Nuni Hariha renu 'wamana.
34 Godira vejume Hu kú'o 'uri'eme ika'ina 'warumana.
Hu kú'o pa'unama va'e mwe'a vaja pasakarahuna. Na Teviti merajahu ja'ina'e ja 'u'o merajihuna 'iamana.
35 Ijihuna'e hu Samusi vaji kú'o ija'ina 'waramana.
A Oni Ea ka'ene ariramaijaho ranave mwe'a vaja pasakara'amana 'iamana.
36 Tevitiho Godoni ura ijaho hura hinani veijino ehwa puna'e veji'i hinu va'o kwamana. 'Ejumakame pu apene va'e huni amuhija irechamiajino ranavume sakaranana.
37 'Enakaivo Godira Hu vejume 'urinajaho pasakaranana.
38 Ijihuna'e vwehu nune sisea vwihana arehuna ka'ene Huni vaji rena roana ka'ene 'waravujaho heha!
39 Ja niheju ea mapoka ka'ene Hua'e nimaa rojujaho ariramaa renauna. Mosisi oni tamanijara ija'ina veje ariramaa rehuna areria pana.
40 'Enakúne poropetiepo raka ka'ene 'waravajaho ja hami hami 'ajohakame ijija joni haha 'aha pare'avara.
41 Pu ijá 'iava

Ja ea kaˈene Godoni ira matihiˈinijija ijí vwihajiˈi kwamasaˈavara. Na joni
veijino kaukara pina veju kaivo kaukara kajaho ea ˈahopo nirisajihe
ˈwarahuna kaivo ja nihoˈo taina pina panimaa rohuna ˈiamana.
42 Poruˈo Panapasiˈo ˈwaravume paarejume maˈahi va useˈi vaˈeme eaka
mapoka kajipo hura hara jarirame ijá ˈiava Ja noˈo Sapati piniji ˈuˈo roe vuˈa
kajihuna kajaho ˈwaruˈavara ˈiavara.
43 ˈEˈikaivo ea mapoka kaˈene ijí Sinakoku hija kajija niˈaha kwino
maˈahi usemareja Jua mapokaˈe ˈee ea ˈahoˈa kaˈene Jua rejara kaˈene Godi
juhaviˈinijija Poruˈo Panapasiˈo ˈararihie vaˈara. ˈEjume pu ˈejahie ijá ˈiava
Ja Godira maiji vwihanú*ana* vajijino ˈuraho ˈavara ˈiavara.
44 Ijihuni tú*na*ˈi Sapati reˈi vejuma kamareja araka natohwa kajaho
ahuma hine Godoni vuˈa heˈiro roara.
45 ˈEˈeme pu ea mapoka ahuma hijuma kimareja Jua nihoˈo senama
parajara. ˈEjumakame pu Poru oni vuˈijaho apene arohe ani ˈwarame Poru
ira sisea ˈwarame matahara.
46 ˈEjume Poruˈo Panapasiˈo ira pajuˈikaˈi ijá ˈiava Nú mamaa vene Godoni
ira ikaho ja marako ˈwaravara kaivo ja majama hihuna apehunijaho nihoˈo
sename hweˈi ˈahiu jihunaˈe ijaho ja ojono kaˈeje nú Jenitarua puni vau.
47 Ikaho raka kaˈene Natohwijara nú veˈavarono ˈwarumajina.
Nara ja Jenitaru puni ira saˈinaˈe irechamiu ˈee ea niˈajihuni vuˈa apene
mweˈa kehuni urakino vaˈavara ˈú*mana*.
48 ˈEjakame ijí Jenitaru kajija pu vuˈa kaji henareja temarasahe ˈee
Natohwi jihuni vuˈijaho taˈarohara. ˈEne ea kaˈene majama hihunaˈe
Godira iji pijihajija nimaa rojara.
49 ˈEnarena Natohwi jihuni irijaho kwaaka kajino mahoˈo rausaha vaˈana.
50 ˈEnakaivo Juapo vejume napara kaˈene iha rukina ˈee parua kaˈene ara
kaji ura niˈina pisimie oja inaume Poruˈo Panapasiˈo rurahe ˈararihiume
kwaa puna kajaho areˈi kaivo vaˈara.
51 Pu ˈurine puni mumora hari saina kaˈene navajaho puaˈe siseˈi ˈahie
tairevume arihumakiviˈi pu Aikoniami vaˈara.
52 ˈEjumakame tisaiporua Godoni ˈAveni ruha apena parajukame nihoˈo
teamanaˈejuˈe hijura.

14

Panapasiˈo Poruˈo Aikoniami Hijajina

1 ˈEjume pu vaˈe Aikoniami Jua puni Sinakoku vaji ahume hine vuˈa
ˈunama aniˈinijino ˈwaravume ea mapoka Jua ˈee Kuriki nimaa rojara.
2 ˈEnakaivo Jua ˈahoˈa panimaa rojara. ˈEnaˈomo ijipo vejume Jenitaru ea
kaˈene nimaa rojiˈinijija nihoˈo senavara.
3 Pu noˈo ˈaha jora ijino hine pajuˈikaˈi najahume Natohwijara niˈajihe
Hura maiji vwihaniaji najaharena aacha ˈee uneunecha ani aniˈina kaˈene
ea areri pavehunijaho vajihume pu vejume rejara.
4 ˈEjumakame ea mapoka kaˈene ara kajiˈurijija ea ˈahoˈa Jua punaˈi
rejume ea ˈahoˈa apasorua punaˈi rejara.
5 ˈEjume Jenitarua ˈee Jua ˈee puni mamaˈinijipo niˈaha kwino ˈurine
apasorua kajihi ruarahe ˈee muni ˈeke ˈaniˈirono vejara.
6 ˈEjumakame pu noˈo ijí henareja juhaha vaˈe kwaa iha Raikonia vaˈareja
ara iha Risitara Tepi ˈwavuji vaˈara. ˈEe ijí ara kajihipuni rori ara ˈahoˈa
kajino vaˈara.
7 ˈEnareja pu ijino Godoni vuˈa mai najahara.

Panapasiˈo Poruˈo Risitara Tepi Hijajina

8 Ea pina Risitara hinuna kaivo huni mumora irivi'ina 'omo oahoni tei vaji nija'ina rene roajihuna'e hu panamina onuna.
9 'Ena'omo eakaho Poru oni vu'a hami henana. 'Ejume Porura hu kanamarena nia pa'ahatihi'i kanamajaho hu nimaa ronujihuna'e hu marahuna'e kamana.
10 'Enarena hu ajira ijá 'wama 'Uri arini namina 'wavume hu ohurikune 'uri arini namina 'uraha onana.
11 'Ejume eaka mapoka kajipo ijí Porura raka ka'ene vena kaji pu kamareja pu Raikonia opuni iri ijá 'umeja godiepo emaa rene núni roa karihi kiha 'umejara.
12 'Enareja pu Panapasiho iha pina Suusi 'wame 'ee Poruho 'waravi'ina ijihuna'e Hemisi 'wavara.
13 Suusi oni Temiporua ijí ara kajihuni rori naminana'omo Pirisitia purumakau 'eke ea mapoka kajihi pu'úmo sinara siaavi'ina 'eke swasa ve'i 'ahiume vwicha jiami roara.
14 Vea ka'ene apasorua Panapasi'o Poru'o hejajaho puna'e vehuna henareja pu no'o puni ateha 'unirame isoku'i kaivo pu ninukujaha va'e ea mapoka kajihi puni vaji va'e ijá 'umejara
15 Ea ikije ja iraka'e ve'irono vejo? Nú 'u'o emaa areri jaa'ina. 'Enakaivo nú Godoni vu'a maa maiu'ina ja 'waravu jihuna'e ja ikija nimaa panakúne pata'arora'ika'i ta'arohe Godi nimaa ka'ene mai'o hiji'ina ka'ene akúpa vene mwe'a vene soha vene uneunecha ka'ene ijí navujaho venajihuni roha.
16 'Ene amuja ka'ene kama'ahuni hina apene roajija Hu maki'eme eaka kwaa mapokakino hijajija Godi pataararorahe pu raka ka'ene ura ve'i 'ahiajaho vejara.
17 Hu nimaa paranamia va'a paranana kaivo Hu mamaa 'ahie ni'ajihe neha akúpi 'ahi veju'e pine 'iruma veju'e maraju'ukame 'iruma ine tea-manavura.
18 Pu no'o raka ka'ene 'waravajaho ijí eaka mapoka kajipo swasa puna ka'ene ve'iro vejaji tanuhuna niho'o kisina renana.
19 'E'eme Jua 'aho'a ka'ene Enitioki 'ee Aikoniami rene roajipo roe ea mapoka 'waravume pu ni'aha kwino muni 'eke Poruho 'anaara. 'Ene nikwamu ro'ika'i pu tairia apene va'e ara uri ranavara.
20 'E'eme Tisaiporuepo roe huni rora kajino tauhuhe nami'eme hu 'urine ari vaji va'ana. 'Ena'omo ijihuni sú'uhijino pu no'o Panapasi'i ara iha Tepi va'ara.

'Unama Siria Vaji Enitioki Roajina

21 'Enareja pu ijino Godoni vu'a maa maiu'ina ea najahume ea mapoka tisaiporua'e rejara. 'E'eme pu 'unama Resitira 'ee Aikoniami 'ee Enitioki va'ara.
22 'Ejume pu va'e ijino ea ka'ene tisaiporua ni'ajihe puni nimairoa ija kisi 'uname hina vahuna'e 'warame ijá 'iava Haha natohwa'e hianame 'ee ea sise'i 'ahú'eje nú ja pu'úmo Godoni ara vahuna 'iavara.
23 Pu sosia kwinu kwinu puni eruta pijihume paarejumakivi'i 'iruma 'aura areme 'ee siporu 'ojume paarejume 'eke Natohwa ka'ene pura nimaa rojujihuni ija tahi irechamiara.
24 'Ejume pu va'e Pisitia useme 'ee Pamipiria va'ara.
25 'Enareja pu Peka Godoni vu'a najahareja iji'a Ataraia va'ara.
26 'Enareja pu kú'o 'uname sisima 'ahi ajima Enitioki roara. Nimarako iji pijihe Godoni maiji vwihaniaji huni kaukara vehuna'e irechamiume va'ara'omo venareja kú'o 'unama roara.

27 Pu 'unama roe Enitioki useme 'waravume sosia roe ahuma hi'eme
Godira pu pu'úmo uneunecha ka'ene venajaho 'warame 'ee Jenitaruepo
ichá'ina'e nimaa rohuni vwicha ka'ene tirasamajaho 'waravara.
28 Pu 'aha jora'e ijí tisaiporu pu'úmo hijara.

15

Jerusaremi Piunarame Vu'a 'Wavajina

1 'E'eme ea 'aho'a Jutia rene aneja vene vwehwaha kajihi najahe ijá 'iava
Ja Mosisi oni tamani ja'ina'e sisa 'uhu'avajina vo ja pamaranihuna 'iavara.
2 Poru'o Panapasi'o pu pu'úmo na'ia mapoka ni'ima'ura'e ninakaravume
'ee ea ka'ene Godi nimaa roji'inijipo Poru ho Panapasi ho 'ee ea 'aho'a
ka'ene nimaa roji'inijihi pu'úmo iji pijihume Jerusaremi apasoru 'ee ea
eruta 'aho'a ka'ene hijajihipuni nini ike 'wama amairi'irono va'ara.
3 'Ejume ijí sosia kajara irechamiume pu va'e Ponisia 'ee Sameria ijino
usevara. Pu ichá'ina'e Godi Jenitaru vejume Godoni ea rejaji nirisajihe
'waravume Godoni ehija henareja teamanamana.
4 'Ejume pu va'e Jerusaremi usevume sosia 'ee apasorua 'ee erutapo pu
'ajorame aheravara. 'Ejume pu Godira pu pu'úmo uneunecha raka ka'ene
vejajaho pu 'waravara.
5 'Ejume Parasia 'aho'a ka'ene nimaa roji'inijipo 'urine arini nami'i kaivo
ijá 'iava Ja pu sisa 'uhuahe 'ee 'warave pu Mosisi oni tamana ve'avara
'iavara.
6 'E'ikaivo apasoru eruta ijipo vu'a kaji 'wama he'irono roe ahuvara.
7 Pu natohwa 'wame nakara'eme Pitara 'urine arini nami'i kaivo ijá 'iama
Vwehu nunakije ja nihejara. Nitama Godira joni vaji na iji pijihume nuni
irijino Jenitaru Godoni vu'a maa maiu'ina najahume pu hene nimaa rojara.
8 Godira eaka mapoki jihipuni oja vajijaho nihena ki paranarena pua'e
najaharena Huni 'Avena nú múhaja'ina'e pu mihana.
9 Hu kúmujaho núa 'ee pua ani'ina kaivo nimaa roijara puni oja vaji sisea
soma amairiahana.
10 'Enakaivo ja rakijihuna'e Godi venakame 'ee tisaiporua ahija miho?
'Ene emahu nuna 'ee núa areri paapehunijaho miho?
11 'Enakaivo Jesu ka'ene Natohwi jihuni maiji vwihanújara rejume nú
maranúa ja'ina'e pu 'u'o 'unama nikwisu'ina kajino vejume maraniana.
12 Eaka mapoka ka'ene ijí hija kajija pu masuani varirareasaha Pana-
pasi'o Poru'o Godira raka ka'ene pu pu'úmo Jenitaru puni aacha 'ee ea areri
pavehuna ka'ene vejaji 'waravume hejara.
13 Pu vu'a 'waravume paarejume Jemisira 'urine namine eha vene ijá
'iama Vwehu nunakije ike heha! 'iamana.
14 Saimani ja ni'waravume ja nihejara. Godiho Jenitaru puni vaji ea 'aho'a
Huni ihijihuna'e iji pijihe 'ekana.
15 'Ejukame ike ira ikara poropetia puni iriji'i nimaa'e renu 'waravara.
16 Ike uneunecha kihipuni túna'i Na kú'o 'unama roareje Teviti oni harai
ara ka'ene auma tirausahe paranajaho kú'o vene amairihuna.
17 Ija'ina vejakame ea 'aho'aka mapokijija Natohwijaho sahuna. 'Ene
Jenitaru ka'ene Nuni ihijara 'umenajija 'u'o sarihuna.
18 Nitama Natohwijara ike vu'akaho 'waramana'omo Hu iviamai ija'ina
kú'o 'waramu 'iamana.
19 'Enajihuna'e na vwihajujaho Jenitaru puni vaji Godoni ta'arohe roujija
nú ahija pamihuna.
20 'Enakaivo roe nú puni pasia vene 'warave godi ira'ata puni 'irumaka
vaji'avajaho paine 'ee 'uasa pavene hanuha 'aa rukina pai'avara.

21 'Enajihuna'e na'ia mapoka'e Sapati veijino Mosisi rone Sinakoku vaji tahujaho ja nihejura 'iamana.

Asura Jenitaru Nimaa Roji'ina Puna'e Venajina

22 'E'eme apasorua 'ee eruta 'ee sosia maho'o hejume nimaa'e rejume pu ea puni vaja kajino Panapasi'o Porui pu'úmo Enitioki va'avarono Jutasi ka'ene Pasapasi'o Sairasi'o nimaa roji'ina puni vaja kajino ea uranii'ina'omo ijí ija pijihara.
23 Pu pasikaho apena va'ara.
Apasorua 'ee vwehu nuna ka'ene eruta ijipo vwehu nuna ka'ene Enitioki 'ee Siria 'ee Sirisia Jenitarua ka'ene hijujihi 'ajorame Esu'ua 'iavu.
24 Nú nihi'eju'e núni vajakino ea 'ahopu nú pa'wara'eju'e vu'ajime ira ani 'waravu'e ja iviamaa joni vwiha puruva retiu.
25 'Enajihuna'e nú ahuma hine 'wama amairiu'e mamaa reju'e ea iji pijihe irechamiu'e Panapasi'o Porui pu'úmo joni vu'u.
26 Ea ikija puni hia núni Natohwa ka'ene Jesu Keriso oni ihijihuna'e hami pahijura.
27 Nú ijihuna'e Jutasi'o Sairasi'o irechamiume joni vu'ura'omo ijipo pura puni irijino vu'a nikwinu'ina kajaho 'warahuna.
28 Nú Godoni 'Avenijihi pu'úmo vwihajujaho nú unenu'u pina ahisina joni haha 'aha paranavu. 'Enakúne ja ikeru ve'avara.
29 Ja godi ira'ata puni 'iruma ka'ene vajihujaho paine 'ee 'aa paine 'ee hanuha ka'ene 'aa rukina paine 'ee 'uasa pave'avara. Ija'ina ve'avajaho ja mavarasa'ina vena avahuna. Esu'ua 'iavara.
30 Pu ea kajija irechamiume kami Enitioki va'ara. 'Enareja pu sosia 'ivume roa ahuvume pasia kajaho mihara.
31 'Ejumakame pasia 'aha kajino vu'a ka'ene ni'ajihe 'waravaji taha kamareja pu niho'o teamanama parajara.
32 Jutasi'o Sairasi'o poropetia'omo pu no'o vu'a 'aho'a ijá kajihipuni nimaa rojujara kisina'e re'amarono ni'ajihe 'waravara.
33 'Enareja pu no'o ijino 'aha josu hinareja iji'a vwehwapo irechamiume 'uname ea ka'ene pu irechamiume roajihipuni va'i vejumakivi'i pu 'ajoravume pu no'o va'iro vejara vo
34 Sairasiho hu ura ijino hi'iro 'ahaume hinana.
35 'Enakaivo Poru'o Panapasi'o ijino Enitioki na'ia 'aho'a hine ea 'aho pu'úmo hine Natohwi jihuni vu'a najahe 'waravara.

Poru'o Panapasi'o Ranaramareja Va'ajina

36 'Ena'omo na'ia pini Poru Panapasi ijá 'wama Roe va'e araka mapokakino Natohwi jihuni ira ka'ene nú no'o najahajija vwehu núna ichá'ina veji'i hijukúne kiva 'wamana.
37 'Ejume Panapasira ura renajaho Joni ka'ene Makana 'wavujara pu pu'úmo vahuna'e ura renana.
38 'Enakaivo Porura vwihanajaho mai'o areria parenana. Ijihuni maijaho hu na'i pini pu pu'úmo va'u va'o va'e Pamipiria rene ranamúe 'unama ro'i kaivo hu pu pu'úmo kaukara pavena va'ana.
39 'Ejumakame pu panimaa vetiarame rana'arame Panapasira Makaho aheme sisima ajime Saiparasi va'ana.
40 'Ejume vwehwapo 'urine Natohwi jihuni maiji vwihaniuni vajijino irechamiume Porura Sairasi aheme va'ana.
41 'Ejume hu va'e Siria 'e'une 'ee va'e Sirisia va'ana. 'Ene sosia ka'ene ijino hijujija ata kisi nami'avarono vu'a ni'ajihe 'waramana.

16

Timotira Poruˈo Sairasi Puˈúmo Vaˈajina

1 ˈEnarena hu Tepi ˈee Risitara ˈuˈo roana. ˈEˈeme tisaiporua pina ijí hinuna. Huni ihijaho Timotina. Huni ohijaho Jua ˈee hu nimaa rojiˈina kaivo huni omijaho Kuriki.
2 Ea kaˈene nimaa rojiˈinaka Risitara hine Aikoniami hijujija Timoti taˈarohareˈe hu ea maa ˈwavura.
3 ˈEjumakame Jua mapoka kaˈene ijino hijujipo hejajaho huni omijaho Kuriki orijihunaˈe Poruho ura Timotira hu huˈúmo vaˈamarono hu apene sisa ˈuhuahara.
4 ˈEˈeme pu vaˈe arara kajino vaiˈi raka kaˈene Jerusaremi apasorua ˈee emakinijipo ˈwarahunaka ˈwama amairiajaho veˈavarono ˈwarama apena ojara.
5 ˈEjume hu sosia niˈajihume puni nimairoa kisina reˈeme veku veku ea roe ahumahiˈi namana.

Turoasi Vaji Porura Masatonia Ora Visoni Kamajina

6 ˈEnareja pu Esia vuˈa paˈwaraˈavarono Godoni ˈAveni rarejume pu vaˈe Pirijia useme ˈee Karesia usevara.
7 ˈEjume pu vaˈe Maisia vaˈareja pu ura Pitinia vaˈi ˈahiana kaivo Jesuni ˈAveni tanuˈurihana.
8 ˈEjume Maisia asime pu kami Turoasi roara.
9 ˈEnarena ijino naˈi Poruho visoni kavume ea pina Mesatonia ori arini namijiˈi ijá ˈwama A Mesatonia roe nú niˈajúha ˈwamana.
10 Poruho visoni kajaho kavume paˈareˈeme niˈaha kwino ˈurine ˈunama kaˈene Mesatonia vahuniji samana. ˈEnaˈomo Godi ura nú vaˈe Huni vuˈa maa maiuˈina ea kaˈene Mesatonia hijuji najahuna ura rejuˈe nú ˈumenuu.

Piripai Vaji Ritiara Godoni Ea Renajina

11 ˈEnaˈomo nú vaˈe sisima ˈahi ajime Turoasi rena arira vaˈe Samataresi usevaraˈomo ijihuni súˈu kajino vaˈe Niaparisi usevara.
12 ˈEjaraˈomo ijí rena vaˈe Piripai usevara. Ijaho Mesatonia opuni kwaa niˈinaˈomo nitama Romuupo ˈajoharaˈomo nú ijino naˈia makacharo hijara.
13 Sapati veijino nú ari vwicha asima tohurori vwihajajaho siporua ˈohuni tinia namu roˈikaˈi vaˈara. ˈEne nú vaˈe asuma hine napara kaˈene ijino ahuvajihi vuˈa ˈwaravara.
14 ˈEnakaivo napara pina huni iha Ritiane ˈee hu Taiataira ora kaivo hu ateha aviˈina vene ea ˈahoˈa ˈimenauna ˈee Godi oja mahiˈinaˈomo Natohwijara huni oja jaraume Porura ˈwaramajaho hene venana.
15 Hua ˈee huni kachiˈina toi samaume ˈurinareja ijá ˈiama Ja na kive na Natohwi jihuni ea nimaaˈe kiˈavajaho roe nuni sei hiha ˈiamana. Nú huni sei vaˈe hiˈavarono hu nihoˈo ˈejahúana.

Piripai Tipura Ari Tipurea ˈAjohiˈini Godoni Ea Renajina

16 Naˈi pini nú vaˈe siporua ˈojuri ruhijino vaˈiro vaˈi kavume napara pina ea pipuni pweaˈomo hu piunúmana. Ijí napara kajaho ˈavena sisea ajiviˈinaˈomo ijí ˈavena sisea kajara hu vejuˈe hu vuˈa kaˈene maiˈo rehunijija ˈwarame ˈee huni natohwijihuni monia mapokaˈe venahuna.
17 Ike napara kajara nú Poruˈi puˈúmo ˈararihua roiˈi ajira ijá ˈumena Ike ea kijahija Godia kaˈene Ichuto Maijihuni pwehija pu nú Godira niˈajihuni ˈunamiji najuhu ˈumenana.

18 Hu naˈia mapoka ijaiharu vejume Poru hene sevume hu taˈarohe ˈavena
sisea kajaho ijá ˈwama Na Jesu Keriso oni ihi ˈurahiˈi ˈwaravukúne ro ˈeˈuna
ˈwamana. ˈEjume nijakaru roe ˈeˈunana.
19 Vea kaˈene huni mamaˈinijipo kavume pura moniaˈe kúˈo ˈekahuni
ˈunama paˈarejumakame pu PoruˈoSairasiˈo iji ˈunirame irisamie maketia
vejuri tinijino vaˈe emakipo hijari unaˈijino irechamiara.
20 ˈEnareja pu ˈeka vaˈe ˈotua hejiˈina mamaˈini jihipuni vaˈe ijá ˈiava Ike
Juakipo núni ara ikaho vejuˈe nihoˈo puruva rene namu.
21 Pu noˈo tamana kaˈene nú Romu ora pavejuji nú veˈavarono pu roa
ˈwaruvara ˈiavara.
22 ˈEjukame ea mapoka kaˈene ijí ahuma hija kajija pu ˈuˈo nama-
hara. ˈEjuˈukame ˈotua hijiˈina ea mamaˈina kajipo ˈurine ateha jahenahe
isokuniˈi ˈwaravume hisi apene hijihara.
23 ˈEnareja pu hijihareja ijiˈa pu tipurai irechamiareja ea kaˈene tipura
ˈajohiˈinijara hami ˈaiha venahuna ˈwaravara.
24 Hu ijí hinarena hu pu noˈo irechamiume tipura ara kaˈene vamaa
kahino hijara. ˈEjumakiviˈi hu ˈeke puni mumora kamorame irechamiume
hijara.
25 ˈEjaraˈomo naˈia rimai PoruˈoSairasiˈo hine siporua ˈone ˈee javaa vene
Godi taˈarohiˈi hiˈeme tipura ea ˈahoˈijaho hine hejiˈi hijara.
26 ˈEˈeme niˈaha kwino mwe varivura niˈimaˈuri roarena ijí tipura ara
kajaho nihoˈo erapo ˈunamapene ˈusivuja reˈeme vwichaka mapoka kajaho
niˈaha kwino tirausahe ˈee senia kaˈene mumora ˈahi kamoravajaho niˈaha
kwino rausahe arihara.
27 ˈEˈeme ea kaˈene ijí tipura ara kaji ˈajohiˈinijaho ˈuriji ˈi kamajaho
vwicha mapokijaho tiraˈusunaha navuma kimarena hu vwihanajaho eaka
mapoka kaˈene tipura ea kajija ni useme juhaha vaˈara ronarena hu ˈurine
huni soˈwa taˈarohe apene oriˈini pijaˈaraˈi venana.
28 ˈEnakaivo Porura ajira ijá ˈumena A orono paˈanaaraˈamana. Nú ikeho
hijukúnina ˈumenana.
29 ˈEjume tipura ara ˈajohiˈina kajara ajira ijá ˈumena Ira ape roa
ˈumejume ape roumakiviˈi ninuma vaji vaˈe hu jume simaviˈi ˈona apene
arihe PoruˈoSairasiˈo puni nini namana.
30 ˈEnarena hu pu noˈo aherame vaˈe maˈahi ˈeˈune ijá ˈiama Eakije! Na
icháˈina veje Godi na niˈajihe maraniama ˈiamana.
31 ˈEjume pu hu ijá ˈwava Jesu kaˈene Natohwiji nimaa rojakamaˈe aaˈe
oni kachiˈina ˈuˈo niˈajihe maraniama ˈwavara.
32 ˈEnareja pu Natohu ijihuni vuˈa hua ˈee ea ˈahoˈa kaˈene huni sei hijajija
najahara.
33 ˈEjumakame ijí naˈia rira kajino hu pu noˈo aherama vaˈe puni túpa
ˈaha ˈai sama nama kajaho somahana. ˈEjume pu niˈaha kwinu hua ˈee
huni kachiˈina kajihi puˈúmo ˈunirame toi samaara.
34 ˈEjume hu pu noˈo aherame huni sei vaˈe ˈiruma vajihume pu ijara.
ˈEjume hu ˈee huni kachiˈina puˈúmo Godi nimaa rojajihunaˈe pu niˈimaˈura
teamanavara.
35 ˈEˈeme vea nituvume súˈo ea kaˈene ˈotua hejiˈina ˈajohaujipo hirisima
irechamiume pu roe ijá ˈiava Ike eakija irechamie vaˈa ˈiavara.
36 ˈEjume ea kaˈene tipura ara ˈajohiˈinijara vuˈa kajaho hene roe Poru
ˈwaramarena ijá ˈwama Ea kaˈene ˈotua hejiˈina ˈajohujipo nú ja irechamie
vaˈavarono ˈwaruvara. ˈEnakúne ike tipura arakaho areˈi kaivo ˈurine
vaˈaha. ˈEjakame joni oja masuani naˈavara ˈiamana.

37 'Enakaivo Poru pu ijá 'iama Nú Romu ora kaivo pu nú unenu'u pina sisei veje 'otu vetúhuna pana. Pu majikari nú 'anúara. Eaka mapoki jihipuni nia 'ahi. 'Enareja pu 'ekua roe tipurai samuara. 'Ena'omo iviamaa pu nesi 'wamonu va'o nú irechamú'irono avajo? Niho'o areri parenu. Pu opuipo roe nú aheruma va'e ma'ahi irechamúhuna 'iamana.
38 'Ejume hirisima kajipo vu'a kajaho roe ea ka'ene 'otua heji'ina puni 'ajoha'inijihi 'waravara. Pu ijá 'iava Pu Romu ora 'iavume hejajaho pu niho'o tea junavara.
39 'Ejume pu temukavume va'e 'ajorame nirisamu va'ume irechamiume pu ma'ahi va'ara. 'Ejume pu ijá 'iava Nijinakúne va'ajiha 'iavara.
40 'Ejume pu tipura rene usema Ritia oni sei va'ara. 'Eji'i kivume ea ka'ene nimaa roji'inijija ijino hijuma kimareja pu vu'a ni'ajihe 'waramareja iji'a va'ara.

17

Tesaronaika Vaji Hijajina

1 'Enareja pu va'e Emipiporisi asima va'e Aparonia asima va'e Tesaronaikai Jua puni Sinakoku naminuna'omo ijí usevara.
2 'Ejume Poru oni tamana'omo hu puni va'e Sapati no'opisu pu pu'úmo Godoni ira vaji tahe pira'aravara.
3 'Enarena hu pu Godoni vu'ijihuni maiji najaharena hu ijá 'iama Godira vejume Keriso kajaho sise'i 'ahaume kwamarena kú'o 'urinana. 'Enarena ike Jesu ka'ene na ja 'waravu kajaho Kerisona 'iamana.
4 Pu ea 'aho'a nimaa ronareja Poru'o Sairasi puna'i rejara 'ee Kuriki mapoka ka'ene Godi juhavi'ina 'ee napara uranii'ina ka'ene ijí hijujija pununa'i rejara.
5 'Enakaivo Jua pu niho'o senavumakame pu maketi ea sisea aherame ahuma hina ara vaja kajaho karokaha vejara. 'Ene Jesani oni sei pu sarame aherame emaapuni va'irono roara.
6 'Enakaivo pu papiunimareja pu Jesaniho 'ee ea 'aho'a ka'ene nimaa roji'inijija pu irisama va'e ara kajihuni ea mama'ina puni nini va'ara. 'Enareja pu ijá 'umeja Ea ka'ene mwe'akake 'unama apene ta'arohujija 'u'o iki roara.
7 Jesanira Sisa oni varapa 'enare'e ea ikija aherame ijá 'úvu Kinia pina Jesuna 'úvu 'umejara.
8 'Ejumakame eaka mapoka ka'ene ara kajino hijura 'ee ara kajihuni ea mama'ina ijí henareja pu niho'o 'urimaravume ani renana.
9 'Enareja pu Jesaniho 'ee ea 'aho'a kajihi puni moni 'eka'i kaivo pu irechamiume va'ara.

Peria Vaji Hijajina

10 'Enareja ijihuni na'i kajino ea ka'ene nimaa roji'inijipo Poru'o Sairasi'o irechamiume Peria va'ara. 'Enareja pu va'e usevajaho Jua puni Sinakoku va'ara.
11 'Ejume ea ka'ene ijí hijujaho puni vwiha mamaa vwihaji'ina'omo pura Tesaronaika ora asitahara. Ijihuni maijaho pu Godoni irijaho ura rena parani'eme apene 'ee na'ia mapoka tahe 'ee 'eka manura vene kivura.
12 'Enareja ea mapoka ijihuna'e nimaa rojume 'ee Kuriki napara 'ee parua 'aho'a ka'ene iha rukinijija 'u'o nimaa rojara.
13 'Ejumakame Jua ka'ene Tesaronaika hijujipo hejajaho Poruho Godoni vu'a Peria 'u'o najahuma henareja pu va'e eaka mapoka kajihipo varapa ve'avarono oja inaara.

14 'Ejumakame ni'aha kwino ea ka'ene nimaa roji'ina kajipo Poruho
ranavume soha rori va'ana. 'E'eme Sairasi'o Timoti'o ijino hijara.
15 'E'eme ea 'aho'a Poru ahema apene va'e Etenisi usevume hu ona vene
ijá 'iama Sairasi'o Timoti'o marako nuni ro'avara 'iavume pu va'ara.

Etenisi Vaji Huri'i Vu'a 'Waramajina

16 'E'ikaivo Poruho ijino Etenisi pua ajiha hinajaho huni oja niho'o areri
parenana. Ijihuni maijaho ijí ara kajaho godia ka'ene iji vejajipo niho'o ani
rena navara.
17 'Ejumakame hu va'e Sinakoku vaji va'e Jua 'ee Jenitarua ka'ene Godi
juhavi'inijihi pu'úmo pira'arame 'ee maketi vaji ea irahipo roe ijí hijujihi
pu'úmo pira'aravara.
18 Epikuriani ora 'ee Sitoika ora ka'ene hena kavi'inijipo Poru piuname
pu pu'úmo nakaravara. 'Ejume ea kajihuni ea 'aho'ijipo ijá 'wava Ike
eakaho iraka vene hina kasi'uamo 'wavara. 'Ejume ea 'ahopo ijá 'iava Nú
vwihajujaho hu ea 'ahopuni Godi rona 'waramu. Ijihuni maijaho Jesuni
vu'a 'ee Huni 'urinaji rone 'warumu 'wavara.
19 'Enareja pu Poruho ahema Eriopakasi puni roara. 'Enareja pu hu
apoma ijá 'wava A raka maiu'ina ka'ene najahujaho nú 'waruva heja?
20 Ijihuni maijaho a uneunecha ani'ina ka'ene 'waruvu'e nú hejujihi puni
maiji he'i 'ahúu 'wavura.
21 'Ejume pu ea mapoka ka'ene Etenisi hijujaho 'ee ea 'aho'a ka'ene ara
'aho'i rena roe ijino hijujija na'ia mapoka pu mahine vu'a maiu'ina hene
'ee 'wavi'i hijura.
22 'Ejume Poru 'urine Eriopakasi puni riri namiji'i ijá 'iama Etenisi orakije
na kivujaho ja 'unama jaa jaa akuma paraji'ina kivu.
23 Na iki joni ara vaji hina 'urahoji'i ja uneunecha mapoka ka'ene veju'e
unenu'u 'aho'a puna'i reji'inijaho na nikivu kaivo ruha pinaka ja asura
vejajaho Godi pina ka'ene nú pakavu jihuni ruha 'wavara'e kavuta. Ja Godi
kajaho pahejura kaivo ja oja mahu kaji na Hu rone 'waravu.
24 Godira mwe'a vene uneunecha mapoka ka'ene ijihuni toi navujaho
venana. Hu akúpa mwe'a ijihuni Natohwa'omo Temiporua ka'ene emaapo
iji vejujihi puni vaja pahinuna.
25 Emapo uneunecha ka'ene iji vejuji Huna'e venahuna pane 'ee unenu'u
pina Hua ura rehuna pana. Ijihuni maijaho Hura Huhusu hia 'ee uruhoa
'ee uneunecha maho'o vajihuna.
26 Hu ea mapoka ka'ene kwaaka mapokaki hijujija vejume ea kwinu huni
rena roara. 'Enarena Hu vejume ea mapoka kwaaka mapokakino va'ajime
hijara. Hu pura mwe'a iki hihuni vea raname kwaa ka'ene hina apena
ohunijaho mwe'a sisa 'uhua vajihana.
27 'Enajihuna'e Hu ea mapoka Huni rohunijara ura renu. 'Ene pu ura
renakame Godi sa'avajaho pu nimaa kahuna. Ijihuni maijaho Hu núni
romai hinuna.
28 Ijihuni maijaho Huni vajiji nú hine 'ee 'urahone 'ee hina apena va'u.
Areri joni ea 'aho'a ka'ene vu'a 'waravi'inijipo 'waramareja ijá 'úvare Nú
Huni amuhija 'úvara.
29 Nú nimaa Godoni amuhija'omo nú ija'ina pavwihahuna. Huni kara
ijaho areri korutia 'ee siruva 'ee muna ijino emaapo iji vejara parohuna.
30 'Ene Godi nitama kama'ahuni emaapo pahena pakavajaho pavwihanu
kaivo Hu 'waramajaho eaka mapokake mwe'a kakino hijujija maho'o sisea
aremamaa are'i kaivo ta'arohuna'e ura renu 'iamana.

31 Ijihuni maijaho Hura mweˈake ˈotua arimaa ea kaˈene iji pijaha jihuni
vaji vetihunijaho vea niranamana. Hu ijí ea mahoˈo najaharena Hu vejume
kwamajaho ˈurinana ˈiamana.
32 Pu heˈeme ijí kwama ˈurina kaji ˈwaravume hejajaho ea ˈahoˈa
ijasahume ˈee ea ˈahoˈa ijá ˈwava Nú kúˈo vuˈa ikaho heˈi ˈahúu ˈwavara.
33 ˈEjume Poruho puni vaja areˈikaˈi samai vaˈana.
34 Ea ˈahoˈa pu puˈúmo rene nimaa rojara. ˈEˈeme puni vaja kajino
Taionisiasi Eriopakite opuni ea ˈee napara pina huni iha Tamarisi ˈee ea
ˈahoˈa ˈuˈunaˈomo pu nimaa rojara.

18

Poru Koritia Vaji Hinajina

1 Ikihi puni túnaˈi hu Etenisi areme ˈurine Koriniti vaˈana.
2 ˈEnarena hu ijino Jua pina huni iha Akwiraho piunamana. Ea kajaho
Ponitasi nahejara. ˈEnaˈomo hu naparaha Pisiraˈi Itari rene roara. Ijihuni
maijaho Korotiasira Jua mahoˈo Romu areˈavarono ˈwaramana. ˈEnaˈomo
hu puni roana.
3 ˈEjume hu pura kaukara kaˈene vejujaˈinaˈe hu ˈuˈo venunaˈomo hu pu
puˈúmo ahuma hine kaukara vejara. Ijihuni maijaho pu harai ara vejiˈina.
4 ˈEnareˈe Sapati vea mapoka kajija hu vaˈe Sinakoku vaji Jua ˈee Kuriki
epo hununaˈi roˈavarono ˈwaramana.
5 ˈEˈeme Sairasiˈo Timotiˈi Mesatonia rene roara. Poruho naˈia mapoka
huni vea natohwa Godoni ira toi raname hine Jua najahe ijá ˈiama Jesuho
Kerisona ˈiamana.
6 ˈEjume Jua kajija pu huni ira pataarohe pu hine ira sisea ˈwaravara.
ˈEjume hu huni ateha túa tairevi ˈi ijá ˈiama Joni ˈaa ijaho joni húmata
ˈahinaˈomo na ahija paˈana. ˈEnaˈomo na iviasi rene Jenitaru puni vahuna
ˈiamana.
7 ˈEnarena hu ijaho areˈikaˈi vaˈe ea pina huni iha Taitasi Jasitasi kaˈene
Godi oja mahiˈini jihuni sei vaˈana. Huni seijaho Sinakoku romaina.
8 ˈEnakaivo ea pina huni iha Karisipasina hu Sinakoku ˈajohiˈinaˈomo
hu Natohwijaho nimaa ronana. ˈEjumakame huni kachiˈina noˈone ˈee
Korinitia ora mapoka hene nimaa rojara. Ijihunaˈe pu toi samaara.
9 ˈEˈeme naˈii Natohwijara Poru visoni vaji ijá ˈwama A nihoˈo pajuˈamana
kaivo siheria paveˈikaˈi ˈwaraˈamana.
10 Na a huˈúmunaˈomo ea pina nihoˈo a pasiseˈi ˈahahuna. Ijihuni maijaho
Nuni ea mapokaˈe ara ikino hiju ˈwamana.
11 ˈEjume Poruho juara kwinune masapa iropuˈa kwino ijí hine Godoni
vuˈa pu najahana.
12 ˈEnakaivo vea kaˈene Kario Akaia opuni ea Natohwa renajihuni vea
kajino Juapo ˈurine Porunaˈi sena vejara. Pu hu apena ˈotua asúki vaˈara.
13 ˈEnareja pu hu namahe ijá ˈwava Ike eakaho nuni tamana pataarohe
ea ˈwaravuˈe pu Godi aniˈina oja mahu ˈiavara.
14 ˈEjume Poruho maiˈo ˈwaraˈi veˈeme Kariora Jua ijá ˈiama Ikaho
unenuˈu pina sisea reˈipisa na joni ira hene vejuˈu.
15 ˈEnakaivo ja joni ira ˈee iha ˈee joni tamana ijihuna aporiˈavajaho na
paheˈejukúne vaˈe ojono kaha ˈiamana.
16 ˈEˈikaivo hu ˈotua asúka ˈararihiume pu usema vaˈara.
17 ˈEnareja Sositanisi Sinakoku kajihuni ea niˈinaˈomo pu ˈunama apena
ˈotua asúka unaˈi hijahara kaivo Karioho kima pataarorahana.

ˈUnama Enitioki Vaˈajina

18 'Ejume hu Poruho ijino 'aha jora'e hinarena ea ka'ene nimaa roji'inijihija irechami'i kaivo sisima ajime Pisiraho 'ee Akwirai pu'úmo Siriai va'ara. 'Ene Senikeria 'e'une huni húmata sapasa 'uhuana. Ijihuni maijaho hu varapa areme hinana.
19 'Enareja pu va'e Epasasi usemareja hu pu ijí irechami'i kaivo hu va'e Sinakoku vaji arume va'e pu pu'úmo hine 'wame pira'aravi'i hijara.
20 'Enareja pu hu ijí 'aha jora hi'amarono pu jarivara kaivo hu rarenana.
21 'Enarena hu pu irechamie ijá 'iama Godira kú'o na iki ro'urono ura re'amajaho na rohuna 'i'i kaivo hu Epasasi rene sisima 'ahi ajima va'ana.
22 'Ene va'e Sesaria 'e'une ajima va'e Keriso oni ea 'ajoramarena Enitioki va'ana.
23 'Enarena hu ijino na'ia 'aho'a hinarena hu iji'a va'e Karesia 'ee Pirijia opuni ara ara kajino va'ana. 'Enarena hu ea ka'ene nimaa roji'inijija ni'ajihe 'ata kisi nami'avarono 'waramana.

Aporasi Epasasi 'Ee Koritia Vaji Hinajina

24 Jua ea pina huni ihijaho Aparasina. Hu Arekisanituria nahejara 'ee vu'a arira 'waravi'ina'omo hu roe Epasasi hinana. 'Ene hu Godoni ira hena kavi'ina.
25 Hu Natohwi jihuni 'unama nahara'omo huni oja vaja venakaka re'eju'e hu Jesu rone 'warame 'ee arira najahuna kaivo hu Jonira ea toi samaajiru henuna.
26 'Ena'omo hu va'e Sinakoku vaji paju'ika'i najahuna. 'Ejume Akwira'o Pisira'o henareja hu ahema va'e Godoni 'unama huri kú'o hami nahara.
27 'Ejume hu Akea va'iro ura rejume ea nimaa roji'ina ka'ene ijino hijujipo ni'ajahe tisaiporuapo roe hu 'ajahe ahehuna'e vejara. Hu va'e ijí 'e'unarena ea ka'ene maiji vwihani'ina vaji nimaa rojajija ni'ima'ura'e ni'ajihana.
28 Hu ea mapoka kajihi puni una'i Jua ninama'e Godoni irijino najahi'i ijá 'iama Jesuho Kerisona 'iamana.

19

Poru Epasasi Vaji Hinajina

1 Aparasiho Koriniti hi'eme Poruho 'unama hurunami Epasasi roe ti-saiporua 'aho'a piunimana.
2 'Enarena pu ijá 'iama 'Ú veaka ja nimaa rojajaho ja Godoni 'Avena niapejare? 'iavume pu hu ijá 'wava Pana. Nú Godoni 'Avena ijino hinu ho pa'ajaho puruva renu 'wavara.
3 Hu ijá 'iama Ea irara toa samahajihunijino samahare? 'iamana. Pu ijá 'wava Jonira toa samahajihunijina 'wavara.
4 'Ejume Porura ijá 'iama Jonira ea samajaho emaapo puni sisea are'i kaivo ta'aro'avarono samai'i ijá 'iama Ea ka'ene nuni túna'i rouji nimaa ro'avara 'iamana. Ijaho Jesuna 'iamana.
5 'Ejume pu ijí henareja Jesu ka'ene Natohwi jihuni iha 'ahi toi samaara.
6 'Ejume Porura huni ija puni húmata 'ahi irecha'eme Godoni 'Avena ariha roe pu samahume ira ani ani 'wame 'ee túna'i raka ka'ene rehunijaho 'waravara. 'Ejume pu Godoni vu'a ea 'aho'a 'waravara.
7 Pu ea ka'ene ija'ina vejajaho ea iropu ropu no'o avajara.
8 'E'eme hu va'e Sinakoku vaji Godoni vu'a hine paju'ika'i naja'eme masapa no'opisu pa'arenana. Hu venae pu Godoni ariji nimaa ro'avarono hu pu pu'úmo hine pira'aramana.
9 'Enakaivo ea 'aho'a kirasaha parane 'ee vu'a pahene 'ee ira sisea 'Unama kaji rone ea mapoka puni una'i 'waravumakame Poruho pu

irechamiˈikaˈi tisaiporua aherame vaˈe Tiranasi oni sikuru ari najahe ˈee piraˈaraviˈi hijara.
10 ˈEjumakame juara noˈo vaja kajino Jua ˈee Kuriki ora kaˈene Esia vaji hijujija Natohwi jihuni vuˈa hejara.

Emapo Areri Pavejujipo Epasasi Rejajina

11 ˈEjume Poruho Godira harura mahume hu uneunecha mapokaˈe ani ani ea areri pavehuna venana.
12 ˈEnareˈe pu hununaˈi akisia ˈee ateha hasa ijino ea kaˈene atama ˈuniraviˈinaˈe ˈee ˈavena sisea ˈajimaˈina vajihuˈe atama sonahiuˈe ˈee ˈavena sisea ariha vaˈura.
13 ˈEjuˈukame Jua ˈahoˈa kaˈene kwaaka mapoka kajino ˈurahojiˈi ea marirama apena ojujipo Jesu kaˈene Natohwi jihuni ihi ˈurahiˈi ea kaˈene ˈavena sisei ajimahiˈinijihi siomahe ijá ˈiava Jesu kaˈene Porura najahu jihuni ihi ˈurahiˈi ˈwaravukúne useha ˈiavara.
14 Ijaho Jua puni pirisitia niˈinijaho Sivanaˈomo harihwaha ea iropu noˈo ijipo ijaˈina vejara.
15 ˈEnakaivo ˈavena sisea kajara eha vene ea kajihi ijá ˈiava Nú Jesuho nihene kame ˈee Poruho nihene kavura kaivo ja irahipune? ˈiavara.
16 ˈEjume ea kaˈene ˈavena sisei ajiviˈina kajara ohurikune puni haha ˈahi ajime rarene ˈanie haha puachamie ˈee ateha isokuniume maisu sea kajaho areme juhaha samai vaˈara.
17 ˈEjumakame ea kaˈene Jua ˈee Kuriki ora kaˈene Epasasi hijajipo ijí vuˈa kaji henareja pu tea junavara. ˈEjumakame pu Jesu kaˈene Natohwijaho taˈarohara.
18 ˈEjumakame ea kaˈene nimaa rojiˈinijipo puni roajime pu raka kaˈene sisea vejuji samai nahama ˈwaravu.
19 ˈEˈeme ea mapoka kaˈene atama rukina ˈee ˈúsia vejiˈinijihipo pu puni puka kaˈene ˈúsia icháˈina vejujija mapoka niˈaha kwinu ˈeke eaka mapoki jihipuni unaˈi veni jaara. Uneunecha ikija monia mapoka mapoka (50,000 kina) ˈimejara.
20 ˈEjume Natohwi jihuni vuˈa emarene ˈee rausahe ˈee kisinaˈe renana.

Epasasi Vaji ˈUraˈaravajina

21 ˈEˈeme ijihuni túnaˈijino Poruho hina oja vaji vwihana ijá rona Na vaˈe Mesatonia ˈeˈune vaˈe Akea ˈeˈune vaˈe Jerusaremi vahuna. ˈEnareje ijihuni túnaˈi na vaˈe Romu ˈuˈo kahuna ronana.
22 ˈEnarena hu Timotiˈo Irasitasiˈo hu niˈajahiˈinaˈomo nimarako irechamiume Mesatonia vaˈara. ˈEˈeme hu ijino Esia vea maˈuako hinana.
23 ˈEˈeme ijihuni vea kajino ea ˈahoˈa Epasasi hijujija Natohwi jihuni ˈunama senavumakame pu hine nihoˈo niˈimaˈura ˈuraara.
24 ˈEˈeme ea pina huni iha Timiturisi ˈwavuraˈomo ijaho siriva ˈi ˈwavuji uneunecha venunaˈomo huni kaukara siriva kajino godia naparaˈe Aritimisi ˈwavuji vesamuna. ˈEjuˈe ea mapokaˈe kaukara kajaho vejura.
25 ˈEnarena hu ea kaˈene kaukara nikwinuˈina hura venu kajaˈina vejiˈinijihija ˈumenaume ahuma roume hu ijá ˈiama Ehu nune ja niheju. Nú ike kaukara iki venareˈe nú hami mamaa hijura.
26 Ja nikama hejujaˈinaˈe Epasasieru pana kaivo Esia mahoˈo ike Poru ikara venauˈe ea mapoka ijá ˈwavo godia kaˈene iji vejujija godia pana ˈúvu.
27 Ike núni kaukara ikara paˈarene ˈee varapi rehuneru pana kaivo napara godia iraˈata natohwa kaˈene Aritimisi oni Temiporua maa paˈana reje ˈee Esia ˈee mweˈa ikino hua oja mahe ˈee huni pinanaka mamaijaho nihoˈo paˈarena vaˈu ˈiamana.

28 Vea ka'ene pu ijí hejajaho niho'o ajinama parajume ira ajira ijá 'umeja
Aritimisiho Epasasi opuni ni'ina 'umejara.
29 'Enareja pu ea mapoka ka'ene ara kaji'ura kajija pu urimaravume ani
rejumakavi'i Keasi'o Arisitakasi'o irisame 'eka va'e 'otua vejuri sei va'ara.
Pu no'o Mesatonia ora kaivo pu Poru oni napuhija'omo hu 'ajahe ojura.
30 'Ena'omo Poruho hu ura eaka mapoka kajihipuni vaji va'i 'ahaana
kaivo ea ka'ene nimaa roji'inijipo tanu'urahara.
31 'Ejume Esia ora mama'ina 'aho'a ka'ene huni napuhijijipo hura hara
tanu'urahe nu'úha vaja pava'e aru'amarono 'waravara.
32 Ea mapoka ka'ene ijí hija kajija puni vwiha ijaho puruva rene ani
ani vwihajara. Ea 'aho'a vu'a kwino vwihajume ea 'aho'a pu vu'a 'aho'a
'umejara kaivo pura roe ahuma hija kajihuni maijaho pahejara.
33 'Enareja Juaka mapoka kajipo Arekisanitaho tairia apena va'e raname
'ejahaume hu va'arena pu ni'aji'irono ija ahasirime ruramana.
34 'Enakaivo eaka mapokijipo kama hejajaho hu Jua ora hejara. 'Enareja
pu vea muka no'ohe'i ea mapoka 'urina pakame ajira ijá 'umeja Aritimisiho
Epasasi opuni ni'ina'e 'umeji'i navara.
35 'E'eme Epasasi opuni ara huni karaka ijara ea mapoka ruramarena ijá
'iama Epasasi orakije! Ja ea irara Aritimisi ka'ene ni'ini jihuni Temiporua
'ee emaa sa'ina ka'ene kahi akúpa 'ahi rene 'onaji'i Epasasi opo 'ajohaujaho
pahejure?
36 'Ena'omo ea pina nú ike pavejura 'iahuna areria panakúne
pavwiha'ika'i masuani hine 'ohura paapeha.
37 Ja ea ka'ene aherama roakija pu unenu'u pina joni Temiporua vaja
kajaho nesi paapejara 'ee pu ira sisea pina muni napara godia kehuna'a
pa'waravara.
38 'Enakaivo ike 'otua vejuri ruhakaho vwicha tatiranavu'e ea ka'ene
'otua veji'inijaho ijí hinuna'omo Timitiriasiho 'ee pwehwa pu'úmo ea
irahija'e 'otua vetihuna re'avajaho roe 'otua vetia.
39 'Enakúne joni vu'a 'aho'a na'avajaho kanisoruapo vea ka'ene pu
ahuma hi'avaji 'wama amairihuna.
40 Nú iki hine ani ani vejujihuni maa panamuna'omo kamati mai'o 'otua
ni'ima'ura nú vetúhuna. 'Eje nisi ike nú roe ahuvukaho maa pa'ana'e
rehuna 'iamana. Noinnisi ike nú roe ahuvukaho maa pa'ana'e rehuna
'iamana.
41 'Ejume hu ijá 'wara'i kaivo ea ka'ene ahuma hija kajija irechamiume
va'ara.

20

Masatonia 'Ee Akaia Va'ajina

1 Ea kajipo irano'a ka'ene apejajaho pa'are'eme Porura tisaiporu
'waravume nianaa roume pu vu'a ni'ajihe 'waramarena irechami'ika'i hu
Mesatoniai va'ana.
2 'Enarena hu ijí ara ara kajino ea ka'ene nimaa roji'ina ka'ene hinapene
oju kajihi vu'a ni'ajihe 'warame roe Kurisi 'e'unana.
3 'Enarena hu ijino masapa no'opisu hinarena hu 'urine sisima 'ahi Siria
va'i ve'eme Juapo hu 'anae kwahuna 'wavuma henarena hu areme 'uname
Mesatonia 'unami vahuna vwihanana.
4 Ea 'aho'a Sopata ho Peria ora ka'ene Pairusi oni harihijaho 'ee Arisi-
takasi ho 'ee Sekunitasi'o Tesaronaika ora 'ee Keasi ho Tepi ora 'ee Timoti
ho Tichikasi ho Turopimasi ho ijano Esia ora'omo pu pu'úmo va'ara.
5 'E'eme ikeja pu urasaha va'e Turoasi 'ajúha hijara.

6 Puretia kaˈene isitia paˈajihuni vea paˈarejumakaviˈi nú sisima ˈahi ajime Piripai rena vaˈeme naˈia iropu paraˈeme pu Turoasi hiˈeme nú ro ijí usevara. ˈEnareja nú ijí hiˈeme hura kwino paˈarenana.

Porura Túchamaa Turoasi Vaˈajina

7 Hura Natohwijino nú ahuma hine puretia tuachama iˈi veˈeme Poruho hu niari vahuni jihunaˈe huni vuˈa ˈaha joraˈe ˈwarama apene vaˈe naˈia rimai aremana.
8 ˈEˈeme ijí huri núra hija kajaho naheha mapokaˈe navara.
9 ˈEˈeme Poruho hine vuˈa ˈwaramapene vaˈeme ea pina huni iha Utikasiho ichutoi ˈwitu ˈahi hina vuˈa henanaˈomo nihoˈo nii nama para-jume ijino nisunama namu vaˈume ˈona apena arihe kamino mweˈi ˈahi ninamana. ˈEjume pu hu ˈunama apene ˈuriji ˈi kavajaho nikwamamaa kavara.
10 ˈEjume Porura ariha vaˈe raurahe namiˈikaˈi apene tahurine ˈuriji ˈi ijá ˈiama Hu maiˈo hinukúne ja pajume ˈee pavwihaha ˈiamana.
11 ˈEnarena Poru kahi icha toi ajima vaˈe puretia tuchama ine vuˈa ˈwaviˈi hiˈeme vea aharajume vaˈara.
12 ˈEˈeme pu paruisea kajaho maiˈo hijumakame pu niˈimaˈuraˈe oja sonahiana.

Turoasi Rena Mairitasi Vaˈajina

13 Poruho mumori vuhunaˈe vwihana jihunaˈe nú sisima ˈahi urasahe ajima vaˈa kami Esosi ˈajaˈeje hu ijino ajivakame vahunaˈe amairiaramana.
14 Esosi roe piunúvume nú hu aheme sisima ˈahi ajime pu puˈúmo Mitarini roara.
15 ˈEnaˈomo ijihuni súˈuhijino nú vaˈe Kaiasi karaˈi naˈeme ropunaˈi usevaraˈomo ijihuni súˈuhijino nú Semasi usevaraˈomo ijihuni súˈuhijino kúˈo vaˈe Mairitasi vaˈara.
16 Porura Esiai hihuna ura parejume hu Epasasi asima roana. Ijihuni maijaho hu marako Jerusaremi ˈeˈuˈeje Penitikositi vea rehunaˈe ura renana.

Porura Epasasi Eruta Túchamaa ˈAjorama ˈWaramajina

17 ˈEnakaivo nú Mairitasi hiˈeme Poruho ˈona ranavume vaˈe Epasasi sosi huni eruta puni ˈona vene roˈavarono ˈwaramana.
18 ˈEjume pu roume hu pu ijá ˈiama Vea kaˈene na Esia roujino ja na kivara. Na ichá ˈina hine na ichá ˈina ˈurahone ˈee ichá ˈina vejujaho ja nikivara.
19 Ja niheju. Juaka mapokijipo na siseˈi ˈahiujaho na pavwihajura kaivo na Masuani ajuarana nituajiˈi Natohwi jihuni kaukara vejura.
20 Ja niheju. Na nihoˈo vuˈa kajaho paranaˈoˈujuta kaivo maiji najaha apena vaˈu. Na uneunecha mapoka kaˈene ja niˈajihunijaho ˈwaramareˈe na samaumai ˈee sea seakino najaha apena ojuta.
21 Naˈia mapoka vuˈaka rona ˈwaravujaho nikwinuˈinake Jua ˈee Kuriki puni sisea aremamaa areˈi kaivo taˈarohe Godoni roe ˈee núni Natohwa Jesu Keriso nimaa roha ˈiavura.
22 ˈEnaˈomo heha! Na iviamaa nuni oja ahisinaˈe reˈejuˈe Godoni ˈAveni na apeniuˈe Jerusaremi vaˈu. ˈEnakaivo ijino iraki renihunijaho na pahena pakavu.
23 ˈEnakaivo ara ara ikino na vaˈujaho Godoni ˈAveni ˈwarimareˈe ijá ˈwimuna A tipurai hihuna ˈee ahisina apehuna ajaha navu ˈwimuna.
24 ˈEnakaivo na nuni hiijaho natohwa pakavura kaivo Godira maiji vwihanúani vuˈa mamaa kaˈene ea najaˈurono Natohwa Jesura mihaji na ve parahuniji kavu.

25 Heha! Na niheju. Ea kaˈene na huˈúmo ˈurahe oˈejuˈe na Godoni ariji najahujaho ja nuni varira kúˈo pakihuna.
26 ˈEnakaivo ea mapoka kehi puni ˈaijaho nuni ija ˈaha panamu.
27 Na nihoˈo Godoni ura ijí ˈwaraˈirono vejujaho na pajuvuta kaivo na ˈwaravuta.
28 ˈEnakúne hami ojono ˈajoarame ˈee ea kaˈene jara ˈajohaˈavarono Godoni ˈAveni ja ˈajohaiˈinaˈe irechamie ˈee Godoni sosia kaˈene Hura Huni ˈaijino ˈimenajaho ˈajohaˈavara.
29 Na niheju. Na vaˈeje nuni túnaˈi ˈuaneapo joni vaja iki roareje ja rurahareje nihoˈo pina paranahuna.
30 ˈEje joni ehija ˈahoˈakipo ˈurine ira ani ani ˈwarame tisaiporua aherame puni túnaˈi vahuna.
31 ˈEnajihunaˈe ˈaiha vejiˈi vwihaˈavara. Juara noˈopiso vajijino naˈi veiriˈa nituijiˈi ihajinaname ea kwinu kwino nimaiji najahe ˈwaravuta.
32 Godoni ija tahi irechamie ˈee Huni ira kaˈene mai ijí vaji irechamiuraˈomo ijara areri niˈajiˈeje ja emarene ˈee Godoni ehipuni vaji ja joni aachia ˈekahuna.
33 ˈEnajihunaˈe na nihoˈo siriva ˈee korutia ˈee ateha ea ˈahopuna paitunivura.
34 Ja niheju. Na nuni ija ikino uneunecha onuno vene ˈee ea kaˈene na huˈúmo ojujija niˈajihura.
35 Nara uneunecha mapoka kaˈene vejujaho jara ijaˈinaˈe venareje ea kaˈene pivusahuji niˈajiˈavarono najahuta. ˈEne Natohwa Jesura Huni iri ˈwaramaji vwihaˈavara. ˈEkujaho mamaa kaivo vajihujaho mavarasaˈina vejura ˈiamana.
36 ˈEnarena ˈwaravume paˈarejumakaviˈi hu nitupari same pu puˈúmo siporua ˈojara.
37 ˈEnareja pu Poruho aharu ˈoname niramaruviˈi apene ura mina vetiara.
38 ˈEjume niramarume úchia ˈejajihuni maijaho ira kaˈene hura ˈwaramarena ja nuni urania kúˈo pakaˈeja ˈiamajara temukama paraniana. ˈEˈejume pu hu ahema vaˈe sisima ˈahi ranavara.

21

Porura Maritasi Rena Jerusaremi Vaˈajina

1 ˈEjume nú pu ˈajoramareja irechamie vaˈara. Nú vaˈe sisima ˈahi ajime arira vaˈe Kasi usevara. ˈEnaˈomo ijihuni súˈuhijino ˈurina vaˈe Rotesi usemareja vaˈe Patara vaˈara.
2 ˈEnareja nú ijino sisima kaˈene Ponisia vahunijaho piunamareja ijihuni toi ajima vaˈara.
3 ˈEnareja nú Siria vaˈiro vaiˈi Saiparasi ˈanaˈinijaˈi kaviˈi vaˈe Taia Siria vaja kajinaˈomo vaˈara. Sisima kukua ˈahoˈa irechaˈirono vaˈana.
4 ˈEnareja ijino tisaiporuepo ijí hiˈava ronareja sarama kimareja hura kwino ijí pu puˈúmo hijara. ˈEjumakame Godoni ˈAvenijara ˈwaravume pu Poruho Jerusaremi pavaˈamarono ˈwaravara.
5 ˈEˈeme veijaho paareˈi vejume pu ˈurine vaˈe pu puˈúmo napahwaha ˈee sesahwaha ijihi puˈúmo ara kajaho areˈi kaivo vaˈe soha rori nitupari same pu puˈúmo hine siporua ˈojara. ˈEnareja ea kwinu kwinu ija ˈekaˈe ˈajoravume vaˈara.
6 ˈEnareja nú pu puˈúmo ˈajosarame nú vaˈe sisima ˈahi ajivume pu kúˈo ˈunama ari vaˈara.

7 'Enareja ijino Taia rene va'e kehi hijajaho Tarimeisi usevi'i kivajaho ea ka'ene nimaa roji'inijija 'ajorame na'ia kwino pu pu'úmo ijí nejara.
8 Ijihuni sú'uhijino nú 'urina roe Sesaria usevara. 'Enareja Piripu ka'ene Ivenijarisi jihuni sei va'ara. Hu ea iropu no'o pijihara vajijino ea pina ka'ene pijahajina.
9 Ea ikehuni 'apahija no'ona no'ona parua paveji'ina kaivo pu poropetia.
10 Nú ijino na'ia mapoka'e hi'eme ea pina huni iha Akapasina 'wavujaho Jutia rena roana. Hu 'u'o poropetia.
11 'Ena'omo hu núni roana. 'Enarena hu Poru oni charia ka'ene hu 'ahi iramajaho rasame huni ija mumoraji'i vevahavi'i ijá 'iama Godoni 'Avena na ijá 'wima Ike charia kehuni omijaho Juapo kahino Jerusaremi apene ika'ina vevahame apene Jenitarua mihuna 'wimu 'iamana.
12 'Ejume núa 'ee ea mapoka ka'ene ijino hijajija Poruho Jerusaremi pava'amarono rarejara.
13 'Ejume Porura eha vene ijá 'iama Ja raka vene niramaruvu'ukame nuni oja tura'i 'ahio? Na Natohwa Jesuni ihijihuna'e Jerusaremi va'e tipura vahune 'ee kwahunijaho pavwihaju 'iamana.
14 'Ejumakame núra ijí rarehuna areri parenana. 'Ejume nú ijá 'wava Maka'eje raka ka'ene Natohwijara ura renuja'ina venama 'wavara.
15 Nú ijihuni túna'i 'urine núni uneunecha 'eka Jerusaremi va'ara.
16 'Ejumakame tisaiporu 'aho'a Sesaria ora nú pu'úmo vu'ajivara'omo pu nú aherume Nesani ka'ene Saiparasi orijihuni sei va'ara. Hu niho'o nitama tisaiporua rene hinapene roajihuni sei hijara.

Porura Jemisi Ka'i Va'ajina

17 Nú va'e Jerusaremi usevume vwehu núna niho'o teamana'eme nú 'ajorume aheruvara.
18 'Ena'omo ijihuni sú'uhijino Poruho nú pu'úmo va'e Jemisi ka'i vai'i kivajaho sosi puni eruta ijí hijara.
19 'Enarena hu pu 'ajoramarena Hura kaukara ka'ene venana vaji Godi raka ka'ene Jenitaru ijihipuni vaji venajaho hine kwinu kwino tahe 'waramana.
20 'Ejume pu ijí henareja Godi ta'arohara. 'Ene pu ijá 'wava Vwea núne Jua mapoka mapoka nimaa rojura. 'Enakaivo pu Mosisi oni tamana vehuniji niho'o harura veju.
21 Pu ijá 'wava Ara Jenitaru puni ari hina 'onuji'i najahukame pu Mosisi oni tamana pataarohu. 'Ene pu puni harihija sisa pa'uhu'avarono 'waravu. 'Ene Jua puni tamana pave'avarono 'waramuna 'wavara.
22 Ara roajaho pu nimaa he'eja. 'Ena'omo nú ichá ve'eja?
23 Nú raka a 'warava he'amajaho ijá ve'amana. Ike ea no'ona no'o ikija 'aura arevara.
24 Ara pu pu'úmo va'e pura raka ka'ene ve'avajaho a 'u'o ijá ve'amana. Ara oni húmata 'usimareje ea no'ona no'o ikihi 'usimahakivi'i a puni eha ve'amana. 'Ejakame pu ea mapoka hena kamareje oni vu'a ka'ene hejajaho ira'ata re'amana. 'Enakaivo a 'u'o tamana kajaho 'ajohe veji'ina'e ka'avara.
25 'Enakaivo Jenitaru ka'ene nimaa roji'ini jihipuni pasi vene ijá 'waravara Pu 'iruma ka'ene godi ira'atiji vaji'avajaho paine 'ee 'aa paine 'ee hanuha 'aa rukina paine 'ee 'uasa pave'avara 'iavara 'wavara.
26 Ijihuni sú'uhijino Poru 'urine ea kajija aherame tamana kajaho ijá vejara. 'Enareja pu va'e Temiporu vaji arume 'aura are'ira'omo vea ka'ene kú'o 'aura kaji ihunijaho ija'ina nahama 'waravara. 'Enareja pu ea kwinu kwino puni swasa venahara.

Poru Temiporua Vaji Kamovajina

27 Hura kwinu paˈareˈi veˈeme Jua kaˈene Esia orijipo kavume hu Temiporu vaji hijume kama pu aneja vene ea mapoka puni oja inaume pu hu iji ˈunavara.
28 ˈEnareja pu ira ajiraˈe ijá ˈumeja Isureri orakije roe niˈajúha. Eakara kwaaka mapokijino eaka mapokijija ehu núna ˈee núni tamana ˈee ruhakaho ninama ˈwaramujiru pana kaivo hu Kuriki aherame núni Temiporua vaji rouˈe akuavuri ruhakaho nihoˈo siseranu.
29 Pu ijá ˈwavajihuni maijaho pu kiˈeme Turopimasi kaˈene Epasasi oriji ˈo Poruˈo ijino ari ˈurahojara. ˈEnareja pu vwihajajaho Porura hu aheme ijino puni Temiporu vaja kaji aruma vaˈana roˈikaˈi avajara.
30 ˈEˈikaivo pu ea mapoka ajinama parajume niˈaha kwino ninukujaha roe ahumareja pu aruma vaˈe Temiporu vaji Poruho ˈuname tairie apena roe maˈahi roˈeme vwicha kajaho marako kuvara.
31 Pu hu ˈanaˈirono ˈunama saˈeme vuˈarena vaˈe Romu puni sorutia niˈini jihuni vaˈana. ˈEjume Jerusaremi nihoˈo miˈija punaˈi tamui namana.
32 Hu niˈaha kwino sorutia ˈee puni mamaˈina ˈahoˈa aherame ninukujahe puni vaˈume pu sorutia ˈee puni natohwiji kimareje Poru ˈanaajaho arevara.
33 ˈEjumakame ea niˈinijara vuˈe iji ˈunaˈi kaivo ˈwaravume pu seni noˈoheˈi ˈeke kamome aneja vene hu irane ˈee hu iraka e venaji apovara.
34 Pu ea ˈahoˈa ˈurine ani ˈwaravume pu ea ˈahoˈa ani ani ˈwaravara. ˈEjumakame ijí ea natohwa kajaho ˈunama kaˈene ichá ina venareja ijí vejajaho puruva renana. ˈEjumakame hu huni ehija ˈwaravume pu Poruho aheme kahino huni sea kaˈene amiapo hijujino vaˈavarono ˈwaramana.
35 Hu Poruho pu puˈúmo ˈurina vaˈe kami vwicha jiami vaˈume amia kajipo apene pikima ichutoi ˈunama vaˈara. Ijihuni maijaho eaka mapokijipo ˈanaˈiro vejumakame avajara.
36 ˈEjumakame ea mapoka puni túnaˈi vaiˈi ˈanae kwamama ˈumenapene vaˈara.

Porura Huni ˈUnama Amairie Juapuni Unaˈi ˈWaramajina

37 ˈEnareˈe ijí sorutia kajipo Poruho apene puni sei vaji vaˈi vejumakiviˈi hu iji amia epuni ea natohwa kajaho ijá ˈwama ˈÚ na unenuˈu pina a ˈwaraˈejo? ˈwamana. ˈEjume hu ijá ˈwama ˈÚ a Kuriki puni ira henune? ˈwamana.
38 Iviˈa a Ijipiti ora kaˈene niˈahuka ea mapoka mapoka (4,000) kaˈene ea ˈaniuˈe kwamasahiˈina oja inaˈe aherame nechiˈi vaˈajaho pane? ˈwamana.
39 ˈEjume Poru ijá ˈwama Na Jua Tarisasi ora Sirisia vajina kaivo ara kajaho natohu varesimaˈura. ˈEnajihunaˈe na ura ea mapoka vuˈa ˈwaraˈi ˈahiu. ˈEnajihunaˈe na ura jarirame ˈwaravukúne ruha aremie na ea ikija vuˈa ˈwaravuma.
40 ˈEjume hu ruha aremahe nijina ˈwavume Poruho ijí siasa ˈaha kajino namiˈi kaivo huni iji hararajihana. ˈEjume ea mapoka iruno a areˈeme hu Hipuru puni iri ˈwaramarena ijá ˈiamana.

22

1 Vwehu nuna ˈee emahu nuna. Nuni vuˈake ataa apúsama heha. Nara raka kaˈene vejuji iviamaa joni unaˈi namine ˈwaraˈi veju ˈiamana.
2 ˈEjume hu huni vuˈa Jua puni ira ˈwaravuma henareja pu nihoˈo areme varira reˈasahe hina hejara.
3 ˈEjume Poru ijá ˈiama Na Jua nuni ohijara Tarisasi Sirisia vaji naheniana kaivo ike arakino renarejo Kamerieri oni hari emahu nupuni tamana hena

ka parajuta. 'Ena'omo ja iviasi Godoni jihuna'e sena veju kaja'ina'e na 'u'o ija'ina vejuta.
4 'Enare'e na ea ka'ene 'Unama ikehunake vejajaho sise'i 'ahiura. 'Ene na ura pu 'anie kwamasa'avarono vejura. 'Ene na parui napari 'eke tipurai irechamiura.
5 'Ene ea ka'ene pirisiti natohwa 'ee emakina ka'ene kanisoru ijija vu'aka na iviamaa ja 'waravukaho pu nihena kavara. Ijihuni maijaho pura pasi ka'ene veja kajara harura mihume na va'e Jua ka'ene Tamasikasi hiju jihipuni va'e ea puna ka'ene ijí hijujihija'e kamorame aherama Jerusaremi sise'i 'ahi'i va'uta.

Porura Juapuni Una'i Ori'ini Anakarame 'Waramajina (Akisi 9:1-19; 26:12-18)

6 'Enarejo na va'e Tamasikasi va 'e'u'irono va'eme vea rira mu'oi nami'eme ni'aha kwino kahino akúpi 'ahi rene hanana tauhuhiana.
7 'Ene na ni'aha kwino 'ona apena arihe mwe'i ninavi'i hejume ira kahi akúpa 'ahi rena roe ijá 'wima Soru Soru a raka vena Na sise'i 'ahiu? 'wimana.
8 'Ejume na eha vene Hua apome ijá 'wavo Natohwe A rarane? 'wavume Na Jesu ka'ene Nasareti orijina'omo a Na sise'i 'ahiu 'wimana.
9 'Ejumakame ea ka'ene nú pu'úmo vu'a kajija ijí hanana kajaho kavara kaivo ira ka'ene ea irara na 'warimajaho pahejara.
10 'Ejume na apoma ijá 'wavo Natohwe iviamaa na ichá ve'ejo? 'wavuta. 'Ejume Hu ijá 'wima 'Urine Tamasikasi va'e ea ka'ene ijí hinujara ara raka ka'ene ve'amarono Nara iji pijahujaho hu a 'warava he'amana 'wimana.
11 'E'eme ijí hanana kajara vejume na paniriarejo pivujume ea ka'ene nú pu'úmo roa kajipo na iji 'unirimapene Tamasikasi va'ara.
12 'Ejume ea pina huni iha Ananaiasiho puni tamana hami hami vejukame Jua maho'o ka'ene ijino hijujija hua ea mamaa 'wavura.
13 'Ena'omo ijara roe nuni rori nami'i kaivo ijá 'wima Vwea nuna Soru oni nia niria 'wivume nuni nia kú'o maranana. 'Ejume na hu kavuta.
14 'Ejume hu ijá 'wima Emahu nupuni Godijara a Huni ura ijí hena kame 'ee ea ka'ene arimaa ijí hena kame 'ee Huni irititi vu'iji he'amarono iji pijahana 'wimana 'iamana.
15 'Ena'omo a raka ka'ene kama 'ee henajaho Hu rone ea maho'o najahuna.
16 'Enakaivo a irakijihuna'e tetama hino? 'Urije Huni ihijino 'urahi'i toi apúsama'e oni sisea soma'e pa'arenama 'wimana.

Porura Va'e Jenitaru Vu'a 'Waramarono 'Umenajina

17 'Ejume na kú'o 'unama Jerusaremi roarejo ijino Temiporu vaji hine siporua 'oji'i navaha rojuta.
18 Ijí navaha kajino na kavume Hu ijá 'wima Mamako Jerusaremi are'i kaivo 'urine va'a. Ijihuni maijaho a Nuni vu'a iki naja'amajaho pu pahe'ejakúne 'wimana.
19 'Ejume na ijá 'wavuta Natohwe pu na nihejura. Nitama na va'e Sinakoku pina aruma 'e'une 'ee pina aruma 'e'uji'i ea ka'ene Aa'e nimaa ronaujija 'eke hijihae 'ee tipurai irechamiuta 'wavuta.
20 'Ejume ea ka'ene oni vu'a 'waravi'ina hena kavi'ina huni iha Sitivini oni 'aa ka'ene arihajaho na ijí nimaa veji'i ea ka'ene hua'e 'anaajihipuni ateha 'ajoha namijuta.
21 Hu ijá 'wima Nara a kwai natohwi Jenitaru puni kwai ranamaukúne va'a 'wimana 'iamana.

22 Pu hine huni vuˈa kajaho henapena vaˈu vaˈu hu ijí ˈwaravuma hejiˈi pu
ira ajira ijá ˈumeja ˈAnaa kwamama! Ea ijaˈina ikaho mweˈa pahihunakúne
pamakaˈeje hinama ˈumejara.
23 Pu ijano ˈumena apene ojiˈi puni atehi ˈeke atoˈarume ˈee útiti ˈene icha
toi atoˈaruvara.
24 Sorutia puni natohwijara apene puni kwai roe hijahiˈi apomakame
irakijihunaˈe pu hu mwasiritia jihuni maijaho hu ˈwaramaro avajara.
25 ˈEjume pu hu kamoˈeme Porura sorutiaˈe ˈajohaˈiniji ijá ˈwama ˈÚ ja
Romu ora areri ˈotua pavene heˈi kaivo hijihaure? ˈwamana.
26 ˈEjume ea kaˈene ˈajohiˈinijara ijí vuˈa kajaho hene vaˈe ea kaˈene Na-
tohwijaho ijá ˈwama Eakaho Romu oraˈomo a irakaˈe veˈi veno? ˈwamana.
27 ˈEjume ea Natohwa kajara huni roe ijá ˈwama ˈÚ a Romu ora
reˈamajaho ˈwarima ˈwavume hu Iˈa ˈwamana.
28 ˈEjume ea Natohwa kajara ijá ˈwama Na roe Romu opuni ea reˈi
vejujaho monia eha niˈimaˈura vejuta ˈwamana. ˈEjume Porura ijá ˈwama
Na iki nahenia jihunaˈe na Romu ora rejuta ˈwamana.
29 ˈEˈeme ea kaˈene ijí hu apome ˈee hua hijaˈi ˈahiume roajivajija niˈaha
kwinu jumareja arevara. ˈEjume ea Natohwa kajara vwihanajaho hu
Poruho Romu ora ˈee majikari kamomana ronarena hu tea jumana.

Poru Kanisoru Puni Unaˈi Ahema Vaˈajina

30 Ijí ea Natohwa kajaho hu irakijihunaˈe pu Jua Poru namahu ronarena
ijihuni maiji hami heˈi ˈahaana. ˈEjume ijihuni súˈuhijino senia kaˈene hu
kamovajaho rasamaˈi kaivo ˈona ranavume ea kaˈene pirisiti mamaˈina ˈee
kanisorua mahoˈo roe hiˈeme hu Poru ahema apene roe puni unaˈi roana.

23

1 ˈEjumakame Poruho nia ajira kanisoru kajija kiviˈi ijá ˈiama Vwehu
nunakije na Godoni unaˈi hami hinuvaˈo roe iviasi ˈeˈuju ˈiamana.
2 Ananaiasi kaˈene pirisitia niˈinijara ˈwaravume ea kaˈene huni rori
namijajipo hu inu tahijahara.
3 ˈEjume Porura huaˈe ijá ˈwama Godira a ˈanahuna. Kare ea kaˈene
aroaroti namijiˈina karera. A oni tamana ˈahakino namine na ˈotua vetiˈi
kaivo vu a oni varapa orono tuama rena ˈiavuˈe na ˈaniare? ˈiamana.
4 ˈEjume ea kaˈene huni rori namija kajipo ijá ˈwava A Godoni pirisitia
natohwijaho ira sisea ijaˈina ˈwaramune? ˈwavara.
5 ˈEjume Porura ijá ˈiama Vwehu nune hu pirisiti natohwijaho na
pahejuta. ˈEnakaivo Godira Huni ira vaji ˈwarumajaho nú ira sisea ea
ˈajohaˈina paˈwaraˈavarono ˈwarumana ˈiamana.
6 Hu kimajaho ea ˈahoˈa Sajusi ˈee ea ˈahoˈa Parasia kimarena hu
kanisorua kajija ijá ˈumena Vwehu nune na Parasia ˈee Parasi puni hariha
kaivo ea kaˈene kwamasahujipo kúˈo ˈurihuniji na nimaa rojujihunaˈe na
ˈotua vaja namiju.
7 Hu ijá ˈwaravumakame Parasia ˈee Sajusi puni vaji nakaramareje ea
mahoˈo kajaho ahaama namana.
8 ˈEjume Sajusiapo ˈwaravajaho ea kwamasahajija kúˈo paˈurihune? ˈEe
ˈona ojiˈina paˈana ˈee ˈavena paˈana kaivo Parasia ike noˈopisukija nimaa
rojura.
9 ˈEnajihunaˈe pu iranoa apeˈeme Sikuraipi ˈahoˈa Parasijihi puni
ehijaˈomo pu ijá naminareja ira ajira ijá ˈiava Nú ea ikehuni vaja unenuˈu
pina sisea pakavuraˈomo vi ˈavenina ho ˈona ojiˈini hu ˈwaramana raka?
ˈiavara.

10 'Ejumakame pu niho'o ni'ima'ura nakaravume Poru ija 'unave haha puachama usehuna'e kimarena ea natohwijaho tea juvume huni sorutia irechamiume pu haruri vene apene puni tinii va'ara.
11 Ijihuni na'ia kajino Natohwijara roe huni rori nami'i kaivo ijá 'wama Paju'amana kaivo a ichá'ina'e rone a iki Jerusaremi 'warama ja'ina'e Romu 'u'o 'wara'amana 'wamana.

Poru 'Anaa Kwa'amaro Kosaravajina

12 'E'eme vea nituvume pu Jua mapoka nesi ahuma hine 'wame 'iruma toa pai'ika'i hinuva'o Poru 'anaareje iji'a ihuna 'wavara.
13 Ea ka'ene Poru 'anae kwahuna kosarama ojajaho ea mapoka (40) asima huna'ina.
14 'Ejume pu va'e pirisiti mama'inijija 'ee ea mama'ini jihipuni va'e ijá 'iava Nú vu'a nimaae vejara'omo nú uneunecha 'aho'a paina apene va'u va'u va'e vea ka'ene Poru 'anaa'avajino ihuna.
15 'Enakúne iviamaja ja kanisoru pu'úmo 'ona ranave va'e ea natohwijara Poruho aheme joni ro'amana. Ja ijá 'wara'avara Nú ura huni vu'ijihuni maiji he'i 'ahúu 'wa'avara. 'Enareje ja iki ahema ro'iro ro'eje nú vu'e 'unamutoi 'ajohe 'anaa kwa'ena 'iavara.
16 'Ejume Poru oni ma'ini jihuni harihijara ijí pura júhi hine 'anahuni vu'iji henarena hu va'e sorutia puni tinii va'e Poru 'waramana.
17 'Ejume Porura ea ka'ene 'ajohi'ina pina 'umene ijá 'wama Ike kasimaa kaho unenu'u pina 'warahuna ura renukúne aheme ea natohwa karohuni va'a 'waramama 'wamana.
18 'Ejume ea natohwa kajara hu aheme apena va'e ea natohwa pinijihuni va'ana. 'Enarena hu ijá 'wamana Poru ka'ene tipura eijara ike kasimaa ike nara aheme oni ro'urono 'warivume na ahema routa.
19 'Ejume ea natohwa kajara ea kajaho iji 'unama apena va'e kara rori pu no'o pu pusumano nami'i kaivo hu apoma ijá 'wama A raka na 'warihuna ura renao? 'wamana.
20 'Ejume hu ijá 'wama Jua 'wama nimaa venareja 'warave ja Poru niari aheme kami kanisoru puni va'e pu ira'atijino huni vu'iji he'irono 'wavi'i 'wara'eja.
21 'Enakúne a puni ira pahe'amana. Puni ea mapoka (40) pu maraku hu 'anaa kwavakavi'i pu iji'a 'iruma ine toa i'iroreja pu vua 'wama nimaa vene iviamaa 'ajoha hiji'i ara 'warave he'irono 'ajahu 'wamana.
22 'Ejume ijí ea natohwa kajara kasimaa kajaho rana 'ahaume ijá 'wama Ike vu'a ka'ene ara na 'warimukaho a pava'e ea 'aho'a 'wara'amana 'wamana.

Poru Ranavume Kavana Pirikisi Oni Va'ajina

23 'Ejume ijí ea natohwa kajara ea 'ajohi'ina no'o 'umenaume roume hu pu ijá 'iama Ja no'o sorutia ea mapoka (200) 'eke 'ee hosi rukina 70 aherame 'ee ea juha rukina mapoka (200) ahera'avara. Iviasi na'i naina koroki Sesaria vahuna amairiara'avara.
24 'Ene Porura hosi ka'ene ijihuni toi ajihunijaho amairi'avara. 'Enareje ja hu hami hami ahema apene va'e ea Pirikisi ka'ene kavana ijihuni nini va'avara 'iamana.
25 'E'ikaivo hu pasia ika'ina venahana.
26 Pirikisi ka'ene kavana natohwiji'o esi. Na Karotiasi Risiasira ike pasikaho veju.
27 Juapo ea ikaho apene 'anae kwa'amarono ve'eme na va'e nuni sorutia pu'úmo hu ni'ajahe 'ee hejujaho hu Romu ora'e hejuta.

28 Na ura pu iraka'e vene hu namahu jihuni maiji he'irono ahema apene
puni kanisoru ijihuni va'uta.
29 'Ejume na hejujaho pu puni tamani ihuna'e hu namahara kaivo hua'e
'anae kwame 'ee tipurai ranahuna areri pana.
30 Iviamai puni vu'a kajaho rene roume na hejuta. Pu nesi vu'a 'wamareja
ea kaji 'anae kwahuna 'wavara. 'Ejukame ijihuna'e na hu ranavu'e oni
vu'u. Na ea mapoka ka'ene Poru namahu kajihija pu vu'e oni nini 'otua
vene raka ka'ene Poru venaji a 'wara'avarono na 'waravu. 'Enakúne pu
oni una'i vu'a kajaho amairiakame a he'amana. Pirikisi ese 'wamana.
31 'Ejume ijí na'ia kajino sorutia kajipo Poruho apene Anitipatirisi va'ara.
32 'E'eme vea nituvume sorutia 'aho'a 'unama puni ari va'ara kaivo ea
ka'ene hosi 'ahi va'ajipo Poruho aheme Sesaria va'ara.
33 'Enareja pu va'e Sesaria usemareja pu Poruho aheme kavana ijihuni
una'i rana'i kaivo pasi mahara.
34 'Ejumakame kavana kajara pasia kajaho taharena hu apoma ijá 'wama
A ara ichi'ure 'wavume hu ijá 'wama Na Sirisia ora 'wamana.
35 'Ejume hu ijá 'wama Namahi'inijipo ro use'avaji'a na oni vu'a he'eju
'wamana. 'Ejume hu 'waravume pu Heroti oni sei raname 'ajoha hijara.

24

Poru Namahajina

1 'Ejume hu hi'eme na'ia iropu pa'are'eme pirisitia natohwa ka'ene
Ananaiasina 'wavujaho 'ee puni emakina 'ee ea ka'ene 'otua arimai
'waravi'ina 'ajohi'ina huni iha Taturiasi 'wavujihi pu'úmo roe kavana
ijihuni una'i Poru 'otua veti'i roara.
2 'Eju'e ea natohwijara Poruho 'umejume roume Taturiasi hine 'otua veti'i
'ahaume aneja vene hu namahe ijá 'wama
Kavana! Ara nú ni'ajúhu'e kame nú mamaa hina rou. Ara oni vwiha
ka'ene mamaijino nitama núni ehija ni'ajihu'e ararakino veju'e
siserasahujaho marasahara.
3 'Eju'ukame nú niho'o 'unama jajaa 'ee kwaa mapokakino ijaho 'wamare'e
teamanuma parajura. Ijihuna'e nú a Pirikisi ka'ene ea mamaakere teimani
'wavu.
4 'Enakaivo na hine veje a túkirahuna senumu. 'Ena'omo a ichá'ina vehuniji
'waru'amarono jariravukúne a núni vu'ake hena.
5 Nú kavujaho eakaho niho'o ani ani vene 'ee ruaruhuna. 'Eju'e Poruho
veju'e Juaka mapoka ka'ene kwaaka mapokakino hina apenojujijahija
ajinama parajura. Hu ea sisea ka'ene Nasareti 'wavujihipuni húmatijina.
6 Hu Temiporu vejume chiha renana. 'Eju'ukame nú hu 'uname nuni
tamanijara 'warumu ja'ina'e 'otua vetihuna'e ura veju.
7 'Eju'ukavi'i Risiasiho Romu opuni sorutia puni natohwijara roe harura
vene núni ija tahi apetujúha va'ana.
8 'Eju'ukame hu ea mapoka 'waravu'e ea irahipo hu namahujaho oni una'i
roe 'otua vetihuna 'wamana. 'Ena'omo ara ea kajaho apovakame hura
huni irijino 'warave a hehuna. Núra raka ka'ene hu namahare'e 'otua veti
vejujaho hu 'warave a hehuna 'wamana.
9 'Ejumakame Jua 'aho'a vu'a kaji henareja pu 'u'o ijaho nimaa 'wavara.

Porura Pirikisi Oni Una'i Huni 'Unama Amairie 'Waramajina

10 'Ejume kavanaijara Porura 'wara'amarono 'waramana. 'Ejume Porura
ijá 'wama

Na niheju. A juara mapoka 'otua veji'ina'omo na teamani'eju'e vu'a ikaho
'waravu.
11 'Enakaivo nara vu'a nimaa ka'ene 'waravuke hena. Na'ia iropu ropu no'o
pa'are'eme na Jerusaremi Godi oja ma'i va'uta.
12 'Enakaivo Temiporu vajina ho Sinakoku vajina ho ara vaja kakino na ea
'ahopu'úmo 'urae varapa vehuna pana.
13 'Ena'omo iviamaa pura vu'a ka'ene na 'otua vetihuni jihuni maijaho pura
a najahuna niho'o areri parenau.
14 'Enakaivo na ura vu'a kwinu a 'wara'i veju. 'Unama ka'ene ea mapoka
nimaa rojujihunijaho pu sisea nimarako a 'warava kaji na a 'wara'i veju.
'Enareja emahu nupo Godi ka'ene nimaa rojuji na oja mahuta. 'Ene vu'a
ka'ene tamana vaji navujija na nimaa rojura. 'Ene vu'a ka'ene poropetiepo
vejajija 'u'o nimaa rojura.
15 Na nimaa rojujaho ea ka'ene kwamasahi'inaka ea ariramaa 'ee ea
siseijipo kú'o 'urihunaka pura nimaa rojaja'ina'e na 'u'o nimaa rojura.
16 'Enajihuna'e na na'ia mapoka harura vejukame nuni vwiha veju'e
Godoni una'a 'ee emaapuni 'una'i arira'e navu'e na namihuna areri
parenuna.
17 'Ejume juara 'aho'a pa'are'eme na swara 'eke nuni ara kwaa kú'o nuni
ehija'e vaji'irono routa.
18 Na Temiporu vaji marani'ama tamana'e vejujaho ijihi'a ea mapoka pane
'ee irano'a pana kaivo Jua ka'ene Esia rena roajipo kivara.
19 'Ena'omo ijipo iviamaa oni una'i namine unenu'u 'aho'a na namihe 'ee
'otua vetihuna re'amajaho 'otua vetia.
20 'Enakúne ea ka'ene ike namijukehi aporave na kanisoru puni 'una'i sisea
raka'e veje kivara'e re'avajaho pupusu 'warave hena.
21 'Ene unenu'u pina kwinu puni una'i namiji'i 'umejujaho ikena. Na ea
ka'ene kwamasahi'inijipo kú'o 'urihuniji nimaa rojujihuna'e ja na iviasi
joni nini 'otua vetiu 'iavuta 'wamana.
22 Pirikisiho 'Unamijaho hami hena kavi'ini jihuna'e tanuma ijá 'iama
Risiasi ka'ene sorutia puni natohwijara roe arihakame hura joni 'otujihuni
ehijaho vwihane mihuna 'iamana.
23 'Enakaivo hu ea ka'ene 'ajohi'iniji 'waravume Poruho apene 'ajohai'i
ranave 'urahoje Poru oni napuhija roe uneunecha hu ni'aja'i ve'avajaho
patanu'uri'avara 'iamana.

Porura Pirikisi Oni Una'i Naminajina

24 Pirikisi oni naparijaho Jua. Huni ihijaho Turusirana'omo Porura roe
Jesu Keriso nimaa rojuji 'warave he'irono roana'omo 'waramana.
25 'Ejume Porura 'unama ariramaaru vehuna 'warame 'ee hia hami
'ajohuna 'ee Godira 'otua túna'i ni'ima'uraka vehunijaho 'waravume Pirik-
isiho ijí henarena tea juvume raname ijá 'wama Va hino'eje nara kú'o
'umena heji'i ro'amana 'wamana.
26 'Ene veaka nikwinu'ina kajino Pirikisira vwihanajaho Porura hua'e
monia vaja'eje ranava va'amarorena hu na'ia mapoka Poru 'umeju'e hu
va'e hu hu'úmo vu'a 'wavura.
27 'E'eme juara no'o pa'arejume Posiasi Pesitasira Pirikisi oni tinijaho
apenana. 'E'eme Pirikisiho Jua teamana'avarono hu Poru tipurai rana'ika'i
va'ana.

25

Porura Ea Natohwiji Ka'iro Jarima 'Waramajina

1 Pesitasiho huni kwai roe hiˈeme vea noˈopisu paˈarejume hu Sesaria
rene Jerusaremi vaˈana.
2 ˈEjume pirisiti mamaˈinijija ˈee Jua uraniˈinijija Poru namahareja ˈejaha
hu ˈwaravara.
3 ˈEne pu ea Natohwa kajaho ˈejahae ijá ˈwava A nú niˈajúhareje a
vaˈikaˈi Poru ranava Jerusaremi roe nú ˈotua veˈavara ˈwavara kaivo pu
vwihajajaho hu roˈamajaho pu ˈunama toi ˈanaa kwahuna vwihajara.
4 ˈEjume Pesitasi eha vene ijá ˈiama Poruho Sesariaˈi tipura ranavuˈe
hinunaˈomo hu maiˈo túnaˈi vuhuna.
5 ˈEnakúne joni ea mamaˈina irechamie nú puˈúmo vaˈe heje ea kajara
sisea venana heˈavajaho ja ijiˈa hu apene nuni nini ˈotua vetihunakúnina
ˈiamana.
6 ˈEˈikaivo hu naˈia ija ropune noˈopisuna ho ironu ronu raki ijí pu puˈúmo
hinarena ijiˈa kúˈo Sesaria vaˈana. ˈEnarena hu nenanaˈomo súˈu ˈurine
vaˈe ˈotua vejuri sei hiˈi kaivo Poruho ˈumejume pu aheme roajivara.
7 ˈEjumakaviˈi Jua kaˈene Jerusaremi rena roajivajipo huni rori namiˈikaˈi
apene iraˈata kajino namahara. ˈEnakaivo pura Poru namahajaho maiˈo
nimaa parenana.
8 ˈEjume Porura eha vene ijá ˈiama Na nihoˈo sisea pavejuta. Jua puni
tamana ho Temiporu vajina ho ea natohwa kaˈene Sisa ho na nihoˈo siseˈi
paˈahiuta ˈiamana.
9 ˈEnakaivo Pesitasira Jua teamanaˈavarono hu eha vene Poru ijá ˈwama
A ura Jerusaremi vaˈe nuni unaˈi ˈotua vehuna ura renao? ˈwamana.
10 ˈEnakaivo Poruho ijá ˈwama Na Sisa oni unaˈi ˈotu vetihuna. Ijihuni
maijaho na Jua puni unenuˈu pina sisea pavejujaho a nihenu.
11 Na unenuˈu pina sisea vejuta reˈipisa nijinaˈomo na ˈanie kwahuna
pararеˈeju kaivo vuˈa kaˈene pura na ˈotua vetihuna nimaa paˈana
reˈamajaho ea pina na areri paapenie mihuna. ˈEnaˈomo na Sisa ˈwarave
hura nuni ˈotuijaho hehuna ˈwamana.
12 ˈEjume Pesitasira hine kanisoru puˈúmo ˈwamuvaˈo ijá ˈwama A ura
Sisara oni ˈotua hehuna reˈamajaho a Sisa oni vaˈamana ˈwamana.

Porura Akuripaˈo Penisi Puni Unaˈi Vaˈajina

13 Vea ˈahoˈa paˈareˈeme Kini Akuripaˈo Penisiˈo Pesitasi ˈajoˈi ˈahiume
roajivara.
14 ˈEjumakame pu ijino naˈia mapoka hiˈeme Pesitasira Poru oni vuˈijaho
kiniji ijá ˈwama Ea pina Pirikisira hinajiri tipurai ranavume hinana.
15 ˈEnaˈomo na Jerusaremi vaˈume ea kaˈene pirisiti mamaˈina ˈee Jua
puni ea mamaˈinapo nara ea kaji ape mihakame ˈotua vene namaˈirono
ˈwarivara.
16 ˈEjume na ijá ˈiavo Romu opuni tamana nú ea majikari pairechamiura
kaivo ea kaˈene varapa rukinijihi puni vuˈa hene ˈee ea kaˈene pu namahu
jihipuni vuˈa henareˈe ijí tipurai irechamiura.
17 ˈEjumakame ijihunaˈe pu nianaa ro ikino ahuvara. ˈEjume na pate-
tavuta kaivo ijihuni súˈuhijino na vaˈe ˈotua vejuri ruhijino hiˈikaˈi pu
ˈwaravume hu ahema roara.
18 Eaka hu ˈotui ranavajipo ˈurine namiˈikaˈi namahara kaivo sisea kaˈene
nara vwihaju jaˈina pu panamahara.
19 ˈEnakaivo pu vuˈa ˈahoˈa pura icháˈinaˈe nimaa rojuji rone ˈwame ˈee
Ea pina kwaviˈina kaˈene Jesuho Porura ijino maiˈo hinu ˈiavume panimaa
vetiara.

20 'Enakaivo ijá vejumakame nara 'unama ka'ene 'warahunijaho puruva
rejume na roe apoma hejuta. Hu Jerusaremi va'e 'otua ikija kú'o ve'ena ho
pa'aji he'irono apovuta.
21 'Enakaivo Poru ura renajaho hu Sisa oni nini 'otua ve'i 'wimana. 'Eju'e
huni vwiha ijí he'irono hiji'i ranavu'e hinuna'omo na ranave Sisa oni
vahuna 'wamana.
22 Akuripara Pesitasiho ijá 'wama Na ura ea kajihuni vu'a he'i 'ahiu
'wamana. 'Ejume Pesitasira ijá 'wama A niari he'ena 'wamana.
23 'Ejume nenana'omo sú'u 'urine Akuripaho no'o Penisi'i va'e 'otua
vejuri ruhijino va'iro va'ajaho ea 'ajorame kehi kehi 'otua asúki va'ana.
'E'eme sorutia puni natohwijija 'ee ea mama'ina ka'ene ara kaji orijija
pu pu'úmo ijí ahuma aruma va'umakivi'i Pesitasira 'waravume pu Poruho
ahema puni roara.
24 'Ejume Pesitasira Akuripaho 'ee ea 'aho'a ka'ene pu pu'úmo hija kajija
ijá 'iama Ea ka'ene nú pu'úmo hijukije Jua ka'ene Jerusaremi hine 'ee iki
hijujipo eakaho apene nuni una'i 'otua vetiara. 'Enareja pu ajira ijá 'umeja
Eakaho 'anaa kwahuna! 'umejara.
25 'Enakaivo na kavujaho hura unenu'u pina ve'ira'omo hura kwahuni
'unamijaho na pakavuta. 'Enakaivo hu ori'ini Sisa 'warave huni vu'a
hehuna 'wimana. Ijihuni hahi nara hu ranave vahunijaho 'waravu.
26 'Enakaivo na mai'o huni vu'a pini samaumai rejakame nara venareje
nuni ea natohwijihuni ranava vahunijaho papiunavuta. 'Enajihuna'e nara
eakaho ja ea mapoka ikehipuni una'i apena routa kaivo kini Akuripa na
nimaa a naja'irono apena routa. 'Enakúne jara henu va'o nara vu'aka maa
ka'ene veja vahunijaho sama kavakame na veuta.
27 Nara tipurearu ranave va'eje vu'a maa ka'ene hu 'otua vetiajihuni maa
paranave hu hu'úmo va'amajaho pamarahuna.

26

Porura Akuripa Oni Una'i Huni Vu'a Amairiajina

1 'Ejume Akuripara Poruho ijá 'wama Ivi'a a oni vu'a 'waruma 'wamana.
'Ejume Porura 'urine huni ija ahasiri'i kaivo hu huni vu'a aneja vene
'waramana.
2 Uneunecha mapoka ka'ene Juapo na namihujija na onuno vwihajujaho
mamaa vene Kini Akuripa na iviasi oni una'i 'wara'eju.
3 Ijihuni maijaho a tamana 'ee aposaraa ka'ene Jua puni vaji navujaho a
niho'o he paraji'ina. Ijihuni hahi na jarirame 'waravukúne masuani hine
he'amana.
4 'Ena'omo Jua hia ichá'ina ka'ene nara sesamu'uru rene hina apene roe
iviasi 'e'ujijaho nihene kivura. Na anejijaho ehu nu pu'úmo ike nuni kwaa
Jerusaremi vajakino hijuta.
5 Pu marako 'aha jora'e na hena kivajihuna'e pu ura na rone 'wara'i
'ahi'amajaho pu 'warahuna kaivo na Parasi'e hijujaho nuni nimaa roijihuni
tamanijaho niho'o kikisima'ura.
6 Godira emahu nuna'e nahama 'waramajara roe nimaa rehuni jihuniji
kavi'i hijujihuna'e iviamaa 'otua vaji namiju.
7 Núni ituha iropu ropu no'o nahama 'waravajara roe nimaa re'amarono
'ajaha hiji'i na'ia veiri'a siporua 'oji'i hijura. Oo kini ija'ina'e na 'u'o nimaa
rojujihuna'e Juakaho na namihe avaju.
8 Ja rakijihuna'e Godira ea kwamasahi'ina veje 'urihunijija joni vaja
panimaa rojo?

9 Nitama na ijaˈina vwihajuta. Na uneunecha mapoka sisea areri pare-
huna venareje Jesu kaˈene Nasareti orijihuni iha ruarahunaˈe vwihajuta.
10 Ikaho iraka kaˈene Jerusaremi nara vejujina. Na ea kaˈene nimaa
rojiˈinijija tipurai samahunaru pana kaivo pirisitia mamaˈinapo harura
mihume ea ˈahoˈa ˈaniume kwamasahajaho na ˈuˈo nimaa vene ˈwaravuta.
11 ˈEne naˈia mapoka na Sinakoku mapoka vajijino pu siseˈi ˈahiura ˈee
ira sisea ˈwaraˈavarono ˈejahiura. ˈEne nihoˈo ajinima paranujaho vaˈe
apiopuni kwaa kajino ˈanie ruarahura.

Porura Godoni Ea Renaji Rona ˈWaramajina (Akisi 9:1-19; 22:6-16)

12 ˈEnaˈomo pirisiti mamaˈinijipo harura mihe ranamiume na Tamasikasi
vaˈiro vaˈuta.
13 Oo kinia vea uariri namiˈeme ˈunamu toi na vaˈi kavume akúpa
ˈahi niˈimaˈura hanaˈeme nuni haha hanana. Ijara hananajaho veakara
rinujaho asimana. ˈEˈeme ea kaˈene nú puˈúmo vaˈajija ˈuˈo hananiana.
14 ˈEˈeme nú niˈaha kwinu mweˈi apúsama naviˈi na hejume ira kahi akúpi
ˈahi rene roe Hipuru puni iri ijá ˈwima Soru Soru a irakijihunaˈe Na siseˈi
ˈahiu? Ijí usa rukimaˈura ˈaha kajino ˈanahuna areri pana ˈwimana.
15 ˈEjume na ijá ˈwavo Natohwe A irarane ˈwavuta. ˈEjume Natohwijara
ijá ˈwima Na Jesu kaˈene a siseˈi ˈahaujarana.
16 ˈEnakúne ˈurine namina. Nara oni roujihuni maijaho a Nuni kaukara
vejiˈina rene raka kaˈene Nara vejume a kamaji najahe ˈee Nara najaˈuji
ˈwaraˈamana.
17 ˈEne Nara Jua punaˈijaho ˈajoahe ˈee Jenitaru puni Na a ranamauˈe
vaˈujaho ˈajoahuna.
18 ˈEjakame a veje puni nia jaraahuna. ˈEne pu nututi hijujaho areˈi
kaivo taˈarohe hanajiˈiniji roajihuna ˈee Setani oni harura hari hijujaho
areˈikaˈi Godoni rohuna. ˈEjakamareje sisea vwihanie arevujaho apene ˈee
ea kaˈene nimaa rojajihuna Na iji pijihujipo aachia kaˈene ˈekahunijaho pu
ˈuˈo ijihuni vaji ˈekahuna ˈwimana.

Porura Huni Kaukara Ijí Rona ˈWaramajina

19 ˈEnajihunaˈe O kini Akuripa akúpa huni visoni kaˈene kavujaho na
pauchavuta vo vejuta.
20 ˈEnakaivo na marako Tamasikasi najahuta. ˈEnarejo ijiˈa roe
Jerusaremi najahe vaˈe Jutia puni ara kwaa vaja najahuta. ˈEne Jenitaru
ˈuˈo najahuta. ˈEnarejo Na ikaˈina ˈwaravuta Pu puni sisea niarevarepo
hine ojujaˈinaˈe oˈavarono ˈiavuta.
21 Ijihuni hahi Jua ˈahopo Temiporu vaji apene ˈanie kwaˈurono vejara.
22 ˈEjuˈe Godira niˈajiha apene rou vaˈo roe iviamaa ˈeˈunukena. Ijihunaˈe
Godira niˈajihukame na iviamaa ikino ea maˈuˈumae ˈee ea mamaˈina puni
nii ˈahi vuˈa ˈwaravu. Ijí nara ˈwaravu kajaho ea kaˈene poropetia ˈee Mosisi
puˈúmo raka kaˈene rehunaˈe ˈwaravaji na rone ˈwaravuta.
23 Pu ikaˈina ˈwaravara. Kerisoho Hu siseˈi ˈahae kwamareje kúˈo
ˈurihuna kaivo Jua ˈee Jenitaru Hura amuraˈe vuˈa kaˈene hanajiˈiniji
najahe ˈwaraˈena ˈiamana.
24 Poruho huni vuˈiji vahame ˈwaravume Pesitasira ira ajira ijá ˈwama
Poru! Oni henaka niˈinijara venauˈe a nanamu ˈwamana.
25 ˈEjume Porura ijá ˈwama Pesitasi kaˈene ea natohwakera na nihoˈo
pananavu kaivo na vuˈa nimaa ˈwaravu.

26 Kinijaho ike raka ka'ene rejajaho nihene kimuna. 'Enajihuna'e na raka'e hu 'wara'i ve'uji 'u'o matauma 'warahuna. Na nihejura raka ka'ene rejajaho hu nihena kivi'ina. Ijihuni maijaho ijí vu'a kajaho nesi parejara.
27 'Ú kini Akuripa a poropetia nimaa vetiune? Ara ija'ina ka'ene venujaho na niheju 'wamana.
28 'Ejume Akuripara eha vene ijá 'wama Poru iviamaa vea tu'uakino a na venie na Keriso oni ea re'i veju 'wamana.
29 'Ejume Porura ijá 'wama Ike senia ka'ene nuni haha 'ahi namujina vo Na vea tu'ua 'wara'eju 'uho jora 'wara'ujaho nijina. Na Godi jarivu jihuna'e na ura a'asu pana vo ja ea mapoka ka'ene hina nuni vu'a iviamaa heju kijahija nara rejuja'ina'e ja rehuna 'wamana.
30 'Ejume kinijine kavana ijine Penisine 'ee ea ka'ene ijí pu pu'úmo asuma hijajija 'urijara.
31 'Ene pu 'urina kararu va'i aneja vene ijá 'wava Eakaho unenu'u pina sisea ve'ira'omo kwahuna ho tipurai apehuna pana 'wavara.
32 'Ejume Akuripara Pesitasi ijá 'wama Ea kara Sisa oni va'e 'otua ve'irono 'waramajaho pa'are'ipisa a hu ranave va'a 'wamana.

27

Porura Sisimai Romu Va'ajina

1 'Enareja nú vea ka'ene Itari sisima ajima va'iro vejajino Poruho 'ee tipura ea 'aho'a Juriasi ka'ene Aukasitani opuni sorutia ni'inijihuni ija 'ahi irechamiana.
2 Aturamitiami opuni sisima ka'ene Esia va'iro venajino ea pina huni iha Arisitakasi ka'ene Tesaronaika vaji Mesatonia orijaho nú pu'úmo va'ana.
3 'Ena'omo ijihuni sú'uhijino nú kwaa iha Sairani usevara. 'Ejume Juriasi hu Poruna'i hami venarena hu ranavume napuhwaha ki'i va'ana. Uneunecha ka'ene hu areria pa'ajihi vaja'avarono va'ana.
4 Nú ijí rena va'eme puuri hiravumakame Saiparasi hana'ija'i va'ara.
5 'Enareja nú va'e Sirisia 'ee Pamipiria puni soha rori va'e Mara Risia vaji usevara.
6 Ijí ara kajino sorutia puni 'ajohi'ina kajara Arekisanituria opuni sisima Itari vai vejume kame hu nú ijihuni toi irechamúana.
7 'Ejume nú hine masuani vai'i hi'eme na'ia mapoka ijí pa'arejara. 'Enareja nú harura ni'ima'ura vejume va'e Naitusi usevara. 'E'eme puuri hirama rena tanu'u rúhumakame nú kaha pava'ara kaivo nú va'e Kuriti Saramoni hana'i va'ara.
8 Nú vea kisina soha 'aha apeji'i asima roe Rasia ara ni'inijaho Pea Heveni rorina'omo ijí usevara.
9 Vea ni'inijaho manisame pa'are'eme núra sisima 'ahi va'ajaho niho'o varapa piunahuni 'unama renana. Ijihuni maijaho vea ka'ene 'aura arevujaho 'u'o niroe pa'arena jihuna'e Poruho pu nahame pava'avarono 'waramana.
10 'Ejumakavi'i Porura pu rurame ijá 'iama Ea kije na kavujaho nú iviamaa va'ukaho sisea piunahune kukua 'ee sisima 'u'o pa'are'eje 'ee nú 'u'o kwamasahi'i ve'eja 'iamana.
11 'Enakaivo sorutia ijaho sisima anesura 'ee kaputini ijihipuni vu'a nimaa ro'ika'i Porura raka ka'ene 'waramajaho pavejara.
12 Ruha kajaho sisei jihuna'e sisima na'ia mapoka nahunijaho areri parenana. 'Enajihuna'e ea mapokijipo 'wame nimaa vejajaho ijí ruha kaji areme vahuna ura renaara. 'Enakaivo pu ura renajaho mamako va'e

Pinikisi Kuriti vajinaˈomo useme ijino hihuna ura renajihuni maijaho ijí sisimapo namijuri ruhijaho puura karoˈahuni vea ˈonujaˈi parene ˈeˈununa.

Soha ˈAhi Puuri Hiramajina

13 ˈEnajihunaˈe hwasisia kamaˈi ikikahi masuani ninavume pu vwihaja-
jaho sisima vahuni ˈunama maranu roˈikaˈi sisima anika tajahene apena
vaˈe Kuriti soha romai ijikari vaˈara.
14 ˈEˈeme ˈaha josu pareˈeme niˈaha kwinu puura niˈimaˈura kaˈene
Urakwiro ˈwavujara hiramana.
15 ˈEjume nú puura vaja kajino vaˈajaho areri parejume nú ijá areˈeme
maiji soha rira kajino vaˈana.
16 ˈEnareja sisima ninuma vaˈe mutumutua iha Karota rori vaˈana.
ˈEnareja nú nihoˈo harura niˈimaˈura vene eaha maˈuˈua kaˈene sisima ˈahi
namajaho vevahanavara.
17 Pu nihoˈo jumareja sisima niˈajaˈamarono aja niˈimaˈura apene sisima
ˈaha muˈoa kaji vevahavara. Pura juvajihuni maijaho Seritisi ajataki
ajimareje kirana nahuniji vwihanareja avajara. ˈEnareja pu sisima kajihuni
aja kaˈene ateha vevahivajaho rasaˈi sisima kajaho mapirana ˈoˈojume mají
vaˈana.
18 Ijihuni súˈuhijino puura kajara majama hiramarena apena karohi kahi
vejumakame pu ˈiruma kaˈene ijino sisima vaji navajaho ˈeka atoˈaruvara.
19 ˈEjaraˈomo naˈia noˈopisu paareˈeme ijihuni súˈuhijino sisima kajihuni
aja ˈee ateha pu puni iji ˈeke atoˈaruvara.
20 Naˈia mapoka nú vea pakame ˈee china pakivara. ˈEˈejuˈe puurijara
natohwa majama hine hiravume nú vwihajajaho núni iha nipaˈarehuna
ˈwavara.
21 ˈEˈeme ea mapoka ˈiruma paiˈi kaivo hiˈeme naˈia mapoka paˈarenana.
ˈEjume Porura ˈurine puni rira kajino namiˈi kaivo ijá ˈiama Eakije nuni
irake heha. Nitama nú Kuriti hijaji ja nuni ira hene veˈipisa uneunecha
mapoka pasiserasahaˈa.
22 ˈEnakaivo na iviamaa ja ˈwaravukaho ja nihoˈo teamanaˈavara. Ja ea
pina pakwahuna vo sisima ijara huhusu parahuna.
23 Iviasi naˈiakino Godi kaˈene na Huni kaukara vene ˈee na Huni ea
rejujihuni ˈona ojiˈini roe nuni ˈunaˈi naminana.
24 ˈEnarena ijá ˈwima Poru jumujaho arema. ˈEnakaivo vaˈe Sisa oni unaˈi
namine ˈotua veˈamana. ˈEne hena! Ea mapoka kaˈene ike sisima vaji hiju
kakihija Godira a vajaha jihunaˈe pu pakwamasahuna ˈwimana.
25 ˈEnakúne ea kije ja teamanaˈavara. Na Godi nimaa roju. Ijihuni
maijaho Hura raka kaˈene rehuna ˈwarimajaho ijaˈina rehuna.
26 ˈEnaˈomo nú vaˈe mutumutua pina ˈahi ninama sisima siseraˈena.
27 Naˈia iropu ropu noˈona noˈo ijino nú aherume Eturiatiki soha ˈahi
vaˈara. ˈEˈeme naˈia riri sisima kaukara vejiˈinijipo vwihajajaho pu niroe
amari ˈahi rou rojara.
28 ˈEnareja pu mina vene kavajaho toa jopatuˈumaˈura (40 mita) kavara.
ˈEnareja pu maˈuako vanamareja ijiˈa kúˈo mina vene kavajaho toa
maˈuako arii roe (30 mita) rejume kavara.
29 ˈEnareja pu veju roˈi kaivo vaˈu vaˈo muna ˈaha reha ninama veˈena
ronareja juvara. Pu niˈaha kwinu anika noˈona noˈo ijá saˈi kaivo pu hine
vei nituˈamarono ura rena parajara.
30 ˈEnareja ijí sisima kaukara vejiˈinijija sisima kajaho ranaˈikaˈi vaˈi
ˈahiumakame pu hine ˈunama savara. ˈEnareja pu eaha kajaho maˈuako

ape karokaru ranavumakame ea 'aho'a ka'ene hija kajipo kivajaho pu anika apúsavu rojara kaivo pu nesi apena va'i 'ahiumakame avajara.
31 'Ejume Porura sorutia 'ee sorutia puni natohwijihi pu'úmo ijá 'iama Ea karipo sisima vajaki pahi'avajaho ea pina niho'o pahihuna 'iamana.
32 'Ejume sorutia kajipo eaha ka'ene sisima 'aha kajino vevahavajija aja 'uhusavume 'ona toa vaji va'ana.
33 Sú'o vea ajiru 'e'u'i ve'eme Poru ea maho'o 'ejahie ijá 'iama Jara 'iruma pai'i kaivo hi'eme vea iropu ropu no'ona no'o ijá pa'arenanakúne 'urine 'iruma 'ekaha! 'iamana.
34 Ijihuni hahi na ja 'waravukúne ja areme 'iruma 'eka iha. 'Ejakame 'iruma kajara reje joni harura namama. Ijihuni maijaho ja ea kwinu niho'o joni húmata sapasa kwinu patausiuhuna 'iamana.
35 Hu ijá 'waravume pa'are'eme puretia apene puni una'i Godi teimani 'wa'ika'i tuachame aneja vene inana.
36 'Ejumakame ea mapoka kajija niho'o teamana'eme pu 'iruma 'aho'a 'eka ijara.
37 Nú ea ka'ene sisima vaji hijajaho ea mapoka mapoka (276) hijara.
38 'Enareja pu ijume eaka mapoka kajija tú'ama parajara. 'Ejume 'witia ka'ene ijí sisima vaji navajaho ni'aha kwinu ato'aruvume sohi va'ara. Ijihuni maijaho sisima kajara nasina re'amarono avajara.

Sisima Siseranajina

39 'E'eme vea ajiru 'e'u'ejume pu kwaa kaji kavajaho puruva renaana. 'Enakaivo pu tohwira ora sama kamareja pu ura va'e ijihunijino va'i 'ahiara.
40 'Ejumakame pu puni anika sirirame 'ee aja ka'ene sisima vevahavajaho rasavara. 'Ejume sisima kajaho 'urina va'e asiasia roe sisima vaji ariha vejume sisima kajaho iji'a va'e kari ora rori va'iro va'ana.
41 'Enuva'o va'e toa kaha'a roe tohwira rejume kama'a sohi amena roe piunaravajaho muna navara'omo ijihuni toi ajimarena kirana namana. 'E'eme soha ka'ene ajira amena roajara vipuna'ija'i ninamarena niho'o mutuusaha paranana.
42 'Ejume sorutia tipuraepo ariha isume juhaha va'aji'eja ronareja 'ania kwamasahuna'e kosarame 'wavara.
43 'Enakaivo sorutia puni ea natohwijara Poru ni'aja'i 'ahaume ruravume pu are'eme ea ka'ene areri isuavi'inijija ijá 'iava Ja marako mwama ato'arume isuama va'a 'iavara.
44 'E'eme ea 'aho'a ka'ene ijí hijajija 'urimarame sisima ka'ene ijí mutu'usaha jihuni hasijaho 'ekume ea 'ahopo icha hasa 'eke ijihuni toi isuama va'ara. 'Enareja ea pina niho'o unenu'u pina parenana kaivo nijaa ihena va'e kari amari va'ara.

28

Moruta Mamaa Va'e Usevajina

1 'Ejume pu mamaa roe amari ajivara. Nú iji'a hena kavajaho ijí mutumutua kajihuni ihijaho Morutana 'wavura'e hejara.
2 'Ejume ijí ara kaji'urijipo nú hami hami 'ahúara. 'Ene nehi pina atuatuma jihuna'e pu vena jae roe nú aheruma va'ume nú ijí rori hijara. 'Ejume pu nú 'ajoruvara.
3 Porura vena mwene iramana'omo tapara ijihuni vaji hi'eme apena va'e veni aporuvume vena kajihuni ohoi rejuma aseha ru'e'une Poru oni ija 'ahi mwatuma utiha namana.

4 'Ejumakame ara kajiupo ka'eme tapara kajara Poru oni ija 'ahi mwatu-
nanama kurima navuma kamareja pu aneja vene ijá 'wava Nimaa eakara
ea 'aniu'e kwamasahara kaivo hu soha vaji roakaho unenu'u pina pare'eme
hami roana kaivo mamaijaho pamaka'eje hu mai'o hihuna 'wavara.
5 'Enakaivo hu tapara kajaho ahaijiuvume va'e veni renana kaivo hu
unenu'u pina parenana.
6 'Ejumakame pu vwihajajaho hu kwa'ena ronareja pu 'ajoha hina
apene va'ajaho huni ija pahwene 'ee pa'ona kwamana. 'Ejumakame pu
vwihajajaho hu godi 'wavara.
7 Kwaa ka'ene núra useva kajaho ea natohwa ka'ene Pupiriasina
'wavujihuni mwe'a. 'Ena'omo hura nú aheruma va'e huni sei irechamúe
hami 'ajohu'i hi'eme na'ia no'opisu pa'arenana.
8 'Enakaivo ijí ea kajihuni omijaho atami 'uname huni haha ohoa ani rene
tea arihe ijá venana. 'E'eme Porura va'e huni siporua 'one 'ee huni ija ea
kajihuni húmata 'ahi ranamahume ea kajaho maranana.
9 'Ejumakame ea mapoka ka'ene mutumutua kaji'ura ka'ene atami
'uniravi'inijija nianaa apene huni roume maraniara.
10 'Enajihuna'e pu núni hura vene 'ee mavarasa veji'i hinuva'o sisima
pina roume nú va'iro vejumakavi'i raka ka'ene núra pivusahajija maho'o
vajúhara.

Moruta Rene Romu Va'ara

11 'Enakaivo nú masapa no'opisu ijí ara kajino hi'eme vea ka'ene asiasia
'anauni veijino nú Arekisanituria opuni sisima ka'ene hwaharisina puni
urania navi'inijaho ijí mutumutua kajino namana'omo ijihuni 'ahi ajima
va'ara.
12 Nú va'e ara iha Serakusi usevara. 'Enareja nú ijino na'ia no'opisu
hijara.
13 'Enareja nú Serakusi are'i kaivo 'urina va'e Rijiami va'ara. 'Ena'omo
ijihuni sú'uhijino asiasia kama'i ikiki hwasihumakavi'i nú 'urine Putiori
va'iro va'eme na'ia no'o pa'arejara.
14 'Enareja ijí ara kajino Godoni ea 'aho'a piunivara. 'Enareja nú ijino pu
pu'úmo na'ia iropu'a no'ohe'i hi'avarono 'waruvume hijara. 'Enareja iji'a
Romu va'ara.
15 'Ejume Godoni ea ka'ene Romu hijajijahija ijí henareja Apiasi oni
maketia 'ee Hoteru no'opisu namijuji rene nú piurihe roara. 'Ejume vea
ka'ene Porura pu kimajaho niho'o Godi teimani 'wame oja sonanana.

Poru Romu 'E'unana

16 Nú va'e Romu usevajaho Poruho huhusumano sorutia pini 'ajoha'eje
hihuna'e 'waravara.
17 'E'eme vea no'opisu pa'are'eme Porura Jua puni ea ka'ene urani'inijija
'umenaume pu roe ahuma hijumakivi'i hu aneja vene ijá 'iama Ehu
nunakije na ehu nuna ea 'aho'a pasise'i 'ahiuta. 'Ee emahu núpuni tamana
'aho'a papataarohuta kaivo pu na Jerusaremi tipura apenie Romu puni ija
'ahi ranamiara.
18 Pu na apenia Romu mihumakame pu hejajaho nara unenu'u pina sisea
vejakame pu na 'ania kwahuna pahenareja ranamie vahuna ura renaara.
19 'Enakaivo Jua kajija Romu opuni ira pata'arohumakame nuni 'unama
pa'arenana. Ijihuna'e na Sisa 'waravakame hura nuni vu'a kaji he'ena
'iavuta. 'Enakaivo nara ehu nunijihi unenu'u pina vetihuna pana.
20 Ijihuni hahi na ja kivi'i vu'a ijí 'wara'iro 'waravume ja iviasakaho
roajivara. Isureri opo raka ka'ene túna'i reje kahuna ka'ene vwihaji'i
hijujihuni hahi senia ikaho na kamorivara 'iamana.

21 'Ejume pu hu ijá 'wava Jutia ea 'ahopo oni vu'a rone pasi veja rohuna pane 'ee núni ehija 'ahopo iki roajimareje nahama 'waruhuna pa'ane 'ee oni vu'a sisea rone 'warahuna pana.
22 Nú ea ikihi puni vu'a ani'ina'e 'wamape ojukame nú ura oni vwiha ijí he'i 'ahúu 'wavara.
23 'E'ikaivo vea ka'ene vu'a kaji 'wahunijaho iji pijahara'omo vea kaji apejumakavi'i ea mapoka nianae apena roe sea ka'ene hura hinaji roara. Hu Godoni arijihuni maiji najahe 'ee Mosisi oni tamana tahe najahe 'ee poropetia puni vu'a taha vejakame pu Jesu nimaa ro'avarono 'warama avanana. Hu vea sú'u sú'u rene vu'a 'warama va'e vea nutu 'o'unaji aremana.
24 'Ejume ea 'aho'a nimaa rojume ea 'aho'a nimaa parojara.
25 Pu paavacharame vai ve'eme Poru ijá 'iama Godoni 'Avenijara vejume poropeti Aisea oni vaji nimaa amuhu núna 'warama ijá 'iama
26 Va'ajime eakihi ijá 'warahuna. Ja niho'o hehuna kaivo ijihuni maa pahena pakahuna. 'Ene ja niho'o hine kihuna kaivo ijihuni maa pakihuna.
27 Ijihuna'e eakija puni oja kisina rene puni ataa pa'arena'e 'ee nia pa'areja jihuna'e pu pahehune pakihune pavwihanareje ta'arohe roe Nara veje pu maranihuna 'iamana.
28 'Ena'omo na ura ja hami hami ataa apúsame hehuna. Godoni vu'a ka'ene ea ni'ajihunijaho Hu iviamaa ranavu'e Jenitaru puni vaja 'u'o va'una'omo pu 'u'o hehuna 'iamana.
29 Hu ira kaji 'waravume pa'arejume Jua 'urina vai'i pu nakarama apene va'ara.
30 'E'eme hu juara no'ohe'i sea ka'ene hura 'imenajino hinana. 'Enare'e erapo hu ka'i roujaho hu 'ajorama nirisamuna.
31 'Ene hu Godoni arijihuni maiji najahe 'ee Natohwa Jesu Keriso oni vu'a najahuna. 'Eju'ukame ea pina hura vu'aka 'waramujaho pararejura.

Romani

Vuˈa Anejijihina

1 Na Poru Jesu Keriso oni pwea ˈee apasorua reˈurono iji pijihe ˈee Godoni
vuˈa maiuˈina ˈwarahunaˈe ranamiana.
2 Ijaho Hu nimarako Huni ira kaˈene akuaviˈina vajijino Huni poropetia
nahame ˈwaramana.
3 Huni Harihiji Huni ˈunamiji rone ˈwaramana kaˈene haha huni
ˈunamijino Teviti oni amuhipo roe nahejara.
4 ˈAvena kaˈene arimaijara ˈwarumajaho Hu Godoni Hariha kaˈene
haruriji'i kwama ˈurinajine ˈee Hu Jesu Keriso kaˈene núni Natohwijina.
5 Huni vaji nú maiji vwihanúajaho apene ˈee apasoruaˈe rejajihunaˈe nú
Huni ihijihuni hahi Jenitaru mahoˈo ˈwarave roe hene nimaa rone vehuna.
6 ˈEne puni vaja kajino ja ˈuˈo Jesu Keriso unaˈi ˈumenaana.
7 Ja ea kaˈene Godira oja mihe ˈee Huni ea ariramaaˈe rehunaˈe iji pijihana
kaˈene Romu hijujije Godi kaˈene núni Omijine ˈee Natohwa Jesu Keriso ja
maijí vwihanie ˈee matauviˈina mihu.

Teimani ˈWame Siporu ˈOjujina

8 Na nimaraku ijaho Keriso oni vaji jonijihunaˈe núni Godiji teimani
ˈwavu. Ijihuni maijaho jara nimaa rojuji kwaa ara mapokakaho mahoˈo
ijí ˈwama apene oju.
9 Ijihunaˈe Godi kaˈene nuni oja ˈaveniji'i mahujara kiˈejuˈe vuˈa maa
maiuˈina kaˈene Huni Harihiji rone najahujaho naˈiaka mapokakaho na ja
rone ˈwaravura.
10 Na naˈia mapokaˈe siporua ˈojuraˈomo Godoni uraˈe reˈamajaho
ˈunama samaaˈe reje na vuˈa ja kihuna.
11 Na ja kiˈirono ura renia paranu jihuni maijaho na ura ˈAvena Huni
swara ˈahoˈa joni vaji irechavakame ja Huni ira ija kisi apene joni unaˈi
saname vehuna.
12 Nuni nimaa roijara ja niˈajihe ˈee joni nimaa roijara na niˈajihuna.
ˈEjakame nú ja puˈúmo niˈajarahuna.
13 Ehu nune na nimarako ura roe ja kiˈiro ˈahiana kaivo unenuˈu pini
rejumakame na parou kajaho ja nihena kavu. Ijihuni maijaho na Jenitaru
ˈahoˈa kajihi puni vaji ˈina ˈahoˈa ˈekujaˈinaˈe ˈahoˈa joni vaji ˈina rukinaˈe
rehuna ura reniu.
14 Na ura Kuriki ˈee ea kaˈene Godi pahena pakaviˈina ˈee ea kaˈene kama
hejiˈina ˈee ea kaˈene pahena pakaviˈina ˈuˈo niˈajihe najahuna.
15 Nuni vajaki na ura renia paranujaho na ijino Romu joni vuˈareje Godoni
vuˈa maa maiuˈinake ja ˈuˈo najahuna.

Vuˈa Maiuˈini jihuni Harura

16 Na nihoˈo vuˈa maa maiuˈinakake ˈwarahunijaho pajunimu. Ijihuni
maijaho vuˈa kakaho Godoni harura kaˈene emaapo nimaa rojakame
maranihunijina. Ike vuˈa kakaho maraku'a Juaru najahareja iji'a Kurikia
najahara.
17 Ijihuni maijaho Godoni vuˈa maiuˈina vajijino Godoni ˈunama arira-
maijaho nimaaroa vajijino totari najaha apene roara. Godoni ira vajijino
ikaˈina vejara Ea kaˈene ariramaijaho nimaaroa ˈahi hihuna ˈúmana.

Emai Panimaa Ronujihuni Ehijina

18 Godoni sena kahi akúpa 'ahi rena samai najuhujaho ea ka'ene arira
pahine 'ee sisearu vene 'ee Huni 'unama nimaiji panajuhujija Godiho
pununa'i sena venu.
19 Ijihuni maijaho Godi hena kahunijaho Godi pu nisamai najahana.
20 Nitama aneja mwe'ake renaji roe iviamaa 'e'unakino eaka mapokakija
uneunecha mapokaka iki mwe'i navuji kime 'ee mwe'ake kame 'ee akúpa
kahe kamare'e Hura Huni majama namuni harurijine 'ee Hu icha'inijaho
nikavu jihuna'e pu 'unama pa'ana'e rehuna.
21 Pu nimaa Godi nihena kavu kaivo pu Hua Godia ronareje Huni hura
vene 'ee ta'arohuna pana 'ee pateimani 'wavura. 'Enakaivo puni vwiha
ijija niho'o unenu pina maa pana 'ee puni oja sisei nutuma parane navu.
22 Pu niarerina 'wa'ika'i nanamie ojura.
23 'Ene pu Godi ka'ene pakwahunijaho oja pama'ika'i pu ichina ho muni
raki 'eka veju'e tapara uka emaa hanuhasa reju'ukivi'i oja mihura.
24 Ijihuni hahi Godi pu ruha aremahume pu 'unama sisemaa ka'ene puni
ojijipo itunavuji vejara 'ee pu puni hahijihipuni hura pavejura ka'i puni
haha majikari 'eke vajúsaravura.
25 'Ene pu Godoni 'unama ka'ene ariraka nimaa nimaijaho pataaro'ika'i
ira'atiji nimaa rojura. Ijihuna'e pu uneunecha ka'ene Godira venajihi
oja mi'ika'i Godi Venina ka'ene majama merajahi'inijaho oja pamahura.
Ameni.
26 Ijihuna'e Godira pu ruha aremahu'e 'unama ka'ene juname itunavuji
vejura. 'Eju'e 'unama arira ka'ene parua napara 'wa'aravujaho are'ika'i
'unama ka'ene emaa pavejuji vene napapo napara ihanie ojura.
27 'Unama nikwinu'ina kajino parua 'u'o 'unama arira ka'ene parupo
napara ihaniu jakajaho are'ika'i 'unama ka'ene emaa pavejuji vene parupo
parua 'aho'a kivujaho niho'o itunama parajura. 'Eju'e paruapo parua
aherame 'unama ka'ene ea pavejujaho vejura. 'Enajihuna'e pura sisea
ka'ene vejujihuni eha ijaho pu apejura.
28 Pu Godi hena kahuna areri parejumakame Godira pu ruha aremahume
vwiha sisearu vwihane 'ee uneunecha ka'ene areri parehuniji vejura.
29 Ijihuna'e pu niho'o sisea mapoka ni'ima'ura ani ani'ina veji'i hijura. Pu
niho'o sisea vene nisa'arame senapo rarene ea 'aniu'e kwamasahe roarame
pisivarame ea 'aho'a sise'i 'ahi'i vwihane 'ee ea 'aho'a hana'i irechamiura.
30 'Ene ea sisea ronahe Godi sename ea veju'e juname kivasuame kehi
kehi one sisea vehuni 'unama saravi'ine 'ee emahwa puni ira pahejura.
31 'Ene pu ea 'aho'a puni temuka pakime 'ee ea 'aho'a panimaa vetie 'ee
ea oja pamihe 'ee ea 'aho'a panumiravura.
32 Pu Godoni varapijaho nihejura. Ea ka'ene uneunecha ijakaji vejujaho
areri kwamasahuna kaivo ijiru pana vo ea 'aho'a ka'ene ijihi vejujija puni
ojiji'i nimaa veti'eju'e pu vejura.

2

Godoni 'Otuijaho Hu Ronukwinu'ina Pana

1 'Enavo ijihuna'e joni 'unama pina panamu. Ja ea irahipo ea 'aho'a
namahujaho joni 'unama pina panamu. Ijihuni maijaho a ea irara ea
'aho'a namahujaho a orono oni ahija'e vene avanu. Ja ea irahipo ea 'aho'a
namahujaho iraka ka'ene pura vejujaho ja 'u'o ija'ina vejura.
2 Nú niheju Godiho ea ija'ina veji'inijija 'otua arimaa vetiuna.
3 'Ú ea ikije vea ka'ene ea ija'ina'e vejujihi namahi'i ja 'u'o ijí 'unama
nikwinu'ina kaji vejujaho ja vwihajujaho Godoni 'otua asúka asina'eja?

4 'Ú Godira ja hami 'ahi'i kaivo Hu eha marako pamihe 'ee makivi'i
hinujaho ja senavo? Godi ja hami 'ahiu jihuni maijaho ja joni sisea are'i
kaivo ta'arohe ro'avarono avanujaho ja vi hena kavo?
5 'Enakaivo ja joni oja kisima'ura reju'e ja pataaroha roujihuna ja Godoni
sena jona'e nianaura'omo Godoni sena vea ka'ene Hura 'otua arimaa'e
ve'amajino roe samaahirave kahuna.
6 Hu ea kwinu kwino pura raka ka'ene vejaja'ina'e eha areri ija'ina
vajihuna.
7 'Enakaivo ea ka'ene na'ia mapoka'e masuani hine mamaa vene 'ee
pinana maiji sarame 'ee hura vene 'ee uneunecha ka'ene majama nahuniji
saravujija Hu majama hihunijaho pu mihuna.
8 'Enakaivo ea ka'ene pu pusumano vwiha'ika'i nimaiji pata'arohujaho
'ee uneunecha sisearu vejujija Godoni sena 'ee ajira pu mihuna.
9 Ea ka'ene sisea veji'i hijujija pu haha hianame 'ee sisei hihuna. Amura
Jua renareje iji'a Kuriki 'u'o renahuna.
10 'Enakaivo ea ka'ene mamaa'e vejujija pu pinana 'ee hura 'ee
matauvi'ina mihuna. Amura Jua mihareje iji'a Kuriki mihuna.
11 Ijihuni hahi Godiho ronu kwino reji'ina pana.
12 Ea ka'ene Godoni varapa paheji'i sisea venujaho hu varapa pa'a eha
sisea apehuna kaivo ea ka'ene Godoni varapa nihe'i kaivo sisea vejujaho
pu varapijara eha sisea mihuna.
13 Ea ka'ene Godoni tamaneru hejujija niho'o Godoni una'ijaho ariramaa
pana. 'Enavo ea ka'ene Huni tamana hena vejujija Godoni una'a ariramaa
rehuna.
14 Jenitarua Godoni tamana pahejura vo puni oja vaji rakijara maa'e
rakijara siseijaho nihena kavu. Godoni tamana pu pahejura kaivo puni
tamanijaho puni varapa 'wavi'i vejura.
15 'Unama ka'ene pu vejujipo najuhujaho pu Godoni tamana kima heju.
Godoni tamana 'aho'a puni oja vaji navu. 'Ena'omo pu sisea vejujaho
pu niho'o junavura. Ijihuni maijaho Godoni tamana 'aho'a puni oja vaji
navu. 'Ene puni oja vaji vwihane henare'e rakijara sisee rakijara maa ijaho
vwihajura.
16 Ijí vea kajino Godira emaapuni hema Jesu Keriso oni vaji namahuna.
Ikaho nuni vu'a.

Jua Varapijara Namahajina

17 'Enakaivo a Jua 'i'eme 'ee tamana venuna 'iavi'i Godoni arovua
'warame 'ee
18 Huni ura ijí hene 'ee uneunecha mamaiji kime avavu jihuni maijaho
varapijara najuhana.
19 'Ejume ja vwihajujaho ja ea ka'ene nia supavi'iniji 'ajoha'ina rone 'ee
ea ka'ene nututi ojujihi puni hanaji'ina roju.
20 Ja vwihajujaho ja tamana nimaijaho hena kavi'ini jihuna'e ja sesamaa
najahe 'ee ea ka'ene puruva reti'inijija najahuna roju.
21 Ijihuna'e ja ea 'aho'a najahu ja'ina'e ja vi ojono nasaravure? Ja ea
'ahopo nesa paape'avarono 'waravujaho 'ú ja nesa apejure?
22 Ja ea pipuni napara paturaha 'iavujaho 'ú ja napara turamaure? Ja godi
ira'ata senavujija 'ú ja Temiporua paninamaure?
23 Ja Godoni tamana kajara jonuna'i namujihuna'e sa'aii 'urahoju kaivo
ja varapa kaji 'ejujaho ja vi Godoni hura vejure?
24 Godoni ira vaji vejaja'ina'e ja ija'ina vejujihuna'e Jenitarua puni
vajijaho Godoni ihijaho matahura 'úmana.

25 Ja varapiji hene veji'ina re'avajaho sisa 'uhuujaho nimaa unenu pina ni'ina'e rehuna kaivo ja varapa kaji tuavi'ina'e re'avajaho joni sisa ka'ene 'uhuajaho sisa pa'uhuaha repuna'i rehuna.
26 'Enavo vu ea ka'ene sisa pahuahi'inijara varapijara 'warama ja'ina'e ve'amajaho 'ú sisa pa'uhua'inijaho sisa 'uhuahare puna'i re'eja?
27 Ea ka'ene puni haha sisa pa'uhui'inijipo varapa hene veji'ina re'eje ja ea ka'ene sisa 'uhue 'ee varapa he paraji'inijipo e'avajaho 'ú pu ja panama'eja?
28 Hu hahijaho Jua sa'ina'e kavu kaivo hu nimaa Jua pana. 'Ene ea 'aho'a Jua puni tamana kaji maiji vene sisa 'uhu'i kaivo nimaa nimaa Jua pana.
29 Ea ka'ene Jua nimaa nimaijaho 'Avenijara huni oja vaji sisa 'uhuahajina kaivo varapa 'ararihau jihuna'e Jua rehuna pana. 'Enajihuna'e emaapo hu aromahuna pana kaivo huni arovu ijaho Godina'i rene rouna.

3

1 'Enajihuna'e ivi'a iraka maijihuna'e nú Jua rejare? 'Ene iraka maijihuna'e nú sisa 'uhuure?
2 Jua rejujaho niho'o mamaa. Maraku'ijaho Godira Jua'a Huni ira 'ee Huni tamana iji'i vajihana.
3 Jua kajija ea 'aho'a panimaa roju. 'Ú ijí pura panimaa roju kajara veje Godira iraka ka'ene pu nuna'i ve'iro nahama 'waramajaho pave'ena?
4 Ijaho veje niho'o nimaa pa'arenama. Ijihuni maijaho Godiho nimaa nimaa kaivo ea maho'o ira'asina. Godoni ira vaji ika'ina 'waramana.
Ijihuna'e Oni irijara naja'amajaho A niho'o nimaa nimaa 'ee ea 'ahopo A vena ka'avajaho A niho'o nimaa nimaa'e kahuna 'úmana.
5 'Enakaivo núni siseijara reje Godiho ariramaa re'amajaho nú ivi'a ichá 'wa'eja? Godira nú eha múhujihuna'e Hu sisea raka? Na emaijihuna'e nuni vwiha 'waravu.
6 Niho'o Godiho ija'ina pana. Hu mwe'akaho ichá'ina'e 'otua veti'ena?
7 Na ira'ata ve'ipisa ijara veje Godoni nimaa nimaijaho samaahiravakame Hu ichá'ina'e na 'otua vetie eha miha'e?
8 Ea 'ahopo nú hana'i irechamúe núra 'waravara 'wavi'i ijá 'wavura Roe sisea vejakame mamaapo roa 'wavura. 'Enajihuna'e puni eha sisea ijaho niho'o arimaa apehuna.

Ea Maho'o Sisea 'Ee Ariramaa Pa'ajina

9 'Enajihuna'e nú ichá'ina 'wa'eja? 'Ú nú mamaa kaivo pu sisee? Niho'o pana. Nú nimaraku najahujaho ea mapoka Jua 'ee Kuriki pu'úmo sisea.
10 Godoni ira vaji ika'ina 'warumana
Ea kwinu'wi niho'o ariramaa pa'amaa.
11 Ei pini Godi hena kamuna pana 'ee Godoni 'unama ariraka nimaa nimaiji sahuna pana.
12 Ea maho'o 'unama ani va'ara 'ee ea maho'o maa pa'ana'e rejara. 'Ene niho'o ea kwinu mamaa vehuna pana. Niho'o pamamaa.
13 Puni irijaho areri ea sakahapo 'uvuja'ina hejura. 'Ene puni mitara 'ahijaho ira'ati itu'o'una navu. Uneunecha mapoka ka'ene puni ira vaji 'wavujaho areri tapara ka'ene 'úsia rukini ja'ina.
14 Puni ira vajijaho ea siripame 'ee seni itu'ona navura.
15 Puni mumorijaho mamako va'e ea 'anae kwahuna ura renaura.
16 Pura 'unama ka'ene ojujaho uneunecha tirakune 'ee ea mapoka sise'i 'ahiura.
17 'Ene pu matauhuni 'unamijaho pahena pavwihajura.

18 'Ene puni una'ijaho Godi pu pajuhavura 'úmana.
19 'Ena'omo nú niheju Godira Huni tamana iraka ka'ene 'waramajaho Jua ka'ene varapa hari hijujihi 'waramana. Ijihuna'e ea maho'o ira pa'a rene 'ee kwaa ara maho'o Godoni 'otua asúkijaho paasihuna.
20 'Enajihuna'e Godoni tamana kajara 'waramaji hina vejujihuna'e niho'o ei pini Godoni una'i ariramaa rehuna pana. Godoni tamana kajihuni maijaho sisei jihuni maiji najuhana.

'Unama Ichá'iniji Nú Godoni Una'i Ariramaa Rejajina

21 'Ene tamani jihuni 'unamijaho pana kaivo Godi iviamaa 'unama arimaa Huna najuhu. Ike 'unamakaho Godoni tamaniji'o poropetijihipo nimaa vejara.
22 Ea irahipo Jesu Keriso nimaa ro'avajaho pu Godoni una'i ariramaa rehuna. Godiho ronu kwino parehuna.
23 'Enajihuna'e nú ea mapoka sisea 'ee Godoni manuriji areria pana.
24 Ea ka'ene Jesu nimaa roji'inijija Godi pu ariramaa 'iamu. Nú Huni unenu'u pina pavenahara vo Hu nú maiji vwihanúana 'ee Hu nú Jesu Keriso oni vajijino kú'o 'imenue 'ekana.
25 Nú nimaa rojujaho Godira Jesuho ranavume roe núni tinia apene kwame Huni 'aa ka'ene arihajara vejume Godiho oja sonanana. Ija'ina'e venajaho Hu arimaiji najuhana. 'Enajihuna'e nitama ea ka'ene sisea vejajaho Godiho maraku'a matauma puni sisei jihuni eha pamihana.
26 'Enajihuna'e Godi iviamaa Huni arimaiji najuhe ea ariramaa 'iamujihuni maijaho pu Jesu nimaa rojujihuna'e 'waramuna.
27 Nú irakijihuna'e sasu'eja? Ijaho niarevara. Varapa iraka sa'ine 'ee kaukara mamai irakiji vejare? Niho'o pana. 'Enaka'i nú nimaa rojujihuni maiji hene vejara.
28 'Enajihuna'e emaijaho hura nimaa ronujara reju'e ea arira'e renuna tamana ka'ene vejujara reje arira rehuna pana.
29 'Ú Godiho Jua punaruna raka? 'Ú Hu Jenitaru puni Godia 'u'o pana raka? 'I'a Jenitaru puna 'u'una.
30 Nimaa Godiho ea ka'ene sisa 'uhui'inijija puni nimaaroa 'ahijino veje pu arira'e rehune 'ee ea ka'ene sisa pa'uhuahajija puni nimaa roijara reje pu kwinu rehuna.
31 'Ú nú nimaa rojujihuna'e Godoni varapa tamanijaho pataaro'eja? Niho'o ija'ina pave'avara. 'Enakaivo nú varapa kajaho veje núni una'i kisima'ura'e rene nahuna.

4

Eparahami Nimaa Ronaji Ariramaa Renana

1 Eparahami ka'ene núni amujijaho hahijihuni 'unamijaho iraka'e piuna-mane?
2 'Ejume Eparahamira uneunecha mapoka ka'ene venajara reje hu arimaa'e re'ipisa ijara reje hu ori sasuva'a. 'Enakaivo Godoni una'i hu areri pasasuva'a.
3 Ijihuni maijaho Godoni ira vaji ika'ina 'warumana.
Eparahamiho Godi nimaa ronajihuna'e Godi hu ariramaa 'wamana.
4 Ei pini kaukara ve'amajaho hu eha apehuna kaivo swara vene mahuna pana vo hura kaukaraka venajihuni eha mahura.
5 'Enakaivo ea irara unenu'u pina parenuna vo Godi ka'ene ea siseijija ariramaa 'iamaji nimaa ronujaho Godi huni nimaa roijaho niho'o ariramaa 'iamana.

6 Teviti 'u'o ija'ina 'warumana. Ea sisea veji'inijija Godi pu ariramaa
'iamu jihuna'e pu merajihe paranuna. Pu unenu'u pina vejakame Hu
ariramaa 'iahuna pana kaivo pu Hu nimaa rojumakame 'waramana.
7 Ea irara Godira vejume huni sisea vwihana arevume niho'o pa'arenana
ronujaho teamanama paranu.
8 Ea sisea ka'ene Godira puni sisea vwihane aremaume nipa'arejajija niho'o
teamanama paranu 'úmana.
9 Teamanavu kajaho sisa 'uhui'ina punaru roana 'aho ea sisa pa'uhui'ini
jihipuna 'u'o roane? Kaena. Nú nihenare'e 'warama avaju. Eparahamiho
Godi nimaa ronajihuna'e Godi hu ariramaa 'wamana.
10 Vea vecha Godiho Eparahami ariramaa 'wamane? Hu vea ka'ene
sisa 'uhuajina ho sisa mai'o pa'uhui'inijino 'waramane? Hu mai'o sisa
pa'uhui'ini veijino 'waramana.
11 Eparahami Godi nimaa rojume Hura ariramaa 'wamajihuna'e túna'i
pu hu sisa 'uhuahara. Ijihuna'e Eparahamiho eaka mapoka ka'ene nimaa
ro'ika'i sisa pa'uhuahi'ini jihipuni oma. 'Enajihuna'e ea irara Godi nimaa
ronajaho Godi hu ariramaa 'wamana.
12 Eparahami 'u'o Jua 'aho'a ka'ene sisa 'uhui'ini jihipuni oma. Ijihuni
maijaho Eparahami mai'o sisa pa'uhua'eme nimaa ronaja'ina'e pu 'u'o
nimaa ro'avajaho pu arira'e rehuna.

Godira Nahama 'Waramajija Nimaaroa Vajiji 'Ekahuna

13 Godira Eparahami huni amuhijijihi pu'úmo kwaa ara maho'o kakaho
mi'iro nahama 'waramana. Ijihuni maijaho hu Godi nimaa rojume Hura
arimaa 'wamajihuna'e avanana. Hu tamana vejakame ijí mihuna pana.
14 Nú Jua puni tamana vejakame Godi merajú'ipisa ea ka'ene Godi nimaa
rojujaho ira'ata reje 'ee Hura nahama 'warumaji 'u'o ira'ata'e reja'a.
15 Ijihuni maijaho ijí tamana kajarahara venue nú 'otua vehuna. Varapa
ijaho pana'ipisa nú pa'eja'a.
16 Ijihuna'e nú Godi nimaa rojajihuna'e Hu nú maijí vwihanúe
múhajihuna'e Hu nú nahama 'warumajaho Huni amuhi puni vaji nimaa
rehuna. Godi Juaru pamerajihana vo ea ka'ene Eparahamira nimaa
ronuja'ina nimaa roji'inakaho ijá merajihuna. Eparahamiho nú eaka
mapoka kehi puni oma.
17 Ijihuna'e Godoni ira vaji Eparahami rone ija'ina 'warumana. Nara a
vena kamareje kwaaka mapokakino eaka mapoka ka'ene hiju jihipuni oma
rehuna 'úmana. Kwaaka mapokakino eaka mapoka ka'ene Eparahamira
nimaa ronaja'ina'e nimaa roji'inijija Godira 'ekahuna. Godi ka'ene ea kwa-
masahi'ina veju'e 'urine 'ee uneunecha ka'ene pa'aji'i veju'e reji'inijina.
18 'Ejume uneunecha ka'ene túna'i nimaa parehuna sa'inijija hu majama
nimaa ronana. Ijihuna'e hu ea maho'o ikihi puni oma rehuna'e nahama
nitama 'warame ijá 'wama Oni amuhijijija ija'ina'e rehuna 'wamana.
19 Eparahamiho ema juara mapoka mapoka (100) pa'arejume naparaha
Seraho paranamaa renajihuna'e hariha nahehuni 'unama nitanumana.
'Enakaivo Eparahami ni ema renana vo huni nimaaroijaho mai'o paaju-
ranana.
20 'Enakaivo Godira raka ka'ene nahama 'waramaji hu panimaa rone
arena o'unana kaivo maiji nimaa ronama hiji'i huni nimaaroa kisina rene
na'eju'e hu Godi ta'arohi'i hinana.
21 Eparahami ijaho nihena kamajihuna'e Godira raka ka'ene nahama
'waramajaho areri ijá vehuna.
22 Eparahami Godi nimaa rojumakame Godi hu ariramaa 'wamana.

23 Godoni ira ikaˈina ˈwaramana A ariramaa ˈwamana. Ijaho Eparahami
onaru rona ˈwarahuna pana
24 kaivo Godi nú eaka mapoka kihi rona ˈwarumana. Godira Jesu vejume
kwama ˈurinaji nú nimaa rojajihunaˈe ariramaa ˈúmuna.
25 Jesuho núni sisei jihunaˈe kwamana. ˈEnarena Hu kúˈo ˈurinajaho nú
venue ariramaa reˈavarono ˈurinana.

5

Godi Nimaa Rojujihunaˈe Huni Unaˈi Ariramaa Rejujina

1 ˈEnajihunaˈe nú nimaa rojajihunaˈe arimaaˈe rejaraˈomo Godi puˈúmo
matauma hihunijaho núni Natohwa kaˈene Jesu Keriso oni vaji apejara.
2 Nú Huni vaji nimaa rojajihunaˈe maiji vwihanúajaho apene ijihuni toi
namijuˈe aneja vene najuhe ˈee túnaˈi Godoni mamaaˈe kaˈene ˈekahuniji
teamanuˈejuˈe ˈajaha hiju.
3 Ijiru pana kaivo nú sisei hiˈeja vo nú teamanuma paranúhuna. Ijihuni
maijaho ijí sisei hiˈavajara niˈajúˈeje nú masuani hina apena vahuna.
4 Matauvujara venue nú ea kisina rejura ˈee ea kisina rejujara vejuˈe nú
túnaˈi raka kaˈene rehunijaho masuani ˈajahe hijura.
5 ˈEne ijí túnaˈi raka kaˈene rehunijara paveje nú temukuhuna. Ijihuni
maijaho Godira ea oja mihujaho Godoni ˈAvena kaˈene núa múhajihuni vaji
ranamana.
6 Nú vea kaˈene onúno niˈajarahuna areri parenani veijino Kerisora roe
ea sisesa punaˈe kwamana.
7 Ea pina nihoˈo areri ea mamaa pipuni jihunaˈe kwahuna ura pareˈena.
ˈEnakaivo ea kwinu kwino ea mamaa punijihunaˈe kwamasahura.
8 ˈEnakaivo Godi nú oja kaˈene múhaji najuhu jihuni maijaho nú sisea
kaivo Hu Jesuho ranavume roe núnijihunaˈe kwamana.
9 Ijihuni hurijino Huni ˈaijara núnijihunaˈe ariha jihunaˈe nú arimaa
ˈúmana. ˈEne nú Godoni sena ijaho asihuna.
10 Vea kajaho nú Huni naka rejara vo Huni Harihijaho núnijihunaˈe
kwamanaˈomo Hu nú venume nú kúˈo Godoni napuhijaˈe rejara. Ijiru pana
kaivo Huni hiijara veje nú maranúhuna.
11 Ijiru pana kaivo núni Natohwa kaˈene Jesu Keriso oni vaji nú Godinaˈi
teamanuma paranu jihuni maijaho Huni vaji núni napura rehunijaho
apejara.

Atamu ˈEe Keriso Puni Vuˈa

12 Ijihuni hahi ea kwinu sisea kaˈene venajara rejume sisea mweˈakaho
mahoˈo apenana. ˈEnajihunaˈe siseijara rejume kwamasahuna aneja re-
nana. ˈEnajihunaˈe kwamasahunijara ea mahoˈo kihi puni vaji rausahana.
Ijihuni maijaho pu mahoˈo sisea vejura.
13 ˈEnakaivo nitama ike Godoni tamanakaho maiˈo panaˈeme sisea ijí
namana kaivo Godi puni sisea kajijahija pu panamahana. Ijihuni maijaho
vea kajihijaho Huni tamana maiˈo panamana.
14 Vea kaˈene Atamura hinaji rena roe Mosisi oni veiji rene ea kaˈene
hijajija kwamasahara. Ijí ea kajija sisea kaˈene Atamura venajaˈina
pavejara vo majama pu kwamasahara. Atamuho areri Jesu kaˈene maiˈo
túnaˈi rohuni jihuni manura saˈina.
15 ˈEnakaivo swara kaˈene mamúhajaho siseiji vareˈina pana. Ea kwinu
sisea kaˈene venajara rejume ea mahoˈo kwamasahara kaivo Godoni maiji
vwihanúajaho mahoˈo niˈini jihunaˈe Ea kwinu Jesu Keriso swara vene
múhajara reju ea mapoka maraniu.

16 'Enajihuna'e Godoni swarijaho areri ea kwinu ijara sisea ka'ene venaja'ina pana. 'Ene ijihuni ropuna'ijaho ea kwino sisea ka'ene venajihuni eha ijaho sisea apehuna kaivo ija ropuna'ijaho swara kajara reje ea mapoka sisea vejara vo arimaa'e rehuna.
17 Sisea ka'ene ea kwinu Atamura venajara kwamasahuni 'unamijara emaa puni una'i natohwa renana kaivo ijihuni hurijino Ea ka'ene maijí vwihanúe 'ee swara ka'ene arimaiji apejajija pu Ea kwino Jesu Keriso oni vajijino majama hihuna.
18 Ea kwino sisea ka'ene venajara rejume ea maho'o eha sisea apeja ja'ina'e vu Ea kwino arimaa'e venajara reje ea maho'o arimaa'e majama hihuna'e renahuna.
19 'Ejume ea kwinu ira pahene pavena jihuna'e ea maho'o sisea rejara kaivo Ea kwino ira hene venajihuna'e ea mapoka arimaa'e rehuna.
20 Siseiji 'oi'oi naja'eje mapoka re'avarono Godoni varapijaho roana. 'Enakaivo siseijara emarenajaho Godira maijí vwihanúajara maijí ani'ina'e asima paranana.
21 Ni areri sisei jihuni 'unamijara natohwa rejume kwamasaha ja'ina'e vu ma ijí vwihaniujaho arimaa ijihuni vaji natohwa'e rene núni Natohwa Jesu Keriso oni vaji majama hihuna.

6

Sisei Rejume Kwamasahara Vo Keriso Oni Vaji Mai'o Hiju

1 'Ú nú ichá 'wa'eja? 'Ú nú hine sisea majaa veje maijí vwihanújaho emare'ena?
2 Niho'o pana. Nú ichá vene sisea ni arevajaho kú'o hine ve'eja?
3 Jesu Keriso oni vaji samue 'ee Hura kwamajino nú 'u'o pu pu'úmo kwamasahajaho ja vi hena kavo?
4 'Enajihuna'e Hura kwamajino nú 'u'o pu pu'úmo kwamasahara'omo Amo oni haruri vejume Kerisoho 'urina ja'ina'e nú 'u'o ija'ina'e 'urine 'unama maiu'ini 'urahe ohuna.
5 Nú Hura kwamaja'ina'e kwamasa'avajaho Hura 'urina ja'ina'e nú 'u'o nimaa nimaa 'urihuna.
6 Núni 'unama sahasijaho pu pu'úmo 'aniara. 'Ene núni haha ka'ene sisea rukinijaho vejume pa'arenana'omo nú iviamaakaho kú'o sisei jihuni pwea parehuna.
7 Ea irara kwamujaho sisea vehuni harurijaho niranamana.
8 'Ene nú Keriso pu'úmo kwamasahara'e re'amajaho nú nimaa rojujaho nú kú'o pu pu'úmo 'urina hihuna.
9 Kerisoho nikwama 'urinana'omo niho'o kú'o pakwahuna. Kwamasahuni harurijaho Hununa'a niho'o panamu.
10 'Enajihuna'e Hura kwamajaho Hu sisei jihuna'e ni'aha kwino kwamana kaivo Hu iviamaa 'urine hia ka'ene hinujaho Hu Godona'e hinu.
11 'Enajihuna'e ja vwihaha ja sisei jihuni 'unamijaho nikwamasahara kaivo Jesu Keriso oni vaji 'urine Godi pu'úmo hiju.
12 'Enakúne ja paveje siseijara joni haha kehuni 'unamijaho natohwa'e rejakame ja joni haha kehuni ituniji hene ve'ava.
13 'Enakaivo ja paki'eje joni haha pwinana kehi 'eke 'unama ka'ene sisea vejuri kukuijihi re'ava kaivo kwamasahara'e 'urina hijuja'ina'e joni hahakaho maho'o Godi vajahe Godoni 'unama arira vejuri kukua'e reha.
14 'Enajihuna'e siseijaho mai'o joni natohwa parehuni maijaho ja iviamaa varapa huni hara pahiju kaivo ja maijí vwihania jihuni hari hiju.

Ariramaa Huni Pwehija

15 Nú ichá'ina ve'eja? Nú varapa hara pahiju kaivo maiji vwihanúani
harijino hijujihuna'e nú majaa hine sisea ve'eja? Niho'o ija'ina pave'avara.
16 'Ú ja paheju? Vea ka'ene ja ea 'ahopuni ira hene vejujaho ijí ea ka'ene
ja huni ira hene vejujihuni pwehija rejura. Areri ja sisei jihuni ira hene
vejujihuni eha ijaho kwamasahuna. 'Ene mamai jihuni ira hene vejujihuni
eha ijaho arimaa'e rehune?
17 'Enakaivo Godi teimani 'waha. Ijihuni maijaho ja sisei jihuni pwehija
rejara kaivo ja joni oja vaji 'unama ka'ene najahuke hene vejara.
18 'Ejume siseijaho ja irechami'ejume ja ariramai jihuni pwehija rejara.
19 Na ema puni 'unamijino ikaho 'waravu jihuni maijaho joni hahijaho
majano ajuasina'e rena namu. Ja maraku sisei jihuni pwehija rene 'ee joni
haha pwina sisei jihuni pwehija rene 'ee hine hura hara sisea vena apene
roarakúne iviamaa joni haha pwinakaho vajahe arimai jihuni pwehija'e
rejakame ja Hua'ina'e rena apene va'i hi'avara.
20 Ijihuni maijaho ja vea ka'ene sisei jihuni pwea rejajaho arimaijaho ja
irechamiana.
21 'Ú vea ka'ene ja uneunecha ka'ene iviamai kivu'e junavuji ja nitama
veji'i hijajihuni maijaho iraka mamaa'e apejare? Ijí uneunecha ka'ene jara
veji'i hijajihuni eha ijaho kwamasahuna.
22 'Enakaivo iviamaa siseijaho ja ni irechamiu'e ja Godoni pwehija
rejajihuna'e ja eha ijaho ariramaa ani'ina. Hua'ina'e rene 'ee majama
hihuna rejara.
23 Sisei jihuni 'ehijaho kwamasahuna kaivo Godira swara ka'ene
mamúhajaho Jesu Keriso ka'ene Natohwi jihuni vaji majama hihuna.

7

Napasinejuri Mina Veji'i 'Waravajina

1 Ehu núne ja ea ka'ene Mosisi oni tamana heji'inijija mai'o hijuri veijaho
hine tamana venu venu va'o kwamasa'avajaho tamana kaji kú'o vehuna
pa'arehune?
2 Napari parua venujaho tamana ija'ina'omo napara kajaho paruaha
kaji'i hina apena va'u va'u'e paruaha kajara kwamujino huni harura hari
hinujaho pa'arenuna.
3 'Enavo paruaha hi'eje hu va'e parua pina ve'amajaho hu parua tu-
ravi'ina 'wahuna. 'Enakaivo napara kajihuni paruijaho kwa'eje parui pini
hu 'wa'amajaho hu napara kajaho paturahuna.
4 'Enajihuna'e vwehu núne ja 'u'o venaume varapa huni harura hari
hijajaho Keriso oni haha vaji kwamasahara. Ijihuna'e ja iviamai Keriso
ka'ene kwama 'urinaji jaha hijujihuna'e nú Godoni 'ina renahi'ina'e
rehuna.
5 'Ene nú hahijihuni 'unamijino hijajaho sisea ani ani varapijara vejume
núni haha pwina vaji kaukara vejumakame nú kwamasahuni 'ina'e rejara.
6 'Enakaivo nú iviamaa varapijara 'uninamújajaho ni irechamúana. Nú ijí
'unama kajihuni hari hijujaho arevara. Ijihuna'e nú iviamaa 'Avenijihuni
'unama maiu'inijiru vehuna kaivo varapa sahasi jihuni 'unamijaho ni
arevara.

Varapa 'Ee Sisea

7 'Ena'omo nú ichá'ina 'wa'eja? 'Ú Mosisi oni tamanijaho sisea raka?
Niho'o pana. Mosisi oni tamanijara rakijara maa'e rakijara siseijaho

najuhu. Na ijí itunavu kajaho sisea pavwihajuta kaivo tamana kajara-hara 'warimajaho ea 'ahopuni uneunecha pakime itunahuna'e 'warumaji henarejo iji'a itunavujaho 'unama sisea kavuta.
8 'Enakaivo siseijaho varapa huni 'unamijino nuni vaji ruha apene veniume na sisea ani ani'ina ura renie itunimana. 'Enakaivo varapijara panamujaho siseijaho harura pa'ana re'ena.
9 Vea ka'ene varapa paroani veijaho na mai'o hijuta kaivo varapi roani veijaho sisea mai'o hijume na kwavuta.
10 Na vwihajujaho varapijara veje na mamaa'e hi'eju rojuta kaivo na ivi'a hejujaho na kwahuna'e heju.
11 'Enakaivo siseijara varapa vajijino nuni vaji ruha apene pisivisivume ijihuni vaji 'aniume na kwavuta.
12 'Enakaivo tamanijaho akuavi'ine 'ee arimaa'e 'ee mamaa.
13 'Enajihuna'e varapijipo najahujaho siseijaho niho'o sisemaa'e rena paranu.

Ninakaraa Ka'ene Núni Vaji Namujina

14 Tamana kajaho kahino Godoni rena roana kaivo na haha rukine 'ee sisei jihuni pwea.
15 Nara raka ka'ene hene vejujaho na pahena kavu. 'Ene nara raka ka'ene ura ve'i 'ahiujaho na paveju. 'Enakaivo na hine iraka ka'ene na ura pareniuji veju.
16 'Enakaivo na uneunecha ka'ene ura pareniujihi hina vejujaho na varapiji'i nimaa vene avaju.
17 'Ena'omo nara iviamaa iraka ka'ene vejujaho na pana kaivo sisea ka'ene nuni vaji namujara veniu'e veju.
18 'Enajihuna'e na nihena kavu. Raka ka'ene nuni haha vaji navujija niho'o pina maa panamu. Na 'unama ariramaa ani ani samareje maaru ve'iro savura kaivo areria pareniu.
19 'Ene na ura maa ve'iro 'ahiujaho na hina sisea veju. 'Ene na sisea ura pave'iro 'ahiu vo na hina sisea veju.
20 'Ena'omo nara iviamaa iraka ka'ene vejujaho na pana kaivo sisea ka'ene nuni vaji namujara veniu'e veju.
21 Na varapakaho ka'eju'e nuni hia vajijino kaukara venu. 'Ene na mamaa ve'i 'ahiu vo siseijaho majama ijí na hu'úmo namu.
22 Nuni vajijaho Godoni varapa ka'ene namujaho na niho'o teamanima paranu.
23 Na ka'eju'e varapa pina kú'o nuni haha pwina 'ahopuni vaji name nuni vwiha iji'i ninakaramu 'ee veniu'e na sisei jihuni harura vaji hiju.
24 Na niho'o sisei haha hianime 'ee kwa'i 'ahi'eju'e hijukaho ea irara ni'aji'ena?
25 Jesu Keriso ka'ene nuni Natohwijara ni'ajihajihuna'e Godi teimani 'wavu. 'Ena'omo nuni vwiha ijaho Godoni varapi jihuni 'unamiji venu. 'Enakaivo nuni hahijaho sisei jihuni 'unamiji venuna.

8

Godoni 'Aveni Jihuni Vaji Hihuni Vu'a

1 'Enajihuna'e ea ka'ene Jesu Keriso oni vaji hijujija niho'o panama'ena.
2 Ijihuna'e 'Avena ka'ene majama hiji'ini jihuni harurijara Jesu Keriso oni vaji ja venaume sisei jihuni harura 'ee kwamasahuni harurijija ijá irechamiara.

3 Tamani jihuni harura ajuarana jihunaˈe varapijara niˈajúhuna areria
parenana. ˈEnajihunaˈe Godiho Huni Hariha nikwinu ijaho ranavume roe
ema puni haha siseiji apenana ˈee areri sisea huni swasa renana ˈee haha
vaji sisea kaˈene namujaho ˈotua vetiana.
4 ˈEnajihunaˈe varapi jihuni ura ijara núni vaji roe nimaaˈe reˈamarono
nú haha huni ura ijaho paˈurahe oju kaivo nú ˈAveni jihuni ura ijiru veju.
5 ˈEnajihunaˈe ea kaˈene hahijihuni ura ijí ˈararihaujija hahijihuni ura
ijiru vwihane vejura. ˈEnakaivo ea kaˈene ˈAveni jihuni ura ijí ˈararihaujija
pu ˈAveni jihuni ura ijiru vwihane vejura.
6 ˈEnajihunaˈe ea kaˈene hahijihunijiru vwihajiˈinijija pu kwamasahuna
kaivo ea kaˈene Godoni ˈAveni jihunijino vwihajiˈinijija mataume majama
hihuna.
7 ˈEnajihunaˈe ea kaˈene hahijihunijiru vwihajiˈinijija pu Godi senavura
ˈee Godoni varapa hara pahijuraˈomo nihoˈo nijaˈinaˈe areria pavehuna.
8 Ea kaˈene sisei jihuni iraru hena vejujipo veje Godi nihoˈo teamahuna
pana.
9 ˈEnakaivo ja sisei jihuni hara pahiju. ˈEnavo ja Godoni ˈAveni jihuni hari
hiju. Ijihuni maijaho Godoni ˈAvenijaho joni vaji hinu kaivo ea irara Keriso
oni ˈAvena paapeˈamajaho hu Huni ea pana.
10 ˈEne Kerisoho joni oja vaji hinu vo sisei jihunaˈe joni hahijaho kwa-
masahuna. ˈEnakaivo joni ˈavenijaho majama hihuna. Ijihuni maijaho ja
ni ariramaa rejara.
11 ˈEne Godoni ˈAvena kaˈene Jesu vejume kwama ˈurinajara joni oja vaji
hiˈamajaho ja kwamasahuna vo Hura vejume Jesu Keriso ˈurina jaˈinaˈe
Huni ˈAvena kaˈene joni vaji hinujara venae ja ˈuˈo ˈurihuna.
12 ˈEnajihunaˈe vwehu nune núni chimua namujihunaˈe hahijara ura
renuni ˈunamijaho nú pahihuna.
13 ˈEnajihunaˈe ja hahijihuni ura ijí vejiˈi hiˈavajaho ja kwamasahuna
kaivo ja ˈAvenijara ura renujaˈinaˈe hijujaho ja hahijara raka kaˈene
venujaho ˈaniuˈe paˈarenujihunaˈe ja majama hihuna.
14 Ea iraharaha Godoni ˈAvenijara uraniˈejuˈe ojujija Godoni harihija.
15 ˈEnajihunaˈe ja ˈavena kaˈene apejajaho kúˈo ˈuname vaˈe juvujihuni
pwea reˈirono apehuna pana. ˈEnakaivo ja ˈAvena kaˈene venaˈe Godoni
hariha rehuniji apejaraˈomo nú iviˈa Amo Amo ˈwavu.
16 Godoni ˈAvenijara núni oja vamaa kamino Huhusu ijaˈina ˈwarumu. Nú
nimaa nimaaˈe Godoni harihija ˈúmu.
17 Nú Godoni harihi jihunaˈe Huni aachia ˈekahuna. ˈEne Jesunijaho nú
pu puˈúmo ahuma ˈekahuna. Hu sisei hinajaˈinaˈe nú Hunijihunaˈe sisei
hiˈava jihunaˈe nú pu puˈúmo túnaˈa núni pinana ˈurihuna.

Túnaˈi Jesuni Vaji Núra Mamaa Asima Apehunijina

18 Ijihuni maijaho nara iviamaa sisei hijukaho iraka mamaa kaˈene túnaˈi
rehuni jihuni manura vehuna areri pana.
19 Uneunecha kaˈene Godira venajija vea kaˈene Godoni harihipo roe
samaahirave kihunijara ura renae oja hianaˈejuˈe ˈajaha hiju.
20 ˈEnajihunaˈe uneunecha mapoka kaˈene iki mweˈi navujija
sakarasahuni harura hari navu. ˈEne puni ura ijino sakarasahuna pana
kaivo Hura siripama jihunaˈe sakarasahu kaivo túnaˈi marasahuniji kavu.
21 ˈEnajihunaˈe uneunecha mapoka kaˈene iki mweˈi navujija sakarahuni
harura hari navuraˈomo sakarahuni harurijaho paˈareˈeje Godoni harihija
puˈúmo mariˈuviˈi hihuna.

22 'Enajihuna'e uneunecha ka'ene iki mwe'i navujija areri napari hariha'e nahe'irono hahuna'e venuja'ina'e vena apene rouva'o iviamai ro 'e'unu.
23 Mwe'a kakara huhusu 'ajaha nahuna pana 'avo nú 'u'o vea kaji 'ajaha hiji'i núni tatua amurijaho Godoni 'Avena ka'ene nú apejajina kaivo nú 'u'o hahuna veji'i Hura aheruve harihwaha'e rene 'ee núni haha hianiji 'eka ruva'amarono 'ajaha hiju.
24 'Enajihuna'e nú raka ka'ene mai'o rehuniji nimaa rojajihuna'e nú maranúana. 'Enakaivo iraka ka'ene nú 'ajiha hijuji ni'ekujaho nú kú'o pa'ajiha hijura. 'Enakaivo ea irara raka ka'ene hu 'ajahaji kama apenajaho hu rakiji kú'o 'ajaha'e?
25 'Enakaivo unenu'u pina ka'ene nú pakavi'inijihi 'ajaha hijujaho nú matauma 'ajaha hiju.
26 'Enajihuna'e 'unama nikwinu'ina kajino Godoni 'Avenijara núra pivusahujaho ni'ajúhuna. Ijihuni maijaho nú siporua ichá'ina'e areri 'ohunijaho puruva retúuna. 'Eju'e Godoni 'Avenijara Huhusu núni siporua ira ka'ene emaa areri pa'wahunijino 'ohuna.
27 Hu emaapuni ojijija tina ki parane 'ee Huni 'Aveni jihuni vwiha ijaho ka paranana. 'Enajihuna'e Hu Godoni ehijijihi puni siporua Godira ura renuja'ina'e 'onuna.
28 Nú nihena kavu. Ea ka'ene Godi oja mahe 'ee Huni ura ijí ve'avarono iji pijihajija uneunecha maho'o ahuma rejujija Godira 'eke veju'e pua maranihuna'e venuna.
29 Nitama mwe'a kakaho pavenani veijikano ea ka'ene Huni Harihiji vare'ina rehunijija Hu iji pijihana. 'Enajihuna'e Godoni Harihijaho vwehwaha kajihipuni Poka rehuna.
30 Ea ka'ene Godira mwe'akaho mai'o pavenani veijino iji pijihajija Hu vejume pu ariramaa rejara 'ee 'u'o Hu venaume ea ka'ene arimaa'e rejajija vejume puni pinana 'urijara.

Godira Jesu Keriso Oni Vaji Oja Múhajina

31 Uneunecha mavarasa'ina ka'ene ike 'waramakaho nú ichá'ina'e ijihuni maa ka'ene aririjaho 'wa'eja? Godi núnuna'i re'amajaho ea irarahara nú tanu'urú'ena?
32 Godi ka'ene núnijihuna'e Huni Hariha pa'unasu'i kaivo ranavuma nú ea maho'o punijihuna'e roana. 'Enajihuna'e 'ú Hu uneunecha mapokakija pamavajú'ena?
33 Irara ea ka'ene Godira iji pijúhajija nama'ena? Godira pu ariramaa 'iamu.
34 'Ena'omo ea irara nú namu'ena? Jesu Kerisorane? Hu núnijihuna'e kwamane 'ee 'urinane 'ee Hu Godoni ija mana'inija'i asuma hine núni siporua 'onuna.
35 Ea irara Kerisora oja ka'ene múhajaho ahau'ena? Nú sisea piunime sisei hine ea 'ahopo sise'i 'ahie ora vea rene maisu hine hami pahine erapo so'wi pijú'ava jarane?
36 'Enajihuna'e Godoni ira vajaki vejajaho
Onijihuna'e nú veku veku 'anúue kwamasahu. Nú areri sipia 'ani'irono vejuja'ina'e 'ahúu 'úmana.
37 'Enakaivo Hura nú oja múhani vajijino nú uneunecha ikija maho'o asitaha parajara.
38 'Enajihuna'e na niho'o nimaa rona parajujaho kwamasahuni jarana ho mai'o hijujarana ho 'ona oji'ina puna ho 'avena sisea puni harura puna ho

unenu'u pina iviamaa navuji puna ho unenu'u pina túna'i mai'o rehuniji puna ho harura 'aho'a puna ho
39 iki kahi ichutoi va'eja ho iki kami mwe'a vaji va'eja ho unenu'u pina ka'ene vejajara areri veje Godira oja ka'ene Jesu Keriso núni Natohwi jihuni vaji múhaji ahaahuna areri pana.

9

Godiho 'Ee Isureri Ora Huni Ehija

1 Na Keriso oni vaji nimaa'e 'waravu. Na ira'ata paapeju kaivo nuni vwiha ijaho Godoni 'Avenijara nimaa ve'eju'e 'waravu.
2 Na nuni ehija ka'ene Jua 'wavujihi vwihaniujaho nuni ojijaho hianime 'ee niho'o ni'ima'ura temukivura.
3 Nara iviamaa tinia ka'ene Keriso oni ea rene hijuji rana'ika'i kwahuni tinijino ruva'ujara veje vwehu nuna 'ee ehu nuna Keriso nimaa rohuna'e re'ipisa na ija'ina'e veju'u.
4 Pu Isureri ora Huni harihija'e re'avarono iji pijihana. Hu Huni mamaa pu najahe Hu pu pu'úmo 'wame nimaa veti'aravara. Hu Huni varapa mihu'e pu Hu Temiporu vaji oja mahe ta'arohura. 'Ene Hura nahama 'waramajija 'ekara.
5 Puni amuhi puni vaji Kerisoho rene roe haha apenana. Hu une-unecha mapoka kihipuni Húmata 'ee Hu Godi. 'Enajihuna'e majama Hu ta'arohuna. Ameni.
6 Godoni ira vaji Isureri ora nahama 'waramajija parejura sa'ina. Ea ka'ene Isureri vaji nahenajija maho'o Isureri ora pana.
7 Ijí 'unama nikwinu'ina kajino Eparahami oni amuhijijijahija maho'o Eparahami oni harihija pana. 'Enakaivo Aisiki oni vajijino oni amuhija rehuna 'wamana.
8 Ijihuni maijaho ea ka'ene hahijihuni 'unamijino nahenajija Godoni harihija pana kaivo ea ka'ene nahama 'waramajihipo amuhija nimaa nimaa Huna.
9 Ikaho vu'a ka'ene nahama 'waravajina.
Ike vea ikino na kú'o roujino Seraho hariha nahehuna 'úmana.
10 Ikeru pana kaivo Repeka 'u'o Aisiki ka'ene nuni omijihuni hariha hwaharisina 'ekana.
11 Ijí hwaharisina kajija mai'o panahena'e 'ee sisea maa mai'o paveji'ina. 'Enakaivo Godiho Huni urijino ea irá Hu ura renujihi iji pijihuna kaivo ea kajipo siseaho mamaa'e vejakame iji pijihuna niho'o pana.
12 Ijihuni hahi Hu ika'ina'e 'waravara
Amurijaho 'u'uijihuni pwea rehuna 'wavara.
13 Areri Godoni ira vaji vene 'warama ja'ina'e
Jekapiho na oja mahu kaivo Isoho na senimu 'wamana.
14 Ijí Godira ija'ina ka'ene venajaho Hu sisea vena avanana raka? Niho'o pana.
15 Ijihuna'e Hu Mosisi ija'ina 'waramana. Na ura ea irá numi'i ve'ujaho Na numihuna 'ee Na ea irahuna'i temuka ape'i 'ahiujaho Na temuka apejura 'wamana.
16 Godira ea 'aho'a'e numiramu jihuni maijaho ea 'ahopo harura vene 'ee ura renakame numirahuna pana kaivo Godira Huni ura ijino pu numirame vajihuna.
17 'Enajihuna'e Godoni ira vaji Pero rona ijá 'wama

Ikehuni hahi Na venaume a 'urinana. Ijihuni maijaho Nuni haruriji oni vaji
ea'e najahakame Nuni ihijaho mwe'akino maho'o 'wamape ohuna
'wamana.
18 'Enajihuna'e Hu ea irá ura renuji numimuna 'ee Hu Huni ura ijino ea
irá huni oja veje kisina'e rehuna'e ura renuja'ina'e venu.

Godoni Sena 'Ee Numirumujina

19 Ja ike he'avajaho ja ika 'wihuna Hu irakijihuna'e nú namuho? 'Ene ea
irara Huni urijaho tanu'ena? 'wihuna.
20 Aae! Emaa! A ea irana'omo Godi eha vetio? Uneka ka'ene vejajara
ea ka'ene hua venajaho paapome ijá 'wa'ena A iraka vene ika'ina veniane
'wa'ena?
21 'Ú ea ka'ene si'uara veji'inijaho huni harura namujihuna'e anata
nikwisu'ina kajino si'uara pina vea mama'ina'e re'eje nihehuna'e vene 'ee
pina ma vea mamahakino nihehuna'e venune?
22 'Enajihuna'e Godiho Huni harura 'ee 'otua vetihuniji ea najahuna'e
ura re'amajaho ijaho Huni ura. 'Ene Hu ura ea ka'ene 'otua vetie 'ee veje
pa'arehunijihi masuani makivi'i 'ajiha hihuna'e ura re'amajaho Huni ura.
23 Hu ika'ina'e venajihuni maijaho Huni pinana mamaijija si'ura ka'ene
numirame nimarako pinana 'uri'amarono amairiarama jihipuni vaji na-
jahuna.
24 Hu Juaru pana kaivo Jenitaru puni vajakino nú 'u'o iji pijúhajina.
25 Hu Hosea oni vaji 'warama ja'ina'e
Nara ea ka'ene maraku'a Nuni ea pana 'iavujija Nuni ehija 'iahuna. 'Ene
ea ka'ene maraku'a Na oja pamihujija oja mihuna.
26 'Ene roe ika'ina'e rehuna. Ijí kwaa ka'ene Nuni ehija pana 'iavu kajino
pu Godi ka'ene majama hiji'ini jihuni harihija 'wahuna.
27 Aisea Isureri ora rona ijá 'iama
Isureri ora kakihipuni harihija ea mapoka mapoka ajara sa'ina rehuna
kaivo ea kwinu kwinu Godoni ea nimaa nimaa rehuna.
28 Godiho nimarako roareje mwe'a kakino eaka mapoka ka'ene hijujaho
ni'aha kwinu ijá 'eke 'otua arimaa'e vehuna 'iamana.
29 Areri Aiseara 'warama ja'ina'e
Godi ka'ene ni'ima'urijara nú ea 'aho'a pairechamú'ipisa nú areri Satami'o
Kamora'o rejaja'ina'e reja'a 'úmana.

Isureri Ora 'Ee Vu'a Maiu'inijina

30 'Ena'omo nú ike uneunecha mapoka ka'ene núra hejajija nú ichá'ina
'wa'eja? Jenitaru ka'ene maraku'a arimaa pasavi'inijija pu nimaa rojaji-
huna'e arimaa rejara.
31 'Enakaivo Isureri ora ka'ene tamana 'ararihae arimaa'e re'irono
'ararihaajija arimaa parejara.
32 Irakijihuna'e pu parejare? Ijihuni maijaho pu panimaa rojara kaivo
varapiji ve'avajara reje ariramaa re'eja rojara. 'Enakaivo muna ka'ene
veju'e emaa arihu jihuni 'ahi amaaresume arihara.
33 Areri Godoni ira vaji vejaja'ina'e
Heha! Nara Saioni muna ka'ene emaapo pitachinamie arihe 'ee
muna ka'ene emaapo ijihuni toi pijau'ika'i arihunijaho ranavuta.
'Enakaivo ea irara Hu nimaa ronujaho hu oja pahiahuna 'iamana.

10

1 Vwehu nune nuni ojijara ura rena paranujaho Isureri opo Godoni ea
re'avarono na Godoni siporua 'ojura.

2 Na nihena kivu. Pu Godinaˈi maa reju ronareˈe hina harura veju kaivo
pu Godi nimaa pahena pakavura.
3 Ijihuni maijaho pu Godoni arimaijaho pakama paheju jihunaˈe pu
opuipu puni ˈunama arimai vejujihunaˈe pu Godoni ˈunamaka aririjaho
pataarohura.
4 Mosisi oni tamana kajihuni urijaho Kerisora roana. ˈEnajihunaˈe ea
kaˈene Hu nimaa roˈavajija pu arimaaˈe rehuna.

Ea Mahoˈo Maranihunijija Nikwino Nimaa Roˈavajina

5 Mosisira ikaˈina venana Ei pini nuni tamana veˈamaji ariramaa reˈi
veˈamajaho hu maaru veˈikaˈi sisea maˈuakuˈwi pavenaˈamajara ariramaa
rehuna venana.
6 ˈEnakaivo arimaa rejujaho nimaa rojujihunaˈe reju. Joni oja vaja ikaˈina
paroˈavara. Ea irara akúpa ˈaha vaˈe Keriso ahema ariha roˈena?
7 ˈEje ea irara ariha vaˈe mweˈa vaja kamaho Kerisoho ahema ape ajiru
ˈeˈuˈena?
8 Nihoˈo paˈamaa kaivo Godoni ira vajiji ˈwaramajaho ikaˈina ˈwarumana.
Godoni vuˈijaho oni ira rora ˈee oni oja vaja ijiano namu. Ijí ara vuˈa kaˈene
nimaa ronujaho nú ikaˈina a ˈwaravu.
9 Ara oni iri Jesuho oni Natohwa ˈwaˈikaˈi Hura kwavume Godira vejume
ˈurinaji oni oja vaji nimaa roˈamajaho a Godoni ea ariramaa rehuna.
10 Ijihuni maijaho ea oja vaji nimaa ronujaho hu ea ariramaa renuna.
ˈEne huni irijino nahame ˈwaramajaho hu Godoni ea renana.
11 ˈEnajihunaˈe Godoni ira vaji ijaˈina ˈwarumana.
Ea irara Hu nimaa ronujaho hu nihoˈo oja hehuna ˈúmana.
12 Ijihuni hahi Jua ˈee Kuriki aniˈina pana. Ijihuni maijaho Natohwa
nikwisuˈina kajaho ea mahoˈo kehipuni Natohwa ˈee ea irara Hu ˈuraha
ˈumenujaho swara vajihuna.
13 ˈEnaˈomo ea irara Natohwi jihuni iha ˈurahe ˈumenujaho hu Huni ea
renuna.
14 ˈEnakaivo ea kaˈene panimaa rojiˈinijija icháˈinaˈe Hu ˈurahe ˈumeˈeja?
ˈEne Hu pahena pakaviˈinijija icháˈinaˈe pu Hu nimaa roˈeja? ˈEne erapo
Huaˈeparonenajaˈavajahopu icháˈinaˈe Hu hena kaˈeja?
15 ˈEne ea ˈahopo pu pairechamie vaˈipisa pu icháˈinaˈe najahaˈe? Godoni
ira vajakiano ijaˈina ˈwarumana.
Ea kaˈene Godoni vuˈa maa maiuˈina mataume apena roajiva jihipuni
mumorijija mavarasaˈimaa ˈúmana.
16 ˈEnakaivo pu ea mapoka kaˈene Godoni ira hejujija panimaa ro-
jura. ˈEnakaivo nitama Aisea ˈwarama jaˈinaˈe iviamaa renu. Hu ijaˈina
ˈwarumana
Natohwiji núra raka kaˈene ˈwaravajaho ea irara nimaa ronane? ˈwamana.
17 ˈEnajihunaˈe Keriso oni vuˈa hejuri vajijino nimaaroijaho rouna.
18 ˈEnakaivo pu nimai ira kaho pahejare?
Pu nihena kavara. Ijihuni maijaho puni ira uhoa kwaaka mapokakino
vaˈara ˈee puni vuˈa kwaa ara mahoˈo kino vaˈara.
19 Isureri ora pahena pakavare? Makuˈijaho Mosisira ijá ˈwaramana
Pu nihena kavara. Na Nuni majama hijiˈinijaho kwaa ˈahosura
miˈujihunaˈe ja senama parahuna. ˈEne Na ea ˈahoˈa kaˈene nihoˈo
pavwihajiˈinijihi ˈuˈo miˈujihunaˈe ja nihoˈo ajinama parahuna
ˈwamana.
20 ˈEnakaivo Aisea ˈuˈo ikaˈina ˈwaramana
Ea kaˈene maraku'a Na pasarivajija iviamaa pu Na piunivara. ˈEne ea
kaˈene Na pasarime aporavajihi Na pununaˈi samaahiravuta ˈúmana.

21 'Enakaivo Hu Isureri ora ronarena ika'ina 'waramana
Na na'iaka mapokakino ija jorananame hijura kaivo ja Nuni ira pahene
pataarorihe 'ee Nú pu'úmo pitena vejura 'wamana.

11

Godira Isureri Ora Numiramajina

1 'Enarena 'Ú Godiho Huni ehija pataarorahi'i ato'urumahane? Niho'o
pana. Ijihuni maijaho na 'u'o Isureri ora Eparahami oni amuja ka'ene
Penijimani oni amuja.
2 Godiho mai'o ehwaha ka'ene nitama anejijino hena kimajaho
paato'aruma'ena. Godoni ira vaji Iraija rona 'waramajaho ja runamiu
raka? Iraijaho Isureri opuna'i chicha vene ijihuna'e Godoni siporua 'ona
ijá 'wama
3 Natohwe pu Oni poropetia mapokijija 'aniume tirahara. 'Ene pura tinia
ka'ene Oni swasa vejujaho tiraku ranavara. 'Ena'omo iviamajai
nanasumano hiju'ukame pu na 'ani'irono veju 'wamana.
4 Eha ichá'ina'e Godiho huna venane?
Na ea mapoka (7,000) Peara nuana pavetihe 'ee nitupari pasatiura. Nuna'e
'ajohau'e hiju 'wamana.
5 Iviamaa kakaho areri ija'ina renu. Ea 'aho'a Godira maiji vwihanie iji
pijihana.
6 'Ena'omo nú Godira maiji vwihanú*ajara* reje nú Godoni ea rejara'e
re'amajaho mamaa venareje rehuna pa'ana'e rehuna. Vejuro'i maiji
vwihanú*uja*ho maa pa'ana'e rehuna.
7 'Enajihuna'e nú ichá 'wa'eja? Isureripo savujaho mai'o papiuname
apejara. 'Enakaivo ea ka'ene Godira iji pijihajipo apejara. 'E'eju'e ea
'aho'ijija oja kikisima'ura rejara.
8 Godoni ira vaji ea ka'ene oja kisina kajihi ronarena ija'ina 'waramana.
Godira pu vena'e pu niho'o pavwihane Hu pu nia ka'ene kiame ataaka
mihajija pu niho'o pahena pakamuva'o roe iviasi veakino usevu
'wamana.
9 Godoni ira vaji Tevitira ijá 'waramana
Puni 'iruma mai'o uneunecha 'aho'a kajihipo pu pisiviakame pu Godina'a
niareri rena hiju rohuna. Puni uneunecha ka'ene maa kajipo pu
pisimiakame pu hina pivusahi'i hihunijaho puni eha.
10 'Ejakame puni niijaho niho'o nutuma navakame pu niho'o areri
nia paniri'uhuna. Puni siseijara pu 'ahinavu'ukame majamano tútúpi
arunamie ohuna 'wamana.
11 Na kú'o 'waravu. Pu tachinamia kajara pu venakame Godi pu pataaro-
rahune? Niho'o pana. 'Enakaivo pu siseaka veja kajihuna'e ariramaijaho
puni nakijihipuni roume pu apejara. Jenitarupo ijí apejajihuna'e pu
senama parahuna.
12 Juapo sisea ka'ene vejajara reje ea ka'ene mwe'akino hijujija maranie
'ee pura pavejajara reje Jenitarua maraniana'e re'amajaho vo Juapo vea
ka'ene Godoni kú'o 'unama ro'avari veijaho niho'o ni'ima'ura'e marani-
huna.

Jenitaru Maraniajina

13 'Enakaivo na ja ea ka'ene Jenitarua 'waravu. Na Jenitaru puni apasoru
ijihuna'e na nuni kaukara kehuni arovua'e 'waravu.
14 Nara Jua venakame pu Jenitaruapo raka ka'ene apejaji ura rena'e
ariramaa ijí ape'avarono na 'unama savu.

15 Godira Jua karaa ani irechamiˈi kaivo eaka mapoka kaˈene mweˈakaki
hijujijahija venue ˈunama roe Godi puˈúmo napura veju. ˈEnakaivo túnaˈi
Godira ˈunama ˈekaˈamajaho pu areri ea kwamasahiˈinapo ˈurimaravu
jarahuna.
16 Oni ahaja amura Godi mahe akuaviˈinaˈe reˈamajaho ahaja mahoˈo
akuaviˈinaˈe rehuna. Icha tanapa kamara chinuma maa saˈamajaho icha
maijaho anuama maaˈe rehuna.
17 Arivia ˈahoˈa kajipo anuama uriˈusahe ariha kiˈavajaho vu icha ˈahoˈa
puni anuamijikano urimareje ˈeka roe ijija ihenamiˈavara. ˈEjakame
ijipuhipo marasahe ariviaˈe rehuna.
18 Ja icha kajihuni anuama reˈavarono Godira ja irechamianakúne ja kehi
kehi paˈuraho ˈavara. Ijihuni maijaho ja icha kajihuni tanapijaho pana
kaivo ja maijihuni anuama.
19 Ja ijá ˈwahuna Icha anuama kija tuˈusahe ariha jihunaˈe na ijí ihenami-
ara ˈwahuna.
20 Ijaho nimaa. Pu panimaa rojajihunaˈe tuˈusahe arihara. ˈEnakaivo a
nimaa ronujihunaˈe a puni tinia apenana. Ja nihoˈo pakehi kehi ˈurahe
oˈavara kaivo ijihuni hura vejiˈi hiˈavara.
21 ˈEnajihunaˈe Godi ijí icha anuama nimaa kajihi pina paˈarenaˈikaˈi
ˈuhuku ranama kajaˈinaˈe ja ˈuˈo ijaˈinaˈe ˈahiˈenakúne hami vwihaˈavara.
22 Ja nihoˈo hami vwihaˈavara. Godi ea hami ˈahiˈine ˈee ea ˈahoˈa eha
mihiˈina. Ijihuni maijaho ea kaˈene panimaa rojujija Hu nihoˈo hami
paˈahiu kaivo ja nimaa rone Huni arimai ijí vejujihunaˈe Hu ja hami
ˈahiuna. ˈEnakaivo ja ˈuˈo panimaa roˈipisa Hu ja ˈuˈo ˈuhua atoˈarumaaˈa.
23 ˈEnaˈomo Juapo roe nimaa roˈavajaho Hu pu ˈuˈo ˈekaˈe ihehuna.
Ijihunaˈe Godi areri kúˈo pu ˈekaˈe ihenahuna.
24 Icha kaˈene aniˈini jihipuni anuamijiano ˈeka roareje arivia kajihuni
ˈahi ihenamiajaho Godi teamamana kaivo arivia kajihuna anuama maa
kaˈene ˈuriˈusahe arihe kamino mweˈi navujihi ˈeka kúˈo arivia kajihuni
ˈahi iheˈavajaho Godi teamama parahuna.

Godira Ea Mahoˈo Numiramajina

25 ˈEne vwehu nune ja hema kaˈene namuke hena veˈavarono ˈwaravu.
Ijihuni maijaho ja Huni ea rejajihunaˈe jarika pareˈavara. Ijaho nimai
Isureri ora ea pwinanaˈa oja kisinaˈe rene hiˈejuˈe Jenitarua roajiame Huni
ea re paraˈejaˈe ijiˈa Isureri mapoka nimaa rohuna.
26 ˈEnareje Isureri ora mahoˈo Godoni ea rehuna. Godoni ira vaji
vejajaˈinaˈe.
ˈEne puni niˈajihiˈina Saioni rena roe Jekaponi sisea ˈeka atoˈaruhuna.
27 Ikaho raka kaˈene Na pu puˈúmo ˈwame nimaa vejujina. Vea kajino Na
puni sisea ˈeke ruvahuna ˈwamana.
28 Núnijihunaˈe pu ea mapoki jijahija Godoni vuˈa maa maiuˈini jihuni
naka rejara. ˈEnakaivo Hu pu iji pijihe ˈee emahwaha nahama ˈwarama
jihunaˈe Hu majama oja mihu.
29 Ijihuni maijaho Godira swara ˈee ˈumenaujaho Hu kúˈo paˈeka
ruvaˈuna.
30 Ja nimarako Godoni ira pahene vejajaˈinaˈe pu Godoni ira hejura kaivo
paveja jihuni hahi Hu ja numiramana.
31 Pu iviamaa Godoni ira pahene vejajaˈinaˈe ja Godoni ira hene vejuˈe
Hura ja numirama jaˈinaˈe pu ˈuˈo numirahuna.
32 Godoni vwiha túchamaa ijaho ea mahoˈo Huni ira pahene vejujihunaˈe
Hu ea mahoˈo ˈuˈo numirahuna.

Godi Taˈarohu

33 Godira ichá'ina kaˈene hena kama vwihanunaka niˈimaˈuraka
mavarasaˈinijaho nú areri nihoˈo pahena pakavu. Hura ˈunama ichá'inaˈe
uneunecha ˈahoˈa veˈiro ˈahaujaho nú nihoˈo pahena pakavura ˈee raka
kaˈene Hura vehuna vwihanujaho nú areri pahena pakahuna.
34 Godoni ira ikaˈina ˈwarumana
Ea irara Natohwi jihuni vwiha hena kamo? ˈEe ea irara Hu vwiha niˈajahe
nahiˈinaˈe reˈena?
35 Ea irara areri Godi iraka mahanaˈomo Godi kúˈo taˈarohe ijí ea kajaho
eha maˈena ˈúmana.
Nihoˈo paˈamaa.
36 Uneunecha mapokakija Huni rene roara ˈee Huni vaji rejara ˈee mahoˈo
Huna. Ijihunaˈe nú Hu majama taˈarohuna. Ameni.

12

Godoni Kaukara Vaji Hia Kaˈene Hijujina

1 Vwehu nune na ja jariraviˈi ˈwaravukúne. Godira ja numiramani vaji-
jino joni hahijaho maiˈo hine akuaviˈine ˈee swasa kaˈene Godi teamahuni
jaˈinaˈe vene maˈavara. Ijaho raka mamaa kaˈene núra Godi oja mahe
venahunijina.
2 Ja ike mweˈa kehuni ˈunamijaho paˈararihaha kaivo taˈarohe joni vwiha
veje maiuˈina reˈavara. ˈEjakame ja Godoni ura kaˈene mamaa ˈee ariramaa
ˈee hu teamahuni jaˈinaˈe najaha.
3 Ijihuni maijaho Godi na maiji vwihaniarena na Huni pwea reˈurono iji
pijihana. Ijihunaˈe ja eaka mapokakihi ikaˈina ˈwaravu. Ja joni haharu
vwihanareje paˈunirame ˈeke ichutoi ˈahasiriˈavara. Vea kaˈene ja joni haha
vwihajuri veijaho ariramaaru vwihaˈavara. ˈEnakúne veje ea kwinu kwino
Godira hu nimairoa ichá'inaˈe vajahajaho vwihajiˈi hiˈamana.
4 Núni haha ikehuni pwina mapoka kaivo ijí pwina kajihija kaukara
ˈunama kwisu pavejura.
5 Nú ea mapoka kaivo Keriso oni vajijaho haha nikwisuna. ˈEnajihunaˈe
nú ea kwinu kwino ea pipuni pwinanaˈa.
6 Godira nú ea kwinu kwino maiji vwihanúa swara ani aniˈina vajúhana.
Ea pipuni swara vuˈa ˈwaraviˈinaˈe reˈamajaho makaˈeje huni nimaaroa
ˈahijino ˈwaraˈamana.
7 ˈEne Godira swara ea pina ea ˈahoˈaˈe niˈajihuna maˈamajaho makaˈeje
niˈajiˈamana. ˈEne Godira ea pinaˈe swara ea najahunaˈe maˈamajaho
makaˈeje najaˈamana.
8 ˈEne Godira ea pinaˈe vejakame hu ea ˈahoˈa vuˈa niˈajiha
ˈwaraˈamajaho hu ijá veˈamana. ˈEne Godira ea pinaˈe vejakame ea
ˈahoˈa niˈajihe vajiˈi veja kaˈavajaho makaˈeje ea vajihiˈinaˈe reˈamana.
ˈEne Godira ea pinaˈe vejakame hu ea ˈahoˈa ˈajohaˈamajaho makaˈeje
ea hami hami ˈajohaˈamana. Godira ea pinaˈe vejakame hu ea ˈahoˈa
numiraviˈinaˈe reja kaˈavajaho makaˈeje teamaˈeje hu numiraˈamana.
9 Ja majikari ea oja mihu paˈiaˈavara vo nimaa nimaa oja miˈavara.
Siseijaho senaˈavara kaivo ˈunama maijaho ija hami ˈunanama hiˈavara.
10 Ja vwea vwipu jonaˈe oja mihujakaji ea ˈaho puˈúmo oja maˈaraˈavara.
ˈEnareje teamanaˈeje taˈarosaraˈavara.
11 Ja kaukara vejuri veijaho nihoˈo paucha'asaˈavara kaivo Godoni ji-
hunaˈe harura vene hami veˈavara.

12 Godira raka ka'ene jonijihuna'e venahunijaho teamanama para'avara.
Ja sise'i joni haha 'ahi re'avajaho mataume Godoni siporua majama
'o'avara.
13 Godoni ehija 'aho'apo unenu'u 'aho'a pivusa'avajaho ni'aji'avara. Ea
'ahopo joni ari roajiva ki'avajaho aherame 'eka joni sei va'e 'ajorame
'iruma vajihe ruha ka'ene pura nehunijaho arema'avara.
14 Ja Godoni eijihuna'e ea 'ahopo jonuna'i sisea ve'avajaho niho'o
pasiripa'avara kaivo ira maaru 'wara'avara.
15 Ea 'aho'a'e teamanava ki'avajaho ja pu pu'úmo temarasa'avara. Pu
temukave niramaruva ki'avajaho ja pu pu'úmo niramaru'avara.
16 Ja ea mapoka oja nikwinu'wi vwiha'avara. Jarika parena o'avara. 'Ene
ja ea ka'ene mena iju orijihi pu'úmo teamanahunaru pavwiha'avara kaivo
ea sisea maijihi pu'úmo teamana'avara. 'Ene ja hena kavi'ina ronareje
ojono ta'arosara'ava.
17 Ea 'ahopo ja sise'i 'ahi'avajaho ja pa'unama arohe pu sise'i 'ahi'avara.
'Ene ea maho'o puni una'a hura vene 'ee nimaaru ve'avara.
18 'Unama onuna areri re'amajaho ea maho'o pu'úmo matauma
hi'amana.
19 Ehu núne ea 'ahopo ja sise'i 'ahi'avajaho ja eha pave'avara kaivo
Godoni seniji ruha arema'avara. 'Enakaivo ijaho Godira eha ve'enakúne
maki'avara. Ijihuni maijaho nitama ika'ina vena 'waravara. Eha vejujaho
Nuna. Nara eha vehuna ija'ina'e Natohwijaho 'waramana.
20 'Enajihuna'e joni nakijipo matuna'avajija 'iruma vaji'avara. 'Ene pu
toapo huana'avajija toa vaji'avara. Ja ija'ina ve'avajaho ea kajijahija niho'o
junama parahuna 'úmana.
21 Ja paveje siseijara ja asita'ama kaivo veje maa kajara siseijaho
asi'amana.

13

Kara Ka'ene 'Ajohwi'ina Puna'i Vehunijina

1 Ea mapoka kavamanitia puni hahuneru hi'avara. Ijihuni maijaho
harura kajija majikari pavejara kaivo Godira iji pijihajipo reju. 'Ene
iviamaa rena hijujija Godira irechamianepo hiju.
2 'Enajihuna'e ea ka'ene kwaa ara 'ajohi'ina mama'ini jihipuni ira
pataarohujija pu nimaa Godi pataaroha avajura'omo túna'i pu eha ape-
huna.
3 'Enakaivo ea ka'ene 'unama maaru vejujija pu ijí 'ajohi'ina ka-
jija pajuhavura kaivo ea ka'ene sisea veji'inijija ijí 'ajoahi'ina kajaho
juhavura. 'Enajihuna'e ja 'ajoahi'ina kajihi pajuha'i ve'avajaho puni ira
hena ve'avara. 'Enareje ja pu pu'úmo hami hi'avara.
4 Pura mama'ina ka'ene rejajaho Godira ura pu ijí renareje ja ni'ajihe
'ajoha'avarono ijihuna'e rejara. 'Enakaivo ja 'unama ka'ene sisei jihuniji
ve'avajija ja pu juhahuna. Ijihuni maijaho pu pamajikaria parejihuna'e
eha mihuna. Ijihuni maijaho Godira pu irechamiarena ea ka'ene sisea
ve'avajija eha mi'avarono 'waramana.
5 Puni ira kajija hene ve'avara. Ijihuni maijaho ja eha sisea apehuni
jihuna'e avahuna pana kaivo ja 'unama mamaa hihunijihuni hahi ava'eja.
6 Ijihuna'e ja takisia vejura. Ijihuni maijaho 'ajohai'inijija Godoni pwea
kaukara ikihi ve'avarono irechamiana.
7 'Ene ea eha mi'avajija areri pura kaukara ka'ene vejuja'ina mi'avara.
Ea ka'ene takisia apeji'inijihi puna'i takisia ve'avara 'ee kasitomu

ˈimeˈavarono veˈavajaho ˈimenaˈavara ˈee ea irá juhahunijaho juhaˈavara ˈee ea irahuni hura vehuna reˈamajaho huni hura vehuna.

Kara Kaˈene Epunaˈi Vehunijina

8 ˈEne ea ˈahopuni chimua onunaˈa panaˈamana. ˈEnakaivo ea ˈaho puˈúmo oja maˈaraˈavara. Ijihuni maijaho ea irara ijí venujaho varapijara ˈwarama jaˈinaˈe vene avanu.
9 ˈEnajihunaˈe Godoni tamana kajara ijá ˈwama Ja ea ˈahopuni napara paturaˈavara ˈee ea pina paˈanae kwaˈamana. Ja nesa paapeˈavara. Ea ˈahoˈa paronaˈavara. ˈEne ea ˈahopuni uneunecha paitunaˈavara ˈúmarena ijá ˈwarumana. Ike tamana ˈahoˈijaho ike ˈwarama kehuni vaji navu. Ja ojono joni hahiji oja mihujaˈinaˈe ea ˈahoˈa oja miˈavara.
10 Ea oja mihujara ea ˈahoˈa siseˈi ˈahihuna pana. Oja maˈaravujaho varapijara ˈwarumaji vene avaju.
11 ˈEne vea kaˈene iviamaa renu ke kaha! Vea oma kaˈene jara notuhujaho areˈikaˈi ˈurihuna niapenana. Ijihuni maijaho nú maranúhunaka núra marako nimaa rojajaho niroe turana paranu.
12 ˈEne naˈimajaho nipaˈareˈi venu kaivo vea hanahuna nituˈu renu. ˈEnajihunaˈe nú ˈunama sisea kaˈene nutuviˈini jihunijaho arehuna kaivo hanajiˈini jihuni nanaˈejuri kukuijino ˈeka same ohuna.
13 ˈEnajihunaˈe uneunecha kaˈene ja vejujija ariramaa samaumaaru veˈavara. Areri ja veiriˈi hijujaˈinaˈe veˈavara. ˈEne ˈunama sisei jihuniji ahume toa sisea paiˈavara ˈee ˈuasa paveˈavara ˈee toa sisea ine ˈuasa vejuri ˈunama ani aniˈina paveˈavara ˈee paˈarahe ˈee pitena paveˈavara.
14 ˈEnakaivo núni Natohwa kaˈene Jesu Keriso oni vaji hine ˈee joni hahijara itumuni ˈunamijija paveˈavara.

14

Ea ˈAhoˈa Panamaˈavara

1 Ea kaˈene Godi nimaa rojara kaivo ija kisi paˈunaviˈinijija hami ˈajoraˈavara. ˈEnakaivo ja unenuˈu pina kaˈene rakijara maaˈe rakijara sisea ijijahija pu puˈúmo panakaraˈavara.
2 Ea pini nimaa ronujaho hu uneunecha mapoka maˈitu kwino vaˈuna ˈee ea pina kaˈene huni nimaaroa ajuarajiˈinijaho ˈirumaru inuna.
3 Ea kaˈene uneunecha mapoka iparajiˈinijaho ea kaˈene uneunecha mapoka paijiˈinijaho paseˈamana. ˈEne ea kaˈene uneunecha mapoka paisihiˈinijaho ea kaˈene uneunecha mapoka isihiˈinijaho paseˈamana. Ijihuni maijaho ijijahija noˈoheˈi Godira Huni ea ˈekaana.
4 A ea iranaˈomo ea pipuni pweijaho namaho? Hu ˈonu ho naminujaho huni natohwijihuni temuka kaivo Natohwijara veje hu kisina namihuna.
5 Ea pini vwihanujaho vea kwinu kwino mamaˈina ronu kaivo ea ˈahopo vwihajujaho vea mapokakija aniˈina pana kaˈi nikwisu nijaˈina roju. ˈEnakúne ea kwinuˈwi hu oriˈini ichá'inaˈe vwihaˈama jaˈinaˈe nimaa ronama.
6 Ea kaˈene naˈia kwinuˈwi Godoni vea natohua ronujaho huni urijino Godonaˈe venaha avanu. Ea kaˈene ˈiruma mapoka ijiˈinijaho hu Natohwi jihunaˈe venaha avanu. Ijihuni maijaho hu raka kaˈene inu kajaho hu Godi teamani ˈwamuna. ˈEnakaivo ea kaˈene ˈiruma mapoka painujaho hu Natohwi jihuna vene avanu. Ijihuni maijaho hu raka kaˈene painu kajaho hu Godi teamani ˈwamuna.
7 ˈEnajihunaˈe ei pini hunaru hihuna pane ˈee ei pini hunaru kwahuna pana.

8 Nú iki hiˈavajaho nú Natohwi jihunaˈe hihuna ˈee nú kwamasaˈavajaho
nú Natohwi jihuna kwamasahuna. Nú hihuna ho kwamasahuna vo nú
Natohwi jihuna.
9 Ikehunaˈe Kerisoho kwama ˈurinana. Ijihunaˈe ea kaˈene kwamasahe
ˈee maiˈo hiju jihipuni Natohwa renana.
10 ˈEnakaivo a rakijihunaˈe vweuna namaho? ˈEne oni vwea hanaˈi
ranamo? Ijihuni maijaho nú ea mapokaˈe Godoni unaˈi ˈotua asúki
namihuna.
11 Ijihuni maijaho Godoni ira vaji ijaˈina ˈwarumana.
Na hijujihunaˈe ea mapoka mahoˈo ira jajaa Nuni unaˈi nitupari saviˈi Godi
taˈarohuna ˈúmana.
12 ˈEnajihunaˈe nú ea kwinu kwinu Godoni unaˈi namine raka raka kaˈene
nú vejujija nahama ˈwarahuna.

Ea ˈAhoˈa Pavenae ˈAriˈavara

13 ˈEnakúne ja ea ˈaho puˈúmo kúˈo sisea panakaraˈavara. ˈEne ja nihoˈo
paveje vwehu jona amaarenamie apúsaˈava.
14 Na Natohwa Jesuni vaji hene nimaa ro paraju. Ea irara vwihajuˈe
unekakaho sisea ronujaho hununaˈijaho uneka kajaho sisea.
15 ˈEnakaivo ja ˈiruma kaˈene ijujara veje vweuna temuˈamajaho a
vweuna kajaho oja pamahe avanu. A pakaˈeje ˈiruma huni hahi vweuna
kaˈene Kerisora hunijihunaˈe kwamajaho ruaraˈama.
16 Ja maa kaˈene vejujaho pavejakame ea ˈahoˈa ja sisea ˈwaˈavara.
17 ˈEnakaivo Godoni arijaho toa ine ˈee ˈiruma ihuna pana kaivo arira ˈee
matauma hine ˈee Godoni ˈAvena vajijino mariˈuviˈi hihunijina.
18 Ijihunaˈe ea irara Kerisonaˈe venahujaho Godiho teamavuˈe ˈee emaa
ˈuˈo nimaaˈe vehuna.
19 ˈEnakúne roe uneunecha kaˈene ja venaakame mataume ahuma ura
kwisu rene ˈee niˈajaraviˈi hiˈavara.
20 Ja nihoˈo ˈiruma huni hahi ja Godoni kaukara ruaraˈava. Uneunecha
mahoˈo kaho mamaa kaivo ea irara ijí sisea ronujaho nimaa ea kaji-
hunaˈijaho sisea.
21 Ja ˈiruma kaˈene ine toa sisea ine ˈee unenuˈu pina vejakame ehuana
sisea veˈeja roˈavajaho nihoˈo paveˈavara.
22 Ja raka kaˈene nimaa ronareje veˈavajaho ja noˈo Godiˈi jajaso hena
kaˈavara. Enakaivo ea irara uneunecha kaˈene venujaho mamaa rojiˈi
veˈamajaho oriˈina paninakaraˈamana.
23 ˈEnakaivo ei pini unenuˈu pina iˈiro veˈikaˈi ikaho na siseaˈe iˈiro
veju roˈamajaho nihoˈo paiˈamana. Ijihuni maijaho hu siseaˈe vena avanu
roˈenakúne nihoˈo paiˈamana. Ei pini huni ojijiano vwihane kaviˈi hu sisea
nivenu rojiˈi veˈamajaho hu sisea vena avahuna.

15

Jonaru Paveˈavara Vo Ea ˈAhoˈa Teamanahunaru Veˈavara

1 Nú ea kaˈene haruriji ˈi hijujipo ea kaˈene ajuasinijija niˈajihuna kaivo
nú núni haharu pavwihahuna.
2 Roe nú ja puˈúmo ea kaˈene núni rori hijujija veje teamanamava ˈee pu
maranihuni jihunaˈe niˈajihe pu Godoni ira ija kisi apene puni unaˈi saname
veˈavara.
3 Ijihunaˈe Kerisoho Hu oriˈinaˈe teamahuni jaˈina pavenuna vo Godoni
ira vaji vene ikaˈina ˈwarumana Ea kaˈene ira sisea a ˈwaravajaho Na
ˈwarima avajara ˈúmana.

4 Uneunecha kija nitama vejajihuni maijaho nú najuhakame nú masuani
matauma hiˈavari vajijino Godoni irijara niˈajúhe núra nimaa rojujaho ija
kisi ˈunahuna.
5 Godi kaˈene matauviˈinaka niˈajúhiˈinijara venae ja vwiha kwinuˈwi
rene Jesu Kerisora ura renujaˈinaˈe vehuna.
6 ˈEnajihunaˈe ja ea mapokakija vwiha ˈee ira niˈaha kwinu Godi Amo
kaˈene Jesu Keriso núni Natohwi jihuni Omiji taˈaroˈavara.

Jenitaru Puni Vuˈa Maiuˈina

7 Ijihuni hahi ea ˈahoˈa hami ˈekaˈavara areri Kerisora nú ˈuˈo ˈekua
jaˈinaˈe ˈekaˈe Godoni pinana ˈuriˈamana.
8 Ijihunaˈe na ja ˈwaravu. Kerisoho roe ea kaˈene sisa ˈuhuahajihi
puni pwea reˈi roana. Nitama Godira nahame Jua puni emahwaha
ˈwamajarahara nimaa reˈamarono roana.
9 ˈEnajihunaˈe Jenitarua Godira pu numirama jihunaˈe pu Hu ˈuˈo
taˈarohuna. Godoni ira ikaˈina ˈwarumana
Ijihunaˈe na A Jenitaru puni javaa vaji Oni iha ˈurahe venahuna ˈúmana.
10 Godoni ira vaji pini ˈuˈo ikaˈina ˈwarumana
Jenitaru kihije Huni ehijajihi puˈúmo temarasaha ˈúmana.
11 Godoni ira vaji pini ˈuˈo ikaˈina ˈwarumana
Jenitaru mahoˈo Natohwiji taˈaroha ˈee veje ea mahoˈo Hua taˈaroha
ˈúmana.
12 Godoni ira vaji Aiseara ikaˈina ˈwarumana
Jesi oni amujijara Jenitaru puni Natohwa rejakame pu Hu nimaa rohuna
ˈúmana.
13 Jara Godia kaˈene nimaa rojujara temara ˈee matauviˈini samahakame
jara nimaa rojajaho Godoni ˈAveni jihuni harura vajijino itusahe ameurahe
ariha.

Porura Pajuˈi Kaivo Asura Venajihuni Maijina

14 ˈEjume vwehu nune na nimaa vejujaho ja ˈuˈo mamaijara ituˈonaˈe
ˈee henakaˈi mahoˈo ituonaˈe parajara ˈee ja areri ea ˈahoˈa puˈúmo
niˈajaˈarahuna.
15 ˈEnakaivo vuˈa mamaˈina ˈahoˈa pasia vajakino na pajuˈikaˈi vejuta. Ja
Godoni maiji vwihanúana kaˈene Godira na mihaji ja runamiˈamarono kúˈo
ˈwaravuta.
16 Na Jesu Keriso oni vuˈa Jenitaru najahu. Na Godoni vuˈa maiuˈiniji
najahiˈinaˈomo na Jenitaru puni swasa Godira pu kime teamaˈamarono
veju. Ijihuni maijaho Godoni ˈAvenijara Hunijihunaˈe venaume ariramaa
rejara.
17 ˈEnajihunaˈe na Jesu Keriso oni vaji Godoni kaukara kaˈene vejuji-
hunaˈe na temarajiˈi hiju.
18 Na vuˈa ˈahoˈa paˈwarahuna kaivo Kerisora nuni vaji vejume Jeni-
taru raka kaˈene nara ˈwarame vejujara venaume hene nimaa rojajiru
ˈwarahuna.
19 Godoni ˈAveni jihuni harura vajijino aacha ani ani ea areri pavehunijija
vejuta. ˈEnajihunaˈe Jerusaremi rena vaˈe Iririkami na Keriso oni vuˈa maa
maiuˈina mahoˈo najahuta.
20 Nuni ura kaˈene natohwijaho na kwaa kaˈene Keriso oni ira pana-
jahiˈinijino najahuna. Ijihuni maijaho na ura ea ˈahopo ni aneja vejajihuni
ˈahi vehuna senimu.
21 ˈEnakaivo Godoni ira vaji ikaˈina ˈwarumana
Ea kaˈene Huni vuˈa maiˈo paˈwaravume pahena pakavajija nihoˈo hena
kahuna. ˈEne ea kaˈene pahejajija hehuna ˈúmana.

Na ijí hejujaho 'unama kajaho vejura.

Porura Romu Vahuna Vwihanajina

22 'Enajihuna'e na marako paroe ja kivujihuni maijaho na ea ka'ene
Godoni vu'a mai pahena pakavi'inijihi najahe ojura.
23 'Enakaivo ikiano nuni kaukara ijaho niparanana. 'Ena'omo juara
mapoka na ja kihuna'e ura rena paranuna.
24 Na Sipeni va'iro vu'ujino vu'e ja kihuna. 'Enareje ijiano ma'uaku'wi ja
pu'úmo hami hinareja'e iji'a ja na ni'ajihe na vahuna.
25 'Enakaivo na iviamaja Jerusaremi va'e Godoni ea 'aho'a ka'ene ijí
hijujihi naja'irono va'u.
26 Godoni ehija 'aho'a ka'ene Masatonia hine 'ee Akea hijujipo tea-
manavumakame Godoni ea 'aho'a ka'ene Jerusaremi hami pahijujihi
puna'e swara nianae irechamihaji na 'eka va'e vajihe ijí monia kajara pu
ni'ajihuna.
27 Pu niho'o teamanavume vajihara. Ijihuni maijaho pu puni chimua
'ejara. 'Ejume pu Jenitarua 'Avena huni 'unamijino ni'ajiha jihuna'e vu
Jenitarua puni chimua 'ene haha huni kukuijino vajihara.
28 Na monia kakaho 'eka va'e ijí vajihe pura rakaka na 'warivajaho
venareje ijí Sipeni va'iro vu'areje ja kihuna.
29 'Ene na nimaa rojujaho vea ka'ene nara routi veijaho Keriso oni
merajihi'inaka itu'o'uji'iniji apene joni vuhuna.
30 Vwehu nune na nimai ja jariravu. Nuni Natohwa ka'ene Jesu Kerisoho
'ee 'Avena ka'ene oja 'ekaravuri vajijino na hu'úmo joni siporua vaji namine
Godoni siporua 'oni'avara.
31 Siporua 'onihakame ea ka'ene panimaa roji'ina ka'ene Jutia hijujija
nununa'a unenu'u pina pave'avara. Nara kaukara ka'ene Jerusaremi ve'i
va'ukaho Godoni ehija hami apeni'avara.
32 'Ene siporua 'ojakame Godira na iji pijihajaho na teamanima para'eje
na roe ja kiuta. 'Enareje na ja ni'ajiuta.
33 'Ena'omo Godi ka'ene matauvi'inijara ja ea maho'o merajiha. Ameni.

16

Nara 'Ajoravujina

1 Na núni ma'ina Pipiho Senikeria sosia vaji kaukara veji'ina iji pijahe
ranavukúne ahe'avara.
2 'Enareje hu raka ka'ene ve'iro ura renujaho ja hu ni'aja'avara. Ijihuni
maijaho hu ea mapoka mapoka ni'ajiharena na 'u'o ni'ajihana. 'Enakúne
hu ro'amajaho ja hu aheme hami 'ahae ni'ajahe areri Godoni ea 'aho'a'e
'ajoravu ja'ina'e 'ajo'avara.
3 Pisira'o Akwira'o marako'a nú pu'úmo Jesu Keriso oni kaukara veju-
rakúne 'ajora'avara.
4 Pu unenu'u 'aho'apo renae kwamasahunijaho pavwihajara kaivo nuni
hahijihuna'e pu na ni'ajihara. 'Enajihuna'e na pu no'o teamanime 'ee
Jenitaru puni sosi maho'o ijihi puna'i na teamanimu.
5 'Ene sosia ka'ene puni sei ahuvujihija 'ajora'avara. 'Ene Epinetasi
ka'ene Esia oraka Keriso urana nimaa ronaji na hu oja maha parajuji ja
hu 'u'o 'ajo'avara.
6 'Ene Meri ka'ene joni kurai ni'ima'ura'e venaji 'u'o 'ajo'avara.
7 'Ene Enitaronakasi Juniasi'o nuni ehija'omo maraku'ijaho Keriso oni-
jihuna'e nú pu'úmo tipura hijara. Pu apasoru puni vajijaho ea mapoka

hena kivura. Na maraku'a Kerisoho panimaa ro'eme pura maraku'a nimaa rojara.
8 'Ene Emapiriatasi ka'ene Natohwi jihuni vaji na oja mahujaho 'ajo'avara.
9 'Ene Uripanasi ka'ene nú pu'úmo Keriso oni kaukara veji'inijaho 'ee Sitekisi ka'ene na oja mahi'inijaho 'ajora'avara.
10 'Ene Aperisi nú nimaa veti'eju'e hu Keriso oni 'unama ka'ene ari-maijikano 'urahe onukúne 'ajo'avara. 'Ene Arisitopurasi oni kachi'ina 'ajora'avara.
11 'Ene Herotiani ka'ene nuni eiji 'u'o 'ajo'avara. 'Ene Nasisa oni kachi'ina ka'ene Natohwiji nimaa rojujija 'ajora'avara.
12 'Ene Tiraipina'o Tiraiposa'o Natohwi jihuni kaukara veji'inakúne 'ajora'avara. 'Ene Perisisi ka'ene na oja mahuraka hu Natohwi jihuni kaukara harura vene veji'inijaho 'ajo'avara.
13 'Ene Rupasi ka'ene Godoni kaukara ve'amarono Natohwijara iji pija-haji 'u'o 'ajo'avara. 'Ene huni oha ka'ene nuni ohiji 'u'o 'ajo'avara.
14 'Ene Asinikaraitasi ho Pirekani ho Herimisi ho Patiropasi ho Herimasi ho 'ee vwehwaha 'aho'a ka'ene pu pu'úmo hiji'inijihija 'ajora'avara.
15 'Ene Pirarokasi ho Juria ho Nerusi ho huni ma'ina 'ee Orimipasi ho 'ee Godoni ea 'aho'a ka'ene pu pu'úmo hiji'inijihija 'ajora'avara.
16 Ja pu pu'úmo 'ajosarame nirisa'avara. Keriso oni sosiajipo maho'o ja 'ajoravu.

Vwiha Túchamaa Najahajina

17 'Ene vwehu nune ea ka'ene roe vena'e ja 'ahaahunijija nia hami ki'avara 'ee iraka ka'ene nara najahujaho are'ika'i 'unama ani'ina'e najaha ki'avajaho juhame ani va'avara.
18 Ijihuni maijaho ea ija'inijija núni Natohwa Keriso oni kaukara pavejura kaivo pu opuipu teamanahuni ja'ina'e 'wame 'ee puni ira kajikano vu'a 'aho'a kajija 'eke 'warame amairia nirisame mama'ina vena 'eke usee 'ee ea ka'ene hami pavwihaji'inijija pisivisavura.
19 'Ene eaka mapokijipo hena kivujaho ja Godoni ira ija kisi apene joni una'i sanama hina vejujihuna'e na teamanimu. Na ura ja raka ka'ene ariramaijiru ka'avarono ura reniu kaivo uneunecha ka'ene sisei jihunijija juha'avara.
20 Godi ka'ene matauvi'inijara Setaniho mai'o joni mumora hari apene tautahuna. Núni Natohwa Jesu ka'ene Godoni rena roajara ja maiji vwihaniu.
21 Timoti ka'ene Godoni kaukara nú hu'úmo ahuma venajaho Rusiasiho Jesaniho Sosipata ka'ene nuni eijaho ijá ja 'ajoravu.
22 Na Tetiasira asurakaho Natohwi jihuni vaji veji'i ja 'ajoravu.
23 Keasi ka'ene na 'ajohie 'ee sosia 'u'o maho'o 'ajohaujara 'ajoramu. 'Ene Irasitasi ka'ene ara kwaa ikehuni monia 'ajohi'inijaho 'ee ea Kworitasi ka'ene núni vweijara ja 'ajoravu.
24 Núni Natohwa Jesu Kerisora ja ea mapoka maiji vwihaniu. Ameni.

Siporua Vaja Ta'arohe Tanumajina

25 Hu areri vena'e ja kirasahe namihuna 'ee nuni vu'a 'ee Jesu Keriso rone najahujara ni'ajihuna 'ee hema ka'ene mwe'akara aneja venaji rene nesi nama roajaho iviamaa samaahiramu.
26 'Enakaivo Godi ka'ene majama hiji'inijara poropetia 'waravume ve-jara'omo iviamaa roe samaahiravu'e kwaa ara maho'o nimaa rone veju.

27 Jesu Keriso oni vaji nú majama Godi ka'ene hena kama paraji'inijiru ta'arohi'i hina apena vahuna. Ameni.

1 Koritia

Vuʹa Anejijihina

1 Na Poru Godi oni ura ijino Jesu Keriso oni apasorua reʹurono iji
pijihajara Sositanisi kaʹene núni vweijiʹi veju.
2 Godi oni sosia kaʹene Korinitia namuna ʹee ea mahoʹo kaʹene Jesu Keriso
oni vaji iji pijihume aniʹina ariramaaʹe rejara ʹee ea kaʹene iji pijihume
akuaviʹinaʹe rejara ʹee ea ʹahoʹa kaʹene kwaa ichihichi núni Natohwa Jesu
Keriso oni ihi ʹurahiʹi oja mahura kaʹene núni Natohwa ʹee puni Natohwijihi
punaʹe veju.
3 Maiji vwihaniiʹina ʹee matauviʹina kaʹene Godi núni Omijiʹo Jesu
Kerisonaʹi rena roajija vajihama.

Keriso Oni Vaji Merajúhe ʹEe Ahuma Hihuna ʹWaramajina

4 Godoni maiji vwihaniiʹina kaʹene Jesu Keriso oni vaji ja mihajihunaʹe
na naʹia mapoka nuni Godijaho jonijihunaʹe teimani ʹwavura.
5 ʹEne Huni vaji uneunecha ʹee ira ʹwarahuna ʹee henaka mahoʹo
venaume niareri rena paranana.
6 Vuʹa kaʹene Keriso rone ʹwaravajaho niroe joni vaji tusame nimaaʹe
rena namu.
7 ʹEnajihunaʹe núni Natohwa Jesu Kerisora rohuni veiji ʹajahuri vajakaho
Godoni swara papivusahuna.
8 Hura ja ʹuʹo ʹuninamie kisinaʹe rena vaʹe vea túchamai ʹeʹune ʹee núni
Natohwa Jesu Keriso oni veijaho panamúhuna.
9 Godiho pauchaviʹini jihunaʹe Huni Hariha kaʹene núni Natohwa Jesu
Keriso ipuʹúmo ahuma hiʹavarono ja Huni vaji iji pijihana.

Sosi Vaji Ahaaravujina

10 Vwehu nune na iviamaa núni Natohwa Jesu Keriso oni iha vaji
ʹwaravukúne veje joni vaja panakarame ʹee paahaame hiha kaivo vwiha
kwinu vwihane ʹee ura nikwino rene hiha.
11 Vwehu nune Karoi oni ehipo na ʹwarivuʹe hejujaho joni vaja hine
ninakarame ʹuraʹaravu ʹwivu.
12 ʹEjume na iviamaa raka kaʹene rona ʹwaravujaho ikena. Ja ea kwinu
kwino na Poru ʹararihau ʹiavuʹe ʹee vu ea pina na Aporasi ʹararihau ʹiavuʹe
ʹee vu ea pina ija ʹiamo Na Sipasi ʹararihau ʹiavuʹe vu ea pina ijá ʹiamo Na
Keriso ʹararihau ʹiamu.
13 ʹÚ Kerisoho apene ʹahaasavare? ʹÚ Porura jonijihunaʹe korosia ʹahi
kwamane? ʹEne ʹú ja Poru oni iha ʹahi toi samahare?
14 Na Godi teimani ʹwavujaho na ja ea ʹahoʹa toa pasamahuta kaivo na ea
Kurisipasiʹo Keasiʹo toi samauta.
15 ʹEnajihunaʹe ja ea pina areri ijaʹina paʹwahuna. Ja nuni iha ʹahi toi
samahara paʹiahuna.
16 Na nimaaʹe Sitepanasi oni kachiʹina ʹuʹo toi samauta kaivo vu na ea
ʹahoʹaʹe toi samahuna na puruva retiu.
17 Ijihuni maijaho Kerisoho na ea toi samaʹurono ranamihuna pana kaivo
vuʹa maa maiuʹinaʹe najaʹurono ranamiana. ʹEnakaivo na emaapuni vwiha
ijino ʹwaraʹipisa Keriso oni korosijihuni vuʹijaho maa paʹanaʹe rejaʹa.

Keriso Kaʹene Godoni Harure ʹEe Vwiha Mamaa Ijina

18 Ea kaˈene panimaa rojiˈini jihipuni unaˈijaho korosi ijihuni vuˈiji
hejujaho iraˈataˈe reju. ˈEnakaivo nú ea kaˈene nimaa rojiˈinijipo hejujaho
ijaho Godoni harurijina.
19 ˈEnajihunaˈe Godoni ira vaji ikaˈina vejara.
Nara ea kaˈene vwiha mamaijihi puni vwiha ijija ruarahe paˈarehuna. ˈEne
ea kaˈene hena kama parajiˈini jihipuni henaka ijija ˈeka karaa rori
ˈaninamihuna ˈwamana.
20 ˈEne ea kaˈene vwiha mamaijija ichihune? ˈEne Sikuraipia ichihune?
ˈEne ea kaˈene mweˈa kehuni vwiha rukina kaˈene ninakaraviˈinijija
ichihune? Godira mweˈa kehuni vwiha mamaijija ˈeka venaume vwiha
paˈanaˈe rejara.
21 Mweˈa kehuni vwiha mamaa vajijaho paroe Godi hena kahunijaho
nikimana. Godi teamamajaho ike vuˈa kaˈene ea ˈahopo kavume maa
paˈanaˈe renuna vajakino najahume ea kaˈene nimaa rojajija maraniana.
22 ˈEnakaivo Jua uneunecha kaˈene ea areri pavejuji jarirame ˈwaravura.
ˈEjuˈe Kuriki vwiha mamaijihi saravura.
23 ˈEnakaivo núɾa najahujaho Kerisora korosia ˈahi kwamaji najahe
ˈwaravura. ˈEnakaivo ike vuˈakaho Jua punaˈijaho ijara venauˈe amaare-
sume arihujina. ˈEnakaivo Jenitaru punaˈijaho ike vuˈakaho maa paˈana.
24 ˈEne Jua ˈee Kuriki kaˈene ˈumenajija Kerisoho Godoni harura ˈee
Godoni vwiha mamaa aririjina.
25 Ijihuni hahi emaapo vwihajuˈe Godi vwiha mamaa pana rojujara
emaapuni vwiha mamaijija asita paranana. ˈEne emaapo vwihajuˈe Godi
harura paˈana rojujara emaapuni harura asita paranana.
26 Ijihunaˈe vwehu nune ja ˈumenajija hami vwihaˈavara. Joni vaja ea
mapoka vwiha mamaa vwihajiˈina kaˈene haha ikehunijija ija papijihana.
ˈEne ea mapoka harura rukina ija papijihana. ˈEne kinia ˈee kwinia mapoka
ija papijihana.
27 ˈEnakaivo Godira uneunecha maa paˈana kaˈene iki mweˈi navujino
ˈeke veje ea kaˈene vwiha mamaˈina rukinijihi junaˈavarono iji pijihana.
ˈEne Godira uneunecha ajuasina kaˈene iki mweˈi navujino ˈeke harusinijihi
junaˈavarono iji pijihana.
28 Hu mweˈakino uneunecha kaˈene emaapo túɑ vetie ˈee senavujija iji
pijihana. Godira ijí ˈeke mweˈa iki emaapo kime mamaˈina rojujihi túɑ vetiˈi
ˈahaume iji pijihana.
29 ˈEjakame ea pina Godoni unaˈa pakehi kehi veˈamarono iji pijihana.
30 ˈEnakaivo Hura venaume ja Jesu Keriso oni eaˈe rejara. ˈEne Hura núni
vwiha mamaa kaˈene Godoni rena roajaho rene ˈee núni ariramaijaho rene
ˈee núɑˈe ˈimenúɑ ˈekiˈinaˈe renana.
31 Nitama Godoni ira vaji ikaˈina vejara. Ea irara kehi kehi oˈiro
ˈahaˈamajaho Natohwi jihuni vaji kehi kehi oˈamana.

2

Poru Oni Vuˈa Kaˈene Jesu Kerisoho ˈEe Godoni ˈAvenijihi Puni Ira ˈAharu ˈWaramujina

1 Vwehu nune vea kaˈene na joni roe Godi rone najahe ˈwaravujaho na
ira kaˈene ja pahehuni ira ho vwiha mamaˈina kaˈene ja pahehunijaho
paahuviˈi ˈwaravuta.
2 Na ja puˈúmo hijuti veijaho jara Jesu Kerisoho ˈee Huaˈe korosi ˈanaajiru
hena kahunaˈe ura reniana.
3 Na ja puˈúmo hijujaho haha ajuaranie ˈee jume ˈee niˈimaˈuraˈe simaviˈi
ˈwaravuta.

4 Nuni vuˈa kaˈene nara najahujaho ira kaˈene ja oja ˈurinahuni irijaho
pana kaivo ˈAvenijara ori Huni irijaho vejume harauraˈe reˈeme na najahuta.
5 ˈEnajihunaˈe joni nimaa roijaho emaapuni vwiha mamaa ˈahijija
pamiˈavara kaivo Godoni harura ˈahijino miˈavara.

Godoni Vwiha Mamaijina

6 ˈEnakaivo ea kaˈene ni ˈAvena vaji emakina rejajihi puni vajijaho nú
vwiha mamaiji rone ˈwaravara. ˈEnakaivo mweˈa kehuni vwiha ijaˈina
pane ˈee ˈajohaiˈina puni vwiha mamaa kaˈene paˈarena vaˈujaˈina pana.
7 ˈEnakaivo nú Godoni vwiha mamaa hema kaˈene makuˈijaho re-
namiume navajija mweˈakaho maiˈo parejiˈini núaˈe maranúhuni jihunaˈe
niamairiume navara.
8 Ike vwiha mamaakaho mweˈa ikehuni ˈajohaˈina pini hena kahuna
pana. ˈEnakaivo pu hena kahunaˈe reˈipisa pu Natohwa kaˈene pinana
rukinijaho korosi ˈaha paˈanaaˈa.
9 ˈEnakaivo nitama Godoni ira vaji ikaˈina vene ˈwarumana.
Godira uneunecha kaˈene Huaˈe oja mahiˈini jihipunaˈe amairiaramana
kaˈene maiˈo nia pakiviˈina ˈee maiˈo ataa paheji'inijija maiˈo emaa-
puni oja vaja paroe arina navu ˈúmana.
10 ˈEne núnijihunaˈe Godira Huni ˈAveni jihuni vaji vejume roe samahira-
mana. Ijihuni maijaho Godoni ˈAvenijara uneunecha mapokakija mahoˈo
tinuna ˈee Hu Godoni hema kaˈene Huni vamai navujija ˈuˈo tinuna.
11 Ijihunaˈe emaapuni vaji vwiha ijija irara hena kimune? Ei pini
hena kihuna pana kaivo emaahuni ˈavena kaˈene huni vaji hinujara hena
kimuna. ˈEnaˈomo ijaˈinaˈe Godoni vwiha ijija ei pini hena kihuna pana
kaivo Godoni ˈAvenijara Huhusu hena kimuna.
12 ˈEnajihunaˈe nú mweˈa kehuni ˈavena paapejara. ˈEnakaivo nú ˈAvena
kaˈene Godoni rena roaji apejara. ˈEnaˈomo nú uneunecha kaˈene Godira
mavajúhajija hena kihuna.
13 Uneunecha kaˈene Godira vajúhaji nú ja najahu kaivo emaapuni vwiha
mamaiji rone ˈwarahuna pana kaivo ˈAvenijara najuhajihi najahu. Nú
Godoni ˈAveni jihuni vwiha ˈee ˈAvena huni iriji'i ahuviˈi ˈwaravu.
14 ˈEnakaivo ea kaˈene Godoni ea paˈajija Godoni ˈAveni jihuni une-
unechijija pu panimaaˈe vejura. Ijihuni maijaho ijija huni unaˈijaho maa
paˈajihunaˈe hu areri pahehuna. Ijihuni maijaho ijija ˈAvena huni kukui
jihunaˈe pu pahehuna.
15 Ea kaˈene Godoni ˈAvena apejiˈinijara uneunecha mahoˈo hena kimuna.
ˈEnakaivo hu ijí ˈAvena huni kukuijihi rone ea ˈahoˈa ˈwaramujaho pu
pahenahuna.
16 ˈEnakaivo ea irara Natohwi jihuni vwiha hena kamune? ˈEne ea irara Hu
nahune?
ˈEnakaivo nú Keriso oni vwiha apejara.

3

Godoni Pwehipo Ichá'ina Aneanesina Rena Hihunijina

1 ˈEnakaivo vwehu nune na ja ˈAveni vaji emainaˈe rejara ˈwaravu jaˈinaˈe
ˈwarahuna pana kaivo emaa haha rukinaˈe ˈwaravu jaˈinaˈe ˈwarame ˈee
Keriso oni vaji musiaˈe ˈwaravu jaˈinaˈe ˈwaravu.
2 Na ja ˈiruma kisina pavajihuta kaivo musaru vajihuta. Ijihuni maijaho
ja maiˈo areri paˈekahunaˈe kimarejo avajuta. ˈEne ja iviamaa ˈuˈo areri
paapehuna.

3 Ijihuni maijaho ja majano haha huni 'unamijino hijujihuna'e joni vaja
ja hine 'ura'arame 'ee sena veti'aravi'i hiju. 'Ú ja Godoni ea pana raka'omo
ja ea mamahapo 'urahe ojuja'ina'e ojo?
4 Ijihuna'e vea ka'ene ei pini na Poru 'ararihau 'iavu'e ea pina na Aporasi
'ararihau 'iamujaho 'ú ja ea ka'ene mwe'a kehunijipo 'wavuja'ina'e 'wavu
raka?
5 Aporasiho ea iraka sa'ine? 'Ee Poruho ea iraka sa'ine? Ijija pwea
ka'ene ja puni vaji hena kame nimaa rojajihina. 'Enavo Natohwijara ja
'wara'avarono vejume sama'e rejume pu ja 'waravume hejara.
6 Nara 'ina 'ojume Aporasira toa vajihana. 'Enakaivo Godira vejume
marasahe emarejara.
7 'Enajihuna'e ea ka'ene 'ina 'onujine 'ee toa vajihuji'o unenu'u pina pana
kaivo ni'inijaho Godina. Hura huhusu venau'e marane 'urijura.
8 Ijihuna'e ea ka'ene 'ina 'onuji'o toa vajihuji'o nikwinu'ina. 'Enakaivo
ea kwinu kwino pura kaukara ka'ene vejaja'ina'e eha ija'ina'e 'ekahuna.
9 'Enajihuna'e nú Godi'i pu'úmo ahuma kaukara veji'ina. 'Eju'e ja Godoni
juara 'ee Godoni ara.
10 Godi oni maiji vwihani'inijaho na mihana. Na anesurijina'omo vwiha
mamaiji vwihaji'i tukeja savuta. 'Eju'e ea pina ijihuni toi ara vena
ajimu. 'Enakaivo veje ea kwinu kwino tukeja 'aha kajino ara ka'ene vena
ajimujaho hami kavi'i vena aji'amana.
11 'Enajihuna'e ei pini tukeja aneanesina ka'ene Hura samaja'ina'e
sahuna areri pana. Ijí tukeja kajaho Jesu Kerisona.
12 Ea irara tukeja 'aha kajino uné raki 'eke venana'e re'amajaho kahuna.
Hu korutia ho siriva ho muna mavarasa'ina ho icha ho mwacha ho nipuati
venana'e re'amajaho kahuna.
13 'Ena'omo vea nituma roe sa'eje ea kwinu kwino puni kaukara ichá'ina
ka'ene venujaho 'otua veijino veni vena kive samaa'e rehuna. Ijihuni
maijaho vena kajara huhusu ea irara uné raki 'eke ara venajaho vena
kihuna.
14 Ea irara huni ara uné raki apene venajara parene ari'amajara hu eha
mamaa apehuna.
15 'Eje ea irara huni kaukara ijaho veni rene ari'amajaho hu eha
pa'arehuna kaivo hu huhusu marahuna. 'Enavo hu veni nirenana'e
aremana.
16 Ja pahene pakavo? Ja Godoni Temiporua'omo Godoni 'Avena joni vaji
hinu.
17 'Ena'omo ei pini Godoni Temiporua kaji ruara'amajaho Godira ea
kajaho ruarahe pa'arehuna. Ijihuni maijaho Godoni Temiporu ijaho
ariramaa akuavi'ina'omo ja ijí Temiporua kajiana.
18 'Ene paveje emaa ori'ini papisivara'amana. Ea irara vea ikehuni
vajakino vwihaje hu vwiha mamaa vwihaji'ina ro'amajaho veje maijaho
hu roe túa'e renareje iji'a vwiha mamaa vwihaji'ina'e re'amana.
19 'Ene ike mwe'a kehuni vwiha mamaa ijija Godoni una'ijaho maa pana.
Ijihuni maijaho Godoni ira vaji ika'ina vejara. Hura Huhusu ea ka'ene
vwiha mamaa ijija puni pisivaraa vajijino iji 'uniramuna 'iamana.
20 'Ene vukú'o ika'ina'e vejara. Natohwijara ea ka'ene vwiha mamaa
vwihaji'inijipo vwiha ichá'ina'e vwihajujaho hena kimuna. Puni vwiha ijija
maa pana 'úmana.
21 'Enakúne ja paki'eje emaapuni vwiha ijija'e 'ararihie kehi kehi o'ava.
Ijihuni maijaho uneunecha maho'o ikija jona.

22 'Ena'omo Poruna ho Aporasina ho Sipasina ho mwe'akena ho hia ikena
ho kwamasahujina ho uneunecha ka'ene iviamaa ikehunijina ho mai'o
rohuna ho uneunecha ikija maho'o jona.
23 Ijihuni maijaho ja Keriso one 'ee Kerisoho Godona.

4

Keriso Oni Apasorua

1 'Enakúne veje emaa nú Keriso oni pwehija 'ee Godoni hemiji 'ajoha'ina'e
kú'avara.
2 Ikehuna'e ea irahija'e 'ajoha'ina re'avajaho ea kajija paucha'asahi'ina'e
re'avara.
3 Jara mwe'a kehuni 'otuhuni 'unamijino na namihujaho ni'ima'ura pana.
'Enakaivo na onuno pakakarame pavwihajura.
4 'Ene nuni vwiha ijaho arira 'ee unenu'u pini na namihuna pana.
'Enakaivo ijara reje na arira rehuna pana kaivo Natohwijara Huhusu na
piuhihe kihuna.
5 'Enajihuna'e marako vu'a nimaijaho pahe'i kaivo ea namaha va'ava.
'Enakaivo masuani 'aja'eje Natohwijara ro'amajino iraka ka'ene nututi
tanume navujija veje roe samaumaa re'amana. 'Ene emaa huni oja vaji
ichá'inijaho Hura veje roe samaumaa'e rehuna. 'Ejakame ea kwinu kwino
ta'arorahujaho Godina'i rena rohuna.
6 'Ena'omo vwehu nune na iviamaa uneunechakija nuni toi veji'i hiju'e
Aporasi 'u'o jonijihuna'e ija'ina venu. 'Ejakame ijí iraka ka'ene vene
'waravajaho ja núni vaji hena kúme vehuna. 'Ejakame ira ka'ene vene
'waravajaho ja paasisame kaha'ahuni va'e 'ee ea 'aho pu'úmo ninakarame
jarika pare'avara.
7 Irara venaue ja natohwa'e rene namijo? 'Ene ja ivi'a pina irakiji
paapejare? Ja niapejara'e re'avajaho vu irakijihuna'e ja paapejare puna'i
kehi kehi vejo?
8 Ja vwihajujaho ja niroe areri rena paraniana roju 'ee ja uneunecha
rukima'ura rejara roju. 'Ene ja nú pa'a kinia'e rejara'omo na ura reniujaho
ja nimaa'e roe kinia'e rejakame nú ja pu'úmo ea 'ajoha'ina'e re'ipisana roju.
9 'Enajihuna'e na vwihajujaho Godi nú apasorua túchamai 'eke nú
namahe 'ania kwamasahuna'e 'waravu'e hijuja'ina'e irechamúana. Ijihuni
maijaho nú 'ona oji'ina 'ee emaa ijihipo riru'avarono irechamúu'e hiju.
10 Nú Keriso onijihuna'e vwiha pa'anepo vejuja'ina'e veju kaivo ja Keriso
oni vaji hami vwihaji'ina reju roju. 'Ene nú harura pa'arenujaho ja harura
rukina roju. 'Ene pu ja 'eke niriri irechamiura kaivo pu núni hura pavejura.
11 'Ene ike iviamaa veakaho nú matunume 'ee toa hunume 'ee kukua maa
pasame 'ee siseisei 'ahúe 'ee ara pa'ana'e renúu.
12 'Ene nú niho'o kaukara ahisina onúno núni iji vejara. 'Ene ea ka'ene nú
ira sisea 'waruvajija nú merajihura 'ee pu nú sise'i 'ahúajaho nú kirasahe
hijura.
13 Vea ka'ene nú ronuhe 'wavujaho nú eha mamaa pununa'i vejura. 'Ene
nú iviamaa roe vea ikino nú mwe'akino ea ka'ene maa pa'ajihi reju. 'Ene
uneunecha maho'o kehi puni túa sa'ina'e reju.
14 Ikijahija ja juna'avarono na vehuna pana kaivo ja nuni harihija ka'ene
na oja mihure sa'ini jihuna'e na ja ni'ajihe 'waravu.
15 Ijihuna'e Keriso oni vaji joni najahi'ina mapoka mapoka re'ipisa joni
oma mapoka pa'ana'e reja'a. Ijihuna'e ike vu'a maa maiu'ina vajakino na
Keriso oni vaji joni oma'e rejuta.

16 Ijihunaˈe na ja jariravukúne ja naˈia mapoka nara vejujaˈinaˈe hina veˈavara.
17 Ijihunaˈe Timoti nuni hariha kaˈene Natohwi jihuni vaji na oja mahe ˈee pauchaviˈinijaho ranavuˈe vuˈu. ˈEne hura nuni ˈunama kaˈene Keriso oni vajijaho niareri nara kwaa ichihichihi sosia mapoka vajijino najahu jaˈinaˈe ja ˈuˈo ˈuname najahe ˈwarahuna.
18 ˈEne na jona paroˈeju ronareja ja ea ˈahoˈa kehi kehi jonano vejara.
19 ˈEnakaivo Natohwijara ura reˈamajaho na túna*ˈ*i maiˈo vuˈe kiˈeju. Vea kaˈene na vuˈujiˈa ea kaˈene kivasuame ma iraru ˈwaravu jihipuni harurijija kihuna.
20 Ijihuni maijaho Godoni arijaho ma iraru ˈwaviˈina pana kaivo haruriji ˈina.
21 Ja iraka ura renao? Na vuˈe ichi hijihahuna ho masuani ajuarane oja mihiˈi ˈwarahunaˈe ura renao?

5

Sosi Vaji ˈUasa Vejuji ˈUraraha ˈWaramajina

1 ˈEne vuˈa kaˈene ˈwaravuˈe hijujaho ijí joni vajijaho ea hine ˈuasa veju. Ijí ˈuasa vejuri ˈunama kajaho nihoˈo Jenitarua puni vaja pareji ˈini renu. ˈEne ea pina omahoni napara turame ojiˈi hinu.
2 ˈEne ja ijihunaˈe kehi kehi oˈi kaivo patemukavu. ˈEnaˈomo maijaho ja temuka apene ea kaˈene joni vaji ijaˈinaˈe venajaho ranave samai vahune saˈinijaho avaju.
3 Ijihunaˈe nununaˈijaho nuni hahijaho ijá pahinu kaivo nuni ˈavenijaho ijí ja puˈúmo hinujihunaˈe na ijí ea kaˈene sisea kaji venujaho eha mahuta. Areri na hahijiˈi ijino hiˈujaˈinaˈe vejuta.
4 Ja núni Natohwa Jesu Keriso oni iha ˈahi roe vea kaˈene ahuˈavajaho na ˈavena vajijaho ja puˈúmuna. ˈEne nuni Natohwa Jesu Keriso oni haruriji ˈi ijina.
5 ˈEnaˈomo ea ijaˈinijaho Setani mahakame hura huni haha ruaraha parahuna vwihajuta. ˈEnakaivo huni ˈavenijaho Natohwa Jesura roˈamani veijaho marahuna.
6 Jara jarikaˈe rejujaho maiˈo maa paˈana. Ja isitia maˈuˈumaijipo harava mahoˈo arumauˈe niˈimaˈuraˈe renujaho ja vi kivure?
7 ˈEnakúne isitia sahasijaho atoˈaruvakame ja harava maiuˈinaˈe reˈavara. Ijihuni maijaho ja venaume harava isitia paˈanaˈe rejara. Ijihuni maijaho Keriso kaˈene núni Pasova ijaho apene núnijihuna*ˈ*e swasa vejara.
8 Roe nú ijihunaˈe sora ijava. Harava kaˈene isitia sahasi jihunijaho pane ˈee isitia kaˈene sisea vwihajujaho pane ˈee siseijija pana. ˈEnakaivo harava isitia paˈana kaˈene nimaa nimaa ˈee ariramaajino vena ijava.
9 ˈEnajihunaˈe na nuni asura vaji vene ˈwaravujaho ja ea kaˈene marisi ˈuasa vejiˈinijihi puˈúmo paahuhunaˈe ˈwaravuta.
10 ˈEnakaivo na mweˈakino ea kaˈene ˈuasa vejujihi rone ˈwarahuna pana. ˈEne ea kaˈene uneunecha rukinaˈe rehuna itunaviˈinijija pane ˈee nesa apejiˈinijija pane ˈee godi iraˈata oja mihiˈinijija pana. ˈEnakaivo na ijihi rone ˈwaraˈipisa ja mweˈakaho arema vaaˈa.
11 Nimaaˈe na joni asura vene ea kaˈene nimaa rojiˈina ˈiˈikaˈi ˈuasa vejiˈina ˈee ea ˈahopuni kukua kima itunaviˈina ˈee godia iraˈata oja mihiˈina ˈee ea ira sisea ˈwaraviˈina ˈee ea kaˈene toa sisea isaˈora ˈee ea kaˈene nesa apejiˈiniji ˈi paahume ˈee ˈiruma paihunaˈe rone vejuta.
12 Irakijihunaˈe na ea kaˈene samai hijujija namahune? ˈÚ ja ea kaˈene sosi vaji hijujija panamahune?

13 'Enakaivo ea ka'ene samaumai hijujija Godira 'otua vetihuna. 'Enakúne ea sisea ka'ene joni vaji hinujaho ranave samai va'ama.

6

Godoni Ehipo 'Otua Veti'aravujihuni Vu'a

1 Ja rakijihuna'e Godoni ea 'aho'a ka'ene joni rori hijujija aherame 'eka va'e ea ka'ene Godi panimaa rojujihi puni una'a 'otua vetiure? 'Ene ja irakijihuna'e paaherame Godoni eijihi puni va'e ahume 'unama kajaho amairiu'e marasahure?
2 'Ú ja pahejo? Godoni ehija ka'ene akuavi'inijipo mwe'akaho 'otua vetihuna. 'Ene mwe'akaho jara 'otua vetihuna'e re'amajaho 'ú ja areri ike varapa ma'u'uakaho areri pahene amairi'eja raka?
3 'Ú núra 'ona oji'ina 'otua vetihunijaho ja pahejo? 'Enajihuna'e ja uneunecha ka'ene ike hiakino vejujija areri pahene amairi'eja?
4 Ijihuna'e ja ea 'ahopu'úmo 'otu irecharavujaho 'ú ja ea ka'ene samai sosia vaja huni hura pavenahi'inijihi iji pijahu'e joni 'otua henaho?
5 Na ikaho jaae veje juna'avarono 'waravu. 'Ú ea ike joni vajakaho arira'e vwihaji'ina pahinuna'omo hu ja no'o vweune'i joni 'unamijaho areri paamairi'ena?
6 'Enakaivo vweahi vweaha'e panimaa roji'ina puni una'i 'otui ranamujaho maa raka?
7 Ja ija'ina'e pavejura'e re'avajaho nimaijaho ja niarihara. Ijihuna'e ja ehu jo pu'úmo hine 'otua veti'aravi'i hiju. 'Ú ja iraka'e vene ijí sisea kajija pamakavo? Ja irakijihuna'e pamaki'eju'e ijara pisimisamo?
8 'Enakaivo ani'inijaho ja ojono sisea vene vwehu jona pisimisame sise'i 'ahiujina.
9 'Ú ea ka'ene arira pahijujija Godoni ara areri pavahunijaho ja vi hena kavo? Ja paki'eje emaapo pisimi'ava. Ijihuni maijaho 'asúra kivasa ka'ene 'uasa veji'inijija 'ee ea ka'ene godia ira'ata'e oja mihi'ina 'ee ea 'ahopuni napara 'ee parua aherame oji'ina 'ee parua ka'ene puni haha 'eke monia 'imena'ina 'ee parua parua'e aherame 'oju'e 'ee napara napara aherame oji'inijija areria Godoni ara pavahuna.
10 'Ene nesa apeji'inijija 'ee ea ka'ene uneunecha pupusumano rarena 'ekahuna itunavi'inijija 'ee toa sisea ine nanami'inijija 'ee ea sisea namahe ronahi'inijija 'ee ira'atijino pisimisame nesa apeji'inijija Godoni ara pavahuna.
11 Ja ea 'aho'a ikija nimarako 'unama ija'iniji ojara. 'Enakaivo ja somahe 'ee venaume ea akuavi'ina'e rejara. 'Ene Jesu Keriso oni ihijihuni vaja 'ee núni Godijihuni 'Aveni jihuni vaji ja venaume ea arira'e rejara.

Joni Hahijija Godi Ura Renuja'ina'e Ve'avara

12 'Ene uneunecha maho'o na areri vehuna. 'Enakaivo uneunecha maho'o na ni'ajihuna pana. 'Ene uneunecha maho'o na areri vehuna kaivo ijihipuni harura hara na pahihuna.
13 'Ene 'irumijaho tehwa kehuna 'ee tehwijaho 'irumi jihuna. 'Enakaivo hahijaho 'uasa ve'avarono vehuna pana. 'Enakaivo hahijaho Natohwijihuna 'ee Natohwijaho hahijihuna.
14 'Ena'omo Godiho Natohwijiru veje 'urihuneru pana kaivo Huni harura vajijino nú 'u'o venue 'urihuna.

15 'Ene ja joni hahakija Keriso oni haha pwinana ijaho ja maiˈo pahejo? 'Enajihunaˈe 'ú na iviˈa ijí Keriso oni haha pwinanaˈa kajaho apena vaˈe 'uasa vena oˈejo? Nihoˈo ijaˈina maiˈo pana.
16 'Ene 'ú ja pahejure? Ea irara napara 'uasa vejiˈiniji'i puni haha vajúsaravujaho pu noˈo haha kwinu rejura. Ijihuni maijaho Godoni ira vaji ikaˈinaˈe 'waramana. Noˈo roe haha kwinu rehuna 'úmana.
17 'Enakaivo ea kaˈene Natohwiji'i ihenujaho huni 'avenijaho Huni 'Aveniji'i nikwinu renuna.
18 'Enakúne 'uasa vejujija juhaˈavara. Ijihuni maijaho sisea 'ahoˈa kaˈene emaapo vejujaho ijija haha huraruna kaivo ea irara huni haha ea irai 'uasa vejuri 'unamijino ahumujaho huni haha siseˈi 'ahae avanu.
19 'Ú oni hahakaho Godoni 'Avena kaˈene Godoni rena roana kaˈene oni vaji hinujihuni Temiporu ijaho a maiˈo paheno? 'Enajihunaˈe oni hahijaho aˈasu onaru pana.
20 'Ene ja aneja niˈimaˈuri 'imena 'ekarakúne joni hahijaho Godoni pinanaˈe 'urihunijiru veˈavara.

7

Napasinejuji Aposaravuri Vuˈa

1 'Enakaivo na iviˈa uneunecha kaˈene ja vejajihuniji rone eha veju. 'Ene parua napara pavwenaˈavajaho mamaaˈe vehuna.
2 'Enakavo 'uasa vejujaho niˈimaˈuraˈe renujihunaˈe maijaho parua kwinu kwinu napara rukinaˈe reˈavara 'ee 'unama nikwinuˈina kajino napara kwinu kwino parua rukinaˈe reˈavara.
3 'Enakúne paruaha huni hahijaho naparaha mahe 'ee 'unama nikwinuˈina kajino naparaha 'uˈo huni hahijaho paruahaˈe maˈamana.
4 Napara huni hahijaho hunaru pana kaivo paruahoni haha pwinanaˈa. 'Ene 'unama nikwisuˈina kajaˈinaˈe parua huni hahijaho hunaru pana kaivo naparahona.
5 'Enakúne ja pakiˈeje tanuˈaraˈavara. 'Enakaivo vea kaˈene ja siporuaˈe 'oˈirono veˈavajino ja noˈo nimaa veˈikaˈi tanuˈavara. 'Enakaivo siporua 'oja paˈareˈavajaho mako roe ahuˈavara vejuroˈi ja ojono pakairasaˈavajaho Setanira ja vena kima veˈenakúne.
6 'Enakaivo na ikaho nuni vwiha ijino 'waravu kaivo na paˈejahie 'waravu.
7 'Enakaivo parua mahoˈo naˈinaˈe reˈipisana roju. 'Enakaivo ea 'oiˈoi puni swara Godinaˈi 'ekara. 'Ene ea pina swara kaˈene napasi nehuniji apejuˈe 'ee ea pina panapasi nehuni swara apenuna.
8 'Enakaivo ea kaˈene paparui nejiˈina 'ee panapasi nejiˈina 'ee amuna ijihi rone 'waravu. Nara hijujaˈinaˈe paparui nene 'ee panapasi neˈipisa mamaaˈe vejaˈa.
9 'Enakúne ea irahipo areri pu opuipo pakirahunaˈe heˈavajaho makiˈeje napasi neˈavara. Ijihuni maijaho napasi nehunijara mamaijahuna vo itunijara nihoˈo vena punaˈi renaˈamajaho areri pana.
10 'Enakaivo na ikaho napasina 'ee paruina ijihi 'waravu. Na pana kaivo Natohwijarana. Napara paruaha paranama vahuna.
11 'Enakaivo hu paruaha raname vaˈamajaho hu parua pina paveˈamana. 'Enavo paˈanaˈe reˈamajaho kúˈo 'unama paruahoni vaˈamajaho paruaha naparaha paranave vaˈamana.

12 'Enakaivo Natohwijara pa'warimana'e nara ea 'aho'ijija 'waravu. Ijaho
vwea irara napara rukina kaivo napara kajaho panimaa roji'inijara ura reje
hu hu'úmo hihuna ura re'amajaho hu napara kajaho paranave va'amana.
13 'Ene napara pina parua panimaa roji'ina'e ja'amajaho parua kajaho
teama'eje hu hu'úmo hija ka'amajaho paraname va'amana.
14 Ijihuni maijaho parua ka'ene panimaa roji'inijaho naparahoni vaji
akuavi'ina'e renana. 'Ene napara ka'ene panimaa roji'inijaho paruahi
nimaa ronuni vajijino akuavi'ina'e renana. Vejuro'i joni sesamaijija
paakuavi'ina'e re'ejakúne. 'Enakaivo iviamaa pu akuavi'ina'e rejara.
15 'Enakaivo ea ka'ene panimaa roji'inijara raname vai veja ka'avajaho
maka'eje va'amana. Ijihuni maijaho ijí vwea núna ho ma'ina núna kajaho
hu areri mataume napasi nehuna ho parui nehuna. Ijihuni maijaho Godiho
nú mataume hihuna'e iji pijúhana.
16 'Ú napare a ichá'ina'e oni parua ni'ajahe Godoni ea rehunijaho hena
kamo? 'Ene parue a ichá'ina'e oni napara ni'ajahe Godoni ea rehunijaho
hena kamo?

Godira 'Umenaja'ina'e Hi'avara

17 'Enajihuna'e Natohwijara ea 'oi'oi Godoni ea rejari veijino irechamia
ja'ina'e hino'amana. 'Ene na sosia maho'o ikija ija'ina vehuna 'waravura.
18 Ea irara sisa 'uhua'eme iji'a Godoni ea'e renana'e re'amajaho paveje hu
sisa 'uhua'avara. 'Ene ea irá sisa pa'uhuahara huni vaji Godoni ea renana'e
re'amajaho hu sisa pa'uhua'avara.
19 'Ene sisa 'uhuahura ho sisa pa'uhuahajaho unenu'u pina pana kaivo
natohwijaho Godoni tamaniji 'ajohe vehunijina.
20 'Ene veje ea 'oi'oi hu ichá'ina'e hina roe Godoni ea renaja'ina'e
hi'amana.
21 A pwea rena hinani veijino Godoni ea renana'e re'amajaho natohwa
pavwiha'amana kaivo a iviamaa mataume onana'e re'amajaho ija'ina'e
ve'amana.
22 Ijihuna'e ea irara hu pwea rene hina roe Natohwi jihuni vaji Godoni ea
renana'e re'amajaho hu mataume Natohwi jihuni vaji matauma onu. 'Ene
'unama nikwinu'ina kajino ea irara hu matauma hinani vajijino roe Godoni
ea renana'e re'amajaho hu ivi'a Keriso oni pwea.
23 A niho'o aneja ni'ima'uri 'imenaara. 'Enakúne a paka'eje emaapuni
pwea pare'ama.
24 'Enakúne vwehu nune veje hu ea ichá'ina'e hina roe Godoni ea
renaja'ina Godi ija'ina'e hi'amana.

'Asúra Kivasa 'Ee Amuna Puni Vu'a

25 'Enakaivo 'asúpuni vu'iji rone 'waravu. Na varapa Natohwijara
'warivaka 'warahuna pana. 'Enakaivo na nuni vwiha Natohwijara ea
numiramuni vajijino vwiha mamaa ka'ene nimaa vehunaka mihajihuni
vaji na pu 'waravu.
26 Iviamajaa ikehuni ahija varapi rejujihuna'e na vwihajujaho parua hu
ichá'ina ka'ene hinu ja'ina'e hihuna.
27 'Ena'avo a napara samana'e re'amajaho a paka'eje hu rana'irono
'unama sa'ama. 'Ene naparuni a ranamae va'ana'e re'amajaho a napara
pina pasa'amana.
28 'Enakaivo a napasi nenana re'amajaho a sisea pavenuna. 'Ene 'asúri
parui ne'amajaho hu sisea pavenuna. 'Enavo ea irahipo parui nene 'ee
napasi ne'avajaho ahija piunihuni jihuna'e na rone 'waravu.

29 'Enakaivo vwehu nune na ika 'iavu. Vea niroe samatu'u rena paranu. 'Enakúne ea ka'ene napasi neji'inijija Godoni kaukara areri pura panapasi ne'i kaivo hinareja vejaja'ina'e ve'avara.
30 'Enakúne vea ka'ene ja niramaruvujija paniramaruvu ja'ina'e reje 'ee ea ka'ene teamarasahujija patemarasahu ja'ina'e reje 'ee ea ka'ene uneunecha 'imeji'inijija pa'imejure sa'ina'e re'avara.
31 'Ene ea ka'ene mwe'a kehuni uneunecha 'eka vejujija hami ve'avara kaivo uneunecha kajija oja pami'avara. Ijihuni maijaho mwe'a kehuni 'unamijaho pa'arena va'u.
32 'Enakaivo ja 'unama ijakajihi puna'i pavwihahuna'e ura reniu. 'Ene parua ka'ene panapasinijaho hu Natohwi jihuni kaukara ijiru vwihanuna 'ee ichá'ina ka'ene veje Natohwiji ura rehunijiru vwihanuna.
33 'Enakaivo ea ka'ene napasinijija mwe'a kehuni uneunechiji hine vwihane 'ee naparaha'e teamahuni 'unamiji vwihahuna.
34 'Ene ijihuna'e huni ura ijija ahaamuna. 'Ene napara ka'ene parua paveji'inijaho 'ee 'asúrijaho hu Natohwi jihuni kaukara 'ee uneunechijiru vwihanuna. 'Ene hu huni haha 'avena akumahunijiru venuna. 'Enakaivo ea ka'ene paru'inijaho hu uneunecha ka'ene mwe'a kehunijiru vwihane 'ee hu paruaha'e teamahuni ja'ina'e vwihanuna.
35 Na ike 'waravukaho ja ni'ajihare'e 'waravu. Na ja tanu'urihuna pana kaivo 'unama raka ka'ene mamaa areri rehuniji najahu. 'Ejakame ja Natohwi jihuni kaukara ojiji vehuna.
36 Parua irara vwihaje napara ka'ene hu nahama 'warava jihuna'i ori pa'ajo'arahuna'e he'eje napara kajihuni juara asisame ajima va'eje hu 'wahuna he'amajaho maka'eje hu ura renaja'ina'e vene 'wa'amana. Hu napasi ne'amajaho hu sisea pavehuna.
37 'Enakaivo ei pini napasi nehuna ura parene 'ee niho'o paitume 'ee hu huni ura ijaho areri kisina'e rene hihuna'e he'amajaho nijina.
38 'Ena'omo ea ka'ene huni 'apaja mihe parua ve'amajaho hu mamaa'e venu. 'Ene vu ea irara huni 'apaja pamihe parua ve'amajaho hu mamaa'e vene avanu.
39 Napara ka'ene paruaha pakwa'ika'i hinujaho hu paruahoni harura hari hinu. 'Enakaivo paruahi kwa'amajaho hu areri mataume parua ka'ene Natohwi jihuni vaji hinuji huni ura ijino va'e jahuna.
40 'Enakaivo nuni vwiha ijaho hu parua pave'i kaivo hinuja'ina'e hi'ipisa hu teamava'a roju. Na vwihajujaho na Godoni 'Aveni jihuni vwiha ijí 'waravu.

8

Godi Ira'ata Puni Swasa Vejuri 'Iruma Ijuri Vu'a

1 Iviamai godi ira'atijihi puni swasa vene 'iruma vajihu jihipuna'e 'waravu. Nú nihena kavu nú ea maho'o henaka rukina. 'Ene henaka pu veju'e kehi kehi vejura kaivo oja 'ekaravujara ni'ajihe 'unirame 'urinaura.
2 Ea irara vwihaju'e hu uneunecha maho'o he paraji'ina ronujaho hu hura hehuni ja'inijaho pahenuna.
3 'Enakaivo ea ka'ene Godi oja mahujaho Hu hu nihena kamuna.
4 Ijihuna'e godi ira'atijihi puni 'iruma swasa ka'ene vejuji ijujihi puni vwiha ijí rone 'waravu. Nú nihena kivujaho godi ira'atijipo mwe'a kino nimaa hihuna pana. 'Ene godi 'aho'a pana kaivo Godi nikwinuna.
5 'Enakaivo ea 'ahopo vwihajujaho Godi niho'o mapoka mapoka'omo 'aho'a kahi 'akúpi 'ahi hiju'e 'aho'a ikino mwe'i hiju rojura.

6 'Enavo núnuna'ijaho 'aho'a pa'ana kaivo Godi Oma ka'ene Hununa'i uneunecha maho'o rena roara ka'ene nú Hunijihuna'e hijujina. 'Ene Natohwa kwino Jesu Kerisona. 'Ene Huni vaji uneunecha maho'o rejara'omo nú Huni vaji hiju.
7 'Enavo nimaa roji'ina 'aho'a ike henakakaho pa'ana kaivo ea 'aho'a nija'ina'e godi ira'ata mapokijihi nimaa rone puni 'iruma swasa vena roe iviamaikino usevu. 'Ene pu ijí ijujaho pu godi nimai jihuni swasa vejara'e iju roji'i ijura. 'Eju'e puni vwiha niho'o siserasaha parajura.
8 Núra 'iruma ka'ene ijujara reje Godiho nú nimaa vetúhuna pana. 'Ene nú 'iruma pai'ava jihuna'e siseranúhuna pana 'ee 'iruma i'ava jihuna'e maranúhuna pana.
9 'Enakaivo hami 'ajohe ka'avara. Vejuro'i jara matausahe ine vejura paveje ea ka'ene puni nimairoa ajuasi'inijipo amaarenamie arihuniji re'ava.
10 'Enajihuna'e ea ka'ene huni nimairoa ajuasi'inijara ka'eje a ea ka'ene nihena kavi'inijara godi ira'ata puni temiporua vaji 'iruma ija ka'amajaho hu iji'i harura apene 'iruma ka'ene godia ira'atijihi puni swasa vejura ka'ene hu sisea ronujaho hu ihuna.
11 Ijihuna'e ike vwea ka'ene Kerisoho hunijihuna'e kwamajaho joni henaka vajijino ea ka'ene huni nimairoa ajuasi'inijaho a ruarahana.
12 'Ene ijihuna'e a ija'ina ka'ene venujaho Keriso una'i sisea venu 'ee vwehu puna'i sisea venu. 'Ene areri pu uneunecha ka'ene sisea rojujaho ve'avarono harura mihuja'ina'e venu.
13 Ijihuni hahi 'iruma irakijara veju'e nuni vwea onuna'e re'amajaho na kú'o 'iruma kajija paihuna. 'Enareje paveje núni vwea amaarename ohuna.

9

Apasoru Huni Harura 'Ee Huni Kaukara Ijihuni Vu'a

1 'Ú na pamataume ojura raka? 'Ú na apasorua pana raka? 'Ú na nuni Natohwa Jesu Kerisoho pakavuta raka? 'Ú ja nara kaukara kisina ka'ene Jesuni vaji vejujihuni eha pana raka?
2 Ea 'ahopo na'iijaho na apasorua pana kaivo jonuna'ijaho na apasorua. Ijihuni maijaho jara Godoni ea rene hijujara najahujaho na Natohwi jihuni apasorua.
3 Ja ea ka'ene na piuhiha ki'i 'ahiu'e vejujihi puni eha ijaho ikena.
4 'Ú núni harura 'iruma 'ee toa ijihi ihuni 'aha panavu raka?
5 Apasorua 'aho'a 'ee Natohwi jihuni 'u'uhija 'ee Sipasi epo napahwa ka'ene nimaa roji'inijija 'ee napara ka'ene nimaa roji'inijihi pu'úmo kaukara vene ojuja'ina 'ú nú 'u'o ija'ina pave'eja raka?
6 'Ú nú Panapasi'i kaukara ka'ene nú 'unúnamúe ni'ajú'eju'e va'uji arehuna núni harura panamu raka?
7 Irara sorutia'e renujihuni anejijaho ori'ini venune? 'Ú ea irara ajina 'onare'e ijihuni maijaho painune? 'Ú ea irara sipia 'ee kotia 'ajohare'e ijihipuni mirokia painune?
8 Na ema puni 'unamiji namahare'e rone 'waravu raka? 'Ene varapa tamanijaho ijí 'u'o pa'waramana raka?
9 Ijihuni maijaho Mosisi oni tamana vaji ika'ina'e vene 'waravara. Purumakaui ajime tautae oja ka'avajaho ja paki'eje huni ura kuatana arinama'ava. 'Eju'e Godiho purumakaua kajaho pavwihanuna raka?

10 'Ene Hu núnijihuna'e ahume 'waramu raka? Kaena! Núnijihuni hahi
Godoni ira vaji ika'ina'e vene 'waramana. Ijihuni hahi ea ka'ene soa apene
soa sa'amajaho hu vwihanujaho ijihipuni maa 'ekahuna ronuna. 'Eju'e
ea ka'ene uja jaheji'inijaho uja jaheji'i 'aho'a ihuna vwihaji'i jahenuna
'úmana.
11 Nú 'Avenahuni uneunecha joni vaji 'ojara. 'Enajihuna'e 'ú nú joni vaji
haha huni 'unamijino uneunecha jonuna'i 'ekahunijaho jonuna'a ahija'e
reju raka?
12 Ja ea 'aho'a ni'aji'avajaho núni harura panamuna'omo nú 'u'o paa-
sisama huri ni'ajúhuna raka? 'Enakaivo nú harura ikaho paapene ija'ina
vejara vo nú uneunecha maho'o puni vajijaho kirasahe va'ara. Ijihuni
maijaho nú vu'a maa maiu'ina tanume akarekaro uraname nahuna ura
parenúana.
13 Ea ka'ene Temiporu vaji kaukara vejujija 'iruma ka'ene ijí Temiporua
kaji 'eke roujino ijujaho ja mai'o pahejo? 'Ene ea ka'ene swasa vejujija
'iruma ka'ene swasa ve'avarono 'eka roujino ijujaho 'ú ja mai'o pahejure?
14 'Ene 'u'o Natohwijara ea ka'ene vu'a maa maiu'ina najahujihi
'waramajaho pura vu'a maiu'ina ka'ene najahuri toi puni 'iruma piunime
ina vahuna.
15 'Enakaivo na mai'o uneunechakija na mai'o pa'eke ojuta. 'Ene nara
asura ka'ene vejukaho vejakame ja nunijihuna'e ve'avarono na paveju.
'Enakaivo mamaijaho na kwa'ipisa ijara areri rejakame nara kaukara
ka'ene eha pa'a najahu jihuni pinana pa'ana'e reja'a.
16 Ijihuna'e na vu'a maa maiu'ina naja'ujaho na ijihuna'e pakehi kehi
ohuna. Ijihuni maijaho na ijihuni hari hihuna. Na vu'a maa maiu'ina kaji
parone 'wara'ujaho nununa'a sisea.
17 'Ene kaukarakaho nara ma nuni ura ijino matauma vejuta'e re'ipisa
na eha apehuna'e reja'a kaivo Godira na iji pijiharena ike kaukarakaho
na 'ajohi'i ve'urono mihajihuna'e ivi'a unenu'u pina nara kara'aja vehuna
pana.
18 Nuni eha ijaho irake? Vea ka'ene na vu'a maa maiu'ina ike rone
najahujaho na ja unenu'u pina pajariravuta. Areri nuni harura ka'ene ike
vu'a maa maiu'ina toakino na vehune sa'inijaho na pavejuta.
19 'Ena'omo na iviamaa emaapuni una'ijaho mataume oju. Ijihuni
maijaho na ea maho'o puni pwea rejuta'omo na ea maho'o venae Keriso
una'i ro ranahuna.
20 'Ene Jua puna ijaho na areri pua'e vena'e Keriso una'i ro'ava ronarejo
Jua puna'i hijuta. 'Ene ea ka'ene tamana hari hijajaho na areri tamana huni
hari hijuta kaivo na nimaa nimaa tamana hara pahijuta. 'Ene ea ka'ene
tamana huni hari hijaji venae Keriso una'i ro'ava ronarejo avajuta.
21 Ea ka'ene varapa hara pahijujihija na pua'ina'e rejuta kaivo Keriso
oni tamani jihuni hari hijuta. 'Ene venae ea ka'ene Godoni varapa hara
pahijujipo Keriso oni ro para'avarono avajuta.
22 Ea ka'ene ajuasi'inijihi puna'ijaho na ajuasina'e rejuta. 'Enareje pua
venae Keriso una'i ro'ava ronarejo avajuta. Na ea maho'o puna'ijaho na
uneunecha maho'o re ranavuta. 'Ene are'eje na maho'o pua'e ni'ajihuma
ronareno avajuta.
23 'Enajihuna'e na vu'a maiu'ini jihuni hahi uneunecha maho'o veju.
'Enajihuna'e na ea pina ka'ene ijihuni eha apehunijina.
24 Ja pavwihajo? Ea ka'ene chacharame ninukujahujaho ea maho'o
ninukujahura kaivo ea kwinu eha apenuna. 'Enakúne eha apehuni
'unamijino chacharame ninukujaha.

25 'Enajihuna'e ea ka'ene tacharavujija pu uneunecha maho'o hami akuavura. Ija'ina ka'ene pu vejujaho pu eha ka'ene pa'arehuniji ape'irono avajura. 'Enakaivo nú eha ka'ene papa'arehuniji apehuna.
26 'Enakaivo na pamajikari vwihaji'i ninukujahu ja'ina'e vejura. Na pamajikari arasarame nuni ija maiji ichutoi mwame 'aniu ja'ina pavejura.
27 'Enakaivo na nuni hahijaho hami akume veju'e nuni pwea renuna. Na juvujaho vejuro'i na ea naja'ika'i nara eha ka'ene apehuniji asusame paapehunijaho areri pana.

10

Godi Ira'ata Puni Jujuvu'a

1 Vwehu nuna ja paki'eje pahena ve'avarono na ike 'waravu. Ijihuni maijaho emahu núna maho'o 'imitia hari 'ee soha vaji roe ika'i ajivara.
2 Pu Mosisi 'arariha'ajihuna'e 'imitia 'ee soha vaji samahara.
3 'Ene pu maho'o 'avena huni 'iruma kajaho ahuma ijara.
4 Pu 'Avena huni toa nikwinu'ina kajaho ijara. Ijihuni maijaho pu 'Avena huni muna na'a pu pu'úmo ahuma roajihuni vaji toa ijara. 'Ene ijí na'a kajaho Kerisona.
5 'Enakaivo Godiho ea mapoka puna'i patea mamai jihuna'e Hu venaume pu ijí nechi'a kajino pa'arejara.
6 'Ena'omo unekakipo rejajaho núra kime vwihahuni jihuna'e rejara. 'Ejakame núra núni oja uneunecha sisesa ijihi pura itunava ja'ina'e paitunuhuni jihuna vejara.
7 'Enakúne ja paki'eje ijí ea 'aho'a kajihipo godia ira'ata oja mihaja'ina'e ve'ava. Godoni ira vaji ika'ina'e vejara. Ea kakija sora ine 'ee toa sisea ine 'ee 'urine ruasaravara.
8 'Ena'omo puni ea 'ahopo 'uasa vejaja'ina'e nú pavehuna. 'Enarena vea nikwisu kajino ea mapoka mapoka (23,000) kwamasahara.
9 'Enakúne roe Natohwijaho pavena kava. Areri ea 'ahopo vejume taparapo ja'ihume pa'areja ja'ina'e paveja.
10 'Enakúne pura ea 'ahopo vejaja'ina'e pasu'avara. 'Ene ona'oji'ina ka'ene ea 'aniu'e kwamasahi'inijara roe 'aniume kwamasahara.
11 'Ene ike uneunecha ka'ene pua'e renakija núra ki'avarono vejara. 'Ena'omo nú ea ka'ene iviamaa vea kajaho niroe samatu'u re'eju'e hijukipo hena vwiha'avarono vejara.
12 'Enakúne hu vwihaje hu kisi naminu ro'amajaho hami 'ajoara'amana. 'Enareje hu pa'o'amana.
13 'Ene joni una'i venakaa ka'ene roujija ani'ina pana. 'Enakaivo ijaho ea mapoka ikehi puni una'i nija'ina'e rena'inapo rejura. Godiho niho'o pauchavi'ini jihuna'e Hu ruha paaremahe venakaa ka'ene a panamiuhunijaho vena kahuna. 'Ene Hu kú'o ijí venakaa vaja kajino ara va 'e'uhuna 'unama venahuna. 'Eje a areri kisina'e rene namihuna.
14 Ijihuna'e na oja mihi'ine godi ira'atijihi oja mihujaho juhame ruava'avara.
15 Na ea ka'ene vwiha mamaa aririjihi 'waravukúne nara raka ka'ene 'waravujaho apene manura vene ka'avara.
16 Kapusia ka'ene merajihi'ina ka'ene nú teimani 'wa'i kaivo nú ea maho'o ijí ijujaho 'ú Keriso oni 'aijara nú merajúhaji vwihaji'i ijo? 'Ene puretia ka'ene núra tuachame ahuma ijujaho 'ú nú Keriso oni hahiji vwihaji'i ijo?

17 Núni puretia nikwinuˈwinaˈomo nú ea mapokakaho haha nikwinuna.
Ijihunaˈe nú puretia nikwinu kajino ahuma tuachame ihuna.
18 ˈEne Isureri ora kiha. ˈÚ ea kaˈene swasa vejuraka ijujija swasa vejuri
ruha huni pwinanaˈe rejura raka?
19 Nara raka kaˈene ˈwaravu kehuni maijaho irake? ˈÚ uneka kaˈene ˈeka
godia iraˈatijihi punaˈe swasa vejujija nimaa vejura raka? ˈEne ike godia
iraˈatakija maa ijina raka?
20 Pana. ˈEnakaivo na Jenitaruepo uneka kaˈene ˈeke swasa vejujaho
pu ˈavena sisea punaˈe venahura kaivo Godona pavenahura. Ijihunaˈe ja
ˈavena sisea puni pwinanaˈa parehuna ura reniu.
21 ˈEne ja areri Natohwi jihuni kapusia vaji iˈavajaho ja ˈavena sisea puni
kapusia vaja paihuna. ˈEne ja Natohwi jihuni ˈaiju ˈahi ˈiruma iˈavajaho ja
ˈavena sisei jihuni ˈaiju ˈaha ˈiruma paihuna.
22 Nú Natohwiji veje ajiˈamarono avaju raka? ˈEne ˈú núra harusimaˈura
kaivo Hu pana raka?
23 Uneunechaka mahoˈo kijahija na areri ihuna ˈee vehuna kaivo
ijipuhipo na niˈajihuna pana. Uneunecha mahoˈo areri na vehuna kaivo
uneunecha mahoˈo kajija na paniˈajihe emarehuna.
24 Paveje ea kwinu huni ura ijiru saraˈamana kaivo ea kaˈene huni rori
hijujihi puni ura ijí saraˈamana.
25 ˈEne oni vwiha ijihuni hahi a pakaˈeje aposaraˈama vo uneunecha
kaˈene hanuha ˈimejuri kwaa ijino ˈimejajija ma iˈamana.
26 Ijihuni maijaho mweˈa ˈee uneunecha kaˈene ijihuni vaji navujija
Natohwi jihuna.
27 ˈEne ea pina panimaa rojiˈini a vaˈe hu huˈúmo ˈiruma iˈamarono
ˈwarave heˈamajaho vaˈe uneunecha kaˈene hura venajaho matauma
iˈamana kaivo oni vwiha ijihuni hahijihunaˈe paapoˈamana.
28 ˈEnakaivo ei pini ijá ˈwaˈamajaho ike hanuhakija godi iraˈata ijihi puni
swasa vejara ˈwaˈamajaho paiˈamana. Ijihuni maijaho ea kaˈene a nahama
ˈwarama jihuni hahijihunaˈe ˈee vwiha ijihunaˈe paiˈamama.
29 Na ike ˈwaravukaho oni vwiha ijí rone ˈwarahuna pana kaivo ea
pinijihuniji ˈwaravu. Ijihuni maijaho ea pinijaho irakijihunaˈe huni vwiha
vajijaho nara matauma ojujaho ˈeke manura vene kiˈena?
30 ˈEnakaivo na teimani rojiˈi ijuji vu irakijihunaˈe ijihunaˈe ronihe iraka
kaˈene na ni teimani ˈwavujaho ˈwaˈeja?
31 ˈEnajihunaˈe iviˈa a toa iˈena ho a unenuˈu pina irakaˈe veˈamajaho
pinanijaho Godi mahoˈo maˈamana.
32 Paveje Jua ho Kuriki ho Godoni sosia ariˈava.
33 Na uneunecha mapoka kaˈene ijaˈinaˈe vejujaho ea mahoˈo tea-
manahuni jihunaˈe veju. Na uneunecha kaˈene naˈe maranihunijaho
pasaravura. ˈEnakaivo iraka kaˈene veje puaˈe niˈajihe maranihuniji
saravura.

11

Húmata Hwama Godi Oja Mahuri Vuˈa

1 ˈEnajihunaˈe na areri Kerisora venujakaji na vejujihunaˈe ja ˈuˈo nara
vejujaˈinaˈe veˈavara.
2 Ja uneunecha mapoka vajijaho na vwihaniu jihunaˈe na iviama ja
taˈarorahu. ˈEnakúne tamana kaˈene nara ja vajihujija ija kisinaˈe
ˈuninamiu.

3 'Enakaivo Na ura ike hehuna'e ura reniu. Kerisoho parua maho'o puni
húmata 'ee napari jihuni húmata. 'Eju'e Godiho Keriso oni húmata.
4 Parua irara huni húmata 'ahi unenu 'aho'a na'eje siporua 'o'ena ho
poropeti epuni ira 'wara'amajaho huni húmatijihuni hura pavenu.
5 'Ene napara ka'ene huni húmata pavaha'ika'i siporua 'onuna ho
poropetia puni iri 'waramujaho huni húmati jihuni hura pavenu. Ijihuni
maijaho hu areri ea ka'ene huni húmata tihi'ini ja'ina.
6 Napara irara huni húmata kaji pavahana'amajaho veje huni húmata
sapasa kajaho usi'amana. 'Enakaivo napara kajara huni húmata 'uhu'ena
ho usivakame juha'e re'amajaho veje huni húmata hwa'amana.
7 'Enajihuna'e paruijaho huni húmata isúa pahwa'amana. Ijihuni
maijaho hu Godi vare'ina 'ee Huni temarijina. 'Enakaivo naparijaho
paruijihuni temarijina.
8 Ijihuna'e parua napara huni vaji rena rohuna pana kaivo naparijaho
parua huni vaji rena roana.
9 Ikaho nimaa. Paruijaho napari jihuna'e vehuna pana kaivo naparijaho
parui jihuna'e venana.
10 Ona'oji'ina punijihuna'e napara hura harura hari hinuji najahareje
huni húmata sipoa vahanahuna. Ijihuni maijaho huni paruijaho huni
'ajohi'ini jihuna'e vahanahuna.
11 'Enakaivo Natohwi jihuni vajijaho napari paruijaho maka'i huhusu
'ajoarahuna pana 'ee parui naparijaho maka'i huhusu 'ajoarahuna pana.
12 Ijihuna'e napara paruhuni vaji rena roaja'ina'e parua napapu na-
henaura. 'Ene uneunecha maho'o Godina'i rena roara.
13 Ja ma ojono ijí mina vene kaha. Napari siporua 'o'iro ve'amajaho hu
huni húmata pavahana'amajaho areri re'ena raka?
14 'Ene uneunecha ka'ene mwe'akino rejarakija ja najahu. 'Ene parua
ka'ene húmata sapasa jojorijaho ijara hu veju'e jumuna.
15 'Enakaivo napara huni húmata sapasa ka'ene jojorijara reju'e hu
teamamuna. Ijihuni maijaho ijí húmata sapasa kajara hu veju'e marana
parane 'ee nuhahuna'e mahana.
16 'Enakaivo ea irara hu ijihuna'e ura'e chicha ve'i ve'amajaho nú
'unama 'aho'a 'ararihihuna pa'ana. 'Ene Godoni sosijara 'unama 'aho'a
'ararihihuna pana.

Natohwiji Vwihaji'i Ihuni 'Irumijina
(Matiu 26:26-29; Maka 14:22-25; Ruku 22:14-20)

17 'Enakaivo na vu'a ike 'waravukaho na ja aromahare 'warahuna pana.
Ijihuni maijaho ja roe ahuvujaho mara'amarono ahuhuna pana kaivo
niho'o siserana parahuna ahuvu.
18 Amurijaho vea ka'ene ja sosi roe ahuvujaho na hejujaho joni vajakaho
ahaame hiju. 'Eju'e na ijaho nimaa roju.
19 Joni vaja kajaho ahaavakame nú iji'a ja ea irahipo aririjaho roe samaa'e
reje kihuna.
20 Ijihuni hahi ja vea ka'ene roa ahu'avajaho ja Natohwi jihuni puretia
'ee toa i'irono roe ahuhuna pana.
21 Na hejujaho ja ea 'aho'a ea pa'aji'i kaivo jajasu maraku'a ijura.
'Enajihuna'e jara ijuri vajijaho ea 'aho'a matuna'eju'e ja ea 'aho'a niho'o
nanamiu.
22 Irake? 'Ú ja sea 'iruma toa ihuna pa'ana raka? 'Ene ja Godoni sosia
senavu raka? 'Ene ea ka'ene uneunecha pa'ajihi juna'avarono avajo. 'Ú

na ja ijaˈinaˈe ˈwarahune? ˈÚ na ja taˈarorahune? Ikehunijaho na ja pataˈarorahuna.
23 Ijihuni maijaho na Natohwi jihuni apejuji na ja ˈuˈo ˈwaravu. Ijí naˈia kajino nahamaˈavarono Hu puretia apenana.
24 ˈEne Hu teimani ˈwavume parajume Hu tuachaviˈi ijá ˈiama Ikaho Nuni haha kaˈene jonijihunaˈe mihujina. ˈEnakúne ikaˈinaˈe vejiˈi Na vwihaniˈavara.
25 Ni ˈunama nikwinuˈina kajino kapusia ˈuˈo apejiˈi ijá ˈiama Ike kapusia toa ikaho ˈunama maiuˈina kaˈene Nuni ˈaa vaji nimaa vejujinakúne ike vene ijiˈi naˈia mapokaˈe Na vwihaniˈavara.
26 Vea irakijino ike puretia ike ine ˈee kapusi toa ˈeke iˈavajaho ja Natohwijara kwamaji ˈwame nasaraviˈi inavaˈe Hura roˈamaji ˈeˈuˈavara.
27 ˈEnajihunaˈe ea irara Natohwi jihuni pureti ˈee kapusiji ˈunama areri parehuni jihuniji iˈamajaho hu Natohwi jihuni haha ˈee ˈaa ijihunaˈi sisea vehuna.
28 ˈEnakaivo ea irara puretia ˈee kapusia toa iˈirono veˈamajaho marako veje ori piuhaˈaramareje ijiˈa iˈamana.
29 ˈEnajihunaˈe ea irara huni haha papiuhaˈaraˈikaˈi puretia ˈee kapusia toa inujaho hu eha sisea apene huni haha ˈahi rou. Ijihuni maijaho hu Natohwi jihuni hahijaho hami pavwihajiˈi majikari inujihunaˈe araˈena.
30 Ikehuni hahi ea mapoka joni vajakaho haha ajuaranie ˈee atami ˈunirame ˈee ea ˈahoˈa kwamasahu.
31 ˈEnakaivo nú onúno hami piuhaˈaraˈavajaho nú panamúhuna.
32 ˈEnakaivo vea kaˈene nú namuhujaho Natohwijara núra vuˈataa heˈavarono najuhe avanu. ˈEˈiraˈomo ike mweˈa ikihi puˈúmo paahume namuhuna.
33 ˈEnakúne vwehu nune ja ahuma roe iˈi veˈavajaho hami ˈajaˈaraˈavara.
34 ˈEnakaivo ea irara matuˈamajaho hu huni sei ˈiruma ina roˈamana. ˈEˈirakúne ja paroe ˈotua hara ahuma aruˈavara. ˈEnakaivo vuˈa ˈahoˈijaho nara vea kaˈene vuˈujino ichá'inaˈe vehunijaho ˈwarahuna.

12

Godoni ˈAveni Jihuni Swarijihuni Vuˈa

1 Vwehu nune ja pahene veˈavarono na iviˈa ˈAvena huni swariji rone ˈwaraˈi veju.
2 Ja ni hena kavu. Vea kaˈene ja Godi pahene ˈee pakavari veijino ja godi iraˈata kaˈene ira paˈajipo venaume ˈunama ani ruvaˈara.
3 ˈEnajihunaˈe na ura ja ike hehunaˈe ura reniu. Ea irara Godoni ˈAvenijara ˈwaraˈejuˈe ˈwaramujaho hu maiˈo ikaˈina paˈwaramune Jesuho sirivara paˈiamuna. ˈEne ea irara Godoni ˈAvena apenajara huhusu Jesuho Natohwa ˈiamuna.
4 ˈEnaˈomo iviamaa swara ani aniˈina kaivo ˈAvena nikwisuˈina.
5 ˈEne kaukara ani aniˈina mapoka kaivo Natohwa nikwinuna.
6 ˈEne ˈunama ani aniˈina kaukara venuna kaivo Godi nikwinuˈwi kajara uneunecha mahoˈo ea mahoˈo puni vaja kaukara venuna.
7 ˈEnakaivo sosia ike niˈajahuni jihunaˈe ea ˈoiˈoi swara vajihana.
8 Ijihunaˈe Hu ea pina ˈAvena vajijino vuˈa kaˈene vwiha mavarasaˈiniji vajahuna. ˈEne vu ea pina vuˈa kaˈene henaka ijí ˈAvena nikwisuˈina kajara vajahuna.
9 ˈEne ea pina nimaa roiji ijí ˈAvena nikwinuˈina kajara mahana ˈee ea pina swara kaˈene ea siporua ˈonahe maranihuniji ˈAvena nikwinuˈina kajara mahana.

10 'Ene ea pina uneunecha ka'ene ea areri pavehuniji mahuna. 'Ene ea pina poropetia puni iri 'warahuna'e vajahuna. 'Ene ea pina 'avena ichá'inijihi puni ani'inijihi kihuna'e mahuna. 'Ene ea pina ira ani ani'ina 'warahuna'e mahuna. 'Ene ea pina ijí ta'arohuna'e mahuna.
11 'Ene 'Avena nikwinuna 'ee nikwinu'ina kajarahara ikihija maho'o venu. 'Ene ijí nikwinu'ina kajara 'oi'oi ea irá Hu ura renujihi vajihuna.

Haha Kwinuna Kaivo Pwinana'a Mapoka

12 Areri haha kwinuna kaivo huni pwinana'a mapoka. 'Ene pwina mapoka kaivo haha kwinuna. 'Ena'omo Kerisoho ija'ina.
13 'Enajihuna'e 'Avena nikwinu'ina vaja kajino nú maho'o samume 'urine haha nikwinu rejara. 'Ene nú Jua ho Kuriki ho pwea ho matauma oji'ina nú ijí 'Avena nikwinu'ina kaji apejara.
14 Ijihuna'e haha pwinana'a huhusu pana kaivo pwina'a mapoka.
15 'Ene mumorijara ika'ina'e 'wara'ipisa na ija pana'omo na haha ikehuni pwina'a pana. Hu ija'ina'e 'warama jihuna'e hu haha ikehuni pwina pana raka?
16 'Eje ataa kara'ajara na nia pana'omo na niho'o haha pwinana'a pana 'wa'ipisa areri reja'e? Hu ija'ina 'warama jihuna'e haha kehuni pwina'a pana raka?
17 'Ú hahakaho maho'o niaru remara'ipisa ivi'a vu nú ichihichano heja'e? 'Ene hahakaho maho'o ataaru remara'ipisa ivi'a nú vu ichihichano amua heja'e?
18 'Enakaivo iviamaa Godi haha pwina kwinu kwino Hura ura re-naja'ina'e haha vaja irechamana.
19 'Ene ijí pwinana'a kajija maho'o nikwinu re'ipisa ivi'a hahijaho ichá'ina'e reja'e?
20 'Enakaivo iviamaa haha pwina mapoka kaivo haha kwinuna.
21 Niijara areri ijijaho ija'ina pa'wamune na a ura pareniu pa'wamuna 'ee kú'o húmatijaho areri mumorijaho ija'ina pa'wamune na a ura pareniu pa'wamuna.
22 'Enakaivo ani'inijaho nimaa'e haha pwinana'a ka'ene kivu'e ajuarasahi'inijija pa'a unenu 'aho'a vehuna areri pana.
23 'Enakaivo núni haha kakihipuni pwina ka'ene puni hura hami pavejujija puni hura vene vu haha pwina 'aho'ijija rinamie nirisavu'e ea niho'o pakivura.
24 'Enakaivo núni haha pwinana'ijaho hura pavenahuna. 'Enakaivo Godi haha pwinana'akija 'eka ahumahuna. 'Ene haha pwina ka'ene ijaho pa'ajaho puni hura ni'ima'ura'e venahuna.
25 'Ene ike hahakaho paahaame hihuna sa'ina kaivo 'eke haha kehuni pwinana'akija hami ni'ajaravi'i hiha.
26 'Ene haha pwinana'i pini haha hiamujaho haha pwinana'a 'aho'a kajaho maho'o haha hiamuna. 'Ene vu haha pwinana'a pinijihuni hura venahujaho haha pwinana'a maho'o ahume temarasahura.
27 Ja iviamaa Keriso oni haha'omo ja ea kwinu kwino ijihuni pwinana'a.
28 'Ene Godira sosi vaji amura apasorua iji pijihe 'ee ijihuni rorijaho poropetia pijihe 'ee vu ijihuni huna ijaho najahuna'e iji pijihana. 'Enarena iji'a ea ka'ene uneunecha ea areri pavehuniji vehuna iji pijihe 'ee swara huna ea siporua 'onahe maranihunijija pijihe 'ee pina swara ka'ene ea kaukara ani ani'ina vehuniji 'ajoahuna'e iji pijihe 'ee ea ka'ene ira ani ani'ina'e 'warahuniji iji pijihana.

29 'Ene ea maho'o kaho apasorua pana raka? 'Ene ea maho'o ikaho
poropetia pana raka? 'Ene ea maho'o kaho najahi'ina pana raka? 'Ene ea
maho'o kaho uneunecha ka'ene emaa areri pavehuniji veji'ina pana raka?
30 'Ú ea maho'o swara ka'ene ea siporua 'onahe maraniujija pa'ekura
raka? 'Ene ea maho'o ira ani ani 'waravujija pa'ekura raka? 'Ene 'ú ea
maho'o swara ka'ene ira ani ani'ina 'waravuji ta'arohujija pa'ekura raka?
'Enakaivo swara ka'ene mama'inijihi ura rena parani'amana.
31 'Ene na iviamaa 'unama mavarasa'iniji naja'i veju.

13

Oja Ma'aravujara Natohwana

1 'Ene na emaapuni ira ani ani'ina 'warame 'ee 'ona oji'ina puni ira
'wara'ika'i ea oja pami'ipisa na areri maa pa'ana'e reju'u 'ee tini ata puna'i
'umene 'ee kurupate puna'i kure kurevu'u.
2 'Ene na swara ka'ene poropeti epuni ira 'waravuji apene 'ee hema
maho'o hena kiparane henaka'a maho'o heparane 'ee nimairoa ka'ene
huri'a 'warave jahena ruvahuna ape'i kaivo ea oja mihujara pa'ana'e
re'ipisa na maa pa'ana'e reju'u.
3 'Ene na nuni kukua maho'o ea ka'ene pivusahuji vajihe 'ee nuni ha-
hakaho veni aporu'avarono mi'ika'i na niho'o ea oja pamihi'ina'e re'ipisa
ijí uneunecha kajija na pani'ajiha'a.
4 'Ene oja mihuni 'unamijaho masuanu ajuarane hijujine oja mihuni
'unamijaho epuna'i mamaa'e vejujina kaivo paajiname oja sisea vwihajura.
'Ene oja mihuni 'unamijaho pajarika rene 'ee kehi kehi vejura.
5 Ea oja mihuni 'unamijaho areri parehuni 'unamijaho pavenune 'ee huni
ura ijiru pasaramune 'ee hu maraku paajivi'ine 'ee hu sise'i 'ahaujaho
ruvu'e pa'arenuna.
6 'Ene 'unama arira pa'ajaho patemaranuna kaivo nimai jihuna'e temara-
nuna.
7 Ea oja mihunijaho mají vena apene va'una 'ee hu uneunecha maho'o
mají nimaa vena apene va'una 'ee uneunecha ka'ene iji'a rehunijija nimaa
ronuna 'ee uneunecha ani'ina vejuri vajijaho hu niho'o kirane hina apene
va'una.
8 Oja mihuni 'unamijaho maiji nama apene vai'i nahuna. 'Enakaivo
swara 'aho'a poropeti epuni ira 'warahuna kaivo ijija pa'arehuna. 'Ene
'aho'a 'ira ani ani 'warahuna kaivo ijija pa'arena vahuna. 'Ene 'aho'a
henaka kaivo ijija pa'arehuna.
9 Ijihuni maijaho nú pwina ma'uaku hena kavara 'ee nú poropetia puni
ira pwina ma'uaku 'waravu.
10 'Enakaivo vea ka'ene nimaa nimaijara roujaho nimaa pa'ajaho
pa'arena vahuna.
11 Vea ka'ene na kasimaa hijuti veijaho kasimaa puni iri 'waravuta 'ee na
sesamaa puna'i vwihajute 'ee sesamaa puna'i hene vejuta. 'Enakaivo na
vea ka'ene emakina rejujaho kasimaa puni uneunechijija ni irechavume
pa'arejara.
12 Ijihuna'e iviamaa nú mane'a vaja hami pakasaravu. 'Enavo vea ka'ene
roe ura varira kakara'avaji'a nú hena kahuna. 'Enareje iviamai ijí pwina
kwinu nara hejujaho maho'o he parahuna. Areri Hura na hena kima
paranu ja'ina'e hehuna.
13 'Enakaivo ike 'unama no'opiso ikehipo majama nahuna. Ijija nimairoa
'ee iji'a túna'i rehuniji nimaa rojujine 'ee oja mihi'inijina. 'Enakaivo ikehi
puni vajakino niho'o ni'ima'urijaho oja mihunijara asitaha paranana.

14

Godoni ˈAveni Jihuni Swara ˈAhoˈa Uˈuna

1 Oja mihuni ˈunamijaho ˈararihaha kaivo veje ˈAvena Huni swar-
iji ˈekahunijara ura renaˈamana kaivo swara kaˈene poropeti puni iri
ˈwaravuji nihoˈo ura rena paraˈamana.
2 Ijihunaˈe ei pini ira aniˈini ˈwaramujaho hu emaaˈe ˈwarahuna pana
kaivo Godi ˈwaramuna. Ijihuni maijaho ea pahejura kaivo hu hemiji huni
ˈavena vaji ˈwaramuna.
3 ˈEnakaivo ea kaˈene poropetia puni iri ˈwaramujaho hu emaapo
emareˈasaˈavarono ˈwarame ˈee niˈajihe ˈwarame ˈee oja sonahiˈamarono
ˈwaramuna.
4 Ea pini hu ira aniˈini ˈwaramujaho hu huhusu niˈajaramuna. ˈEnakaivo
ea kaˈene poropetia puni iri ˈwaramujaho sosia niˈajahuˈe emarena
ˈurinuna.
5 Na ura ja ea mahoˈo ira ani aniˈina ˈwahuna ura reniu kaivo na
natohwa kaˈene ura reniujaho jara poropetia puni iri ˈwarahunijara ura
renia paranu. ˈEnajihunaˈe ea kaˈene poropetia puni iri ˈwaramujara ea
kaˈene ira ani ani ˈwaramujaho asimana. ˈEnakaivo hu ijí ira kaji taˈarohe
ˈwaraˈamajiˈa sosia pirave emarehuna. ˈEje ijiˈa pu noˈo areri rehuna.
6 ˈEnakaivo vwehu nune na iviamaa roe ira ani aniˈini ˈwaraˈujaho
na ichá'ina ja niˈajiˈejo? Na areri ˈunama kaˈene veje samaumaa reˈeje
ˈwaraˈujiana ˈee henaka vajijino ˈwaraˈujiana ˈee poropetia puni iri
ˈwarame najaˈujiana ˈee najaˈujiˈa ijara samaaˈe rehuna.
7 ˈEnajihunaˈe uneunecha kaˈene maiˈo paheji'ina kaˈene areri hurisia
ho kita puni ira anuka kaˈene pura savujipo ira areri paˈumejujaho iviˈa
ichá'inaˈe ijí hurisia ho kita ˈaha kajino javaa ira anuka raka kaˈene
savujaho heˈeja?
8 ˈEne tauja ira hami paˈumeˈamajaho hu ichá'inaˈe ajira vehuna amairi-
araˈena?
9 ˈEnajihunaˈe ja ˈuˈo ira anuka kaˈene jara ˈwavujara paroe samaaˈe
reˈamajaho iviˈa jara raka kaˈene ˈwavujaho ichá'inaˈe heˈeja? Ijihuni
maijaho a iruhoa maiji ichutoa kajino nisame avanu.
10 ˈEne ira ani aniˈina mapoka mweˈa ikaho navu. ˈEne ira mapoka kajija
maa rukina.
11 ˈEnajihunaˈe na ira kajaho paheˈujaho na ea kaˈene ijí ira kaji ˈwaramu
jihuni unaˈijaho ea suja reje ˈee ea kaˈene ˈwaramajaho nuni unaˈijaho ˈuˈo
ea sujaˈe rehuna.
12 ˈEnajihunaˈe ja ˈuˈo ˈAvena huni swara ura rena paraniu jihunaˈe
niˈimaˈurijaho sosia niˈajahe emarena ˈurihuniji same ura renaˈava.
13 ˈEnajihunaˈe ea kaˈene ijí ira aniˈina ˈwaramujaho siporua ˈojakame hu
areri ijihuni maijaho taˈarohe ˈwaraˈamana.
14 Ijihunaˈe na ira aniˈini siporua ˈoˈujaho nuni ˈavenijara siporua ˈonuna
kaivo nuni vwiha ijaho maa paˈana.
15 ˈEnajihunaˈe ijihuni maijaho irake? Na nuni ojijiˈi siporua ˈone ˈee na
nuni vwiha ijiˈi siporua ˈohuna. ˈEne na nuni ojijiˈi javaa vene ˈee na nuni
vwiha ijiˈi javaa vehuna.
16 Ja hine ˈavena vajaru taˈaroˈavajaho vu ichá'inaˈe ea kaˈene swara
ijaˈina paˈana kaˈene roe ruha apene hiˈamajaho avame Ameni ˈwaˈena?
Ara siporua kaˈene ˈone teimani ˈwamujaho ijihuni maijaho hu ara iraka
kaˈene rone ˈwaramujaho pahenuna.
17 A teimani ˈwamujaho niarerina kaivo vu ea pinijaho ijaho paveju'e
emarenuna.

18 Na Godi teimani ˈwavujaho nara ira ani ani ˈwaravujara ja mahoˈo asita
ranamana.
19 ˈEnakaivo na ura ira oma iropu hejiˈi ea niˈajihe ˈwarahunaˈe ura reniu
kaivo vu ijiˈa ira mapoka mapoka (10,000) ira pahehunijino ˈwarahunijaho
ura pareniu.
20 Vwehu nune sesamaa punaˈi pavwihaˈavara. Musiapo sisea pavwihaju
jaˈinaˈe vwihaˈavara. ˈEnakaivo joni vwiha ijija emakinepo vwihaju jaˈinaˈe
vwihaˈavara.
21 Varapa vaji Natohwijara ikaˈinaˈe ˈwaravume vejara.
Ira aniˈina ˈee ea aniˈina puni vaji Na emaa vuˈa ˈwarahuna. ˈEnakaivo ijí
ˈuˈo pu Nuni ira pahehuna ˈiamana.
22 ˈEnaˈomo ira ani aniˈinijaho ea kaˈene Godi nimaa rojiˈini jihipuni
aacha pana kaivo ea kaˈene panimaa rojiˈini jihipuni aacha. ˈEnakaivo
poropeti epuni iri ˈwaravujaho panimaa rojiˈina puni aacha pana kaivo
nimaa rojiˈina puni aacha.
23 ˈEnajihunaˈe sosia kajipo roe ahuma hine ea mahoˈo ira ani ani ˈwaˈeje
ijihuni swara paapejajipuna ho ea kaˈene maiˈo panimaa rojiˈinijipo ijí vaˈe
aruˈipisa pu vwihaˈavajaho ea ikija húmata siseraniuˈe nanamiu rojaˈa.
24 ˈEnakaivo ja ea mahoˈo poropeti epuni iri ˈwaraˈeje panimaa rojiˈina
ho ea swara ijaˈina paˈajara roe aruˈamajaho ijí ea mahoˈo pura ˈwaravu
kajara huni vwiha jarae ˈee ijara hu sisea vejiˈinijaho namahuna.
25 ˈEne hema kaˈene huni oja vaji navujija veje roe samaahiravakame hu
aruha arihe Godi oja mahiˈi ijá ˈiavaˈe Godiho nimai joni vaji hinu ˈiahuna.

Sosi Vwiha Vajahani Vuˈa

26 ˈEnaˈomo vwehu nune ichá ˈina veˈeja? Vea kaˈene ja roe ahuˈavajaho
ea kwinu kwino javaa veje ˈee ea pina najahe ˈee ea pina vuˈa hema nahume
hununaˈa samaumaaˈe renaji najahe ˈee ea pina ira aniˈini ˈwarave ˈee
ea pina ijí taˈarohuna kaivo veje uneunecha mahoˈo ea niˈajihe emarene
ˈurihunijiru reˈamana.
27 ˈEne ea pini ira aniˈini ˈwahunaˈe reˈamajaho veje ea noˈona ho
noˈopisu ˈwaraˈavara kaivo ei pini ˈwarame arevakaviˈi ijiˈa ea pina
ˈwaraˈamana. ˈEje vu ei pini ijaho taˈarohe ijihuni maijaho ˈwaraˈamana.
28 ˈEnakaivo ea pina ijí taˈarohe ˈwarahuna paˈanaˈe reˈamajaho veje
sosia vaja ira paˈarene hiˈamana. ˈEne veje hu huhusu noˈo Godi ˈwaˈavara.
29 ˈEne veje poropetia noˈona ho noˈopisu ˈwaraˈeje vu ea ˈahoˈijaho hine
ˈeke manura vena kiˈavara.
30 ˈEnakaivo ea pina kaˈene asuma hinuji vuˈa hema hu mahe hununaˈa
samaumaa reje hu ˈwaraˈi veˈamajaho ea kaˈene amuraˈe ˈwaramujaho ira
paˈarehuna.
31 Ijihuni maijaho ja ea ˈoiˈoi poropeti puni ira ˈwaraˈeje ea mahoˈo ijija
henakame ˈee ijipo niˈajihava.
32 Ea kaˈene poropeti puni iri ˈwaravujija puni ojijija puni harura hari
navuraˈomo opo ˈajoˈaraviˈi ˈwarahuna.
33 Ijihuni maijaho Godiho ura arini vejiˈina ˈee matauviˈina. Ijihunaˈe
sosia kaˈene akuaviˈina puni vaja kajaho mahoˈo pamajikari vejura.
34 Pu napara sosia vaja ira paˈwarahuna ˈwarava jihunaˈe ira parasahe
hiˈavara. ˈEnakaivo veje pu areri varapijara ˈwarama jihuni hari hiˈavara.
35 ˈEne pu unenuˈu pina hena kahunaˈe ura renaˈamajaho pura sosia vaji
vuaˈe ˈwarahuna areri paˈajihunaˈe vaˈe paruhwahaˈe puni sea vaji aporave
ˈwarave heˈavara.
36 ˈEne ˈú joni vaji Godoni irijaho aneja venane? ˈEne ˈú jonaru roane?

37 'Enajihuna'e ei pini vwihaje hu poropetia ho hu 'Avena vaji emarenana'e vwiha'amajaho veje ike uneunecha ka'ene na jona'e vejukija Natohwijara 'waramana'e vejukaho ki'avara.
38 'Enakaivo ea irara ikihi hena pavenujaho ijí ea kajara vu'a 'waramajaho ea hu pahenahuna.
39 'Enajihuna'e vwehu nune nimaa'e poropetia puni iri 'warahunijaho ura rena'e para'avara 'ee ja paki'eje ira ani ani 'waravuji tanuvu ro'ava.
40 'Enakaivo veje uneunecha maho'o 'unama nimaa nimaijino hami vene 'ee ura arini rene ve'avara.

15

Kerisora 'Urinani Vu'a

1 'Ene iviamaa vwehu nune na vu'a maa maiu'ina ka'ene nara ja najahume ja apejara ka'ene ijara ni'ajihume ja maraniana ka'ene ja ijihuni toi namijuji 'wara'i veju.
2 'Ena'omo ira maa maiu'ina ka'ene nara ja najahume ja maraniaji ija kisina'e 'una'avajiana vo jara nimaa rojujaho maa pa'ana'e re'ena.
3 Ijihuni maijaho iraka ka'ene nara apejujaho na amura'e areri unenu'u pina ni'ima'ura ja mihuta. Ijaho Godoni irijara 'waramajaho Kerisoho núni sisei jihuna'e kwamana.
4 'Ejume Hu ranavara'omo na'ia no'opisu pa'are'eme Godoni irijara 'warama ja'ina'e kú'o 'urinana.
5 'Ene Hu Sipasi oni una'i va'ana. 'Ene iji'a ea iropu ropu no'o puna va'ana.
6 Ijihuni túna'ijaho Hu vwehu núna mapoka mapoka (500) puni una'i ni'aha kwinu va'ana. Ea 'aho'a iviamaa majaa hina rou kaivo ea 'aho'a ni kwamasahara.
7 'Ene hu Jemisi oni una'i va'arena iji'a apasorua maho'o puni una'i va'ana.
8 'Ene túchamaijaho nuni una'i roana. Areri ijí vea kajaho nuni vea paape'eme nahenihare sa'ina.
9 'Enajihuni maijaho na niho'o apasorua ka'ene hamaijina 'ene 'u'o na apasorua 'wihuna areri pana. Ijihuni maijaho nara Godoni sosia sise'i 'ahie ruarahiuta.
10 'Enakaivo Godoni maiji vwihani'inijara renajihuna'e na iviamai ea irakijaho reju. 'Ene Huni maiji vwihani'ina ka'ene nununa'i venajara maa pa'ana'e rehuna pana kaivo nara kaukara ni'ima'ura ka'ene vejujara ea 'aho'ijija asitahuta. 'Enavo ijaho na pana kaivo Godoni maiji vwihani'ina ka'ene na hu'úmo namujarana.
11 Narana ho purana vo nú najahume ja nimaa rojara.

Núra 'Urihuni Vu'a

12 'Enakaivo iviamaa Kerisora kwama 'urinaji rone najahujaho ja ichá'ina'e vene ea 'aho'a joni vajakaho ijá 'wavo Ea ka'ene kwamasahi'inijija pa'urijura 'wavu.
13 'Enakaivo kwamasahujija pa'urihuna'e re'ipisa Kerisoho 'u'o pa'urija'a.
14 'Ene Kerisoho pa'urinana'e re'ipisa vu'a ka'ene najahujaho ira'ata'e reja'a. 'Ene joni nimairoa 'u'o ira'ata maa pa'ana'e reja'a.
15 Ija'ina'e re'ipisa ivi'a nú 'u'o ira'ata'e 'waravi'ina'e reja'a. Ijihuni maijaho Godira Kerisoho vejume 'urinaji ninama 'warava'a. 'Enajihuna'e ea ka'ene kwamasahajipo pa'urihuna'e re'ipisa Godiho Hu pavejume Kerisoho 'urinana'e reja'a.

16 Ijihunaˈe kwamasahiˈinijija paˈurijuraˈe reˈavajaho Keriso ˈuˈo paˈurinana.
17 ˈEne Kerisoho pavejume ˈurinanaˈe reˈipisa joni nimaa roijaho maa paˈanaˈe reje ja majama joni sisea vaji hijaˈa. Keriso oni hari uneunecha mahoˈo irechamajara Huhusumano Keriso oni hara pahinu.
18 ˈEnajihunaˈe ea kaˈene Keriso oni vaji kwamasahajaho ˈuˈo mahoˈo paˈareja kajina.
19 ˈEnakaivo iviamaa hia kaˈene nú hijukeru Kerisoho núna mamaaˈe reˈamajaho nú ea kaˈene nihoˈo arisi chachanamihuniji rehuna.
20 ˈEnakaivo iviamaa Kerisoho vejume ˈurinajaho Hu kwamasahajihipuni amura ˈurinajina.
21 Ijihuni maijaho emahuni vaji kwamasahunijaho rena roanaˈomo ˈuˈo emahuni vaji kwamasaha ˈurihunijaho rena roana.
22 Ijihunaˈe Atamu oni vaji ea mahoˈo kwamasahura. ˈEne ˈuˈo Keriso oni vaji venuˈe majama hihuna.
23 ˈEnaˈomo ˈoiˈoi huni ˈunama namu. ˈEjume Kerisora amura ˈurinana vo túnaˈi Kerisora roˈamajino Huni ehija ˈuˈo ˈurihuna.
24 ˈEˈeje ijiˈa vea túchamaijaho roa ˈeˈuhuna. ˈEne vea kajino Hu ˈajohaiˈina mahoˈo ˈee mamaˈina ˈee harura mahoˈo veje parasahuna. ˈEˈikaivo ara kwaa ijaho Godi kaˈene Omiji ˈunama mahuna.
25 ˈEne Hu ˈajohaˈe hiˈeje Huni nakijija mahoˈo Huni umora hari roa parahuna.
26 Naka túchamaa kaˈene veje paˈarehunijaho kwamasahujina.
27 Ijihuni maijaho Godira uneunecha mahoˈo vejume Keriso oni umora hari ro parajara. ˈEne Hu ika ˈiamujihuni maijaho uneunecha mahoˈo Huni hari ro paranana ˈiamujara najahujaho Godi kaˈene Keriso oni hari uneunecha mahoˈo irechamajara Huhusumano Keriso oni hara pahinu.
28 ˈEne vea kaˈene mahoˈo Huni hari naˈavajaho Harihijaho Hu ˈuˈo Godi kaˈene Hura uneunecha mahoˈo Huni hari irechamajihuni hari hihuna. ˈEnakaivo Godiho uneunecha kehipuni Natohwa niˈimaˈura.
29 ˈEne vejuroˈi ea kaˈene kwamasaha ijihipuni jihunaˈe toi samahajija pu ichá ˈinaˈe veˈeja? Ea kaˈene kwamasahajija paˈurihunaˈe reˈipisa ˈú pu irakijihunaˈe toa samahare?
30 ˈEne irakijihunaˈe nú vea oma kwinu kwinu varapi vaji aruvo?
31 Vwehu nune na nimaaˈe ˈwaravu. Na veku veku veniuˈe kwavura. ˈEne na núni Natohwa Jesu Keriso oni vaji jonijihunaˈe mariˈuvura.
32 ˈEne nuni hahijihuni ura ijino na hanuha nea puˈúmo Epasasi ˈarahutaˈe reˈipisa ijaho iraka e na niˈajihaˈe? ˈEnaˈomo kwamasahiˈinijija paˈurihunaˈe reˈavajaho veje nú niari nikwamasahe paraˈenakúne roe ahaja ine ˈee toa sisea ine nanamie oja.
33 ˈEnakúne ja pakiˈeje emaapo pisivisaˈava. Ea sisesa puˈúmo ahuma ojujipo vejuˈe kara mamaa siserasahura.
34 ˈEnakúne hami vwihanareje sisea vejujaho areha! Ijihunaˈe ja ea ˈahoˈa Godi pahene pakavura. Na ikaho ja juname vahiˈenaˈamarono ˈwaravu.

Haha Kaˈene ˈUrihunijihuni Vuˈa

35 ˈEnakaivo ea ˈahopo ikaˈinaˈe aporahuna. Ea kaˈene kwamasahiˈinijija ˈunama ichá ˈinaˈe ˈuriˈeja? ˈEe pu haha ichá ˈina vaji roˈeja?
36 Vwiha paˈakere ara ˈina iraka kaˈene ˈojujija pamajikari ahuha ajivura kaivo marako ˈuhe ˈee mutausahareˈe ijiˈa ahuha ajivura.
37 Ara raka kaˈene ˈonujaho maa kaˈene ichá ˈinaˈe rehunijaho paˈonuna kaivo a ˈinaru ˈonuna. Ijí ˈina kajaho ˈwitiaˈina ho ˈina ˈahoˈa.

38 'Enakaivo Godira ura renuja'ina'e haha mahuna. 'Ene 'ina kwinu kwino haha 'oi'oi punanuna.
39 'Ene haha maho'o ani ani'ina hiju. 'Enakaivo emaapuni hahijaho nikwinu'ina 'ee hanuha puni hahijine 'ee pina uka puni hahijine 'ee pina kija puni hahijina.
40 'Ena'omo akúpa huni haha 'u'una. 'Ee mwe'a puni haha 'u'una. 'Enakaivo akúpa huni hahijihuni mamaijaho ani'ine 'ee mwe'a puni hahijihuni mamaijaho ani'ina.
41 'Ene veakara hananuni 'unamijaho ani'ine 'ee masapijara hananujaho ani'ine 'ee chinapo hanajujaho ani'ina. 'Ene china nikwinu'wi pana 'ee puni hanaji'inijaho ani ani'ina.
42 'Ene kwamasahujipo 'uri'avajaho ija'ina. Haha ka'ene sakarahuna ka'ene mwe'i vaji savujaho vea ka'ene 'uri'avajaho pasakarasahuna.
43 Ike haha ikehipuni hura paveji'i kwama namu kaivo vea ka'ene kú'o 'uri'amajaho niho'o mamaa'e rehuna. Ike hahakaho ajuasina'e rene kwama namu kaivo vea ka'ene kú'o 'uri'amajaho niho'o haruriji 'urihuna.
44 'Enakaivo emaahuni haha ka'ene mwe'i vaji apúsavujaho vea ka'ene 'uri'amajaho 'Avena huni haha'e rehuna. 'Ena'omo emaa huni haha na'amajaho 'Aveni jihuni haha 'u'o namu.
45 Ika'ina 'u'o vejara. Atamu ka'ene ea amurijaho mai'o hiji'ina'e renana kaivo Atamu ka'ene túchamaijaho 'Avena ka'ene majama hihuna vajihi'ina'e renana.
46 'Enakaivo 'Aveni jihuni hahijaho amura pana kaivo maraku'a hahijihuni jarana kaivo iji'a 'Aveni jihuni jahuna.
47 Ea amurijaho iki mwe'i rene roana. 'Enajihuna'e hu mwe'a ikehuna. 'Enakaivo vu Ea ka'ene Huni nijahijaho kahi akúpa 'ahi rena roana.
48 'Enakaivo ea ka'ene mwe'akino 'venajija mwe'a ikehuna. 'Ene 'u'o Ea ka'ene akúpa 'ahi rena roajaho akúpa huna.
49 'Enajihuna'e iviamaa kakaho núni hahijaho mwe'a kehuni haha sa'ina. 'Ena'avo túna'ijaho akúpa 'ahi hinujihuni haha sa'ina rehuna.
50 'Ena'omo vwehu nune na ijá 'iavu Haha 'ee 'aa rukinijaho Godoni ara kwaa pavahuna. 'Ene pa'areji'inijaho papa'arehunijaho areri paapehuna.
51 Heha! Na hema pina'e 'wara'i veju. Nú ea maho'o pakwamasahuna kaivo nú maho'o arohe ani'ina'e rehuna.
52 'Ene areri nia ahatihu ja'ina'e re'eje tauja ka'ene túchamaa ijara 'ume'eje ea ka'ene kwamasahajija papa'arehuni hahiji'i 'urihuna. 'Ene nú ta'arohe ani'ina'e rehuna.
53 'Enajihuna'e ike pa'arehuni hahakaho haha ka'ene papa'arehuniji sahuna. 'Ene ike kwahuni hahakaho rana'i pakwahuni hahijino sahuna.
54 'Enakaivo vea ka'ene ike pa'arehuni hahakaho are'i kaivo papa'arehunijiano sa'avajaho ike kwamasahujaho pakwamasahunijino sahuna. 'E'eje iji'a ira ka'ene ika'ina'e vejajaho nimaa rehuna. Kwamasahuni harurijaho asivume paranana.
55 'Ú kwamasahuji oni harura ka'ene niho'o asitaha paranajaho ivi'a ichine? 'Ú kwamasahuji oni mwatumiajaho ivi'a ichine?
56 'Ene sisei jihuni harurijara mwatumiu'e kwamasahura. 'Ene sisea huni harurijaho Varapijina.
57 'Enakaivo nú Godi teimani 'wahuna. Ijihuni maijaho Jesu Keriso oni vajijino kwamasahuniji asihuni harurijaho múhana.
58 'Enajihuni hahi vwehu nune na ja oja mihi'ine kikisima'ura'e rene nami'avara. 'Ene pavarivarivi'ina'e re'avara. 'Enakaivo na'ia mapoka

Natohwi jihuni kaukara asisame huri veˈavara. Ijihuni maijaho jara Natohwi jihuni vaji kaukara kaˈene vejujaho maa rukimaˈura.

16

Nimaa Rojiˈina Kaˈene Pivusahiˈina Puni Swarijina

1 Na iviamaakaho monia kaˈene akuaviˈinijihi punaˈe icháˈinaˈe ni-anahuni ˈunamiji rone ˈwaraˈi veju. Ja areri nara Karesia puni sosiji najaˈeme ˈunama kaˈene vejajaˈinaˈe veˈavara.
2 ˈEnakúne hura kwinu kwino vea amurijino veje ja ea ˈoiˈoi jara icháˈina monia ˈekuri ˈunamijino kiviˈi karaa irechame ˈajohiˈi vaˈavara. ˈEˈirakúne vea kaˈene nara vuˈujaho ja monia paahuma nianaˈavara.
3 ˈEne ja ea irahijaˈe iji pijihe hiˈavajija vea kaˈene na vuˈujaho na ma asura vene mihe pu joni swara ˈeke Jerusaremi vaˈavara.
4 ˈEnareje na ˈuˈo vahuna areri reˈamajaho nú pu puˈúmo vahuna.

Porura Raka Kaˈene Vehuniji Vwihanajina

5 Ijihuni maijaho na Masatonia vuˈe ˈeˈunareje ijiˈa jona vuhuna.
6 ˈEne vinaho na ja puˈúmo ijí atuata vea kajaho hihuna. ˈEjakame ijiˈa ja na ranamie na ichá vahunijaho vahuna.
7 Na iviamaa roe ja kiviˈi asitaha vahuna ura pareniu. Ijihuni maijaho na vwihajujaho Natohwijara ruha aremiˈamajaho na ˈaha josu ja puˈúmo ijí hihuna.
8 ˈEnakaivo Penitikosi huni veijaho na majaa Epasasi hihuna.
9 ˈEne nara kaukara vehuna nuni vwicha niˈimaˈuraˈe jarauˈe namu kaivo naka mahoˈo mapoka ani reju.
10 ˈEne iviamaa Timotira roe ja puˈúmo hiˈamajaho paveje tea juˈamana. Ijihuni maijaho areri nara vejujaˈinaˈe hu Natohwi jihuni kaukara venu.
11 Hura vuˈamajaho ja pakame senaˈavara. Ijihuni maijaho vwehu núna ˈahoˈijihi puˈúmo hu rohuniji na ˈajaha hiju.
12 ˈEnakaivo núni vwea Aporasi hu vwehi puˈúmo vuhunaˈe na niˈimaˈura ˈejahauta. ˈEnavo hu iviasa vuhuna ura parenu. ˈEnakaivo hu vea irakijino areri reˈamajino vuhuna.

Vwiha Túchamaa Vajihe ˈEe ˈAjoramajina

13 ˈEnakúne nia niriˈi hine ˈee nimairoa vajijino kisi namine ˈee ata kairasahe parupo hijujaˈinaˈe hiha.
14 ˈEne veje iraka kaˈene ja mahoˈo vejujija ojijiˈi veˈavara.
15 ˈEnakaivo vwehu nune ja Sitepanasi oni kachiˈina nikivura. Pu Akea opuni ˈina amurijina. ˈEnajihunaˈe pu hine ea kaˈene nimaa rojiˈinijihi niˈajihiˈi hijujihunaˈe na ja ˈejahie ˈwaravu.
16 ˈEnaˈomo ja ea ijaˈini jihipuni hari hine ˈee ea mahoˈo kaˈene kaukara vajakino niˈajihe kaukara vejujihi puni hari ˈuˈo hiˈavara.
17 Na nihoˈo Sitepanasi ho Pochunatasi ho Akeakasi ijano roajipo na oja sonahie paranu. Ijihuni maijaho pura jonunaˈi iraka kaˈene areri paˈajija niˈajihara.
18 Ijihunaˈe pu jaai naai venume núni oja sonahúana. Ijihunaˈe ea ijá kajihija nia hami kiame hura venaˈavara.
19 ˈEne Esia vaji sosi kaˈene navujipo ˈajoravu. ˈEjuˈe Akwiraˈo Pisiraˈo niˈinaˈe ojijiˈi Natohwi jihuni vaji ˈajoravu ˈee puni sei sosijara ˈajoramu.
20 ˈEne vwehipo mahoˈo ja ˈajoravu. ˈEne akuavuri ˈunamijino ˈajosaraˈavara.
21 Ike ˈajoravukaho nara Porura nuni iji veju.

22 'Ene ea irara Natohwiji oja pama'amajaho veje hu siripavuri vajijino hi'amana. Natohwe roa!
23 'Ene Natohwa Jesuni maiji vwihanii'inijaho ja pu'úmuna.
24 'Ene Jesu Keriso oni vaji ja ea maho'o na oja mihe 'ajoravu. Ameni.

2 Koritia

Vuʻa Anejijina

1 Na Porura Keriso oni apasorua Godira Huni ura ijino iji pijihana. ʻEne Timoti kaʻene núni vweijiʻo Godoni sosia mahoʻo kaʻene Korinitiai namuna ʻee nimaa rojiʻina mahoʻo kaʻene Akea vaji hijujihi punaʻe veju.
2 Maiji vwihaniujiʻo matauviʻina kaʻene Godi núni Oma ʻee Natohwa Jesu Keriso unaʻi rena roujaho ja puʻúmuna.

Porura Godi Teimani ʻWamajina

3 ʻEne Godi Amo kaʻene núni Natohwa Jesu Keriso oni Oma. ʻEne Amo kaʻene numiruviʻina ʻee Godi kaʻene vejuʻe haha sonahiʻiniji taʻaroha.
4 Núra ahija ʻee varapa piunivujaho Hura nú mahoʻo venuʻe oja sonahúuna. ʻEjuraʻomo vu núra areri ea kaʻene ahija ʻee varapa ijaʻinaʻe piuniʻavajaho Godira nú oja kaʻene vejume sonahúa jaʻinaʻe nú veje pu ʻuʻo oja sonahihuna.
5 Ijihuni maijaho areri Kerisora haha kaʻene hiama jaʻinaʻe núni vajakaho mapokaʻe ijaʻinaʻe renujihunaʻe nú ʻuʻo Keriso oni vaji haha niʻimaʻuraʻe sonahúhuna.
6 ʻEnakaivo nú ahija ʻee varapa piunivujaho ijara rejuʻe ja hami hene ʻee ijara niʻajihuna. ʻEne nú sonahúujara rejuʻe ja sonahiu. ʻEjakame ijaho ja masuani ajuarasahe ahija nikwisuʻina kaʻene núra siseisei hijujaho kirasahe vahuna.
7 Núni vwiha vajijaho joni nimaa roijaho nianesinaʻe rejara. ʻEne nú hena kivujaho ja nú puʻúmo ahume sisei hijujihunaʻe ja nú puʻúmo hami hihuna.
8 Ijihunaʻe vwehije nú jara pahene pavwihahuni jihunaʻe ʻwaravu. Esia vaji sisea ahija ichá'inaʻe núni ʻahi roajaho nú nihoʻo ahija niʻimaʻura vaji aruvara ʻee núni haruriji'i areri parenana. ʻEjume núni vwiha ijaho núni hia niroe paraju rojara.
9 Nú nimaaʻe nikwamasahuniji núni vajakino irechamúe hijujihunaʻe nú onúno panimaa vetiʻarahuna kaivo Godi kaʻene ea venaue ʻurijuji nimaa vetihuna.
10 Hura ahija niʻimaʻura kaʻene kwamasahuni vajijaho niʻajúhe ʻekue karaa ruvaʻuana. ʻEne Hura niʻajúhuna. Nú Huni toi núni nimaa roijaho ranavuraʻomo Hu majaa niʻajúhe vahuna.
11 ʻEne ja ʻuʻo niʻajúhe núni siporua ʻonuhu. ʻEne ea mapokijihi siporua eha vene núnuna'i mamaa kaʻene venajihunaʻe teimani ʻwaʻavara.

Porura Amairiarama Aremajihuni Vuʻa

12 Ijihunaʻe núra teamanumujaho ikena. Núni vwiha ijara ʻwarumujara nú Godoni maiji vwihaniiʻina vajijino mweʻa ikehuni vaja ʻee jonunaʻa kara mamaa vejara. Nú akuavare Godi ura renuni ʻunamijino nimaa nimaiji vejara kaivo mweʻa kehuni vwiha ijihunijaho pana.
13 ʻEne nú uneunecha ʻahoʻa aniʻina paveju kaivo ike jara tahe hejukeruna. ʻEnajihunaʻe na nimaaʻe vejujaho ja ijihuni maijaho hena vaʻe urisahuna.
14 Jara areri pwinanaʻa hena kúvajaʻinaʻe nú joni maijihunaʻe nú núni Natohwa Jesuni veijaho mariʻuve ja ʻuʻo núnijihunaʻe mariʻuhuna.
15 ʻEne ike nimaa vejuri vajakino jaʻe ʻaha noʻoheʻi merajiʻamarono na ura nunijaho nimako joni vuʻi ʻahiana.

16 Ijaho na Masatonia va'iro va'ujino vuhuna. 'E'ira'omo kú'o Masatonia
rena rouji vuhuna. 'Ene jara iji'a ni'ajihe ranamie Jutia vahuna.
17 Ijihuni maijaho na ike ura vu'i vwihajuta ka'ene arevujaho na majikari
arevuta raka? 'Ú nuni vwiha ijija na haha huni vwiha ijino vwihane 'ee nara
i'a 'ivujija pana 'iame avajura raka?
18 'Enakaivo areri Godi pauchavi'ini ja'ina'e núni vu'ijaho i'a 'iavujaho
i'a 'ee pana 'iavujaho pana.
19 Ijihuni maijaho Godi oni Hariha Jesu Keriso rone joni vaja kajino
núrane 'ee Siruvenasine 'ee Timotine ijá najahajaho i'a 'iavujaho i'a 'ee
pana 'iavujaho pana kaivo Huni vajijaho i'a.
20 Ijihuna'e Godira nahama 'waramajija mapoke 'ee icharu navu ijija
Huni vaji nimaa. Ijihuna'e Huni vaji Ameni 'wavujaho Godi ta'arohe 'wavu.
21 'Enakaivo Godira nú ja pu'úmo Keriso oni vaji venume kisina'e rene 'ee
merajúhana.
22 'Ene Hura nú 'u'o Huna'e nimaa venarena areri 'Avenijaho núni oja
vaji tatua'e vene múhana.
23 'Ene Godira nuni ojijaho kame nimaa'e veti'eju'e ikaho 'waravu. Na
Koriniti pavu'ujihuni maijaho na joni hura'e vene makimarejo ijihuna'e
pavu'uta.
24 Nú joni nimaa roijihuni natohwa rene 'ajoahuna pana kaivo joni temari
jihuna'e ja pu'úmo ahume kaukara veji'ina. Ijihuni maijaho joni nimairoa
vajijaho ja kikisima'ura'e rene namiju.

2

1 'Ene núra pavuhuna vwihaja jihuni maijaho nara ki'irono vu'u kara reje
ja kú'o temukahunijaho na ura pareniana.
2 Ijihuna'e na veje ja temuka'amajaho vu irara na venie teamani'ena?
Ijaho ea ka'ene nara vejume temuma paranajara.
3 Ike uneka kehuni hahi na joni asura vejuta. 'Ene vejuro'i vea ka'ene
na vu'ujaho ea ka'ene na venie teamanihunijija paveje na temuki'avarono
avajuta. Ijihuni maijaho na ja maho'o nimaa vetiu jihuna'e nuni temarijaho
ja maho'o joni temara'e rehuna.
4 Ijihuna'e haha 'ee oja ni'ima'ura'e hejuta vajijino na nitu'iji'i joni pasia
vejuta. Na ja venae temuka'avarono vehuna pana kaivo nara oja ichá'ina
ka'ene ja mihuji hena ka'avarono vejuta.

Ea Ka'ene Sise'i 'Ahúuji Vwihania Arehuni Vu'a

5 'Enakaivo ei pini veje ja temuka'amajaho hu paveju'e na temukimu.
'Ene ike temukakaho jonijihuna'e na ikehuni toa vu'a ni'ina pa'warahuna.
6 'Ene eha ichá'ina ka'ene ea mapokijipo hu mahajara ni arerina.
7 'Enakúne ja unenu pina ani'ina paveha vo ma vwihane areme 'ee
veje oja sonahi'amana. 'Ene vejuro'i ea ijá kajaho temuki niho'o rarena
parajakame hua'e kú'o ni'ajahe marahuna areri parehuna.
8 Ijihuna'e na ja jarirame 'waravu. Jara oja ka'ene hu majaa mahujaho
na'avara.
9 'Ene 'u'o ja uneunecha maho'o areri hene veji'iniji vene ki'i 'ahiume na
joni asura vejuta.
10 'Ene ja ea irá uné raka huna'e vwihane are'avajaho na 'u'o pu vwihanie
arehuna. Na nimaa'e vwihanie arevu jihuni maijaho na nimaa joni
hahijihuna'e Keriso oni una'i avajuta.

11 'Ene nú ija'ina'e vejakame Setaniho núnuna'i vehuna ija pa'are'amana.
Ijihuni maijaho hura ira'ata ka'ene pisimisamuni 'unamijaho nú mai'o
papuruva retúu.

Porura Toroasi Vaji Oja Heji'i Hinajina

12 'Ena'omo vea ka'ene Keriso oni vu'a maa maiu'ini jihuna'e Toroasi
roujaho Natohwi jihuni vaji nuni vwicha jaraana.
13 'Ene na mai'o Taitasi ka'ene nuni vweijaho papiuname nuni oja mai'o
paarihe asuma namana. 'Eju'e na pu irechami'i kaivo Masatonia va'uta.

Keriso Oni Vaji Asita Ranavajina

14 'Enakaivo Godi teimani 'wavujaho Keriso oni vaji Hura na'ia mapoka
venue uneunecha asitaha paraju. 'Ene nuni vaji Huni henaka mamaijaho
kwaa ara mapokakino najahu'e pu areri amua maa'e 'uvuja'ina.
15 Ijihuni maijaho nú Keriso oni vaji Godoni una'i amua mamaa'e 'uvu.
'Enakaivo ea ka'ene nimaa roji'ina 'ee panimaa roji'ina maho'o amua
kajaho urahuna.
16 Nú ea pihuna'ijaho amua ka'ene kwamasahuniji huna'i rena rou'e
kwamasahu ja'ina. 'Ene ea pihuna'ijaho amua ka'ene majama hihuniji
huna'i rena rou'e majama hihunija'ina renuna. Ea irara kaukara areri
ija'ina ve'ena?
17 'Ene ea 'ahopo vejuja'ina'e Godoni irijaho paapene monia vene oju.
'Enakaivo nú Godoni irijaho nimaa Keriso oni vaji 'waravu'e Godi ka'ene
nú irechamúume roajihuni una'i 'waravu.

3

Vu'a Maiu'inijihuni Pwehija

1 'Ú nú aneja vene kú'o nú ea irahijijaho rone 'wara'eja? 'Ene 'ú ea 'ahopo
vejuja'ina'e asura vene nú ea irahijijaho rone 'wara'eja?
2 Ja núni asura ka'ene joni oja vaji vejara ka'ene ea maho'o hena kime
tahujina.
3 Ja Keriso oni asura ka'ene emaapo ta'ahunijina. Ike asura ikija ipua
pavejara kaivo Godi ka'ene mai'o hiji'ini jihuni 'Aveni muna 'aha pana
kaivo emaapuni oja vaji veju'e núra 'ajoha hiju.
4 'Ene ijija Keriso oni vaji Godina'i nimaa vena paraju.
5 Nú onúno areria pana. 'Ene uneunecha núnuna'i rena rohuna pavwi-
haju kaivo nú areri renuhunijaho Godoni rena roana.
6 Hura 'u'o venume areri renúana. 'Ejume areri vu'a maiu'ina huni
pwea rejara. 'Ene asuri jihuna pana kaivo 'Aveni jihuna'ina. Ijihuni
maijaho asurijara 'anie kwamasahuna kaivo 'Avenijara majama hihunijaho
mihuna.
7 Ijí tamana ka'ene muna 'ahi vejara ka'ene kwamasahunijaho
hanaji'iniji'i roana. Ijara niho'o Mosisi oni niura ni'ima'ura hanajumakame
Isureri ora areri huni niura pakavara. 'Enakaivo ijí hanana kajaho pujaha
parana va'ana.
8 'Ú 'Aveni jihuni kaukara ijaho pinana ni'ima'ura pa'uri'ena raka?
9 'Ene kaukara ka'ene nú namuhunijaho mavarasa'ina'e re'amajaho ivi'a
vu kaukara maiu'ina ka'ene núa'e venume arira'e rejajaho niho'o maijihi
ani mavarasa'i maa.
10 Ijihuna'e nimaa'e iraka ka'ene mavarasa'inijaho iviamaa maa pa'ana.
Ijihuni maijaho mamaa pina ka'ene hananajara ijaho asima paranana.

11 'Enajihunaʼe ijí pujaha vaʼajara nihoʼo hanajiʼinaʼe renanaʼe reʼamajaho iviʼa ike majama nama vahuna kara hananujara maraku orijaho asima paranana.
12 Nú ijaho nimaa rojujihunaʼe nú harura vene kirasahiʼi 'waravura.
13 'Ene nú Mosisira venajaʼina pana. Hu huni urania atehi tanuvuʼe Isureri oni harihija arira'e raka kaʼene pujaha vaʼujaho pakavara.
14 'Enakaivo puni vwiha ijija tanume kisimaʼura rena roe iviasi veakino usevu. Ijihuni maijaho pu vuʼa sahasiji tahujaho ijí ateha kaʼene urania vahinamia savu kajaho majaa paʼekaru vaʼejuʼe navu. Ijihunaʼe Keriso oni vaji ijija 'ekaru vaʼana.
15 'Ene nitama rene roe iviasi 'eʼunujaho vea kaʼene Mosisi oni tamaniji tahujaho atehi puni oja vahinamiuʼe navura.
16 'Enakaivo vea irakijino ea irara taʼarohe Natohwi jihuni roujaho ijí ateha kaʼene puni oja vahanamiuʼe navu kajija 'eka ruvaʼuʼe paʼarenu.
17 'Ene Natohwijaho 'Aveni jihunaʼe ichihachano Natohwi jihuni 'Avenijara hinujaho ijihi kajaho matauviʼinijara namuna.
18 'Enakaivo nú mahoʼo núni Godi urania unenuʼu 'ahoʼa pavahúnamúuʼe navujihunaʼe nú areri maneʼaʼe ahanihu jaʼinaʼe Natohwi jihuni hanajiʼinijaho núni vaji majama ahanihuna. 'Ene nú taʼarohe Hu vareʼinaʼe rena apene ajima vaiʼi nahuna. 'Ene hahajiʼina kajaho Natohwa kaʼene 'Aveni jihuni vaji rouna.

4

'Avena Huni Kukua Mamaijaho Siʼuara Vaji Navu

1 Ijihuni hahi nú kaukara ike apeja jihunaʼe numiruviʼinijaho apejara. 'Enakúne ja pakiʼeje oja ajuarasahu roʼava.
2 'Enakaivo nú uneunecha kaʼene hemijija junuhuni jihunaʼe niarevara. 'Ene nú ea papisimisame 'urahoju. 'Ene Godoni irijaho unenu 'ahoʼa ijí puʼúmo ahuviʼi 'warahuna pana kaivo nimaijino epuni unaʼa vene 'ee Godoni unaʼa 'uʼo 'waravura.
3 'Ene nuni vuʼa maiuʼinakaho tanuve namunaʼe reʼamajaho ijaho ea kaʼene paʼarehuni jihipunaʼa tanume namu.
4 Mweʼa kehuni Godijara ea kaʼene panimaa rojiʼini jihipuni vwiha ijija tanuʼurihuʼe puruva retiu. 'Ejuʼe vuʼa maa maiuʼini jihuni hanajiʼinijaho 'ee Keriso oni mamaijaho pahena pakavu. Hu Godi arerina.
5 'Ene nú núni vuʼa parone 'waravu kaivo Jesu Keriso Hu Natohwiji rone ja 'waravu. 'Ene nú Jesu onijihunaʼe joni pwea rejara.
6 Ijihunaʼe Godira ijaʼinaʼe 'waramana. Ira nututa vajijino hanahuna 'iamana. Ijaho Hura núni oja vaja vejuʼe hanavuʼe Godoni henaka ijihuni mamaijaho Keriso oni urania vaji kahuna.
7 'Ejuʼe nú ike vuʼa mamaakaho mweʼa huni haha vajakino ranavuʼe namu. 'Enajihunaʼe harura natohwa kaʼene areri mina pavehunijaho Godoni rena roana kahuna kaivo núna parene roana.
8 Nú nihoʼo 'unama ani ani siseʼi 'ahúu kaivo nihoʼo pamutua túa reju. Nú 'unama vahuna puruva renu kaivo nú maiʼo paʼarevu.
9 'Ene nú siseʼi 'ahúara kaivo papataaroruhura. 'Ene 'anúume arihara kaivo paruruhume paʼarejara.
10 'Ene naʼia mapoka haha vaji siseisei hijujaho nú Jesura kwamajihuni pwinanaʼe rene avaju. 'Ejukame Jesu oni hia ichá'inijaho 'uʼo núni haha vaji najahuna.

11 Ijihuni hahi nú ea kaˈene hijukija Jesuni jihunaˈe kwaˈavarono
aheruma vaˈu. ˈEjakame Jesuni hiijaho ike haha kaˈene kwamasahuni haha
vajakino veje roe samaahirahuna.
12 ˈEnaˈomo nú kwamasahunijino hijukame majama hihunijaho joni vaji
kaukara venu.
13 ˈEnakaivo nú ˈAvena nikwinuˈina kaˈene nimaa rojuji apejara. ˈEne
ikaˈinaˈe vene ˈwaravara. Na nimaa rojujihunaˈe ˈwaravuta ˈiamana. Nú
ˈuˈo nimaa rojujihunaˈe nú ˈwaravu.
14 Ijihuni maijaho nú nihene kavu. Godi kaˈene Natohwa Jesu vejume
ˈurinajara venuˈe nú ˈuˈo ˈurine Jesu puˈúmo ahume Huni unaˈi vahuna.
15 Ike uneunecha mahoˈo ikija ja maranihuni jihunaˈe veju. ˈEne maiji
vwihaniujaho rausahe vaˈe ea mapoka puni vaˈu. ˈEnajihunaˈe ea mapoka
teimani ˈwame ˈee Godiho nihoˈo mahoˈo hura hara taˈarohuna.

Nimairoa Vajaru Hiˈavara ˈEe Uneunecha Maiˈo Paˈarehuna ˈEe Uneunecha Majama Nahuni Vuˈa

16 Ijihuni hahi oja vaja pasenuvuˈe arevura kaivo núni hahakaho uhe
matoha parane vaˈu kaivo ˈavena kaˈene núni vaji hinujaho veku veku
vejuˈe maiuˈinaˈe renu.
17 ˈEne ike ahija kaˈene núra iviamaa maˈuˈumaa kaˈene apejukihi ˈeke
temara niˈimaˈura kaˈene núra majama apehunijiˈi manura vehuna nihoˈo
areri pana.
18 Ijihunaˈe nú núni nia uneunecha kaˈene iviamaa navuˈe kivujihi puni
toa pairechavu kaivo uneunecha kaˈene nú pakiviˈinijihi puni toi irechavu.
Ijihuni maijaho iraka kaˈene iviamaa kivujija ˈaha jora panama vahuna
kaivo iraka kaˈene pakivujipo majama nama vahuna.

5

1 ˈEne nú nihena kavu. Ike mweˈi ara kaˈene vejara kaˈene núni sea kara
tiraˈusahe ariˈamajaho nú ara Godinaˈi namuji apehuna. Ijí ara kajaho ija
pavejara kaivo ijí majama akúpa ˈahi navu.
2 Ijihunaˈe nimaaˈe nú arakino hijujaho nú hahunaˈe vejiˈi hiju. ˈEne ara
kaˈene akúpi ˈahi namuji hihuna ura renúa paranu.
3 ˈEnajihunaˈe nú ˈavena rene maiso paˈurahohuna kaivo nú haha
maiuˈina sahuna.
4 Ijihunaˈe nimaaˈe nú haha ikehunikino hijuri vajakaho nú hahuna vene
ˈee ahija piunivu. Ijihuni maijaho nú haha paˈana hihuna ura parenúu
kaivo nú haha rukina rehuna ura renúu. ˈEjakame ike kwamasahukaho
majama hihunijara rarene parahuna.
5 ˈEjume Godira ikehuni maijihunaˈe nú venuana. ˈEne Hu Huni
ˈAvenijaho tatuaˈe vene múhana.
6 Ijihuni hahi nú naˈia mapoka nimaa vene hena kavujaho nú haha vaji
hiju vo Natohwijihi puˈúmo maiˈo pahiju.
7 ˈEne nú nii kiviˈi hine ojuri ˈunamijaho pahiju kaivo nimaa roa ˈahi hina
oju.
8 ˈEnakaivo nú ikaho nimaa roju. ˈEne na ika ˈwarahunaˈe ura reniu na
hahake ranaˈujaho Natohwijiˈi ari hiju.
9 ˈEnajihunaˈe núni ura ijaho nú maiˈo hiˈeja ho kwamasahuna kaivo nú
veje Hu teamahuna.
10 Ijihunaˈe nú ea mahoˈo Keriso oni ˈotua asúki ijihuni unaˈi namihuna.
ˈEne nú ea kwinu kwinu núra hahijiˈi hijari veijino icháˈina kaˈene mamaa
ho sisea vejajaho eha areri ijaˈinaˈe apehuna.

Jesu Keriso Oni Vaji Godi Puˈúmo Napura Vehunijina

11 ˈEnajihunaˈe nú Natohwi jihuni hura vene emaapo nimaa roˈavarono ˈejahiu. ˈEne núni kara icháˈinijaho Godoni unaˈa samaaˈe renu ˈee joni vwiha vajijaho núni kara ijaho samaaˈe rejuˈe ja kivu.
12 Nú kúˈo paonuno taˈarosarame ˈwaravu kaivo ja vea mihe núnijihunaˈe temarahuna. ˈEne ea kaˈene haha huhuni jihunaˈe jarikaˈe reˈi kaivo oja vaja maa paˈajija eha ˈwarahuna amairiarahuna.
13 Nú húmata siseranuˈamajaho nú Godoni jihunaˈe avahuna. ˈEnakaivo núni vwiha arираˈe naˈavajaho ijaho jonijihunaˈe avahuna.
14 Ijihunaˈe Keriso oni oja mihujara nú ˈajohujaho iviˈa nú hena kavujaho Ea kwinu ea mahoˈo punaˈe kwamana reˈamajaho ea mahoˈo kwamasahara.
15 Hu ea mahoˈo punijihunaˈe kwamana. ˈEjakame pu ea irahipo hiˈavajaho punaru pahihuna kaivo Hunijihunaˈe hihuna. Ijihuni maijaho Hu puni hahijihunaˈe kwame ˈurinana.
16 Ijihuni hahi iviamaa iki rene iki kahi ijaho ea haha huni ˈunamijaho pakiˈavara. Nú haha huni ˈunamijino Kerisoho hena kavara kaivo nú kúˈo ˈunama ijaˈinijaho pakavu.
17 ˈEnajihunaˈe ea irara Keriso oni vaji hiˈamajaho hu ea maiuˈinaˈe rehuna. ˈEne uneunecha sahasijaho nipaˈarenana kaivo heha! Uneunecha maiuˈinaru rejara.
18 ˈEne iviamaa uneunecha ikija mahoˈo Godoni rena roara. Hura Keriso oni vaji kúˈo aheruma roe napura vetúana. ˈEne kaukara kaˈene ea aherama roe kúˈo Huni napura rehunijaho múhana.
19 ˈEnakaivo Godiho Keriso oni vaji ea kaˈene mweˈi hijukihi puˈúmo kúˈo napura venana. Hu puni siseijija kúˈo pavwihaniana. ˈEne Hu Ira kaˈene ea aherame roe kúˈo Huni napuraˈe rehunijaho múhana.
20 ˈEnajihunaˈe nú Keriso oni iruhoa apene ˈwaraviˈina areri Godi núni vaji vuˈa ˈwaramu jihunaˈe Keriso oni tinia apene jarirame ˈwaravujaho Godoni napura kúˈo reˈavara.
21 ˈEnajihunaˈe Hu vejume Keriso kaˈene sisea paˈajaho sisea renana. ˈEjakame nú Huni vaji Godoni unaˈi arimaaˈe reˈavarono avanana.

6

Pura Kaukara Mamaa Kaˈene Vejuji Rone Taˈarohe ˈWaravajina

1 Nú Godi puˈúmo ahuma kaukara vejujihunaˈe nú jarirame ˈwaravujaho ja pakiˈeje Godira maiji vwihaniajaho majikari apene tauˈavara.
2 Ijihunaˈe Hu ijá ˈwaramana

Vea nimaa nimaijino Na oni vuˈa ataa apúsavura. ˈEne maraniani veijino
Na niˈajahuta ˈwamana.

Heha! Iviamaakaho vea kaˈene nimaa nimaijina. ˈEne iviamaakaho maranahuni veijina ˈiamana.
3 ˈEne núra unenuˈu pina veje ijara ahija rena nave emaapo kaukara kaˈene núra vejuke namuhuna na ura pareniu.
4 ˈEnakaivo uneunecha mapoka nú vejujara ea najahujaho nú areri Godoni kaukara pwea. ˈEne vene kirasahura ˈee varapa vaja ˈee vea kisina vaja ˈee haha hiana vaja ˈee
5 nú hijúhura vaja ˈee tipurai irechamúari vaja ˈee ˈuraara vaja ˈee kaukara kisina vejara vaja ˈee nia panotuara vaja ˈee matuna vaji hijara.

6 'Ene ariramaaru vejara vaja hinaka vaja masuani ajuarasahe hijuri vaja
'ee mamaa'e vene ni'aja'aravura vaja 'ee Godoni 'Aveni jihuni vaja 'ee oja
nimaiji mihuri vaji hijara.
7 'Ene ira nimaa vaja 'ee Godoni harura vaja 'ee kukua arimaijino
mana'inija'i 'anihuna'e apene 'ee ana'inija'i tanuhuna apejara.
8 'Ene ta'aroruhe hura pavenuhura 'ee sisea ronuhe 'wavura 'ee mamaa
ronuhe 'wavura 'ee pisimisavi'ina 'wavura vo nú majano nimaa veji'ina.
9 'Ene areri pahena kúhune sa'ina kaivo hena kúvara 'ee areri kwa-
masahune sa'ina kaivo nú mai'o hiju. 'Ene sise'i 'ahúara vo pa'anúume
kwamasahara.
10 'Ene areri temuki rarenuhuna vo majamano temarasahura. 'Ene
uneunecha pa'ana vo nú venau'e ea mapoka puni hia areri renaura. 'Ene
nú pa'ana vo nú uneunecha maho'o rukima'ura.
11 'Ene nú ira núnakino samai matauma 'waravara. Oo Korinitinie núni
oja vajakaho niho'o jaraa navu.
12 Núra ja oja mihuji tanuhuna pana kaivo jara ojono núnuna'a tanuvu.
13 'Ene nú sesamaa puna'i 'waravu jihuna'e ja 'u'o núnuna'a joni oja
jaraa'avara.

Panimai Roji'inijihipuni Jujuvu'a 'Waramajina

14 'Ene panimaa roji'inijihi pu'úmo paahu'avara. Icháina'e arira maiji'o
siseiji'o roe ahume napura ve'eja? 'Ene ichá'ina'e hanaji'iniji'o nu-
tuvi'iniji'o ahu'eja?
15 'Ú 'unama irakijino Keriso'o Piriari'o nimaa veti'ara'eja 'ee vu 'unama
irakijino ea ka'ene nimaa roji'iniji'o panimaa roji'iniji'o nikwinu'wi re'eje?
16 'Ene ichá'ina'e Godoni Temiporu iji'o godi ira'atiji'o roe nimaa
veti'ara'eja? Ijihuni maijaho nú Godi ka'ene mai'o hiji'ini jihuni Temi-
porua. Godira nú ijá 'warumana
Na puni vaji hine 'ee puni vaji 'urahe ohuna. 'Ene Na puni Godia'e reje 'ee
pu Nuni ea rehuna 'úmana.
17 'Enajihuna'e Natohwijara ijá 'iama Puni vaja kajaho are'i kaivo usema
roe ea ani'ina'e reha. 'Ene uneunecha ka'ene chiha rukinijaho ija
pa'uniraha. 'Eje Na 'ajorame aherahuna.
18 'Eje Na joni Oma reje 'ee ja Nuni harihija 'apahija rehuna. Natohwa
ni'ima'urijara ija'ina 'waramana 'iamana.

7

1 'Enajihuna'e vwehu núna ka'ene nú oja mihi'ine ike nahama
'warumake henareje roe ja pu'úmo uneunecha ka'ene veje núni haha 'ee
'avena siserasahunijija areva.

Porura Huni Oja 'Ee Hu Teamamuji Rona Najahajina

2 'Ene núni ruha joni oja vaji aremu'avara. Nú ea pina pasise'i 'ahaara
'ee pavenaume sisea vejara. 'Ene ea pina papisimie unenu 'aho'a hununa'a
'ekara.
3 Ja namahe 'warahuna pana. Na nimarako 'waravu ja'ina'e ja nuni oja
vaji navujihuna'e nú kwamasahuna ho mai'o hihuna kaivo nú ja pu'úmo
ahuma ni'ajaravi'i hihuna.
4 Na ja ni'ima'ura'e nimaa vetie 'ee jonijihuna'e na ni'ima'ura'e temaraju.
Na niho'o oja sonahia paraniu'e 'ee núni haha hiana vajijaho temari
rareniu.
5 'Ene nú Masatonia roaji 'u'o nú niho'o pasonasahe hijara kaivo rora rora
kajaho niho'o ahija rarenuna 'ee núni vaja tejuhi rarenana.

6 'Enakaivo Godi ka'ene ea ija'ina temuka apeji'ina venau'e oja sonahiujara Taitasi ranavume roume oja sonahúana.
7 'Ene hura roujiru pana kaivo ja hua'e vejume hu oja sonanajine 'ee jara núa'e kú'i 'ahi'eju'e hine temuka ka'ene apeji'i hijura 'ee jara niho'o na kihuna'e ura renaujara veniu'e natohwa'e temukimu.
8 Ijihuna'e nuni asurijara venaume temukamana'e re'amajaho na ijaho patemukimu. Ijihuni maijaho na kavujaho asura kajara ja venaume temukamana vo 'aha jora pana. 'Enavo na ijaho temukimu.
9 Na jara temuka ka'ene apeju jihuna'e temarahuna pana. 'Enakaivo temukijara rarejume ja niho'o ta'arohajara veju'e teamanimu. Ja Godoni ura ijara vejume temukamana. 'Ejakame ja nuni vajijaho unenu pina papivusahuna.
10 Ijihuna'e temuka ka'ene Godoni ura ija'ina'e apejujara venau'e temuka paape'i kaivo sisei jihuni 'unamijaho ta'arohura. 'Ene roe maraniuna kaivo mwe'a ikehuni temukijara venau'e kwamasahura.
11 Ma ike temuka maa kara joni vaji raka ka'ene venaji kiaha. Ijara vejume jonuna'a samaa'e renana 'ee ja sisea irakiji kime senavare 'ee sisea juhavare? 'Ene ja ura ijara roe samaa'e rehuna ura renaara 'ee ja sisea kara parehuna niho'o ura rena parajure 'ee ja rakijihuna'e eha vehuna ura renaara. 'Ene jara uneunecha kihi vejajara najahujaho ja ijí sisea kajihuni pwina pana.
12 'Ena'omo na joni asura ka'ene vejujaho ea ka'ene sisea venajihuna'e vehuna pane 'ee ea ka'ene omaha sise'i 'ahaajihuna'e vehuna pana kaivo jara iraka mamaa ka'ene nunijihuna'e vejaji Godoni una'i veje jonuna'a samaa'e re'amarono vejuta.
13 'Enajihuna'e ikehuni hahi nú venume oja sonahúana. Nú oja sonahúani rorijaho nú niho'o natohwa'e Taitasi oni temarijara vejume nú temarasahara. Ijihuni maijaho ja vejume huni oja areri rene sonanana.
14 Ijihuna'e na jonijihuna'e Taitasi oni una'i ja aromahuta re'amajaho ijaho paveniu'e na junimu. 'Enakaivo uneunecha maho'o ja nimaa 'warava jihuna'e núra Taitasi oni una'i ja aromahajaho ivi'a nimaa.
15 Ijihuni maijaho jara huni ira hene vene 'ee huni hura vene 'ee hura ichá'ina venuji ni'ima'ura'e vwihajaji vwihanare'e hu niho'o ja ea mapoka'e ikihi puna'i oja natohwa'e henu.
16 Na temaraju jihuni maijaho uneunecha mapoka vajijaho na ja nimaa vetia paraju.

8

Nimai Roji'inapo Teamana'eje Hura Hara Vajihunijina

1 'Enajihuna'e Masatonia puni sosia vaji Godoni maiji vwihani'ina ka'ene mihaji nú ja 'warave hehuna'e ura renúu.
2 'Ene pu sisea 'ee ahija piunivara vo pu ni'ima'ura'e temarasahe 'ee uneunecha pa'arena'e paraniana vo mavajihi'i nahunijara ura rena paraniana.
3 'Enajihuna'e na ja nahama 'waravujaho pu areri vajihuna ho pavajihunijaho paka'avara kaivo pu puni ura ijino asisame kahaho vajihara.
4 'Ene pu ea ka'ene akuavi'inijihi ni'aji'irono ura renaume 'ejahúe puni pwinana'e re'avarono jarirume 'waruvara.
5 'Ene ikaho núra ichá'ina'e vwihaji'i hijuja'ina pana kaivo Godira ura renuja'ina'e pu maraku'ijaho puni hia Natohwi jihuni ija tahi irechamareja iji'a nuni ija taha roara.

6 'Enavo nú Taitasi 'ejahaume hura nimarako aneja venana. 'Ena'omo
hura kú'o joni vaji kaukara mavarasa'ina kaho vena va'e urisahuna.
7 Ja niho'o uneunecha mamaaru vejura areri nimaaroa 'ee ira arira'e
'warame 'ee henaka rukine 'ee niho'o nimaa nimaa'e vene oja mihuni
'unama ka'ene nú joni vaji aneja vejajaho veje rausa'amana. 'Ene kaukara
mamaakaho 'u'o veje rausaha para'amana.
8 Na ikaho 'ejahie 'warahuna pana kaivo na ja ea 'aho'a nimaa nimaijino
oja mihu ho pana ijí ki'irono 'waravuta.
9 Ijihuni maijaho núni Natohwa Jesu Kerisora maiji vwihanú*aja*ho ja ni-
hena kavara. Hu niho'o arerina kaivo Hu roe jonijihuna'e pa'ana'e renana.
'Ejakame Hura pa'ana renana vajijino jara roe areri rena parani'amarono
avanana.
10 'Ene vajihuri 'unamijaho nuni vwiha ichá'ina ka'ene ni'ajihunijaho
ike 'waravu. 'Ene juara pina ka'ene nipa'arenajaho ja amuraru pavajihara
kaivo 'u'o ija'ina vehuna ura renaara.
11 'Enakaivo ijí 'u'o temarasahi'i aneja vene vejaja'ina'e vena va'e
pa'are'avara. 'Ene uneunecha ichá'ina'e ja areri vajihuni ja'ina'e
vaji'avara.
12 Ijihuna'e ja vajihuna'e amairiara'avajaho ijaho ea irara hununa'a areri
navuja'ina'e vaji'amana kaivo hununa'a ija'ina pa'ajaho pavajihuna.
13 'Enajihuna'e ja maho'o vají parave pu hami hi'eje ja sisei hihuna na
parone 'waravu kaivo ahume areri renahuna'e 'waravu.
14 'Ene ike vea vutuakaho jara asisame huri vaji'avajara pura pivusahujija
ni'ajihuna. 'Ene pura asisame huri vajihujara 'u'o jara pivusa'avajaho
ni'ajihuna. 'Ejakame ijara areri rehuna.
15 'Ene ika'ina'e vejara.

Ea irara niho'o mapoka'e eiriajaho nijara areri renana. 'Ejume ea ka'ene
mapoka paeiriajaho hu 'u'o nijara areri renana 'úma*na*.

Taitasi 'Ee Huni Napuhijijihipuni Vu'a

16 'Enakaivo Godi teimani 'wavu. Hura Taitasi oni oja vaji vwiha
nikwisu'ina ka'ene nara jona vwihaju ja'ina'e huni vaja ranamana.
17 Ijihuni maijaho hu nú*ra* raka ka'ene jarivajiru panimaa venana kaivo
hura huni ura ijino teama'eme joni vu'ana.
18 'Ene nú vwea pina ka'ene huni pinana ike vu'a maa maiu'ina ikehuni
sosia vaji 'wama apene ojujaho ranavu'e hu hu'úmo vu'u.
19 'Ene ijiru pana kaivo sosi hu nú pu'úmo 'uraha ohuna'e iji pija-
hara. Ike kaukara maiu'inakaho nú*ra* 'ajohi'i Natohwiji ta'arohe 'ee jara
ni'ajarahuniji najahe avaju.
20 'Ene hami akuavi'i ike swara mapoka mamaa ka'ene nú*ra* 'ajo'avarono
vajú*haja*ho 'ajoha. 'Ejakame ea pina panamuhe 'waruhuna.
21 Ijihuni maijaho nú niho'o iraka ka'ene aririjihuni hura veju. 'Ene
Natohwi jihuni una'eru pana kaivo ema puni una'a 'u'o hura hami veju.
22 'Ena'omo nú núni vwea pu pu'úmo ranavu'e vu'u. Nú hu vena
kavajaho hu uneunecha mapoka vajijaho hu ea nimaa ura reji'ina'e kavara.
'Enakaivo iviamaa hu majano ura rena paranu. Ijihuni maijaho hu
ni'ima'ura ja nimaa vetiu.
23 'Ene Taitasina'ijaho hu nuni napure 'ee nú hu'úmo joni vaji kaukara
veji'ina. 'Enakaivo vwehu núpu*na*'ijaho pu sosi puni ona'e 'eke ojura 'ee
pu ea ka'ene veju'e Kerisoho teamavi'inijina.

24 'Enajihuna'e jara vwehu núna ikihija'e oja mihujaho samaumaa sosia puni una'i naja'avara. 'Ene irakijihuna'e núra ja ta'arorahu jihuni maijaho pu ka'avara.

9

Nimai Roji'ina Kukua Pa'ajihi Ni'aji'eje Godira Mapokijaho Vajihuna

1 Ijihuna'e na swara ka'ene Godoni ehija vajihuri kaukara ijí kú'o huri asura vehuna areri pana.

2 Ijihuna'e jara vajihuna'e amairiaravujaho na nihena kivu. 'Ene na ijihuna'e ta'arorahare'e Masatonia ora 'waravuta. Juara pina ka'ene nipa'arenajino Akea ora vajihuna'e amairiaravara. Jara ea vajihuji henareja ea pwina oja 'urina paraniume avajara.

3 'Enakaivo na vwehu núna niirechamiume va'ara. 'Ene núra ja ta'arorahe jara niamairiaravajaho 'waravara. 'Enajihuna'e pu vui'i kive ja mai'o paamairiara'e re'amajaho ijara veje núra ja'e ta'arorahujaho maa pa'ana'e rehuna.

4 'Ene Masatonia opo na hu'úmo roi kive ja paamairiaravara'e ki'avajaho nara ja nimaa vetie 'waravujaho ijara venie na junihuna.

5 'Ene na vwehu nuna 'ejahie irechamiume urasahe joni vu'e ki'eje swara ni'ima'ura ka'ene jara vajihuna'e nahama 'waravaji 'eke amairie irecha'avarono 'iavume vu'ara. 'Enakaivo na ura reniujaho swara ni'ina kajaho ja'e itunavujara reje 'aho'a ura renahuna pana kaivo maho'o icha'ina'e vajihuna'e amairiaravajaho niija'ina'e ihene vaji'avara.

6 'Ene iviamaa na ikaho rone 'waravu Ea irara uja kwinu kwinu 'o'amajaho hu kwinu kwino jahene 'ekahuna 'ee ea irara uja mapoka mapoka 'o'amajaho hu mapoka mapoka jahena 'ekahuna.

7 'Enakúne ea 'oi'oi huni oja vaji ichá'ina'e vajihuna'e vwihana ja'ina'e vaji'amana. A sena paveji'i vajihe 'ee ea 'ahopo 'ejahiu'e vajihu ja'ina pave'amana. Ijihuni maijaho Godiho ea ka'ene teamana'eju'e vajihi'inijija oja mihuna.

8 'Ene Godiho maiji vwihaniujaho areri venahe jonuna'a ani renahuna. 'Ejakame na'ia mapoka uneunecha mapoka maho'o areri renahuna. 'Ene jara kaukara mamaa ka'ene ve'avajaho uneunecha mapoka areri renahuna.

9 Godoni ira vaji ika'ina'e vejara
Hu ahaijikujume jirijiri va'ara. Hu ea ka'ene pivusahujihija'e vajihana.
Huni mamaijaho aneja púsa pa'ana 'úmana.

10 'Ena'omo Godi ka'ene uja 'oji'iniji 'ina vajihe 'ee puretia 'iruma ihuna'e vajúhujara Hura vajihe 'ee joni 'ina veje mapoka mapoka 'ohuna re'amana. 'Ene arira maiji juara puna'i sahunijaho veje mapoka renahuna.

11 Jara iswasina ka'ene rejujihuna'e joni hiijaho marana parahuna. 'Ene jara nuni vaji pu vajihajara reje pu Godi teimani 'wa'eja.

12 'Ena'omo ike vajihuri kaukara ea ka'ene akuavi'inijipo pivusahuji vajihe areri renahunaru pana kaivo 'u'o vajihukara venau'e Godi teimani 'wavi'i navu.

13 Ijí jara vajihuni kaukara mamaa ka'ene vejujara reje pu Godiho ta'arohuna. Ijí swara ka'ene ja pua 'ee ea 'aho'a vajihujara najahujaho ja Keriso oni ira maiu'ina mamaijara 'waramuji henare'e vejara'e renu.

14 'Ene pu 'u'o siporua vajijino joni oja vwihaniura. Ijihuni maijaho Godoni maiji vwihani'ina ka'ene joni vaji ni'ima'ura renujihuna'e avajara.

15 Godira Huni swara mamaa ka'ene niho'o iri ta'arohe amairie 'warahuna areri pa'ana ka'ene múhajihuna'e teimani 'waha.

10

Porura Hu Ea Irane ˈEe Huni Kaukara Irakiji Rona ˈWaramajina

1 Na Porura onuno ja ˈejahie Keriso oni ajuarana masuani hijura vajijino ˈwaravu. Na vea kaˈene ja puˈúmo ura varira kakaravujaho ajuasinaˈe rejura kaivo na karaa ani hijujaho na nihoˈo ira kisinaˈe jonunaˈa ˈwaravura.
2 Nara ˈwaravujaho vea kaˈene na ijí hiˈujaho nara nimaa vene harura kaˈene apene ea kaˈene nú kúme vwihajuˈe nú mweˈa kehuni ura ijaˈinaˈe ˈuraha oju rojujija ira kisinaˈe ninamaˈe ˈwarahuna.
3 Nú haha vaji oju vo nú haha huni ˈunamijaho nana paˈejura.
4 Ijihunaˈe ˈarasaravuri kukua kaˈene núra ˈeke nanaˈejujaho mweˈa kehuni kukuijija pana kaivo Godoni kukua kaˈene harura rukimaˈura kaˈene uneunecha kisimaˈurijihi tirakuhunijina.
5 ˈEne nú vwiha kaˈene mahine vwihajujija ˈee uneunecha mamaˈina iraˈata kaˈene ijipo vejuˈe Godi hena kahunijiˈi ninakaravujija tirakuju. ˈEne núni vwiha icháˈinijija ˈoiˈoi ˈajoha venauˈe roe Keriso oni ura ijaho hene veju.
6 ˈEne vea kaˈene vuˈataa hejujara roe areri rene paraˈamajino nú amairiarame areri rene uneunecha kaˈene vuˈa ataa pahejujija eha mihuna.
7 Ja hine uneunechakija ma huri pu icháˈina navujaˈinaˈe kivu. ˈEnakúne ei pini huhusu hu Keriso oni ea renaji niarerina roˈamajaho makaˈeje hu ikaho kúˈo oriˈini huni vaji vwihaˈamana. Hu Keriso oni ea renajihunaˈe nú ˈuˈo rejara.
8 Ijihunaˈe na harura kaˈene Natohwijara nú múhajihunaˈe taˈarosaraˈujaho na pajunihuna. Ijí harura kajaho ja niˈajihe ˈurihuna kaivo parurahihuna.
9 Ijihuni maijaho nuni asura ikipo veje ja tea junahunijaho na ura pareniu.
10 Ijihunaˈe pu ijá ˈwavu. Huni asurijija ahisimaˈure ˈee harura rukina ˈwavu kaivo hu ea maijaho harura pana. ˈEne hura iraka kaˈene ˈwaramujija senahuna ˈwavu.
11 ˈEne veje ea ijá kajija ikaho hami vwihaˈavara. Nú ijaho pahijujaho ira icháˈina asura vaji vejujaˈinaˈe vea kaˈene nú hamai piunivujaho nú ijaˈinaˈe vejura.
12 Nú harura paˈanaˈomo nú paˈeke manura vene irechamie ea ˈahoˈa kaˈene opu rone ˈwaravu jaˈina pavejura. ˈEnakaivo vea kaˈene pu opo manura vene pirahujaho pu pahene pakaviˈinaˈe kavu.
13 ˈEnakaivo nú núni manurijaho paasime huri taˈarosarahuna. ˈEnakaivo núni tinia kaˈene Godira mina vene múhajihuni vajijino hine vuˈe joni usehuna.
14 Ja núni harura hari hihunijaho arerina. Ijihuni maijaho núra amura Keriso oni vuˈa maa maiuˈinijaho ˈwarama ˈunama jojora kaho roe jara hiju kaho usevara.
15 Nú areri núni chahijaho paasime ea ˈahopo kaukara kaˈene vejajihunaˈe taˈarosarahuna. ˈEnakaivo nú vwihajujaho joni nimaa roijara ˈurine emareˈamajino núni kaukara kaˈene joni vajijaho ˈurine natohwaˈe rene rausaha parahuna.
16 ˈEne areri vuˈa maa maiuˈina ˈwarama vaˈe jara hijujaho asime kahaˈanaˈi vahuna arerina. ˈEnajihunaˈe nú kaukara kaˈene ni ea pipuni ara kwaa vaji nivejajihunaˈe pataarosaraˈi ˈahúu.
17 ˈEne Godi oni ira vaji ikaˈinaˈe vejara Ea irara mariˈui veˈamajaho hu Natohwi jihuni vaji mariˈuˈamana ˈiamana.

18 Ijihunaˈe ea kaˈene ori taˈarosaramujaho nimaa vetihuna pana kaivo
Natohwijara nimaa vene taˈarohe ˈwaramujarana.

11

Porura Huni Apasoru Kaukara Nimaa Nimaijine ˈEe Apasoru Iraˈatijihi Rona Najahajina

1 ˈEne na hine puruva retiˈinapo vejujaˈinaˈe vene ˈwarave heˈavajaho
makiˈavara. ˈEnakaivo masuani hine ataa apúsame heha.
2 Ijihunaˈe Godira jonijihunaˈe oja kaˈene henujaˈinaˈe na ˈuˈo joni oja
ijaˈinaˈe heju. Ijihunaˈe na parua kwinu vehunaˈe nahama ˈwaravuta.
ˈEnareje na ja areri ˈasúra ariramaa Keriso vajahuna.
3 ˈEnakaivo vejuroˈi taparijara huni henaka iraˈatijino Ivi pisimia jaˈinaˈe
hu joni vwihaiji ˈuˈo veje ja Keriso oja nimaa kaˈene mahuji arehunijara na
tea junimu.
4 Ijihunaˈe ei pini roe Jesu pina kaˈene nú panajahaji roe najaˈena ho
ˈavena pina aniˈina kaˈene jara apeja jaˈinijaho pana kaˈi aniˈina ho vuˈa
maa maiuˈina kaˈene jara apeja jaˈinijaho pana kaivo aniˈiniji najahe ja ijihi
nimaa venaˈe veˈavarono tea junimu.
5 ˈEne na onuno pavwihajujaho na apasorua kaˈene mamaˈinijihi puni
hara kaˈene nihoˈo túchama ijina paroju.
6 ˈEnakaivo na ira hami paˈwaraviˈina vo na henaka rukina. Nú ikija
nimaa nú vejume jonunaˈa uneunecha mahoˈo samaa renana.
7 ˈEne nara nihoˈo joni hari roe ja ˈunirame ahasirimaˈe ˈee Godoni vuˈa
maa maiuˈiniji jaˈe eha paˈa najahujaho na sisea vene avajuta raka?
8 Na sosia ˈahoˈa nesavu jaˈinaˈe vejuta. Ijihuni maijaho pura na aneja
miˈejuˈe ja najahu.
9 ˈEne vea kaˈene na ja puˈúmo hijujaho na pivujuta kaivo na ea pina ahija
pamahuta. Ijihuni maijaho vea kaˈene vwehipo Masatoniai rena roajino
nara pivujujaho mahoˈo vajihara. ˈEnajihunaˈe na uneunecha mapokijaho
pavejume joni ahijaˈe renana. ˈEnaˈomo majaa ijaˈinaˈe vehuna.
10 ˈEne areri ike Keriso oni nimaa kaˈene núni vaji hinujihunaˈe nara ike
temarane vejujaho Akea vaja ea pina patanuhuna.
11 Irakijihunaˈe? Ijihuni maijaho na ja oja pamihura raka? Nara ja oja
kaˈene mihujaho Godira hena kimu.
12 ˈEnakaivo nara iraka kaˈene vejujaho na majano vena vahuna.
ˈEjakame ea kaˈene ˈunama savujija uhusamihuna. ˈEne ea kaˈene
ˈunama same nú pu puˈúmo kaukara niareri nikwisuˈina veju ronareˈe
taˈarosaravujija uhusamihuna.
13 Ijihuni maijaho ea ijá kajija apasorua kaˈene iraˈasini jihina. ˈEne
kaukara iraˈata vejiˈini jihina. ˈEnaˈomo pu Keriso oni apasorue punaˈi veju.
14 ˈEne Setani ˈuˈo taˈarohe areri hanajiˈini jihuni ˈona ojiˈina saˈinaˈe
rehuna.
15 ˈEnajihunaˈe huni pwea ˈuˈo areri arimaa ijihuni pwea punaˈi matesar-
avujaho na maiˈo patataˈeju. ˈEne pura kaukara kaˈene vejujihuni eha sisea
apehuna.

Porura Apasoru Kaukara Vejiˈi Siseisei Hinajina

16 Na kúˈo ijá ˈiavu Veje ea pina na vwiha paˈana paroˈamana kaivo
ja ijaˈinaˈe roˈavajaho vwiha paˈane punaˈi apeniˈavara. ˈEjakame na
maˈuako temarauta.

17 Nara raka ka'ene 'waravukija Natohwijara 'waramu ja'ina'e pa'waravu. 'Enakaivo ea vwiha pa'ajipo vejuja'ina'e na onuno nimaa veti'aravi'i ta'arosaravu.
18 Ijihuna'e ea mapoka mwe'a kehuni 'unamijino temaraju jihuna'e na 'u'o temarahuna.
19 Ja vwihajujaho ja hami vwihaji'ina ronare'e ea ka'ene vwiha pa'ajija nimaa teamana'eju'e 'ekura.
20 Ijihuna'e ja ea irara pwea 'ekahareje 'anie ruarahe 'ee 'eke hura ura renuja'ina'e 'ahie 'ee huhusu ta'arosarame varinu tahijihujaho ja majaa ata kairasahe hu hu'úmo hijura.
21 'Ene na niho'o juni'eju'e 'waravu kaivo nú manura vene kúvajaho nú niho'o harura pa'ana. Na kú'o vwiha pa'apo 'waravu ja'ina'e 'waravu. Pu 'unama iraka sa'inijino harusina'e rejaja'ina'e núni harura 'u'o ija'ina.
22 'Ú pu Hipurue? Na 'u'o Hipuru. Pu Isureri ore? Na 'u'o Isureri ora. 'Ú pu Eparahami oni amuhije? Na 'u'o Eparahami oni amuja.
23 'Ú pu Keriso oni pwehija raka? Na húmata siseapo 'waravu ja'ina'e 'waravu. Nara niho'o pu asitahuta. Nara kaukara ka'ene vejujara pu asitahana. 'Ene nara na'ia mapoka'e tipurai hijujara pu asitahana. 'Ene na'e hijihiaji tahuna areria pana 'ee niho'o na'ia mapoka'e kwahuni hari hijuta.
24 Jua na na'ia iropu 'aha mapoka (39) hijihiara.
25 Na na'ia no'opisu ajiaki hijihiara. 'Ene na'ia kwino muni 'one hijihiara. 'Ene 'aha no'opisu sisima siserajara. 'Ejume vea kwinune 'ee na'ia kwinu ijá karo soha rira karohi imwasami'i venana.
26 Na veku veku 'unama jojora va'e roura vajijaho na ahija mapoka piunivura. Toa puni ahija anuameji'ina puni ahija nuni aepuni ahija Jenitaru puni ahija 'ee taunua vaja 'ee nechi'a 'ee soha 'ee vwehija ka'ene ira'ata rukinijihi puna'ijaho ahija piunivura.
27 Na niho'o kaukara kisina'e vene 'ee 'unama kisinijino hijuta. Na na'ia mapoka'e na'ia nia panejuta 'ee matunime 'ee toa huani'eju'e 'iruma pai ojura 'ee niho'o atuati'eju'e na'ia ateha paraane nejura.
28 'Ene uneunecha ikeru pana vo na sosia maho'o ikihi puni ahijiji oja vwihaniare'e siseisei hijura.
29 Ea irara harura pa'arenujaho na 'u'o pa'areniuna. 'Ene ea irara sisei vaji arumujaho na niho'o natohwa'e hunijihuna'e vwiha kisina'e vwihajura.
30 'Enakaivo na temara'i ve'ujaho iraka ka'ene nuni vaji ajuaranuji na ijihuna'e temarahuna.
31 Godi ka'ene núni Natohwa Jesu Keriso oni Oma ka'ene aneja púsa pa'a ta'arohujara ki'eju'e na ira'ata paapeju.
32 Tamasikasi vaji kavana ijara Eritasi ka'ene kinijihuni hari Tamasinesi taunua kajaho 'ajohe kamori'i 'ahiume vejara.
33 'Ene na namea vaji ranamie vera titi apúsamiume na huni ija'e juhame arihe aseha va'uta.

12

Poru Oni Visoni 'Ee Raka Ka'ene Túna'i Rehunaka Nahajina

1 'Ene ta'arosaravujaho nijina kaivo ijaho ea mai'o pani'ajihuna. 'Enajihuna'e na iviamaa visonia 'ee Natohu ijara raka ka'ene veju'e samaa'e rejujihi 'waravuma.

2 Na Keriso oni ea pina hena kavuraˈe juara iropu ropu noˈuna noˈo ijá paˈarena ijino vinaho hahijiˈina ho haha paˈana puruva reniu kaivo Godira hena kamu. ˈEnavo ea kajaho akúpa ˈahi ruha kaˈene noˈupisu jihunijino apejume vaˈana.
3 ˈEne ijí ea kajaho huni hahijiˈi vaˈana ˈaho huni ˈavenijara vaˈajaho na puruva reniu kaivo Godira Huhusu hena kamu.
4 Hu Parataisi vaˈana. ˈEne ira kaˈene areri paˈwarahunijija henana. Ijí vuˈa kajaho ea areri paˈwarahunaˈe tanuˈurahara.
5 Na ea ijá kajihi punijihunaˈe mariˈuhuna. ˈEne na nunijihunaˈe pamariˈuhuna kaivo nara pivujuri vajijino na mariˈuhuna.
6 Ijihunaˈe na ura temaraˈi ˈahiˈamajaho na vwiha papuruva retiˈinaˈe reˈeju. Ijihunaˈe na nimaiji rone ˈwarahuna. ˈEnakaivo na ijaho paˈwarahuna. ˈEjakame ei pini iraka kaˈene nuni vaji kime ˈee nununaˈi henujiru aromihuna.
7 ˈEne uneunecha mapoka kaˈene vejume samaahirava ijihunaˈe haha hiana niˈinaˈe nuni haha vaja ranamana. Ijaho Setani oni onaˈojiˈinijina. Ijara ˈwija oma rene nuni haha vaji hine ruarihakame na onuno pataˈarosaraˈurono avanana.
8 Ikehuni vuˈijaho na ˈaha noˈupisu natohwiji jarime ijí ˈeka ruvaˈamarono ˈwaravuta.
9 ˈEjume Hu ijá ˈwima Nuni maiji vwihaniiˈinijara venauˈe a huˈúmo niareri renau. Ijihuni maijaho a harura paˈarenaujino Nuni harurijara venauˈe a areri renauna ˈwamana. ˈEnajihunaˈe na harura paˈareniujino mariˈume kehi kehi ojuˈukame Keriso oni harurijaho nuni vaji namuna.
10 Ijihuni hahi Keriso onijihunaˈe nara pivujuri vajijaho ira sisea ˈwarivura ˈee vea kisina vaji aruvura. ˈEne sisei ˈahie rurihuri vaja ˈee kisina rene puruva retiuni vaji na nijihunaˈe teamanimuna. Ijihunaˈe vea kaˈene na harura paˈareniujaho na harura renihuna.

Porura Koriniti Ora Vwihaniani Vuˈijina

11 Ja ojono veniume na vwiha paˈanaˈe rejuta. ˈEnajihunaˈe jara asura vene na ea ichaˈinijaho rone ˈwaravaˈa.
12 Apasorua nimai jihipuni ˈunamijija joni vaja masuani ajuarane vene najahajaho ikena. Acha ani aniˈina ˈee ea areri pavehunijija ˈee ea kime vwiha puruva retihunijija vene najahara.
13 Ijihuni maijaho na ˈunama irakijino venaume ja sosia ˈahoˈi jihipuni haraˈe rejare? Nara unenuˈu pina kaˈene jonunaˈa pavejujaho na ja ahija pamihuta. ˈEnakúne nara sisea kaˈene vejujaho vwihanie areha.
14 ˈEne na iviˈa ˈaha noˈupisu ijí ja vuˈe kiˈirono amairiaravu. ˈEne na paveje jonunaˈa ahija renahuna. Ijihuni maijaho na joni kukuiji ˈekaˈirono avahuna pana kaivo ja ˈekaˈirono avaju. Ijihunaˈe sesahwapo emahwa puni uneunecha patamuvanihura kaivo emahwapo sesahwa puna tamuvaniura.
15 ˈEne na teamaniˈejuˈe joni ˈaveniji maraniˈavarono nuni uneunecha ˈee nuni haha mahoˈo atoˈuruve paˈarehuna. Na nihoˈo oja niˈimaˈuraˈe mihu kaivo ja na oja maˈuako mihuna raka?
16 ˈEnakaivo areri ijaˈinaˈe rehuna vo na pavejume jonunaˈa ahija rena-hana. ˈEne na ea kaˈene ˈunama ani aniˈini pisivisaviˈina ˈwavura. ˈEne na ja papisimisamareno ˈekauta ˈwahuna.
17 Na ea kaˈene irechamiume vuˈajihi puni vaji unenuˈu pina mamaa jonaˈe na paˈekahuna saˈinaˈe ˈekuta raka?
18 ˈEna na Taitasi ˈejahaume vaˈeme vweijaho ranavume hu huˈúmo vuˈana. ˈEnakaivo Taitasiho jonunaˈa unenu ˈahoˈa paˈekahuna saˈinijaho

'ekana raka? 'Ú nú ja pu'úmo kara nikwinu rene vejara raka? 'Ene kara kwinu parene 'unama ura kwinu parene vejara raka?

19 Jara hine vwihana apene roujaho núra raka ka'ene 'waravujaho nú núni haha anakarame ijihuna'e 'waravu roju. 'Enakaivo nimaijaho Godoni una'i nú Keriso oni vaji ja oja mihujihuna'e ja vena'e marasahe 'uri'avarono 'waravu.

20 Ijihuna'e na vea ka'ene kú'o 'uname roujaho jara ichá'ina ka'ene rehuna'e na vwihajujaho parena vehunijara na oja hianimu. 'Ene nara ichá'ina ka'ene veje ja ura parenahuniji vwihaju. 'Ene joni vaja hine 'ura'aravu ho ea 'ahopuni kukui jihuna'e sename ajinavu ho ajiri pivaroramu ho 'ura'arame ninakaravu ho ea ira'atijino namahe 'wavu ho epuni vu'a sisea ronahu ho jarika reju ho 'ee uneunecha mai'o ura arini paname 'ee pareju.

21 'Ene vea ka'ene na kú'o joni vu'ujino nuni Godijara venie na joni una'i vahi'a apehunijara tea junimu. 'Eje na ja'amu vehuna. Ijihuni maijaho ea mapoka ka'ene itunavume nimako rene hine sisea ka'ene vena apene roe 'ee hine hurecharame 'uasa vejajaho mai'o pataarohe puni sisea vwihane arevi'ina.

13

Túchamaa Onúno Piuharahuna 'Ee 'Ajorumajina

1 'Ene ikaho nuni 'aha no'opisu ijí na ja ki'irono vu'u. 'Ene vu'a nimaijija ea no'ohe'ina ho no'opiso avavukame iji'a roe nimaa'e rejura.

2 Na nimarako vea ka'ene na ja pu'úmo hijuti veijino ona aruna mihuta. 'Ene kú'o na ijaho ja pu'úmo pahiju vo na nimarako 'warave ja hehuna. 'Ea ka'ene nimarako sisea vejajija 'ee ea maho'o ijija 'u'o Na kú'o roujaho ea pina paasinahuna kaivo eha mihuna.

3 Ijihuni maijaho ja Kerisora nuni vaji 'waramu jihuni maiji ka'i 'ahiu'e savu kaivo Hu joni vaji harura pa'ana'e rehuna pana vo niho'o joni vaja kajaho harura ni'ima'ura'e renu.

4 Ijihuna'e Hu nimaa ajuaranana vajijino korosi 'ahi 'anaara. 'Enavo Godoni harurijara reju'e Hu majama hinu. Ijihuna'e nú 'u'o Huni vajijaho ajuasina kaivo nú Hu hu'úmo hihuna. Ijihuni maijaho Godoni harurijaho jonuna'i ranavume vu'ajihuna'e.

5 Ja nimairoa vajijino hiju ho pa'ajaho ojono mina vene ka'avara. 'Ene ja ojono piuha'arame kaha. 'Ú ja Keriso ka'ene joni vaji hinujaho mai'o pakavu raka? 'Ene ja vejuro'i ma irijino Godoni ea 'wavara'e re'ira'omo 'ari'ava.

6 'Ene na nimaa vejujaho ja hena kú'avajaho nú vena kúvajaho pa'arihara'e kú'eja.

7 Nú iviamaa Godoni siporua 'ojukame ja sisea paveju. Núra ika'ina ka'ene vejukaho núra raka ka'ene najahajara mamaa'e rejakame avahuna pana kaivo nú ura renujaho vea ka'ene núra arihune sa'ina'e kú'avajaho ja 'unama ka'ene aririji vehuna'e ura renukame avaju.

8 Ijihuna'e nú unenu'u pina nimaiji niname vehuna pana kaivo nú nimai jihuneru vejura.

9 Nú temarasahu jihuni maijaho vea ka'ene nú harura pa'arenujaho ja niho'o harura renau. 'Enajihuna'e nú ike 'u'o siporua 'ojura'omo ja vena'e mahou'ina'e renahuna.

10 Ikehuni maijihuna'e na ijaho pahiju vo na uneunechakija vene 'waravura. 'E'ira'omo vea ka'ene na ijí hi'ujaho na nuni harura ka'ene

Natohwijara mihajaho paapene ja ira kisina 'warahuna. Ijihuna'e na ja ni'ajihe emarene 'urihuna kaivo ja pavena'e arihuna.

11 'Enajihuna'e vwehu nune túchamaijaho temarasaha 'ee vena'e mahou'ina'e reha. 'Ene ni'ajaraha 'ee oja sonahiaha 'ee vwiha nikwinu rene matausahe hiha. 'Eje Godoni oja mihi'ina 'ee matausahi'inijara ja pu'úmo nahuna.

12 'Ene akuavuri 'unamijino 'ajosara'avara.

13 'Ene nimaa roji'ina maho'okipo 'ajoravu.

14 Natohwa Jesu Keriso oni maiji vwihanii'inijaho 'ee Godoni oja mihujaho 'ee 'Avenijihi pu'úmo ahuvujaho maho'o ja pu'úmuna. Nijina.

Karesia

Vuʻa Anejijihina

1 Na Poru apasorua kaʻene emaapo iji pijihe rehuna pane ʻee emaapuni haruri rehuna pana kaivo Jesu Keriso oni vaji Godi Amo kaʻene Huaʻe vejume kwama ʻurinajara iji pijihana.
2 ʻEne vwehu núna mahoʻo kaʻene nú puʻúmo hijukipo sosia kaʻene Karesia vaji navujihi ʻajorame veju.
3 ʻEne maiji vwihanúe ʻee matauviʻina kaʻene Godi kaʻene núni Oma ʻee Natohwa Jesu Keriso oni rena roajaho ja puʻúmuna.
4 Hu núni sisei jihunaʻe kwamana ʻee areri Godi kaʻene núni Omijara Huni ura ijino niamariarama jaʻinaʻe ike mweʻa sisea vajakino niʻajúhe siriruma ruvaʻana.
5 Ijihunaʻe pinanijaho nihoʻo aneja púsa paʻanaʻe mahoʻo majama Huna. Ameni.

Vuʻa Mamaa Maiuʻina Nikwinuna

6 ʻEne na nihoʻo puruva retiu. Ijihuni maijaho Godi kaʻene Keriso oni vaji maiji vwihanúe ʻumenuajaho ja nimarako ranaʻi vo vuʻa aniʻina maiuʻina ʻararihau.
7 Ijaho nimaiʻe ira pina aniʻina pana kaivo pu ea ʻahoʻa hine a ruarahau. ʻEne Keriso oni vuʻijaho apene taʻarohe ani najahu.
8 ʻEne núrana ho ʻona ojiʻini kahi akúpa ʻahi rene roe ira kaʻene nú ja najahukeja areʻi kaivo ira pina aniʻina najaʻamajaho makaʻeje Godira hu siriʻamama.
9 Na nimarako ʻwaravutaʻe na kúʻo ʻwaravu. Ei pini roe ira núra ʻwaravu jaʻina pana vo ira pina aniʻinaʻe ʻwarave heʻavajaho makaʻeje Godira sirimama.
10 Ijihuni maijaho na iviamaa emaaʻe ura renaʻavarono avaju ho Godi ura reʻamarono ʻunama saravu raka? ʻÚ na emaaʻe ura renaʻavarono harura veju raka? ʻEne na emaaʻe ura reʻavarono saravuta reʻipisa na Keriso oni pwea parejuʻu.

Porura Apasoru Renani Vuʻa

11 ʻEne vwehu nune maijaho na ura ja nimaa hami hehunaʻe ura reniujaho nara vuʻa kaʻene najahujija emaapuni rene roe na najahuna pana.
12 Ijihuni maijaho na emaapunaʻa paapejuta ʻee ei pini najihuna pana kaivo Jesu Keriso oni vajijino vejume roe samaa rejume na apejuta.
13 Nara ʻunama kaʻene Jua puni tamana vajijino vejujaho ja nihejura. ʻEne nara ichá'inaʻe vene Godoni sosia siseʻi ʻahaʻe ʻee tirakuje paʻareʻamarono vejuji manura vehuna areri pana.
14 Na ea kaʻene nú puʻúmo urijajija Jua puni tamanijihuni ʻunama nihoʻo asitahe hena ka parajuta ʻee na harura natohwa vene amuhu núpuni ʻunama tamana kajija mahoʻo ʻararihie ve parajuta.
15 ʻEnakaʻivo nuni ohijihuni tei vaji Godira veniume na roe ʻarihujino Hu ura rejume Huni maiji vwihaniuri vajijino iji pijihana.
16 Hu teamavume Huni Hariha nuni vaji vejume samaaʻe rejumakame na Jenitaru puni vaji najaʻurono avanana kaivo na makuʻa ea kaʻene haha ʻee ʻaa rukini jihipunaʻa vuʻa pasaravuta.

17 'Ene na Jerusaremi pava'e apasorua ka'ene nimarako reja jihipuni va'uta kaivo na va'e Arepia rene kú'o Tamasikasi routa.
18 'Ene juara no'opiso pa'are'eme na iji'a Jerusaremi Sipasi (Pita) ka'irono va'uta. Na ijino na'ia iropu ropune 'ee umora ronu kwino hijuta.
19 'Enakaivo na apasorua 'aho'a pakivuta kaivo Jemisi ka'ene Natohwijihuni 'u'uijiru kavuta.
20 Nara iviamaa raka ka'ene jona'e vejukaho na nimaa'e Godoni una'i ja papisimie 'waravu.
21 'Enarejo na 'urine Siria 'ee Sirisia va'uta.
22 'Enajihuna'e sosia ka'ene Keriso oni vaji Jutia hijujija na pakivi'ina.
23 'Enakaivo pu nuni vu'a ika'ineru hejura Ea ka'ene nitama sisei 'ahúajaho ivi'a nimairoa ka'ene hu nimarako tirakui venaji najahu.
24 'Ene pu nuni hahijihuna'e hine Godi ta'arohura.

2

Poruho 'Ee Apasoru 'Aho'ijina

1 'Ene juara iropu ropu no'ona no'o pa'are'eme iji'a na kú'o 'uname Jerusaremi Panapasi ho 'ee Taitasi ho ijá aherame va'uta.
2 Nara ijí va'ujihuni maijaho Godira najihumakame ijihuna va'uta. 'Ene nara vu'a iraka ka'ene Jenitaru puni vaji najahujaho hemi ea mama'ini jihipuni una'eru 'waravuta. Ijihuni maijaho na 'unama reha asisame ani naja'eju ronarejo avajuta.
3 'Enakaivo Taitasiho na hu'úmo hinana vo hu Kuriki kaivo pu pa'ejahae sisa 'uhuhuna 'waravara.
4 Ijihuni maijaho vwehu nuna 'aho'a ira 'atijino júhi roe kúme núra Jesu Keriso oni vaji ahija varapa pa'a ijí matauma hinojujihi kúmareje aheruma va'e sisea huni harura hari hi'avarono avajara.
5 'Enaka'ivo pura ija'ina'e vejakame pu ruha aremahareje vea oma kwino aremahuna pana. Ijihuni maijaho vu'a nimaijara joni vaji majamano na'amarono avajara.
6 'Enakaivo ea ka'ene pina'inijija pu mai'o núnuna'a ani'ina pareju. Ijihuni maijaho Godiho ronu kwino pareji'ina. Ijí ea mama'ina pina'ina kajija na unenu'u pina pani'ajihara.
7 'Ene pura ani'ina ka'ene hejajaho na sisa pa'uhuahi'inijihi vu'a maa maiu'ina najahuna mihana hejara. 'Ene ija'ina'e Pitaho sisa 'uhua'inijihi najahuna'e ranavara.
8 Godi ka'ene Pita oni vaji kaukara maa vejume sisa 'uhuahi'ini jihipuni vaji apasorua kaukara venajara nuni vaja kaukara maa 'u'o vejume na Jenitaru puni vaja kaukara vejuta.
9 Jemisine Sipasine (Pita) 'ee Joni ijano tukeja'omo maiji vwihani'ina ka'ene na mihaji kamareja pu nú Panapasi'i ahuma Jenitaru puni va'e ni'ajihe 'ee pu sisa 'uhua'ini jihipuni vahuna'e nimaa vetiarame ija 'ekuara.
10 Pu ea ka'ene uneunecha pa'anaka pivusahi'inijiru vwihani'avarono 'waravara. Ijaho iraka ka'ene na 'u'o vehuna'e ura renia paranajina.

Porura Pita Enitioki 'Urarahe Ira Kisina 'Waramajina

11 Vea ka'ene Sipasira (Pita) Enitioki roajaho na huni una'i ninama 'urarahuta. Ijihuni maijaho hu 'unama ka'ene areri parehuniji vena jihuna'e avajuta.
12 Iji'a ea 'aho'a Jemisi oni una'i rena ro'avarono hu va'e Jenitaru pu'úmo 'iruma inuna kaivo vea ka'ene pura roajaho hu sisa 'uhuahi'iniji juhame Jenitaru maki'ika'i ruva'e hunanu hinana.

13 'Ejume Jua 'aho'a ni'ajahe ira'ata kaja'ina vejara. 'Ene pura ira'ata ka'ene ija'ina veja kajara rejume Panapasi 'u'o ira'ata kajara tairiume va'ana.
14 'Enaka'ivo na kivume pu vu'a maa maiu'ina nimaiji areri pavejume kimarejo na puni una'a kajino Sipasi (Pita) ijá 'wavo A areri Jua kaivo a Jua puna'i pahi'i kaivo Jenitaru epuna'i hinu 'ee a ichá vene Jenitaru Jua puna'i hi'avarono 'ejahio?

Jua 'Ee Jenitaru Ahuma Nimairoa Vajijino Maranihuna

15 Nú Jua'e nahenuajija nú Jenitaru puni sisea vaji rena rohuna pana.
16 'Enavo hena ka'amana! Emaa varapa tamaniji venareje ariramaa'e rehuna pana kaivo Jesu Keriso nimaa ro'avajina. 'Ene nú 'u'o Jesu Keriso nimaa rojara. 'Ejume Keriso nimaa rojajara venume ariramaa'e rejara. 'Ene varapa tamana'e venareje ariramaa'e rehuna pana. 'Ena'omo varapa tamana'e ve'avajara ea pina veje ariramaa rehuna mai'o pana.
17 Nú Jua Keriso oni vaji ariramaa'e re'irono savari vajijino nú roe hena kavajaho areri Jenitarua ea sisei ija'ina'e nú 'u'o sisea rukina'e kavara. 'Ú Kerisoho sisea vehuniji 'waravi'ine? Niho'o pana.
18 Ijihuni maijaho nara niruarahume pa'arenaji na kú'o 'uname vena aji'ipisa ijara naji'amajaho na sisea vejuta reja'a.
19 Ijihuni maijaho varapa tamani jihuni harura vaji hijuta. 'Enarejo tamana vaja kajaho kwavume pa'are'eju'e Godoni jihuna'e hiju.
20 Na Keriso'i korosia 'ahi 'aniara. 'Ena'omo iviamaa nara nanasu hihuna pana kaivo Kerisora nuni vaji hinu. 'Ene nara hia ka'ene iviamaa haha kehunijino hijujaho Godoni Hariha ka'ene na oja miharena Huhusu nunijihuna'e mihaji nimaa roji'i hiju.
21 'Enajihuna'e na Godoni maiji vwihani'inijaho pakarano ranavura. Ijihuni maijaho varapa tamana 'arariha'areje ariramaa rehuna'e re'ipisa Kerisora kwamajaho maa pa'ana'e reja'a.

3

Varapa Ho Nimairoa Vo Nimairoi Rejue Arira Rejura

1 Karesia ora ka'ene vwiha pa'akije ea irara ja pisimiane? Jesu Keriso korosia 'ahi 'anaajaho na eriri joni una'a panajahume samaa'e parenane?
2 Na unenu'u pina kwinu ikeru hehuna'e ura reniu. 'Ú Godoni 'Avena ka'ene ja apejajaho varapa tamani jihuni kaukara'e venareja apejara ho ja hene nimaa ronareja apejare?
3 Ja vwiha pa'ane ja Godoni 'Avena vajijino marani'amarono aneja ka'ene vejajaho are'ika'i ja ivi'a hahijihuni ura ijino veje mara'amarono vejo?
4 A uneunecha mapoka vajijino sisei hinajaho maa pana raka? Ijija maa pa'ana'e re'avajaho nimaa'e maa pa'ana.
5 'Ú Hu 'Avena ka'ene mihe emaa areri pavehuna ka'ene veju'e joni vaji rejajija ja tamana hene vejujihuna'e vajihana ho ja henareja nimaa rojajihuna'e venune?
6 Ijí 'unama nikwinu'ina kajino Eparahamiho Godi nimaa rojumakame Godira hu ea arira 'wamana.
7 'Enajihuna'e ea ka'ene nimaa roji'inijija Eparahami oni harihija.
8 'Ene Godoni irijara Godira túna'i Jenitarupo nimaa rojakame venae arira'e rehuniji kamarena mai'o Godoni vu'a maiu'inijaho Eparahami ika'ina'e 'waramana Kwaa ara maho'o ikija oni vaji merajihuna.
9 'Ena'omo ea irahipo nimaa rojujaho Eparahamira nimaa rojume merajaha ja'ina'e merajihuna.

10 'Enakaivo ea mapoka ka'ene Varapa Tamana 'ahi mine hijujija ijara siripamani hari hiju. Ijihuni maijaho ika'ina'e vejara Ea irahipo Varapa Tamanijaho pa'ajohe 'ee uneunecha maho'o ka'ene puka vajakino vejajija'e pahene vejujija siripavara 'iamana.
11 'Unama ka'ene samaa'e rehunijaho ikena Ea pina varapijara veje Godoni una'i arira'e rehuna pana. Ijihuni maijaho ika'ina'e vejara Ea aririjaho Huni nimairoa 'ahijino hihuna 'úmana.
12 'Enaka'ivo Varapa Tamanijaho nimairoa vaja parena roana. 'Enakaivo ani'inijaho ika'ina'e vejara Ea irara ijihi venujaho hu ijihuni toi hinuna 'úmana.
13 'Enavo Kerisora Varapa Tamani jihuni vaji siripumajaho siriruma 'ekuana. Ijihuni maijaho varapijara siripuma jihuni eha ijaho Hura apenana. Ijihuni maijaho ika'ina'e vejara
Ea irahipo icha 'ahi 'aninamiume kurinamie navujija siripavara 'úmana.
14 'Ene Jesu Keriso oni vaji Jenitarua merajihi'ina nikwinu'ina ka'ene Eparahami merajahajino merajihuna. 'Ene pu nimaa rojajihuna'e Godoni 'Avena ka'ene nahama 'waramajaho apehuna.

Varapa 'Ee Nahama 'Waramajina

15 Vwehu nune uneunecha ka'ene na'ia mapoka veji'i hijujino manura veji'i 'waravu. Emaapo 'wame nimaa vejajija vea ka'ene ijara roe nimaa'e renujaho ei pini ijí ani ranahuna pane 'ee 'unama 'aho'a huri vehuna areri pana.
16 'Ene ikaho Eparahamiho 'ee huni 'Iniji nahama 'waramana. Hu 'ina mapoka'e rone 'warahuna pana kaivo Hu Ea kwinu rone 'waramana. Ijaho Keriso rone 'waramana.
17 Na 'unama ike 'wara'i 'ahiu'e 'waravu. Varapa Tamana ka'ene juara mapoka mapoka (430) pa'are'eme mihajaho pavejume Godira nimako nimaa venajaho pataurumana. Hu ijí tauru'ipisa Hura nahama 'waramaji 'eja'a.
18 'Enajihuna'e aachijaho varapiji 'ajohareje 'ekahuna'e re'amajaho ivi'a nahama 'waravaji venareje 'ekahuna pa'ana'e rehuna. 'Enakaivo Godira nahama 'waramani 'unamijino Eparahami aachia vajahana.
19 'Enakaivo vu irakijihuna'e varapijaho múhane? Varapiji múhajihuni maijaho emaapo puni siseiji ki'avarono múhana. 'Enakaivo varapakaho ona'oji'inapo apena roe emaa 'ee Godiho ea ka'ene riramo'oi hinuji mahakame varapa huni 'unamijino veji'i hi'eje ijí 'ina ka'ene nahama 'waravajara roajino pa'arenana.
20 'Enaka'ivo ea ka'ene rira mu'oijaho ea ronu kwinu reji'ina pana kaivo Godira Eparahami nahama 'wara'i venajaho Hu rira mu'oi ea pa'a Huhusu 'waramana.

Varapa Huni Maijina

21 'Enajihuna'e 'ú varapiji'o nahama 'warumaji'o ajikaravu raka? Niho'o pana. 'Enakaivo varapa ka'ene múhajara hia maa múhuna'e re'ipisa varapijara reje nú arira reja'a.
22 'Enaka'ivo Godoni irijara 'warumajaho ea maho'o sisea huni hari hiju. 'Enajihuna'e ea irahipo Jesu Keriso nimaa ro'avajaho pu raka ka'ene nahama 'waravajaho apehuna.
23 'Enakaivo nimaa roijaho iji'a ro'amarono nú varapi jihuni harura hari hijara. Nimairoa ka'ene túna'i roe samaa'e reje kahuni 'unamiji kuturúhume hijara.

24 'Enajihuna'e Varapijara núni najuhi'ina'e rene aheruma roe Kerisora roajino 'e'unana. 'Ejume nú nimaa rojajihuna'e nú venume arira'e rejara.
25 'Enakaivo nimaa rojujaho niroajihuna'e nú iviamaa varapa najuhi'ini jihuni hara pahiju.
26 Ijihuni maijaho ja iviamaa Jesu Keriso oni vajijino nimai rojajihuna'e ja maho'o Godoni harihija'e rejara.
27 Ja ea maho'o ka'ene Keriso oni vaji samaume 'urijajija Kerisora ateha puna'i samahana.
28 'Enajihuna'e ja Jua 'aho Kuriki 'ee pwea ho pwea pana 'ee napara ho parua ja ijá maho'o Jesu Keriso oni vajijino nikwisu'ina.
29 'Ene Keriso ona'e rejara'e re'avajaho ja Eparahami oni harihija. 'Ene aachia ka'ene nahama 'waramajaho ivi'a jona'e renana.

4

1 Na iviamaa ja 'waravu Omahi kwamajaho hariahi omahoni aachia mapokijaho 'ekahuna. 'Ene ijí hariaha kajaho areri uneunecha mapoka 'ajohi'ina parehuna kaivo vea ka'ene hu emakina re'amajiano hu 'ekahuna. 'Eju'e hariaha kajaho areri pwea sa'ina rena hinu.
2 'Enaka'ivo hu ea ka'ene hua'e 'ajohau jihipuni hari hine 'ee ijipo aachi'a kajija 'ajoha va'u va'o omahi vea ka'ene ranamaji ape'eju'e iji'a 'ekuna.
3 'Ena'omo nú sesamaa'e hijajaho nú mwe'a ikehuni ichá'ini jihuni harurijara unúnamúume ijihuni hari hijara.
4 'Enaka'ivo vea nimaiji roa apejumakavi'i Godi Huni Hariha ranavume roe varapa tamana vajijino napari nahenana.
5 'Ejakame Hura tamani jihuni hari ea ka'ene hijujija kú'o nú 'imene 'eke piruve Huni harihija nimaa'e re'avarono avanana.
6 'Ene ijihuna'e ja Huni harihija'omo Godira Huni Harihijihuni 'Avena ranavume núni oja vaji roana. 'Ene Amo Amo 'umenuna.
7 Ijihuni hahi ja pwea pana kaivo Huni harihija'e rejara. A Godoni hariha'omo Godoni vaji aachi'a 'ekahuna.

Porura Karesia Ora Vwihaniajina

8 'Enavo nú nitama Godi pahene pakavari veijaho nú mwe'a ikehuni godi ira'ati jihipuni hari pwea rene hijara.
9 'Enaka'ivo ja iviamaa roe Godi hena kavu'e vu ika'ina'e 'warahuna Godiho ja hena kimu kaivo irakijihuna'e ja kú'o 'unama va'e uneunecha maa pa'ana ka'ene sisei jihipuna'a va'o 'ee ijihipuni pwea kú'o 'unama rehuna ura renao?
10 Ja vea masapa juara 'ee vea vutua kwinu kwino puni veijihi hine akuma 'ararihiu.
11 Na jonijihuna'e juvu. 'Ene nara kaukara ka'ene jonijihuna'e vejujaho maa pa'ana vejuta'e roe renu.
12 Vwehu nune na ja jarirame 'waravukúne ro naa'ina'e re'avara. Ijihuni maijaho na varapa tamanijaho niare'i kaivo roe jaa'ina'e rejuta. 'Ene ja na maraku'a pasise'i 'ahiara.
13 'Enakaivo ja nihena kivaja'ina'e na vu'a amura ka'ene najahujaho haha vaja atami 'uniri'eme 'waravuta.
14 'Ene nuni haha vaji atamijaho jonuna'a ahija renana vo ja na pap-ataarorihare 'ee pasenamana kaivo ja na areri Godi oni 'ona oji'ina 'ekau ja'ina'e apeniara 'ee Jesu Kerisora Ori roakame ape'ava ja'ina'e apeniara.
15 Ja marako merajiha paranajaho ichihune? Na ijá roju Ja areri ija'ina vehuna re'ipisa joni niakuha jahene vajiha'a.

16 Na nimai ijí rone ˈwaravu jihunaˈe na iviˈa joni naka rejuta raka?
17 Iraˈata najahiˈinijija pu ura rena paraˈejuˈe ja saravu. ˈEnakaivo pu mamaaˈe veˈirono sarahuna pana kaivo pu ja tanuˈurihe ja nuna paroˈavarono avaju. ˈEjakame ja puni ura ijaˈinaˈe veˈavarono avaju.
18 ˈEnakaivo mamaijaho naˈia mapokaˈe ura rena paraˈeje kaukara veˈavara. ˈEne nara ijine ja puˈúmo hiˈeje vehunaru pana vo naˈia mapokaˈe veˈavara.
19 Sesahu nune na kúˈo hejujaho hariha naheˈirono haha kaˈene hejujaˈinaˈe heju. ˈEˈeje Kerisoho joni vaja areri rena parahuna.
20 ˈEnakaivo na ura ja puˈúmo ijí hihuna ura reniu. ˈEne jara icháˈina kaˈene hine ˈee vejuji hejujaho na ira icháˈinaˈe ˈwarahunijaho puruva retiu.

Hekaˈo Sera Puni Mina Vejiˈi ˈWarumajina

21 Ijinakúne ja ea kaˈene Varapa Tamanahuni hari hihuna ura renaujija ˈwariva hejuma. Ja Varapa Tamani jihuni ira hene vejura raka?
22 Ijihuni maijaho Godi oni ira vaji ijaˈinaˈe vejara. Eparahamiho harihwaha noˈoheˈinaˈomo pina pwea naparijara nahejume ˈee pina huni napara maijara nahenana.
23 ˈEne pwea naparijara hariha kaˈene nahenajaho haha huni ura ijino nahenana kaivo napara maijara nahenajaho ˈunama kaˈene nahama ˈwarama jihunijino nahenana.
24 Ikeja areri haa saˈina. Ijihuni maijaho napara ikeja tamana noˈo kaˈene ˈwame nimaa vetiaravajina. ˈEne pina huriˈa kaˈene Sainai rena roe sisemaa kaˈene nahenajaho pu pwearu rehunaˈe nahenanaˈomo ijaho Hekana.
25 ˈEnaˈomo ikehuni maijaho Hekaho Sainai huriˈa kaˈene Arepia vaji naminujina ˈee ijaho areri Jerusaremi kaˈene iviamaa namujina. ˈEnaˈomo pu sesahwa puˈúmo pwea rena hiju.
26 ˈEnakaivo Seraho Jerusaremi kaˈene ichutoi namujina. ˈEnaˈomo hu varapa huni hara pahinu. Hu núni oha.
27 ˈEnaˈomo Godi oni ira vaji ijaˈinaˈe vejara.

Napara kaˈene amuja paveji'inijija temarasaha. ˈEne ja hariha panahene haha hejujihunaˈe mwasiriha. Ijihuni maijaho napara kaˈene temuka apejiˈini jihuni sesamaijija mapoka kaivo parua rukini jihunijaho mapoka pana ˈúmana.

28 ˈEnaˈomo vwehu núne ja Aisiki vareˈina kaˈene nahama ˈwaramani sesamaijihina.
29 ˈEnakaivo vea kajino hariha kaˈene haha huni ˈunamijino nahejajara Godoni ˈAvenijara ˈwaraˈeme nahejajaho siseˈi ˈahaa rurahana. ˈEnaˈomo iviamaa ijaˈinaˈe renu.
30 ˈEnakaˈivo Godoni irijaho icháˈinaˈe ˈwaramane? Ikaˈinaˈe ˈwaramana. Napara kaˈene pweijaho noˈo hariaheˈi irechamie vaˈava. Ijihuni maijaho pweijihuni harihijaho hariha pina kaˈene napara nimai jihuni aachijija paˈekahuna ˈwamana.
31 ˈEnaˈomo vwehu nune nú napara kaˈene pweijihuni sesamaa pana kaivo napara kaˈene nimai jihuni sesamaa.

5

Matauhuniji ˈAjohiˈi ˈAvena Vaji Ohunijina

1 Nú 'ahijaho unenu'a 'ahopuni harura hara pahihuni jihuna'e Kerisoho
nú venume hanasina'e rejara. 'Enakúne majamano kisina'e rene namina
va'avara kaivo kú'o pwea rene harura hari hijuja'ina'e pare'avara.
2 Heha! Na Porura ja 'waravu. Ja sisa 'uhua'avajaho Kerisoho jonuna'a
maa pa'ana'e rehuna.
3 Na kú'o 'waravu. Ea irara sisa 'uhuujaho hu tamana maho'o
'ararihihuni harura hari hinu.
4 'Enakaivo ja tamanijara venae arira rehuna'e sara'avajaho ja maiji vwi-
haniujaho ja niarihume paranana. 'Ene Kerisoho jonuna'a 'uhuusahana.
5 Ijihuni maijaho nú 'Avena vaja 'ee nimairoa vajijino ariramaiji nimaa
roji'i 'ajaha hiju.
6 Ijihuni maijaho Jesu Keriso oni vajijaho sisa 'uhuahi'ina ho
pa'uhuahi'inijaho natohwa pana kaivo nimaa rone oja 'ekaravujara
natohwijahuna.
7 Ja nimamaa'e vejara vo irara tanu'urihu'e nimaijaho pavejo?
8 Ike iraka ka'ene venau'e ja panimaa vejujaho Godi ka'ene ja 'umena
jihuna'i rena rohuna pana.
9 'Enaka'ivo isitia ma'u'ua vo ijara veju'e harava emarena 'urinuna.
10 'Ene na Natohwi jihuni vaji nimaa vetiujaho ja vwiha 'aho'a karaa ani
pa'ekahuna. 'Enakaivo ea ka'ene joni vwiha veju'e puruva retiujaho hu ea
irara avamajaho hu mai'o huni eha apehuna.
11 'Enakaivo vwehu nune na sisa 'uhuahuji rone majaa najahujaho
irakijihuna'e Jua na majaa ruariho? Ija'ina'e re'amajaho korosi jihuni vu'a
ka'ene rone 'wavujaho areve parahuna.
12 Maijaho ea ka'ene ja ruarahujija sisa 'ee maiji'i maho'o 'uhuahe
paare'ipisa mamaa veja'a.
13 Vwehu nune ijihuni maijaho ja unenu'u 'ahopuni harura hari pahihuni
jihuna'e iji pijihana. 'Enakúne hanasina ka'ene jara apejujaho paveje hahi-
jihuni ura ijaho pave'avara. 'Enakaivo oja 'ekaravuri vajijino ni'ajaravara.
14 Ijihuni maijaho varapa mapokijaho roe ira kwinu'wi ikehuni vaji
ahume 'waramana. Ja joni haha oja mihuja'ina'e ea ka'ene joni rori hijujija
oja mi'avara.
15 'Enakaivo ja kari mwatume iki mwatume 'ee pija'o'aravi'i hi'avajaho
hami 'ajo'aravara vejuro'i ja maho'o i'isúmahe pa'are'ejakúne oja
ma'ara'avara.

Godoni 'Avena 'Ee Emahuni Karaijina

16 'Ene na ijá 'iavu 'Avena vaji hina onareje hahijihuni ura ijija
pave'avara.
17 Ijihuni maijaho hahijihuni ura ijija 'Aveni jihuni ura iji'o ninakara-
muna 'ee 'Aveni jihuni ura iji'o hahijihuni ura kwino parena namuna. 'Ene
pu no'o ninakaravu jihuna'e ja iraka ka'ene ura renaujija pavejura.
18 'Enakaivo ja 'Avenijara uranie va'amajaho ja tamana huni harura hara
pahiju.
19 'Ena'omo hahijara ura reju'e mi'imi'imujaho ikena. 'Uasa vejujine
hurecharavujine 'ee hahijara itumujihi vejujina.
20 'Ene godi ira'ata'e oja mihura 'ee masiharame 'ee sena viti'arame 'ee
ura'arame ea 'ahopuni ruha ho kukua kime ajiname 'ee matatasu vene 'ee
rana'arame 'ee ahaarame 'ee ituha 'oi'oi remaravura.
21 'Ene itunume 'ee toa sisea ine nanamie 'ee ruasarame 'ee uneunecha
ika'ina ka'ene na ni'waravu ja'ina'e 'waravu. Ea ka'ene uneunecha sisea
ikihi vejujija Godoni ara ka'ene Hura Kinia'e rena hinuni kwaa ijaho areri
pavahuna.

22 'Enakaivo 'Aveni jihuni 'inijija ikena. Oja 'ekaravujine 'ee mari'uvujine matauma hijujine 'ee chochumano hijujine 'ee swasina rejujine 'ee mamaa vejujine 'ee paucha'asahi'i vena ihajinanavujina.
23 Vivinui hiji'ine 'ee 'ajo'aravujine uneunecha ika'inijija varapa pa'ana.
24 'Ena'omo iviamaa ea ka'ene Kerisouna'e rejajija pu hahijara itumuna 'ee ura rena paranujija nikorosia 'ahi 'aniara.
25 'Ene nú Godoni 'Avena vaji hijura re'avajaho roe ijí Godoni 'Avena vaja kajino 'urahoja.
26 'Enakúne roe nú pakehi kehi one 'ee ea sivia 'waravujija areme 'ee ea 'ahopuni ruha 'eka ka'irono itunavujija areva.

6

Ea 'Aho'a Ni'ajihe Puni Ahija 'Ekahuni Vu'ijina

1 Vwehu nune ei pini sisei vaji oja ka'avajaho ja ea ka'ene ni 'Aveni vaji emakina'e rejajipo va'e masuanu ni'ajahe 'uri'amana. 'Enakaivo ojono hami 'ajo'ara'avara vejuro'i ja 'u'o ija'ina'e vena ve'ejakúna.
2 Keriso oni tamaniji venareje ea 'ahopuni ahija ni'ajihe 'uri'avara.
3 Ea irara vwihaju'e hu ea pina ni'ina ronujaho hu ori pisivaramuna. Hu niho'o maa pa'ana.
4 'Enakaivo veje ea kwinu kwino huni kara ijija ori piuhara'amana. 'Enareje iji'a ijara rejakame hu ori kehi kehi ohuna kaivo ea 'ahopuni jihuna'e pajarika'e rene ohuna.
5 Ijihuni maijaho ea kwinu kwino puni ahija ori tapahuna.
6 'Ene veje ea ka'ene ira naja'eme henajara ea ka'ene hu nahajaho uneunecha mamaijija hu hu'úmo vajúsara'amana.
7 'Ene ja papisivarame Godi sivaa'ava. Ijihuni maijaho ea irara hu uné raka uja 'onujija hu uneka kajihi jahene 'ekuna.
8 Ijihuni maijaho ea irara huni hahijihuni 'unami ja'ina'e hinujaho haha huni 'unamijino sisea piunihuna. 'Enakaivo ea irara 'Avena huni 'unamijino 'ina 'onujaho hu 'Avena vajijino majama hihuna apehuna.
9 Roe nú mamaiji vehunijaho paucha'asa'avara. Ijihuni maijaho vea nimaa ro ape'eje a pasena'eje ve'amajaho ijihuni eha apehuna.
10 'Enakúne nú vea mamaa ape'avajaho roe nú ea maho'o puna'i hami ve'avara vo maraku'a ea ka'ene nimaa roji'ini jihipuna'i hami ve'avara.

Túchamaa Jujuvu'a 'Warame 'Ajoramajina

11 Asura oma mama'ina ka'ene nara nuni ijijino vejujija ki'avara.
12 Ea ka'ene haha kehunijino ta'arorahuni jihuna'e ura renaukame ja sisa 'uhuhuna'e 'ejahiu. Ijihuni maijaho Keriso oni korosi jihuna'e pasise'i 'ahi'avarono avaju.
13 Ijihuni maijaho ea ka'ene sisa 'uhuahi'inijija tamana 'u'o paakuavura. 'Enakaivo pu mají ja sisa 'uhu'avarono ura renau. 'Ejakame joni hahijihuna'e kehi kehi o'irono avaju.
14 'Enakaivo 'unama ija'inijaho na pakehi kehi o'i'ahiu. 'Enavo núni Natohwa Jesu Keriso oni korosi jihuna'e ijiru mari'uvi'i ojura. 'Ene nuni ura ka'ene mwe'a ikehunijaho korosi 'ahi 'anaume paranana 'ee mwe'a kehuni ura ka'ene nuni vaji navajija 'u'o korosi 'ahi 'anaume pa'arenana.
15 'Ena'omo sisa 'uhuahura ho sisa pa'uhua'ujaho unenu'u pina pana kaivo ea maiu'ina'e rejujara ni'ima'urijahuna.
16 'Ene ea ka'ene 'unama maiu'ina 'arariha'i o'avajaho matauvi'ina 'ee numiravujaho puni toine 'ee Godoni Isureri 'ahina.

17 Iviamai iki rene iki kaha ijaho ja ea pina varapa ˈahoˈa nununaa paveˈavara. Ijihuni maijaho Jesuni jihunaˈe na siseˈi ˈahiari matana ˈavena nuni haha ˈaha navu.
18 Vwehu nune núni Natohwa Jesu Keriso oni maiji vwihanúˈinijaho joni ˈavenijihi puˈúmuna. Ameni.

Epasasi

Vu'a Anejijihina

1 Na Porura Godoni ura ijino Jesu Keriso oni apasorua rejuta. 'Ena'omo
Godoni ehija Epasasi hijura ka'ene Jesu Keriso oni vaji uchaha pa'ajihi
puna'e veju.
2 Maiji vwihani'ina 'ee matauvi'ina ka'ene Godi núni Oma 'ee Natohwa
Jesu Keriso oni rena roajija ja pu'úmuna.

Keriso Oni Vaji 'Avena Huni Merajihi'ina

3 Núni Natohwa Jesu Keriso oni Godi 'ee Omiji ta'aroha. Hura 'Avena Huni
merajihi'ina ka'ene akúpi 'ahi navujija Keriso oni vaji maho'o merajúha
paranana.
4 'Ene Hu nú mwe'a paveji'ini Huni vaji iji pijúhana. 'Ejakame nú
Huni una'i oja mahi'ina rene akuavi'ina rene 'ee sisea panamuhi'ina'e
re'avarono iji pijúhana.
5 'Ene Jesu Keriso oni vaji Huni Harihija'e 'ekuhunijaho nitama Huni ura
ijino Hu ura renaja'ina'e amairiaramana.
6 'Ene Huni maiji vwihanii'ini jihuni pinaniji ta'aro'avarono Hura oja
múhi'ini jihuni vaji ma'ekuana.
7 'Ene Hura ori Huni 'aa vajijino ni'ajúhe kú'o 'ekuana. Huni maiji vwi-
hanii'ina ka'ene itu'o'una namuna vajijino núni sisea vwihanúe aremana.
8 'Ene Hura Huni maiji vwihanii'ina ka'ene itu'ona namuna vajijino
vwiha mamaa maho'one 'ee henaka maho'o 'usesamúhana.
9 Godi Huni ura ijihuni hemijaho vejume núnuna'a samaumaa renana.
Godi Huni ura ijino Keriso oni vaji Hu ura renaja'ina'e venana.
10 'Ene vea roe areri rena parajakavi'i uneunecha mapoka Keriso oni vaji
ichutoi navura 'ee mwe'i navura 'ekaroe Huni harura hari nahuna.
11 Hura nitama Huni ura ijino iji pijúhana. Hura amairiarama ja'ina'e
'ee Huni aachia 'u'o 'ekara. 'Ene uneunecha maho'o Hura ura rene 'ee
'warama ja'ina'e rejara.
12 'Ejakame ikehuni urijaho nú ea ka'ene amura'e Keriso nimaa rojujaho
Huni mamaiji ta'arohuna.
13 Ja 'u'o Huni vaji Huni ira nimaiji hene 'ee vu'a maa maiu'ina ka'ene ja
ni'ajihana ka ja nimaa rojume Huni 'Avena ka'ene nahama 'waramajaho
joni vaji Huni tatua vene mihana.
14 Huni 'Avena ka'ene nú múhajaho Huni aachiji 'ekahuna tatua vene
múhana. 'Ene Godi Oma'e rehuna'e kú'o 'uname 'imenúa avanana. 'Ene
Huni mamaiji ta'aro'avarono avanana.

Poru Oni Siporua

15 Ikehuni hahi na joni vaji Natohwa Jesu nimaa rojuji hene 'ee jara
Godoni ehija maho'o oja mihuji hejujaho pa'uhuname paturana'ika'i
16 na jonijihuna'e joni ihi 'urihe siporua 'one teimani 'wavura.
17 'Ejakame núni Natohwa Jesu Keriso oni Godi 'ee Oma ka'ene pinana
rukinijara vwiha ka'ene vwiha mamaa vwihane 'ee jonuna'a veje samau-
maa rene 'ee Hu hena kahunijaho samaumaa rehuna.
18 'Ene na siporua 'ojujaho joni oja jaraa kame Hura maa irakijihuna'e
ja 'umenaajaho hena kahuna. 'Ene Huni uneunecha mapoka mavarasa'ina
ka'ene Huni ehijijipo 'ekujija hena kihuna.

19 'Ene Huni harura ni'ima'ura ka'ene nú nimaa roji'ina kihipuna'i ve'amajaho hena kahuna. Ike harura ni'ima'ura ka'ene núni vaji kaukara venujaho
20 ijí harura kajara Kerisora kwamajaho vejume 'urinana. 'Ene vejume akúpi 'ahi Godoni ija mana'inija'i asuma hinana.
21 Iviamai ikehuni vea ikeru pana kaivo túna'a 'u'o 'ajohai'ina mama'ina harura 'ee harura maho'o 'ee iha icha'ina ka'ene ja 'urihujaho asitaha parane huri hinana.
22 'Ene Godira uneunecha maho'o Huni mumora hari irechamana. 'Ene uneunecha maho'o 'ee sosia Hura húmata rehuna'e mahana.
23 'Ene sosijaho Huni haha ka'ene Hu ijihuni vaji maho'o areri rena paranujina 'ee Hu uneunecha maho'o areri rena paranu.

2

Kwamasahara'e Jesuni Vaji 'Urijara

1 'Ene ja sisea vaji hijajihuna'e ja kwamasahara.
2 Ja nimako ijaho ike mwe'a kehuni 'unamijino 'urahe ojara. 'Ene 'avena sisea ka'ene ichutoa 'ajohu jihuni harura hari ojara 'ee hu ea ka'ene vu'ataa paheji'ini jihipuni vaji iviamaa kaukara venujina.
3 Nú 'u'o puni vaja kajino nitama hine núni hahijihi puni ura ijí vejara. 'Ene núni hahijihuni ura 'ee núni vwiha sisesa ijipo rosamúa parajara. 'Ene núni kara ijija sisea ijihuna'e nú Godoni sena hari ea 'aho'a kajihi pu'úmo hijara.
4 'Enakaivo Godiho niho'o ni'ima'ura numiruvi'ina 'ee Hu ni'ima'ura oja mihi'ina. Ijihuna'e Hu nú oja múhana.
5 'Ene nú siseijara venume kwamasahara vo Hu venume nú Keriso pu'úmo ahuma mai'o hiju. Ijihuna'e maiji vwihaniajara vejume ja maraniana.
6 'Ene Godira venume nú Keriso'i pu'úmo ahuma 'urijara. 'Ene Jesu Keriso oni vajijino venume Godi pu'úmo akúpa 'ahi ahuma asuma hiju.
7 'Enajihuna'e Godiho Huni maiji vwihanii'ina ni'ima'ura ka'ene niho'o areri pamanura vehunijaho 'ee mamaa ka'ene núna'e venujaho Jesu Keriso oni vajijino vea túna'i najuhuna.
8 Godira maiji vwihanúani vajijino ja nimaa rojajihuna'e maraniana. Ijaho jara joni harurijino vehuna pana kaivo Godira swara vene múhana.
9 Ijaho kaukara'e ja vejakame ijihuna'e veje maranihuna panakúne ja ea pina jarika pare'amana.
10 Ijihuni maijaho nú Huni Isura'e Jesu Keriso oni vaji venuana. 'Ejakame kaukara mamaa ka'ene nitama Hura amairiaramaji ve'avarono venuana.

Keriso Oni Vaji Nikwisu'ina Rejara

11 Ijihuna'e vwiha'avara. Ja Jenitaru nimarako hahijihuni 'unamijino hijajaho ea ka'ene sisa 'uhuahi'ina 'wavura ka'ene emaapo iji haha sisa 'uhuahi'inijipo ja sisa pa'uhui'ina 'iavura.
12 Ja ma vwiha'aha. Vea kajiha kajaho ja Kerisoho raname karaa ani hijara 'ee ja Isureri puni vaja asinamiara. 'Ene ja raka ka'ene nahama 'waravajija suja 'ee raka ka'ene túna'i rehunijija ja puruva rena'eme hijara. 'Ene iki mwe'i Godi pahena pakavi'i hijara.
13 'Enakaivo ja ea ka'ene nimarako karori kaheri hijajija iviamai Jesu Keriso oni vaji Keriso oni 'aijara aherame nimaa roana.

14 Ijihuni maijaho Hu núni matauvi'inijina'omo Hura no'o 'eke ahuvume
nú roe nikwinu'wi rejara. 'Ene vera ka'ene núa'e 'ahaume namajaho
tirakunana.
15 'Ene Hura Huni haha 'ahi núra naka'e vetiaravara 'ee Jua puni varapa
'ee varapijara 'waramajaho 'ekume pa'arenana. 'Ene Huni ura ijaho ea
no'ohe'i kajija 'ekaroe ahuma'e irechamie Jesuni matauvi'ina vajijino ea
kwinu maiu'ina'e rena hi'avarono avanana.
16 'Ene Huni korosia 'ahi ea no'ohe'i kajija ahume kwinu'wi rejakivi'i
Godi pu'úmo kú'o 'unama napura ve'avarono avanana. Ijihuni maijaho
ijí korosia 'aha kajino pura naka'e veti'aravuri 'unamijaho 'anaume kwa-
mana.
17 'Ene Hu roe ja ea ka'ene karori kaheri hijajija matauma hihuni vu'a
'warame 'ee ea ka'ene nini hijujija 'u'o matauma hihuni vu'a 'waramana.
18 'Ena'omo nú ja pu'úmo Huni vaji Godoni 'Avenijara venue Amo oni
areri ma arira vahuna.
19 'Enajihuni hahi ja iviamaa suja 'ee apiora pana. 'Enakaivo ja Godoni
ehi pu'úmo anesurijina 'ee Godoni kachi'ina rejara.
20 Ja Huni ara ka'ene apasorua 'ee poropetiepo najaha jihuni toi vena-
jihina. 'Ene Jesu Kerisoho Huhusumano muna anesina ka'ene ijihuni toi
vejajina.
21 Ijí ara kajaho Huni vaji vena ajivu'e Hura ahuma 'unanavu'e 'urina
Temiporua akuavi'ina'e Natohwi jihuni vaji rene naminu.
22 'Ene Huni vaji ja 'u'o 'eke ahuma'e Godira Huni 'Aveniji'i hihuni ara'e
venaana.

3

Porura Kaukara Ka'ene Jenitaru Puna'e Venajina

1 Ikehuni hahi na Poruho ja Jenitarue punijihuna'e Jesu Keriso oni
tipurea.
2 Godoni maiji vwihani'ini jihuni kaukara ka'ene jonijihuna'e na miha-
jaho ja nihejara.
3 Hema ka'ene vejume núnuna'a samaumaa renajaho na ni marako
ma'uako vene 'waravujina.
4 'Ena'omo ja ijí ta'avari vajijino Keriso oni hema ka'ene nara hena
kavujaho ja hena kahuna.
5 'Ene ijaho emaa puni harihija 'ee amuhija 'aho'a ka'ene nimarako
hijajija panajahana. 'Enakaivo iviamaa Huni apasorua ka'ene akuavi'ina
'ee poropetia ka'ene 'Avena vaji hiji'ini jihipuna'i vejume samaumaa
renana.
6 Hemijaho ikena Godoni vu'a maa maiu'ina vajijino Jenitaru Isureri
opu'úmo ahume aachi'a ka'ene nahama 'waramajaho 'ekahuna. 'Ee Jesu
Keriso oni vu'a maa maiu'ina vajijino haha nikwinu Huni pwina'e rejara.
7 Godoni swara ka'ene maiji vwihani'ina ka'ene na mihaji'o 'ee harura
ka'ene nuni vaji kaukara venujara ijí vu'a maa maiu'ina kaji rone
'warahuna'e rejuta.
8 Na ea maho'o ka'ene nimaa roji'ina puni vaji túchamaa ijina vo ike
maiji vwihani'inakaho na mihana. 'Ene Keriso oni vaji uneunecha mapoka
mamaa ka'ene areri pamanura vene 'warahunijija Jenitaru naja'urono
vajihana.
9 'Ejakame hema ikehuni kaukara ka'ene nitama Godoni vaji nesi nama-
jaho veje samaumaa re'amarono Hu uneunecha maho'o venana.
10 'Ejakame Godoni vwiha mamaa mapokijija iviamaa veje sosi vaja 'ee
'ajohai'ina 'ee mama'ina ka'ene ichutoi hijujihi puni una'a samaa rehuna.

11 Ikaho Godira Jesu Keriso ka'ene núni Natohwi jihuni vaji majama aneja púsa pa'ana'e Hura ura renaja'ina'e venana.
12 'Ena'omo nú Hu nimaa rojuri vajijino paju'i kaivo matausahe arira maiji Huni una'a va'u.
13 Ijihuni hahi na ja 'waravujaho nara jonijihuna'e sisei hijujaho ja paki'eje joni oja veje areri paretiama. Ijihuni maijaho ijija joni hura vene ta'arorahuna.

Kerisora Oja Ka'ene Múhajina

14 Ikehuni hahi na Amo oni una'i nitupari savuta.
15 Kachi'ina mapoka ka'ene akúpi 'ahi hijura 'ee mwe'i hijura puni iha huni vaji 'ekura.
16 'Ene Hura Huni uneunecha mapoka ka'ene pinana rukinijija ja vajihuna. 'Ejakame Huni 'Aveni jihuni harurijara harura mihe ni'ajihe joni oja vaja areri renaama.
17 'Ejakame Kerisoho jara nimaa ro'avari vajijino joni oja vaji hi'amana. 'Ejakame oja 'ekara'avari vajijaho niho'o chinuma same areri rena'a parani'amana.
18 'Ejakame ja areri Godoni ehijijihi pu'úmo maho'o oja 'ekaravujaho hena kahuna. Ichá'ina ka'ene oja 'ekaravujara ikikahia jorane 'ee ira ichá'ina'e rausahana 'ee ikikamia huna joranajaho hena kahuna.
19 'Ene Kerisora oja múhajaho hena kahuna. Ijara henaka asitaha paranana. 'Ena'omo ja maho'o Godoni henaka ijara itu'onahe areri renahuna.
20 'Ena'omo harura ka'ene núni vaja kaukara venujara raka ka'ene nú vwihane 'ee Godi jarima 'warahunijaho ijí Harura kajara niho'o asima paranuna.
21 Godiho sosia vaja 'ee Jesu Keriso oni vaja 'ee ea maho'o hina apena va'ujihi puni vaja aneja púsa pa'ana'e ta'arohuna. Ameni.

4

'Avenijara Venu'e Nikwinu'ina Rejujina

1 Na Natohwi jihuni tipura eijara ja jarirame 'waravujaho ja 'unama mamaa ka'ene ja 'umena jihunijino 'uraha oha. Ijihuni maijaho ja Godira 'umenaana.
2 'Enakúne oja 'ekaravuri vajijino masuani ajuarasaha hine 'ee ea hami 'ahie 'ee haha sonahi'eje hine 'ee ea 'aho pu'úmo matausahe vivinui hine 'ee ea 'aho pu'úmo mamaa'e veji'i hi'avara.
3 'Ene Godoni 'Avenijihi pu'úmo ahuma hijuri 'unamijaho hami 'ajohi'i matauvi'iniji vevahame hiha.
4 'Ene haha nikwinune 'ee 'Avena nikwinuna. 'Ene mamaa ka'ene túna'i rehuna vajijihuniji ja 'umenaana.
5 'Enajihuna'e Natohwa nikwinune 'ee nimairoa nikwinuna 'ee toi samaujaho nikwinuna.
6 'Ene Godi nikwinuna 'ee Hu ea maho'o puni Oma. Hu ea maho'o ikehi puni húmata 'ee Hu uneunecha maho'o arerina. 'Ene Hu nú ea maho'o puni vaji hinu.
7 'Enakaivo nú ea kwinu kwinu Kerisora swara ka'ene maiji vwihanúuji Hu ura renaja'ina'e vajúhana.
8 'Enajihuna'e ika'ina'e 'waruvara.
Vea ka'ene Hu ajima ichutoi va'ajaho Hu ea ka'ene tipura hiji'inijija aheramana 'ee swara Huni ehija vajihana 'úmana.

9 Ike ira ka'ene ajima va'ajihuni maijaho irake? 'Ú Hu 'u'o arihe kami mwe'a vaja kamino va'ane?
10 Hu ariha roaja'ina Hu kú'o ajima va'e maho'o asisama kahi ichutomai va'areje uneunecha maho'o mwe'a 'ee akúpa 'ahi navujija 'ajoha'i 'ahaume avanana.
11 'Ene Hura swara 'aho'a apasorua vajihe 'ee 'aho'a poropetia vajihe 'ee 'aho'a ivenijarisia'e vajihe 'ee 'aho'a pasita'e vajihe 'ee 'aho'a najahi'ina'e vajihana.
12 'Eje ijara ea ka'ene akuavi'inijija ni'aji'eje Huni kaukara vehuna. 'Ene Keriso oni hahijaho veje emarena ajihuna.
13 'Ene pura najuhe ajima va'eje núni nimaa roijaho nikwinu rena paraje 'ee Godoni Harihiji hena kavujaho roe emarena parahuna. 'Ene areri Kerisora emarenani manuri ja'ina'e rehuna.
14 'Ene ijara reje nú sesamaa puna'a parehuna areri vúrui amena 'anúa ato'urumue haeme ojuja'ina'e pavehuna. 'Ene emaapuni nimairoa ira'atijija panimaa vetihuna 'ee 'unama ira'atijino pisivisave niho'o nimaa puna'i rehuna.
15 'Enakaivo oja 'ekauri vajijino nimaaru 'waravi'i hiha. Ijihuni maijaho nú Huni vaji uneunecha maho'o ikihi puni vajijaho emarene 'urihuna. 'Ene Kerisoho Huni sosia ijihuni Húmata.
16 Ijí Huni harura hari hahakaho maho'o roe ihene namu. Ijara haha pwina 'aho'akaho ni'ajihue puni kaukara 'oi'oi hami veju. 'Ene ijara veju'e oja 'ekaravuri vajijino hahakaho emarena 'urinu.

Keriso Oni Vaji Hia Maiu'iniji Hine 'Ee Ohunijina

17 'Enajihuna'e ike nara 'waravukaho nú Natohwiji huni una'i nimaa 'waravu. 'Enakúne ja paki'eje 'unama ka'ene Jenitaru pu ojuja'ina'e o'avara. Ijihuni maijaho pu niho'o vwiha puruva reti'eju'e maiji ojura.
18 'Ene puni vwiha ijaho niho'o nutuma namu. 'Eju'e Godira hia ichá'ina ka'ene hihuna ura renujaho asinavara. Ijihuni maijaho pu puni vwiha ijaho puruva retiuna 'ee puni oja Hununa'a niho'o kuma kisima'ura'e vene hiju.
19 'Ene pu niho'o roe kisina'e rejara. 'Ene 'unama ka'ene 'uasa vejujara pu niho'o hivahimana. 'Ene 'unama sisemaa ka'ene pu vene 'ee pupusu vwihajujara pu niitunavume pa'arenana.
20 'Enakaivo ja 'unama ikehunakino Kerisoho hena kahuna niho'o pana.
21 Ijihuni maijaho ja Huni vu'a nimaa'e nihejara. 'Ene Hura ja najahana. Ijihuni maijaho nimaijaho maho'o Jesuni vaji namu.
22 Enakúne joni kara sahasa 'ee unama ka'ene ja nimarako itunijara pisivisavume sakarasahajija maho'o irechave pa'are'amana.
23 'Enakaivo jara vwihajuri 'unamijija veje maiu'ina'e rehuna.
24 'E'eje kara maiu'ina saha. Ijihuni maijaho kara kajaho maiu'ina Godi vare'ina 'ee ariramaa 'ee akuavi'ina 'ee nimaa nimaa'e venana.
25 'Enakúne 'unama ka'ene ira'atijaho irecha'i kaivo ea ka'ene joni rori hijujija ira nimaijino 'waraha. Ijihuni maijaho nú ea kwinu kwino puni pwinana'a.
26 'Ene ja ajina'avajaho sisea paveha 'ee sena vena apena va'eje vea va 'o'ama.
27 'Ene Setaniho tinia pa'arema'amana.
28 'Ene veje ea ka'ene nesa apeji'inijaho kú'o nesa paape'amana. 'Enakaivo huni ijijino kaukara raka ka'ene mamaijaho ve'irakúne hu ea ka'ene pivunujaho areri ni'aji'amana.

29 Ja paki'eje ea ira sisea 'wara'ava. 'Enakaivo veje ja ira mamaa ka'ene ea
kaji ni'ajahe emarena 'urihuniji 'wara'avana. 'Eje ea irahipo ijí he'avajaho
ijara pu meraji'avara.
30 'Ene ja paki'eje Godoni 'Avena veje temu'ama. Ijihuni maijaho Hura
nahama 'waramarena tatua ka'ene múhajaho nama va'e vea ka'ene Hura
'ekuhunijino 'usehuna.
31 'Enakúne ike 'unama ka'ene 'uraura 'ee sena ajira mwasiriti'aravura
vu'a ronahura naka veti'aravuri 'unamijija irechave maho'o pa'are'avara.
32 'Enakúne ea 'aho pu'úmo hami veti'araha 'ee oja purasina'e rene 'ee
vwihane arekaravi'ina'e reha areri Godira Keriso oni vaji ja vwihanie
arema ja'ina'e ve'avara.

5

Hanaji'ina Vaji Hine Godira Venuja'ina Ve'avara

1 Ijihuni hahi areri sesahu nuna ka'ene oja mihi'inakije Godira
venuja'ina'e ve'avara.
2 'Ene Kerisora ja oja mihaja'ina'e oja 'ekaravi'i o'avara. 'Ene Hu Huhusu
nú múharena areri swara vene swasa Godona'e amua 'u'amarono venana.
3 'Enakaivo ja Godoni ehijakúne 'uea vejura 'ee huricharavura 'ee jonaru
vwihajura 'ee rarene 'ekura joni vaja parejakame ea ja ronaha pa'wa'avara.
4 'Ene ira sakaha ka'ene siseijaho pa'wame 'ee sipana ka'ene areri
parehunijija paasuhuna kaivo Godi teimani 'wahunijiru 'waha.
5 Ijihuni maijaho ja nimaa hene kavuja'ina'e ea ka'ene 'uasa vene
huricharavura. 'Ene ea ka'ene epuni kukua kime ituname ura rena'inijija
ea ija'inijija godi ira'atijihi oja mihi'ina. Godi'o Keriso'o Kinia rene hihuni
kwaijaho pahihuna.
6 'Enakúne veje ea vu'a maa pa'ajino ja papisimisava. Ijihuni maijaho
Godoni sena ea ka'ene ija'ina'e vu'ataa pahene uneunecha ija'ina'e vejujihi
puni toi namu.
7 Ijihuni hahi puni pwinana'a pare'avara.
8 Ijihuni maijaho ja marako nututi hinojara kaivo iviamaa ja Nato-
hwijihuni vaji hanaji'ini hiju. 'Enakúne hanaji'ina puni harihipo 'uraha
ojuja'ina'e o'avara.
9 Ijihuni maijaho hanaji'ini jihuni 'inijija ahume maho'o mamaa vene
arira maijihi vene 'ee nimaijihi vehunijina.
10 'Ene Natohwijara ura rehunijihi hena ve'irono 'unama savujina.
11 'Ene uneunecha ka'ene nututi hine vejujihi puni pwinana'a pare'avara.
'Enakaivo ijija hina 'warave roe samaumaa re'avara.
12 Ijihuni maijaho pura nesi iraka ka'ene vejujihi 'warahuna juha.
13 'Enakaivo uneunecha mapoka hananujara veju'e roe samaumaa re-
jura. Ijihuni maijaho uneunecha mapoka ka'ene roe samaahiravujija
hanaji'ina.
14 Ikehuni hahi Godi oni ira vaji ija'ina'e 'waramana.
Niima neji'ine ara kwama namujaho 'urina! 'Ejakame Kerisora a
hanana'ama 'úmana.
15 Ijihuni hahi jara 'uraha ojujaho hami vwihane paraji'i ea ka'ene
hami pavwihaji'inapo ojuja'ina pana kaivo hami vwihaji'inapo ojuja'ina'e
o'avara.
16 Ijihuni maijaho vea ikaho siseakúne ja vea iraka apenareje uné raka
ve'avajaho hami ve'avara.
17 'Enakúne papuruva reti'avara kaivo Natohwi jihuni ura ijija hena
ka'avara.

18 'Ene toa sisea paine nanamie 'unama sisea ani ani ve'avara kaivo
'Avenijara joni vaja tinia apena para'amana.
19 'Ejakame ja Godoni ira vaji vu'ijihi 'wame Samusi vaji javaa vene Godi
ta'arohuri javaa ijihi vene 'ee 'Aveni jihuni javaa ijihi vene joni oja vaja
mamaa re'eje Natohwi jihuna'e vena'avara.
20 Na'ia mapoka núni Natohwa Jesu Keriso oni ihijihuni vaji Godi Omijaho
teimani 'wa'avara.

Paruina 'Ee Napasina Puni Vu'a

21 'Ene Keriso oni hurijihuna'e ea 'aho pu'úmo hura veti'aravi'i hi'avara.
22 Napare paruhu jopuni hahuneru hi'avara. Areri ja Natohwi jihuna'e
vena'ava ja'ina'e ve'avara.
23 Ijihuni maijaho paruijaho naparahoni húmata areri Kerisora sosi huni
húmati ja'ina. 'Ene Hura Huhusu Haha (sosi) Ni'ajahi'ini jahuna.
24 'Enakaivo sosia Keriso oni hari namuja'ina'e napara 'u'o uneunecha
maho'o paruhwa puni hararu hine ve'avara.
25 Parue napahu jona oja mi'avara. Areri Kerisora sosi 'u'o oja maharena
Huni haha mahaja'ina'e ve'avara.
26 'Ene sosia veje akuavi'ina'e rene 'ee chiha pa'ana re'amarono toa 'ee
Huni irijino somahana.
27 'Ene Hu sosia chiha maka pa'ana kaivo akuavi'ine 'ee panamahi'ina
mavarasa'ina'e reje Hu Huhusu ape'irono avanana.
28 Ijihuna'e parua puni haha oja mihuja'ina'e napahwahijija 'u'o oja
mi'avara. Areri puni haha oja mihuja'ina'e mi'avara. Ea irara huni napara
oja mahujaho hu areri huni haha oja mahi'ina.
29 Ijihuni maijaho ei pini huni haha kame sehuna pana kaivo hu 'iruma
vajahe 'ee hami 'ajohuna. Areri Kerisora sosia'e 'ahauja'ina.
30 Ijihuni maijaho nú Huni haha pwinana'a.
31 Ijihuni hahi parua huni oha oma irechami'i kaivo va'e huni napara
samuna. 'Eju'e no'o ijaho roe kwinu renuna.
32 Ike hema ikaho ni'ima'ura kaivo na Kerisoho 'ee sosi ijí rone 'waravu.
33 'Enavo veje ea kwinu kwino joni vaji hijujija naparaha oja ma'amana.
Areri hura huni haha oja mahuja'ina'e. 'Ene veje naparaha paruahoni hura
venahi'ina'e re'amana.

6

Sesamae 'Ee Emahwaha Puni Vu'a

1 'Enajihuna'e sesamae Natohwi jihuni vaji emahu jopuni ira hene veha.
Ijihuni maijaho ijaho 'unama aririjina.
2 'Ene oni omiji'o ohiji'u puni hura hami ve'amana. Ikaho varapa amura
ka'ene eha mihuna'e nahama 'waramajina.
3 'Ejakame oni hia mamaa'e reje a 'aha jora'e iki mwe'i hina vahuna.
4 'Enakúne emahwahe ja paveje sesahu jona ajina'avara. 'Enakaivo
Natohwijihuni 'unamijino opuipo 'ajo'arahunijaho najahe hena ka'avara.

Pwea 'Ee Puni Mama'ina

5 'Ene pwea joni mama'ina ka'ene mwe'i hiju jihipuni ira hene tea juname
'ee simarame 'ee oja nimaiji same Keriso ona'e vena'ama ja'ina'e ve'avara.
6 'Enajihuna'e ja paki'eje joni mama'ina puni nia 'aharu vene 'ee joni
mama'ina'e teamanahuni jihuna vehuna pana kaivo Keriso oni pweapo
puni ojiji'i Godi oni ura ijí vejuja'ina'e ve'avara.
7 'Ene ja emaapuni kaukara'e ve'avajaho teamana'eje areri Natohwiji-
huna'e venahu ja'ina'e vena'avara.

8 'Enajihuna'e nú nihena kavu. Pwe'ina ho matauma oji'ini uné raka
mamaa'e ve'amajaho ijí raka ka'ene hu vena kajihuni eha Natohwi jihuna'i
apehuna.
9 'Ene mama'ine ja 'u'o pununa'a 'unama ija'ina ve'avara. 'Ene ja veju'e
pu tea junavujaho are'avara. Ijihuni maijaho ja nihena kavuja'ina'e puna
'ee joni Natohwijaho akúpa 'ahi hinu. 'Ene Hu ronu kwino pareji'ina.

Godoni Nana'ejuri Kukua

10 'Ene vu'a túchamaa ijaho ikena. Natohwi jihuni harura ni'ima'ura
vajijino kirasahe para'avara.
11 'Enakúne Godi oni kukua ka'ene nana'e'irono savujino maho'o
sa'avara. 'Ejakame ja Setanira pisimisamuni 'unamijija areri kisina'e rene
namihuna.
12 Ijihuni maijaho nú ea haha rukina 'ee 'aa rukina pu'úmo nana pa'eju.
'Enakaivo 'ajoha'ina 'ee harura 'ee harura nutuvi'ina ka'ene iki mwe'i
hijura 'ee 'avena sisesa ka'ene ichutoi hijujihi pu'úmo nana'eju.
13 Ijihuni hahi Godi oni nana'ejuri kukuijino maho'o saha. 'E'irakúne vea
ka'ene vea sisea kajara ape'amajaho ja ijihuna vaji rarara'avara. 'Ene ja
uneunecha maho'o ve'ava jihuna'e ja areri kisina'e rene namihuna.
14 Ja ika'ina'e ve'avajara reje ja areri kisina'e rene namihuna. Joni 'aha
mo'oa charia ka'ene nimaijino irame 'ee joni túra ariramaijino vahanaha.
15 'Ene joni umora ira maiu'ina ka'ene matausahuji saha.
16 'Ene ikehuni pwina ijaho tarera ka'ene nimairoiji ape'irakúne Setani
oni juha ka'ene jaijasahe roujija iji 'aniku'avara.
17 'Ene i'esa ka'ene marani'inijino same 'ee 'Aveni jihuni so'wijaho Godi
oni irijinakúne ape'avara.
18 'Ene na'ia mapoka'e siporua 'ojuri veijaho 'Avena vaji 'o'avara. Na'ia
mapoka'e nia nirii'i siporua ea ka'ene nimaa roji'ini jihipuna'e 'one
ihajinanami'avara.
19 'Ene nuni siporua 'onihakame nuni ira nasina re'eje na vu'a maiu'ina
kehuni hemijaho paju'i kaivo najahe pu hena ka'avara.
20 Ijihuni maijaho na Godi oni iruhoa apene 'waravu jihuna'e na tipurai
hijura'omo vea ka'ene ijí 'wara'ujaho na ichá'ina'e 'warahuni ja'ina'e
matauma 'warahuna.

Túchamaa 'Ajoramajina

21 'Enakaivo Tichikasiho núni vwea nú oja mahi'ine 'ee uchaha pa'ana
ka'ene Natohwi jihuni kaukara veji'inijara ichá'ina ka'ene nununa'i rejujija
maho'o 'warave ja hehuna.
22 Na ike 'warahuni maijihuna'e ranavu'e vu'u. Hura núra ichá'ina
ka'ene hijujaho 'warave ja hene oja sonahihuna.
23 'Ene matauvi'ina 'ee oja mihi'ina nimairoa ka'ene Godi Amo 'ee
Natohwa Jesu Keriso oni rena roajaho vwehi pu'úmuna.
24 Ea ka'ene Natohwa Jesu Keriso oja aririji mahi'inijija maiji vwi-
hani'inijaho maho'o pu pu'úmuna. Ameni.

Piripai

Vuˈa Anejijihina

1 Poruˈo Timoti kaˈene Jesu Keriso oni pwehipo ea kaˈene nimaa rojiˈina
ˈee eruta ˈee tikonia kaˈene Jesu Keriso oni vaji Piripai hijujihi punaˈe veju.
2 ˈEne maiji vwihanie ˈee matauviˈina kaˈene Godi núni Omijaho ˈee núni
Natohwa Jesu Keriso puni rena roajaho jona.

Porura Teimani ˈWamani Siporuijina

3 ˈEne naˈia mapokaˈe ja vwihaniareˈe nuni Godiji teimani ˈwavura.
4 ˈEne na naˈia mapokaˈe mariˈuviˈi mahoˈo jonijihunaˈe siporua ˈone
jarima ˈwaravura.
5 Ijihuni maijaho ja vea kaˈene nimaa rojajino rene vuˈa maiuˈina ike
niˈajihe ˈwaramapene roe iviasi usevu jihunaˈe.
6 Na ike unekakaho nimaa rojujihuni maijaho Hu joni vaji kaukara
mamaa kaˈene aneja vena kajaho Hu veje marana apene vaˈu vaˈo Jesu
Kerisora roˈamajino ˈeˈuhuna.
7 Na ˈunama ikaˈinaˈe ja mahoˈo vwihaniu jihuni maijaho ja ea kwinu
kwino nuni oja vaja joni tinia navu. Ijihuni maijaho na tipurai hijuta ho
vuˈa maiuˈiniji vahame nimaiji rone ˈwaravujaho ja na niˈajiharaˈomo nú
ja puˈúmo maiji vwihanúajaho ahuma apeju.
8 ˈEne Jesu Kerisora oja kaˈene ˈekauni vajijino nara jaˈe kiˈi ˈahiuˈe oja
kaˈene hejujaho Godira na kimu.
9 ˈEne na siporua ˈojujihunaˈe jara ea ˈahoˈa oja mihujaho nihoˈo emarena
parane ˈee joni henaka hami vwihane vejiˈinaˈe rehuna.
10 ˈEnajihunaˈe na ura reniujaho ja uneunecha nimaijija hami vwihane
hena kiviˈi mamaaru vejakame ea ja panamaˈeje hina vaˈe Kerisora
roˈamani veijino useˈavara.
11 ˈEne ˈunama arira kaˈene Jesu Keriso oni rena roajara joni vaja nihoˈo
tinia apena paraˈama jihunaˈe Godiho aromahe ˈee taˈarohuna.

Keriso Onijihunaˈe Hijiˈi Godoni Ira Najahuna

12 ˈEne vwehu nune na ura ja ike hehunaˈe ura reniu. Nuni haha
ˈahi uneunecha mapoka kaˈene rejajipo rejume Godoni vuˈa maiuˈinijaho
niˈimaˈuraˈe rausahana.
13 ˈEnajihunaˈe sorutia kaˈene kavana ijihuni ara ˈajohiˈinijija nara Keriso
unijihunaˈe tipurai hijujaho ea mahoˈo nihejume paranana.
14 ˈEne nara tipurai hijujara rejuˈe vwehu nuna kaˈene Natohwi jihuni
harura niˈinaˈe apene pajuˈikaˈi Godoni vuˈa ˈwaravu.
15 Ea ˈahoˈijija nihoˈo sename ajinaˈejuˈe Keriso rone najahu kaivo ea
ˈahoˈijija oja maiji vwihajiˈi najahu.
16 ˈEnakaivo vu ea kaˈene vwiha maijija puni ojijiˈi najahu. Ijihuni
maijaho na vuˈa maiuˈiniji vahaˈurono iji pijihana.
17 ˈEnakaivo vu ea ˈahoˈijaho pu pupusumano vwihajura. ˈEnajihunaˈe
pu oja maa pasaviˈi nara tipurai haha hejiˈi hiˈurono vwihajiˈi najahu.
18 Irakijara natohwane? ˈEnakaivo pu vwiha mamaiji vwihajiˈi najahu ho
vwiha siseijino vwihajiˈi najahujaho unekajaho pana kaivo nimaijaho pu
Keriso rone najahujara niˈinijahuna. Ijihunaˈe na mariˈuvu. Iˈa ijihunaˈe
na mariˈuhuna.

19 'Ene na niheju jara siporua nuna ka'ene 'ojujara reje Jesu Keriso oni
'Avenijara ni'ajihe na vahanime samai ranamihuna.
20 Na ura renia para'eju'e raka ka'ene rehuniji nimaa roji'i hijujaho
uneunecha 'aho'a pareje na junihuna. 'Enakaivo na Keriso onijihuna'e
paju'ika'i marako vejuja'ina vehuna. 'Ene nuni hia vajakino na mai'o hi'eju
ho na kwahuna kaivo na na'ia mapoka'e Kerisoho ta'arohuna.
21 'Ene na Keriso onijihuna'e hiju kaivo kwa'ujaho na 'u'o eha mamaa'e
apehuna.
22 'Enakaivo na hahiji'i hijukaho na kaukara ka'ene 'ina rukiniji vehuna.
'Enajihuna'e na ichá'ina'e vehuna puruva reniu.
23 'Enakaivo ijí ura no'ohe'i kajipo niho'o 'unirime isoma irechami'i veju.
Na ura va'e Keriso'i hi'i 'ahiu. Ijihuni maijaho ijaho niho'o mavarasa'i
maijina.
24 'Enakaivo joni hahijihuna'e ike hahiji hijujara mamaijahuna.
25 Ijaho na nimaa'e vejujihuna'e na arema ja pu'úmo maho'o hina va'eje
ja 'urina joni nimairoa vajijino emarene temarasahuna.
26 'Ejakame na 'uname joni vu'e ja na ki'ava jihuna'e Jesu Keriso oni vaji
niho'o teamaname oja sonahia parahuna.
27 'Enakaivo joni kara 'unama mamaa ira maiu'ina ka'ene Jesu Keriso
rone 'waramu ja'ina'e heha. 'E'irakúne na vu'e ja ki'eju ho na arema
hi'ujaho nara hehuna'e ura reniujaho ja kisina'e namine oja 'ee vwiha
kwisu rene ahume vu'a maiu'ina ka'ene nimaa roijihuna'e harura pina
veju.
28 Ja paki'eje joni nakijipo ninamaujipo veje tea juna'ava. Ijí kara kajara
najahujaho pu tirausahe parahuna. 'Enakaivo Godira ja ni'ajihuna.
29 Ijihuni maijaho ja Keriso nimaa rohuneru pana kaivo Hunijihuna'e
sisei hihuna 'u'o mihana.
30 Nú iviamaa ijihuni vaji ja pu'úmo ahume ahija apeju. Ja na niki'eme na
Hunijihuna'e nimako sisei hijuta. 'Ene ja nihena ki'eju'e na iviamaa ijihuni
vaja kajino hine harura natohwa'e veju.

2

Keriso Oni Masuani Hiji'inijine 'Ee Pinanijina

1 Keriso oni vaji hijujara veju'e harura renau 'ee Huni oja 'ekaravujara
veju'e oja sonahiu. 'Ene 'Avenijihi pu'úmo hinoju. 'Ene ea ura renae 'ee
epuna'i temuka apeju.
2 Ikija nimai jihuna'e vejakame temari rarenihe parani'amana.
3 Ja jasumano jonaru vwihajuri 'unamijaho pavene 'ee vwiha maa
pa'ajihuna'e kehi kehi vejujaho arehuna. 'Enakaivo vwiha jonijija 'eka
masuani ajuarasahe ea 'aho'a mama'ina rone vwihanihuna kaivo jajasu
pavwiha'avara.
4 'Ene joni ura ijiru pa'ajo'avara kaivo ea 'ahopuni ura ijija 'u'o ki'avara.
5 Ike kara ka'ene Keriso oni vaji navajija 'eke joni vaja 'u'o na'avara.
6 Hu Godi kaivo Godi Huni tinia ranamana.
7 'Ene Hu uneunecha maho'o irecha'i kaivo roe pwea puna'i rene 'ee
emaa puna'i renana.
8 Hu emaa kavara 'ee masuani ajuarane 'ee Omahoni ura ijaho vena va'e
kwahuni vutuiji 'e'une korosi 'ahi kwamana.
9 'Ene Godi Hu ni'ima'ura ta'arohe 'unama ahasirima rena iha ka'ene Hu
mahajaho iha mapokakaji asitaha paranaji mahana.

10 'Ene Jesuni ihiji he'avajaho akúpa 'ahi hijura 'ee mwe'i hijura 'ee mwe'i
hari hijura maho'o Hu nitupari satihuna.
11 'Ene ira maho'o nahame Jesu Keriso Natohwa 'wahuna. 'Eje Godi Amo
oni pinana 'urihuna.

Mwe'aki Ira Puna'i Hana'avara

12 'Enajihuna'e ehu nune na ja oja mihi'ine ja na'ia mapoka'e nihene
vejura. Nuni una'eru pana kaivo na ani ruva'uri vajijaho ja niveju
kaja'ina'e ja ni'ajihuni 'unamijaho ojono akume juvi'i ve'avara.
13 Ijihuni maijaho Godira joni vaji kaukara venu. 'Ene vena'e ura rena'eje
Hu ura renujihi venahuna.
14 'Ene uneunecha maho'o iraka ka'ene jara ve'avajaho pasu'arame 'ee
'ura'ara'avara.
15 'Ejakame ja Godi oni harihija ka'ene sisea pa'ane sisea paveji'ina 'ee
sisea panamahi'inijihi rene ike ea ka'ene arira pave'i kaivo ani ani veju
kihipuni vajijaho ira puna'e rene mwe'i hana'avara.
16 'Ene Ira ka'ene majama hihunakaho ija kisi 'una'avara. 'Ejakame
Keriso oni veijaho na ijihuna'e mari'u'uta. Ijihuni maijaho nara kaukara
ka'ene vene 'ee hijujaho vea panisame vejuta'e re'amana.
17 'Enakaivo na toa ijuri swasa puna'i vene joni nimaa roiji ni'ajihuna'e
usekuniara. 'Ena'omo na mari'ume teamani'eju'e nuni temarijaho ja
pu'úmo 'wame nasaravu.
18 'Ene na ja 'u'o 'waravu Temarasa'avara! 'Unama nikwisu'ina ka'ene
nara temaraju ja'ina'e joni temarijaho nú pu'úmo 'wame temarasa'avara.

Timotiho 'Ee Ipapirotaitasi

19 'Enakaivo na Natohwa Jesu nimaa rojujihuna'e na Timotiho 'aha josu
pare'eje ranave joni vuhuna. 'Ejakame na joni vu'a ichá'ina ka'ene jara
hine 'ee ojuji henareje ijara ni'ajihuna.
20 Ijihuni maijaho ea pina oja na'ina piunahuna pana kaivo hura
huhusuna. Huni ura nimaa nimaijaho jara ichá'ina ka'ene hijujihuni toi
namu.
21 Ijihuni maijaho pu ea maho'o puni ura ijiru sara'i kaivo Jesu Keriso oni
ura ijija pasaravura.
22 'Enakaivo ja hu nihena kavuja'ina'e hu arerina'omo na ni'ajihe vu'a
maa maiu'ina kehuni kaukara vejume emarenana. Areri hariahi omaha'e
ni'ajahe kaukara venahu ja'ina'e venuna.
23 Ijihuna'e vea ka'ene na kive uneunecha nununa'i ichá'ina'e re'avajaho
na vwihajujaho na marako ranave vuhuna.
24 'Ene na Natohwiji nimaa vetiura'omo na 'u'o aha josu pare'eje rohuna.
25 'Enakaivo na vwihajujaho maijaho na Ipapirotaitasi vwea nuna ka'ene
nú pu pu'úmo kaukara veji'ina ka'ene nuni sorutia pina vo 'u'o joni 'ona
oji'ina'e nuni ura ijija ni'ajihi'ina'omo ranave vuhuna.
26 Na ranavu'e vu'ujihuni maijaho hu ja kihuna ura rena paranana.
'Enakaivo hu atami 'unavume ja hejaji henarena hu temume haha henana.
27 Hu niho'o nimaa'e atami 'unamarena kwahuna'e renana kaivo Godira
hu numimana. 'Ene huhusu pana vo na 'u'o numirimana. 'Ejakame na
temuka hura hara paape'urono avanana.
28 Ijihunihahi na hu ranave vuhuna'e ura renia paraniujaho hura vu'e ja
kú'o hu kamareje temarasahuna. 'E'eje na iji'a ja vwihaniujaho ma'uako
sonahihuna.
29 'Enakúne Natohwi jihuni vaji temaraji'i hu ape'avara. 'Ene ea ijáka jihi
puni hura venahuna.

30 Ijihuni maijaho hu Keriso oni kaukara ijihunaˈe kwama ape taharonamana. Hu huni hia vajijaho varapa piunihuna renana vo hu jara areri nuna vehuna saˈinijaho hura venana.

3

Hia Nimaijihuni Uraijaho Nú Ariramaa Rehunijina

1 Vwehu nune túchamaijaho Natohwi jihuni vaji temarasaha. Na uneunecha nikwinuˈina kehi kúˈo vehunijija maiˈo pasenimu. Ijihuni maijaho ijara ˈajoahe veje ja maranihuni jihunaˈe veju.
2 ˈEne ˈua sisesa kajija hami kiˈavara. ˈEne ea sisesa kajihipo kaukara kaˈene vejujija hami kiˈavara. ˈEne ea kaˈene ˈunama iraˈatijino sisa ˈuhuahujija hami kiˈavara.
3 ˈEnakaivo nú ea kaˈene nimai jihunijino sisa ˈuhuahajina. Ijihuni maijaho nú Godoni ˈAvena vaji Hu oja mahe ˈee Jesu Keriso oni vaji Hura raka kaˈene núnaˈe venuha jihunaˈe Hu ˈunama apene ichutoi ahasirivu. ˈEne ijihunaˈe hahijihuni ˈunamijaho panimaa vetiu.
4 ˈEnavo haha huni ˈunamijino na onuno nimaa vetiˈarahuna arerina. Ijaho ea ˈahopo haha huni ˈunamijino nimaa vetiˈaraˈipisa nara pu asitaha parajuˈu. Ijihuni maijaho ˈunama kajihuna kajaho nununaˈa nihoˈo mapoka.
5 Ijihunaˈe na vea iropune noˈopiso paˈareˈeme sisa ˈuhuihara. Na Isureri ore ˈee na Penijamani oni amujijiˈura ˈee na nimai nimaaˈe Hipuru ˈee Varapa Tamani jihuni ˈunamijaho na Parasi.
6 Na ea kaˈene Varapiji ura renia parana jihunaˈe na chicha vene sosia siseˈi ˈahiˈinaˈe rejuta. Ijihuni maijaho na varapi jihuni ˈunamijaho araraˈe hene vejujihunaˈe na namihuna areria parenana.
7 ˈEnakaivo ni makuˈijaho ike ˈunamakija nuni unaˈa mamaˈinaˈe rejara kaivo ijija Keriso oni hahijihunaˈe na ni irechavume paˈarejara.
8 ˈEnakaivo natohwijaho ikena. Nara Jesu Keriso nuni Natohwi jihuni mavarasaˈiniji mahoˈo hena kavujara rejume uneunecha mapoka kajija maa paˈanaˈe rejara. ˈEne Keriso apeˈi ˈahiume uneunecha mahoˈo kajija túaˈe vetiume paˈarejara.
9 Na iviˈa Huni vaji hena kavujaho varapi jihuni ˈunamiji ˈararihakame nuni vaji araraˈe rehuna pakavu. ˈEnakaivo na Keriso nimaa rojuti vajijino ariramaaˈe rejuta. ˈEnajihunaˈe araraˈe rehunijaho nimai rojakame Godinaˈi rena rohuna.
10 ˈEnajihunaˈe na Hu hena kahuna ura renie ˈee harura kaˈene Hu vejume ˈurinajaho hena kahunaˈe ura renie ˈee Hura sisei hinajaˈinaˈe hihuna ura renie ˈee Hura kwama jaˈinaˈe kwahuna ura reniu.
11 Hura ijaˈinaˈe venajihunaˈe na ˈuˈo túnaˈi kwaˈujaho na kúˈo ˈurihuna.

Ninukujahe Vaˈe Uri Usehunijina

12 Na ikija niˈekahuna pana ˈee na niroe ariramaaˈe rehuna pana kaivo na majaa maiˈo hine kaukara vejiˈi vaˈuraˈomo vaˈe na icháˈinaˈe reˈurono Jesu Kerisora na iji pijiha jaˈinaˈe rehuna.
13 Vwehu nune na onuno vwihajujaho na vuatua kajaho maiˈo paˈeˈujiˈina. ˈEnakaivo unenuˈu pina kwino na vejujaho ikena. Ijaho raka kaˈene nimako vejujija na niareˈikaˈi raka kaˈene nuni unaˈi navujihi veˈi ˈahiu.
14 ˈEne na harura niˈimaˈura vene vaˈe paˈarehuni vutuiji ˈeˈune eha kaˈene Godira Jesu Keriso oni vaji ichutoi hunaˈe ˈumenuajaho apehuna.

15 Ja ea mapokaˈe ni emainaˈe rejajihunaˈe roe ja puˈúmo vwiha ikehuna
kino vwihaˈavara. ˈEne unenuˈu ˈahopuni jihunaˈe ja vwiha ani ani
vwihaˈavajaho Godira ijija ˈuˈo veje jonunaˈa samaaˈe rehuna.
16 ˈEnakaivo roe ja puˈúmo tinia mamaa kaˈene nú ajima vaˈe usevajino
kirasahe ni ijí hija.
17 ˈEne vwehu nune ahume nuni maˈaja ˈahi ˈararihie one ˈee ea ˈahoˈa
kaˈene núra ojuˈe kúvajaˈinaˈe ojujihi puni mwapunijihi kiˈavara.
18 Na naˈia mapokaˈe niˈwaravuraˈomo kúˈo iviˈa niituijiˈi ˈwaravu. Ea
mapokaˈe pura kara kaˈene ojujara najuhujaho pu Keriso oni korosi ijihuni
naka.
19 Ea kajihi puni urijaho paˈarehunijina. Ea kajihi puni godijaho ˈiruma
hunaˈe rimurojujina. ˈEne pu uneunecha kaˈene junahunijihi aromahura.
ˈEne pu naˈia mapokaˈe ike mweˈa ikehuni kukuijiru vwihajura.
20 ˈEnakaivo nú akúpa huni ehijaˈomo núni NiˈajúhiˈinakaˈeneNatohwa
Jesu Kerisora ijí rene rohuniji nú teamanuˈejuˈe ˈajaha hiju.
21 Hura núni haha harura paˈana kaˈene kwamasahuni hahakaho veje
arohe Huni haha kaˈene hanajiˈini jaˈinaˈe rehuna. ˈEne Huni harura kajara
reje uneunecha mahoˈo roe Huni harura hari nahuna.

4

ˈUnama Najahujina

1 Ijihuni hahi vwehu nune na ja oja mihiˈina kaˈene nara kihuna ura
reniˈinakije ja nuni temare ˈee nuni kuraunua. Na oja mihiˈinakije
Natohwijihuni vaji kisimaˈuraˈe rene hami namiˈavara.
2 Na Uotiaˈo Sinitikeˈo ˈejahie ˈwaravukúne Natohwi jihuni vaji ahuma
mamaaˈe hiˈavara.
3 Ehu nune nuni napura nimaa nimaaˈe na a jariravujaho naparakija
niˈajiˈamana. Pura vuˈa maa maiuˈini jihunaˈe na huˈúmo vea kisina
apejiˈinakúne niˈajiˈamana. ˈEne Karemeniti ˈuˈo niˈajahe ˈee pu nuni ehija
ˈahoˈa kaˈene na pu puˈúmo kaukara vejiˈina kaˈene puni iha majama
hihuni puka vaji navujija niˈajihara.
4 Natohwi jihuni vaji naˈia mapoka temarasaˈavara. ˈEne na kúˈo ijá ˈiavo
Temarasaha ˈiavu.
5 ˈEne veje joni oja kaˈene masuani ajuarasahe hijiˈinijaho ea mapoka
hena kiˈavara. Ijihuni maijaho Natohwijaho nikehu nimaina.
6 ˈEnakúne unenuˈu ˈahoˈa pavwihane temukaˈavara kaivo ja uné raka
ura renaˈavajaho siporua ˈone ja iraka ura renaujija teamanaˈeje Godi
jarima ˈwaraˈavara.
7 ˈEne Godoni matauviˈina kaˈene uneunecha mahoˈo asitaha ranamajara
Jesu Keriso oni vaji joni oja ˈee vwihijija ˈajohaˈamana.
8 Túchamaijaho vwehu nune irakijara nimaaˈe ˈee irakijara hura vejura
ˈee irakijara arire ˈee irakijara ariramaaˈe ˈee irakijara mavarasaˈinaˈe ˈee
irakijara iha mamaa ˈurihuna ˈee unenua ˈahoˈa mamaa areri taˈarorahuna
ijákajihuni toi joni vwiha ijija irechaˈavara.
9 Uneunecha iraka kaˈene jara nununaˈi henakame apene ˈee nuni vaji
kivaji manura pirame veˈavara. ˈEjakame Godi kaˈene matauviˈinijaho ja
puˈúmo hiˈamana.

Godoni Swariji Teimani ˈWaˈavara

10 ˈEnakaivo na Natohwi jihuni vaji niˈimaˈuraˈe temarajujaho ja iviamaa
kino jara na vwihaniujaho kúˈo ˈuname na vwihaniiˈinaˈe rejara. Nimaa ja
na vwihaniura vo vea paapenareˈe avajura.

11 Na unenu 'aho'a ura reniakame 'warahuna pana. Ijihuni maijaho na
nihena kavu ichá'ina'e na niijara teamani'eje hihuna'e kavuta.
12 Na ichá'ina'e uneunecha pa'a hihunijaho henakame 'ee uneunecha
rukina'e rene hihunijaho hena kavuta. 'Ene uneunecha mapoka vajijino na
ichá'ina'e túi'eje hihunijaho kame 'ee matuni'eje hihunijaho kavuta. 'Ene
uneunecha mapoka renihunijaho kame 'ee pivuji'i hihunijaho kavuta.
13 'Ene uneunecha maho'o Huni vaji Hura harura mi'eje na areri ve'eju.
14 'Enavo ja mamaa'e vene nara pivujuti vajijaho ni'ajihara.
15 'Ene ja Piripai orakija 'u'o ojono nihena kavu. Mai'o amura'e na
vu'a maa maiu'ina ike najahareno na Masatonia arema va'ujaho sosi pini
na ni'ajihareje vajihuri 'unamijino vajihe 'ee 'ekahuna pana kaivo jara
jajasumanu vajihura.
16 Ijihuni maijaho na Tesaronaika hine pivujujaho ja ni'aha mapoka'e
swara ni'ajihara.
17 'Ene jara swara vaji'avarono 'unama same avahuna pana kaivo jara
vajihuri 'unamijara joni eha ka'ene jara apehunijara mapoka re'amarono
avajuta.
18 'Enakaivo uneunecha maho'o areri 'ekuta. 'Enareno ijipo mapoka'e
areri renihara. 'Ene jara Ipapirotaitasina'i irechavajija na ni 'ekuta. Ijija
swara mamaa ka'ene amua mamaa Godi teamama parahunijihi vejara.
19 'Enajihuna'e nuni Godijara jara iraka ka'ene pivujujija Huni une-
unecha ka'ene Huni ari navujino Jesu Keriso oni vaji areri maho'o vajihuna.
20 'Ene iviamaa núni Godi 'ee núni Omijihuni pinanijaho aneja púsa
pa'ana'e Huna. Ameni.

Túchamaa 'Ajoramajina

21 'Ene Godoni ehija maho'o Jesu Keriso oni vaji 'ajora'amana. 'Ene
vwehija ka'ene na hu'úmo hijujipo ja 'ajoravu.
22 Godoni ehipo maho'o 'ajoravu'e 'ee Sisa oni kachi'inijipo 'ajoravu.
23 'Ene Natohwa Jesu Keriso oni vaji maiji vwihani'inijaho joni 'avenijihi
pu'úmuna.

Korasia

Vuˈa Anejijihina

1 Na Poru kaˈene Jesu Keriso oni pwea Godoni ura ijino rejujara Timoti
kaˈene núni vweijiˈi veju.
2 Godoni ehija akuaviˈina ˈee vwehu nuna kaˈene Keriso oni vaji
pauchaviˈina kaˈene Korasi hijujihi punaˈe veju. ˈEnakúne maiji vwihanie
ˈee vivinui matauma hijiˈina kaˈene Godi núni Omijihunaˈi rena roajaho ja
puˈúmuna.

Teimani ˈWavuri Siporua

3 Nú naˈia mapokaˈe siporua ˈojujaho Godi Amo kaˈene núni Natohwa Jesu
Kerisoho jonijihunaˈe teimani ˈwavura.
4 Ijihuni maijaho Jesu Keriso oni vaji joni nimaaroa ˈee jara Godoni ea
kaˈene akuaviˈiniji oja mihuji henareˈe avajura.
5 Ijihuni maijaho iraka kaˈene ja nimaarojura kaˈene akúpi ˈahi
navujiˈina. ˈEne nimarako ja vuˈa nimaa kaˈene vuˈa maa maiuˈina vajijino
hejajina.
6 Ijí vuˈa maiuˈina kajara joni roajaˈinaˈe ˈuˈo ˈeˈune kwaa ararakino vaˈe
hine majaa ˈina renu ˈee rausahe emarenu. ˈEne ni areri vea kaˈene ja
Godoni maiji vwihanie ijihuni nimaiji hene kavume renajaˈinaˈe renu.
7 ˈEne ja Epaporasi naˈi vuˈa kajaho hene kavara. Hu nú puˈúmo kaukara
vejiˈine ˈee ea pina kaˈene nú oja mahujina. Hu Keriso oni pwea pina kaˈene
núni ijihunaˈe pauchaviˈinijina.
8 ˈEne jara Godoni ˈAveni jihuni vaji ea oja mihujaho hura ˈwarumana.
9 Ijihuni hahi nú ˈuˈo vea kaˈene ijí hejaji rene ojuta pahweˈi hine joni
siporua ˈona ˈwaravakame joni henaka vaja areri rene ˈee Huni ura ijaho
hene ˈee ˈavena huni vwiha mahoˈo hena kama parahuna.
10 ˈEne ja ˈunama mamaa kaˈene Natohwiji ura renujaˈinaˈe one ˈee Huni
hura veˈavara. ˈEne kaukara mamaa kaˈene ja vejujija ˈina rukinaˈe rene
ˈee Godoni henaka vajijino emareˈavara.
11 ˈEne ja Huni hanajiˈina vajijino harura mahoˈone ˈee vivinui matauma
hine ˈee ata kairasahe hihunijaho ˈekakame nihoˈo temarijara joni vaji
rarenaˈe paraniˈamana.
12 Nú Amo teimani ˈwavujihuni maijaho Hu venume nú Godoni ea
akuaviˈina kaˈene hanajiˈini hijujihi puni aachijija ahuma ˈekahuna.
13 Ijihuni maijaho Hu nú nututa huni ara kwaijino vahanume siriramúe
ˈekue Huni Hariha kaˈene Hu oja mahujihuni ara kwai irechamúana.
14 ˈEne Huni vaji nú kúˈo ˈimenue ˈekuana ˈee Huni vaji sisea vwihane
arevume paˈarenana.

Keriso Oni Kara ˈEe Huni Kaukara Icháˈinijina

15 ˈEne Hu Godia kaˈene nia pakaviˈinijihu vareˈine ˈee maiˈo uneunecha
mahoˈo reˈavarono Hu amuraˈe ijí hinajina.
16 Ijihuni maijaho uneunecha kivura ho pakivujaho mahoˈo mweˈa ˈee
akúpa ˈahi navujaho Hura venana. ˈEne Hura kiniepo ˈajoahuri ara kwaa
ˈee ˈajohaiˈina ˈee Huni harura hari hijujija irechamie ˈee uneunecha
mahoˈo kija Hura venarena Hunaˈe venana.
17 ˈEne uneunecha kija mahoˈo parejiˈini Hu iji hinana. ˈEne Hura
uneunecha kija mahoˈo ˈuninamiuˈe ahuma navu.

18 Hu ˈuˈo sosia ikehuni húmata ˈee sosijaho Huni haha. Hu uneunecha
mahoˈo ikihi puni húmata. ˈEne Hura amura kwama ˈurinana.
19 Ijihuni maijihunaˈe Omaha teamavume Huni kara ijaho mahoˈo Keriso
oni vaji namu.
20 ˈEne na Huni vaji ˈwaravu. Godiho uneunecha mahoˈo kehi puˈúmo
ˈunama vene kúˈo napura venana. Huni ˈaa kaˈene korosia ˈahi hirama
arihajara uneunecha mahoˈo kaˈene mweˈi navura ho akúpa ˈahi navujija
venaue matauvu.
21 ˈEne ja nimarakuˈijaho apiora ˈee nakaˈe rene vwiha sisea vwihane
sisea vejiˈi hijara.
22 ˈEnakaivo Hura hahijiˈi kwamana vajijino ja venaume ˈunama Hu
huˈúmo napura vejara. ˈEnarena aherume roe Godoni unaˈi irechamiuˈe ja
iviˈa akuaviˈinaˈe ˈee panamahiˈina ˈee nihoˈo sisea pina paˈanaˈe namiju.
23 ˈEnakúne ike nimaaroakaho hena vene ˈee ija kisi ˈuname namiha.
ˈEne ja pakiˈeje vuˈa maiuˈina kara iraka kaˈene rehuna ˈwaravume hejaji
raname arema vaˈava. Ijihuni maijaho ike vuˈa mamaa maiuˈinakaho
kwaa ara mapoka kaˈene ike akúpa hari navukipo heˈavarono ˈwaravara.
ˈEnajihunaˈe na Poruho ijí veˈurono iji pijihana.

Porura Sosihuni Pwea Rene Kaukara Venajina

24 Na teamanimu jihuni maijaho na jonijihunaˈe haha hianimu. ˈEne
Kerisora Huni haha kaˈene sosijihunaˈe sisei hinajihuni pwina ijaho nara
sisei hijuˈe paˈarenu.
25 ˈEjume Godira kaukara kaˈene sosiaˈe ˈajoahe ˈee Godoni ira mahoˈo
niˈajihe najaˈurono iji pijihana.
26 ˈEne nitama rene juara juara paˈarene ˈee ea tuama apene roajaho
hema kaho pavejume samaahiramana kaivo iviamaa Huni ea akuaviˈinijihi
najahana.
27 Ijihuni maijaho Godoni ura ijaho uneunecha mamaa kaˈene ike hema
vaji navujija veje Jenitaru hena kahuna. Ijí hema kajaho Keriso kaˈene joni
vaji hinujina. ˈÉne nimaa rojiˈinijija. Huni mamaijaho túnaˈi ˈekahuna.
28 ˈEne nú ichihichano vaˈujaho Keriso rone ea mapoka ˈwaravu. Nú pu
niˈajihe ˈwarame ˈee vwiha mamaiji najahura. Ijihuni maijaho nú ea kwinu
kwino Keriso oni vaji marana areri rena paraˈeje vajahuna.
29 Na ˈuˈo ikehuni maijihunaˈe kaukara nihoˈo kisinaˈe Huni harura
natohwa kaˈene nuni vaji namujara veniuˈe veju.

2

1 Jaa ˈee ea kaˈene Reatasia hijura ˈee ea mahoˈo kaˈene nuni urania
pakaviˈini jihipuni jihunaˈe oja niˈimaˈura hejuji na ura ja hehuna ura
reniu.
2 ˈEjakame puni ojijija niˈajihuna. ˈEje oja ˈekaravuri vajijino ahuma
parahuna. ˈEjakame uneunecha kaˈene mahoˈo hena kavura ˈee henaka
kaˈene nimaa Godoni hemiji hena kahuna. Ijaho Kerisona.
3 Huni vaji vwiha mavarasaˈina arira ˈee henaka mahoˈo rinamiuˈe navu.
4 Na ijaˈinaˈe ˈwaravu jihuni maijaho ea ˈahoˈapo vuˈa iraˈatijino
pisimisave ja nimaa vena veˈavarono ˈwaravu.
5 ˈEne hahijaho na ijaho pahiju kaivo ˈavena vajijaho na ja puˈúmuna. Jara
mamaaˈe ojono ˈajoˈarame ˈee Keriso nimaa rojuji kirasaha paraju jihunaˈe
teamanimu.

Hia Kaˈene Keriso Oni Vaji Marana Parahunijina

6 'Enakaivo ja Jesu Keriso ka'ene Natohwiji apejarakúne Huni vaji
'uraho'avara.
7 'Enakúne Huni vaji chinuma same emarena aji'avara. 'Ene ja najahe
'waravume hejaja'ina'e joni nimaa roijaho veje kisina'e rena para'avara.
'Ene temari itu'ona parani'eje o'avara.
8 'Ene paveje emaapuni vwiha 'ee vu'a maa pa'ajipo pisimie 'ee emaapuni
tamana 'ee mwe'a kehuni 'unama ani ani'ina najahe 'waravujipo pisimie
ani ruva'ava. Ijihuni maijaho ijí 'unama kajija Keriso oni 'unama pana.
9 Hura haha ka'ene apenana vajijino Godoni kara icha'inijaho maho'o
Huni vaji navu.
10 'Ene Huni vaji ja maho'o ni areri renaana. 'Ene Hu ea maho'o
'ajohai'ine 'ee harura mapokijihi puni húmata.
11 'Ene Huni vaji ja 'u'o sisa 'uhuahara. Sisa ka'ene emaapo iji
'uhuahuja'ina pana kaivo sisa ka'ene Kerisora 'uhuahajaho sisei jihuni kara
ijí 'uhuana.
12 Hua mwe'i vaji apúsavume 'urina ja'ina'e ja 'u'o pu pu'úmo toi
samaume 'urijara. 'Ene Hua'e nimaa rojari vajijino Godira Hua'e kwamana
ka'ene vejume 'urina ja'ina'e ja 'u'o venaume 'urijara.
13 Vea ka'ene ja joni sisea vajijino kwamasahe 'ee sisa pa'uhuari vajijaho
Hura núni sisea maho'o vwihanúe arevume paranana. 'E'ikaivo venume
'urine pu pu'úmo mai'o hiju.
14 'Ene núni chimua 'ee varapijara núa'e ninamu'e ruruhajaho Hura 'eka
ruva'e korosi 'ahi 'aniume parajara.
15 Hura 'ajoha'ina 'ee harura mama'ina sisesa ijija Huni vaji korosia 'ahi
eriri samaumai túa vetie venaume harura pa'arenaana.
16 Ijihuni hahi paveje ea pina joni 'irumijihuna 'ee toijihuna 'ee sora
ijuri vea 'ee masapa maiu'ina huna 'ee Sapatia huni vea panamahi'ina'e
re'amana.
17 Ikija raka ka'ene mai'o rohuni jihuni 'avena kaivo nimaijaho Keriso
ona.
18 Ja paki'eje ea 'ahopo ja pisimisave joni haha ruarahe 'ona oji'ina
oja mihuna'e 'warame visoni toi namuji'i ike veha 'iame 'ejahie 'ee puni
vwiha ijí ani ani kehi kehi veji'i 'waravakame joni eha ka'ene 'ekahunijihi
are'ejakúne hena pavanami'avara.
19 'Enakaivo pu húmati rene ihena roe haha maho'o kaho ni'ajahuna
pana. 'Enavo nú Huni haha 'ahi tanuka 'ee chinumijipo roe ihenuara.
'Enajihuna'e harura ka'ene Godoni rena roujara harura múhe ni'ajúhu'e
emareju.

Kwamasahara'e Keriso'i Pu'úmo 'Urina Hijujina

20 Ja Keriso oni vaji mwe'a kehuni 'unama ani ani'ina ka'ene najahujija
nikwamasahume paranana kaivo ja irakijihuna'e mwe'a kehuni varapa
hara kú'o hijo? Ijija ikehina.
21 Ikaho pa'unira'avara. Ikaho paina he'avara 'ee ikaho pavwena'avara.
Ikaho paina he'avara 'ee ikaho pavwena'avara.
22 Ijaho emaapo 'warume najuha jihuna'e nú ikehi 'eke ve'avajaho
pa'arehuna.
23 Ike varapa ikija nimaa puna'i rehuna. Ijihuni maijaho puni oja vwiha
ijija niijihi miha parane 'ee haha puna ruarahe sise'i 'ahiura. 'Enakaivo
ijipo puni vwiha sisesa ka'ene itunavujihi ni'ajihuna pana.

3

1 'Ejume ja Keriso pu'úmo 'urijara'e re'avajaho uneunecha ka'ene akúpi 'ahi Hunijiru sara'avara. Ijihuni maijaho ijino Kerisoho Godoni ija mana'inija'i asuma hinuna.
2 Joni vwiha ijaho uneunecha ka'ene ichutohuneru vwiha'avara. 'E'ika'i mwe'a kehuni uneunechijija pavwiha'avara.
3 Ijihuni maijaho vea ka'ene ja kwamasahajino Godoni vaji joni hiijaho Kerisoi pu'úmo apúrinanamiu'e namu.
4 Vea ka'ene Keriso núni hiijara roe samaahira'amajaho ja 'u'o pu pu'úmo Huni mamaa ijihuni vaji samaahirahuna.

Hia Tamana 'Ee Hia Maiu'ina

5 Ijihuna'e joni haha pwinana'a vaji 'uasa vehuni 'unama 'ee huricharame 'ee sisea vehuna ura renae ituname 'ee jajaso uneunecha rukina'e rehuna itunavura ka'ene joni vaji navujija 'anie kwamasa'avara. Ijipuhipo joni godi ira'atijaho rejukúne 'ania kwamasaha!
6 Ijihuni maijaho ike uneunecha ikipo reje Godoni sena rohuna.
7 'Ene kú'o 'unama ikija nimarako ja ijihuni vaji hine 'ee ojara.
8 'Enakúne 'unama ikija 'u'o are'avara. Ajira 'ee sena 'ee ea sise'i 'ahi'i ura renaura 'ee vu'a ira'atijino ea 'ahopuni hia ruarahura 'ee ira sisea ka'ene joni ira vaji roe usevujija areme are'avara.
9 'Ene ja ira'ata paapene pisivara'avara. Ijihuni maijaho ja joni kara sahasijaho ni areme 'ee ijihi veji'i hijujija ni arevara.
10 'Enakaivo ja iviamaa kara maiu'ini savara. 'Ena'omo ike kara maiu'inakaho Venina ka'ene ijí venajara Hua'ina re'avarono majaa veju'e maiu'ina rejara'omo roe maho'o Hua'ina'e rehuna.
11 'Ene ike kara maiu'inakaho a ea irakijaho hu patahu. Areri Kurikia ho a Jua ho a sisa 'uhua'ina ho pa'uhua'ina. 'Ene a pahena pakavi'ina ho Sitiani ka'ene ea mají 'anikuvi'ina ho a pwea ho a pwea pana kaivo Kerisoho ea maho'o ikihi puna. 'Ena'omo Hu ea maho'o kehi puni vaji hinu.
12 'Enajihuna'e ja ea ka'ene Godira akuavi'ina 'ee oja mihe iji pijihakije oja ka'ene ea 'aho'a kime temukame 'ee epuna'i mamaa'e vene 'ee epuni hari hijura 'ee ea ajuarasahi'ina rene masuani hijuri ojijino saha.
13 'Ene matausahe ni'ajarame 'ee vwihana arekarame 'ee ea 'ahopo chicha vene sua he'avajaho areri Natohwijara ja vwihanie arema ja'ina'e vwihana are'avara.
14 'Ene oja 'ekaravujara kara ikija asitahana. Ijihuni maijaho ijara venaue ea ahuma hami hijura.
15 'Ene veje Keriso oni matauvi'inijara joni oja 'ajoha'amana. 'Ene ijihuna'e ja haha kwino rene matauma hi'avarono nimaa iji pijihanakúne teamana'eje hiha!
16 'Ene veje Keriso oni irijara joni vajijaho maho'o tinia apenama. 'Eje ja ira kajara vwiha mamaa najahe 'ee ni'aja'aravi'i Samusi vaji javaa vene 'ee Godi ta'arohuni javaa vene 'ee 'Avena huni javaa vene 'ee joni oja vaja temari rarena'eje Godoni javaa vena'avara!
17 'Enajihuna'e ja uneunecha iraka'e 'wa'eja ho ve'avajija maho'o Natohwa Jesuni iha 'ahi veha 'ee Huni vaji Godi ka'ene Amoho teimani 'wa'avara!

Kachi'inapo Hia Maiu'ina Vaji Ichá'ina Hihunijina

18 'Enakúne napahwahe paruhu jopuni hari hiha. Ija'ina'e vejujara Natohwijaho teamamuna.

19 'Ene paruhwahe napahu jona oja miha 'ee pasise'i 'ahie venae temukava.
20 'Ene sesamae uneunecha maho'o ja vejujaho emahu jopuni ira hene ve'avara. Ijihuni maijaho ijara Natohwijaho teamamuna.
21 Omahwahe ja paki'eje veje sesahu jona ajiname oja vaja areri parena'ama.
22 'Ene pwee joni mama'ina ka'ene iki mwe'i hijujihi puni ira hene ve'avara. Ja paki'eje joni mama'inapo kihuni jihuna'e puni nia aharu kaukara ve'ava kaivo joni ojiji'i Natohwiji juhavi'i ve'avara.
23 'Enajihuna'e ja uné raka'e ve'avajaho ojiji'i veha. Areri ja ojiji'i Natohwi jihuna'e vena'ava ja'ina'e emaapuna'e venahu paro'avara.
24 'Enajihuna'e ja nihena kavuja'ina'e Natohwi jihuna'i ja aachijija eha vene 'ekahuna. Ijaho ja Natohwi jihuna'e venahe avaju.
25 Ea ka'ene sisea venujaho hura sisea ka'ene venujihuni eha ijaho apehuna. Ijihuni maijaho Godiho Hu ronu kwino parehuna.

4

1 Pwea puni mama'ine pwehu jona arira 'ee mamaa 'ahi'avara. Ijihuni maijaho ja niheju. Ja 'u'o joni Ni'ina kahi akúpi 'ahina.

'Unama Ichá'ina Siporua 'Ohune 'Ee Kara Ichá'ina Hihunijina

2 'Enakúne siporua'e 'oja maha paranareje hami 'ajoaravi'i teimani roji'i 'o'avara.
3 'Ene núni siporua 'u'o 'onu'avara. 'Ejakame Godira ira ikehuni vwicha núna jaraakame nú Keriso oni hemijaho areri 'wara'avara. Na 'u'o ijihuna'e tipurai hiju.
4 'Ejakame na hemijaho veje samaa'e re'eje nara 'warahuni ja'ina'e 'warauta.
5 'Ene ea ka'ene samai hiju jihipuna vwiha mamaiji vwihaji'i ja iraka ka'ene ve'avajija hami ve'avara. 'Ene vea mamaa ape'avajaho vea kajaho hami ape'avara.
6 'Ene veje joni vu'a iraka ka'ene 'wa'avajija na'ia mapoka maiji vwihaniuji misa puna'i save vwea re'eje 'waravakame jara ichá'ina'e pu eha vetihunijaho ja hena ka'avara.

Túchamaa 'Ajoramajina

7 Tichikasi ka'ene núni vwea nú oja mahi'ina 'ee uchaha pa'ana ka'ene Natohwi jihuni pweijara nuni vu'a ichá'inijija apena vu'e 'warahuna.
8 Ijihuni hahi jihuna'e na hu ranavu'e vu'u. 'Ejakame núra ichá'ina ka'ene hijujaho ja hena kúme 'ee hura vu'a ni'ajihe 'warave joni oja sonahihuna.
9 Onesimasi ka'ene núni vwea nú oja mahi'ina ka'ene uchaha pa'aji'i hu'úmo ranavu'e rou. Hu joni ea pina'omo pura roe 'unama maho'o ka'ene ikino rejujija 'warahuna.
10 'Ene Arisitakasiho na hu'úmo tipurai hinuna'omo ijara ja 'ajoramu 'ee Panapasi oni vwina Maka ka'ene ja hununa'i vu'a 'aho'a hejajara joni roa ka'avajaho 'ajome 'ahe'avara.
11 'Ene Jesu ka'ene Jasitasina 'wavujaho 'ee ea ikipo pupuso Godoni arijihuni kaukara veji'ina ka'ene sisa 'uhua'ini jihipuni vajijaho rena roara. 'Ene pu na areri ni'ajihume kivuta.
12 Ipaparasiho joni ea pina ka'ene Jesu Keriso oni pwea pinijara ja 'ajoramu. Hu na'ia mapoka jonijihuna'e siporua nimaijino 'onuna. 'Ejakame ja kirasahe Godoni ura ijija maho'o hene kime areri renahuna.

13 Ijihuni maijaho na hu hena kavujaho hu joni oja niˈimaˈuraˈe vwihaniuna. ˈEne ea kaˈene Reatisia hijura ˈee Haiaraparisi hijujija ˈuˈo oja niˈimaˈuraˈe vwihaniuna.
14 Ruku kaˈene núni juketa nú oja mahiˈinijara ˈajoravuˈe ˈee Timasi ˈuˈo ˈajoramu.
15 Vwehija kaˈene Reatisia hijujija ˈajorame ˈee Nemipaho ˈee sosia kaˈene huni sei ahuvujija ˈajoraˈavara.
16 Vea kaˈene asura ike joni vaji tahe paˈareˈamajaho Reatisia sosia vaja ˈuˈo taˈavara. ˈEne joni vea rejakaviˈi nuni asura kaˈene Reatisia rena rouji taˈamana.
17 ˈEne Achipasi ˈwaraˈavara kaukara kaˈene hura Natohwi jihuni vaji apenajaho hami naˈia mapoka veˈamana ˈwaˈavara.
18 Na Porura nuni iji ike ˈajoravujija veju. ˈEnakúne na tipurai hijujaho vwihaniˈavara. ˈEne maiji vwihaniujaho ja puˈúmuna.

1 Tesaronia

Vuˈa Anejijihina

1 Nú Poru ho Sivenasi ho Timoti ho ijano sosia kaˈene Tesaronia Godi
Amoho ˈee Natohwa Jesu Keriso puni vaji hiju jihipunaˈe pasikaho veju.
ˈEne maiji vwihaniujine ˈee matauviˈinijaho jona.

Tesaronia Puni Nimairoa ˈEe Icháˈina Hijuji Teimani ˈWavajina

2 Nú jonijihunaˈe Godi teimani ˈwavura. ˈEne nú naˈia mapoka siporua
ˈojuri veijaho nú joni iha ˈurihiˈi ˈojura.
3 NaˈiaAmapokaˈe jara nimaa rohuni kaukara ijí vene ˈee ea oja mihe
ˈee nimairoa kaˈene núni Natohwa Jesu Keriso oni vaja ˈee núni Godi ˈee
Omijihuni unaˈi ija kisina ˈunama hijuji vwihaniura.
4 Vwehu núne Godi ja oja mihe ˈee Hura ja iji pijihajaho hena kaˈavara.
5 ˈEnajihunaˈe vuˈa maa maiuˈina kaˈene nú apena roajaho iraru
paˈwaravara kaivo harura ˈee Godoni ˈAvena vaji roe raka kaˈene núra
ˈwaravajaho nimaa hene ja nimaa rojara. ˈEne nú jonijihunaˈe ichá'ina
kaˈene hijajaho ja nikúvara.
6 Ja ˈuˈo núra vejujaˈinaˈe vene ˈee Natohwijara venajaˈinaˈe vejara.
Uneunecha sisea ani ani rejara vo ja Godi oni ˈAvena vajijino teamanaˈeme
ira ikaho apejara.
7 ˈEnajihunaˈe ja ˈunama maa kaˈene veju kaji Masatonia ˈee Akaia ora
kaˈene nimaa rojiˈinaka hijujihija ˈunama kaji najahara.
8 ˈEnaˈomo iviamaa Natohwi jihuni vuˈijaho joni rene rausahe vaˈe
Masatonia ˈee Akaiaru pavaˈara vo kwaaka mapokaki vaˈana. Jara Godi
nimaa nimaa rojujaho pu nihe parajara. Ijihunihahi nú pu areri unenu
ˈahoˈa paˈwarahuna.
9 Pu opuipo núra ja kiˈi roume jara ˈunama ichá'ina kaˈene ˈekuajaho
ˈwaruvara. ˈEnareja jara godia iraˈata kaˈene iji vejuji nimaa rojujaho
areˈi kaivo taˈarohe Godi nimaa kaˈene majama hijiˈiniji oja mahujaho
ˈwaruvara.
10 ˈEnajihunaˈe ja iviamaa Huni harihijara kúˈo akúpa ˈahi rena rohuniji
ˈajaha hiju. Jesu kaˈene Hura vejume kúˈo ˈurinajara sena kaˈene roajaho
vahanumana.

2

Porura Kaukara Kaˈene Tesaronia Venajina

1 Vwehu núne ja ojono nihena kavu. Nú joni vuˈajaho nú núni vea
panisame vuˈara.
2 Ja niheja jaˈinaˈe nú nimarako Piripai siseˈi ˈahúume haha hianumana
kaivo nú núni Godijihuni vaji harura apeˈikaˈi ja Godoni vuˈa maiuˈina ijí
ninakaraa renana vajijaho ˈwaravara.
3 Núra ja ˈwaravajaho puruvareˈe ˈwarahuna pana ˈee ˈunama siseijino
ˈwarahuna pana ˈee pisivisame ˈwarahuna pana.
4 ˈEnakaivo Godira nú nimaa vetúarena Huni vuˈa maa maiuˈinakaho
múhanaˈomo nú emaa teamanahunaˈe vehuna pana kaivo Godira núni
ojijaho nivena kúmana.
5 Ja niheju jaˈinaˈe nú ira toa vene ˈwarahuna pana ˈee joni uneunecha
ˈekaˈirono pisivihuna pana. Ijihuni maijaho Godiho núni vuˈa nimaa vetúu.

6 'Ene emaa 'ee jaa 'ee ea 'aho pu'úmo nú ta'aroru'avarono avahuna pana.
Nú Keriso oni apasorua'omo nú núni harurijino vehune sa'ina
7 kaivo nú masuani ajuarasahe joni vaji hijara areri oahi huni sesamaa'e
'ajohau ja'ina'e vejara.
8 Nú ja niho'o oja miha paraja jihuna'e nú Godoni vu'a maiu'inijiru
pamihara kaivo nú niho'o ura renua para'eme núni hia 'u'o ja vajihara.
9 Vwehu núne ja mavwihaha. Nú joni vaji hijari veijaho nú ja ahija
mihuna senuvume nú onúno harura vene na'ia veiri'a kaukara veji'i
Godoni vu'a maa maiu'ina ja 'waravara.
10 Godiho nú nihena kúme nimaa veju'e ja 'u'o nimaa veju. Núra
ichá'ina'e ja pu'úmo akume 'ee arimaa'e hine 'ee unenu 'aho'a ea 'aho'a
panamuhe 'waru'eme nú nimaa roji'ina pu'úmo hami hijura.
11 Ja niheju núra ichá'ina ka'ene ni'ajihe 'ee ta'arorahe 'ee hine hami
nirisame ea kwinu kwino areri omahi sesahwaha'e 'waramu ja'ina'e nú
hine ja 'waravara.
12 Ijihuna'e Godi ka'ene ja 'umenau'e Huni ara 'ee hanaji'inijino vahuna
'iamajihuni 'unama ka'ene Hura kive areri rehunijino o'avara.
13 Ikehuni hahi nú 'u'o na'ia mapoka'e Godi teimani 'wavura. Ja vea
ka'ene Godoni ira ike núnuna'i apejari veijaho ja emaapuni ira puna'a
paapejara kaivo ja Godoni ira nimaa'e apeju ja'ina'e apejara. Ijihuna'e ja
ea irara ijí ira kaji nimaa ronujaho joni vaja 'u'o kaukara venu.
14 'Enajihuna'e vwehu núne Godoni sosia ka'ene Jesu Keriso oni vaji Jutia
namijujipo vejaja'ina'e ja vejara. Ja ehu jopuna'i sisea ichá'ina ka'ene
piuniva ja'ina'e pu 'u'o Jua puna'i sisea ija'ina'e piunivara vo kirasahara.
15 Pu Natohwa Jesu 'anae 'ee poropetia 'ania ja'ina'e nú 'u'o 'ararihúume
usevara. 'Enajihuna'e pu Godira ura renuja'ina pavene 'ee emaapuni
nana'eji'ina'e rejara.
16 Jenitarupo Godi nimaa rohuni jihuna'e pu tanu'uruhu'e nú vu'a
pa'waravura. Ijihuni hahi pu puni siseijaho veju'e tiresa hina apena ajimu.
'Enakaivo puni eha siseijaho niroe areri rena parana namu.

Porura Tesaronia Kú'o 'Unama Va'e Ki'iro Vwihanajina

17 'Enakaivo vwehu núne nú ja hahijino ma'uako irechamie va'ara kaivo
núni ojijaho ijí ja pu'úmo navu. 'Ene núni ura ijaho roe joni urania kihuna'e
ura renua paranúu.
18 Ijihuni maijaho nú roe ja kihuna'e ura renu 'ee na Poru na'ia mapoka'e
roe ja kihuna'e ura reniu kaivo Setanira hine roturúhu.
19 Núni nimaa roijaho irahije 'ee núni eha maa ka'ene núa'e ta'aroruhe
vajúhunijaho irahije? Núni Natohwa Jesura ro'amani veijino jara Huni una'i
namihunijina.
20 Ijihuni maijaho ja núni pinana mamaijina 'ee temarijina.

3

1 Ijihuni hahi vea ka'ene nú areri pakirasahuna'e henareja nú vwihaja-
jaho maijaho areme iki Atenisi hi'ipisana ronare'e hiju.
2 'Ene hu Timoti núni vwea ka'ene nú pu'úmo Godoni kaukara veji'ina
ka'ene Keriso oni vu'a maa maiu'ina 'waravi'ina ranavu'e ja ni'ajihe joni
nimairoa kisina'e re'amarono vu'u.
3 'Ejakame jara siseisei hijujara ja patanu'urihuna. Ijihuni maijaho ja
niheju nú nika'ina hihuna'e iji pijúhana.
4 Núra ja pu'úmo hijajino nú ja pu'úmo sise'i 'ahúhunaka 'waravajaho ja
nihejara'omo iviamaa ija'ina renu.

5 Ijihunihahi na areri pakairahunaˈe henarejo joni nimaa roijí heˈi
ˈahiuˈe ranavuˈe vuˈu. Ijihuni maijaho na oja hianimujaho vejuroˈi pi-
sivisaviˈinijara pisimiakame núra kaukara kaˈene vejajaho maa paˈanaˈe
rena veˈamarono ranavuˈe vuˈu.
6 Iviamai Timotiho ijí joni rene joni pinana maa apene ˈunama núni
roana. ˈEne jara Godi nimaa rone oja mahe ija kisi apene joni unaˈi saname
vejujaho ro ˈwarumana. Jara naˈia mapoka nú vwihanúe nú ura ja kiˈi ˈahúu
jaˈinaˈe areri ja ˈuˈo ura nú kúˈi ˈahiu.
7 Vwehu núne nú ijihuni hahi iki hijujaho sisea piuname ahisina apejiˈi
hijura kaivo jara nihoˈo nimaa rojujihunaˈe nú oja sonahúu.
8 Jara Natohwi jihuni vaji kirasahe namijujara rejuˈe nú hami hiju.
9 Nú ichá'inaˈe jonijihunaˈe Godi teimani ˈwaˈeja? Ijihuni maijaho
núra temara kaˈene jonunaˈi ˈekajihuni hahi nú Godoni unaˈi jonijihunaˈe
temarasahura.
10 ˈEne nú naˈia ˈee veiriˈa majaa hine joni niura kihunaˈe siporua
ˈojuraˈomo roe kime raka kaˈene joni nimairoa vaji panavujaho niˈajihe
areri rehuna.
11 Godi kaˈene núni Omijara Huhusune ˈee Jesu kaˈene núni Natohwijiˈo
núni ˈunama venuhakame nú vuˈe ja kihuna.
12 Natohwijara venae jara ea kwinu kwino oja ˈekaravura ˈee emaa
mahoˈo oja ˈekaujaho emarene ˈee ameurahe arihama areri núra jonunaˈi
vejujaˈinaˈe renama.
13 ˈEne Hu ja venaˈe joni oja Godi kaˈene núni Omijihuni unaˈi ariramaa
rene panamaˈeje núni Natohwa Jesuho ˈee Huni ea ariramaijipo Hu huˈúmo
roavari veijaho matauma namihuna.

4

Kara Kaˈene Godi Teamahunijina

1 Vwehu núne Vuˈa túchamaa pina ikena. Nú Natohwa Jesuni vaji ja
jarirame ˈwaravu núra vuˈa kaˈene ˈwaravume ja hene oju kajaˈinaˈe
nijaˈina oje Godiho teamaˈamana. ˈEje ja maranie ajime vaˈamana.
2 ˈEjume nú Natohwa Jesuni harura vaji varapa raka kaˈene vajihajaho ja
nihena kivu.
3 Ijihunihahi ikaho Godoni uraijina ja nihoˈo ea ariramaa rehunaˈe ura
renukúne ˈuasa paveˈavara.
4 ˈEne ja ea kwinu kwino joni hahi jihipuni hura vene hami ˈajoˈeje arira'e
nava.
5 ˈEnakúne ja Jenitaru kaˈene Godi pahene pakavujipo puni hahapo
napara itunama parajukame ˈunama kaˈene vejujaˈina paveha.
6 ˈEjume ja ˈunama ikehunakino sisea vene vweuna panamaˈamana.
Ijihuni maijaho Natohwijara ike uneunecha ikihipuni eha ijaho venuna.
ˈEne nú nimarako ˈwaravaji kúˈo nahama ˈwaravu.
7 Ijihuni maijaho Godira nú ˈumenuajaho nú ˈunama sisea kaˈene
ˈuasa veˈavarono ija pijúhuna pana kaivo nú ariramaa rehuni jihunaˈe iji
pijúhana.
8 ˈEnajihunaˈe ea irara ike hene pataarohujaho hu emaa papataarohu
kaivo Godi kaˈene Huni ˈAvena mahaji pataaroha avanu.
9 Jara vwehu jona ichá'inaˈe oja mihunijaho ea pina maiˈo pavene
ˈwarahuna. Ijihuni maijaho ˈunama kaˈene vwehu jonaˈe ichá'ina oja
ˈekarahunijaho Godira ja najahana.

10 Nú niheju. Ja 'unama kajaho vwehu jona ka'ene Masatonia hijujihi pu'úmo vejura kaivo vwehu núne nú ja jarirame 'waravujaho ja maji vene ihajinanama apene vaha.
11 Nú ja ni'waravu ja'ina'e masuani hine jomaaru vene 'ee joni iji kaukara veji'i hihunijaho joni ura nimaa rena'ama.
12 'Ejakame ja ea ka'ene samaa hiju jihipuni una'a hami hine 'ee uneunecha 'aho'a papivusahuna.

Keriso Oni Vaji Kwamasahajihi Aherama Rohunijina

13 'Enakaivo vwehu núne jara ea ka'ene kwamasahu jihipuni vu'ijí pa'warave he'ava jihuna'e hine ea ka'ene panimaa rojujipo vejuja'ina temuka apehuna nú ura parenu.
14 Nú Jesura kwame kú'o 'urinaji nimaa ro'avajaho Godira ija'ina'e ea ka'ene Jesuni vaji kwamasahajija Hu hu'úmo aherame rohuna.
15 Na ikaho Natohwi jihuni iri vaji rena roaji ja 'waravu. Nú ea ka'ene mai'o hijukija Natohwijara ro'amajaho nú urasahe pavahuna kaivo nú mahi'eje ea ka'ene kwamasahajipo 'urihuna.
16 Ijihuni maijaho Natohwijara Huhusu 'ona oji'ina puni natohwiji'i mwasirivi'i ariha Godoni viti'iniji'i ro'eje ea ka'ene Keriso oni vaji kwamasahajipo urasahe 'urihuna.
17 'Ejakame nú ea ka'ene mai'o hi'avajija 'urina va'e kahi 'imitia vaji pu piunime ahuma ajima va'e ichutoi Natohwijaho piunahuna 'ee nú Natohwijihi pu'úmo majama hihuna.
18 'Enakúne ike vu'a ikino ea kwinu kwino 'wame ni'ajarave oja sonahi'eje hiha.

5

Natohwijara Rohuni Veiji Amairiara Hunijina

1 'Enakaivo vwehu núne iviamaikino ichá'ina ho vea irakijino ikara rehunijaho na jona pavene 'warahuna.
2 Ja ijaho ni maho'o hejume pa'arena ja'ina'e Natohwi jihuni veijara ro'amajaho areri nesa apeji'inijara na'i rouja'ina'e rohuna.
3 'Ene pu vea ka'ene unekajaho pare'ena 'wavi'i matauma hi'avajino ni'aha kwino sisea puni haha 'ahi rehuna. Areri napari hariha nahe'i 'ahau'e veji'i haha ka'ene henuja'ina'e hehuna kaivo pu juhaha usehunijaho areri parehuna.
4 'Enakaivo vwehu núne ja nututa pahiju jihuna'e ijí vea kajaho ja nesa apeji'ina puna'i paroe asitahuna.
5 Ijihuni maijaho ja hanaji'ini jihuni harihija 'ee ve'iri'ijihuni harihija. Nú na'iaho nututi jihuni harihija pana.
6 'Enakúne roe ja pu'úmo ea 'ahopo vejuja'ina'e panotui kaivo 'urine nia nirie 'aiha veji'i hija.
7 Ijihuni maijaho ea ka'ene notujaho pu puni nia na'i notuura 'ee ea ka'ene toa sisea ine nanamiujaho pu na'i toa sisea ine nanamiura.
8 'Enakaivo nú ea ka'ene veirihuni jihuna'e roe masuani núni túratakaho nimairoa 'ee oja 'ekaravujino same 'ee isúa nimairoa ka'ene ni'ajúhajino sava.
9 Ijihuni maijaho Godiho nú Huni sena vaji aruhuna iji pijúhuna pana kaivo ni'ajúhajaho núni Natohwa Jesu Keriso oni vaji apehuna'e ija pijúhana.
10 Hu núnijihuna'e kwama jihuna'e nú mai'o hi'eja ho kwamasahuna kaivo nú pu pu'úmo ahuma majama hihuna.

11 Ijihuni hahi ojono 'wame ni'ajarame 'ee ojono nasarame 'urine emare'avara. 'Ene ja niveju kaja'ina'e ve'avara.

Túchamahuni Kara Ichá'iniji Ohunijine 'Ee 'Ajoramajina

12 'Enakaivo vwehu núne nú ja jarirame 'waravujaho ea ka'ene joni vaja kajino kaukara kikisina'e vene 'ee Natohwi jihuni vaji ja 'ajoha'e 'ee vu'a ka'ene pu 'waravujaho ta'arora'avara.
13 'Ene oja 'ekauri vajijino pura kaukara ka'ene vejujihuna'e puni hura vene ira mamaa ijino 'wara'avara. 'Ene ea 'aho pu'úmo matauma hi'avara.
14 'Ene vwehu núne nú ja jarirame 'waravujaho ja ea ka'ene vu'ataa paheji'inijija 'urara'avara. 'Ene ea ka'ene tea junavi'inijija 'ee ea ajuasina ni'aji'avara. 'Ee ohura paape'avara ka'i ea 'aho pu'úmo masuani hi'avara.
15 Ja paki'eje ea 'ahopo ja sise'i 'ahiakame ja eha vene pununa'i sisea ve'ava. 'Enakaivo na'ia mapoka 'unama ka'ene vejakame ea kwinu kwino maranie 'ee ea maho'o 'u'o maranihunijiru sarame ve'avara.
16 'Ene na'ia mapoka'e temarasa'avara.
17 'Ene na'ia mapoka'e siporua maijí 'oji'i na'avara.
18 Uneunecha mapoka ka'ene rejujija Godi teimani 'wa'avara. Ijihuni maijaho ijaho Godoni ura ka'ene jara Jesu Keriso oni vaji vehuna'e ura renujina.
19 Ja Godoni 'Aveni jihuni vena paveje uta'amana.
20 Vu'a ka'ene túna'i rehuniji 'warave he'avajaho pasena'avara.
21 'Enakaivo uneunecha mapokakija 'eke hami piuhihu va'o mamaijija ija kisina'e 'eke 'uninami'avara.
22 'Unama ka'ene sisea rehuna sa'ina'e ki'avajaho juha'avara.
23 'Ene ivi'a Godia ka'ene matauvi'inijara maho'o venae arimaa'e rene 'ee joni 'avena 'ee joni oja 'ee joni haha maho'o 'ajohakame vea ka'ene núni Natohwa Jesu Kerisora ro'amajaho niho'o panamu'amana.
24 Hu niho'o pauchavi'inijara a 'umenana'omo Hu aneja venajaho ve parahuna.
25 'Ene vwehu núne núni siporua 'onu'avara.
26 'Ene vwehu núna 'ajorame ura mina vena'avara.
27 Na Natohwi jihuni ihi 'urahi'i 'waravukúne ike asurakaho tahe vwehu núna maho'o he'avara.
28 Núni Natohwa Jesu Keriso oni maiji vwihanúujaho ja pu'úmuna.

2 Tesaronia

Vuʻa Anejijihina

1 Poru ho Siruvenasi ho ʻee Timoti ijipo sosia kaʻene Tesaronia Godi núni
Oma ʻee Natohwa Jesu Keriso puni vaji hijujihi punaʻe pasikaho veju.
2 Godi kaʻene Omijine ʻee Natohwa Jesu Keriso ʻo maiji vwihaniiʻina ʻee
matauviʻiniji vajihama.

Kerisora Roʻamaji Eha Kaʻene Mihunijina

3 Vwehu núne nú naʻia mapokaʻe jonijihunaʻe Godi teimani ʻwavura.
Ijihuni maijaho joni nimaa roijaho niho ʻo emarena paranu. ʻEne jara oja
ʻekaravujaho ʻuʻo niho ʻo emarena paranu.
4 Ijihuni maijaho jara nimaa rone ʻee ea ʻahopo ja siseʻi ʻahiuʻe haha
hinavuri veijino kirasahe namiju jihunaʻe nú Godoni sosia vajakaho ja rone
taʻarorahe ʻwaravura.
5 Jara iki sisei hijujara najuhujaho ja Godoni ari vahuna arerina ʻee
Godoni ʻotua aririji najuhu. Ijihuni mai jihunaʻe ja sisei hiju.
6 Godiho ariri jihunaʻe ea irahipo ja siseʻi ʻahiujija Hu ʻuʻo pu siseʻi
ʻahihuna.
7 ʻEnaʻomo túnaʻi Jesu kaʻene Natohwijara Godoni ʻona ojiʻina mamaʻina
puʻúmo akúpi ʻahi rene roʻavari veijino núni ahisinijaho piʻonave nú ja
puʻúmo ʻojuta hwene hihuna.
8 Pu vena harura vaji ea kaʻene Godi pahena pakame ʻee núni Natohwa
Jesuni vuʻa maiuʻina pahene vejajihi eha mihuna.
9 ʻEne pu eha sisea kaʻene apeʻavajaho niho ʻo aneja púsa paʻanaʻe apene
ʻee Natohwi jihuni unaʻa ʻee Huni hanajiʻini jihuni harura rora maho ʻo
ranave paʻarehuna.
10 Vea kaʻene Hu kúʻo ʻunama roʻamajaho ea maho ʻo kaʻene Hu nimaa
rojiʻinijija ʻee Huni ea arimai jihipuʻúmo Hu taʻarohe ʻee tataʻora pihuna.
Ijihuni maijaho nú raka kaʻene ʻwaravajaho ja nimaa rojara.
11 Ijihunihahi nú ʻuʻo naʻia mapokaʻe joni siporua ʻojura. ʻEjakame núni
Godijara ja ʻumenajaho arerina ʻiahuna. ʻEne uneunecha mapoka kaʻene
mamaa reʻavarono ja ura renaujija rehuna ʻee raka kaʻene nimaa rojujija
haruriji ʻi rehuna.
12 Ijihunaʻe núni Natohwa Jesuni ihijaho joni vaji taʻarohe ʻee Hu ja
taʻarorahuna. Ijihuni maijaho núni Godi ʻee Natohwa Jesu Keriso maiji
vwihanúara.

2

Ea Sisemaijina

1 Vwehu núne núni Natohwa Jesu Kerisora roakame núra ahume Huaʻe
piunahuniji ʻwaraʻi veju.
2 Ja heje ʻavena sisei pini ʻwaraʻena ho emaapo ʻwaraʻeja ho núra asura
vene ʻwaravu ʻiaviʻi Natohwi jihuni vea niroana ʻiava heʻavajaho joni oja
pahwaʻusahe ʻee joni vwiha papuruva retiʻamana.
3 Ja paveje ea ʻahopo ʻunama ani aniʻinijino ja pisiviʻava. Ike vea ikaho
maiʻo paroʻeje marakuʻijaho emaapo Godi túchahae vahuna. ʻEʻeje ea sisea
kaʻene uneunecha tirakujiʻini jihuni harihijara roakaviʻi ijiʻa vea kajaho
rehuna.

4 Hu oriˈini taˈarosarame ˈee uneunecha kaˈene godia ˈwame ˈee uneunecha kaˈene godia rojiˈi oja mihujija ninamahuna. ˈEne huni tinia Godoni Temiporua vaji apene hu Godia ˈiaviˈi hihuna.
5 Na vea kaˈene ja puˈúmo hijiˈi ijí rona ˈwaravujaho ˈú ja pavwihajo?
6 Irakijara Hu iviamaa tanuˈurahe namujaho ja niheju. ˈEnaˈomo huni vea apeˈeje hu roe samaahirahuna.
7 Ike siseakaho niji hemi kaukara venu kaivo Hu tanuma hinunaˈomo hu aperu vahuna.
8 ˈEˈeje ijiˈa ea siseijaho roe samaahirahuna kaivo vea kaˈene Natohwijara roˈamajino Huni ira ohoa ˈee Hura roˈamani harurijara ˈanae paˈarehuna.
9 Ea kajaho Setani oni harura vaji aacha iraˈata ˈee uneunecha kaˈene ea areri pavehunijaho vehuna.
10 ˈEne sisea iraˈata kajino mahoˈo ea kaˈene kwamasahunijaho pisimisahuna. Ijihuni maijaho pu nimaa kaˈene pu maranihunijaho oja pamahe ˈee paapejara.
11 Ijihunaˈe Godira pu puruva retihunijaho ranave roakame pu iraˈatiji nimaa rohuna.
12 Pu mahoˈo eha apehuna. Ijihuni maijaho pu sisemaiji ura rena paraˈikaˈi nimaijaho panimaa rojara.

Ja Maranihuna Iji Pijihajina

13 ˈEnakaivo vwehu núna kaˈene Natohwijara ja oja mihukije nú naˈia mapoka jonijihunaˈe Godi teimani ˈwavura. Ijihuni maijaho nitama anejijino Godira ja maranihunaˈe iji pijihana. ˈEne ˈAvenijara somahume ja nimaijaho nimaa rojara.
14 Godoni vuˈa maa maiuˈina kaˈene nú ja ˈwarava jihunaˈe Hu ja iji pijihanaˈomo núni Natohwa Jesu Keriso oni hanajiˈina pwinana apehuna.
15 ˈEnajihunaˈe vwehu núne ata kaisi namine ˈee iraka kaˈene núra iri ˈwaravara ho asuri vene ˈwaravajija ija kaisi ˈunaˈavara.
16 ˈEnaˈomo iviamaa núni Natohwa Jesu Kerisora Huhusune ˈee Godi kaˈene núni Omijara maiji vwihanúani vajijino oja múhe ˈee majama matauma hihuna ˈee nimairoa mamaa múhana.
17 ˈEnakúne kaukara mapoka mamaa kaˈene jara vejujaho ira ke veje joni oja sonahie ˈee harura miˈeje veˈavara.

3

Núni Siporu ˈOnuˈavara

1 Vwehu núne túchamaijaho núni siporua ˈojakame Natohwi jihuni vuˈakaho mamako rausahakame joni vaji pinana mamaa kaˈene ˈurina jaˈinaˈe ea kajihipuni vaja ˈuˈo pinana ˈuriˈamana.
2 ˈEjakame ea kaˈene vuataa pahene ˈee ea sisea ijihipuni vajijaho ˈajohuˈamana. Ijihuni maijaho nú ea ˈahoˈa maiˈo panimaa rojiˈina.
3 ˈEnakaivo Natohwijaho pauchaviˈini jihunaˈe Hu ja harura mihe ˈee sisea vejiˈini jihipunaˈijaho ˈajoahuna.
4 Jara raka kaˈene venape vahuna kaˈene núra ˈwaravajaho nú Natohwijihuni vaji nimaa vetiu.
5 Natohwijara joni oja ˈajohe ˈekaˈe Godoni oja ˈekaravuri vajijino irechamie ˈee Keriso oni vaji kirasahe namihuniji irechamiama.

Kaukara Kaˈene Mahaji Teamanaˈeje Vehuna

6 Vwehu núne nú ja Natohwa Jesu Keriso oni ihi 'urahi'i 'waravu. Ea ka'ene núra najahu ja'ina'e pahi'ika'i maiji ucha'asahe hiju jihipuni rora paruva'avara.
7 Ja ojo nihena kavu. 'Enakúne núra vejuja'ina'e niho'o ve'avara. Ijihuni maijaho jara nú kú'eje nú joni vaji karokaha vehuna niho'o pana.
8 Nú joni 'iruma majikari pa'ekara kaivo nú 'imejara. Nú 'iruma 'imehuni jihuna'e na'ia veiri'a harura vene kaukara vejura. Ijihuni maijaho ijara veje joni una'i ahija rehuna nú senumana.
9 Nú jona'e venahu jihuna'e nú ja jarirave ja núni 'iruma venu'ipisa areri reja'a kaivo ja ija'ina venareje joni 'iruma 'ekahuni 'unamiji naja'iro 'ahiu.
10 Nú ja pu'úmo hijari veijino nú ja ni'waravara. Ea irara kaukara pave'ika'i mahi'amajaho 'iruma pai'amana.
11 Nú heju'e ja ea 'aho'a karokaha vene kaukara pave'i ucha'asahe mahine earu ronahura.
12 Núni Natohwa ka'ene Jesu Keriso oni vaji nú jarirame 'waravukúne ea ija'inijija 'warave masuani sonasahe hine puni 'iruma ihuna kaukara opu ve'avara.
13 'Enakaivo vwehu núne ja 'unama mamaa vehunijaho pasena'avara.
14 Ike pasia vajakino raka ka'ene núra 'waravaji ea pini hena pave'amajaho ja hu hami kavi'i pu pu'úmo paahuvakame hu niho'o juma para'amana.
15 Ja hu naka'e 'ahauja'ina paaha'avara kaivo vweuna 'waramu ja'ina'e ira kisina 'warave he'amana.

Vu'a Túchamaijina

16 Natohwa ka'ene matauvi'inijara Huni matauvi'iniji na'ia mapoka 'unama ani ani ja vejujihuniji matauhuna mihu. 'Ene Natohwijaho ja pu'úmo hinu.
17 Na Porura iviamaa 'ajora'i vejukaho na nuni ijakino veju. Nuni pasia mapoka ikihipuni urijaho na nuni iji vejujihuni maijaho ja ki'avajaho nara pasikaho vejuta rohuni jihuna'e veju.
18 Núni Natohwa Jesu Keriso oni maiji vwihaniajaho ja pu'úmuna.

1 Timoti

Vuˈa Anejijihina

1 Na Poru Jesu Keriso oni apasorua ˈee Godi kaˈene núni Niˈajúhiˈina ˈee
Jesu Keriso kaˈene núra nimaa rojujara ˈwarivume rejuta.
2 Timoti a nimaa ronujihunaˈe a nuni hariha renana. ˈEnaˈomo Godi
Amoˈo Jesu Keriso kaˈene núni Natohwijiˈo a maiji vwihanae ˈee numirame
ˈee matauviˈiniji ˈwaramareˈe veju.

Siseisei Najahiˈinijihi Puni Jujuvuˈijina

3 Na Masatoniai vaˈirono a Epasasi hiˈamarono ˈejahae ˈwaravu jihuni
maijaho ea kaˈene vuˈa aniˈina vajahuji tanuˈurihe arehunaˈe ˈwaravuta.
4 ˈEnakúne ˈwaravakame mamiha sisea ˈee amuja nirisaravujaho areva.
Ijihuni maijaho ijipo vejuˈe nakaraviˈi hijura. ˈEne ijipo venauˈe Godoni
kaukara kaˈene nimaaroijaho paniˈajahuˈe emarenuna.
5 Nara vuˈa kaˈene najahu jihuni maijaho oja ˈunama mamaijino
ˈekarame ˈee hami vwihane ˈee hami nimaa roˈavara.
6 Pu ea ˈahoˈa ˈunama ikehunakija areˈikaˈi vuˈa kaˈene maa paˈajihijaˈe
ˈwamojura.
7 Pu tamana najahuri tisa ura renau kaivo pu pahena pakaviˈina kaivo vu
pura ˈwaraˈavajaho nihoˈo he parajiˈinapo ˈwaravu jaˈina rehuna.
8 Nú nihena kavu. Ea irara Tamana kaji hene venujaho tamana kajaho
mamaa.
9 Nú ja puˈúmo nihena kavu. Tamanijaho nimaaˈe ea kaˈene ariri
jihipunaˈe vehuna pana. ˈEnakaivo ea kaˈene varapa tuviˈina kaˈene vuataa
paheji'ina ˈee Godi paheji'ina ˈee sisea veji'ina ˈee paakuaviˈi majikari
hiji'ina ˈee ˈunama aririjihi ˈijahi'ina ˈee opwaha ˈee ohwaha ˈaniuˈe
tirahi'ina ˈee ea ˈaniuˈe tirahura.
10 ˈEne parua kaˈene ˈuasa veji'ina ˈee parupo parua hurichavi'ina ˈee
napapo napara hurichavi'ina ˈee monihunaˈe ea nesi ˈeki'ina ˈee iraˈasina
ˈee iraˈatijino ea hemahe ˈwaravi'ina ˈee uneunecha ˈunama aririjaho
panajahu jihipunaˈe Tamanakaho vejara.
11 ˈEne Godi kaˈene merajúhiˈinijara vuˈa mavarasaˈina ikaho nara
najaˈurono mihana.

Godira Manumirumaji Teimani ˈWaˈavara

12 Na Jesu Keriso kaˈene núni Natohwiji teimani ˈwavujaho Hu na harura
mihana. Ijihuni maijaho Hu na uchaha paˈanaˈe kimarena Huni kaukaraˈe
veˈurono iji pijihana.
13 Na nimarako ijaho ˈunamakaho matihe ˈee ea sisei ˈahie ˈee ea siseˈi
ruarahuta. ˈEnakaivo Hu ijihuni vaji na numirimana. Ijihuni maijaho na
panimaa rojujihunaˈe na pahene pakaviˈi avajuta.
14 ˈEnakaivo núni Natohwi jihuni maiji vwihaniˈinijaho ˈee nimaa roijaho
ˈee oja ˈekarahunijaho Jesu Keriso oni vaji niˈimaˈura rena paranana.
15 Ikaho vuˈa nimaa kaˈene nú ea mahoˈo apehunijina. Jesu Kerisora iki
mweˈi roajaho ea sisea vejiˈinaˈe niˈajiˈi roana. ˈEnaˈomo ijihipuni vajijaho
sisea kaˈene sisee maijaho nana.
16 Ikehuni hahi na numirivakame nuni vaji ea ˈahoˈa kaˈene nihoˈo sisee
maijija Jesu Keriso oni masuani ajuarane ˈajiha hinujaho ea kaˈene Hu
nimaa rone majama hihunaˈe apehunijihi najaˈi ˈahaume avanana.

17 Hu iviamaa Kinia ka'ene majama hiji'inijina 'ee pakwavi'inijina 'ee haha pakavi'inijina 'ee Hu Godi nikwinuna 'ee Huni hura venahura 'ee pinanijaho aneja púsa pa'ana'e Huna. Ameni.
18 Ike vu'akaho nuni hariha Timoti na a 'waravu. Nitama poropetiepo a rone 'warava ja'ina'e puni vaji mamaa ijihuna'e 'arasara'amana.
19 'Ene oni nimaaroijaho vwiha hami vwihaji'i 'ajo'amana. Ijihuna'e ea 'aho'a puni nimairoa pata'aroha jihuna'e pu sisima epuna'i tira'usahara.
20 'Ene puni vaja kajino na Haimaneasi'o Arekisanita'o Setani vajahuta. 'Ejakame ijara najahe pu Godi matahujaho arehuna.

2

Sosi Vaji Godi Oja Mahunijina

1 'Ene amurijaho na ja ea maho'o puna'e jarirame 'waravukúne ja pura raka ka'ene pivusahu jihipuna'e siporua 'onahe 'ee puni siporua 'aho'a 'onahe 'ee puni ahija 'ee varapi jihipuna'e 'one 'ee teimani 'wavuri siporuiji 'o'avara.
2 'Ene Kini epuna 'one 'ee ea mama'ina ka'ene 'ajoha'ina puni siporua 'ojakame nú mamaa'e matausahe hine 'ee arimaa akuavi'ina'e hihuna.
3 Ikija Godi ka'ene nú Ni'ajúhi'ini jihuni una'ijaho mamaa 'ee Hu ura rena paranujina.
4 Hu ura renujaho ea maho'o roe nimaiji hena kame 'ee maranihuna'e ura renu.
5 Ijihuna'e Godi nikwinuna 'ee ea vahanuvi'ina nikwinuna. 'Ene Godine 'ee emaa rira mu'oi vahanuvi'ijaho Jesu Kerisona.
6 Ijihuna'e vea nimaa nimaa ka'ene 'waramajara ro apejume Hu Huni hahijino miharena ja maho'o 'imenae 'ekana.
7 'Ene ikehuni hahi na vu'a najahi'ina 'ee apasorua'e iji pijihana. Ijihuna'e na nimaa 'waravu kaivo na ira'ata paapeju. 'Enajihuna'e na Jenitaruepo nimaiji nimaa rohuna'e najahi'ina.
8 'Enajihuna'e na ura reniujaho parua ka'ene kwaa arakino hijujija 'urine akuavi'i ija ahasirime siporua ka'ene 'o'avajaho paajiname 'ee paninakaravi'i 'o'avara.
9 'Ene 'unama nikwinu'ina kajino na ura napara 'u'o ateha mamai same 'ee puni haha hami amairiarame ohuna kaivo húmata pamuchame 'ee korutia 'ee perua unecha 'ee ateha ka'ene aneja mama'ini 'imejujaho pasa'avara.
10 'Ene napara pu Godi ura renuja'ina'e veji'ina 'wavujihuna'e pu kara mamaijiru vehuna.
11 'Ene napara masuani vu'ataa hene vu'a ka'ene 'waravu jihipuni hararu hi'avara.
12 'Ene na napara ruha paaremahu'e 'urine parua asitahe iki kami vu'a najahura. 'Enakaivo masuani ajuarasahe hijura.
13 Ijihuni maijaho Godi maraku'a Atamu venarena iji'a Iviho venana.
14 'Ene Atamu pisimihuna pana kaivo napariji nimaa'e pisimiume sisea venana.
15 'Enakaivo naparijija pu nimaa rone oja 'ekarame 'ee akume 'ee arimaa'e hi'avajaho vea ka'ene hariha nahejuri veijaho mamaa'e renahuna.

3

Sosi 'Ajoha'ina

1 Ikaho vu'a ka'ene nimaijinakúne ei pini sosi vaji ruha ka'ene ea 'ajohauji ura re'amajaho kaukara mamaa ura venu.

2 Ijí ea kaˈene ˈajohaˈina kajaho ea hu panamahiˈine ˈee napara nikwinune ˈee oriˈini ˈajoˈaraviˈine ˈee hami hijiˈine ˈee huni hura vejiˈine ˈee ea suja mapoka aherame huni sei roiˈine ˈee areri ea najahunijara reˈamana.
3 Hu ea kaˈene toa sisea oja pamihiˈine ˈee paˈaraˈiro ohura apejiˈina kaivo vivinui matauma hihuna ura rejiˈine ˈee monia oja mihuri ˈunamijaho aremajara reˈamana.
4 Hu ea kaˈene huni kachiˈina hami ˈajohaiˈine ˈee hura ˈunama aririjino vejuˈe sesahwaha huni hura vene ˈee huni ira hene vejiˈinijara reˈamana.
5 ˈEnakaivo ea kaˈene huni kachiˈina hami paˈajohiˈinijara reˈamajaho hu ˈunama ichá'inijino Godoni sosia ˈajoˈena?
6 Hu ea kaˈene maiˈo Godoni ea renajaho pareˈamana. Ijihuni maijaho ruha kaˈene maˈava kajihunaˈe kehi kehi onareje ˈavena siseijara eha sisea kaˈene apena jaˈinaˈe apeˈenakúne.
7 Hu ea kaˈene sosia paaruˈikaˈi samai hijujihi puni unaˈijaho huni kara mamaaˈe reˈama jihunaˈe ea huni vuˈa paˈwavakame hu ˈavena sisei jihuni kwavaha paaruhuna.

Sosi Kaukara Niˈajihiˈina

8 Ijí ˈunama nikwinuˈina kajino tikoni ˈuˈo ea puni hura vene ˈee mitara patukaraviˈine ˈee toa sisea oja pamihiˈine ˈee ˈunama siseijino monia ˈekiˈinijija parehuna.
9 ˈEnakaivo pu hema kaˈene nimaiji najahiˈine ˈee vwiha puna arira'e naviˈinijipo rehuna.
10 ˈEne ea ikija marako vena kive areri vehunaˈe ˈee panamahiˈinaˈe kiˈavajaho ijiˈa ˈwarave tikoni huni kaukara ijaho veˈavara.
11 ˈEne ˈunama nikwinuˈina kajino napahwaha epuni hura vejiˈine ˈee ea ˈahopuni vuˈa sisea pakosarame ojiˈine ˈee opuipo hami ˈajoˈaraviˈine ˈee uneunecha mahoˈo ariraru pauchauchahi vejiˈina.
12 ˈEne veje tikoni napara kwinu kwino saviˈine ˈee puni sesamaa ˈee puni kachiˈina hami ˈajohaiˈinijipo reja.
13 ˈEne tikoni kaˈene hami kaukara vejujija puni hura vene ˈee Jesu Keriso oni vajijino pura nimaa rojujaho pajuma pavehuna.

Hema Niˈinijina

14 Na ike uneunecha kija jonaˈe veju vo na nimaa rojujaho maiˈo josu pareˈeje na roe ja kihuna.
15 ˈEnakaivo vejuroˈi na tetama vehuni jihunaˈe na ikija veju. ˈEjakame ja ea kwinu kwino ichá'inaˈe Godoni kachiˈina vajijino kara ichá'inaˈe vejiˈi hihuni ˈunamijaho kame hehuna. Ijí kachiˈina kajija Godi kaˈene majama hijiˈini jihuni sosia ˈee pu tukeja kaˈene nimaiji ˈunanamujina.
16 Ike aposarahuna pana vo ikaho núni nimaa roijihuni hemaka niˈinijina. Hu roe haha apejume kavara. ˈEjume Godoni ˈAvenijara Hu arimaa ˈwamajaho ˈona ojiˈinapo Hu kavara. ˈEne kwaa ara mapokakaho ˈwaravume hejara. Hu mweˈa ikino nimaa rojara ˈee Hu apene akúpa ˈahi hanajiˈina vaji vaˈana.

4

Najahiˈina Ira Asinijina

1 ˈEnakaivo Godoni ˈAvenijara samaumai ijá ˈwaramana. Vea túchamaa ijaho ea ˈahoˈa puni nimairoa areˈi kaivo vaˈe ˈavena kaˈene pisimisaviˈini jihipuni vuˈa ataa apúsame hehune ˈee ˈavena sisei jihipuni tamaniji vehuna.

2 Pura 'unama ira'ata ka'ene najahujipo veju'e puni vwiha ijaho areri
ajania'e veni jae sirirame pijihu'e swirasahu ja'ina'e rejura.
3 'Ene pu tanu'urihe panapasi nehuna 'warame 'ee 'iruma 'aho'a pai-
huna'e 'waravura. 'Enakaivo ijija Godira venarena ea ka'ene nimaiji hena
kame nimaa rojujipo teamana'eje vajúsarame ine hinohuna'e venana.
4 Ijihuni maijaho uneunecha mapoka ka'ene Godira venajija mamaaruna.
'Ena'omo unenu'u 'aho'a pasenuhuna kaivo teimani roji'i 'ekahuna.
5 Ijihuni maijaho Godoni Ira 'ee siporuijara venaume marasahara.

Jesu Keriso Oni Pwea Mamaa Ijihina

6 A ikihi rone vwehu nuna naja'amajaho a Jesu Keriso oni pwea mamaa'e
rehuna.
7 'Ene na'ia mapoka'e nimaaroa 'ee vu'a mamaa ka'ene ara 'ararihae
roajihuni 'ahi hina rouni eiji rehuna.
8 Hahake 'ajo'arahuna manura piravu jihipuni eha ijaho ma'u'ua kaivo
Godira ura renuja'ina'e uneunecha mapoka manura piravujija iviamaa ke-
huni hia 'ee hia ka'ene nahama 'waruvara 'ee hia ka'ene túna'i hihunijaho
ni'ima'ura'e ni'ajihuna.
9 Ikaho vu'a nimaa ka'ene nú ea maho'o apehunijina.
10 Ijihuni maijaho nú ikehuni hahi kaukara harura vene haha heju.
Ijihuni maijaho núni nimaa roijaho Godi ka'ene majama hiji'ina ka'ene ea
maho'o puni Ni'ajihi'ini jihuni toi namu. 'Enavo Hu nimaa hu ea ka'ene
nimaa roji'ina kehipuni Ni'ajúhi'ina.
11 Ike vu'a ikija ira kisina'e 'warame naja'amana.
12 'Ene veje a ea maiu'ini jihuna'e a túa paveta'avara. 'Enakaivo ara
vu'a 'waramuna 'ee onuna 'ee oja mihuna 'ee nimaa ronuna 'ee arira maa
ka'ene venujara ea ka'ene nimaa roji'inijija najahakame pu 'u'o ija'ina
ve'avara.
13 Oni oja vwiha iji'i ea rira Godoni vu'a tahe hami ni'ajihe 'ee najahi'i
hi'eje na iji'a vuuta.
14 Godoni 'Aveni jihuni swara ka'ene oni vaji namuna ka'ene erutaepo
puni ija oni toi irechavi'i poropeti puni ira ka'ene 'waravajaho paka'eje
aremuroama.
15 Ike uneunecha kija teamana'eje veje oni pwinana'e re'avara. 'Ejakame
ara mamaa ka'ene venujaho ea ka'avara.
16 A oni hia orono hami 'ajo'amana 'ee hami kivi'i najahe 'ee 'unama iraka
ka'ene nimaijiru ve'amana. Ijihuni maijaho a ija'ina'e ve'amajaho a orono
ni'ajarame 'ee ea ka'ene oni vu'a hejujija ni'ajihe avahuna.

5

Godoni Ehija Ichá'ina 'Ahihunijina

1 'Ene ira kisi emaa pa'urara'avara vo omuna'e jarima 'waramu ja'ina'e
'warame 'ee kivasijija vwehuana'e 'waramu ja'ina'e 'wara'amana.
2 'Ene paranahijija ohuana'e 'waramu ja'ina'e 'warame 'ee 'asúrijija
ma'ipuana'e 'waramu ja'ina'e arira'e vwihaji'i 'wara'amana.
3 'Ene amuna ka'ene paranamai jihipuni hura hami ve'avara.
4 'Enakaivo ijí paranaha amuna kajaho sesahwaha 'ee sahwaha
hi'avajaho maki'eje Godi ura renuji najahareje pu kachi'ina opuipo
'ajoha'avara. Ijihuna'e areri emahwapo pu 'ajoaha ja'ina'e eha veja. Ijihuni
maijaho 'unama ija'inijara Godiho ura renuna.

5 'Ene amuna paranamaa ka'ene huhusu hiji'inijaho huni nimaa roijaho
Godoni 'ahi raname ea 'ahopuni siporua 'onahe 'ee na'ia veiri'a siporua
'ohuna.
6 'Enakaivo napara amuna ka'ene huni hahiji maho'o huni ura ijí
aremahujaho hu mai'o hinu kaivo hu nimaa nikwamana.
7 Ike uneunecha kija 'u'o najahakame 'unama ka'ene pu namahunijaho
pave'avara.
8 'Enakaivo ea irara huni kachi'ina 'ee huni kachi'ina ka'ene humaiji
hami pa'ahi'amajaho hura raka ka'ene nimaa ronujaho hekajahuna.
'Enajihuna'e ea ka'ene panimaa roji'inijipo vejujaho asitahe ani'ina'e
rehuna.
9 Napara amuna ka'ene huni juara mapoka mapoka (60) ka'ene parua
nikwinu vena hinajihuni iha ni'ajihuni vajijino ape'avara.
10 Ijí amuna kajihuni kara mamaa'e 'ee huni sesamaa 'ajoahe pira'eme
emarejara 'ee ea apiora hami 'ahiune 'ee ea aririjija umora somahi'ine
'ee ea ka'ene ahija vaji hijujija ni'ajihi'ine 'ee hu mamaijiru vehuna ura
reji'ina.
11 'Enakaivo napara maiu'ina ka'ene amuni jihipuni iha pave'avara.
Ijihuni maijaho puni hahijihuni ura ka'ene parua vehunijara vejakame
Kerisoho oja pamahuna.
12 Pura nimako nahama 'waravaji tuava jihuni maijaho eha sisea ape-
huna.
13 'Ene ijiru pana kaivo pu ucha'asahe hine sea sea kino va'e vea nisame
ea 'ahopuni vu'a sisea kosarame 'ee ea 'ahopuni kaukara vaji arume raka
ka'ene pu pa'warahuna sa'inijaho 'waravi'i hiju.
14 'Enajihuna'e na ura reniujaho napara amuna ka'ene ea maiu'inijija
parua vene 'ee sesamaa nahena'e 'ee huni sea 'ajohakame nakijaho vea
pamahe pu areri panamahuna.
15 Ijihuni maijaho ea 'aho'a nita'arohe va'e Setani 'ararihau.
16 'Enakúne napara ka'ene nimaa roji'inijaho huni kachi'ina vaji-
jino amuna hi'avajaho hura ni'aja'amana. 'Ejakame sosijaho ahija
paape'amana vo sosia amuna ka'ene niho'o nimaa nimaa ni'ajihuniji
ni'ajihama.
17 'Ene eruta ka'ene puni kaukara hami 'ajohe 'ee harura vene ira
'warame 'ee najahu jihipuni hura hurahara vena'avara.
18 Ijihuni maijaho Godoni irijaho ika'ina'e 'warumana. Ja paki'eje
purumakaua kuatana arinamiava kaivo maka'eje 'iruma iji'i ajima tautae
'o'amana 'ee ea ka'ene kaukara veji'inijija puni eha hami apehuna.
19 Ja paki'eje eruta namahe henareje nimaa'e ve'ava. 'Enakaivo ea
no'ohe'ina ho no'opisu nimaa vene 'warave he'avajino he'avara.
20 'Ene ea ka'ene hine hura hara sisea veji'i hijujija ea maho'o puni unaa
kajino ira kisi 'urara'avara. 'Eje ea 'aho'ijija ijí kimareje tea junave sisea
pave'avara.
21 Na Godiho 'ee Jesu Kerisoho 'ee Huni 'ona oji'ina ka'ene iji pijiha
jihipuni una'i pa'uama 'ivi'i 'waravukúne ike 'unama nimaa kija hami
'ajohe ve'avara. 'Enakaivo ja paki'eje ira ka'ene ja najahume hejaja'ina'e
vwihaji'i ve'ava. 'Ene oja ka'ene ronukwino rejujaho pasa'avara.
22 A paka'eje mamako ea 'aho'a iji pijihe nama'ama 'ee ea 'ahopuni sisei
jihuni pwinana'a re'ama. 'Ene sisea ija irechami'amana.
23 A tomaaru mapoka pai'amana kaivo oni tea vaji atama ka'ene na-
muna 'ee atama na'ia mapoka'e 'unaramu jihuna'e 'wainia ma'uaku'uku
i'amana.

24 Ja nivwihaju ea ˈahoˈa hine sisea vejiˈi hijuˈe ea mapoka hena kime pu eha apeˈeja ˈwaˈejuˈe hijura. ˈEjuˈe ea ˈahoˈa pura sisea kaˈene vejujaho pakiˈejuˈe navu vo ijiˈa túnaˈi samaahiravuˈe kivura.
25 Ijí ˈunama nikwinuˈina kajino ea ˈahoˈa mamaa kaˈene vejujija kima hejura kaivo vu ea ˈahopo mamaa kaˈene vejujija pahene pakiˈejuˈe navuraˈomo túnaˈi roe samaa reje kihuna.

6

1 Veje pwea kaˈene puni mamaˈini jihipuni harura hari hijujija puni hura venaˈavara. ˈEjakame núni Godijihuni iha ˈee núra vuˈa kaˈene najahujaho areri paninamue ˈwaruˈavara.
2 Ea irahipo puni mamaˈinijija nimaa rojiˈinaˈe reˈavajaho puni hura venaˈavara. Pu núni vwehiji jihunaˈe puni kaukara hami hami veje pu ijara niˈajiˈamana. Ijihuni maijaho pu nimaa rojiˈine ˈee oja mihiˈina. ˈEnakúne vuˈa kija ˈwarame najaˈamana.

Najahiˈina Ira Asina ˈEe Kukua Rukina Nimaa Nimaa Rehunijina

3 Ea irara Jesu Keriso kaˈene núni Natohwi jihuni vuˈa kaˈene núra ˈwaravu jaˈinaˈe pana kaivo aniˈina najahe ˈee Godoni ura ijaˈinaˈe panajaha kaˈavajaho hu huhusu vwihane kehi kehi onujihunaˈe pahena pakaviˈina.
4 ˈEnakaivo huni ura ijija nihoˈo sisearune ˈee ninakaraarune ˈee aposaraarune ˈee ira ikihi ˈeke ninakarame aposaramuna. ˈEne ijipo vejuˈe ajiname ˈee ˈuraarame ˈee ira sisea ˈwame ˈee ea ˈahopunaˈi vwiha sisea vwihajura.
5 ˈEne hura hara ea kaˈene vwiha sisesa ijihi puˈúmo vuˈa nimaijaho areˈi kaivo vwihajujaho Godi ura renujihi veˈavajaho unenu ˈahoˈa ˈekahunaˈe vwihajura.
6 Godi ura renujaˈinaˈe hijujara nú eha mamaa múhe nú ijara areri retúhuna.
7 Ijihuni maijaho nú unenu pina paˈa maisu roaraˈomo nú unenu pina paˈa vahuna.
8 ˈEnaˈomo nú ˈiruma ˈee ateha rukinaˈe reˈavajaho niijipo nú tea-manuˈeje nú hihuna.
9 ˈEne ea kaˈene kukua rukina rehuna ura renaujija ijipo venauˈe sisea ani aniˈina vaji arihe ˈee itunavujara venauˈe majikari haha hianame ˈee junahuni ˈunama kaˈene puaˈe pivahinamie paˈarehuna rejura.
10 Ijihuni maijaho monia oja mihujaho sisea ani aniˈina puni chinuma. ˈEne ea ˈahoˈa monia ura renaujihunaˈe puni nimairoa areˈi kaivo vaˈe haha hianame temuka piunivura.

Oriˈini Icháˈinaˈe Hine Vehuniji ˈWaramajina

11 ˈEnakaivo a Godoni eijihunaˈe ˈunama ijaˈinijija juhaˈamana. ˈEˈikaivo arira maiji ˈararihae vene ˈee Godi ura renuji vene ˈee nimaa rone ˈee oja ˈekarame masuani ajuarame mamaaˈe veˈamana.
12 Nimairoa vajijino ˈarasaraa kaˈene nimaiji ˈaraˈamana. ˈEne majama hihuna kaˈene a ijihuni vaji ˈumenaara ˈee ara ei riri epuni unaˈi ira mamaa kaˈene ˈwaramajaho ija kisi ˈunaˈamana.
13 ˈEne na Godi kaˈene uneunecha mahoˈo vejuˈe maiˈo hijura ˈee Jesu Keriso kaˈene Ponachasi Pairati oni unaˈi ira mamaa kaˈene rone nahama ˈwarama jihuni unaˈi ˈwaravu.
14 ˈEnakúne ike vuˈa ikija sisea titana rukina rone ea panamahe ˈwaraˈeje a ija kisi ˈunama vaˈe núni Natohwa Jesu Kerisora roˈamajino ˈeˈuˈamana.

15 Godiho Huni vea 'ahi Jesu ka'ene merajihi'ina 'ee Huhusu 'ajohai'ina
ka'ene kini epuni Kinia 'ee natohwe puni Natohwijaho ranave rohuna.
16 Majama hihunijaho Hununa'i namu 'ee Hu hanaji'ina vaji hiju'e ea
areri Huni una'a pava'ura. 'Ene ea Hu pakavi'ina 'ee Hua'e kahuna areri
pana. 'Ene harura 'ee hura vejujaho maho'o majamano Huna.
17 Ea ka'ene monia 'ee kukua rukina ronare'e iviasi iki mwe'i hijujija
'warave pakehi kehi o'avara. 'Ene puni nimaaroijaho pairechave ijí
puni monia ho kukua kajihi puni toi na'avara. 'Enakaivo Godoni toi
irechave na'avara. Ijihuni maijaho Hura uneunecha maho'o núra 'eke
temarasahuna vajúhuna.
18 'Ene 'warave mamaa vene 'ee mamaa'e vejujara pununa'a rarena
parani'amana. 'Ene ea swara rukina rene 'ee ea vajihuna amariarama
para'avara.
19 Ja ija'ina'e ve'avajino pu uneunecha mamaa túnahuna opo amairi-
arame avahuna. 'Ene ijaho hia mamaa ka'ene pura apehunijina.
20 Oo Timoti iraka ka'ene a vajahajaho hami 'ajo'amana. 'Enakaivo
mwe'a ikihipuni ira'atijaho juha'amana. 'Ene henaka 'wa'i kaivo ira'atijino
'uraujija pataarora'amana.
21 'Ejume ijihi ea 'aho'a nimaa vejujija puni nimaaroijaho are'i kaivo ani
ruva'ara. Maiji vwihaniujaho ahu'umuna.

2 Timoti

Vuʹa Anejijihina

1 Na Poru Godoni ura ijino Jesu Keriso oni apasorua. ʹEne Jesu Keriso oni
vaji majama hihunaʹe nahama ʹwarumaji najahiʹina.
2 Timoti nuni hariha kaʹene na oja mahujiʹi na onaʹe veju. Maiji
vwihaniiʹina ʹee numiraviʹina ʹee matauviʹina kaʹene Godi Amoho ʹee núni
Natohwa Jesu Keriso oni rena roajaho ona.

Timoti Onijihunaʹe Teimani ʹWame ʹEe Niʹajahe Vuʹa ʹWaramajina

3 Godi kaʹene na Huni kaukara vejujaho areri sahunupo vejajaʹinaʹe
nuni vwiha arira naʹejuʹe teimani ʹwavura. Na majama naʹia veiriʹa nuni
siporuaʹe ʹojuri veijino a vwihanaura.
4 Nú noʹo ranaʹaravari veijino oni nitua kaʹene arihajaho na majaa
vwihanareʹe na a kahuna ura renia paranu. ʹEne vea kaʹene na kaʹujino
na nihoʹo teamanihuna.
5 Na vwihajujaho oni vaji nimairoa kaʹene namujaho iraʹata pana. Ijaho
amura oni sasa Roisi oni vaji namanaʹomo ohuna Unisi oni vaji namu. ʹEne
na nimaa rojujaho oni vaja ʹuʹo namu.
6 ʹEnajihunaʹe na kúʹo ʹwaravujaho vea kaʹene na ija oni haha toi
ranavujino Godira swara kaʹene mahajaho ihajihe reʹamana.
7 Godira ʹAvena kaʹene múhajaho tea junuhuna pamúhana kaivo harura
ʹee ea oja mihuna ʹee onúno ʹajoarahuniji múhana.
8 ʹEnajihunaʹe núni Natohwiji rone ʹwarahunijaho pajuʹamana. ʹEe nara
Hunijihunaʹe tipura hijujihunaʹe pajunaʹamana kaivo roe ja puʹúmo Godira
harura kaʹene múhana vajijino ahuma Huni vuʹa maiuʹini jihunaʹe sisei
hija.
9 Núra kaukara mamaaʹe vejakame Hu nú niʹajúhuna pana kaivo ijaho
Hura mahuni ura ijino maiji vwihanúarena maiʹo mweʹa pavejiʹini Jesu
Keriso oni vaji nú niʹajúhana ʹee hia arira akuaviʹi hihunaʹe iji pijúhana.
10 ʹEnaʹomo Hu iviamaa vejume Huni ura ijaho Jesu Keriso kaʹene núni
Niʹajúhiʹinijara roana vajijino samaahiramana. ʹEne Hura kwamasahuni
harurijaho tirakui Huni ira maiuʹina vajijino majama hihuna ʹee pakwa-
masahuna vejume roe samaaʹe renana.
11 Ijí ʹunama kajihuna kaji na ʹwaraviʹina ʹee apasorua ʹee najahiʹina
reʹurono iji pijihana.
12 Ijihuni hahi na ʹuʹo ike uneunecha kehi punijihunaʹe na sisei hijuta
kaivo na pajunimu. Ijihuni maijaho na irá nimaa rojujaho na nihena kavu
ʹee na nimaa rojujaho Hu nara raka kaʹene Hu veʹamaro mahujaho hu areri
ʹajoʹeje vaʹe vea kajaho apehuna.
13 Nara ʹunama arira kaʹene a najahuma a nununaʹi Jesu Keriso oni vaji
nimaa rohuna ʹee oja mihuna hena kamajaho ija kisi ʹuninamiʹamana.
14 ʹEne Godoni ʹAvena kaʹene núni vaji hinujara niʹajaʹeje mamaa kaʹene
mahajaho ʹajoʹamana.
15 A nihenu jaʹinaʹe ea mahoʹo kaʹene Esia hijujija na ranamie vaʹara.
ʹEʹeme puni vaji Pijarasiʹo Hamajinisiʹo vaʹara.
16 Natohwijara Onesiporasiho ʹee huni akana niʹimaʹura numiraʹamana.
Ijihuni maijaho na tipurai hijujaho hu pajuʹikaʹi vuʹe kikime ʹee niʹajihiʹi
hinana.

17 'Enakaivo hu vea ka'ene Romu roajaho hu roe niho'o ni'ima'ura
sarimuva'o piunimana.
18 'Ena'omo vea ka'ene Natohwijara ro'amani veijino Natohwijara numi-
huna. 'Ene hu Epasasi na ichá'ina'e ni'ajihajaho a nihena kamana.

2

Jesu Keriso Oni Sorutia 'Ee Huni Hura Veji'ina

1 Ijihuna'e nuni harihe a maiji vwihanii'ina ka'ene Jesu Keriso oni vaji
namujihuni vaji kisima'ura rena para'amana.
2 'Ene iraka ka'ene a he'eme na eriri ea mapoka puni una'i 'waravujaho
ara ea ka'ene uchaha pa'ajihi vajihe 'warave pura areri ea 'aho'a 'u'o
najahe 'wara'avara.
3 Nara vea kisina apene sisei hijuja'ina'e a 'u'o areri Jesu Keriso oni
sorutia mamai jihuna'e ija'ina'e hi'amana.
4 Ea irara sorutia renujaho hu kaukara 'aho'a ka'ene ea mamahapo
vejujija pavenuna kaivo ea irara hu sorutia pijahume renajihuni ura ijiru
venuna.
5 'Ene ea irara chacharavi'inijaho hu majikari chacharame asitahuna
pana kaivo hu varapa 'ahi 'ararihai'i chacharame ea asitahe eha apenuna.
6 Ea ka'ene juara arisi 'oji'inijaho hu ea amura ka'ene huni juasi'i 'iruma
mako 'ekahunijina.
7 'Ene iraka ka'ene nara 'waravujija hami 'eke piraha ki'amana. 'Ejakame
Natohwijara uneunecha mapoka veje hena kama parahuna.
8 Nuni vu'a maa maiu'inijara 'waramujaho vwiha'amana. Jesu Keriso
ka'ene Teviti oni amujijaho kwame 'urinana.
9 Ijihuna'e na siseisei ea sisea puna'i tipurai hiju. 'Enakaivo Godoni
Irijaho tipura panamu.
10 Ijihuni hahi uneunecha mapoka ani ani'ina nuni una'i rejujija na
ijihipuni vaja kajino kirane va'ura. Ijihuni maijaho ea ka'ene iji piji-
hajihi punijihuna'e avajura. 'Ejakame pu 'u'o roe Jesu Keriso oni vaji
ni'ajihi'inijaho apene 'ee pinana ka'ene majama nahuniji 'u'o ape'avarono
avajura.
11 Ikaho ira mamaa ka'ene rone 'warumujina. Ijihuna'e nú Huni vaji
kwamasahara'e re'avajaho nú pu pu'úmo hihuna.
12 'Ene nú kirasahe hina va'avajaho nú pu pu'úmo ea 'ajoahuna. 'Ene nú
Hu hekaja'avajaho Hu 'u'o nú hekajúhuna.
13 Vea ka'ene nú panimaa rojujaho Hu majama maiji ihajinanamuna.
Ijihuni maijaho Huni kara ijí ori'ini hekajahuna areri pana.

Nimaa Veti'eju'e Veji'ina

14 Ike vu'akeja kú'o nahame Godoni una'i ira kisina 'warave pu hene
ira ka'ene maa pa'ajihuna'e 'uraujija arehuna. Ijihuni maijaho ijara ijí
heji'inijija ruarahiura.
15 Oni kaukara hami hami vejakame Godiho onijihuna'e teamama
para'amana. Oni kaukara hami ve'irakúne niho'o pajuna'amana. 'E'eje
Godoni Ira ariramaa nimaiji amairia nirisame naja'amana.
16 'Enakaivo mwe'a kehuni vu'a ka'ene maa pa'ajija juha'amana. Ijihuni
maijaho ijipo aherame va'e Godi ura parenujihi ve'enakúne.
17 'Ene puni vu'ijija areri 'ajúi sakahi 'ume va'uja'ina'e va'una. Ijihipuni
vajijaho Haimaneasi'o Piritasi una.

18 Ea ikija 'unama nimaijaho are'i kaivo 'unama ani va'i'i ijá 'wavu Kwamasahe 'urihunijaho nirejume paranana 'wavu. 'Ene ea 'ahopuni nimairoa ruarahe veju'e puruva retiu.
19 'Enakaivo Godira iraka ka'ene 'waramajija anesima'uri jihuna'e nija'ina'e nama va'ura. 'Ene ika'ina'e vejara Natohwijaho ea irahipo Hunijija nihena kimuna. 'Ene ea irara Natohwi jihuni ihiji 'ura'amajaho huni siseijija arema para'amana.
20 Sea ni'ima'ura vaji minikia ani ani'ina navu. 'Aho'a korutia vejare 'ee 'aho'a sirivai vejarepo nahuneru pana kaivo icha 'ee 'anatai vejara 'u'o navura. Ijija 'aho'a vea mama'ina'e rejuji vena ijura kaivo 'aho'a na'ia mapoka vena ijura.
21 Ijá ve'eje ei pini ijí huni uneunecha siseakihi ato'aru'i kaivo hu areri minikia ka'ene vea mama'inijino vena ijuja'ina'e rehuna. Iji pijahe karaa ranave Natohwi jihuni kaukara mamaiji venahuna.
22 Ea maiu'inapo hahijipo itunavuri 'unamijija juha'amana kaivo ariramaa 'ee nimairoa 'ee oja 'ekaravura 'ee matausahe hijuji 'ararihi'amana. 'Ene ea ka'ene Natohwiji oja mamaiji vwihaji'i 'uraha 'wavujihipo vejuja'ina'e ve'amana.
23 'Enakaivo vwiha pa'anepo puruva reti'eju'e majikarino vu'a 'wame vahacharavi'inijija pataarora'amana. Ani henuja'ina ijipo veju'e 'ura'aravura.
24 Natohwi jihuni pweija pa'uraaravi'ina'e rehuna kaivo ea maho'o hami 'ahie areri najahe 'ee erapo sise'i 'aha'avajaho masuani makivi'i ajuarane hihuna.
25 Ea ka'ene ninakaravi'inijija hami kivi'i ni'ajihakame Godira veje ta'arohe roe nimaijaho hena ka'avara.
26 'Ene pu 'avena sisei jihuni tivisi pinaname hine huni ura ijí venahujija nimaijara vwiha punijija jaraa kame juhame ruva'e use'avara.

3

Vea Túchamaijina

1 A ikaho hami he'amana. Vea túchamaijaho niho'o vea kisima'ura rehuna.
2 'Enareje emaa pupusumaru oja ma'arahuna 'ee moniaru oja mihuna 'ee kehi kehi ohune 'ee jarika rene 'ee Godina'i ira sisea 'wahune 'ee emahwa puni ira pahene veji'ina rehuna 'ee patemarasahi'ina rehune 'ee ea paakumahi'ina'e rehuna.
3 'Ene oja pama'aravi'ina'e rene 'ee pavwihana arekaravi'ina'e rene 'ee ea 'ahopuni vu'a sisearu kosaravi'ina rene 'ee opuipo pa'ajoaravi'ina rene 'ee ea panumiravi'ina rene 'ee mamaijija niho'o senavi'ina'e rehuna.
4 'Ene hekajihe 'waravi'ina rene 'ee majikari hiji'ina rene 'ee pu pusumano vwihaji'ina rene 'ee niho'o temarasahuniji oja mi'i kaivo Godiho oja pamahuna.
5 'Ene pura 'unama ka'ene ve'avajaho a kime Godi heji'ina rohuna kaivo ijí harura ka'ene venae arira'e rehunijaho pataarohuna. 'Enakúne ea ija'inijija juha'avara.
6 Ijihuni maijaho ijí puni vaja kajino ea 'aho'a ani ani'ina itunavi'inijipo venau'e va'e ea 'ahopuni sei va'ajime napara harura pa'ana ka'ene puni siseapo hivahivu'e hiju jihipuni va'ura.
7 'Ene ea ijákajija 'unama sisea hena kahuna'e ura renau jihuna'e pu roe 'unama nimaiji hena kahuna areri pana.

8 'Ene ea ikakajipo 'unama ka'ene nimaijija ninamaura areri Jenisi'o
Jemipirisi'o Mosisi ninava ja'ina'e vejura. Ijihuni maijaho puni vwihaijija
sakarasahara 'ee nimaaroijara 'waramujaho pu pataarorahara.
9 'Enakaivo pu majama pavena vahuna. Ijihuni maijaho 'unama sisea
ka'ene pura vejujija samaa'e reje piunihuna. Areri ea no'ohe'i kajihi
piuniva ja'ina'e rehuna.

Túchamaa 'Unama Ichá'ina Vehunijina

10 'Enakaivo nara a najahuta 'ee nuni kara nikamune 'ee nuni ura 'ee
nuni nimaaroa 'ee nara ea 'aho'a vwihaniura 'ee ea oja mihura 'ee masuani
kirane hijura ka'ene najahuji a 'ararihie venana.
11 Nara haha hiana ka'ene Enitioki 'ee Aikoniami 'ee Risitara apejujija
a nihena kimana. Ijí haha hiana iraka ka'ene nara apejuta vajijaho
Natohwijara na vahanimana.
12 'Enajihuna'e ea Jesu Keriso oni vajijino hia arira'e hihuna'e ura
re'amajaho nimaa'e ea pu sise'i 'ahihuna.
13 'Enakaivo ea sisesa 'ee ea pisivi'ina kajija hine ea pisiviujaho roe
siseranuna'omo niho'o siserana parahuna. 'Ene pisivisavujara pu 'u'o
pisimisama parahuna.
14 'Enakaivo a uneunecha ka'ene najahume henajihija'e veji'i hine 'ee ijija
nimai jihuna'e ea irahuna'i a hena kamajaho a nihenu.
15 'Ene a mai'o sesamu'uru rene Godoni Ira ka'ene akuavi'inijaho naja-
hara'omo ijara vwiha mamaa vaja'eme a Jesu Keriso oni vajijino nimaa
ronarena ni'ajahi'ina apenana.
16 Godoni Irakaho maho'o Godoni ira uhoi renajihuna'e mamaa'omo
ea najahune 'ee ea ni'ajihe ira kisina uranahune 'ee ijara ni'ajúhe 'ekue
'unama ariri irechamúhune 'ee ijara 'unama aririjaho najuhuna.
17 'Eje Godoni ehija amairiarama areri rena'e kaukara mamaa ka'ene
Godira ura renujaho areri vehuna.

4

1 Na Godiho 'ee Jesu Keriso puni una'i a Ira naja'amarono 'waravu.
Ijihuni maijaho Hura Kinia'e rene hi'iro'amajino ea ka'ene mai'u hijura 'ee
kwamasahajija 'otua vetihuna.
2 'Enakúne Irijaho naja'amana. Vea 'aha ho vea 'aha pana kaivo maiji
amairiara'amana. 'Ene ni'ajihe amairie najahe 'ee ira kisina ni'ajihi'i
'ururahe 'warame 'ee hami chochumano masuanu hiji'i hami najaha
'wara'amana.
3 Ijihuni maijaho vea mai'o rouna'omo pu vu'a nimaiji hehuna ura
parenahuna kaivo pu najahi'ina nianaa roe puni ura ijí 'warave he'irono
ataa apúsahuna.
4 'Ene pu nimaijaho ataa paapúsahuna kaivo ta'arohe mamiha sisei
jihipuni ataa apúsahuna.
5 'Enakaivo uneunecha maho'o hami 'ajoara'amana. 'Ene 'unama kisini-
jija kairane namine ivenijarisi huni kaukara ijaho ve'amana. 'Enakaivo oni
kaukara ka'ene Godira mahajaho ve para'amana.
6 Ijihuni maijaho na toa ijuri swasa puna'i vene niusekujuta. 'Ena'omo
nara vahuni vea niroe apenu.
7 Na ajira ka'ene mamaiji 'arahuta. 'Enarejo iraka ka'ene nara vehuni-
jaho niroe paranana. 'E'eju'e na nimaaroiji 'unaname hiju.

8 'Ena'omo vea túna'i Natohwijara ariramaa huni i'esa ka'ene ranavu'e
nunijihuna'e namujaho 'otua veji'ina ariramaijara roamani veijino mi-
huna. 'Ene nanasu pana kaivo ea maho'o ka'ene Hura rohuniji oja mahajija
'u'o vajihuna.

Huni Vu'aruna

9 'Enakúne mako harura vene 'unama same nuni ro'amana.
10 Ijihuni maijaho Timasiho iviamaa ikehuni mwe'a ike oja maharena na
ranamie Tesaronaikai va'ana. 'Ejume Kuresianisiho Karesia va'ana. 'Ejume
Taitasiho Taramesiai va'ana.
11 'Enakaivo Rukura huhusu na hu'úmo hinu. 'Enakúne Maka aheve
a hu'úmo ro'amana. Ijihuni maijaho hu kaukara vajakaho ni'ima'ura'e
ni'ajihuna.
12 'Enakaivo Tichikasiho na ranavume Epasasi va'ana.
13 'Enakúne vea ka'ene a ro'amajaho nuni ateha ka'ene nara Turoasi
Karipasi'i ranavujaho apene 'ee puka 'eke 'ee heha mama'ina 'aho'a ka'ene
ijí navujija 'eka ro'amana.
14 'Ene Arekisanita ka'ene kapa'e venujara na niho'o ni'ima'ura'e ruariha
paranana. 'Enakaivo Natohwijara hura vena kaja'ina'e eha ija'ina mahuna.
15 'Enakúne núra najahujaho hu harura niname 'warumu jihuna'e a
orono hununa'ijaho hami 'ajo'ara'amana.
16 Nara amura'e 'otui aruvujaho ea pina na pani'ajihana kaivo ranamie
varanavara. 'Ena'omo veje Hu pununa'a sisea pavwiha'amana.
17 'Enakaivo Natohwijara na hu'úmo namine Hura harura mihana.
'Ejumakame nuni vaji ira ikaho maho'o najahukame Jenitaru maho'o
hejara. 'Ene na hanuha ka'ene ea inahi'ini jihuni ira vaji 'ena apenie
ruva'iara.
18 Natohwijara sisea ani ani'ina vajijija ni'ajihe aherime Huni kwai akúpi
'ahi vahuna. Pinana mamaa ijaho aneja púsa pa'ana'e Huna. Ameni.

Túchamaa 'Ajoramujina

19 Pisirane 'ee Akwirane 'ee Onesiporasi oni kachi'inijija ijá 'ajora'amana.
20 Irasitasiho Koriniti hinu kaivo Turopimasi atamiji'i Mairitasi hinu.
21 'Enakúne marako 'unama same ro'eja'e iji'a atuata vea re'amana.
Upurasira 'ajoravu'e Putenisine Rainasine 'ee Karotiane 'ee vwehu nuna
ea maho'o ijipo 'ajoravu.
22 'Ene Natohwijaho oni 'aveniji'ine 'ee maiji vwihaniujaho a hu'úmuna.

Taitasi

Vuˈa Anejijihina

1 Na Poru Godoni pwea ˈee Jesu Keriso oni apasorua. ˈEne ea kaˈene
Godira iji pijiha jihipuni nimaaroa ˈee nimaiji henakame ariramaa hihuna
najahu.
2 Ijí majama hihuna apehuna kaˈene Godi iraˈata paˈajara nitama nahama
ˈwarumaji ˈajaha hiju.
3 Huni vea apejume ike Huni vuˈakaho najahe ˈwaravume samaa renana.
Godi kaˈene núni Niˈajúhiˈinijara nara veˈurono ˈwarimana.
4 Taitasi nuni hariha nimaa kaˈene núni nimaaroa nikwinuˈini jihunaˈe
veju. ˈEne maiji vwihanú*ana* ˈee matauviˈina kaˈene Godi Amoho ˈee Jesu
Keriso kaˈene núni Niˈajúhiˈinijaho a huˈúmun*a*.

Taitasi Kureti Kaukara Vejiˈi Eruta Iji Pijihajina

5 Nara a Kuriti ranamau jihuni maijaho kaukara pwinanaˈa kaˈene
namuji veˈamarono avajuta. ˈEne arara kino nara ˈwaravu jaˈinaˈe eruta
iji pijiˈamana.
6 A ea iji pijiˈamajaho ea kaˈene sisea vejiˈinijija papijiˈamana. ˈEnakaivo
ea kaˈene napara kwinu kwino saviˈinijino pijiˈamana. ˈEˈirakúne puni
harihija Natohwijaho nimaa rone sisea ani ani pavene ˈee emahwapuni ira
papataararorahuna.
7 Ea kaˈene ˈajohaˈinijaho Godoni kaukara hami ˈajohareˈe nihoˈo ariraˈe
ˈuraha onuna. ˈEne hu jarika parene ˈee marakuˈa paˈajime ˈee toa sisea
huni harura hara pahine ˈee ea majikari paˈanie ˈee monia ˈunama sisei
jihunijaho paˈekahuna.
8 ˈEnakaivo hu apiora oja mihe hami ˈajoahuna. ˈEne maijiru oja mihuna
ˈee hu hami vwihajiˈi vehuna ˈee hu ea mamaa ˈee huni kaukara oja mihiˈi
venuna ˈee hu oja pahiaviˈina ˈee paˈuriji ˈina.
9 Pu vuˈa kaˈene arimaaka pu najahujaho ija kisi apene puni unaˈi saname
vejura. Ijá veˈava jihunaˈe vuˈa kajara pu ea mapoka areri arira najahe ijara
veje ea ˈahoˈa kaˈene huaˈe ninavujija niˈajihe najahe pu nimaa rohuna.
10 Pu ea mapoka vuˈa kajaho pahene veju kaivo pu ira karokaha ˈwame
iraˈata kajino ea pisivisavura. ˈEne ea kaˈene sisa ˈuhuiˈinijipo ijaˈina
vejura.
11 ˈEnaˈomo ea ijaˈina vejiˈinijija veje areva. Ijihuni maijaho uneunecha
kaˈene panajahuna saˈinijaho hine kachiˈina mahoˈo ruarahe najahu jihuni
maijaho pu monia ˈeki ˈahiuˈe ˈunama sisea hine avaju.
12 Puni ea pina poropetiaˈomo ijara ijaˈinaˈe ˈwaramana. Ja Kuriti ora
naˈia mapoka iraˈata apejura ˈee hanuha sisesa ˈee uchaha rukine ˈiruma
isaˈora.
13 Ijí raka kaˈene hura ˈwarama kajaho nimaa ariramaa. ˈEnakúne a
nihoˈo hami ira kisi najahakame puni nimaaroijaho ija kisi apene puni unaˈi
saname veˈavara.
14 ˈEˈirakúne Jua puni mamiha ˈee emaapuni tamana ani aniˈinijija ataa
paapús*a*ˈavara. Ea kaˈene nimaa nimaiji pataaroˈikaˈi ani vaˈajihipuni vuˈa
ataa paapús*a*ˈavara.
15 Ea mapoka puni oja vaja nihoˈo maa navujaho pu maaru vwihajura
kaivo ea kaˈene puni oja vaja sisea name panimaa rojujaho sisearu

vwihajura. Puni oja vaja nisakarasaha jihunaˈe pura uneunecha kaˈene kime vwihajujaho sisearuna.
16 Pu Godoni ea ˈúvu kaivo raka kaˈene pura vejuji nú kivujaho pu nimaa Godoni ea pana. Pu nihoˈo sakarasahiˈini jihunaˈe Godoni ira pataarohura. Pura unenu pina mamaa areri vehuna pana.

2

Emaina ˈEe Ea Maiuˈina Puni Vuˈa Nimaa Nimaijina

1 ˈEnakaivo a vuˈa nimaa ariramaa ijiru najaˈamana.
2 ˈEne emaa ˈuˈo ˈwarave areme sonasahe hine hura vene vwiha hami vwihane ˈee huni nimaaroa arira name ˈee oja aririji mihe ˈee masuani ajuarana hija.
3 ˈEne paranaha ˈuˈo ˈwaravakame pu ˈunama maaru vene pu majikari ea panamahe toa sisea puni harura hara pahija kaivo pu uneunecha kaˈene mai ijihunijiru najaˈavara.
4 ˈEne pu napara kaˈene maiuˈinijija najahe pu masuani mamaa hine paruhwaha oja mihe ˈee kasihwaha oja miha.
5 ˈEnareje pu puni vwiha hami ˈajohe ˈee nia pakairasahe ˈee puni sea hami ˈajohe ˈee paruhwapuni ira hene veja. ˈEjakame pu ea ˈahoˈa Godoni vuˈa areri sisea paˈwaˈavara.
6 ˈEne ˈunama nikwinuˈina kajino kivasa ˈuˈo ˈwaravakame puni vwiha hami ˈajoˈavara.
7 A ˈuˈo uneunecha mapoka kaˈene a veˈamajaho unama mamaaru vejakame pu ˈuˈo mamaaru veˈavara. A ea najaˈamajaho ariraru najahe pu ara raka kaˈene najahu jihuni hura veˈavara.
8 A nihoˈo vuˈa maaru ea najaˈamana. ˈEjakame ea pina a sisea areri paˈwaraˈamana. ˈEne ninakaraviˈinijija junave nú ira sisea areri paˈwaruˈavara.
9 ˈEne ˈunama kajihuna kajino pwea ˈuˈo ˈwaravaka puni mamaˈini jihipuni iraru hena veja. ˈEne najahakame uneunecha mapoka kaˈene pu veˈavajara puni mamaˈina teamanahuna. ˈEˈirakúne pu ira puna patuˈavara.
10 ˈEnakaivo pu puni mamaˈini jihipuni uneunecha maˈuˈumaa nesa paˈekakame pu nimaa vetihuna. ˈEjakame Godi kaˈene núni Niˈajúhiˈini jihuni irijaho richama paraˈamana.
11 Ijihuni maijaho Godira maiji vwihanújara ea mahoˈo maranihuna apena roana.
12 Ijí Godoni maiji vwihaniˈinijara nú najuhe nú ˈunama sisea arehuna. Mweˈa kehuni ˈunama paitunume ˈee hami vwihajiˈi hine ˈee ariramaa hine ˈee mweˈi hina apena vaˈukaho Godoni ˈunama maijino vejiˈi hiˈavara.
13 ˈEnaˈomo nú vea kaˈene Hura rohuni vea mamaa kaji ˈajaha hine ˈee núni Godia kaˈene niˈimaˈurijaho ˈee núni Niˈajúhiˈina Jesu Kerisora eajarame roa arihuniji ˈajaha hiju.
14 Hu núnijihunaˈe kwamana. Nú sisei vaji hiˈeme nú Huni ea reˈavarono ˈeka ruvaˈuana. Hu nú venume Huni ea arimaa rene ˈee Huni ea kaˈene Hu mamaa nimaijihi rene ˈee nú mamaaru vehuna ura renau.
15 A unekakihi haruriji ˈi mahoˈo niˈajihe najahe ˈwaraˈamana. Veje ea ˈahoˈa a túa paveta ˈavara.

3

Godoni Eapo Kara Ichá ˈina Vehunijina

1 Kú'o huri 'warave pu vwiha'avara. 'Ene puni 'ajoha'ina 'ee kamatia puni hari hine puni ira hene ve'avara 'ee mamaaru vehuna'e amairiaravi'i hi'avara.
2 Pu ea 'aho'a paronahe 'warame 'ee pa'urara'avara kaivo ea 'ahopuna'i mamaa vene 'ee ea 'aho'a oja vwihani'avara.
3 Nú marako'a hami pavwihane 'ee vuataa pahene 'ee pisimúu'e nú hahijihuni ura ani ani'ina vene 'ee hahijara teamahuni jihuni pwea rejara. 'Ene sisea vaji hine 'ee ea 'ahopuni kukua kime itunume 'ee senuma paranúe 'ee ea 'aho'a pu'úmo sena vejara.
4 'Enakaivo Godi ka'ene núni Ni'ajúhi'inijara Hu mamaa vene 'ee ea oja 'ekaujaho najuhana.
5 'Enarena Hu nú ni'ajúha jihuni maijaho núra uneunecha mamaa arira'e vejakame ijihuna'e ni'ajúhuna pana kaivo Huni numisaraa 'ee Huni 'Avena vajijino kú'o nahenu'e somuhume nú ea maiu'ina rejara.
6 Godira Huni 'Avena Jesu Keriso ka'ene núni Ni'ajúhi'ini jihuni vaji maho'o samuhana.
7 Huni maiji vwihanúani vajijino Hu venume nú ariramaa rejajihuna'e nú nimaa rojujaho majama hihunijaho núni aachia'e renana.
8 Ike vu'a ka'ene nara ja 'waravukija nimaa nimaa'omo na ura ja 'unama kajaho hina 'ejahi'i 'wavakame Godoni eijija na'ia mapoka mamaa kaji vehuniji hami hami 'ajo'avara. 'Ejakame ike 'unamakaho mamaakúne ijara ea ni'aji'amana.
9 'Ene ja ira ani ani'ina sisea karokaha aposaravura areme amuja nirisaravujaho areme tamana nakaravujija are'avara. Ijija niho'o areri ea pani'ajihunakúne are'avara. 'Ene ija'ina 'unama maa pana.
10 Ei pini ja pu'úmo ahuma hi'i kaivo hu veje ea 'aho'a ani ani vwihaja ka'avajaho 'aha no'o ruvi'i kave pa'areva ka'avajaho rotura'avara.
11 Ea ija'ina 'unama ka'ene maijaho niaremana. Ijihuna'e hu sisea venu. Hu ori'ini huni ahija vene avanuna.

Túchamaa Ichá'ina Vehuniji Najahajina

12 Nara Atemasiho Tichikasi araki ranave oni vuhuna. 'Enakúne hu vu'a ka'amajaho marako 'urine na Nikaporisi hijukúne roe na piuni'amana. Atuata veijaho na roe ijí hihuna.
13 Sinasina 'otua veji'iniji'o Aporasi'o uneunecha ka'ene 'eka vahunijaho ni'ajihakame papivusa'avara.
14 Ehu nuna najahakame kaukara mamaa vene 'ee iviamaa huni temukaho ahija ni'ajihakame pu uneunecha puni iji veji'ina'e re'avara.
15 Ea maho'o iki na hu'úmo hijujipo 'ajoravu. 'Enakúne ea ka'ene nimairoa vaji oja múhujija 'ajora'amana. 'Ene maiji vwihanii'inijara maho'o ja pu'úmuna.

Pairimani

Vuˈa Anejijihina

1 Poru Jesu Keriso oni tipurea ˈee núni vwea Timotiˈi Pairimani núni vwea kaˈene nú oja mahe ˈee nú puˈúmo kaukara vejiˈini jihunaˈe veju.
2 ˈEe Apia kaˈene núni maˈinijaho ˈee Achipasi sorutia kaˈene núni napurijaho ˈee oni sea vaji sosijihi punaˈe veju.
3 ˈEnakúne areve Godi kaˈene núni Oma ˈee núni Natohwa Jesu Kerisora maiji vwihanúe ˈee matauviˈinijaho mihama.

Pairimoni Oja Kaˈene Mahajine ˈEe Huni Nimaaroijina

4 Na naˈia mapokaˈe nuni Godiji teimani ˈwaviˈi oni iha ˈurahe siporua ˈojura.
5 Ijihuni maijaho ara Godoni ehijaˈe mahoˈo oja mihe ˈee núni Natohwa Jesu nimaa ronuji henare avajura.
6 Nara siporua kaˈene ˈojujaho raka kaˈene ara nimaa ronuji ea ˈahoˈa ˈwaraˈamajaho maa rukinaˈe rehuna. ˈEne Keriso onijihunaˈe henaka mapoka mamaa kaˈene oni vaji navujaho roe maa rukina rehuna.
7 Vwea nune ara ea oja mihujara rejuˈe na nihoˈo teamanime oja sonahie ˈee Godoni ehija mapoka ijara niˈajihu.

Onesimasi Onaˈe ˈOna Vejajina

8 ˈEnajihunaˈe na Keriso oni vaji nimaa vejiˈi ˈwaravukúne ˈunama mamaa aririjiru veˈamana.
9 Emaa oja mihujihuni hurijihunaˈe na a jarirame ˈwaravu. Na Poru kaˈene iviamaa Jesu Keriso oni tipurea rena hiˈeme ema rejujara ˈwaravu.
10 Na nuni hariha Onesimasi kaˈene na tipurai hijiˈi nahume Godoni ea renanaˈomo na hunijihunaˈe jarirame a ˈwaravu.
11 Hu nimarakuijaho oni unaˈa areri pavenana. ˈEnakaivo hu iviamaa oni unaˈa ˈee nuni unaˈa areri vehuna.
12 ˈEnaˈomo na hu ranavuˈe ˈunama vuˈu. Na oja mahuri eiji ranavuˈe vuˈukúne teamanaˈeje aheˈamana.
13 Na vuˈa maiuˈini jihuni hahi tipurai hiju. ˈEne na ura hu ranave nú huˈúmo hine oni tiniji apene na niˈajihunaˈe ura reniu.
14 ˈEnakaivo a patea manaˈeje nara unenu pina ijaˈina vehuna arira paˈajihunaˈe na paˈejahaukúne a ichaˈinaˈe mamaa vwihanu jaˈinaˈe veˈamana.
15 ˈEne vi ijihunaˈe hu a maˈuako ranamaˈi ani ru vaˈana. ˈEjakame a kúˈo huaˈe apeˈamajaho ranave ani pavahuna.
16 ˈEnaˈomo hu iviamaakaho pwea kaivo pwea puni ˈunami jaˈina pana vo nuni vwea kaˈene na oja mahujina. Ikaho nara hu oja mahujina vo iviamaa hu oni vuˈujaho haharu pana vo Natohwi jihuni vaji vuˈujihunaˈe ijara marana asima paranana.
17 ˈEnajihunaˈe a nuni napura reˈamajaho areri nara vuˈakame a naaˈe aheˈama jaˈinaˈe hu ahaamana.
18 ˈEne hu oni unenuˈu pina siseˈi vene ˈee hu oni unenuˈu pina apenana reˈamajaho nuni chimua ˈahi munaˈamana.
19 Na Porura ike asura kaho nuni iji vejujihunaˈe nara ijihuni eha vehuna kaivo areˈeje na ike ˈwaravuma nuni chimua onunaˈi namu ijaho oni hiijina.

20 I'a nuni vwee! Natohwi jihuni vaji na ni'aji'amana. 'Eje Keriso oni vaji
na oja sonahi'amana.
21 Na ara hene vehuniji nimaa roji'i pasia ikaho ona'e vejujihuna'e na
nihejujaho nara 'waravukaho a venareje 'aho'a huri vehuna.
22 'Ene ija'ina'e veji'i nuni tinia amairi'amana. 'Ejakame Godira oni
siporua eha veje na vu'e a kauta.

Túchamaa 'Ajoramajina

23 Iparasi nuni napura Jesu Keriso oni tipureijara hinujara 'ajoramu.
24 'Ene Maka ho Arisitakasi ho Timasi ho 'ee Ruku ka'ene nú pu'úmo
kaukara veji'inijipo 'ajoravu.
25 Natohwa Jesu Keriso oni maiji vwihanii'inijaho oni 'aveniji'i hinama.

Hipuru

Godoni Vuˈa Huni Harihijihuni Vaji ˈWaramajina

1 Nitama Godira vea ani aniˈinijino Huni vuˈa ˈunama ani aniˈinijino
poropetia ˈwaravumakame amuhu núna najahara.
2 ˈEnakaivo ike vea túchamaikaho Hu Huni Harihi jihuni vaji nú
ˈwarumana. ˈEne Godira aachiˈa mahoˈokaho Hunaˈe rehuna nahama
ˈwaramana. ˈEne Huni vaji ˈuˈo mweˈa vene ˈee uneunecha mahoˈokaho
vesihana.
3 Godi Hu icháˈinijaho Hariaha ijaˈinaˈomo Hu najuhana. Hariahijara
raka kaˈene venajaho Godi ijaˈina venuna. ˈEne Huni harurijino une-
unecha mapoka kaˈene maira ˈwaraˈeme rejajija Hu ˈuninamiuˈe puni tiniji
navura. ˈEnavo Hu kwama núni sisea sovume paranajaho akúpa huni Godi
niˈimaˈuri jihuni ija manaˈinijaˈi tinia kaˈene Hu taˈarohuniji asuma hinana.

Godoni Harihijihuni Nimaa Nimaijina

4 Hu nihoˈo Godoni ˈona ojiˈina asitaha paranana. ˈEne Huni ihijaho
niˈimaˈura ˈona ojiˈina puni iha asitahana.
5 Godiho Huni Hariha ijá ˈwama
A Nuni Hariha. Iviasi Na Oni Oma reju ˈwamana.
Ijaˈinaˈe ˈona ojiˈina pina paˈwaramana. ˈEne kúˈo Godi ijá ˈwama
Na Huni Oma reje Hu Nuni Hariha rehuna ˈwamana.
6 Godira vea kaˈene Huni Hariha ranavume iki mweˈi roani veijino Godi
kúˈo ikaˈina ˈwaramana.
Veje Godoni ˈona ojiˈina mahoˈo Hu oja maˈavara ˈwamana.
7 Hu Huni ˈona ojiˈina rone ikaˈina ˈwaramana.
Hu Huni ˈona ojiˈina hwasisia saˈine ˈee Hu pu venae Huni pwea vena
harura punaˈi rehuna ˈiamana.
8 ˈEnakaivo Huni Hariha rone ikaˈina ˈwaramana.
Oo Godi! Oni toronuijaho majama nama apena vaˈuna. Oni kini huni
harurijaho Oni ariramaa vajijino najuhu.
9 A iraka ariramaiji oja mahu. ˈEnavo siseijija A senamuna. Ijihuni hahi
Godi, Oni Godijara ˈwerua kaˈene teamanama parahunijino A useteˈikaˈi ea
ˈahoˈa pausetiana ˈwamana.
10 ˈEne kúˈo ikaˈina ˈwaramana.
A Natohwa! Mweˈa kehuni anejijaho Ara venana. ˈEne akúpa ˈee une-
unecha kaˈene navujija Oni isura.
11 Pu paˈareˈeja vo A majama hina apena vahuna. Pu ateha punaˈi sahasa
rehuna.
12 Ara pu ateha punaˈi tahuahuna. Pu atehapo siserasahu jaˈinaˈe pu ˈuˈo
siserasahuna. ˈEnakaivo A aniˈina parehuna vo A majama ijaˈina hina
apena vahuna ˈwamana.
13 ˈEnakaivo Hu Huni Hariha ijá ˈwama
Nuni ija manaˈinijaˈi asuma hiˈeje Na Oni naka Oni mumora hari
irechahuna wamana.
Ijaˈina ˈona ojiˈina pina paˈwaramana.
14 ˈEnavo ˈona ojiˈinijija pu ma pwea. Pu ˈavenaˈomo Godira irechamiuˈe
ea irahipo maranihuna apejajihi ˈajoahura.

2

Maranúani Nimaa Nimaijaho Ija Kisi ˈUnahunijina

1 Ijihuni hahi nú iraka kaˈene hejajaho hami hami hena vwihaˈavara.
Vejuroˈikaˈi nú ˈunama ani rovaˈejakúna.
2 ˈEnavo ˈona ojiˈinapo vuˈa kaˈene ˈwaravajija aniˈina parehuna. ˈEne ea
sisesa ijija ˈee vupahevura ijá eha areri vajihuna.
3 ˈEnaˈomo nú marania parahuniji pataaroˈavajaho nú eha sisea
kaˈene apehunijaho icháˈina asinaˈeja? Ijihuni maijaho Natohwijara
ˈwaramanaˈomo ea kaˈene hejajipo ijaho nimaa ˈwavara.
4 ˈEjumakame Godira ijí nimaa ˈiamarena najahajaho aacha ˈee une-
unecha ani ani vejuma rene ˈee ea areri pavehuniji vejume ea oja
hwaˈusahara. ˈEne Godoni ˈAveni jihuni swara ea irá vajaˈiro ura renajaho
Hu vajahuna.

Ea Kaˈene Nú Aheruma Roume Maranúajina

5 Ijihuni hahi mweˈa pini kaˈene rohunaka ˈwaravujaho ˈona ojiˈina
mweˈa kajaho paˈajohuna.
6 ˈEnakaivo ea pini Godoni ira vaji vena ikaˈina ˈwaramana.
Emaijaho irakaˈomo A hine hu vwihano? Emaa Puni Harihijaho irakaˈomo
A hina Hu vwihananamo?
7 A emaa venajaho Godoni ˈona ojiˈini jihipuni hari maˈuako hihuna venana.
ˈEnavo A Huni pinana vejuma ˈurine ˈee Huni iha ahasirimana. Ara Hu iji
pijaharena Ara Oni iji raka kaˈene venajaho Hura ˈajoahuna vajahana.
8 Ara uneunecha mahoˈo Huni mumora hari irechamana ˈwamana.
Nú uneunecha mahoˈo ˈwavujaho pina paasinavara rona ˈwavura.
ˈEnakaivo nú maiˈo uneunecha ˈahoˈa kaˈene Huni hara panavujija
pakivura.
9 ˈEnakaivo nú Jesu kavara. Vea maˈuako Hu ˈona ojiˈina puni hari hinana.
Ijihuni maijaho Hura núnijihunaˈe kwamanaˈomo Godira vejume Huni
pinana ˈurine ˈee Huni iha niˈimaˈura renana. Godira maiji vwihanúajara
rejume Jesuho ea mapoka kaˈene mweˈakaki hiju jihipunaˈe kwamana.
10 Godira uneunecha mapokakaho Hunijihunaˈe venanaˈomo Hu areri
Huni harihija mapokijihi puni pinana veje ˈurihuna. Ijihuni maijaho Hura
ahija kaˈene apena jihunaˈe pu maraniajaho nimaa nimaa renana.
11 ˈEnaˈomo Jesuho ˈee ea kaˈene Hura venaume ariramaa rejajija pu
puˈúmo ahuma Oma kwinuna. Ijihuni hahi Hu nú ˈuˈuhu Nuna ˈee maˈipu
Nuna ˈúˈiro venujaho pajumuna.
12 Hu ikaˈina ˈwaramana
Na Nuni vwehijija Oni iha rone pu ˈwarahuna. Na sosi epuni vaji A rone
javaa vene taˈarorahuna ˈwamana.
13 ˈEne Hu kúˈo ikaˈina ˈwaramana.
Nuni nimairoa Huni vaji nahuna ˈwamana.
ˈEne Hu kúˈo ikaˈina ˈwaramana
Ike kaha! Na ˈee harihija kaˈene Godira vajihajihi kiha! ˈwamana.
14 Ijihuni maijaho Godoni harihijijija emaijihunaˈe pu haha ˈee ˈaa rukina.
ˈEjume Jesu ˈuˈo roe haha rukina rene ˈee ˈaa rukina rejume emaapuni
ˈunamiji nahejara. Hu Emaa renajihunaˈe Hu areri kwahuna. Setanira
kwamasahuri harura kaˈene ˈunanamuji Jesura kwavakame harura kajaho
tiraˈusaha paraˈamarono ijihunaˈe Emaa renana.
15 Ike ˈunama nikwisuˈinakino ea kaˈene kwahuna juviˈini jihipuni pwea
rena hijuji niˈajiha kwamana.

16 Nú niheju. Jesura roajaho Hu Eparahami oni amuhija niˈajiˈahauma
roana kaivo Hu ˈona ojiˈina paniˈajiˈiro roana.
17 Ijihuni hahi Jesuho emaa icháˈini jaˈinaˈe Hu ˈuˈo ijaˈinaˈe renana.
Ijihuni maijaho Hu areri hami ˈahúe ˈee núni NiˈajúhiˈIna rena Godoni unaˈi
majama ˈajouhuna. ˈEne Hu areri emaapuni swasa vejakame puni sisea
paˈarehuna.
18 ˈEnajihunaˈe Hu oriˈini vaˈe ahija apene ˈee venaka vaji vaˈana.
ˈEˈiraˈomo nú ahija apeˈeja ho venakúa vaji vaˈavajaho Hu areri niˈajúhuni
jihunaˈe avanana.

3

Jesuho NiˈajúhiˈIna Natohwa KaˈEne Mosisi Asimajina

1 ˈEnajihunaˈe vwehu nuna ariramaa Godoni ehija kaˈene Godoni ari
vaˈiro vaˈukije Jesu Godoni Apasoru ˈee NiˈajúhiˈIna niˈiniji nú rona
ˈwaravuji vwihaˈavara.
2 Hu Godi kaˈene Hu iji pijaha jihunaˈi majama hami venuna. Areri
Mosisira Godoni vuˈa ˈwavuri sei uneunecha mapoka kaˈene navuji majama
hami venujaˈina venana.
3 Mosisi oni pinana kaˈene taˈarohunijaho Jesuni pinana kaˈene
taˈarohunijara nihoˈo niˈimaˈura. Areri ara mavarasaˈina kaˈene vejaji
taˈarohujaho ea kaˈene ara kaji venaji taˈarohujara asima paranana.
4 Ara kwinu kwino ea kaˈene ara vejiˈinijara venuna kaivo Godiho
uneunecha mahoˈo Hu vesihana.
5 ˈEnakaivo Mosisiho pwearu rene Godoni sei majama hami ˈajohiˈi
venuna. Hu raka kaˈene kame henajaho túnaˈi ijija rona ˈwarahuna.
6 Keriso kaˈene Godoni Harihijara majama hami Huni sea ˈajohuna.
ˈEnaˈomo nú nimaa rojiˈi ija kisi ˈunanama hina vaˈe uri useˈavajaho nú
sea kajina.

Godoni Ehipo ˈOjuta Hwena Hihunijina

7 Ijihuni hahi Godoni ˈAvena ikaˈina ˈwaramana.
Iviasi ja Huni ira heˈavajaho
8 ja joni oja paveja kisina reˈama. Areri Isureri opo nechi riri GodinaˈI
ninakarame ˈee pataarohe ˈee vena kavajaˈina paveˈavara.
9 NechiˈA kajine joni opipo Na pu ajihukiviˈi pu hine Na vena kivara. Nara
raka kaˈene ea areri pavehunaka juara mapoka mapoka (40) vaji vejujaho
pu nikaviˈi pataarorihara.
10 ˈEjumakame Na ike amuja kaˈene hijukipo ajinivumakame Na ikaˈina
ˈwaravuta. Puni ojijaho veko veko nikwinu Na túchahehunijiruna. ˈEne raka
kaˈene veˈavarono ˈwaravujaho pavejura.
11 Nuni sena vaji ikaˈina ˈwaravuta. Pu nihoˈo Nuni tinia kaˈene ˈojuta
hwena hihunijaho pavaˈe useˈeja ˈiavuta.
12 ˈEnakúne vwehu nuna hami vwihaˈavara! VejuroˈikaˈI joni oja sisea
ˈee panimaa rojujara veje Godi kaˈene majama hijiˈiniji túchahaˈejakúne
vwihaˈavara.
13 ˈEnajihunaˈe iviasi ˈwarumu kajaˈinaˈe veku veko ˈwame
niˈajaraˈavara. VejuroˈI joni vaji ea pina siseijara pisimie huni oja
kisimaˈura rehuna.
14 ˈEnavo nú ija kisi ˈuname marako nú hami vejajaˈinaˈe hami vena vaˈe
uri useˈavajaho nú Jesu puˈúmo Huni uneunechijaho ahuma ˈekahuna.
15 Ruramareˈe ˈwaravukaho parunamiˈavara.

Iviasi ja Huni ira he'avara. Ja joni oja paveje kisina re'ama. Areri Isureri opo ninakarame pataaroriha ja'ina pave'avara 'iamana.
16 Ea ijija irahipo Huni ira heji'i Godina'i ninakarame 'ee pataarohare? Ea ka'ene Ijipiti rene Mosisira aherama roajipo avajare?
17 'Ene ea irahipo juara mapoka mapoka (40) vajijaho Godi vejume ajimane? 'Ú ea ka'ene nechi'i sisea vejumakame kwamasahajine?
18 'Ee ea irahija'e Godi Huni sena vaji pu pava'e Huni tinia ka'ene 'ojuta hwena hihunijaho usehuna 'waramane? 'Ú Hu ea ka'ene Huni ira hene pavejujihi rona 'waramane?
19 Ijihuni hahi nú ivi'a kivujaho pu Huni 'ojuta hwena hihuni tinijaho pavahuna. Ijihuni maijaho pu Godi panimaa roju.

4

1 Nú va'e 'ojuta hwehunijaho Godi nahama 'waramana'omo majama ija'ina namu. Ijihuni maijaho ja ea 'ahopo ijí pavahuni jihuna'e tea junumuna.
2 Godira 'ojuta hwehuni tinijaho amairiaramana. 'Ena'omo ijaho vu'a maa maiu'ina ka'ene iviamaa nú 'warumukaho nikwisu'ina kaji pu 'waravara. 'Enakaivo ijí vu'a kajara pu ni'ajihuna pana. Ijihuni maijaho Godira raka ka'ene 'waramajaho pu panimaa rojara.
3 'Enavo nú ea ka'ene nimai roji'inijiru ijí Huni 'ojuta hwena hijuri tinijaho vahuna kaivo ea ka'ene panimai roji'inijija Godi ika'ina 'waramana.
Nuni sena vajijino ika'ina 'waravuta. Pu niho'o pava'e Nuni tinia ka'ene 'ojuta hwehunijaho use'eja 'iamana.
4 Nú nihejura. Godoni ira vaji vea iropu no'o ijí rone ika'ina 'waramana. Na kaukara vena va'u va'u vea iropu no'o ijaho 'ojuta hwena hijuta 'iamana.
5 'Ene Godoni ira pina vaji ika'ina 'waramana. Pu Nuni 'ojuta hwena hijuri tinijaho pava'e use'eja 'iamana.
6 Ijihuni hahi Godoni 'ojuta hwejuri tinijara namujaho emaapo ijí vahuni jihuna'e namu. 'Enakaivo ea ka'ene marako vu'a maa maiu'inake hejajija pu tinia kajaho pava'ara. Ijihuni maijaho pu Godi panimaa rojara.
7 Ijihuni hahi 'ojuta hwena hihuni tiniji vahuna'e Hu vea pina amairia ranamana. 'Ena'omo vea kajaho iviamaina. Godira vu'a ka'ene nimarako pu 'waramajaho Hu kú'o Teviti 'waramarena ika'ina 'waramana.
Iviasi ja Huni ira hena ve'avara vo joni oja paveje kisina re'ama 'wamana.
8 Ike 'ojuta hwena hihuni tinia maiu'inakaho Kenani Josuara aherama va'e arumajaho parona 'waravu. Ijí tinia kaji re'ipisa Godiho 'ojuta hwena hihuni tinia pina parona 'warava'a.
9 Ijihuna'e vea pina namuna'omo Godoni ehija Sapati kaji 'ojuta hwehuna.
10 'Ena'omo ea irara Godoni 'ojuta hwejuri tinia kaji va'ajaho huni kaukara ka'ene venajara pa'arejume 'ojuta hwe'iro va'ana. Areri Godira Huni kaukara ve paramarena 'ojuta hwena ja'ina'e hwenana.
11 Ijihuni hahi nú harura venareje ijí 'ojuta hwena hihuna kaji vahuna. 'Enavo ea irahipo panimaa ro'avajaho areri Isureri opo panimaa rojaja'ina'e ve'ava jihuna'e pu tinia kajaho pavahuna.
12 Godoni irijaho mai'o hiji'ini harurijara itu'o'una paranana. Huni enijaho so'wa ka'ene 'ena ronu ronujaho asitaha paranana. 'Ena'omo so'wa kajihuni enijara nuni ura 'ee vwihijaho 'uhua aruma va'e 'e'uhuna. 'Enareje núni oja ichá'inijaho najuha parahuna.

13 Uneunecha mapoka kaˈene venaji pakiˈeje nahuna paˈamaa. ˈEne uneunecha mapokakija Huni nia ˈahijaho samaumaa areri maisu namijujaˈina. Ike Godikara raka kaˈene nú vejujaho veje samaahiravakame nú ijihuni maijaho Hu ˈwarahuna.

Jesuho NiˈajúhiˈinaNatohwa KaˈeneArira Nimaa Nimaijina

14 Ijihuni hahi Jesu kaˈene Godoni Harihijaho núni NiˈajúhiˈinaMavarasaˈina Niˈimaˈurijaraakúpi ˈahi vaˈana. ˈEnaˈomo nú ijihunaˈe Hu ija kisi ˈuname nimaa rojiˈi hina apena vahuna.
15 Ike núni NiˈajúhiˈinaNiˈimaˈurakara núni ajuasinijaho hena kamuna. Ijihuni maijaho venakúa kaˈene nú vaˈe aruvukaho Hu ˈuˈo ijaˈina vaˈe arumana vo Hu sisea kwinu pavenana.
16 ˈEnakúne núni Godi mavwihanúa aremu jihuni toronu rori pajuˈikaˈi Huni unaˈi vaˈajiva. ˈEˈavajihunaˈe Huni numisaraa ˈee mavwihaniiˈinijaho nú pivusaˈavajaho Hu niˈajúha vajúhuna.

5

1 Nitama sosi puni niˈajihiˈina natohwa emaaˈe iji pijahuˈe hura emaa ˈahoˈijihi punijihunaˈe Godoni unaˈi niˈajihuna. ˈEjukame pura puni swara kaˈene ˈeka roe vajahujaho hura ˈeke punijihunaˈe Godoni swasa venana. ˈEne kúˈo puni sisei jihuni swara kaˈene ˈeka roe vajahujaho hura ˈeke puni sisei jihunaˈe swasa venana.
2 ˈEne hu emaaˈomo hu areri kiviˈi ea kaˈene pivusahiˈina ˈee ani ani ro vaiˈiniji niˈajihuna. Ijihuni maijaho hu ijaˈini jihuni hahi hu areri niˈajihuna.
3 Ijihuni hahi hu ea ˈahopuni sisei jihuni swasa vene ˈee huni sisei jihuni swasa ˈuˈo venuna.
4 Ei pini hu maoriˈini urarejeniˈajihiˈina natohwa rejakame ea na taˈaroriha roˈamajaho hu parehuna. ˈEnakaivo Godira Eroni iji pijaha jaˈinaˈe pijaˈamaji rehuna.
5 Ijihuni hahi Kerisoho Hu oriˈini taˈarosaravakame ijihunaˈe NiˈajihiˈinaNatohwa rehuna pana. ˈEnavo Godi kaˈene ikaˈina ˈwaramajara
A Nuni Hariha ˈee Na iviasi Oni Oma ˈwamajara iji pijahana ˈwamana.
6 ˈEnakaivo ea pina Godoni ira vaji vena ikaˈina Hu rona ˈwaramana.
A Merakisiteka oni amujaˈomo NiˈajihiˈinaNatohwa kaˈene majama hina apena vahunijina ˈwamana.
7 Vea kaˈene Hu iki mweˈi hinajino Hu pakwahuniji niˈajaˈamarono Godoni siporua ˈonarena ira ajira ˈee niraviˈi jarimana. Hu Godoni siporua ˈonajihuni maijaho Hura Huhusu niˈajahuni jihunaˈe ˈonana. ˈEjumakame Godi Huni siporua henajihuni maijaho Hu Godoni hura venana.
8 Jesu Godoni Hariha vo ahija kaˈene Hu apena jihunaˈe Omahoni ira hene vejiˈina renana.
9 Ijihuni hahi Godira vejume Hu NiˈajúhiˈinaNatohwa ariramaa renana. ˈEnaˈomo Jesuho majama hihuni Anesuraˈomo ea irara Huni ira hena veˈamajaho hu majama hihuna.
10 Jesu Merakisiteka oni amujaˈomo Godira Hu iji pijahume Hu NiˈajúhiˈinaNatohwa renana.

NimairoaPatúchahahuni Jujuvua

11 Nú Huni vuˈa ˈahoˈa mapoka ˈwarahuna vo ja pahehuna kivu. Ijihunaˈe nú ichaˈina vuˈa ja ˈwarave heˈeja?
12 Ja Godoni ea nitama ora. ˈEnaˈomo ja areri ea ˈahoˈa najahune saˈina. ˈEnavo ea ˈahopo roe ja niˈajihe Godoni ea maiˈo rejare puni vuˈijaho ja kúˈo

ˈwarahuna. Ja areri musia saˈinaˈomo ja musaru iju kaivo ˈiruma kaisina ja paijura.
13 ˈEnaˈomo ea irara musaru ijiˈi hinujaho hu maiˈo Godoni ira ariramaijaho areri pahenu jihunaˈe hu musia.
14 Godoni ea emaakina rejajija puni ˈirumijaho kisina. Pu opuipo rakijara maa ˈee rakijara siseijaho nasarama hena kaviˈi maijiru vejura.

6

1 ˈEnakúne Keriso oni ea maiˈo rejari vuˈa hura hara pahine nasaraviˈi naˈavara. ˈEnavo harura vena paramareje Keriso oni vaji emaakina reˈavara. ˈEnajihuni hahi nú kúˈo ˈunama vuˈe sisea areha ˈiahuni vuˈa paˈwarame ˈee Godi nimaa roha ˈiame hura hara paˈwarahuna.
2 ˈEne kúˈo paˈunama vuˈe toa samauri vuˈa ˈee ija húmata ˈahi irechamiuri vuˈa ˈee kwamasahiˈinijipo kúˈo ˈurihuni vuˈa ˈee ˈotua vene majama eha sisea apehuni vuˈa kúˈo hura hara paˈwarahuna.
3 ˈEnajihunaˈe Godoni ura reˈamajaho nú ijaˈina vehuna.
4 Ikaho ea kaˈene hanajiˈina nihena kavajihipuni vuˈa. Pu akúpa huni swara mamaijaho niapene ˈee Godoni ˈAvena apejara.
5 ˈEne pu Godoni irijihuni maijaho hene ˈee harura kaˈene maiˈo rohunijija nihena kavara.
6 ˈEnakaivo pu Godi ranama vaˈajihunaˈe pu puni sisea vwihana temukave areˈikaˈi kúˈo ˈunama rohuna areri pana. Ijihuni maijaho pu kúˈo Godoni Harihiji korosi ˈahi ˈanae ranavuˈe Hu jumujaˈina vena avaju.
7 Godira juara mejiˈiniji merajaha jihunaˈe neha pinareˈe kukua huna ˈurina marasahura.
8 ˈEnakaivo juasiˈa kajara ija oma rukine ˈee ˈwitita ijipo ˈurine rareˈavajaho juasiˈa maa paˈana renana. Ijihunaˈe juara anesurijara namahareje veni jae rehuna.
9 Ehu núne kaˈene nú ja oja mihukije nú ˈwaravu jihuni maijaho ja ijaˈina ˈiamareje ˈwarahuna pana vo joni maijara ijija asitahana. Ja Godoni ea renareja marania jaˈinaˈe hina vahuna.
10 Godi nimaa nimaaˈomo ja Huni iha ˈahijino kaukara kaˈene vejiˈi Hu oja mahe ˈee jara Godoni ehija kaˈene oja mihareˈe niˈajihe apena vaiˈi hijukaho Hu paruhuna.
11 Núni urijaho jara ea kaˈene oja mihujaho majama nama apena vahuna ura renua paranu. Ijihuni maijaho raka kaˈene ja ˈajaha hijujihuni maijaho nimaa roe ˈeˈuje kahuna.
12 Ja paucha ˈasaˈavara kaivo ea kaˈene Godi nimaa rone raka kaˈene nahama ˈwaramaji apeˈiro ˈajaha hijujaˈinaˈe hiˈavara.

Godira Nimaa Nimaa Kaˈene Nahama ˈWaramajina

13 Godira Eparahami nahama ˈwaramajaho Hu ichutoa papikiviˈi ˈwaramana. Ijihuni maijaho ea pini Hu asima hihuna pana. Ijihuni hahi Hu Huni iha ˈurahiˈi nahama ˈwaramana.
14 Hu ikaˈina ˈwaramana. Na a nimaa nimaa merajahuna. ˈEne Na nimaa nimaa a venaˈe oni amuhija mapoka mapoka rehuna ˈwamana.
15 ˈEnajihunaˈe Eparahami nahama ˈwarama kaji masuani ˈajaha hina vaˈu vaˈo vaˈe piunamana.
16 Ea pu ichutoa pikivujaho pu asitahiˈini jihipuni ihi ˈurihiˈi ichutoa pikivura. Ijaˈina kaˈene pu vejujaho pu iraˈasina paˈwaˈavarono avajura.

17 'Unama nikwisu'ina kaja'ina'e raka ka'ene Godira nahama 'waramujaho Hu venuna. 'Ena'omo ea ka'ene Godira nahama 'waramajija Godiho Huni vwiha ani pave'ena 'wavi'i hihuna'e Godi ura rena paranu.
18 Ijihuna'e Godiho Huni ihi 'urahi'i nahama ea 'waramuna. Ike no'okija ani ani vehuna pana. Ijihuni maijaho Godiho ira'ata areri pave'ena. Ijihuni hahi nú ea ka'ene Huni niha vaji va'ajija nú paju'ika'i Hu raka ka'ene nahama 'waramajaho ija kisi 'unanama hihuna.
19 Ike nimairoa ka'ene nú apejakaho núni 'avena ni'ajahe niho'o kikisina rehunijina. Ike nimaaroakaho nimaa nimaa 'ee kikisina namihunijine 'ee ateha ka'ene tanumanamaji areri va'e aruhunijina.
20 Jesura ijí ateha ka'ene tanumanama jihuni vajijaho núnijihuna'e Hu va'e urana arumana. Hu Merakisiteka oni amuji jihuni vaji Ni'ajúhi'ina Natohwa rena hinu.

7

Merakisiteka Ni'ajihi'ina

1 Merakisiteka Serami opuni kinia 'ee Godi Ichutoi Maa ka'ene ni'ima'uri jihuni ni'ajahi'ina natohwa. Vea ka'ene Eparahami va'e kinia mapokijihi pu'úmo ajira vene hura rarene 'anie parana roumakame Merakisitekara 'unamutoi piuname Eparahamiho merajahana.
2 'Enarena Eparahamira ajira vene kinia 'anii rana'ika'i puni kukua mapoka 'eka roana. 'Ena'omo kukua kajihuni taisijaho Godona'e pwinana'a Merakisiteka vajahana. Merakisiteka 'wavujihuni maijaho Kinia Ariramaa 'ee hu Seramiopuni kinia. Serami 'wavujihuni maijaho Matauvi'ina.
3 Merakisiteka oha oma pa'ane 'ee hu amuja ichihi rena roajaho paheji'ina. 'Ene hu nahejajaho pahena pakame 'ee huni hia aneja púsa paheji'ina. 'Enakaivo hu majama ni'ajihi'ina rena apena va'ana. Hu Godoni Harihiji vare'ina.
4 Merakisitekara hu ichá'ina ni'ina renaji vwihaha. Eparahami Isureri opuni ea tamanijara huni kukua taisi pwinana'a vajahaji vwihaha.
5 'Ene Rivai oni amuhija ka'ene ni'ajihi'ina rejajipo Mosisi oni tamanijara 'warama ja'ina'e taisi emaapuni vaji nianae 'ee puni kachi'ina vaja 'u'o nianaara.
6 'Enakaivo Merakisitekaho hu amuja ichihi rena roajaho pahene 'ee Rivai oni amuja vaja parena roana vo Eparahamira Merakisiteka taisi vajahana. 'Ene Godira Eparahamiho nahama 'waravi'ina vo Merakisitekara merajahana.
7 'Enavo ea mapoka paninakaravu vo nihena kavu. Ea ka'ene ea pina merajahujaho hura hu asimajihuna'e avanu.
8 Jua puni sosi 'ajohi'inijija ea pununa'i taisi vejura vo pu kwamasahura. 'Enakaivo Merakisitekaho 'u'o ea hununa'i taisi vejura vo hu majama hina apena va'ena.
9 Rivaiho Eparahami oni 'aa rena na'eme Eparahamira taisi ka'ene Merakisiteka vajahajaho Rivai 'u'o huni taisi vajahu ja'ina renana.
10 Rivaiho panaheji'ini veijino Merakisitekara Eparahamiho piunamana.
11 Rivai epo kaukara ka'ene vejujara reje nú Godoni ea re'ipisa rakijihuna'e Godi núni ni'ajúhi'ina Eroni oni vaji paranavume ro'eme Hu Merakisiteka oni vaji ranavume roane?
12 'Ena'omo sosi ni'ajihi'ini jihipuni 'unamijaho ani'ina rene 'ee varapiji 'u'o ani'ina renana.

13 Ijihuni hahi núra Ea kaˈene rona ˈwaravujaho amuja aniˈina rona ˈwaravu. ˈEne Huni amuhija ea pina swasa vejuri tini kaukara paveji ˈina rona ˈwaravu.
14 ˈEne na ˈwaravujihuni maijaho nuni Natohwa kaˈene Juta oni amuja vaji rena roaji rona ˈwaravu. ˈEnavo Mosisira Juta oni amuja vaji ea pina sosi niˈajihiˈina parehuna ˈwamana.

Ea Pina Niˈajúhiˈina Merakisiteka Vareˈina

15 Niˈajihiˈina pina Merakisiteka vareˈina kaˈene roajaho samaumaa renana.
16 Hu roe Niˈajihiˈina renajaho Rivai opuni tamana vejakame Hu Niˈajihiˈina rehuna pana. ˈEnakaivo Huni hiijihuni harura majama nama-jihunaˈe Hu niˈajihiˈina renana.
17 ˈEne Hu rone ikaˈina ˈwaramana
A majama Niˈajihiˈina Merakisiteka vareˈina rena apena vaiˈi nahuna ˈwamana.
18 Niˈajihiˈina rehuni varapa mapokijija mahoˈo ˈeka ani irechavume paranana. Ijihuni maijaho varapa kajija ajuarasahe harura parajara.
19 Ijihuni maijaho varapijara rejume ariramaa parejara. ˈEne iviamai ijihuni tinijaho unenu pina mavarasaˈina apejara. Ijihunaˈe ijaho Godoni nini roajina.
20 Godira Huni iha ˈurahiˈi A majama Niˈajihiˈina rena apena vahuna ˈwamana.
21 Pu ichutoa pikiviˈi ˈwarave niˈajihiˈina rehuna pana kaivo Godira Huni ihi ˈurahiˈi Jesuru ikaˈina ˈwaramana.
Natohwijara Huni iha ˈurahiˈi raka kaˈene ˈwaramajaho ani pavehuna. A majama Niˈajihiˈina rena apena vahuna ˈwamana.
22 ˈEnajihuni hahi Jesu Huhusu ike nahama ˈwaramakaho veje marana parahuna.
23 Nitama sosi niˈajihiˈini jihipuni aniˈinijaho ikena pu sosi niˈajihiˈina ea mapoka rejuraˈomo ea kwinu kwamujaho ea pini huni tinia apena apenuna.
24 ˈEnakaivo Jesura ea Niˈajihiˈina renajaho Hu majama hijiˈini jihunaˈe Hu Niˈajihiˈina rena apena vahuna.
25 Ijihuni hahi ea irara Jesuni vaji Godoni nini roˈamajaho Jesu areri venae majama marania apena vahuna. Ijihuni maijaho Hu punijihunaˈe majama hine pu vahaname puamu vena apene vahuna.
26 Núni Niˈajúhiˈina Natohwa ijaˈinijaho mavarasaˈina. Ijihuni mai-jaho Hu ariramaaˈe ˈee sisea pane ˈee sisea pavwenaviˈina. Hu ea siseijihi puˈúmo nikwisuˈina pana. ˈEnajihunaˈe Hu ˈunama ahasirime taˈarohunijaho uneunecha asitaha paranana.
27 ˈEnavo Hu veku veko swasa pavenuna. Areri sosi niˈajihiˈina nato-hwepo vejujaˈina pavenuna. Ijihuni maijaho pu marakuˈa puni sisei ji-hunaˈe vene ˈee ijiˈa ea ˈahopuni sisei jihunaˈe venareˈe avajura. ˈEnakaivo Jesura ijaˈina kaˈene venajaho Hu ˈaha kwinu ea mapoki jihipunaˈe korosi ˈahi swasa venana.
28 ˈEnajihunaˈe ea kaˈene Mosisi oni varapa tamana ijihuni hari niˈajihiˈina mamaˈinijija rejara vo pu emaijihunaˈe areri pana. ˈEnavo varapa tamanijaho vajihuma paraˈeme Godira Huni ihi ˈurahiˈi Hariaha iji pijahana. Ijihunaˈe Hariaha vejume majama ariramaa renana.

8

Jesu Núni Niˈajúhiˈina Natohwa

1 Nara 'waravu jihuni vu'a nimaa nimaijaho ikena. Núni Ni'ajúhi'ina Natohwijaho akúpa 'ahi Godi ni'ima'uri jihuni toronua ka'ene namujihuni toi ija mana'inija'i asuma hinu.
2 'Ena'omo Hu Huni harai ara nimaa nimaijino Huni kaukara nimaa nimaa venuna. Ijí ara kajaho Natohwijara venana vo emaapo iji vehuna pana.
3 'Enavo Juapuni sosi ni'ajihi'inapo Godi vajahu 'wavi'i swasa vejura kaivo núni Ni'ajúhi'ina Natohwiji 'u'o swasa venana.
4 Hu iki mwe'i hi'ipisa Hu Ni'ajihi'ina pareja'a. Ijihuni maijaho ni'ajihi'ina mapoka Mosisi oni varapa tamani jihuni hahi swara vajihura.
5 Ike tinia ka'ene pura kaukara vejajaho tinia nimaa nimaa ka'ene akúpa 'ahi namujihuni manura. 'Enajihuna'e Mosisira harai ara ve'iro amairiaramajaho Godira ara kaji ichá'ina vehunijaho 'waramana. Hu ika'ina 'waramana. 'Enakúne ara kaji ve'amajaho Nara manura ka'ene huri'a 'ahakino najahu ka'ina ve'amana 'wamana.
6 'Enajihuna'e núni Ni'ajúhi'ina Natohwijara kaukara ka'ene venajara Mosisi oni tamana huni kaukara veji'inijija asitaha paranana. Ijihuna'e vu'a maiu'ina ka'ene nahama 'warama jihuni vaji ni'ajúhuna renana. Vu'a maiu'ina ka'ene nahama 'waramajija mamaaruna.
7 'Enavo vu'a ka'ene maraku nahama 'waravajara areri re'ipisa vu'a pina ka'ene túna'i nahama 'waravajaho pa'ana reja'a.
8 'Enakaivo Godi Huhusumaro amurijihuni vaji areri parenajaho kamana. Ijihuni hahi Hu ika'ina 'waramana. Ike heha! Natohwijara ijá 'wama Vea mai'o rouna'omo ro'eje Isureri ora 'ee Juta ora Na Nuni vu'a maiu'ina pu nahama 'warahuna.
9 Ijí vu'a maiu'ina kajaho joni opija ka'ene Ijipiti opuni kwai hi'eme Nara Nuni iji 'eka roe samai 'e'umarejo roi'i vu'a ka'ene nahama 'waravujihu vare'ina pana 'wamana. Natohwijara ika'ina 'waramana. Nara pu nahama 'waravuji hami pavejumakame Na pu túchahiuta.
10 'Enakaivo Nara Isureri ora kajihipuni 'unama maiu'ina vehuna. Nara Nuni 'unamijino Huni vwiha vajijaho samahune 'ee puni oja vajijaho samahuna. 'Ejakame pu Nuni ea reje 'ee Na puni Godia'e rehuna.
11 'Ejakame pu ehwaha 'ee kachihwaha Natohwiji hena kavi'ina re'ipisana pa'wahuna. Ijihuni maijaho emaina sesamaa maho'o pu Na hena kivi'ina rehuna.
12 Ijihuna'e Na puni sisea vwihania areme 'ee runamie pa'arehuna 'wamana.
13 Vea ka'ene Godira ijá 'wama Ikaho vu'a maiu'inijina 'wamajino Hu vejume vu'a amurijaho maa pa'ana renana. Raka ka'ene maa pa'ane 'ee sahasa 'wa'avajaho ani ranave pa'arehuna.

9

Mwe'a 'Ee Akúpa 'Ahi Godi Oja Mahunijina

1 'Enakaivo vu'a amurijaho ichá'ina Godi oja mahuniji rona 'waramana. 'Ena'omo mwe'aki tini nimaa nimaa Godi oja mahunijaho namana.
2 Harai ara ka'ene vejajihuni vajijaho ruha no'ona. Pinijaho naheha jauri tinijine 'ee akuavuri harava useuri 'aiju ijina. 'Ena'omo ruha kajaho Ariramai jihuni Ruha 'wavura.
3 Atehi tanuva jihuni túna'i ruha pinijaho Ariramaa Nimaa Nimaijina 'wavura.
4 Ruha kehuni vajijaho koruti 'aijua ka'ene inisenisi jau'e amua tuama ajimujine 'ee pukesia ka'ene Nahama 'warama jihuni Aka 'wavujara

namujina. Aka kajihuni pukesi nupiijaho koruti vene 'ee Aka kajihuni vaji korutia kavapwa vajijaho puretia ka'ene mana 'wavujipo navara. 'Ene Eroni oni pijuhijaho ihu vene a'a nahene 'ee muna ka'ene varapa iropu ropu vejajipo Aka vaja kajaho navara.

5 Ona'oji'ina mavarasa'ina ka'ene Serapini 'wavujipo Aka rori namiji'i puni tahi rauraha namijajaho numiramuni tinia. 'Enakaivo uneunecha mapoka kajihuni maijaho iviamaa nú areri pa'warahuna.

6 Uneunecha mapokakija puni tiniji areri na'eju'e ijí tinia kajino ni'ajihi'inijija na'ia mapoka va aruma usevura. Pu ija'ina vejujaho puni sosi kaukara vena avajura.

7 'Enakaivo ni'ajihi'ina natohwijara huhuri ijí Ariramaa Nimaa Nimaa tinia kajaho juara kwinu kwino va'e arumuna. Hu va'e arumujaho veku veko 'aa ka'ene Godina'i swasa vejakame huni sisei vahame 'ee emaapo sisea ka'ene vejuji vahahuniji 'ekare'e va'a arumuna.

8 'Enakaivo Godoni 'Aveni 'waramajaho ruha ka'ene Ariramaa Nimaa Nimaijaho emaapo va'e aruhuna areri pana. 'Enavo ruha amurijara majama ija'ina navi'i na'ipisa ea areri pava'e aruva'a.

9 Ike nara 'waravukaho iviamaa raka ka'ene renuji rona 'waravu. 'Enavo emaapo swara ka'ene swasa vehuna'e 'eka roujaho ni'ajihi'inapo 'eke swasa vejujaho ea kajihipuni sisea areri pasomahu'e pa'arejura.

10 'Unama ka'ene tamanijaho ijí tamaneru vejuri 'unamijina. Tamana kajaho ichá'ina'e 'iruma ine ichá'ina'e toa ine ichá'ina'e ija some 'ee ichá'ina'e haha 'ajohe vejujina. Pu hine 'unama tamana kaji vena apene vai'i na'eje na'i pini vea ani'ini nitu'eje ijaho parahuna.

11 'Enakaivo 'unama maa mavarasa'ina maiu'inaka Godira múhajaho Kerisoho Ni'ajihi'ina Natohwa renana. 'Ene harai ara nimaa nimaa mavarasa'ina ka'ene kahi akúpa 'ahi namujaho emaa ija pavene 'ee mwe'a kehuna pana vo Hu ijí va'e arumana.

12 Ijí ruha ka'ene Ariramaa Nimaa Nimaijino Hu 'aa apena va'e arumana. 'Enavo 'aa kajaho kotia 'ee purumakau ijihipuni 'aa pana vo Huni 'aa kajino ea maho'o majama maranihunijaho ijí ni'aha kwisu apena va'e arumana.

13 Tamana 'unamijaho kotia 'ee purumakau puni 'aa 'ee purumakau 'u'ua ka'ene veni jaujihipuni túa iji'i ahuma 'ekare'e emaa puni sisea vaha'avarono haha 'ahi otiura.

14 'Enakaivo ikaho niho'o vwihaha! Niho'o ni'ima'urijaho ikena. Nú kwamasahuni 'unama ka'ene vejujaho Keriso oni 'aijara núni oja sovuma paranana. 'Enajihuni hahi Godi ka'ene majama hiji'inijaho nú oja mahe 'ee ta'arohu. Ijihuni maijaho Kerisora majama hinuni 'Avena vajijino ori'ini sisea pa'ajara núnijihuna'e Godina'i swasa ka'ene ariramaijaho venana.

15 Ijihuni hahi Hu vu'a maiu'ina kaji 'ajohare'e Godiho 'ee emaa puni rira mu'oi hinu. 'Ena'omo ea ka'ene iji pijihajija areri majama hihuna ka'ene Godira nahama 'waramajaho apehuna. 'Enavo Kerisora kwamajino ea ka'ene vu'a tamana vajijino sisea vejajija sovume pa'arena jihuna'e pu eha paapehuna.

16 Ea pina kwa'i 'ahae ea 'aho'a iji pijihareje huni kukua 'eka'avarono 'waramajaho vea ka'ene hu kwa'amajaho eaka hu ija pijiha kajipuhipo ijí kukuaka hu nahama 'warama kajija pu 'ekahuna.

17 'Enakaivo ea kajarahara pakwa'ikaivo mai'o hi'amajaho ea 'aho'a pa'ekahuna kaivo hu kwa'amaji'a pu huni kukua kajaho 'ekahuna.

18 Ijihuni hahi vu'a tamanijaho 'aa paari'amajaho unenu pina pare'ena.

19 Godira tamana ka'ene Mosisi mahaji hu marako'a ea mapoka taha

'waramana. Vea kaji hu purumakau 'ee kotia 'anie 'aa vejume tevua vaji arihume 'ee toa 'uʼo ijí usesame sipi sapasa amapuʼura ijí apúsame 'ee icha kaʼene hisapi 'wavujihuni tuamijino taurime ijí apúsaviʼi 'ena 'urine tamana huni puka 'ahijino ijitie 'ee 'ena 'urine ea mapoka kajija ijitiana.

20 Ijitiʼi ijá 'iama Ike 'aakaho Godira vuʼa kaʼene ja mihajara nimaa reʼamarono avaju 'iamana.

21 Hu venajaʼinaʼe 'aa kajino harai arijaho 'ena ijitie uneunecha mapoka kaʼene vaji navajija 'ena ijitiana.

22 Ijihuni hahi nú ijá 'wahuna. Mosisi oni varapa tamanijara 'warama jaʼinaʼe uneunecha mapokakija 'aa kaji ijitia vaji chiha paʼarehuna. 'Enaʼomo 'aa paariʼamajaho sisea vwihania arehuna paʼana reʼena.

Kerisora Swasa Kaʼene Venajara Niarerina

23 'Enajihunaʼe mweʼa kehuni harai ara 'ee ijihuni vaji uneunecha kaʼene navujija akúpa huni kukuaʼe matesaramareja vena usearaʼomo hanuha puni 'aijara reje chiha paʼarehuna. 'Enaʼomo akúpa huni kukua nimaa nimaijihuni swasijara mweʼa kehuni swasijaho asimana.

24 Ijihuni hahi Kerisora Arira Maijihuni Ruha kaʼene matesaramareja ijí vejari ruhijaho pavaʼana kaivo Hu ruha kaʼene Ariramaa Nimaa Nimaiji akúpa 'ahi núnijihunaʼe Godoni unaʼi vaʼana.

25 Sosi niʼajihiʼina natohwijara juara kwinu kwinu paʼareʼejuʼe hanuha 'ai 'eka vaʼe Ariramai jihuni Ruhi vajahu jaʼina pana vo Kerisora akúpa 'ahi vaʼajaho Huni 'aijino 'aha kwinu mahume paranana.

26 'Enakaivo 'aha kwinu 'aa kaʼene mahajara areri parehuna reʼipisa mweʼakara aneja renaji rene Hu hura hara kwaviʼi navaʼa.

27 Emaa kwinu kwino kwamasahuni vea iji pijahuʼe namunaʼomo kwamasahareje 'otua vehuna.

28 Ijihuni hahi Kerisoho ea mahoʼo kehipuni sisei jihunaʼe 'aha kwinu kwamana. 'Enaʼomo Hu kúʼo roʼamajaho sisehuna pakwaʼi roʼena vo ea kaʼene Hu 'ajaha ura rena paraʼejuʼe hijujipo maraniʼavarono rohuna.

10

1 Mosisi oni tamanijaho raka mamaa kaʼene rohuni jihuni manura. Nitama swasa kaʼene vejujaho juara kwinu kwinu paʼareʼejuʼe vena vejura. 'Enavo ijara ea kaʼene roujihi areri venae ariramaa rehuna pana.

2 'Enavo ijipo somae ariramaa rena paraʼipisa swasa kaʼene vena vejujaho arevaʼa. Ijihuni maijaho pu niariramaa renae 'ee puni siseiji vwihana temukavu jaʼina parejaʼa.

3 'Enakaivo juara kwinu kwino pura swasa kaʼene vejujara rejuʼe puni siseijaho vwinamuna.

4 Ijihuni maijaho kotia 'ee purumakau 'aijija sisea sove paʼarehuna areri pana.

5 'Enajihunaʼe Keriso kaʼene mweʼi roajara ikaʼina 'waramana.

A hanuha swasa 'ee swara ura parenau kaivo Ara haha kaʼene amairia mihaji ura renau.

6 Nitama rene sisei jihunaʼe swasa kaʼene veni jae 'ee swara kaʼene vejujaho A maiʼo tea pamanamuna.

7 Ijihunaʼe Na ikaʼina 'waravu. Ike heha! Oo Godi Na roujaho Oni uraiji veʼi routa. Areri Godoni ira vaji nitama Na rona 'warimaji veʼi routa 'wamana.

8 'Ene Na kúʼo ikaʼina 'waravu. A nitama rene hanuha swasa 'ee swara 'ee hanuha veni jaura 'ee swara 'ahoʼa kaʼene Mosisi oni tamanijara 'waramu jaʼinaʼe vejujaho A maiʼo ura parenae 'ee tea pamanamuna 'wamana.

9 'Ene Hu kú'o ika'ina 'waramana. Ike heha! Na Oni ura ijí ve'i routa
'wamana. Hu tamaniji pi'ona'i vo maiu'ina rana'iro roana.
10 'Enakaivo Jesu Keriso oni hahijara núnijihuna'e 'aha kwinu swasa
vejakame nú ea ariramaa re'avarono Godi ura rena paranana.
11 Sosia ni'ajihi'ina natohwijara swasa venuni 'aiju rori namine veku
veku swasa nikwisu'ina ka'ene sisea veje niho'o papa'arehuniji hine hura
hara venuna.
12 'Enakaivo Hu sisei jihuni swasa ka'ene venajaho niji 'aha kwinu
vejuma parana jihuna'e Hu Godoni ija mana'inija'i asuma hinu.
13 Hu Huni nakijihi Huni mumora hari irechami'i 'ahaue ijí 'ajiha hinu.
14 Hura ijí swasa ka'ene kwino venajino Hu ea ka'ene iji pijihajija maho'o
majama ariramaa rehuna rejara.
15 Godoni 'Avenijara vu'a kaha'i raka ka'ene 'waramaji nimaa 'iamarena
Hu ika'ina 'waramana.
16 Natohwijara ijá 'iama Vea kajino Na Nuni vu'a maiu'ina Nuni ehiji
jihipuna'e vena'eju. Na Nuni tamana puni oja vaji irechame 'ee Na puni
vwiha vaji venahakame pu hena veji'ina rehuna 'iamana.
17 'Enarena Hu kú'o ika'ina 'waramana. 'Ene Na niho'o puni sisea 'ee
varapa 'eji'ini jihipuni sisea kú'o pavwiha'eju 'iamana.
18 'Ena'omo sisea vwihana areve pa'are'amajaho kú'o sisea huni swasa
vehuna areri pana.

'Unama Maiu'ine 'Ee Majama Hihunijina

19 Ijihuni hahi vwehu núne Jesuni 'aijara renajihuna'e nú paju'ika'i ruha
ka'ene Ariramaa Nimaa Nimaiji va'e aruvara.
20 Ijihuna'e ateha ka'ene tanuma namujaho Hura Huni hahijino 'unama
maiu'ina majama hihuna núnijihuna'e jarauhana.
21 'Ene nú ivi'a núni Ni'ajihi'ina Natohwa Godoni ara 'ajohu jihuna'e
22 roe nú maarira'e Godoni una'i va'a. 'Ene oja nimaa nimaijino same
'ee Hu nimaa vetia parava. Ijihuni maijaho núni vwiha siseijija Keriso oni
'aijara venume núni siseijija pa'arenuana. 'Ene núni hahijaho toa chiha
pa'ajino somuhana.
23 'Enakúne roe núra iraka ka'ene nimaaroa 'wavuji chichopijanamiujaho
are'ikaivo ija kisi 'unanava. 'Ene Hura iraka ka'ene nahama 'waramujaho
Hu pauchauchahi venuna.
24 'Enakúne 'unama ka'ene ni'ajarahuni 'unamijihi vwihane 'ee oja
'ekarame 'ee mamaa vehunijihi vwihaha.
25 'Enavo ja Godoni vu'a 'wavuri sei ahuma hine vu'a 'wa'iro ve'avajaho
ea 'ahopo vejuja'ina'e paucha'asa'avara kaivo ea 'aho pu'úmo ahuma hine
vu'a 'wame ni'ajara'avara. Ija'ina vehuni jihuni maijaho vea ka'ene Jesura
kú'o 'unama iki mwe'i rohuna vea nitu'u namu.
26 Ijihuna'e nú nimai jihunijaho nihena ape'i kaivo mají sisea vena apena
va'ujaho sisea puni swasa kú'o pina vehuna pa'ana.
27 'Enakaivo unenu pina ka'iro 'ajohuna pana vo Godoni 'otuiji 'ajohu.
'Ene Huni nakijihi veni ni'ima'uri renahuniji 'ajohu.
28 Ei pini Mosisi oni tamaniji pa'ararihaujaho ea no'ona ho no'opisu ijipo
nahamaukame panumivura kaivo 'anau'e kwamuna.
29 'Ena'omo vwiha'avara! Ea ka'ene Godoni Harihiji túa vetie 'ee 'aa
ka'ene nimaa vetiuji chiha rukina 'wame maa pa'ana 'wavujaho 'ú ea
ija'inijija Godoni 'Avena ka'ene maiji vwihani'iniji ira sisea 'waravujija eha
sisea ni'ima'ura paape'eja raka?

30 Ijihunaˈe nú Hu nihena kavu. Hura ikaˈina ˈwaramana. Eha vetiujaho Nunaˈomo Nara pu eha vetihuna. Hu kúˈo ikaˈina ˈwaramana. Natohwijara Huni ehijijija ˈotua vetihuna ˈiamana.
31 Unenuˈu pina niˈimaˈura kaˈene juhunijaho ikena. Godi kaˈene maiˈo hijiˈini jihuni ija tahi sisei jihuni sena niˈimaˈura kaˈene namujija ja apehuna.
32 ˈEnakúne ja marako Kerisonaˈi hena kavajaho parunamiˈavara. Ja vea kaˈene nimaa rojajaho sisea niˈimaˈura apejara vo ja matauma ija kisi ˈunama hijara.
33 Naˈia ˈahoˈa ja ˈeka vaˈe eriri ˈurarahe ˈee ˈeka hijihaˈe ˈee ˈaniara. Vea ˈahoˈa ea ˈahoˈa ˈeka ijaˈina ˈahiumakame ja pu niˈajihara.
34 ˈEne ea kaˈene tipurai irechamia jihipuˈúmo ahuma sisea apejara. ˈEne uneunecha kaˈene ja ˈajohajaho ˈetujihara vo ja teamanaˈeme matauvara. Ijihuni maijaho joni uneunecha mavarasaˈina kaˈene majama nahunijaho ijí ˈajiha namujaho ja nihejara.
35 ˈEnakúne jara Natohwiji nimaa ronareˈe ija kisi ˈunavakaho uneunecha ani aniˈinapo reˈavajaho parana oˈuˈavara. ˈEnaˈomo joni nimairoi jihuni eha niˈimaˈura navu.
36 ˈEnajihunaˈe ja masuani hine pasenaˈeje Godi oni ura ijaho vejiˈi hiˈavara. ˈEˈirakúne Hura nahama ˈwaramajaho ˈekaˈavara.
37 Ea kaˈene rohunaka ˈwavujara rohuni vea samatuˈu renunaˈomo Hu paasinahuna.
38 Ea kaˈene ariramaijaho hu huni nimairoa ˈahiji hinu. ˈEnavo ea irara Na túchahiujaho Na nihoˈo pateamanimu ˈúmana.
39 ˈEnakaivo nú ea kaˈene Godi túchahae eha sisea apeˈiro hijujihi pu vareˈina pana. ˈEnavo núni nimaaroijara nú maranúhunijaho ˈajohaˈejuˈe namu.

11

Nimaaroijara Reje Harura Vene Asihuna

1 Nimaaroijaho irake? Raka kaˈene ˈajaha hijujara maiˈo rehunijina. Nimairoa pinijaho raka kaˈene maiˈo rehuniji nimaa ronareˈe ˈajaha hijujina. Nimairoa pinijaho nú núni niakaho pakavuˈu vo ijara rehuniji nimaa rojujina.
2 ˈEnaˈomo nitama ea ˈahoˈa nimaa rojumakame Godi pu nimaa vetiana.
3 Ijihunaˈe nú nimairoa vajijino hena kavujaho Godoni irijara akúpa mweˈakaho vejuma renana. ˈEnaˈomo uneunecha kaˈene nú kivujaho ijihuni vaja parena roara vo Godoni irijara rejaraˈomo ijí navu.
4 Nimairoa vajijino Eporura Godoni swasa kaˈene venahajara Keni oni swasa asimana. ˈEjumakame Godira Eporu oni swasiji ura renajihuni maijaho Godi najuharena Eporuho ariramaa ˈúma avanana. ˈEne Eporuho nikwavuma paranana vo hu majama huni nimaaroijaho hina ˈwarumuna.
5 Nimairoa vajijino Inakiho pakwaˈeme Godira apene akúpi ˈahi vaˈajihunaˈe ea hu papiunavara. ˈEnavo hu maiˈo akúpa ˈaha pavaiˈini hura Godi teamahuna kaˈene venajaho ea pu nikavura.
6 Ijihuni hahi nimairoa paˈa Godi veje teamahuna nihoˈo areri paˈana. ˈEnaˈomo ea irara Godoni roˈamajaho Godi ijí hinuji nimaa roˈamana. ˈEne ea irara Hu saˈamajaho Hu eha maa vajihiˈina roˈamana.
7 Nimairoa vajijino Noaho saa hiraˈeje kachihwaha niˈajihunaˈe sisima venana. Unenu pina kaˈene mweˈakaho maiˈo parejiˈina kaˈene rehunaka Godira ˈwaramajaho Noaho hena venana. Huni nimaaroa vajijino mweˈa keˈura namahiˈi vu Godinaˈijaho ariramaa rena paranana.

8 Nimairoa vajijino Eparahamiho Godira 'umenajaho Huni ira hena venana. 'Enarena huni ara areʼikaʼivo kwaa pina kaʼene Godira hu mahuna kaʼene nahama 'waramaji vaʼana. Hu vaʼajaho kwaa ichihicha vaʼu rojiʼi pakama paheji'i vaʼana.
9 Nimairoa vajijino Eparahamira vaʼe Godira nahama 'waramani kwai 'eʼunajaho harai ari venarena apiora punaʼi rena hinana. 'Ene túnaʼi Aisikiho 'ee Jekapiho ijá harai ari hiʼeme aachia nikwinuʼina kaji ahuma 'ekahunijaho kúʼo nahama 'waramana.
10 Eparahamira ijaʼina venajihuni maijaho ara natohwa kaʼene Godira Huni iji mina vene kuteja same 'ee ara natohwa maa kaʼene vena ajimaji sama avanana.
11 Nimairoa vajijino Seraho paranamaa renana kaivo hu areri hariʼi nenana. Ijihuni maijaho Godira raka kaʼene nahama 'waramajaho Hu areri ijaʼina rehunijaho Seraho nimaa ronana.
12 Ijihunaʼe ea mapokakaho Eparahami oni vaji rena roara. Hu emamaaʼomo areri sesamaa paʼarehune saʼina vo huni harihijijahija chinasa rehune 'ee ajara kaʼene areri patahuna kaʼene soha rori navujaʼina rehuna.
13 Ikija mahoʼo iraka kaʼene nahama 'waramajija paʼekara kaivo nimairoa vajijino kwamasahara. 'Enakaivo pu nikamareja kamakura rene teamanama parana roara. Pu ikaʼina 'wava Nú apiora 'ee mweʼakaho ea suja 'wavara.
14 Ijihunaʼe ea kaʼene ijaʼina 'waravujija puni kwaa pu majaa hina savu.
15 'Ene pu nimaa nimaa ara kwaa kaʼene pura ijí rene usema vaʼaji vwihajiʼi hiʼipisa pu 'unama same kúʼo 'unama ijí vaaʼa.
16 'Enakaivo areri ijaʼina. Pu ara kwaa mamaiji ura vejujaho akúpa 'ahi jihunijina. Ijihuni hahi Godiho puni Godi 'iahunijaho pajumu. Ijihuni maijaho Hu puni ara natohwa amairiaramahana.
17 Nimairoa vajijino Eparahamiho vea kaʼene Godira vena kamajaho hu Aisikiho areri swasa venana. Eparahamiho Godira nahama 'waramajihi henarena huni hariha nikwinu Aisiki swasa veʼiro amairiaramana.
18 Godi Eparahami nahama 'waramana Aisiki oni hariha kaʼene huni vaji oni amuja mapoka rehunijina 'wamana.
19 Eparahami vwihanajaho emaapo kwaʼavajaho Godira areri venae kúʼo 'urina hihuna ronana. 'Ene Eparahamiho nimaa huni hariha kwama 'urinane saʼina apenana.
20 'Ene nimairoa vajijino Aisikiho huni harihija Jekapiʼo Isoʼo merajihana. 'Ene Godira iraka kaʼene túnaʼi vehunijaho nimaa ronana.
21 'Ene nimairoa vajijino Jekapiho vea kaʼene hu ema rena parane kwaʼi venajaho hu Josapi oni harihija merajihana. 'Ene hu huni pijuhijino pijunaviʼi Godi oja mahana.
22 'Ene nimairoa vajijino Josapiho vea kaʼene kwaʼi venajaho Isureri oni harihipo nimaa rojiʼi 'waramajaho Godira veje Isureri ora Ijipiti raname usehuna. Hu nimaa rona parana jihunaʼe hu pu 'waramajaho pu useʼi veʼavajaho huni 'atijija 'eka pu puʼúmo usema vahuna.
23 'Ene nimairoa vajijino Mosisi oni emahwapo hu nahejari veijaho masapa noʼopisu apúrinanavara. Pu kavajaho Godiho puni sesamaa aniʼina mihanaʼe kavara. 'Enarena pu kinijara iraka pununaʼi vehunijaho pajuvara.
24 Nimairoa vajijino Mosisira emaina renajaho hu Pero oni 'apajijihuni hariha 'wahuna semana.
25 Ijihuni hahi hu Godoni ehijijihi puʼúmo ahuma ahija apehuna ura renana vo sisea kaʼene hu maʼuako teamama paraʼeje venareje kúʼo

paˈarehunijaho hu pataarohe pavenana.
26 Maijaho hu Keriso onijihunaˈe sisei hihuna vo Ijipiti opuni kukua
rukimaˈura mamaijaho paveˈeju ronana. Ijihuni maijaho Godira huni eha
mamaa kaˈene vajahuniji kaviˈi vaˈarena avanana.
27 ˈEne nimairoa vajijino Mosisi Ijipiti opuni kwaa aremana. Hu kinijihuni
sena pajuhamana. ˈEnavo Mosisiho Keriso pakamana vo nimairoa vajijino
Hu kaviˈi vaˈana.
28 Nimaaroa vajijino Mosisira Ijipiti vaji Isureri ora ˈwaravume pu Pasova
vejara. ˈEnareja pu ˈaa ˈene vwichajiami tanihara. ˈEjakame kwamasahuri
ˈona ojiˈinijara amura nahenaji asitaˈamarono avajara.
29 ˈEne nimairoa vajijino Isureri ora soha iha kaˈene AviˈinaˈwavujahoMwemaa reˈeme sua vaˈara. ˈEnakaivo Ijipiti ora ˈuˈo sua vaˈeme soha
kajara imwasamiana.
30 Nimairoa vajijino Isureri opo Jeriko verijaho naˈia iropu noˈo
tauhuˈeme vera kajaho tiraˈusahe arihana.
31 ˈEne nimairoa vajijino Rehapiho marakuˈa ˈuasa venajaho ea kaˈene
huni ara kwaa natohwa vajijino Godoni ira heˈiro senaviˈinijipo kwa-
masaha jaˈina hu pakwamana. Ijihuni maijaho hu Isureri opuni júhojiˈina
kaˈene roajihi niˈajiha jihunaˈe pakwamana.
32 ˈEne na vuˈa ˈahoˈa iraka ˈe ˈwaraˈejo? Ijihuni maijaho Kitiani ho Paraki
ho Samisoni ho Jepata ho Teviti ho Semueri ho ˈee poropeti ˈahoˈi jihipuni
nimairoiji kwinu kwino ˈwarahuna areri pana.
33 Nimairoa vajijino eakipo kinia ˈahopuni ara ˈeˈunie ariramaijino
ˈajoahara. ˈEnareˈe Godira raka kaˈene nahama ˈwaramajaho ˈeke ˈee raioni
puni ira pijuturihura.
34 ˈEne pu vena harura kaˈene
Noinrena ajimaji utahe ˈee ea maiˈo pu soˈwi papijihume kwamasahe
ˈee pu harura paˈajija taˈarohe harura rukina remaravara. ˈEne pu ajira
vajijaho harusimaˈura rene ˈarahara. Pu naka puni amia venaume pitapa
juhahara.
35 ˈEnavo napara puni oja mihiˈinijaho kúˈo ˈuname kwamasahari vajijino
ˈekara. ˈEnakaivo ea ˈahoˈa Godi nimaa rojiˈinijija pu Godi túchahaˈavarono
haha hiana ani aniˈina vetiara. ˈEnakaivo pu Godi túchahahunijara senama
jihunaˈe kwamasahara. Ijihuni maijaho pu hia pina mamaa ˈurina hihuniji
nimaa rojara.
36 ˈEne ea ˈahoˈa sisei matihe ˈee ajiaki hijihaume túpa puama vajame ˈee
ea ˈahoˈa seni kamorame tipurai vaji atoˈarumaara.
37 ˈEne ea ˈahoˈa muni ˈaniume tirahe ˈee ˈahoˈa ˈeka soˈwi rira muˈoi
ataara. ˈEne ea ˈahoˈa vena kime ˈee soˈwi pijihume kwamasahara. ˈEne
ea ˈahoˈa ateha paˈarenaume sipia ˈee kotia sisa ijí iruhe ˈee savara. ˈEne ea
ˈahoˈa matuname ˈee uneunecha paˈamaa renae ˈee siseˈi ˈahiara.
38 ˈEnajihunaˈe pura nihoˈo mavarasaˈina kaˈene vejajaho pu areri
mweˈakaho pahihune saˈina.
39 Ijihuni hahi ea ikihi nú rona ˈwaravujija puni nimaaroijaho Godi
teamamana. ˈEnakaivo pu Godira nahama ˈwaramajaho ˈahoˈa maiˈo
paˈekara.
40 Ijihuni maijaho Godira unenu pina mavarasaˈina núnaˈe ranavuˈe
namu. Ijihuni hahi nú paˈa pu areri hoˈina rehuna pana.

12

Godi Núni Omijine ˈEe Jesura Venujaˈinaˈe Nú Vehuna

1 Ijihuni hahi ea mapoka mapoka 'imiti epuna'i sama outúhe hina kúvi'i
hiju. 'Enajihuna'e raka ka'ene Godoni ura ijí veju'e tanumuji ani irechaha.
'Ee sisea ka'ene veku veko núni vwiha vaji mumuji ani irechaha. Raka
ka'ene apehuniji ape'iro mají hine ninukujahi'i na'avara.
2 Jesu ka'ene núni nimairoa anejijine 'ee aneja rena va'e uri usehunijina.
'Enajihuna'e núni nia Hu kavi'i vahuna. Hu korosi 'ahi ahija apeji'i jumana
vo ijí Hu juma kajaho semana. Hu ija'ina venajihuni maijaho Hu túna'i
teamahuniji apehuni jihuna'e avanana. 'Ena'omo Hu iviamaa akúpi 'ahi
Godoni toronu ija mana'inija'i asuma hinu.
3 Vwihaha! Ea sisemaa ijipo Hu sise'i 'ahaume haha hiama paranana.
'Enakúne ahija ija'ina apena va'avajaho pasenave are'avara.
4 Ja sisea vaji hina ruaraha roi'i pivusaha kwa'asunavara vo mai'o
pakwavara.
5 Ja Godoni harihiji jihuna'e Hura ja ni'ajiharena vu'a ka'ene
'waramajaho runamio? Hu ika'ina 'waramana
Nuni harihe! A Hu túchahakame Natohwijara eha ma'amajaho a
Hu pamakame 'ee ara Hu túchahauji Hu ijí rona 'waramajaho
pasena'amana.
6 Natohwijara oja mihi'inijipo Hu túchahaujaho eha mihuna. 'Ene ea
irara Huni hariha nimaa renajara túchahaujaho Huni harihi jihuna'e eha
mahuna 'iamana.
7 Godira ja ija'ina 'ahi'amajaho vwiha'avara. Ja Huni harihiji jihuna'e
aahi'ena. 'Ú ja vi hejajaho hariahi vu'ataa pahenajaho omaha kora
pa'warame 'ee pa'anaune?
8 'Enavo ja Godi túchaha va'eje Huni harihija 'ahiu ja'ina'e eha pamiha
ka'avajaho ja oma pa'ana. 'Ene ja nimaa Huni harihija pana.
9 'Enavo mwe'a kehuni omijipo pu kú'eju'e nú areri parehuniji veju'e pu
ruruvujaho puni hura vejura. 'Ena'omo núni omijihipuni ira hene hura
vejuja'ina'e akúpa huni Omijara eha múha ka'avajaho teamana'eje Huni
hura venareje majama hi'avara.
10 Ijihuni hahi núni opijijija pu raka ka'ene kima heju'e maraju jihuna'e
pu juara ma'uako hiji'i 'anúe kora 'waravura. 'Enakaivo Godira nú eha
ka'ene múhujaho Hu nimaa 'ahi nú maranúhuni jihuna'e venuna. Ijihuni
hahi nú Huni ariramaijaho ahuma apehuna.
11 Vu'ataa paheju'e 'aniujaho hianavu jihuna'e tea pamanavura.
'Enakaivo ea ka'ene ija'ina 'ahiujija túna'i pu ea mamaa re'eja.

'Unama Ichá'ina Vehunijine 'Ee Jujuvu'a

12 'Enakúne ija jona ka'ene harura pa'arenaujaho harura vene 'unaha.
'Ene joni atoka ka'ene irimanamujaho harura vena 'urine namina va'a.
13 'Ene jara mumora ka'ene namina vahuni 'unamijaho amairie arira
renama. 'Ejakame ja 'ararihia vu'ujija pu irimae harura pa'arenaujija
namina pivusaha arihura vo pu kú'o harura rukina reja.
14 'Enakúne ea 'aho pu'úmo oja sonaravi'i hi'avara. 'Ene ani ani pavene
'ee 'unama ariramaiji vehunijara ituna'avara. Ea irahipo ariramaa pa'ana
re'avajaho Natohwijaho pakahuna.
15 Ja ea 'aho pu'úmo ni'ajara'irakúne Godoni mavwihani'inijaho pu
paasina'avara. Ea sename temukame ajinavakame 'uraarahuni ira ea
'warahunijaho 'ajoara'avara. Ija'inijara reju'e ea mapoka siseraniura.
16 'Enakúne joni vaji ea 'aho'a 'uasa pavene 'ee Godi pamatahareje Isora
venaja'ina pave'avara. Hu 'iruma huni hahi poka huni harurijaho 'u'ua
huna'i 'imenana.

17 'Ena'omo túna'i hu omahoni merajihi'iniji ura rena paranana vo paapenana. Hu huni sisea pavwihana arema jihuna'e asinamarena nirama mi'imi'imana.
18 Ja mai'o Isureri opo Sainai huri'a ka'ene vena ni'ima'ura rene 'ee temukame 'ee hwasisiapo 'utihi'i 'e'u'eme Godira Huni varapa mihaja'ina ja mai'o pavwevara.
19 'Ene pu ijí he'eme tauja ajira 'umene 'ee vu'a 'wara'eme iruno'ijara ataa 'ejahaa parajumakame Godi tanu'urahe vu'a pa'wara'amarono 'waravara.
20 'E'ejume Godira ika'ina 'waramajaho huri'ake hanuhi vwe'amajaho muni 'anie kwamana 'i'eju'e tea junavu'e tihi tihi juhahi'i hejara.
21 Mosisi raka ka'ene ijí renaji kamarena hu 'u'o tea juvumakame na 'u'o tea junime 'ee tatotima paraniu 'iamana.
22 'Enakaivo ja Saiani Huri'i Godi ka'ene majama hiji'ini jihuni ara kwai roara. Ara kwaa kajaho akúpa huni Jerusaremijina'omo Godoni 'ona oji'ina mapoka mapoka areri patahuna ijí hiju.
23 Godoni harihija amura ka'ene puni iha kahi akúpa 'ahi veju'e navi'inijipo ahuvuri tinijino ja niroara. Godi ka'ene 'otua vetihuni anesuri jihuni roara. 'Ene ja Godoni ea ka'ene kwamasaha jihipuni 'avena ka'ene ariramaijipo hijuri tiniji roajivara.
24 Ja vu'a maiu'inijara 'warama ja'ina'e Jesu ka'ene Godiho 'ee emaa ijihipuni rira mu'oi hinujihuni roara. 'Ene ja 'aa ka'ene ijikumajara Eporu oni 'aa asima ira mamaa 'warama jihuni roara.
25 Godi ka'ene ja 'waramu jihuni ira hena ve'avara. Isureri ora pu Mosisi oni ira hene pavejajaho eha sisea apejara. Mosisi Hu mwe'a ke'ura vo nú akúpa huni Godiji túchaha'avajaho ja vwihajujaho nú eha paapehuna.
26 Vea ka'ene Godira Sainai huri'i 'wara'eme Huni iruhoijara mwe'a varimana. 'Ena'omo Hu kú'o nahama ika'ina 'waramana. Na'i pini Nara mwe'aru pausi'eju vo akúpa 'u'o 'unama usihuna 'úmana.
27 Ikehuni maijaho uneunecha ka'ene mwe'i navujaho 'unama usive pa'arehuna. 'Enakaivo majama nahuni uneunecha ka'ene pavari'avajipo na'eja.
28 Nú ara ka'ene areri pavarihuniji apejara. 'Enajihuna'e nú Godi temani 'wame 'ee Hu teamahuni ja'ina'e venareje Hu oja mahe Huni hura vehuna.
29 'Enajihuna'e núni Godijaho niho'o venijihuni uru'uruijina.

13

Ichá'ina Veje Godi Teamame 'Ee Kerisoho Ura Ani Ani'ina Parenuna

1 Vwehu jo pu'úmo oja ma'ara'avajaho majama nama va'amana.
2 Apiopo ro'avajaho ni'ajihuna pasena'avara. Ija'ina vejajihuna'e ea 'aho'a Godoni 'ona oji'ina pakivi'i ni'ajihara.
3 'Enakaivo ea ka'ene tipurai hijujija parunamie 'ee ja areri pu pu'úmo hiji'i vwihava ja'ina'e vwihani'avara. 'Ene ea ka'ene ahija sisea apejujihija areri pu pu'úmo hiji'i vwihava ja'ina'e vwihani'avara. Ijihuni maijaho ja 'u'o haha rukina.
4 'Ene ja napasi nene 'ee parui nejajihuni hura vene 'ee ijaho paru-arahareje napara paturame 'ee parua patura'avara. 'Asúra kivasi 'uasa paveje 'ee napasina paruina pura parui nene 'ee napasi nejajaho paruarahe patura'avara. Ea ija'ina veji'inijija Godira eha sisea mihuna.
5 Monia oja mihuri 'unami jihuni vaja pahi'avara. Raka ka'ene icharo jonuna'i navujaho teamana'avara. Ijihuni maijaho Godira ori'ini ika'ina 'waramana. Na a paranamae Na a patúchahahuna 'úmana.

6 Nú raka kaˈene hena kavaji ja ˈwaravu.
Natohwijaho nuni NiˈajihiˈiniI jihunaˈe na pajuvu. ˈEnaˈomo ea pu raka na
veti'eja? ˈiamana.
7 ˈEnavo Godoni vuˈa ˈwaraviˈinijipo ˈwaravaji vwihaˈavara. ˈEne
pura ichá'ina mamaa kaˈene hijujaˈina hine ˈee puni nimairoi jaˈinaˈe
matiˈavara.
8 Ijihuni maijaho Jesu Kerisoho niara iviasa ˈee nitua majama nikwisuˈina.
9 ˈEnakúne vuˈa aniˈina ˈee vuˈa iraˈatiji ˈeka ˈwarave nimaasa reje ja
pakiˈeje usema vaˈava. ˈEnajihunaˈe maijaho mavwihaniˈinijara veje núni
oja harura rehuna. Ijí harura kajaho ˈiruma ichá'inijihi ijurepuni varapi
jaˈina pana. ˈEnaˈomo varapa kajija ea pina paniˈajahuna.
10 Núni swasa vejuri ˈaiju ijaho mweˈa kehuni harai ara niˈajihiˈinijija pu
areri paihuna.
11 Juapuni tamana ˈunamijaho sosi niˈajihiˈina mamaˈinijara hanuha puni
ˈaa apena vaˈe Ariramaa Nimaa Nimai jihuni ruhiji sisea huni swara ˈeke
vaˈe aruvura. ˈEnakaivo hanuha maijija samaumaa jaura.
12 Ijihunaˈe Jesuho Huni ehijijipo ariramaa reˈavarono ara natohwa huni
samai ˈanaume haha hiame ˈaa ariˈeme kwamana.
13 Ijihuni hahi roe nú Huni vaˈe ara huni samai Hura juha kaˈene apena
jaˈinaˈe nú ˈuˈo apeja.
14 Ike mweˈakaho núra majama hina vahuni ara pana. ˈEnavo nú ara
natohwa kaˈene maiˈo rohuniji ˈajaha hiju.
15 ˈEnajihunaˈe Jesuni vaji núni swara ˈee swasa naˈiaka mapokakaho
vene Godi taˈarohiˈi hina apena vahuna. Núra Godi taˈarohe Huni iha
ˈunama ahasirivujaho Hu teimani ˈwavuri ˈinijara núni irititi usemujina.
16 ˈEnakúne ea ˈahoˈa kaˈene kukua paˈaji vajihuna pasenaˈavara. ˈEne
mamaa vehunijaho parunamiˈavara. ˈUnama ijaˈinijija Godi teamama
paranuna.
17 Joni sosi ˈajohiˈini jihipuni ira hena vene ˈee puni hura veˈavara.
Ijihuni maijaho pu joni ˈavena ˈajohe ˈee pura raka kaˈene vejujija Godi
ˈwaraviˈi vejura. ˈEnakúne ja puni ira hejiˈina rejakame pu patemukaˈeje
puni kaukara hami vejiˈina reˈavara. Pu temukaˈeje veˈavajaho hami
paniˈajihuna.
18 ˈEnavo nú joni vaji hina roujaho nú unenu pina venareje nú junuhuna
pana. Nú raka kaˈene vejujaho ja kúviˈi núni hura vehuniji vwihajiˈi vejura.
Ijihunaˈe núni siporua ˈonuˈavara.
19 Na ja ˈejahiujaho ja iviamaa nuni siporua ˈojakame na kúˈo marako
ˈuname joni vuˈuma.

Tanuhuni Siporua

20 ˈEne veje Godi matauviˈina kaˈene núni Natohwa Jesu vejume
ˈurinajaho Hu sipia ˈAjohiˈina Natohwa kaˈene vuˈa maiuˈina majama
nahuniji Huni ˈaiji nimaa venajina.
21 ˈEne Godira veje uneunecha mapoka kaˈene ja Huni ura ijí vehunijaho
vajihama. Hu joni vaji veje uneunecha raka kaˈene Hu teamahunijaho Jesu
Keriso oni harura vaji renama. ˈEne Jesu taˈarohujaho majama nama apena
vaˈama. Ameni.

Vuˈa Túchamaijina

22 Vwehu nune Na ja ˈejahiareˈe na asura maˈuako vejukúne raka kaˈene
ˈwaravukaho hami veˈavara.

23 Na ja hehuna kaˈene ˈwaravujaho núni vwea Timotiho tipura niˈeˈuna roana. ˈEnaˈomo hu marako iki ruˈeˈuˈamajaho na aheme nú huˈúmo vuˈe ja kihuna.
24 Joni sosi ˈajohiˈina ˈee ea ˈahoˈa nimaa rojiˈina kaˈene ijí hijujija na ˈajoravuˈe ˈee ea kaˈene Itari hijujipo ja ˈajoravu.
25 Godoni maiji vwihaniˈinijaho ja puˈúmuna.

Jemisi

Vuʻa Anejijihina

1 Na Jemisi kaʻene Godiho ʻee Natohwa Jesu Keriso oni pweijarana. Jua
puni ituha iropu ropu noʻo kaʻene ranaʻarame ani ani vaʻajihi punaʻe asura
ikaho vene ʻajoravu.

Nimairoa ʻEe Vwiha Mamaa Ijina

2 ʻEne vwehu nune hami vwihane nirisaʻavara. Vea kaʻene ja venakia ani
aniʻina piuniʻavari vajijaho temarasaʻavara.
3 ʻEne ja nihejura. Joni nimairoiji vene kivujara rejuʻe kisina rene hina
vaʻura.
4 ʻEnakúne veje kirasahe vaʻujaho roe emarene areri rene paraʻamana.
ʻEjakame ja nihoʻo emarene areri renae paranareje unenua ʻahoʻa pa-
pivuhuna.
5 ʻEnakaivo ja ea irara vwiha mamaiji paʻanaʻe renaʻamajaho makaʻeje
hu Godi kaʻene iswasiniji jarivakame Hu teamaʻeje maʻamana.
6 ʻEnakaivo veje hu jarima ʻwaraʻamajaho nimaa rojiʻi jarime
ʻwaraʻamana. Ijihuni maijaho ea irara panimaa ronujaho hu areri asiasiʻi
roe soha ninavuʻe amenu jaʻinaʻe venuna.
7 Ea kaʻene ijaʻinijaho hu pakaʻeje unenuʻu pina Natohwi jihunaʻi apeʻena
rojiʻi hiʻama.
8 Ijihuni maijaho ea kaʻene vwiha noʻu noʻo vwihanujaho huni ʻunamijija
maiʻo parira kwinu soname namuna.

Kukua Paʻamaijine ʻEe Kukua Rukinijina

9 ʻEne vwea nuna kaʻene pivujiʻi hinujaho Godira hu aromahuni jihunaʻe
mariʻuviʻi hinama.
10 ʻEnakaivo veje ea kaʻene monia uneunecha rukimaʻurijaho huni
pinana veje masuani ajuaraʻamana. Ijihuni maijaho areri sinarapo
sonarene navuraʻomo ʻuhue paʻareju jaʻinaʻe hu kwama vaʻeje paʻarehuna.
11 Ijihuni maijaho vea uhoijiʻi ajimujara sinara ʻaniuʻe puni sona uasahe
arihura. ʻEne ijí sinara sona kajihuni niura mamaijaho vejuʻe paʻareju
jaʻinaʻe ea kaʻene nihoʻo uneunecha rukinaʻe reʻi ʻahaukame sarama
vaʻuna vajijino ʻuʻo paʻarenuna.

Nimairoa Huni Venaka ʻEe Venakú Ijina

12 Ea kaʻene venakia hari majamano kirana vaʻamajaho Godira mer-
ajahuna. Ijihunaʻe hu nimaaʻe kirane vaʻanaʻe reʻamajaho hu ma-
jama hihuni iʻesa kaʻene natohwijara ea kaʻene Hu oja mahuji nahama
ʻwaramajaho apehuna.
13 Ea pinaʻe siseijara vena kaʻamajaho hu pakaʻeje ijá ʻiama Na Godira
vena kimana ʻiama. Ijihuni maijaho Godiho areri sisea paʻeke ea vena
kimuna. ʻEne Hu Huhusu sisea paʻeke ea vena kimuna.
14 ʻEnakaivo ea kwinu kwino vena kivujaho vea kaʻene hura sisea iraka
kaʻene itumujara tairia vauʻe sisea venuna.
15 ʻEne vea kaʻene itunavujara roe emarena paranujaho sisea nahenuna.
ʻEne vea kaʻene siseijara roe anesinaʻe rena paranujaho kwamasahuna
renuna.
16 Vwehu núna kaʻene na ja oja mihiʻinakije paveje ea ja pisivisaʻavara.

17 'Ene uneunecha maho'o mamaa 'ee swara arira mamaijija ichutoi
hanaji'ini jihipuni Omijihuna'i rene roura. Hu pata'arohe ani ani'ina rene
'ee Hu areri nihapo ikehikehi niha rena va'a va'uja'ina pana.
18 Hu Huni ura ijino nú Huni vu'a nimaa vajijino nahenuana. 'Ejakame nú
areri Hura uneunecha ka'ene vena jihipuni amurijihi re'avarono avanana.

Hene 'Ee Vehunijina

19 'Ene vwehu nuna ka'ene na oja mihi'inakije ja ikaho niheji'ina. Ja
ea kwinu kwino mamako hami he'avara kaivo marako pa'warame 'ee
pa'ajinavi'ina'e re'avara.
20 Ijihuna'e emaa huni ajirijaho pavenau'e Godoni 'unama ariramaa
ija'ina paroe rejura.
21 'Enajihuna'e 'unama ka'ene chiha rukinijija 'ee sisea 'aho'a ka'ene joni
vaji navujija maho'o irecha'i kaivo masuani ajuarasahe hi'avara.
22 'Enakaivo ja ojono papisiva'arame vu'aru heji'inaru pare'avara kaivo
ira iraka ka'ene ja hejajija hene veji'ina'e re'avara.
23 'Enajihuna'e ea irara Godoni iriji heji'ina'e re'i kaivo paveji'ina'e
re'amajaho hu areri ei pini huni niura mane'a vaji kasaramu ja'ina'e
venuna.
24 Ijihuna'e vea ka'ene hu ori kasarama hi'eju'e hu ea ichá'inijaho ruvu'e
pa'arenu ja'ina'e venuna.
25 'Enakaivo ea irara varapa arimaa ka'ene vejume hanasina'e apejaji
hami piuhahe ijihuni toi hiji'i paruvi'ina'e 'ee hene teama'eju'e veji'ina'e
renujaho ea ijaho uneunecha ka'ene hura ve'amajaho niho'o merajahuna.
26 'Ene ei pini vwihaje hu mamaa veji'ina ro'ika'i huni mitara hami
pa'ajohujaho hu ori pisivaramuna. 'Eju'e hura mamaa ka'ene venujaho
ira'ata'e renuna.
27 'Ejume 'unama arira mamaa 'ee sisea pa'amaa ka'ene nú vejukame
nuni Godi Omijara ura renujaho ikehina. 'Oja 'ee amuna ka'ene
pivusahi'i hijujija 'ajohae 'ee mwe'a kehuni siseijaho tatumihi'i va'akame
parenuhuna.

2

Ronu Kwinu Parehuni Jujuvu'a

1 Vwehu nuna ja paki'eje núni Natohwa Jesu Keriso ka'ene mavarasa'iniji
nimaa roji'ina 'wa'ika'i ea kwinu kwino ura rena'ina'e re'ava.
2 Ija'ini jihuna'e jara roe ahuvuri vajijino ei pini ija rinia ka'ene korutia
vejajaho ariname ateha maa same roe aruve 'ee ea pivuji'ina pina 'u'o ateha
sisesai chiha rukini same roe aruhuna.
3 'Ee ea ka'ene ateha mamaa same roaji kavi'i ijá 'wa'ama A roe ike ruha
mamaakino asuma hina. 'E'ikaivo vu ea ka'ene pivuji'inijaho ijá 'wa'ama A
karokaro va'e namina ho roe nuni mumori namukino asuma hina 'wa'ama.
4 'Ú ja ivi'a ojono iana vetiarame 'ee vwiha sisea huni 'unamijino mina
vetiaravume paranane?
5 Vwehu nuna ka'ene na ja oja mihi'inakije heha! 'Ú Godiho ea ka'ene
mwe'akino pivusahi'ina ka'ene Hu oja mahe 'ee puni nimairoa marasaha
parane 'ee aachi'a ka'ene Godoni ari vahunaka nahama 'waramaji apehuna
ija papijihana raka?
6 'Enakaivo ja ea ka'ene pivuji'ini jihuni hura pavenahura. 'Ú ea ka'ene
uneunecha rukinijija pu ja paruarahe 'ee pairisamie 'eke 'otua va'ahure?
7 'Ene Iha mamaa kaji ja 'umejajaho pu ira sisea 'wavura raka?

8 'Enavo varapa mavarasa'ina ka'ene Godoni ira vaji namujaho ika'ina
'warumana. Ja ea ka'ene joni rori hijujija oja mi'avara. Areri ja ojono joni
haha oja mahuja'ina'e mi'avara 'úmana. Ja ija'ina'e ve'avajaho mamaa'e
vene avahuna.
9 'Enakaivo ja hine ronukwino reji'i hi'avajaho ja sisea'e vene avaju.
'Eju'e varapijara 'waramujaho ja sisea veji'ina.
10 Ijihuna'e ea irara varapa 'aho'a 'ajo'i kaivo kwinu enujaho hu varapa
maho'o ejume paranana.
11 Ijihuni maijaho Hu ika'ina 'warumana. Ja ea 'ahopuni napara
patura'avara 'ee kú'o ika'ina'e 'warumana. Ja ea pa'anae kwa'amana
'úmana. 'Ena'omo ivi'a a ea 'ahopuni napara paturamana kaivo a ea
'anaume kwamana'e re'amajaho a varapa 'eji'ina'e renana.
12 'Enakúne ja iraka ka'ene 'waravu ja'ina'e ve'avara. Ijihuni maijaho
hanasina apejuri varapijara ja piuhiha kihuna.
13 Ijihuni maijaho ea ka'ene ea pihuna'a panumisaramujaho 'otuijaho
niho'o ea kajihuna'a panumisarahuna. 'Enajihuna'e numisara ijara
'otuijaho asimana.

Nimai Rone 'Ee Vejajina

14 'Ena'omo vwehu nune ei pini hu nimaa roji'ina 'i'ika'i hura one 'ee
venujara areri pare'amajaho ijaho ichá'ine? 'Ene nimairoa ija'inijaho hu
areri ni'aja'ena raka?
15 Vwea núni pinina ho ma'ini pini ateha 'iruma pa'areje mahi'eje
16 ja ei pini ika 'wahuna Mataume vaha 'ee haha ohoa rena'eje hiha 'ee
túame areri rena'eje hiha 'i'i kaivo puni hahijihuni ura ijihi unenu'u 'aho'a
pave'amajaho maa irakijihuna'e 'wara'eja?
17 'Enajihuna'e nimairoijara huhusu re'ika'i kara mamaa paveji'ina'e
re'amajaho kwamuna.
18 'Enakaivo ei pini ika'ina 'warahuna. A nimairoa rukina 'ee na kara
mamaaru veji'ina. 'Ena'omo a kara mamaa pa'ana re'amajaho ichá'ina'e
oni nimairoa naji'ena? 'Eje na nuni kara mamaa ka'ene vejujihuni toi nuni
nimairoa najahuna.
19 'Ú a nimaa ronujaho Godiho nikwinune? 'Ejume ijaho a mamaa venu.
'Enavo 'avena sisesa 'u'o ijaho nimaa rone niho'o simamaruvi'i hiju.
20 'Ene vwiha pa'akera. 'Ú a ura na naja'urono avano? Oni kara maa
pa'ana re'amajaho oni nimairoa maa pa'ana.
21 'Ú Eparahami ka'ene núni omijara kara ka'ene vene huni hariha
Aisikiho apene swasa vene 'aijua 'ahi ranamajara rejume hu arira'e
renajaho nimaa pana raka?
22 A ivi'a huni nimairoa 'ee huni kara mamaiji'i ahume kaukara venajaho
nikamo? Ijihuna'e huni kara mamaijara renajihuna'e huni nimairoa roe
areri renana.
23 Ika'ina'e 'warumajara rejume Godoni irijaho roe nimaa'e renana.
Eparahamira Godi nimaa ronajihuna'e Hu vejume arira'e renana. 'Ene hu
Godoni napura 'wamana.
24 A ivi'a nikamo? Ea huni kara mamaijara reju'e ariramaa 'wavura.
'Enakaivo nimaaroaru pana.
25 'Ene Rehapi ka'ene 'uasa veji'inijara kara ka'ene venarena ea ka'ene
júhi roajihi aherame 'eke 'unama ani irechamiume va'ajaho hu arira
parenana raka?
26 Ijihuna'e haha ka'ene 'avena pa'ajaho kwamujina. 'Ena'omo 'u'o areri
nimairoa ka'ene kara mamaa pa'ajaho kwavi'ina.

3

Mitarijina

1 Vwehu nune veje ja ea mapoka najahiˈina pareˈavara. Ja nihena kavujaˈinaˈe nú ea kaˈene ijaˈinijija niˈimaˈuraˈe eha sisea apehuna.
2 Ijihunaˈe nú ea mahoˈo ˈunama ani aniˈini tachinamie arihura. ˈEnavo ea pina hura ira kaˈene ˈwaramujino paasusamujaho hu ea arira. ˈEnaˈomo hu huni haha oriˈini ˈajoarahuna arerina.
3 ˈEnaˈomo nú iviamaa hosia puni iri vaji ˈauria irechamiakame vuˈataa hejura reˈavajaho nú puni hahiji ˈuˈo mahoˈo ˈeke ura arini irechamihuna.
4 Heha! Sisima ijija ˈuˈo mamaˈina kaivo hwasisia mamaˈinapo ˈaniˈejuˈe vaˈura. Ijaˈinaˈe sisima ˈajohiˈinijara unenu pina maˈuˈui vejuˈe sisima ichá́ina hu ura renujaˈinaˈe vaˈuna.
5 ˈEne ˈuˈo mitarijaho haha pwinanaˈa maˈuˈua kaivo uneunecha mamaˈina kehi kehi ˈwaramuna. Heha! Nechiˈa niˈimaˈura kaivo vena maˈuˈui ˈejanavuˈe rena vaˈuna.
6 ˈEne mitariji ˈuˈo vene ˈee sisea huni tinia. ˈEne mitarijara haha pwinanaˈa mahoˈo ruarahuna. ˈEne mitari jihuni harura sisea kajaho veni renuni kwaa ijino rena rouˈe ˈwaramuna.
7 Ijihunaˈe hanuha ani aniˈina uka tapara ˈee uneunecha kaˈene mweˈi tiroha ojiˈina sohanuha ijija emaapo ˈuninamie ˈajohaura.
8 ˈEnakaivo ei pini huni mitara hami ˈajohe sonama nahuna areri pana. Ijaho nihoˈo sisea kaˈene siheria paˈana kaˈene maka punaˈi ˈaninamiu jaˈina ituˈona namu.
9 Ijí mitara nikwisu kajino nú núni Natohwa ˈee Oma taˈarohura. ˈEne ijí mitara nikwisu kajino nú ea kaˈene Godi vareˈinaˈe venajija siripavura.
10 ˈEne ira nikwisuˈina kajino merajihujaho ˈwarame ˈee siripavujaho ˈwaravura. Vwehu nune ike uneunechakija ˈunama ijaˈina paveˈavara.
11 ˈÚ toa újɑ mamaijaho toa siseijiˈi ahume rouna raka?
12 Vwehu nune matakapo tavoˈa rejura raka? ˈEne aja ˈahi mataka ˈina irima navura raka? ˈEne soha areri toa maa reˈena raka?

Vwiha Maa Ichutoi Rena Roujina

13 ˈÚ ea irara joni vajakaho vwiha hami vwihajiˈine ˈee hena kama parajiˈine? MakaˈejeAhu huni kara mamaijino vene masuani vwiha mamaijino najahama.
14 ˈEnakaivo ja nihoˈo senama parane ˈee joni ojijihuni ura ijiru vwihajiˈinaˈe reˈavajaho pakehi kehi veˈavara. Kehi kehi vejujaho sisea niˈimaˈura kaˈene nimaijiˈi ninakaraviˈinijina.
15 Vwiha ijá kajaho ichutoi rena rohuna pana kaivo ijaho mweˈa kehuna ˈee haha huni ˈunama ˈee ˈavena sisea punaˈi rena roura.
16 Ijihunaˈe ichihichakaro oja sisesa vwihane ˈee ajiname ˈee puni ura ijino pupusu vwihajujipo navujaho sisea ani aniˈina kihune ˈee uneunecha ura arini panahuna.
17 ˈEnakaivo mamaa kaˈene ichutoi rena roujija ikehina. Amurijaho ariramaaˈe matauviˈine masuani ajuaraviˈine hami vwihajiˈine numisarai rarena parajiˈine kara mamaaˈe ˈee karokaha pavejiˈina. ˈEnakúne paˈaroˈaroti namine choichoi pamejiˈinaˈe reˈavara.
18 ˈEne matauma hihuna ˈwaraviˈinijipo matauma hihuna ˈwaravuˈe roe ariramaaˈe rejura.

4

Mweˈakeˈi Napura Vejujina

1 Irakijara rejuˈe ˈuraˈarame ˈee joni vaja ˈajikaravo? ˈÚ ijaho iraka kaˈene
jara ura renaujipo joni haha pwina vajakaho ajira veju raka?
2 Ja unenuˈu ˈahoˈa ituname ura renau kaivo ja paˈeku jihunaˈe ja ea
ˈaniuˈe kwamasahu. ˈEne ja ea ˈahopuni kukua kime ˈekahuna ura renau
kaivo paˈeku jihunaˈe ja ˈarahe ˈee ˈuraura. Ja paˈeku jihuni maijaho ja
pajarivu jihunaˈe avajura.
3 Ja jarivu kaivo paˈeku jihuni maijaho joni oja vwiha ani naˈejuˈe jarivu
jihunaˈe paˈekura. Ja ˈekareje joni ura ijiru veje paˈarehuni jihunaˈe
paˈekura.
4 Godoni hura pavenahiˈinakije ˈÚ ja mweˈa ikeˈi napura vejujara rejuˈe
Godoni naka rejujaho ja pahene pakavo? Ijihuni hahi ea irara mweˈakeˈi
napura vehuna ura renujaho hu ori vejuˈe hu Godoni naka renuna.
5 Ú ja vwihajujaho Godoni irijara ˈwaramujaho maa paˈa majikari
ˈwarumu raka? Hu ˈAvena kaˈene núni vaji Hura vejue hinujaho ura rena
paranu. Ijihuni maijaho Huni hura vehuna ura renu.
6 ˈEnakaivo Hura maiji vwihaniˈinijaho niˈimaˈura vajúhuna. Ijihunaˈe
ijaˈinaˈe ˈwarumana.
Godiho kehi kehi vejiˈinijija ura parenu kaivo masuani ajuarasahe hijujihija
maiji vwihaniujaho vajihiˈina ˈúmana.
7 Ijihunaˈe Godoni hari hiha. ˈEˈikaivo ˈavena siseijaho roturahe vaˈama.
8 ˈEne Godoni nini roa paraha! ˈEjakame Hu joni nini roa paranama. Sisea
vejiˈinakije joni ija sisea sove paranama. ˈEne vwiha noˈo noˈuˈinikije joni
oja veje ariramaa rejava.
9 ˈEne temukama paraˈeje nirame joni sisea ijihunaˈe veha. ˈEne veje jara
ijasahujaho taˈarohe temukaˈe renama. ˈEne temarijaho taˈarohe temuka
rena paranama.
10 ˈEne Natohwi jihuni unaˈi ajuarasahe roakame Hura ja taˈarorahama.

Namahujihuni Jujuvuˈa

11 Vwehu nune ira kisina ˈwame ninakaraviˈina pareha! Ea irara huni
vwea ira kisi niname ˈee namahujaho hu varapiji niname ˈee namaha
avanu. ˈEnakaivo ja varapiji namaˈavajaho ja varapa ˈararihaiˈina pana
kaivo ijí namahiˈina.
12 Ea kwinu Huhusu Varapa vajihiˈina ˈee ˈotua hejiˈina. ˈEne Hura
Huhusu areri niˈajihuˈe maranie ˈee ruarahuˈe paˈarejura. ˈEnakaivo ˈú a
ea iranaˈomo ea kaˈene oni rori hinujaho namaho?

Taˈarosaravujihuni Jujuvuˈa

13 Iviamai ja ea kaˈene ika ˈwavujija roha. Iviasina ho niari nú vaˈe ara
kajino juara kwino hine kaukara vene monia rukina reja ˈwavura.
14 ˈEnakaivo a oni hiijara niari roe icháˈinaˈe rehunijaho maiˈo pahena
pakamu. Ja niareri ˈimitiepo ajime sama navuraˈomo tasioma vaˈujaˈina.
15 ˈEnajihunaˈe ja ikaˈinaˈe ˈwahune saˈinaˈe avajura. Natohwijara ura
reˈamajaho nú hine ikaho vene ˈee karaho vehuna ˈwahune saˈina.
16 ˈEnavo a oni vwiha ijaˈiniji ˈi jarika renujaho jarika kajaho sisea.
17 Ijihuni hahi ea irara ˈunama arira iraka kaˈene vehunijaho nihene kaˈi
kaivo ijija pavenujaho hununaˈijaho hu sisea venuna.

5

Kukua Rukinijihuni Jujuvuʻa

1 ʻEnakúne ja ea kaʻene uneunecha rukimaʻurakije sisea kaʻene joni haha
ʻahi reʻi venujihunaʻe iviamaa roe niramarume ʻee úchia eha.
2 Joni kukua uneunechijija sakarasa raname ʻee joni ateha tiriapo uhusa
ranavara.
3 Joni korutia ʻee siriva tihejara. ʻEne ijí tiheja kajipo ja rone ʻwarahuna.
ʻEne ijipo veje ja areri veni renau jaʻinaʻe renahuna. Ike vea túchamaa ikino
ja joni uneunecha hine tamua vejara.
4 Heha! Ea kaʻene oni juara meja jihipuni eha kaʻene a pavajiʻi ʻuninamie
hinujihunaʻe pu ninamaʻe hine ʻumeju. ʻEne ea kaʻene juara savajipo hine
emavajujaho ajime Natohwa Sapaoti kaʻene uneunecha mahoʻo ʻAjohiʻini
jihuni ataa vaji arumu.
5 ʻEnakaivo ja ikino mweʻi hijujaho uneunecha mamaa ʻee mapoka ani
renavumakame ijihuni toi hami hine ʻee joni hiijaho joni hahijara ura
renajaʻinaʻe vejiʻi hijara. ʻEne ijihuni vei reje ʻanihuni jihunaʻe joni oja
siseiji piravume emarejara.
6 Ja ea arimaa kaʻene ja patanuʻurihujaho namahe ʻee ʻanaume kwamana.

ʻUnama Ichaʻina Masuani Hine ʻEe Siporua ʻOhunijina

7 ʻEnajihunaʻe vwehu nune masuani ajuarasahe hina vaʻeje Natohwijaho
roʻamana. Ea kaʻene juara ʻojiʻinijara huni uja mavarasaʻina kaʻene mweʻa
vaji irechavuʻe navujipo nehi pine sonaʻeje marasaʻavarono masuani ʻajiha
hinujaho kaha.
8 Ja ʻuʻo masuani ajuarasahe joni oja veje harura renaʻamana. Ijihuni
maijaho Natohwijara rohuna nituranu.
9 ʻEnakúne vwehu nune pasuʻarame ninakaraʻavara. ʻEjakame ja
panamaʻavara. Heha! ʻOtua hejiʻinijaho vwicha jiamai naminu.
10 Vwehu nune areri poropetiepo Natohwi jihuni iha toi vejajaʻinaʻe sisei-
sei hiʻavajaho masuani ajuarasahe pura vene najaha kajaʻinaʻe hiʻavara.
11 Heha! Ea kaʻene kirasahe vaʻujija nú punijihunaʻe teamanuhuna.
Jopura kirane vaʻajaho ja nihejura. ʻEne túnaʻi roe ichaʻina kaʻene
Natohwijara venajaho nikavara. Natohwijaho nihoʻo temuki rarejiʻine ʻee
numisarai rarejiʻina.
12 ʻEnavo vwehu nune niʻimaʻurijaho akúpa ʻee mweʻa ho unenuʻu pina
paʻurahiʻi ichutoa pikiʻavara. ʻEnakaivo iʻa ʻiʻi veʻavajaho iʻa ʻiame ʻee pana
ʻiʻi veʻavajaho pana ʻiʻavara. ʻEʻirakúne ja ʻotua vaja panamiʻavara.
13 ʻÚ ja ea pina joni vaja ahijijiʻi vi hino? Hu makaʻeje siporua ʻoʻamana.
ʻEne ea irara oja sonama paraʻeje hiʻamajaho makaʻeje javaa kaʻene Godi
taʻarohujaho vejiʻi hinama.
14 ʻÚ joni vaja vi ea pina atami ʻunaʻejuʻe hino? Ijinakú makaʻeje sosi huni
erutaʻe ʻwarave roa ʻee makiʻeje pu huni siporua ʻonaha ʻee Natohwi jihuni
iha toi ʻwerua ʻonaha.
15 ʻEne siporua kaʻene nimaa rojiʻi ʻojujara reje ea kaʻene atami
ʻunamujaho marahuna. ʻEne Natohwijara veje ʻurihuna. ʻEne hu sisea
venanaʻe reʻamajaho huni sisea vwihane areve paʻarehuna.
16 Ijihuni hahi joni sisea ʻwame nahatiʻaraʻavara. ʻEne niʻajarame siporua
ʻojakame ja maraniʻamana. Ea kaʻene arimai jihuni siporuijaho harura
rukimaʻure ʻee maaru rejiʻina.
17 Iraijaho emaa ʻee huni kara ijaho núnijaʻina kaivo hu siporua nimaa ni-
maijino neha papiʻamarono ʻojume mweʻa neha papiʻeme juara noʻopisune
ʻee masapa iropune kwinu paʻarejara.

18 'Ejume hu kú'o siporua 'ojume ichutoa neha roe pijume mwe'a 'iruma
marasahara.
19 'Ene vwehu nune ei pini joni vaja kajino 'unama nimaiji are'ika'i
va'amajaho ei pini va'e ahema apene ro'amana.
20 Maka'eje ea kajaho hena ka'amana. Ea irara ea ka'ene sisea veji'iniji
'waravu'e huni 'unama sisei jihuniji aremujaho hu huni 'avena ka'ene
kwahuni 'unamiji va'ajaho ni'ajahana. 'Ene huni sisea mapokijaho va-
hamana.

1 Pita

Vuʻa Anejijihina

1 Na Pita Jesu Keriso oni apasoru ea kaʻene iji pijihara kaʻene ani ani vaʻe
Ponitasi Karesia Kapatosia Esia ʻee Pitinia ijino apioraʻe rena hijujihi punaʻe
veju.
2 Ehu nune ja nimaa rohunijaho Godi Amoho anejiji Hu nihena kimarena
ijihunaʻe ja iji pijihana. ʻEne Godoni ʻAveni venae ja marasahareje Huni
ʻaijara venae joni sisea paʻarehuna. Godira ja maiji vwihanie matauhuni-
jaho joni vaji ituʻona parahuna.

Nimairoa Nimaa Nimai ʻEe Maranúajaho Ijaʻinaʻe Namuna

3 Veje núni Natohwa Jesu Keriso oni Godia ʻee Omiji taʻaroha. Hura
niʻimaʻura numirumana vajijino venume Jesu Kerisora kwama ʻurinaji
nimaa rojajihunaʻe nú kúʻo nahenume majama hihunijaho apejara.
4 ʻEne aachiʻa kaʻene ʻekahunijija papaʻarehune sisea pane ʻee
pasakarahunijija kahi akúpa ʻahi jona ʻajohauʻe navu.
5 Godira Huni harurijino ʻajohaʻejuʻe joni nimairoa vajijino niʻajihajaho
vea túchamaijino samaahirave kahunaʻe amairiaramu.
6 ʻEnakúne ijihunaʻe ja niʻimaʻuraʻe teamanaha. Iviamai ja muka tuʻuʻwi
sisei hiju kaivo túnaʻijaho ja teamanama parahuna.
7 ʻEne joni nimairoa ijara korutia asimanaʻomo korutia kaʻene siserane
ʻee paʻarehunijija veni vena kivujaʻinaʻe joni nimairoa vena kive roe areri
rena parahuna. Jesu Kerisora roʻamani veijino ja taʻarorahe joni pinana
veje ʻurine ʻee joni iha ichutoi rehuna.
8 Ja Hu pakavu vo ja Hu oja mahu ʻee ja Hu iviama pakavu vo ja Hu nimaa
roju. Ijihunaʻe ja niʻimaʻura temarasahe ʻee temara kaʻene nihoʻo ira areri
paʻwarahunijino aromahuna.
9 Jara nimaa rojujihuni ehijaho joni ʻavena niʻajihe maranihuna.
10 Poropetiepo ike niʻajúhunakaho hami same ʻee aposaraviʻi maiji vwi-
hanúhuna kaʻene joni rohunijaho ʻwaravara.
11 Ea irana ho vea iraki ijaho rehuniji henakaʻi savari vajijino Keriso oni
ʻAvena kaʻene puni vaji hinajara raka kaʻene túnaʻi Kerisora haha hiana
kaʻene apene ʻee Huni pinana kaʻene ʻurihunijaho najahana.
12 Pu najahume kavajija pu pupusu paniʻajaravara. ʻEnakaivo ja niʻajihe
ike uné raka kaʻene rejajija ea kaʻene vuʻa maa maiuʻina ʻwaraviʻinijipo
Godoni ʻAvena kaʻene akúpi ʻahi ranavume roajihuni vaji uneunecha
kaʻene ʻona ojiʻinapo heʻirono ura renaujija ʻwaravara.

Kara Ariramaa Hihuna ʻUmenajina

13 Ijihunaʻe hami vwihaha ʻee ojono joni oja ʻajoʻarame joni nimaa roijaho
maiji vwihanúana kaʻene Jesu Kerisora roʻamajino apena rohuni jihuni toi
ranaʻavara.
14 Areri sesamaa kaʻene vuʻataa hejiʻinapo vejujaʻinaʻe reʻavara kaivo
ja pakiʻeje jara nitama hahapo itunavuʻe pahena pakaviʻi vejujaʻina
paveʻavara.
15 ʻEnakaivo Ea Arira Maa kaʻene ja iji pijihaji vareʻinaʻe reʻavara. Joni
kara vajijaho akume ariramaaʻe reʻavara.
16 Ijihuni maijaho Godoni ira vaji ikaʻinaʻe vejara. Na ariramaakúna ja
ʻuʻo ariramaaʻe hiʻavara.

17 Ja Hu Oma ka'ene ronu kwino pareji'ina 'ee eha ariramaa vaji-
huna 'wa'avajaho jara iraka ka'ene iki mwe'i hine ve'avajija Huni hura
vena'avara.
18 Ja nihena kavuja'ina'e ja kú'o 'imenaume maraniajaho sahu jopuni
tamaniji vene 'ee korutia siruva 'imenae maranihuna pana.
19 'Enakaivo ja Keriso oni 'aa ka'ene mavarasa'inijino 'imenae 'ekara. Hu
areri sipia ka'ene niho'o chiha titana 'ee matana pa'aja'inijina.
20 Nitama mai'o mwe'a paveji'ini Hu iji pijahume hinana'omo vea
túchamakino jonijihuna'e ranavume roana.
21 Ja Huni vajijino Godi nimaa rojara. Ijihuni maijaho Hura vejume
Hu kwamajaho 'urinana 'ee Huni pinana vejume 'urinana. Ijihuna'e jara
nimaa rojujaho Godoni vaji navu.
22 Ja nimai ijihuni ira hena vejume joni oja maa renajihuna'e nimaa
nimaa vwehu jona oja mi'avara. 'Ene oja vamaa kami rene roe oja
'ekara'avara.
23 Godoni Ira mai'o hiji'ina ka'ene majama nama vahuni vaji kú'o
nahenaara. Ijihuni maijaho ja 'ina ka'ene pa'arehunijaho pana kaivo
papa'arehunijino ja kú'o nahenaara.
24 Ijihuna'e ea maho'o sinara sa'ina 'ee puni pinanijaho sinara puni
sonapo jaraa navuja'ina. 'Ena'omo sinarapo sarasa'eju'e sonijija uha arihu
ja'ina.
25 'Enakaivo Natohwi jihuni Irijaho majama nama va'una'omo ijaho Ira
ka'ene ja najahajina.

2

Muna Mai'o Hiji'inijine 'Ee Ea Ariramaijihina

1 Ijihuna'e ea 'aho'a túa paveti'avara 'ee ea papisivisa'avara 'ee masapa
puna'i aroaroti panami'avara 'ee ea 'ahopuni kukui jihuna'e oja sisea
pavwiha'avara 'ee ea 'aho'a parona'avara.
2 'Enakaivo musiapo musaru ura renau ja'ina'e ja Godoni Iriji ura
rena'avara. 'Enareje veje ijara ja ni'ajihe maranie emarene 'uri'avara.
3 Ijihuni maijaho Natohwi jihuni vweijaho ja nihejara.
4 Ja Huni roajaho Hu muna ka'ene mai'u hiji'ina ka'ene emaapo senava-
jina. 'Enakaivo Godira Huni urijino Hu iji pijaha jihuna'e Godoni una'ijaho
mavarasa'ina.
5 Ja 'u'o areri muna ka'ene mai'u hiji'ina ka'ene 'eke 'Avena huni ara
vejara ka'ene ariramaa rejuri pirisitijihina. 'Ena'omo 'avena huni swasa
ka'ene Godi teamamu ja'ina'e Jesu Keriso oni vaji swasa vejura.
6 'Enajihuna'e Godoni Ira vaji ija'ina 'waramana.
Heha! Na Muna mamaa mavarasa'ina rira mu'oi naminuji iji pijaharejo
Saiani ranavuta. 'Ena'omo ea irara Hu nimaa nimaa ro'amajaho hu
niho'o patemuhuna 'úmana.
7 Ja ea ka'ene nimaa roji'ini jihipuna'i ijaho Hu niho'o mavarasa'ina kaivo
ea ka'ene ara veji'inijipo ike munakaho pi'onavara. 'Eju'ukame ijí muna
kajara tukeja ka'ene rira mu'oijaho aneanesina rene namu.
8 'Ene muna ka'ene amaarename 'ee muna ka'ene tanurihujina. Ijihuni
maijaho pu Ira pahene vejujihuna'e pu eha sisea apehuna'e iji pijihara.
9 'Enakaivo ja iji pijihari eijina 'ee pirisitia ka'ene ea nimaa nimaijina
'ee ea ariramaa'omo ja Godoni ea rejara. 'Ena'omo ja Huni mamaiji rone
ta'arohuna 'ee Hura nutuvi'ina vajijino iji pijihe 'eka rova'e Huni hanaji'ina
maa vajijino irechamiana.

10 Maraku'ijaho ja ea pana kaivo iviamaa ja Godoni ea. Ja maraku'ijaho
numiravujaho paapejara kaivo iviamaa numiravujaho apejara.

Kerisora Ahia Apenaja'ina'e Apehuna

11 Ehu nuna ka'ene na ja oja mihi'inakije na 'ejahia 'waravu. Ja iviamaa
ara pisuri jihuna'e ja ike mwe'akaho ma'uako hihuna. Ja 'unama ka'ene
hahapo itunavura ka'ene joni oja vaji ajira vene ninakaramujaho are'avara.
12 Joni kara ijija Jenitaru puni vajijaho mamaa'e re'amana. Pu ja sisea
namahe 'warahuna kaivo jara mamaa ka'ene ve'avaji kimareje vea ka'ene
Hura 'aiha vei ro'amajaho Godi ta'aro'avara.
13 Natohwi jihuni hahijihuna'e joni kamatia puni hari hiha areri kinia ea
'ajoha'ini ja'ina.
14 Areri kavana ijija ea ka'ene sisea veji'inijihi eha mihe 'ee ea ka'ene
aririji vejujihi ta'arorahuna'e Hura irechamiana.
15 Ja 'unama ika'ina vejujaho Godoni ura. 'Ena'omo ja 'unama ariramaiji
ve'avajaho ea ka'ene puruva reti'inijija puni vu'a pa'arehuna.
16 Ja i'ia pa'a 'ojukúne ja paki'eje ijara nuhiakame kú'o sisea ve'ava kaivo
ja i'ia pa'anakúne ivi'a Godoni pweapo vejuja'ina'e ve'avara.
17 Ea maho'o puni hura ve'avara 'ee vwehu jona oja mi'avara 'ee Godoni
hura vene 'ee kinia huni hura ve'avara.
18 Pwee! Joni mama'ini jihipuni hura vene 'ee puni hararu hi'avara. 'Ene
ea ka'ene mamaaru vene 'ee ajuarasahe hijujihi punaru paveha kaivo ea
sisei 'ahiu jihipuni hari hine 'ee puni hura 'u'o ve'avara.
19 Ijihuni maijaho ea irara Godona venahuroji'i temuka 'ee siseisei hinuni
vaja 'ee sise'i 'ahauri vajijino hura vene 'ee puni hari hinujaho Godi ura
renuna.
20 Ja sisea vejakame pu sise'i 'ahi'eje ja kirasahe masuani hi'ava jihuni eha
ijaho irake? 'Enakaivo ja mamaiji vejujihuna'e sisei hiji'i masuani kirasahe
va'avajaho ijara Godi teama'ena.
21 Ijihuni maijaho ja ija'ina vehuna'e 'umenaana. Kerisoho jonijihuna'e
sisei hinana. 'Enarena Hura vena kaja'ina'e ja 'u'o Huni ma'aji 'ahi
'ararihae vehuna'e najahana.
22 Hu sisea pina pavenana 'ee Huni ira vaja ira'ata pina pahejara.
23 Pura ira sisea 'waravajaho Hu eha pavenana 'ee Hu haha hiamani
vajijaho Hu eha pavenana. 'Enakaivo Godira 'otua ariramaa mihuniji
Huhusu nimaa vetiana.
24 'Enakaivo Hura Huhusu núni sisea Huni haha 'ahi apena va'e korosia
'ahi ajimana. 'Ejakame nú sisei jihuni 'unamijaho kwamasa'ika'i ariramaa
hihuna. 'Enajihuna'e Huni haha ka'ene puachamajara rejume ja marani-
ana.
25 Ja niho'o na'ia mapoka sipiepo 'unama asisame va'uja'ina'e va'ara
kaivo iviamaa ja kú'o 'uname Sipia 'Ajoha'ina 'ee joni 'avena 'Ajoha'ini
jihuni roara.

3

Napasina 'Ee Paru'ina Godira Ura Renuja'ina'e Hihunijina

1 Napare 'unama nikwinu'ina kajino paruhu jopuni hari hi'avara.
'Ejakame parua 'aho'a ka'ene ike Irake pahene vejujija ira pa'warahuna
vo napahwa puni kara ijipo venae pu nimaa rohuna.
2 'Enakaivo pu hine ki'eje jara arira one 'ee epuni hura vene 'ee kara
jonijipo reje pu Ira ikaho hene vehuna.
3 'Enakúne ja paki'eje sarira ka'ene haha 'ahi húmata muchame ataa
'aunua korutia name 'ee ateha ka'ene same ohuniji natohwa'e vwiha'ava.

4 'Enakaivo veje joni oja vaji ea ka'ene apúrinanavu'e hinujara kara
mamaa pasiserasahuna ka'ene vivinui sonasahe kara ka'ene Godi niho'o
ura rena paranujino naja'avara.
5 Ijihuni maijaho 'unama nikwinu'inakino napara akuavi'i arira'e Godoni
vaji nimaa roji'i hijajija 'u'o sarira 'ene paruhwa puni hari hine 'ojara.
6 'Enajihuna'e Seraho Eparahami oni ira hene venu jihuna'e nuni na-
tohwe 'wamuna. 'Ejume ja huni 'apahija'e rejarakúne hura venaja'ina'e
patea juna'eje raka ka'ene arimaijiru ve'avara.
7 Ja 'u'o paruhwahe hami hena kakaravi'i hijuri 'unamijino napahu
jopuni hura hami veji'i hiha. 'Ejakame joni siporua 'unama patanu'amana.
Ijihuni maijaho hu napari jihuna'e ajuasina kaivo Godoni maiji vwi-
hanúana ka'ene majama hihunijaho ja no'o ahuma apehuna.

Maa Vejujihuna'e Ahia Sisea Apeju

8 Ike vu'ake tanuhunijaho ikena. 'Enakúne roe ja pu'úmo vwiha kwino
vwihane 'ee ea 'ahopuna'i temuka apene 'ee vwehu núna oja mai vwihanie
'ee ja ea ichá'inijaho pavwiha'ika'i oja ajuarasaha.
9 'Ene roe ea 'ahopo nú sise'i 'ahú'avajaho sisea eha pavene 'ee hu ira
sisea 'waru'amajaho nú eha ira sisea pa'warahuna kaivo ira mamaijino
'warava. Ijihuni maijaho ja mamaa'e vehuni jihuna'e Hu ja iji pijihana.
'Ejakame ja aacha mamaa apehuna.
10 Godoni irijaho ika'ina'e 'waramana. Hu ura hami teama'eje hi'iro
ve'amajaho huni iriji'o mitariji'o hami 'ajohakame sisea pa'wara'avara 'ee
huni ira vaja papisivi'amana.
11 'Ene hu sisea are'i kaivo ta'arohe mamaaru ve'amana. 'Ene matauma
hihuni 'unamijaho same 'ee 'unama kajihuna kaji veji'i hinama.
12 Ijihuni maijaho Natohwi jihuni niijaho ea ka'ene ariri jihipuni haha
'ahi namu. 'Ene Huni ataijaho puni siporua he'irono 'ajohu. 'Enakaivo
Natohwijaho Huni niura apene ea ka'ene sisea vejujija tanu'urihuna.
13 A mamaiji vehuna'e ura rena parana'amajaho ea irara a sise'i 'aha'ena?
14 'Enakaivo a mamai jihuni hahi sisei hi'amajaho teamaname 'ee pajume
'ee oja pahwa'usaha'amana.
15 'Enakaivo na'ia mapoka Kerisoho Natohwa roji'i joni oja vaja kajino
amura'e rana'avara. 'Ene joni nimaaroiji vahame 'warahunijaho amairi-
ara'irakúne ea 'ahopo ijí he'irono apora'avajaho ja chochumano puni hura
veji'i 'wara'avara.
16 'Enakaivo oni vwiha veje arira'e re'amana. 'E'irakúne emaapo vu'a
ira'atijino 'wame 'ee a ninama'avajaho oni kara mamaa ka'ene Keriso oni
vaji namujara veje pu junahuna.
17 A sisea venajihuna'e sisei hi'amajaho mamaa pana. 'Enakaivo Godi ura
renujaho a mamaa ve'ama jihuna'e sisei hi'amajaho mamaa.
18 Ijihuni maijaho Kerisoho ni'aha kwino sisei jihuna'e kwamana. Arira-
maa ka'ene sisea pa'ajara sisea rukini jihipuni hahi kwamana. 'Enarena
aherume Godoni roana. Hu hahijihuniji kwamana kaivo 'Avena vajijino
vejume 'urinana.
19 Hu va'e 'avena ka'ene iviamaa tipurai hijujija vu'a 'waramana.
20 Ijija maraku'ijaho vuataa paheji'ina'omo Noa oni veijino Godiho
makivi'i vivinui 'ajiha hi'eju'e sisima venana. 'Ene ea iropu no'opisu toa
'aha kajino aherame roana.
21 Ikara najuhajaho Jesu Kerisora kwama 'urinaji matesarame toi sama
najuhu kaivo toi samahujara ni'ajúhe veje núni haha chiha pa'arehuna
areri pana. Ijaho vwiha samaa re'amarono Godi jarima 'waravu.

22 Hu akúpa 'ahi ni va'ana'omo iviamaa Godoni ija mana'inija'i hi'eju'e
'ona oji'ina 'ee mama'ina 'ee harura Huni hararu hiju.

4

Hia Ani'ina Reju

1 Ijihuna'e Kerisoho haha hiama ja'ina ja 'u'o 'unama ija'ina vehunijaho
amairiara'avara. Ijihuni maijaho ea irara haha hiamujaho hu sisea
venujaho aremuna.
2 'Ene joni hia pwinana ijaho hahijihuni 'unamijaho kú'o pahi'avara
'ee emaapo itunavuri 'unamiji 'u'o pahi'avara kaivo Godoni urija'ina'e
hi'avara.
3 Ijihuni maijaho joni vea ni'ima'ura ja nisame Jenitarupo ura renae 'ee
hahijara ura renaujiru vejara. 'Ene 'uasa vene hahijara itunavaji vene 'ee
toa sisea ine nanamie 'ee 'unama sisea vene temarasahe 'ee toa sisea ine
'unama ani ani vene 'ee godia ira'ata siseijihi oja mihura.
4 Ijihuna'e ea kajija pu maho'o tatavujaho ja kú'o puni pwinana'a pareju'e
pu jonuna'i sisea vwihane ira sisea 'waravura.
5 'Enakaivo pura ichá'ina ka'ene vejujaho Hu 'warave eha mihuna.
Ijihuni maijaho Hu ea ka'ene kwamasahi'ina 'ee mai'o hijujihi 'otua
veti'irono amairiaramu.
6 Ikehuni hahi ea ka'ene kwamasahajija Godoni vu'a maiu'ina najahara.
Godoni ura ijihuna'e pu haha rukina'omo pu eha apejara vo puni 'avena
mai'o hiju.

Godoni Swara Hami 'Ajohi'ina

7 'Ene uneunecha maho'o ikihi puni ura ijaho ni roe turana paranu.
'Enakúne jara siporua ka'ene 'ohuni jihuni hahi joni oja vwiha hami
piuhihe masuani ajuarasahe hi'avara.
8 'Enakúne maho'o oja vamaa kamino rena roe oja 'ekara'avara. Ijihuni
maijaho oja 'ekaravujara sisea mapoka vahamauna.
9 Ja ura muka pahwenami'avara kaivo ea 'aho pu'úmo hami ni'ajarame
'ajoara'avara.
10 Ea kwinu kwino swara ani ani'ina ea 'aho'a ni'ajihuna'e 'ekajihuna'e
Godoni maiji vwihanújaho 'unama ani ani'inijino naja'avara.
11 Ea irara vu'a 'wara'amajaho maka'eje hu Godira 'waramu ja'ina'e
'wara'amana 'ee ea irara ea 'aho'a ni'aji'amajaho Godira harura ka'ene
mahajino ni'aji'amana. 'Ejakame uneunecha mapoka vajakino Godiho Jesu
Keriso oni vaji ta'arohuna. Ijihuni maijaho pinana 'ee uneunecha mapoka
Huni harura hari aneja púsa pa'ana'e navu. Ameni.

Kerisora Ahia Sisea Apenaja'ina'e Ja 'U'o Apehunijina

12 Ehu nune na ja oja mihi'ina ja paki'eje tata'ava. Venaka ka'ene joni roe
vena puna'i renaue ja sisei hijujaho areri unenu'u pini ani'ini renau ro'ava.
13 'Enakaivo temarasa'avara. Ijihuni maijaho Kerisora siseisei hinajihuni
pwinana'a rene avaju. 'Ena'omo Hura ro'amajino ja Huni pinana vaji
temarasaha parahuna.
14 'Enajihuna'e Jesuni ihijihuna'e sise'i 'ahie 'wara'avajaho ja tea-
mana'avara. Ijihuni maijaho 'Avena ka'ene pinana rukinijaho 'ee Godoni
'Avena ja pu'úmo hinu.
15 'Enakaivo ja paki'eje ea 'anie kwamasahe 'ee nesa apene 'ee sisea vene
'ee varapa ani ani'ina vene 'ee epuni ura ijí ruara hi'ava jihuna'e eha sisea
ape'ava.

16 'Ena'omo ea irara hu Keriso oni eijihuna'e siseisei hi'amajaho hu paju'amana kaivo ijí Iha kajino Godi ta'aro'amana.
17 'Enajihuna'e iviamaa aneja vene Godoni ehiji jihipuni vaja piuhiha kihuni veijina. 'Ena'omo núni vaji mako aneja ve'amajaho vi ea ka'ene Godoni ira pahene vejujija eha ichá'ina'e apeja'e?
18 'Ejume ea ka'ene aririjija 'unama niho'o kisinijino mamaa rejara'e re'amajaho vu ea ka'ene Godi pa'ajija 'ee ea sisemaijija ichá'ina'e roe re'eja? 'úmana.
19 'Enajihuna'e ea ka'ene Godoni ura ija'ina'e sisei hijujija puni ojijaho ariramaiji venareje Venina ka'ene pauchavi'ini jihuni ija tahi irechavara.

5

Godoni Ehija Teamana'eje Ni'aji'avara

1 Na 'u'o erutai joni vaji eruta 'waravu. Kerisora siseisei hinajaho na kavuta 'ee pinana ka'ene 'urihuni jihuni pwinana'a apehuna 'waravu.
2 Godoni sipia ka'ene joni vaji hijujija uranie 'ajoha'avara. Ea 'ahopo 'waravu jihuna'e 'ajoahuna pana kaivo ijaho Godoni ura ijihuna'e ura rena'eje 'ajoha'avara. 'Enakaivo monia ho uneunecha 'ekahuni jihuna'e 'ajoahuna pana kaivo ura rena para'eje 'ajoha'avara.
3 'Ene jara sipia ka'ene 'ajoha'avarono irechamiajija 'ajoha'avara kaivo joni 'unama mamaijino vene najahi'i 'ajoha'avara.
4 'Enakúne vea ka'ene Sipia 'Ajoha'ina Natohwijara ro'amajaho ja pinana mamaahuni i'esa ka'ene majama nahuniji 'ekahuna.
5 Ja ea maiu'ine 'unama nikwinu'ina kajino ja ea mama'ina puni hari hi'avara 'ee masuani ajuarasahe hijujino ea kwinu kwino same hi'avara. Ijihuni maijaho Godiho ea ka'ene kehi kehi vejujija ninamauna. 'Enakaivo ea ka'ene masuani hijujija maiji vwihaniujaho vajihuna.
6 'Enajihuna'e masuani ajuarasahe Godoni ija ka'ene harura rukima'uri jihuni hari va'akame Hura Huni vea 'ahi ja 'eke taaroma'amana.
7 Joni temuka maho'o Hu vaja'avara. Ijihuni maijaho Hura ja 'ajohauna.
8 Ojono 'ajoarame nia hami niri'i hi'avara. Joni naka Setaniho raioni puna'i atavi'i ea pina kame mwatume i'isú'irono niria parane onu.
9 'Enakaivo joni nimairoa vajijino kirasa'ika'i hu tanu'ura'avara. Ja nihena kavuja'ina'e vwehu jona 'aho'a mwe'akino 'unama nikwisu'ina kajino siseisei hiju.
10 Ja ma'uako siseisei hi'eje Godi ka'ene maho'o maiji vwihanii'inijara Huni pinana ka'ene majamano navi'ina ka'ene Keriso oni vaji 'umenaajara Hura Huhusu venae ariramaa rene nimaa rena parane harura mihe ata kirasa'avara.
11 Harura ka'ene aneja púsa pa'ajaho Huna. Ameni.

Túchamaa 'Ajoramajina

12 Siveniasi núni vwea ka'ene uchaha pa'ajara ni'ajihe asura ikaho venana. 'Enakaivo na asura ma'u'uakaho ja ni'ajihe 'warame veju. Ikaho Godoni maiji vwihani'ina ka'ene nimaijinakúne kirasahe kisima'ura'e rene nami'avara.
13 Joni ma'ina ka'ene Papirani ja pu'úmo iji pijahajara 'ajoravu'e 'ee nuni hariha Makara 'ajoramu.
14 'Enakúne oja 'ekaravuri 'unamijino ura mina vene 'ajosara'avara. Ja ea ka'ene Keriso oni vaji hijujija matauvi'inijaho ja pu'úmuna.

2 Pita

Godoni Ea Puni Kara Ijara Emarena Parahunijina

1 Na Saimani Pita ka'ene Jesu Keriso oni pwea 'ee apasorui ea ka'ene puni
nimairoa nikwisu'ina 'ee núni Godi 'ee ni'ajúhi'ina Jesu Keriso oni arira
maijihuni vaji núra apejaja'ina'e apejajihi puna'e veju.
2 Maiji vwihani'inijine 'ee Matauvi'inijaho joni vaji Godi 'ee Jesu ka'ene
núni Natohwi jihuni henaka vajijino emarena paranama.

Godira 'Umenae 'Ee Iji Pijihajina

3 'Ene Huni harura mamaa ka'ene núra hihuna 'ee arira ohuna maho'o
vajúhana. Núra Huni nimaa hena kavari vajijino Hura Huni pinana 'ee
mamaa vajijino nú 'umenúana.
4 Ikehuni hahi Hu Huni uneunecha mavarasa'ina nahama 'waramana.
'Ejakame ja ijihuni vaji mamaa huni pwina rene 'ee mwe'a ka'ene siseijara
veju'e siseranujaho juhame karaa usema va'u.
5 Ivi'a ijihuna'e joni nimaa roijaho harura veje mamaa re'avara 'ee
mamaa re'avari vajijino henaka 'u'o aperu umana'avara.
6 'Ene joni henaka vajijino ojono 'ajoarame kirasahunijaho aperu
umana'avara. 'Ene vivinui hijuri vajijino Godoni 'unamaji vejujaho aperu
umana'avara.
7 'Ene Godoni 'unamiji vejuri vajijino vwehu jona hami 'ahi'avara. 'Ene
vwehu jona hami 'ahiuri vajijino oja 'ekara'avara.
8 Ijihuni maijaho kara ikipo jona'e rene 'ee emarena para'avajaho ijipo
veje jara núni Natohwa Jesu Keriso hena kavuri 'unamijaho maa pa'ana
parehune 'ee 'ina pa'ana parehuna.
9 Ijihuna'e ea irara kara ikija pa'ajaho hu nia supavi'ina 'ee nia nutuvu'e
kwaa jojora uneunecha pakimuna. 'Ene huni sisea nitama'ora ka'ene
nisovume paranajaho hu niruvume pa'arenana.
10 'Enajihuna'e vwehu núne ja ijihuna'e 'umenae iji pijiha jihuna'e ura
rena para'eje ja kara ikehi ve'avajaho ja pa'amaaresuhuna.
11 Ijihuni maijaho 'unama ikehunikino ara majama nahuna ka'ene núni
Natohwa Ni'ajúhi'ina Jesu Keriso oni vahuna maho'o ja mihuna.
12 Ijihuni hahi na na'ia mapoka ja hurahara 'warave ja kara ikija
vwihahuna. Ja nihenakame 'ee nimaa vajijino kisina rene hiju vo na
majama hine ja huri 'warahuna.
13 Na vwihajujaho maijaho na ikino hahiji'i mwe'i hijukino ja 'ejahi'i
'warave ja vwihahuna.
14 Nara ikino mwe'i hahiji'i hijujaho ni rana'i veju. Ijaho núni Natohwa
Jesu Kerisora vejume nununa'a samaa renana.
15 'Ene na harura ve'ira'omo vea ka'ene nara ura va'ujaho kara ka'ene
nara 'waravujija ja areri vwihahuna.

Keriso Oni Hanaji'ina Nii Kavajina

16 Ijihuni maijaho vea ka'ene núni Natohwa Jesu Keriso oni harura 'ee
Hura rohuniji rone 'waravajaho nú ea ka'ene hena kama paraji'inijipo
mamiha vu'a 'wara'ira'omo ijí 'ararihae 'warahuna pana kaivo nú núni nii
Huni harura ka'ene kavaji rona 'waravara.
17 Ijihuna'e vea ka'ene Hu hura 'ee pinana Godi Amona'i apenaji
pina'inijara ika'ina Hu rone 'waramana. Ikaho Nuni Hariha ka'ene Na oja
mahe 'ee teamanima paranujina 'wamana.

18 Nú pu puˈúmo akuavuri huriˈa ˈahi hiˈeme Irakaho kahi akúpa ˈahi rena
roajaho nú núni atai hejara.
19 Ijihunaˈe nú niheju. Poropeti epuni ira vaji ˈwaramajaho roe nimaaˈe
renana. ˈEnaˈomo ja puni iriji hene veˈavajaho ja mamaaˈe vehuna. Puni
vuˈa kajaho areri nahehai nututi hanaˈejuˈe vea nitumu jaˈina. ˈEne areri
moroi joni oja vaji roe ajimu jaˈina.
20 ˈEnakaivo ikino maraku heˈavara. Ijaho poropeti epuni vuˈa icháˈina
kaˈene roujaho maiji ei pini huni vwihi taˈarohe ˈwarahuna paˈana.
21 ˈEne poropetiepo vuˈa kaˈene ˈwaravajaho emai huni ura ijino vehuna
pana kaivo emaaˈe Godoni ˈAvenijara venaume Godi rone ˈwaravara.

2

Najahiˈina Iraˈasina ˈUrimarahunijina

1 ˈEnakaivo poropetia iraˈata ˈuˈo ijí emapuni vaja kajino ˈurijara. Ni
areri ijaˈinaˈe najahiˈina iraˈata ˈuˈo joni vajakino ˈurine vuˈa iraˈata kaˈene
siserasahunijija hemi najahakame Natohwa kaˈene puaˈe ˈimenajaho heka-
jahuna. ˈEne mamako ˈunama sisea puni haha ˈahi roe rehuna.
2 ˈEje ea mapokakija ˈuasa vene ˈee puni ura ijí ˈararihae vehuna ˈee puni
hahijihunaˈe ˈunama nimaijaho apene iraˈata ˈwahuna.
3 ˈEne pu pusumano vwihajujara reje ˈunama iraˈatijino pisiviˈi joni
kukua ˈekahuna. ˈEnakaivo puni eha kaˈene nitama mihajaho maiˈo pama
namu ˈee puaˈe siseranihunijaho niˈurine areri rene namu.
4 Ijihuni maijaho vea kaˈene ˈona ojiˈinapo sisea vejajaho Godiho pamaki-
mana kaivo Hu pu atoˈarumaume veni vaˈara ˈee maˈoa kaˈene nutuviˈina
vaji irechamiuˈe ˈotua veˈirono hiju.
5 ˈEne nimarako Noa oni veijino mweˈa sahasi ea kaˈene hijajija pa-
makiˈikaˈi Noa kaˈene Godoni ira arira najahajine ˈee ea iropu noˈo
ˈajohaˈikaˈi toa ranavume ea kaˈene Godi paheju jihipuni roana.
6 ˈEne ara mamaˈina kaˈene Satamiˈo Kamoraˈo pamakiˈikaˈi eha mihe
venaume vaˈe úˈa rejajaho ea kaˈene túna ˈi Godi paˈana ˈwaviˈi hihunijipo
kahuni jihunaˈe najahana.
7 ˈEne Hu Rati kaˈene arimaijaho Satami vaji ea kaˈene ˈuasa vejiˈi hijari
vaja kajino sema paraˈejuˈe hiˈeme niˈajahana.
8 Hu ea ariri jihunaˈe hu pu puˈúmo hijiˈi raka kaˈene huni nii kime ˈee
heˈejuˈe veku veku pu sisea kaˈene vejiˈi hijujara vejume huni oja kaˈene
aririjaho nihoˈo turaˈi ˈahaana.
9 ˈEnakaivo Natohwijara ˈunama icháˈinijino ea kaˈene Godi hena
kaviˈinijihi venakia vaji niˈajihuna arerina. ˈEne ea kaˈene arira paˈajija
ˈotua veijino eha mihunaˈe irechamiuˈe hiju.
10 Hu ea kaˈene puni hahijara sisea kaˈene ura renauji vene ˈee ea
mamaˈinijihi kima senavujija ijihuni eha namu. ˈEne pajuˈi kaivo puni ura
ijí vene ˈee patea junaˈejuˈe ˈona ojiˈina puni mamaˈina ira sisea ˈwaravura.
11 ˈEnakaivo vu ˈona ojiˈina kaˈene mamaˈina ˈee harusinijaho pu ira sisea
eha pavene Natohwi jihuni unaˈa panamahe ˈwaravura.
12 ˈEjume ea ike hanuha saˈina kaˈene vwiha paˈakipo maiji nahena
irechamiuˈe ojuraˈomo ˈunirame ˈanihuna. ˈEne pu uneunecha mapoka
pahena pakivura kaivo pu ira sisea majikari ˈwaravura. ˈEnaˈomo ijí
hanuha kajihi ruaraˈavajino pu ˈuˈo ruarahe paˈarehuna.
13 Pura sisei hijujihuni maijaho sisea kaˈene pu veju jihipuni eha apeju.
ˈEne pu nihoˈo veiriˈa samaumaa kajino sisea vehunijipo teamanama

parajura. 'Enakaivo pu niho'o joni vaja kajino areri matana 'ee titana rukinepo na'i ijí 'iruma ijura vaja kajino ira sisea 'waravi'i pisivisavu.
14 'Ene pu puni nia 'eke ema 'ee paranaha sarame 'ee pu nii kime itunavujaho niho'o mai'o pa'uhuname turanavura. 'Ene pu pisiviu'e ea ka'ene pakirasahe hijujija oja 'urinau'e sisea vejura. 'Ene puni ojijaho niho'o pupusumaru vwihahunijara itunama parajura 'ee pu sesamaa siripa'ava ja'ina.
15 'Enajihuna'e pu 'unama aririjaho niare'ika'i Perami ka'ene Piori oni harihijara 'unama sisea ka'ene venuji oja miha paranu ja'ina.
16 'Enakaivo Peramiho sisea ka'ene hu venajihuna'e huni tonikia ka'ene ira pa'ajara emaapuni iri 'urarahe poropetia kaji ajimajaho tanumana.
17 Ea ikija areri toa 'újạ ka'ene pa'arene navuja'ina 'ee areri 'imitia'e asiasi'i 'anaa va'uja'ina. 'Ejume ea kajihi puna'e niho'o nutume na'ina'i vajama namuji 'ajaha hiju.
18 Pu niho'o uneunecha ka'ene parehunijija ira kehi kehi 'waravi'i pisimiu'e hahijara ura renaujino ivavisa vena ato'urume ea ka'ene ni'unama sisea arevajija kú'o 'ekaura.
19 'Ene puni ahija veje pa'arehuna nahame 'waravura kaivo pu opuina ijí 'unama sisea ka'ene pu veju kajihipuni pwea rejura. 'Ene uné rakijara emaa rosama paranujaho hu ijihuni pwea renuna.
20 'Enajihuna'e ea ka'ene núni Natohwa Ni'ajúhi'ina Jesu Keriso hena kamareja mwe'a kehuni sisea vajijino juhaha usevajipo kú'o va'e sisea kajino jasarame 'ee ijipo rosamie parajujaho puni hia ka'ene ni marako hijaja'ina pana kaivo niho'o sisemaa'e hijura.
21 'Ejume ea ijá kajija 'unama ka'ene aririjaho pahe'ipisa mamaa veja'a. 'Enakaivo pu varapa ka'ene akuavi'inijija 'waravu'e henare'e túchạha va'ujipo areria pareju.
22 Ijaho haa ka'ene 'warava ja'ina'e renu. 'Ui kú'o 'unama va'e hura hwenaji inuja'ina 'ee maha toa rúrahu'e pa'arejukavi'i kú'o 'uname hii vaji va'uja'ina.

3

Natohwijara Rohuna Nahama 'Waramajina

1 Ehu nuna ka'ene na ja oja mihi'inakije ikaho nuni asura amurijihuni roriji veju. 'Enare'e joni vwiha ijí venae kú'o vwiha'avarono veju.
2 'Ejakame ja nitama poropetia ka'ene akuavi'inijihipo vu'a ka'ene 'waravara 'ee Natohwa ka'ene ni'ajúhi'ini jihuni tamana ka'ene apasoruepo 'waravajija vwihahuni jihuna'e veju.
3 Ja marako ikaho hena ka'avara. Vea túchạmaạ ea 'ijahi'inijipo roe 'ijahi'i puni hahijipo ura renaujiru vehuna.
4 'Ene pu ija'ina 'ihuna Hura rohuna ka'ene nahama 'waramajaho ichí roo? 'iame 'ijahe 'warahuna. Ijihuni maijaho uneunecha ka'ene mai'o mwe'a aneja vejajino rene roe emahu núpo kwamasahajino unenu'u pina ani'ina pare'eju'e nija'ina'e navu 'iahuna.
5 Godoni ira 'ahi ichutoa rejara 'ee mwe'a ikaho toa vaji roe 'e'unana 'ee toi tauhuhe namuna kaivo pu nihena kavu vo pu pata'arohu.
6 Ijihuni vaji mwe'akaho vea kajino sai hirame ruarahana.
7 'Enakaivo iviamaa ichutoa 'ee mwe'a ikaho Huni ira 'ahi venae 'ajaha irechavu'e navu 'ee 'otua ka'ene vehuna 'ee ea sisea ka'ene Godi pana 'wavujihi ruarahuna'e 'ajiha navu.

8 'Enakaivo ike vu'a kwinu parunami'amana. Ehu nuna na oja mihi'ine
Natohwi jihuni 'unamijaho juara mapoka mapoka (1,000) pa'arejujaho
areri vea kwinuna 'ee vea kwino pa'arenujaho areri vea mapoka mapoka
(1,000) pa'areju ja'ina.
9 Natohwijaho iraka ka'ene Hura nahama 'waramajaho marako pavenu
rone ea 'aho'a ija'ina'e vwihaju kaivo Hu ja masuani 'ajiha avanu. Ijihuni
maijaho nú eha sisea apehunijaho Hu ura parenu vo ea maho'o 'unama
ta'arohe rohuna'e ura renu.

Mwe'a 'Ee Akúpa Maiu'ina

10 'Enakaivo Natohwi jihuni veijara ro'amajaho areri nesa apeji'inapo
rouja'ina'e rohuna. 'E'eje akúpa 'ee ichutoi uneunecha ka'ene navujija
ira ni'ima'ura'e re'eje uhoa rene hirama arihe pa'arehuna 'ee mwe'a ikino
uneunecha ka'ene navujija maho'o re parahuna.
11 Ijihuni maijaho uneunecha ikija maho'o hirama arihe pa'arehuni
jihuna'e ivi'a ja ea ichá'ina rehuna'e vwihajo? Joni kara ariramaa'e rene
'ee Godi ura renu ja'ina'e hi'avara.
12 Ja Godira marako ro'amajina roju. 'Enakaivo ijí vea kajaho ichutoi
kahija veni reje pa'arehuna 'ee uneunecha ka'ene ichutoi navujija vena
uhoi ni'ima'uri rena'e hirama arihe pa'arehuna.
13 'Enakaivo Hura nahama 'warumajaho nú akúpa 'ee mwe'a maiu'ina
ka'ene 'unama ariraru nahuniji ka'irono niri'i 'ajaha hiju.
14 'Enajihuna'e ehu nuna ka'ene na ja oja mihi'ine ja ura ijihi kihuna ura
renaukúne harura vene hijakame Hura roe ja ki'amajaho ja mataume hine
'ee sisea pa'ana 'ee ea ja sisea panamahi'ina ki'amana.
15 'Enakaivo vwiha'avara. Natohwijara masuani vivinui 'ajúha va'ujihuni
maijaho emaa ni'ajihe marani'amarono avanu areri núni vwea Poru
ka'ene nú oja mahi'iniji vwiha mamaa ka'ene vajahume joni asura vene
'waramajaho vwiha'avara.
16 'Ene hu 'u'o huni asura vajijija ikija vene 'warumana. 'Enakaivo ijí
hena kahuna 'aho'a kisina 'ee ea ka'ene panajahume hejara 'ee pakirasahe
nami'i kaivo vu'a 'eke arohi'inijija pura Godoni ira 'aho'a 'eke ta'arohe ani
ani puni ura ijino ruarahe 'waravujara reju'e pu eha sisea apehuna.
17 Ehu nune ijihuna'e ja nimarako hejaja'ina'e ojono 'ajo'ara'avara.
'Ejakame ea ka'ene majikarino hijujipo 'unama siseijino ja pairisame va'e
joni ruha mamaa ka'ene jara kirasahe hijujaho pa'ari'avara.
18 'Enakaivo núni Natohwa 'ee Ni'ajúhi'ina Jesu Keriso oni maiji vwi-
hani'ina 'ee henaka vajijino emare'avara. 'Ene iviamaakino rene va'e
majama aneja púsa pa'ana 'ee pinana maijaho Huna. Ameni.

1 Joni

Ira Kaˈene Majama Hihunijina

1 Nitama anejijaho ijí Ira kajaho ijí hinanaˈomo nú Hura iraka kaˈene ˈwarumajaho hene ˈee nú núni nii kame ˈee Hura raka kaˈene venajaho nú kame ˈee nú núni iji Hu ˈunavaji rone veju. Ikaho Ira kaˈene majama hihunijina.
2 Majama hihunijaho nú haha pakavara kaivo nú kahunaˈe rejume kavara. ˈEnajihunaˈe nú ikaho ja ˈwarame ˈee najahu. ˈEnareˈe ja ˈwaravu. Ijaho majama Amo ahuma hinanaˈomo Hu rouma nú kavara.
3 Iraka kame hejajaho nú ja ˈuˈo ˈwaravu. ˈEjakame ja nú puˈúmo hami vehuna. ˈEjume nú nimaa Amoho ˈee Huni Hariha Jesu Keriso puˈúmo hami veju.
4 Nú uneunecha ikihija vejujihunaˈe nú ja puˈúmo teamanuma parahuna.

Godiho Hanajiˈina

5 Ikaho Huni vuˈa kaˈene núra hejaji ja ˈwaravu Godiho nihoˈo hanajiˈina kaivo Huni vajijaho nihoˈo panutuviˈina.
6 Nú Hu Huˈúmo hami vejura ˈiˈi kaivo nú nutuviˈini ˈurahojujaho nú nimaa iraˈata vene ˈee nimaijaho pavejura.
7 ˈEnakaivo nú hanajiˈini hina ˈurahojujaho areri Hura hanajiˈini hinujaˈinaˈe nú ea ˈaho puˈúmo hami hami veju. ˈEne Jesu kaˈene Huni Harihi jihuni ˈaijara núni sisea mahoˈo sovuˈe paˈarenu.
8 Nú nihoˈo sisea paˈana ˈwavujaho nú onuno pisivaravu. ˈEjuˈe nimaijaho núni oja vaja panamu.
9 ˈEnakaivo nú núni sisea Hu nahama ˈwaraˈavajaho Hu pauchaviˈine ˈee ariri jihunaˈe Hu núni sisea vwihana areme ˈee núni sisea mahoˈo somuhe paˈarehuna.
10 Nú ijá ˈwavujaho nú sisea pavejura ˈwavujaho nú vejuˈe iraˈasinaˈe rejukame Huni ira núni vaja panamu.

2

Kerisoho Núni Niˈajúhiˈina

1 Sesahu nune ikaho na jonaˈe vejujihuni maijaho ja sisea paveˈavarono veju. ˈEnakaivo ea sisea venujaho Ea pina núnijihunaˈe Amoni unaˈi jarima ˈwaramuna. Hu Jesu Keriso kaˈene arira maijina.
2 Jesura núni sisei jihuni eha apenana. ˈEnakaivo núni siseijiru pana vo ea mahoˈo mweˈakino hiju jihipuna ˈuˈo apenana.
3 Nú Huni tamana hene vejujihunaˈe nú niheju nú Hu hena kaviˈina.
4 Ea pini Na Hu nihejura ˈiˈi kaivo Huni tamana pavenujaho hu iraˈata apenu. ˈEjuˈukamareˈe nimaijaho huni oja vaja panamu.
5 ˈEnakaivo ea irara Huni ira hene venujaho huni vajijaho nimaa nimaaˈe Godi oni oja mihujaho areri rena paranu. Ijihunaˈe nú niheju nú Huni vaji hiju.
6 Ea irara Huni vaji hinu ˈiamujaho hu Hura ˈurahe onajaˈinaˈe ohuna.

Oja Mweˈa Pamahunijina

7 Ehu nuna ka'ene na ja oja mihi'inakije ike tamanakaho maiu'ina
na paveju kaivo tamana sahasa ka'ene nitama jara apejajina. Tamana
sahasijaho Ira ka'ene ja nihejajina.
8 'Enakaivo na tamana maiu'ina jona'e veju. Tamanakaho Huni vaja
nimaa reju'e 'ee joni vaja 'u'o nimaa renu. Ijihuni maijaho nututijaho
pa'arene va'eju'e Ira nimaijaho ivi'a hanamana.
9 Hu ea pini ijá 'imujaho Na hanaji'ini hiju 'i'i kaivo vweaha semujaho hu
nutuvi'ina vaji hina roe iviamaa 'e'unu.
10 Ea irara huni vwea oja mahujaho hu hanaji'ini hinu. Ijihuna'e hu
paveje vweaha amaaresume 'ohuna.
11 'Enakaivo ea irara vweaha kama semujaho hu nutuvi'ini hine 'ee nututi
'urahe onu. 'Eju'e hu ichá ruvahuna puruva renu. Ijihuni maijaho nututa
kajara nia supatiana.
12 Sesamae ikaho na jona'e vejujihuni maijaho joni siseijaho Huni Ihiji-
huna'e Hu vwihana aremana.
13 Emahu núne ikaho na jona'e vejujihuni maijaho ja Hu niheju. Hu
nitamatama anejijaho ijí hinana. Kivase ikaho na jona'e vejujihuni maijaho
ja 'avena siseuni 'unama arevara. Sesamae ikaho na jona'e vejuta. Ijihuni
maijaho ja Amo nihejura.
14 Emahu nune ikaho na jona'e vejujihuni maijaho ja Hu nihejura. Hu
nitamatama anejijaho ijí hinana. Kivase ikaho na jona'e vejujihuni maijaho
ja niho'o harura rukine 'ee Godoni ira joni oja vaji namujihuna'e 'avena
siseuni 'unama arevara.
15 Ja niho'o mwe'a kakaho oja pamahe 'ee uneunecha ka'ene mwe'i
navuji 'u'o oja pami'avara. 'Enakaivo ea irara mwe'akake oja mahujaho
Amo oni oja mihi'inijaho huni vaja panamu.
16 'Enakaivo sisea ka'ene iki mwe'i navujija ikena. Haha huni ituana 'ee
nii kime ituanavura 'ee jarika'e rejujaho Amoni rena rohuna pana. Ijija
mwe'a ikehuna.
17 Mwe'akaho uneunecha mapoka 'ee huni ituaniji'i pa'arena vai'i navu
kaivo ea ka'ene Godira ura renuja'ina'e vejujijahija majama hihuna.

Majama Hihunijaho Nahama 'Waramajina

18 Sesahu nune ja niheja ja'ina'e vea túchamaa ijina'omo Keriso oni
nana'eji'ina rou. 'Ene iviamaa 'u'o Keriso oni nana'eji'ina mapoka urimar-
avara. 'Eju'e nú ijí hena kavujaho ijaho vea túchamaijina.
19 Pu nú irechamú'i kaivo va'ajihuni maijaho pu núni pwina pana. Pu
núni pwina re'ipisa pu nú pu'úmo hija'a. Vea ka'ene pu nú irechamúa
va'ajara najuhujaho pu núni pwina pana.
20 'Enakaivo Godira Huni 'Avena joni oja vaji samaha jihuna'e ja ea
maho'o nimaa hena kavi'ina'e rejara.
21 Ja paheji'ina pana kaivo ja nimaa nimaa heji'ina ijihunihahi na jona'e
veju. 'Enakaivo ijí nimaa nimaijaho ira'ata pana. Ijaho ja niheju.
22 Ira'asina irane? Ea ka'ene Jesu Kerisoho pana 'iamujina. Ijaho Keriso
oni nana'eji'ina. Ea ka'ene Amo'o Hariahe'o pataarorahujina.
23 Ea irara Hariha pataarohujaho hu Omaha 'u'o pataaroha avanu.
'Enakaivo ea irara Hariha nimaa ronujaho hu Omaha 'u'o nimaa ronu.
24 Vu'a ka'ene nitama aneja'e hejajaho ranave joni oja vaji na'amana. Ijí
nitama ja hejajara joni oja vaji na'avajaho ja na'ia mapoka Amoho 'ee Huni
Hariha pu'úmo hami hami hinapena vahuna.
25 Ikaho Hura iraka ka'ene mú'irono nahama 'warumajina majama
hihuna.

26 Erapo jaaˈe pisiviu jihunaˈe ikaho na jonaˈe veju.
27 Huni ˈAvena joni oja vaji samahume ja apejara. ˈEnajihunaˈe ijí ˈAvena kajara joni oja vaji hinajihunaˈe ei pini ja najahuna areri pana. Hura samaha kajara uneunecha mahoˈo najahuna. Ijí uneka kaˈene Hura najahujaho nimaa nimaa kaivo iraˈata pana. Hura ja najaha kajaˈinaˈe Huni vaji hiha.
28 Sesahu nune iviamaa Jesu puˈúmo hami hami hiˈavara. ˈEˈirakúne vea kaˈene Hu kúˈo roˈamajaho nimaa nimaa nú pajuˈi kaivo matauma Huni unaˈi namihuna.
29 Ja nimaa heju Hu arira maijihunaˈe ea irahipo nimaa nimaa vejujaho pu ˈAvena vaji nahenaara.

3

Godoni Harihija Oja Maˈaraˈavara

1 Ike heha! Amora oja niˈimaˈura kaˈene nú múhe najuhaji kaha! Ijihunaˈe nú Godoni harihija ˈúmajihunaˈe mweˈakaho nú pahene pakúmu. Ijihuni maijaho pu Hu pahena pakavura.
2 Ehu nuna kaˈene na ja oja mihiˈinakije nú iviamaa Godoni harihijaˈomo nú icháˈinaˈe rehunijaho maiˈo pakaviˈina. ˈEnakaivo nú niheju Hura roˈamajaho nú Hua kaˈava jihunaˈe HuaˈinaÌ rehuna.
3 ˈEnajihunaˈe ea irara ike nimaaroakaho Huni vaji namujihunaˈe hu oriˈini vejume arira maa renana. Areri Hu arira maijaˈina renuna.
4 ˈEnakaivo ea irahipo sisea vejiˈi hijujaho pu ˈuˈo varapa ˈene avaju. Ijihuni maijaho siseijaho varapa ˈejujina.
5 Ja nihejara. Hura roajaho sisea apena vaˈi roana kaivo Huni vaja sisea paˈana.
6 Ea irahipo Huni vaji hijujija pu nihoˈo sisea pavejura. ˈEnakaivo ea irahipo sisea vejujaho pu nihoˈo Hu pakame ˈee pahejura.
7 Sesahu nune paveje ea ˈahoˈa ja pisiviˈavara. Ea irara arira maiji venujaho hu arira. ˈEne Hu arimai jaˈinaˈe hu ˈuˈo arira.
8 Ea irara sisea venujaho hu ˈavena sisei jihuni ea. Ijihuni maijaho ˈavena siseijaho nitama anejijino sisea venana. Godoni Harihijara roajihuni maijaho ˈavena sisei jihuni kaukara tirakuˈi roana.
9 Ea irara Godoni vaji nahejajaho hu sisea pavenuna. Ijihuni maijaho Huni ˈIna huni vaji hinujihunaˈe hu sisea pavenuna. Ijihuni maijaho hu Godoni vaji nahejara.
10 Ikaho ˈunama icháˈina kaˈene ea irara Godoni harihe ˈee ea irara ˈavena sisei jihuni harihiji hena kihunijina. Ea irara sisea vejiˈi hine ˈee vweaha oja pamahujaho hu Godoni ea pana.

Oja Maˈaraˈavara

11 Vuˈa kaˈene nitama aneja nú hejajaho ikena. Ja ea ˈaho puˈúmo oja ˈekarahuna.
12 Nú Keni vareˈina pana. Hu ˈavena sisei jihuni ea ijihunaˈe hu huni ˈuˈua ˈanaume kwamana. Hu ˈuˈuaha rakijihunaˈe ˈanaume kwamane? Ijihuni maijaho hura raka kaˈene venajaho sisei jihunaˈe pamaranana. ˈEnakaivo ˈuˈuahi venajara marana jihunaˈe avanana.
13 Vwehu nune mweˈakara ja senaˈamajaho ja oja pahwaˈusunahaˈavara.
14 Nú nihejujaho nú maraku ijaho nikwamasahara vaji hijara vo nú iviamaa kúˈo ˈurina hiju. Ijihuni maijaho nú vwehu núna oja mihujihunaˈe. ˈEnakaivo ea irara ea ˈahoˈa oja pamihujaho hu majaa kwamasahuri vaji hinu.

15 Ea irara ea 'aho'a semujaho hu areri ea kaji 'anau'e kwamu ja'ina'e
renu. 'Eju'ukamare'e ja niheju ea irara ea 'aho'a 'aniu'e kwamasahujaho
hu majama hihunijaho huni oja vaja panamu.
16 Ike 'unama ikehunakino Hura nú oja múhajaho hena kavu. Ijihuni
maijaho Hu Huni hia núnijihuna'e múhana. 'Enajihuna'e nú 'u'o núni hia
vwehu núna'e mihuna.
17 'Enakaivo ei pini uneunecha mapoka rukina re'ika'i hu vweaha pivunu
kajaho nika'ika'i patemu'amajaho vu ichá'ina'e Godoni oja mihujaho huni
vaja na'ena?
18 Sesahu nune ma iraru oja mihu pa'waha kaivo nimaa nimaiji vene 'ee
oja miha.

Godoni Una'i Paju'ika'i Matauma Namihunijina

19 Ijihuna'e nú niheju nú nimaa nimai ijihuna. 'Enajihuna'e Huni una'i
paju'ika'i namihuna.
20 Nú sisea vejujihuna'e núni oji vwihana heju. 'Enakaivo Godira núni oja
asitaha jihuna'e nú raka ka'ene vejujaho Hu maho'o nihe paranu.
21 Vwehu nuna ka'ene na ja oja mihunakije núni ojijara nú
panamu'amajaho nú paju'ika'i Godoni una'i matauma namihuna.
22 'Enakaivo nú Huni tamana vene uneunechaka Hura ura renuji hena
vejujihuna'e nú raka'e jarivujaho Hu nú vajúhuna.
23 Ikaho Huni tamana. Nú Huni Hariha Jesu Keriso oni iha nimaa rone
'ee ea 'aho pu'úmo oja 'ekarahuna areri Hura 'waruma ja'ina'e vehuna.
24 Ea irara Jesuni tamana hene venujaho hu Huni vaji hinu. 'Eju'e Jesu
huni vaji hinu. Ijaho nú niheju Hu núni vaji hinu. Ijihuni maijaho Huni
'Avena ka'ene Hura nú múhajara reju'e nú niheju.

4

'Avena Nimaijine 'Ee 'Avena Ira'atijina

1 Ehu nuna ka'ene na ja oja mihi'inakije ja 'avena mapokakija panimaa
veti'avara. 'Enakaivo 'avena kajija vene kive Godoni rena rou ho pa'ajaho
ki'avara. Ijihuni maijaho poropetia ira'asina mapoka mwe'akino ojura.
2 Ikaho 'unama ka'ene Godoni 'Aveniji hena kahunijina. 'Avena irara Jesu
Kerisoho roe haha apenana 'iamujaho Godi oni rena roana.
3 'Ene 'avena ka'ene Jesuho Godona parena roana 'iavujija 'avena ka'ene
Keriso oni nana'eji'ina ka'ene rohuna'e jara hejajaho ivi'a ni iki mwe'i
roana.
4 Sesahu nune ja Godoni jihuna'e ja pu asitahara. Ijihuni maijaho 'Avena
ka'ene joni vaji hinujara 'avena ka'ene mwe'a kehunijaho niho'o asima
paranana.
5 Pu mwe'a kehuni jihuna'e pu mwe'a kehuneru 'wavura. 'Eju'ukamare'e
mwe'a kehuni eijija puni iraru hejura. Mwe'a kehuni siseijara pu renaura.
6 'Enakaivo nú Godoni jihuna'e ea irara Godi hena kamujaho hu núni ira
henuna kaivo ea ka'ene Godoni parene roajaho hu núni ira pahenuna. Ijara
reju'e nú 'Avena nimaijaho kame 'ee 'avena ira'atijaho kahuna.

Godiho Oja Múhi'ina

7 Ehu nuna ka'ene na ja oja mihi'inakije veje ea 'aho pu'úmo oja
'ekara'avara. Ijihuni maijaho oja 'ekaravujaho Godoni rena roana.
'Enakaivo ea irara ea 'aho'a oja mihujaho hu Godoni vaji nahejara 'ene Godi
hena kamuna.
8 Ea irara ea 'aho'a oja pamihujaho hu niho'o Godi pahenuna. Ijihuni
maijaho Godiho oja 'ekaravujina.

9 Ikaho 'unama ka'ene Godira nú oja ka'ene múhaji najuhajaho Huni
Hariha nikwisu ranavume mwe'i roajihuna'e nú Huni vaji majama hihuna.
10 Ikaho oja 'ekaravujina. Nú Godi núni oja pamahara kaivo Hura
nú oja múhajihuna'e Hu Huni Hariha ranavume roe núni sisea apejume
pa'arenana.
11 Ehu nuna ka'ene na ja oja mihukije Godi Hu niho'o natohwa oja
múhajihuna'e nú 'u'o ea 'aho pu'úmo oja 'ekarahuna.
12 'Enakaivo na'i pini ei pini Godi niho'o kahuna pana kaivo nú ea 'aho
pu'úmo oja 'ekaravujaho Godi núni vaji hinuna. 'Ene Huni oja 'ekaravujaho
núni vaja areri renuna.
13 Nú niheju Hu Huni 'Avena nú múhajihuna'e nú Huni vaji hiju'e Hu núni
vaji hinu.
14 Amora Huni Hariha ranavume mwe'a kehuni Ni'ajihi'ina'e re'i roajaho
nú núni nii kavaji ea 'waravara.
15 Ea irara Jesuho Godoni Hariha 'iamujaho Godiho huni vaji hinu 'ee hu
Godoni vaji hinu.
16 Godira oja ka'ene múhajaho nú hene nimaa roju. Godiho oja
'ekaravujina. 'Enajihuna'e ea irara oja 'ekaravuri vaji hinujaho hu Godoni
vaji hiju'e Godi huni vaji hinuna.
17 Nú ijí hejajihuna'e núra oja mihujaho marasahura. Ijihuna'e nú vea
ka'ene 'otua vehuni veijaho pajuhuna. Ijihuni maijaho Hura hinuja'ina'e
nú iki mwe'i hiju.
18 Juvujaho oja 'ekaravu jihuni vaja pana. 'Enakaivo nimaa oja
'ekaravujara juvujaho veju'e pa'arenuna. Ijihuni maijaho juvujara reje eha
sisea apehuna. 'Ena'omo ea irara jumujaho oja 'ekaravujaho huni vaja
areri pana.
19 Núra Hu oja mahujihuni maijaho marako'a Hura núa oja múhajihuna'e
mahu.
20 Ei pini ijá 'imujaho na Godi oja mahu 'i'i kaivo vweaha kame semujaho
hu ira'ata apene avanu. Ei pini hu ea nii huni kamujaho oja pamahu kaivo
ichá'ina'e Godi ka'ene hu pakamujaho oja ma'ena?
21 Ike tamana kaho nú Huni apejara. Ea irara Godi oja mahujaho hu
vweaha 'u'o oja ma'amana.

5

Núra Mwe'ake Asivajina

1 Ea irara Jesuho Keriso nimaa ronujaho hu Godoni vaji nahejara. 'Ene
ea irara Amo oja mahujaho hu Huni hariha ka'ene Huni rena roaji 'u'o oja
mahu.
2 Nú Godoni harihija oja mihujihuna'e nú nihena kavu nú Godi oja mahe
'ee Huni tamana 'ararihae vejura.
3 Ikaho Godoni oja 'ekaravujina nú Huni tamanijaho hami 'ajohuna.
Ijihuni maijaho Huni tamanijaho mai'o kisina pana.
4 Ijihuni maijaho ea ka'ene Godoni vaji nahenaajipo mwe'akaho asivara.
Núni nimaa roijara vejume nú mwe'a ikaho asivara.
5 Ea irara mwe'akaho asimune? Ea irara Jesuho Godoni Harihiji nimaa
ronujarana.

Ikaho Jara Hehunijihuna'e Vejara

6 Ikaho Ea ka'ene toa 'ee 'aa vaji roajina. Hu Jesu Kerisona toaru pana
kaivo toa 'ee 'aiji'i roajina.

7 'Avenijara Huni vu'a nimaa venana. Ijihuni maijaho 'Avenijaho nimaijina.
8 Ijihuni maijaho ike no'opisu ikipo Huni vu'akaho nimaa vejara. 'Avenijine toijine 'ee 'aijina. 'Ee ike no'opisu ikipo ahume avacharavara.
9 Nú emaapuni vu'iji nimaa ve'avajaho Godira kime 'waramujara maho'o asitaha paranu. Godoni kima 'warumujaho ikena. Ijaho Hu Hariahoni vu'a nimaa vene 'waramana.
10 'Ene ea irara Godoni Harihiji nimaa ronujaho hu ori'ini hena kamuna. Ea irara Godi panimaa ronujaho hu Hua veju'e ira'asina'e renu. Ijihuni maijaho raka ka'ene Godira Huni Harihiji rone 'waramajaho panimaa ronu.
11 Iraka ka'ene 'warumajaho ikena. Godi majama hihuna múhana 'ee ike majama hihunakaho Huni Harihi jihuni vajina.
12 Ea irara Huni Harihiji apenujaho hu majama hihuna kaivo ea irara Godoni Harihiji papenujaho hu majama hihunijaho papenu.

Majama Hihuna

13 Ike raka ka'ene na vejukaho ja ea irahipo Godoni Harihi jihuni ihiji nimaa rojujihi puna'e veju. 'Ejakame ja majama hihuna ka'ene apejaji hena ka'avarono veju.
14 Ikaho nú Huni una'i nimaa rojujihuna'e uneunecha raka'e Huni ura ija'ina'e jarime 'waravujaho Hu henuna.
15 Hu henuhuna'e nú hena kavu. Ijihuna'e núra uneunecha iraka Hu jarivujija nú 'ekura.
16 Ea pini huni vwea ka'eje sisea ka'ene pakwahuniji veje ka'amajaho hu ni'ajahe Godoni siporua 'oje hia huna ma'amana. 'Ene 'u'o Hura ea ka'ene sisea ike pakwamasahuke pavejujija hia puna mihuna kaivo sisea pina venareje kwamasahuna namu. Ijihuna'e na ija'ina pa'iavo hunijihuna'e jarima 'waramama pa'iavu.
17 'Unama ka'ene ariramaa pa'ajija maho'o sisea. Sisea pina vena'e pakwahuna namu.
18 Nú niheju. Ea ka'ene Godoni vaji nahejajaho sisea pavenuna. 'Enakaivo Jesu ka'ene Godoni Harihijara 'ajoahu'e 'avena siseijaho hu ija pa'unamuna.
19 Nú niheju. Nú Godona kaivo mwe'akaho maho'o 'avena sisei jihuni harura hari namu.
20 Nú niheju. Godoni Harihijaho niroana. Hu nimaiji hena kahuni henaka ijaho múhana. 'Eju'e nú Huni hariha Jesu Keriso ka'ene nimai jihuni vaji hiju. Ijaho Godi nimaa ka'ene majama hihunijina.
21 Sesahu nune godi ira'ata ka'ene iji vejujija oja pami'avara.

2 Joni

Vuˈa Anejijihina

1 Na eruta napara kaˈene iji pijahajine ˈee sesahwaha kaˈene nara nimaa vajijino oja mihujiru pana vo ea mahoˈo nimaiji hena kaviˈinijihi punaˈe veju.
2 Nimaa kaˈene núni vaji name ˈee majama nama vahuni jihuni hahi veju.
3 Maiji vwihanúana ˈee numirumana ˈee matauviˈina kaˈene Godi Amo ˈee Jesu Keriso kaˈene Amo oni Harihi jihuni nimaa ˈee oja mihujaho nú puˈúmuna.

Hura ˈWarama Jaˈinaˈe Oˈavara

4 Na sesahu jona ˈahoˈa kiˈeme nimai jihuni vaji ˈurahojajaho na teaman-imana. Areri núra vehuna kaˈene Amounaˈi apeja jaˈina vejara.
5 ˈEnakaivo na iviamaa napara kera a ˈwaravu na tamana pina maiuˈina paveju kaivo núra nimarako amura hejara kaˈene ea ˈaho puˈúmo oja maˈarahuna kaˈene ˈwaramaji veju.
6 Oja ˈekaravujaho Huni tamanijara ˈwarama jaˈinaˈe ˈuraha ohuna. Ikaho tamana kaˈene jara nitama hejajinaˈomo ja ijihunijino ˈurahe ohuna.
7 Iraˈasina mapoka iki mweˈi ani rene vaˈu. ˈEnaˈomo pu Jesu Kerisoho haha paapenana ˈwavura. Pu nihoˈo iraˈasine ˈee Keriso oni nanaˈejiˈina.
8 Nú raka kaˈene ja najahume rejajaho hami ˈajohakame papaˈareˈama jihunaˈe nú ja puˈúmo eha mamaa mahoˈo areri apehuna.
9 Ea irara Kerisora najahuji paveˈi kaivo karokaha venujaho Godi huni oja vaja pahinu. Ea irara Kerisora najahuji venujaho Omaheˈo Hariaheˈo huni oja vaji hiju.
10 Ea ˈahopo ja najaˈiro roˈi kaivo ijí raka kaˈene najahaji paapene roa kiˈavajaho paˈwarave joni sea roe ˈee paˈajoˈavara.
11 Ea ijaˈiniji kame a ˈajoˈamajaho hura sisea venujaˈinaˈe a areri sisea ijaˈina vehuna.

Vuˈa Túchamaijina

12 Na ura ja mapoka ˈwarahuna ura reniu kaivo na heha ˈahi vehuna ura pareniu. ˈEnaˈomo na vuˈareje joni unaˈi urania kakaraviˈi ˈwaravakame nú ja puˈúmo nihoˈo temari ituˈona parahuna.
13 Joni ˈuˈua kaˈene Godi iji pijaha jihipuni ehipo ja ˈajoravu.

3 Joni

Nimaijihuni Vaji ˈUrahoˈavara

1 Na erutai Keasi kaˈene na oja mahujihunaˈe veju.
2 Vwea nuna na oja mahiˈine na oni siporua ˈojuraˈomo uneunecha mapoka ja puˈúmo marasahe ˈee a hami hihuna areri oni oji vaji marana jaˈinaˈe rehuna.
3 Vwehu núpo roe ara ˈunama kaˈene nimaiji ˈurahe onuji ˈwarivume hejujaho na teamanimana.
4 ˈEjuˈukamareˈe sesahu núpo ˈunama mamaiji ojuji na hejujaho na nihoˈo teamanima paraniu.

Keasi Aromahajina

5 Vwea nuna kaˈene oja mahiˈiniji ara vwehu núpunaˈi vene ˈee apiora kaˈene vwea vwina vene niˈajihujaho mavarasaˈina venu.
6 Pu sosi vaji ara oja kaˈene mihuji rone ˈwaruvu jihunaˈe a pu irechamie vaˈavajaho hami ˈunama kaˈene Godi teamahuni jaˈinaˈe veˈamana.
7 Pu Huni Ihijihuni hahi usema vaˈajihunaˈe pu Jenitaru puna unenua ˈahoˈa paˈekara.
8 Ijihunaˈe nú ˈuˈo ea ijaˈinijija niˈajihuna. ˈEjakame nú pu puˈúmo ahume nimaijihuni kaukara vejiˈinaˈe rehuna.

Tiatiripisi ˈEe Timitiriasi

9 Na sosi huni vuˈa ˈahoˈa na heha ˈahi nivejuta. ˈEnakaivo Tiatiripisi hu nihoˈo niˈimaˈura reˈiro vwihaˈi kaivo núra raka kaˈene ˈwaravajaho hu rarenana.
10 Ijihuni hahi nara roujaho hura uneunecha kaˈene sisei venajaho ˈeka ro najahuna. Hu núnunaˈi ira sisea ˈwarume ˈee namuhuna. Hu vwehu núna kaˈene apiorijija paaherame ˈee ea ˈahoˈa tanuˈurihuˈe pu ˈuˈo ijaˈina vejura. ˈEne ea ˈahopo apiora ˈekaˈujaho hu pu tanuˈurihuˈe sosia paroˈi kaivo samai hijura.
11 Vwea nuna kaˈene na oja mahukera a pakaˈeje sisei jihuni ˈunamijaho matesaraˈamana kaivo mamai jihuni ˈunamijiru matesaraˈamana. Ea irara mamaaru venujaho hu Godi ona ˈee ea irara sisearu venujaho hu Godi pakamuna.
12 Ea mapoka Timitiriasi taˈarohe hina ˈwavura. Nú Timitiriasira raka kaˈene venuji nú kama hejuji ˈuˈo ˈwaravura. ˈEjuˈukame ja niheju núra raka kaˈene ˈwaravujija nimaa nimaa.

Vuˈa Túchamaijina

13 Na nihoˈo mapoka mapoka ˈwaraˈi ˈahiu kaivo na heha ˈahi ijí vehuna ura pareniu.
14 Na vuˈe a kahuna ni samatuˈu renu. ˈEne nú noˈo urania kakaraviˈi ahuma ˈwama hehuna. Matauviˈinijaho a huˈúmuna ˈee napuhuana kaˈene iki hijujipo a ˈajoravu. ˈEne napuhu nuna ihi ˈurihiˈi ˈajoraˈamana.

Juta

Vuˈa Anejijihina

1 Juta kaˈene Jesu Keriso oni pwea ˈee Jemisi oni ˈuˈuijiˈi ea kaˈene Amo Godira oja mihe ˈumenauˈe Jesu Keriso onaˈe ˈajohaˈejuˈe hijujihi punaˈe veju.
2 ˈEne veje numisaraa ˈee matauviˈina ˈee oja mihujara joni vaja emarena paranama.

Sisei Najahiˈina Puni Jujuvuˈa

3 Napuhu nuna kaˈene na oja mihiˈinakije na ˈunama kaˈene nú venume maranúana kaˈene nú apejaji asura vene ja ˈwaraˈirono amairiaravuta. ˈEnakaivo na iviamaa asurakaho vene ja jarirame ˈwaravujaho nimairoa kaˈene Godira Huni ehija mihajaho ja ija kisi ˈuname ˈajohunaˈe asurakaho veju.
4 Ijihuni maijaho ea ˈahoˈa iviamaa ja pakiˈejuˈe nisareri joni vaji vuˈe ijá ˈiavo Godira nú vwihanúe aremu jihunaˈe nú ˈunama sisea vejiˈi hihuna ˈiavu. Ea kajija nitama iji pijihareja ˈotua vetihunaˈe ˈwaramana. Pu ea siseaˈomo Godoni maiji vwihanúajaho taˈarohe apene ˈuname sisea ˈuasa vene ˈee núni Natohwa kaˈene Jesu Kerisoho hemahu.
5 Ja niheji ˈina kaivo na kúˈo ja vwihaˈavarono ˈwaravu. Natohwijara ea Ijipiti niˈajihume roe usevara vo ea kaˈene panimaa rojajija Hu venaume paˈarejara.
6 ˈEne ˈona ojiˈina kaˈene puni tinia nimaa nimaijaho arevajija Hu senia kaˈene majama nahunijino kamorame irechamiuˈe nututi Godoni ˈotua kaˈene vea niˈiniji ˈajaha hiju.
7 Ijaho niareri Satami ho Kamora ˈee ara mamaˈina ˈahoˈa kaˈene ijihipuni rori navujipo hine sisea kaˈene ˈuasa vene ˈee ˈunama sisea kaˈene emaapo pavejujaho vene napapo napara ihanie ojuˈe parupo parua ihanie ojuraˈomo ea kajija iviamaa vena kaˈene majama rejiˈi namuji hiju. Ijihunaˈe nú ijí kime vwihahuna.
8 Ijí ˈunama nikwinuˈina kajino ea ikija ˈuˈo sisea navaha punaˈi rone ˈee puni haha ruarahe ˈee ea kaˈene mamaˈinijija pataarorahe ˈee ˈona ojiˈina puni mamaˈini jihipunaˈi ira sisea ˈwaravu.
9 ˈEnakaivo Maikeru kaˈene ˈona ojiˈina puni natohwijara Setaniˈi Mosisi oni hahiji pakama vahacharavajaho ira sisea paˈwaramana kaivo hu ma ijá ˈwamane Natohwijara a eha mahuha ˈwamana.
10 ˈEnakaivo ea ikija uneunecha kaˈene pu pahena pakivujija ronahe ˈee siripavura ˈee areri ˈua maha punaˈi puni vwihaijino vene ˈee pura uneunecha ijaˈina kaˈene vejujipo pu ruarahiura.
11 Pu eha sisea apehuna. Ijihuni maijaho pu Keni oni ˈunamijino vaˈara ˈee eha apehuni jihunaˈe Peramura venajaˈinaˈe vejura ˈee Korara ninakarame rena paˈarena jaˈinaˈe vejura.
12 Ea ikijahija jara ahuma ˈiruma ijuri vaji vuˈujija areri naˈapo soha vaji navujaˈina pu vea kaˈene ja puˈúmo ˈirumaˈe ijujaho pu pajuvura ˈee pu pusumano ˈajoˈarame areri ˈimitia toa paˈanaˈe ˈasiasii ˈanae vaˈujaˈine ˈee ichi nahenareˈe ˈina paˈirima navujaˈina. Pu chinuma mahoˈo jahejuˈe sarasaha paraju jaˈina.
13 Pura sisea kaˈene vejujihuni juhijaho areri sohi ajira amene sapa reˈejuˈe chiha ani rene siserasahe navujaˈina. Pu areri chinapo majikari

jaheusahu ja'ina. 'Ena'omo nututa ka'ene na'i na'ii vajame navujaho puna'e aneja púsa pa'ana'e ranavu'e 'ajiha namu.
14 'Ene ike 'unama nikwinu'ina ka'ina'e Inakira Atamu oni amuhija iropu no'o pa'are'eme iraka ka'ene túna'i rehuniji kime ijá 'iama Kaha! Natohwijaho Huni ehija ka'ene arira maijihi pu'úmo ea niho'o mapoka mapoka asisame roara.
15 Hu ea mapoka maho'o aherame roe 'otua vetihuna 'ee ea sisesa ka'ene puni vaji hine 'unama sisearu vejujija 'ee ira sisea ka'ene ea sisesa kajipo Hua niname 'warava jihuna'e avahuna.
16 Ea ikija sui'ine 'ee ea nama'irono puni sisea sarame 'ee sisea iraka'e pu ura renaujaho ma ijí vejura. Pu ira toa rukina'omo pu ea pisimi'i pununa'i uneunecha maa ijí 'eka'iro avajura.

Ojono 'Ajohi'i Godira Oja Múhuni Vajiji Hi'avara

17 'Enakaivo ja vwehu nune na ja oja mihi'ine ira ka'ene núni Natohwa Jesu Keriso oni apasorupo 'waravajaho vwiha'avara.
18 Pu ja ijá 'iavare Vea túchamaa re'eje ea matihi'ina mapoka'e puni hahijara sisea ka'ene itunavujiru veji'i hihuna 'iavara.
19 Ea ikihipuni vwihaijaho mwe'a ikehuni ura ijara itu'one navujihuna'e pura veji'i ea ahaame 'oi'oi hihuna. Ijihuni maijaho Godoni 'Avena puni vaja pa'ana.
20 'Enakaivo vwehu nuna ka'ene na ja oja mihi'inakije joni nimaaroijaho veje emare'amana. 'E'eje Godoni 'Avena vajijino siporua 'o'avara.
21 'Ene Godira oja múhana vajijino hiji'i núni Natohwa Jesu Kerisora numiruma va'e majama hihuniji 'e'uhuniji 'ajaha hi'avara.
22 'Ene ea 'aho'a ka'ene puruva reti'eju'e hijujija numira'avara.
23 'Ene ea 'aho'a ka'ene veni va'ujija sirirami'avara 'ee ea 'aho'a juvi'i numira'avara kaivo ja paki'eje puni siseijara ja aruma'ama.

Ta'arohuni Siporua

24 'Enajihuna'e Hura areri 'ajoha'eje pa'amaaresume 'ee Hura veje ja Huni hanaji'ini jihuni una'i arira'e teamana'eje namihuna.
25 Núni Godi nikwinu ka'ene núa venume maranúaji ta'aroha. 'Ene Jesu Keriso ka'ene núni Natohwi jihuni vaji ta'aroha. Hanaji'ina Harura Ni'ina 'Ajohai'ina Ajira Rukina ijija Huna. Hu nitama rene majama ija'ina. Ameni.

Revaresiani

Jesu Keriso Raka Túnaꞌi Rehunaka Vejume Samaa Renajina

1 Jesu Keriso oni hema kaꞌene maiꞌo rehuniji najaꞌiro Godira Keriso
mahumakame Hura Huni ꞌona ojiꞌina ranavume hura apena roe Huni iraru
hene vejiꞌina Joni nahe ꞌwaravakame Huni ehija kaꞌene Huni iraru hena
vejiꞌinijija najaꞌena.
2 ꞌEne Godiꞌo Jesu Keriso ꞌo vuꞌa raka kaꞌene Joni ꞌwaravume hu hene ꞌee
raka kaꞌene hu huni nii kimajaho ijá ike asura vajakino venana.
3 Iraka kaꞌene maiꞌo rehuni vuꞌa kaꞌene puka ikehuni vaji vejajaho nituꞌu
renu. Ea irara vuꞌakake tahe veꞌamajine ꞌee ea ꞌahopo hena veꞌavajaho
Hura pu merajihuna.

Sosi Iropu Noꞌo ꞌAjoravajina

4 Na Jonira sosia iropu noꞌo Esia namiju jihipunaꞌe veju. Godi kaꞌene ni-
tama anejijaho ijí hinane ꞌee iviamaa ijí hinunaꞌomo maiꞌo kúꞌo rohunijara
maiji vwihanie oja soniji ja samahu. Godoni oja sona ꞌee maijaho Godoni
ꞌAvena iropu noꞌo Huni toronu unaꞌi hiju jihipuni ꞌuꞌo rena roana.
5 Jesu Keriso kaꞌene nú maiji vwihanúe oja soni samuhajara vuꞌakaho
ꞌwarumu. Eaka mapoka kaꞌene kwamasahiꞌinijipo kúꞌo ꞌurihuni amurijaho
Jesura ꞌurinana. Hu mweꞌa kakehuni ea mamaꞌini jihipuni ꞌAjoahiꞌina.
Nú Jesu taꞌarohu jihuni maijaho Hu nú oja múhe Huni ꞌaiji núni sisea
somuhana.
6 Jesura nú ꞌekue Huni ehiji jihipuni vaji Huni ari irechamúana.
ꞌEjuꞌukame nú Godi kaꞌene Jesuni Omijihuni kaukara niꞌajahiꞌina rejara.
Hura aneja púsa paꞌanaꞌe nú ꞌajohua apena vahuna kajihunaꞌe nú ꞌuꞌo Hu
ijaꞌina taꞌarohuna. Ameni.
7 Ike kaha! Hura roꞌamajaho Hu akúpa ꞌahi ꞌimitijiꞌi rohuna. ꞌEꞌeje ea
mapoka Hu nii mai kahuna. ꞌEje ea kaꞌene Huaꞌe ꞌanaa pijahajija ꞌuꞌo Hu
kahuna. ꞌEjakame araraka mapokakaho eaka mapoka kaꞌene hijujija pu
puni niijikano mahoꞌo kamareje nihoꞌo temukave niramaruhuna. Nara
raka kaꞌene iviamaja ja ꞌwaravukaho nihoꞌo nimaa. Ameni.
8 Na Aneja ꞌee Na Púsa. Godi kaꞌene Harusinijara ijá ꞌwarumana Hu
nitama anejijaho ijí hinanaꞌomo iviamaa ijí hinunaꞌomo Hu majama ijí hina
apena vahunijina ꞌúmana.

Patimosi Keriso Oni Visoni Kavajina

9 Vwehu nune na Jonira joni asurakaho mutumutu iha Patimasi hijiꞌi
veju. Godoni vuꞌa ꞌee Jesura núni maa kaꞌene venaji rone na ea ꞌahoꞌa
ꞌwaravumakame senavume na tipurai ranamiara. Nú ja puꞌúmo ꞌajori
Jesuni vaji ahija vaji aruvara. ꞌEne Huni harura hari hine ꞌee Hura niꞌajúꞌeje
ata kairasahe ꞌunama ariri hiju.
10 Natohwi jihuni veijino na Godoni ꞌAveni vaji hijiꞌi hiꞌeme ira niꞌimaꞌura
viatiꞌini saꞌini nuni túnaꞌakino ijaꞌinaꞌe ꞌumenana.
11 Ikaꞌina ꞌwarimana. Ara raka kaꞌene hena kamajaho Esia vaji
sosia iropu noꞌo namiju jihipunaꞌe puka vaji venareje ranave vaꞌamana.
Epasasi Simúna Púkamamu Taiataira Satasi Pirateripia ꞌee Reatasia ranave
vaꞌamana.
12 ꞌEjume irara na ꞌwarimu ronarejo ꞌurine arome niriujaho naheha
kaꞌene korutia vejajijahija iropu noꞌo kivuta.

13 Ijí naheha iropu noˈo navari vaja kajino Ema Puni Harihiji vareˈina ijí naminana. Hu ateha jopatuˈumaˈura apúsame ˈee korutia turea kaˈene vejajaho túrata ˈaha iramana.
14 ˈEne Huni húmata sapasijaho sajasaˈimaa rene ˈee Huni nia titijaho nihoˈo vena punaˈi renana.
15 ˈEne Huni mumorijaho Parasi punaˈi hananana. Areri veni vaji hanasahu jaˈinaˈe hananana. ˈEne Huni ira anukijaho areri toa mapokaˈe ahuma roareˈe ˈovujaˈinaˈe renana.
16 ˈEne Huni ija kaˈene manaˈinijaˈi china iropu noˈo ˈuninamiana. ˈEne Huni ira tita kajino soˈwa kaˈene ropu ropu ˈena rejiˈinijaho ro ˈeˈunana. ˈEne Huni niuri jihuni harurijaho nihoˈo vea punaˈi hananana.
17 Na Hu kavujaho na ˈone Huni mumora aneji kwavute punaˈi navuta. ˈEjume Hu Huni ija manaˈiniji nuni haha ˈahi ranamihiˈi ikaˈinaˈe ˈwarimana. A nihoˈo pajuˈamana. Na anejijina ˈee ura kahene Na majama hina apena vaiˈinijina.
18 ˈEne Na majama hijiˈinijina. Na kwama ˈurijutaˈomo pakwahuna kaivo majama hihuna. ˈEne Nara ˈunama kaˈene kwamasahunijiˈo Hetisi jihuni vwicha kiijaho ˈajohura.
19 ˈEnakúne iviamaja raka kaˈene ara kimajija ijá puka vaji veˈamana. ˈEe raka kaˈene iviamaja navukija ijá veˈamana. ˈEe raka kaˈene ikehuni túnaˈi maiˈo rehunijaho ijá veˈamana.
20 ˈEne china kaˈene iropu noˈo Nuni ija manaˈini ˈahi navume korutia naheha kaˈene iropu noˈo kimajihuni hemijaho ikena. China iropu noˈo ijija Godoni sosia iropu noˈo ijihipuni ˈona ojiˈina iropu noˈoheˈina. ˈEne naheha iropu noˈo ijija sosi iropu noˈoheˈina.

2

Epasasi Opuni ˈOna

1 Ike vuˈa kakaho Epasasi sosi ˈajohuni ˈona ojiˈina ikaˈina venareje ˈwaraˈamana. Ike vuˈakaho Ea kaˈene china iropu noˈoheˈi Huni ija manaˈini ˈuninamie ˈee Hu naheha korutia vejiˈini vaji ˈurahonujara ikaˈina ˈwaramana.
2 Jara raka kaˈene vejajijahija Na nihena kivu. Jara Nuni kaukaraˈe harura vena veˈejuˈe erapo jaaˈe siseˈi ˈahiuˈukamareˈe ja matauvujaho Na nihena kivu. ˈEe ea sisesa kivujaho senavura. Ea irahipo apasorua ˈiavujija ja pu vena kivura. ˈEne ja pu vena kivajaho pu apasorua pana vo pu iraˈata kivara.
3 ˈEnakaivo ja Nuni ihijihunaˈe sisea vaji hijara vo ja Na paranaˈoˈuniara kaivo ja harura vene hijara.
4 ˈEnakaivo joni vaja unenuˈu pina kwinu senimu. Ijaho ja nitama aneji Na oja mihajaˈina ja Na oja pamihu.
5 Ike vwiaha! Ja ichihachane rene arihaji vwihane joni sisea túchahae ˈunama roˈavara. ˈEne jara amuraˈe vejajaˈinaˈe Na oja miˈavara. Vejuroˈi Nara roe joni naheha veje ˈutahuna.
6 Joni mamaijaho ikena. Jara ea kaˈene Nikoretani ˈwavu jihipuni ˈunama sisea senamu jaˈinaˈe Na ˈuˈo puni ˈunama sisea kivujaho senimu.
7 Ea irara ataa rukinijaho Godoni ˈAvenijara sosijihi vuˈa ˈwaramujihi heˈavara. ˈEne ei pini siseaˈe piunamareje harura niˈimaˈura ijí vene asitaˈamajaho Na hu ˈwarave hu ichaˈina kaˈene majama hihunijaho ihuna. Ichakaho Godoni ari Parataisi naminu. Na hu ikaˈina ˈwaraˈeju.

Simúna Opuni ˈOna

8 'Ene ike vu'a kakaho Simúna sosi 'ajohuni 'ona oji'ina ika'ina venareje
'wara'amana. Eakaho Hu anejijina 'ee púsijina. Hu kwamarena kú'o 'urina
hinujara ijá 'waramana.
9 Jara ichá'ina'e sisei hijajaho Na nihena kivu. 'Ene jara uneunecha
pa'amai ijihuna'e sisei hijujaho Na nihena kivu. 'Enakaivo ja uneunecha
mapoka rukina. Ea ka'ene pu Jua 'i'i kaivo pu ja sise'i 'ahiujija pu nimaa
Jua pana kaivo pu Setani oni sinakoku.
10 'Enakúne jara sisea ka'ene piunihunijija niho'o pajuha'avara. Ike heha!
Setaniho ja ea 'aho'a vena kime tipura samahuna 'ee na'ia iropu ropu ja
ruarahe sise'i 'ahihuna. 'Ene hu ja sise'i 'ahie 'ania kwamasa'i ve'avajaho ja
Na niho'o patúchahi'avara. 'Eje Nara ja majama hihuni koraunu vajihuna.
11 Ea irara ataa rukinijaho Godoni 'Avenijara sosijihi vu'a 'waramuji
he'avara. 'Ene ea irara sisea'e piunamareje harura ni'ima'ura vene ijí
asita'amajaho hu 'u'o kwamareje haha hianahuna pa'arehuna.

Púkamamu Opuni 'Ona

12 'Ene ike vu'a kakaho Púkamamu sosi 'ajohuni 'ona oji'ina ika'ina
venareje 'wara'amana. Ea ka'ene so'wa 'ena ropu ropu reji'inijara ijá
'waramana.
13 Ja ichá hijujaho Na niheju. Ijaho Setani oni toronu namujina kaivo ja Na
papataarorihara. Ja Nuni iha ija kisi 'unaname hiji'i Naa'e nimaa rojujaho
ja patúchahiara. Etipasi oni vea kajino hu Nuni vua'e Setanira hinuni tiniji
'waravumakame 'anauma kwamana.
14 'Enakaivo Na uneunecha kwinu kwino jara vejujaho Na pateamanimu.
Ja ea 'aho'a Perami oni vu'a sisea nimaa vejara. 'Ee ja ea 'aho'a Peraki oni
vu'a sisea 'ararihau'e Isureri oni harihija ijí amaaresume arihu. Ijara reju'e
pu godi ira'ati jihuni 'iruma swasa vena ine 'ee 'uasa vejura.
15 Ijihuna'e ja ea 'aho'a majamano Nikoretani opuni 'unama sisea
'ararihau.
16 Ijihuna'e ja 'unama siseiji patúchahae 'unama ro'avajaho Na ijí vu'areje
ja pu'úmo 'arasaravuri so'wa ka'ene Nuni ira titi namujino 'anihuna.
17 Ea irara ataa rukinijaho Godoni 'Avenijara sosijihi vu'a ka'ene
'waramuji he'avara. 'Ene ei pini sisea'e piunamareje harura ni'ima'ura
vene ijí asita'amajaho Nara puretia pakivi'ina ka'ene Godoni rena roujaho
mahuna. 'Ene Nara muna sajasa'ina 'ahi huni iha maiu'ina veji'ina
mahuna. Iha kajihuni maijaho ea pahehuna kaivo anesurijara hehuna.

Tairataira Opuni 'Ona

18 'Ene ike vu'a kakaho Taiataira sosi 'ajohuni 'ona oji'ina ika'ina venareje
'wara'amana. Ike vu'a kakaho Godoni Hariha ka'ene nia tita vena puna'i
reji'inijina. Huni mumora muna maa ka'ene Parasia 'wavuji vare'ina
hanaji'ini jihuni vu'a.
19 Na joni kaukara 'ee jara ea oja vajihe 'ee joni nimairoa 'ee jara Godoni
kaukara vejura 'ee jara 'ojuta anasame harura vene vena apena va'ujaho Na
nihena kivu. Joni kaukara ka'ene iviamai vejajara mako vejajaho asimana.
20 'Enakaivo Na unenu kwinu jara vejuji Na kivujaho patea manimu. Ja
napara Jesaperi ka'ene hu poropeti 'iamuji tinia aremahu'e hu Nuni ehija
ka'ene Nuni iraru hena veji'ina najahi'i pisimie aherame ani ruva'una.
'Ejume pu 'uasa vene 'ee godi ira'ati jihuni 'iruma swasa vena ijura.
21 Na hura 'uasa venuji hu vwihane túchaha'amarono Na hu vea
nimahuta kaivo hu ura parenana.

22 Ike heha! Na hu atakipuni tini pi'onahuna. 'Ene ea irahipo hu hu'úmo
'uasa vejujaho Na pu ahija sisea ni'ima'ura vajihuna. 'Enakaivo pu huni
sisea kame túchaha'avajaho Na pu ahija sisea pamihuna.
23 'Eje Nara sesahwaha kwamasahunijine 'anihuna. 'Ejakame sosia
maho'o hena ki'avajaho Na Godi ka'ene epuni vwiha 'ee oja tine kivi'iniji
kihuna. 'Enareje jara iraka ka'ene vejajaho Na eha ija'ina'e areri vajihuna.
24 'Enakaivo ja ea 'aho'a ka'ene Taiataira hijujija Na ja ika'ina 'waravu.
Vu'a ira'ata hema nimaa nimaa 'wavujaho Setani oni rena roujaho ja
pahejura vo Na nimaa ja ahija 'aho'a pavajihuna.
25 'Enakaivo iraka ka'ene jara niapejajaho ija kisi 'unama hi'eje Na
'unama vu'uta.
26 'Ene ea ka'ene sisea'e piunamareje harura ni'ima'ura ijí vene asitahe
'ee Nuni ira hene vena va'u va'u uri 'e'umajaho Na hu Jenitaru 'ajoahuni
harura mahuna.
27 Hu pu hajaa ajani veji'ini 'ajoahe 'ee Hu pu si'ura puna'i 'anie mutua'e
túa rehuna.
Ija'ina'e Nuni Oma harura nikwisu'ina kaji Na mihana.
28 'Eje Nara hu china ka'ene Moroa 'wavuji mahuna.
29 Ea irara ataa rukinijaho Godoni 'Avenijara sosijihi vu'a 'waramuji
he'avara.

3

Satasi Opuni 'Ona

1 Ike vu'a kakaho 'ona oji'ina ka'ene Satasi sosi 'ajohuniji ika'ina venareje
'wara'amana. Ea ka'ene Godoni 'Avena iropu no'ohe'i rukina 'ee china
iropu no'ohe'i rukinijara ika 'waramana. Jara raka ka'ene vejajijahija Na
nihena kivu. 'Enakaivo ja vwihajujaho ja iha rukina 'ee ja mai'o hiju roju
kaivo nimaijaho ja nikwamasahara.
2 Iviamai 'uriimaraha! Jara uneka ka'ene aneja mamaa vejajaho
nipa'are'i venukúne harura vene veje mara'amana. Ijihuni maijaho
Nara kavujaho kaukara ka'ene jara vejujaho Nuni Godijihuni una'a mai'o
papa'arenu.
3 'Enajihuna'e jara marako iraka ka'ene 'eke 'ee joni atai henareja ja ija
kisi 'uname 'ee joni sisea kame ta'arohareje kú'o Nuni roaji'avara. Ijihuni
maijaho ja pa'urimara'avajaho Na nesi ja tatatihuna. Areri nesa rukini
rouja'ina'e Nara vea ka'ene roujaho ja pahena pakahuna.
4 'Enakaivo Satasi vaji ea 'aho'a niho'o puni ateha mai'o chiha parejara.
Pu ateha sajasa'ina same Na Hu'úmo 'urahohuna. Ijihuni maijaho pu ea
arire 'ee niho'o nimaa nimaa.
5 'Ene ea ka'ene sisea'e piunamareje harura ni'ima'ura ijí vene
asita'amajaho hu ateha sajasa'ina apúsahuna. 'Eje Na huni iha puka ka'ene
majama hijuri vaji namujaho Na pata'aru'eju. 'Ene Na huni iha Nuni Oma
'ee Huni 'ona oji'ini jihipuni una'i nahama 'warahuna.
6 Ea irara ataa rukinijaho Godoni 'Avenijara sosijihi vu'a 'waramuji
he'avara.

Pirateripia Opuni 'Ona

7 Ike vu'a kakaho Pirateripia sosi 'ajohuni 'ona oji'ina ika'ina venareje
'wara'amana. Ea ka'ene niho'o ariramaa'e ea ka'ene niho'o nimaa nimaaru
'waravi'ine 'ee Teviti oni kia 'ajohi'ina'omo Hura vwicha tirasa'amajaho ei
pini kuhuna areri pana. 'Ene Hura vwicha ka'ene ku'amajaho ei pini areri
tirasahuna pana. Ijara ika'ina 'waramana.

8 Na joni kaukara nihena kivu. Ike heha! Na joni una'i vwicha ka'ene tatiranavujaho ei pini kunahuna areri pana. Ijihuni maijaho joni harura ma'u'ua 'ee ja Nuni ira hami hejara 'ee Nuni iha patúchahaara.
9 Ike heha! Ea ka'ene Setani oni sinakoku vaji hijujijahija pu ika'ina 'waravu Nú Jua. 'Enakaivo pu ira'ata veju. Ike heha! Nara veje pu roe joni una'i nitupari same Nara ja oja mihujaho pu ijí hena kahuna.
10 'Enajihuna'e ja Nuni ira hena majama vejujija Nara vea vutua sisea vena kihuni vajijaho tanurihe ja paaruhuna. Mwe'akaho maho'o 'ee ea ka'ene ijí hijujaho vena kihuni vea nituranu.
11 Vea ka'ene Nara rohunijaho niho'o tu'u'wi namukúne raka ka'ene jara hena kamareja apejajaho ija kisi 'unavakame joni koraunu ea 'aho'a areri pa'etuji'avara.
12 'Ene ea ka'ene sisea'e piunamareje harura ni'ima'ura ijí vene asita'amajaho Nara veje hu Nuni Omijihuni Temiporu vaji tukeja anesina rena namihuna. 'Eje hu Temiporu kajaho paraname samai'i vahuna. 'Ee Nuni Godijihuni iha 'ee Nuni Godijihuni ara natohwa ka'ene Jerusaremi maiu'inijaho 'ee Nuni iha maiu'ina ka'ene akúpa 'ahi rene roujaho Na huni haha 'ahi vehuna.
13 Ea irara ataa rukinijaho Godoni 'Avenijara sosijihi vu'a 'waramuji he'avara.

Reatasia Opuni 'Ona

14 Ike vu'a kakaho Reatasia sosi 'ajohuni 'ona oji'ina ika'ina venareje 'wara'amana. Ea ka'ene nimaa túchamaijine 'ee paseme pauchavi'inijine 'ee Godoni vu'a hena kime nimaa 'waravi'inijine 'ee Hu Godira uneunecha mapoka ka'ene venajihuni Húmatijara ijá 'waramu.
15 Na joni kaukara nihena kivu. Ja niho'o paha pane 'ee niho'o ohoa pana. Nuni urijaho ja paha ho ohoa re'ipisa maraja'a.
16 Ja niho'o paha pane niho'o ohoa pana kaivo ja rira mu'oi hijujihuna'e Na ja nitupa puna'i hwena ato'urumahuna.
17 Ja ika'ina 'wavura. Nú niarerina. Nú kukua mapoka mapoka rukina 'wavura. Ijihuna'e nú unenu'u 'aho'a papivusahu. 'Enakaivo ja pahena pakavujaho ja niho'o pivusaha paraji'ine 'ee temukama paraji'ine 'ee uneunecha niho'o pa'ane 'ee nia supavi'ine 'ee vwiha ateha pa'ana.
18 Na ja ika'ina 'waravu. Roe Nuni korutia ka'ene niveni vaji amairiaji 'imeha. 'Ejakame ja uneunecha mapoka rukina re'avara. 'Ene ateha sajasa'ini savakame joni haha ka'ene samaumai navume ja junamajaho pa'arehuna. 'Ee joni nia 'úsia 'onareje hami niri'avara.
19 Ea ka'ene Na oja mihujaho Na pu 'unama arira najahe 'ee eha kaisina mihuna. 'Enakúne ja harura venareje joni sisea túchahae kú'o 'unama Nuni ro'avara.
20 Ike heha! Na vwicha jiami namine 'ana'anau. Ea irara Nuni ira hene vwicha tirasa'amajaho Na ijí vaji huni vu'e 'ee Na hu hu'úmo 'iruma ije hu Na hu'úmo ihuna.
21 'Ene ea ka'ene sisea'e piunamareje harura ni'ima'ura ijí vene asita'amajaho Na hu tinia aremahe hu Na hu'úmo ahume Nuni toronua 'ahi hihuna. Areri Nara ahija sisea kaji harura ni'ima'ura vene ijí asitahareno Na Nuni Omiji'i ahume Huni toronu 'ahi hijuja'ina'e hihuna.
22 Ea irara ataa rukinijaho Godoni 'Avenijara sosijihi vu'a 'waramuji he'avara.

4

Toronua ˈEe Akúpa ˈAhi Oja Mahunijina

1 Ijihuni túnaˈi na niriˈi kamarene tatavuta. Na niriˈi kavujaho akúpa ˈahi vwicha jaraa namana. ˈEˈejume na ira amura hejujaho areri viatiˈina punaˈi ˈumenani vajiji ikaˈina ˈwarimana. Iki ajima roe Nara raka kaˈene ikehuni túnaˈi maiˈo rehuniji najahuma ˈwimana.

2 Niˈaha kwinu na ˈAveni vaji hijiˈi kavume akúpa ˈahi toronu namiˈeme ea pina ijihuni ˈaha kajine asuma hinana.

3 Ea kaˈene ijihuni ˈahi asuma hinajaho areri jasipa (muna) satisi saˈina. ˈEne toronu kajaho anuaki same tautihana. ˈEne ijaho emarori saˈina renana.

4 Toronu kajaho toronu ˈahoˈa mapoka (24) ijano same tautihara. ˈEˈeme ijihuni ˈaha kajine eruta mapoka (24) ijihuni ˈahi hijajaho ateha sajasaˈini same koraunua kaˈene korutia vejajija puni húmata ˈahi sama hijara.

5 Toronu vaja kaji rene vea piˈime akúpa ˈoˈi vajame taratarai mahana. ˈEne naheha iropu noˈo toronu unaˈi rejiˈi navara. Ijaho Godoni ˈAvena iropu noˈo kajihina.

6 Toronu kajihuni unaˈijaho soha saˈina kajaho nihoˈo pavarime pavenana kaivo maneˈa saˈina renana. Toronu rira muˈoa ˈee rora kajaho unenuˈa ˈahoˈa kaˈene maiˈo hijiˈina noˈona noˈo hine tautihara. Pu unaˈa túnaˈa nia ani rejiˈina.

7 Ijí uneka amurijaho raioni saˈina. ˈEjume pinijaho purumakau saˈina. Pinijihuni niˈurijaho emaa saˈina. Túchamaijaho púrúha saˈina.

8 ˈEne ijí uneka kaˈene noˈona noˈo maiˈo hijiˈinijija ˈoiˈoi taha iropu kwinu rukina. Puni taha hura hara nia ani rejiˈina. ˈEjuˈe veiriˈa naˈia pu ikaˈina ˈwaviˈi hiju.

Godi Natohwa harusimaˈura. Hu nihoˈo ariramaa! Hu nihoˈo ariramaa! Hu nihoˈo ariramaa! Hu nitama anejijaho ijí hinanaˈomo iviamaa ijí hinunaˈomo Hu maiˈo rohuna.

9 Ea kaˈene aneja púsa paˈajara toronu ˈahi hiˈeme uneka kaˈene maiˈo hijiˈinijipo Huni iha ahasirime taˈarohe temani ˈwaviˈi hijara.

10 ˈEˈeje eruta (24) ijipo heˈavajaho Ea kaˈene toronu ˈahi hinujihuni unaˈi ariha oja mahiˈi puni koraunua nitehe Huni toronu unaˈi irechaviˈi Majama Hijiˈinijaho ikaˈina ˈwaˈeja.

11 Oo núni Godi ˈee Natohwe A nihoˈo arerinaˈomo Oni iha ahasirime taˈarorahe harura ˈekahuna. Ijihuni maijaho Ara uneunecha mahoˈo vesihana. Ara oni ura ijí vena irechamana.

5

Puka ˈEe Aja Iropu Noˈona

1 Ea kaˈene toronu ˈahi hinajara puka kaˈene asura vaja vene ˈee hura vejiˈinijaho ija manaˈinijaˈi ˈunanavume kavuta. Puka kajaho aja iropu noˈo tahuhara.

2 Na kaˈeme ˈona ojiˈina harusinijara ira ajira ikaˈina ˈumenana. Ea irara areri pukakaho jarae aja turakuˈena?

3 Ei pini akúpa ˈahi hinuna ho mweˈi hinuna ho mweˈi hari hinuni areri pukake rasame kahuna pana.

4 ˈEne na ijihunaˈe ajira niravuta. Ijihuni maijaho ea kaˈene areri pukake jarae kahuna paˈana.

5 ˈEne eruta pini ijá ˈwarimana. Niramujaho areˈi kaivo ike hena. Juta opuni Raioni kaˈene Teviti oni amujijara sisea asitahanaˈomo Hu areri pukakaho jarae aja iropu noˈo rasahuna.

6 Na niriˈi kavujaho toronu riri unenu ˈahoˈa maiˈo hijiˈina noˈona noˈo ˈee eruta puni vaji Remua kaˈene ˈanaume kwama jaˈinaˈe ijí naminana. Huni atana iropu noˈone ˈee nia iropu noˈona. Ijijahija Godoni ˈAvena iropu noˈo kaˈene irechamiume mweˈi mahoˈo vaˈajivajina.
7 Hura ro ˈeˈuna roe toronu ˈahi hina jihuni ija manaˈina vaji puka kaˈene namajaho apenana.
8 Hu puka kaji apenajaho unenu ˈahoˈa maiˈo hijiˈina noˈona noˈo ˈee eruta (24) ijija Huni unaˈi arihara. Pu ˈoiˈoi kita saˈina ˈee tevua korutia vejiˈini jijahija venuˈa amua mamaa ituˈona tuama ajiviˈina ˈekara. Ijijahija Godoni ehipuni siporua.
9 Pu javaa maiuˈina ikaˈina vejara.
A pukakaho areri apene huni aja rasahuna. Ijihuni maijaho A kwamajine A kachiˈina amuja ˈee kwaa ara mapoka Godonaˈe Oni ˈaiji ˈimena ˈekana.
10 Ara venaume pu ara kwaa kaˈene kiniepo ˈajohujihi rejara. ˈEne núni Godijihuni pirisitia rejara. ˈEnajihunaˈe pura eaka mapoka kaˈene mweˈakaki hijujija ˈajoahuna.

Remuiji Aromahajina

11 Na niriˈi hejujaho ˈona ojiˈina mapoki jihipuni ira toronu rori hejuta. ˈEne unenu ˈahoˈa kaˈene maiˈo hijiˈina ˈee eruta mapoka ijí hijara. ˈEˈeme ea kaˈene ijí hijaha ˈona namajaho nihoˈo ajarasa rena navaraˈomo nihoˈo areri patahuna renana.
12 Pu ira ajira ikaˈina ˈwavara
Remua kaˈene ˈanaajaho Hu arerinaˈomo Hu harura uneunecha mapoka vwiha mamaa ajisina hura ˈee hanajiˈina ijija Huna. Iha ahasirihuna ˈee merajihuna ˈekahuna ˈwavara.
13 Uneunecha kaˈene akúpi ˈahi hijura ˈee mweˈa ˈahi hijura ˈee mweˈa hari hijura ˈee soha ˈaha ˈee vaji hijujipo na heˈeme ijaˈina ˈwavara.
Merajihuna ˈee taˈarohuna ˈee iha ahasirihuna ˈee harura majamano toronu ˈahi hinujiˈo Remui jihipuna ˈwavara.
14 Unenu ˈahoˈa kaˈene maiˈo hijiˈina noˈona noˈo majamano nimaa nimaa ˈwaˈeme eruta ijija Huni unaˈi mweˈi arihe pu oja mihara.

6

Aja Iropu Noˈonaˈomo Aja Amuriji Rasaˈeme Keriso Iraˈasinijaho Roa Renana

1 Na kaˈeme vea kaˈene Remuijara aja iropu noˈo vajijino kwinu rasamana. Na heˈeme unenu ˈahoˈa kaˈene maiˈo hijiˈina noˈona noˈo puni vaji kwinu ira ajira akúpa punaˈi ikaˈina ˈwamana. Roa!
2 Kama! ˈEjume na niriˈi kavujaho ea kaˈene hosi sajasaˈina ˈahi hinajaho juaha rukina. Ea kajaho koraunua mahumakame hu ara ˈeˈunie apena vaˈana.

Aja Amuri Jihuni Roriji Rasaˈeme Ajira Vehuna Renana

3 Vea kaˈene aja amuri jihuni roriji Hu rasamajaho na heˈeme unenu maiˈo hijiˈina pinijara ijá ˈwamana. Roa!
4 ˈEˈeme ea kaˈene hosi aviˈina ˈahi hinajaho ro ˈeˈunana. Ea kajaho harura ˈee soˈwa jopatuˈura mahumakame hu mweˈaki matauviˈina kaˈene namuji ˈetujihakame ˈeka mapokijija opuipo ˈanaˈarahuna.

Aja Noˈopisuji Rasaˈeme Matuna Vea Renana

5 Vea kaˈene aja noˈopisu ijí Hu rasamajaho na heˈeme unenu maiˈo
hijiˈina pinijara ijá ˈwamana. Roa kama! ˈEˈeme ea kaˈene hosi aja ˈahi
hinajaho ro ˈeˈunana. Ea kajihuni ija ˈahi sikeria noˈo navara.
6 ˈEne unenu ˈahoˈa kaˈene maiˈo hijiˈina noˈona noˈo kajihipuni vaji ira
rena roe ikaˈina ˈwamana. Harava kapusi kwinu monia mapoka mapoka
(K40) ˈimehuna. ˈEne sikoni noˈopisu monia mapoka mapoka ˈimehuna.
Varea ˈee ˈwainia paniisaˈavara ˈwamana.

Aja Noˈona Noˈoji Rasaˈeme Kwamasahuna Renana

7 Vea kaˈene aja noˈona noˈo ijí Hu rasamajaho na heˈeme unenu maiˈo
hijiˈina túchamaijara ijá ˈwamana. Roa kama!
8 ˈEˈeme ea kaˈene hosi haha pasa ˈahi hinajaho ro ˈeˈunana. Ea kajihuni
ihijaho Kwamasahujina. ˈEˈeme Hetisi túnaˈi ˈararihae roana. Ea kajija
harura mihume mweˈa pwinakine soˈwi ˈanie matuni ˈanie atama ˈanie
mweˈakihi puni hanuha sisesapo ruarahuna mihana.

Aja Iropuji Rasaˈeme Godoni Eijihunaˈe ˈAnie Kwamasahuna Renana

9 Vea kaˈene aja iropu ijí Hu rasamajaho na kavume swasa vejuri ˈaiju
hariji ea kaˈene Godoni ira rone ˈwarame ˈee ihajinanava jihunaˈe ˈaniume
kwamasaha jihipuni ˈavena kivuta.
10 Pu ira ajira ikaˈina ˈumejara. Natohwe! A nimaa nimaa ariramaa! A
vea vecha ea kaˈene vejume mweˈi núni ˈaa arihajija eha mihune?
11 ˈEnavo eakija ateha sajasaˈini vajihume savara. ˈEjumakaviˈi ijá ˈiama
Maˈuko ˈajahiˈi siheria veˈavara. Ea kaˈene ja puˈúmo kaukara vejiˈina ˈee
joni vwehija ˈaniume kwamasaha jaˈinaˈe ja ˈania kwamasahakamaˈe ijiˈa
Na eha veˈeju ˈiamana.

Aja Iropu Kwinuji Rasaˈeme Nihoˈo Tejuha Niˈimaˈura Renana

12 Vea kaˈene aja iropu kwinu ijí Hu rasamajaho na kavume mwevarivura
niˈimaˈura variˈeme ike veakaho niˈimaˈura nutuma rena nihoˈo naˈinaˈi
vajama namana. ˈEˈeme masapa ˈaa punaˈi rena naminana.
13 ˈEˈejume akúpi ˈahi china kahija jaheˈusahe areri turipapo hwasisiapo
hwasiˈejuˈe arihu jaˈinaˈe jaheˈusunahe arihara.
14 ˈEne akúpa kahaho riri isoma vajaˈeme atehapo ronu ronu mwama
vaˈujaˈinaˈe mwama vaˈana. ˈEˈejume huriˈa ˈee mutumutua tiraˈusahara.
15 IjaˈinaÌ renani veijaho mweˈa kehuni kinia ea mamaˈina amia ˈajohuri
natohwa ea uneunecha rukina ea harusina pwea ˈee ea matausahiˈina
juhaha vaˈe huriˈa vaji muna ara ˈee miˈira vaji tanasahara.
16 ˈEjiˈi pu huriˈa ˈee muna ijí ˈwaramareja ijá ˈiava Toronu ˈahi hinujihuni
unaijí ˈee Remuijihuni seniji ˈauma ˈee tahuˈoˈune roe nuhúha.
17 Ijihuni maijaho Puni senijihuni vea niˈinijara roanaˈomo ˈú irara areri
Puni unaˈa namiuˈena?

7

Isureri Ora Mapoka Mapoka (144,000) Maraniana

1 IjaˈinaÌ renani túnaˈiji na kavume ˈona ojiˈina noˈona noˈo mweˈa kehuni
kúra noˈona noˈo ijí namijara. Pu mweˈa kehuni hwasisia noˈona noˈo
ijí ˈuninamie namijara. ˈEjakame hwasisia ike mweˈa soha ˈee icha ˈaha
paroˈamarono ˈuninamiara.
2 Na kaˈeme vea ajimuni tinijino ˈona ojiˈina pina ariha roana. Hu Godi
kaˈene majama hijiˈini jihuni ˈahaaviˈina apena roana. OnaˈojiˈinaÌ noˈona
noˈo kaˈene ike mweˈa ˈee soha ruaraˈavarono harura miha jihipuni roe ira
ajira ikaˈina ˈwaramana.

3 Ja mweˈa soha ˈee icha paruaraˈavara. ˈEnavo areˈeje nú Godoni
kaukara vejiˈini jihipuni varipata aacha irechaˈavara.
4 Isureri oni harihiji jihipuni amuhija icharo ˈoiˈoi ahaˈavajaho na
nihejuta. Ea kaˈene ahaavajaho nihoˈo mapoka mapoka (144,000) tahuma
hejuta.
5 Juta ona mapoka mapoka (12,000)
Rupeni ona mapoka mapoka (12,000)
Kati ona mapoka mapoka (12,000)
6 Aseri ona mapoka mapoka (12,000)
Napitarai ona mapoka mapoka (12,000)
Manasa ona mapoka mapoka (12,000)
7 Simiani ona mapoka mapoka (12,000)
Rivai ona mapoka mapoka (12,000)
Isaka ona mapoka mapoka (12,000)
8 Sepurani ona mapoka mapoka (12,000)
Josapi ona mapoka mapoka (12,000)
Penijimani ona mapoka mapoka (12,000) ahaavara.

Ea Mapoka Kaˈene Siserana Paranaji Rena Roajina

9 Ijaˈina renani túna'i na kavujaho ea mapoka mapoka areri patahuna
kivuta. Ea kaˈene ijí hijajaho kwaa ani aniˈine ara ani aniˈine ea ani aniˈine
ˈee ira ani aniˈinijija toronu ˈee Remui jihipuni unaˈi ateha sajasaˈina same
harajaˈa ˈuninamie namijara.
10 ˈEjiˈi pu ira ajira ijá ˈwava Núni NiˈajúhiˈinijahoGodi kaˈene toronu ˈahi
hinujiˈo Remui jihipunaˈi rena roana ˈwavara.
11 Toronu eruta ˈee unenu ˈahoˈa maiˈo hijiˈina noˈona noˈo ijihipuni rora
kaji ˈona ojiˈina mahoˈo tautiha namijara. ˈEnaˈomo ijipo toronu kajihuni
unaˈi mweˈi arihe Godi oja mahiˈi ijá ˈwava
12 Nimaa! Merajihiˈina taˈarohiˈina henaka nimaijina temaraviˈina iha
taˈarohiˈina harura ˈee ajira ijaho majamano núni Godijihuna.
Ameni! ˈwavara.
13 ˈEne eruta kwinu na aporima ijá ˈwima Ea kaˈene ike ateha sajasaˈina
saviˈinakija irahije ˈee pu ichihi rena roare? ˈwimana.
14 ˈEjume na ijá ˈwavo Nuni natohwe! Na pana vo a hejiˈina ˈwavuta. Hu
ijá ˈwima Ea ikijahija sisea niˈimaˈura vajijino roe usevara. Pu Remui jihuni
ˈaijino puni ateha sovume sajasaˈina rejara.
15 Ijihuni hahi pu Godoni toronu unaˈina. ˈEnajihunaˈe pu vea rira naˈia
Huni Temiporu kaukara vejura. ˈEjukame toronu ˈahi hinujara Huni harai
ari pu raurihe raajihuna.
16 ˈEjakame pu kúˈo pamatunahuna. ˈEne toa kúˈo pahuaname vea kúˈo
paˈanie ˈee vea kúˈo paraturihuna.
17 Ijihuni maijaho Remuijara toronu huni rira muˈoa rene puni ˈAjohaˈina
rehuna. ˈEne aherame majama hihuni toúji vahuna. ˈEjakame Godira puni
niatoa mahoˈo ukunihuna.

8

Aja Iropu Noˈoji Rasaˈeme Onaˈojiˈina Tauja Iropu Noˈo ˈEkara

1 Vea kaˈene aja túcha*maa* iropu noˈo ijí Hu rasamajaho ira noˈa mahoˈo
paˈarena naˈeme vea oma kwinu paranana.
2 Na kiˈeme ˈona ojiˈina iropu noˈo Godoni unaˈi namijajaho tauja iropu
noˈo vajihana.

3 'E'eme 'ona oji'ina pina roe swasa vejuri tini korutia tevua 'unanama naminana. Uneka ka'ene jae amua mamaa 'uhunijaho niho'o mapoka mapoka vajahana. 'Ejakame hura ijí 'eke Godoni ehiji jihipuni siporua ka'ene toronu huni una'i koruti 'aiju ka'ene swasa vejuri 'ahi navuji ahuma irecha'amarono vajahana.
4 'E'eme inisenisia huni u'a 'ee Godoni eijihipuni siporuji'i ahuma 'ona oji'ina huni ija tahi ajima Godoni una'i va'ana.
5 'E'eme 'ona oji'ini tevua apene swasa vejuri 'ahi vena 'eke vaji irechavume itu'o'unana. 'Ejumakavi'i hu apene mwei pi'onavume ni'aha kwinu akúpi 'anú'eme vea ni'ima'ura pi'ime ira ani ani re'eme mwe-varivura ni'ima'uri roana.

Tauja Hwasihara

6 'E'eme 'ona oji'ina iropu no'o tauja iropu no'o 'ekajija hwasi'iro amairiaravara.
7 Tauja amurijara 'umenajino muna vena 'aiji'i ahuvajaho mwei pi'onavara. 'Ejume mwea pwinana'a rena paranana. 'Ene icha 'ee ija pwinana'a rene paranana.
8 'E'eme 'ona oji'ina amurijihuni rorijara tauja hwasi'eme unenu pina huri'a ni'ima'ura sa'ina veni reji'inijaho apene sohi vaji pi'onavara. 'Ejumakame soha pwinana'a 'aa renana.
9 'Ejumakame ijí soha vaji uneunecha ka'ene mai'o hiji'inijija pwinana'a kwamasahume sisima pwinana'a siserasahara.
10 Ona'oji'ina no'opisu ijara tauja hwasi'eme akúpi 'ahi china niho'o ni'ima'ura tajahe'une naheha puna'i re'eme toa 'ee toújɑ pwinana'a 'ahi 'onana.
11 China kajihuni ihijaho Umupavi'ina. 'Ena'omo toa Umupavi'ina rejumakame ea mapoka toa kaji ine tirahara. Ijihuni maijaho toa umupavi'ina.
12 Ona'oji'ini no'ona no'onijara tauja hwasi'eme vea masapa 'ee china pwinana'a vejume nutumana. Ijihuni hahi vea hamia parenana 'ee masapa hamia pahananana.
13 'E'eme na 'a'ama niri'i kavume akúpɑ 'aha kahino púrúhɑ ni'ima'urijaho emoji'i ira ajira ika'ina 'umenana. Joni eha sisea namu! Joni eha sisea namu! Joni eha sisea namu! Ea mapoka ka'ene ja mwe'i hiju jihija eha sisea apehuna. Ijihuni maijaho 'ona oji'ina no'opisu tauja hwasi'avaji ja 'eka mapoka ka'ene mwe'akaki hijujija sisea ni'ima'ura joni haha 'ahi re'ena 'umenana.

9

Tauja Iropuji Hwasi'eme Ma'oa Teha Pa'ajihuni Kia Mahana

1 'E'eme 'ona oji'ina pina ka'ene iropu ijara tauja hwasi'eme china akúpi 'ahi rene mwei 'ojume kavuta. 'Enavo ma'oa ka'ene tiha pa'ajihuni kia mahana.
2 'Enarena hu ma'oa tiha pa'a kajihuni vwicha tirasa'eme eja jau'e venu'apo ajivu ja'ina'e ajime vea akúpɑ niho'o tanuma paranana.
3 'E'ejume venu'a vaja kaji púújúhɑ rena roe mwe'i arihara. Púújúhɑ kajija mwe'a kehuni suaka puni haruriji mihana.
4 Hu púújúhɑ kajija mwe'a kehuni ija uneunecha ka'ene icha'a sa'ina 'ee icha paruarahuna. 'Enakaivo ea ka'ene Godoni aacha puni varipata 'aha panavi'inijiru ruara'avara 'iamana.
5 Hu pu ea 'anie kwamasahuna pamihana vo masapa iropu vajijaho vena'e hianama parahuna. Areri suakapo ea mwavahavu'e hianavu ja'ina'e hianahuna.

6 Ijihuni veijaho ea 'unama same kwa'iro vehuna vo pakwahuna. 'Ene pu kwamasahuna ura rena para'ena vo kwamasahujara pu asinami'ena.
7 Pújúha kajija hosiepo ajiri va'i 'ahiu'e amairiaravu ja'ina'e kivuta. Puni húmata 'ahi koraunu ijaho korutia sa'ine 'ee puni niura emaapuni niura sa'ina.
8 Puni húma sapasijaho jojora napapuni húma sapasa sa'ine 'ee puni upajijaho raioni puni upaja sa'ina.
9 Puni túrata vahava jihuni tarerijaho ajani huni tarera sa'ina. 'Ene puni taha noijaho areri hosiapo chariati irisame ajiri va'iro ninukujahu ja'ina'e renana.
10 Puni vinijaho suakapo ea mwavahivu'e hianavu ja'ina. 'Ena'omo harura puna vina vaja kajino namuja masapa iropu hina mwavahivakame hianama parahuna.
11 Puni kinijaho 'ona oji'ina ka'ene ma'oa tiha pa'aji 'ajohi'inijina. Huni ihijaho Hipuru puni iri Apatoni 'wavura. 'Ene vu Kuriki opuni irijaho Apariani 'wavura.
12 Eha sisea amurijaho nirejuma parananakúne ike heha. Ikihipuni túna'ijaho eha sisea no'ohe'i mai'o ro'eja.

Tauja Iropu Kwinuji Hwasi'eme Vea Ajimuja'i Amia Rena Roara

13 Ona'oji'ina iropu kwinujara tauja hwasi'eme Godoni una'i swasa vejuri 'aijua ka'ene korutia vejajihuni 'ahijino atana no'ona no'o vaji ira rena roume na hejuta.
14 Ira kajara 'ona oji'ina iropu kwinu tauja 'unanamaji ijá 'wama Ona'oji'ina sisea no'ona no'o toa ni'ima'ura ka'ene Uparetisi vaji i'ivananamiu'e hijuji rasananamia 'wamana.
15 'Ejume 'ona oji'ina sisea no'ona no'o kajija masapa juara vea oma ranamaji apejumakavi'i rasamie irechavume va'ajivara. 'Enareja pu va'e ea mapoka ka'ene mwe'aki hijajija pwinana'a 'aniume tiraa parajara.
16 Hosia 'ahi 'arahuri amia ijija mapoka mapoka (200,000,000) 'urahuma hejuta.
17 Visoni vaja kajino hosia 'ee ea ijihuni toi hijajija ika'ina kivuta. 'Ene ijí amia ka'ene hosi 'ahi hija kajihipuni túra tarerijaho vena puna'i rene akúpa hahasa rene 'ee vena mareka sa'ina rejara. 'Ene hosiepuni húmatijaho raioni puni húmata sa'ine 'ee puni ira ohoijaho vena venu'a 'ee vena marekiji'i rena ro usevara.
18 Ea pwinana'a ike unekake no'opisukipo vena 'ee venu'a 'ee vena mareka ka'ene puni iratiti rena roe usevajipo renaume tirahara.
19 'Ene hosia kajihipuni harurijaho iratita 'ee vina vajina. Puni vinijaho tapara sa'ina. 'Ene húmata rukina'omo ijipo venae pu hianahuna.
20 'Ene ea 'aho'a unekakaho pu parenaume pakwamasahara. Pu raka ka'ene puni iji godi ira'ata ka'ene pakivi'ina paheji'ina 'ee pa'urahoji'ina ka'ene korutia siriva parasi muna 'ee ichi 'eke vejaji pu 'avena sisea oja mahajaho pavwihana aremamaa arevara.
21 'Ene pu ea 'aniume kwamasahe masia vene 'uasa vene 'ee nesa apejajaho pavwihana aremamaa arevara.

10

Ona'oji'ina 'Ee Puka Ma'u'uijina

1 Na ka'eme 'ona oji'ina pina harusima'ura akúpa 'ahi rene ariha rouma kavuta. Hu 'imiti ateha puna'i apúsarame 'ee huni húmata 'ahi anuaka

namana. 'Ene huni niura vea sa'ina 'ee huni mumorijaho vena uru'urua sa'ina.
2 'E'eme puka ma'u'ua rasavi'inijaho huni ija tahi namana. 'Ejumakavi'i huni mumora mana'inijaho sohi 'ahi pimu'i vo ana'inijaho mwea 'ahi pimuana.
3 'Eji'i niho'o ira ajira raioni puna'i 'umenana. Hu 'ume'eme akúpa iropu no'o taratarai mahajaho ijihuni eha venana.
4 Akúpa iropu no'o taratarai vajavi'i 'wara'eme na asura ve'i ve'eme ira akúpi 'ahi rene ika'ina 'warimana. Vu'a iropu no'o ka'ene taratarai vajamuni vajiji 'waramujaho ku'amana kaivo asura pave'amana 'wimana.
5 Ona'oji'ina ka'ene na ka'eme soha 'ahi pimu namine 'ee mwe'a 'ahi pimu naminujaho ija mana'inijaho akúpa 'ahi ahasirimana.
6 Godi majama hiji'ina ka'ene akúpa vene uneunecha mapoka ijihuni toi navuji vene 'ee mwe'a vene uneunecha mapoka ijihuni toi navuji vene soha vene uneunecha mapoka ka'ene ijihuni vaji navuji venajara na ki'eju'e 'waravura'omo raka ka'ene rehunijaho 'aha jora pare'eje rehuna.
7 'Enakaivo Godoni 'ona oji'ina iropu no'o ka'ene túchamaijara tauja hwasiro ve'eje Godoni hema pa'arehuna. 'Ejakame poropetia ka'ene Huni kaukara veji'inijihi 'warama ja'ina'e re'ena.
8 'Ene na marako ira ka'ene akúpi 'ahi hejujara kú'o ika'ina 'warimana. Va'e 'ona oji'ina ka'ene soha 'ahi pimue 'ee mwe'a 'ahi pimujihuni ija tahi puka rasavi'ina ka'ene namuji ape'amana 'wimana.
9 'Ejume na 'ona oji'ina kajihuni va'e puka ma'u'ua miha 'wavuta. Hu ijá 'wima Apene i'amana! A i'amajaho ira vwename aneura riha sa'ina re'ena vo tea vaja umupa'ena 'wimana.
10 'Ejumakame na puka ma'u'ua kajaho 'ona oji'ina huni ija 'ahi apena ijujaho ira vaja aneura riha sa'ina re'eme ijuta vo nuni tea vaja niho'o umupimana.
11 'Ejumakame pu ijá 'wiva Ea mapoka kwaa kwaa ira ani ani'ina 'ee kinia ijihipuni hahijihuna'e raka ka'ene mai'o rehunijaho nahama 'wara'amana 'wimana.

11

Ea No'o Nii Kivajina

1 'Ene hu na mina vejuri pijuha mihe ijá 'wima Va'e Godoni Temiporua 'ee swasa vejuri 'aijua mina vene 'ee ea ka'ene ijino vaji Godi oja mahujaho ta'amana.
2 Temiporu huni ma'ahijaho pamina vehuna. Ijihuni maijaho ijí ma'aha kajaho Jenitaru mihana. 'Ejume pu ara natohwa akuavi'ina 'aha kajino masapa mapoka mapoka (42) namina ohuna.
3 'Ejakame Nara Nuni vu'a 'waravi'ina no'ohe'i ateha tatari savi'ina irechamiakame pura Nuni vu'a na'ia mapoka mapoka (1,260) 'warahuna 'wimana.
4 'Eji'i ea kajija icha no'ohe'i ka'ene Arivi 'wavujine 'ee naheha no'ohe'i ka'ene mwe'a kehuni Natohwi jihuni una'i namijujina.
5 'Ene ea 'ahopo pu sise'i 'ahi'i ve'avajaho puni ira vaji veni useme puni naka kajijahija swirasaha parahuna. Ei pini 'unama nikwisu'ina kajino sise'i 'ahi'i ve'amajaho hu 'anaa kwahuna.
6 Vea ka'ene pu Godoni vu'a 'waravuri veijaho harura ka'ene akúpa kuve neha papihunijaho pu nuna'i navu. 'Ene puni harura kajaho areri toa veje 'aa rehuna. 'Ee mwe'akaho atama sisesa ani ani'ina areri veje rehuna.

7 Vea kaˈene pu puni vuˈa ˈwarava paˈareˈavajaho hanuhijara maˈoa kaˈene tiha paˈanijino roˈeˈune pu puˈúmo ˈarahe hura pu ˈanie kwamasahuna.
8 ˈEne puni hahijaho ijí ara niˈimaˈura kajihuni maˈaha riri nahuna. Ara natohwa kaji hemahareˈe ˈwavujaho Satami ˈee Ijipiti ˈwavujino puni Natohwa ˈuˈo ˈanaume kwamana.
9 Ea kaˈene ea aniˈina kachiˈina ira aniˈina ˈee kwaa kwaa puni haha kaˈene kwamasahiˈinijija kiˈeje naˈia noˈopisu paˈareje ˈee puni hahijaho tanuvaraˈomo pakwaˈananamihuna.
10 Vea kaˈene poropeti noˈoheˈi kwamasaˈavajaho ea kaˈene iki mweˈi hiju jihipuni hia ruarahia jihunaˈe pu temarasahe mariˈume ˈee swara vajúsarahuna.
11 ˈEjume vea noˈopisu paˈareˈeme ura ohoa Godinaˈi rene puni vaji roume pu ˈurine namijara. ˈEˈeme ea kaˈene pu kivajija nihoˈo tea junamana.
12 ˈEjume pu heˈeme kahi akúpa ˈahi ira natohwijara ijá ˈiama Iki ajima roaha! ˈiamana. ˈEjume pu kahi akúpa ˈahi ˈimiti vaji vaˈume puni naka pu kivara.
13 ˈEjume ijí vea nikwisuˈina vaja kajino mwevarivura niˈimaˈura roana. Ara natohwa pwinanaˈa tirausahume ˈee ea mapoka mapoka (7,000) mwevarivura kajara ˈaniume kwamasahara. ˈEˈeme ea kaˈene maiˈo hijajija tea junavume akúpi jihuni Godiji taˈarohara.
14 Eha sisea noˈoheˈi paraju kaivo heha! Eha sisea noˈopisu ijaho maiˈo marako rohuna.

Aja Iropu Noˈoji Rasaˈeme Kerisora Ea ˈAjoahuniji Kavuta

15 ˈEˈeme Godoni ˈona ojiˈina kaˈene iropu noˈo ijara tauja hwasiˈeme ira mapoka kahi akúpa ˈahi ijá ˈwava Mweˈa kehuni ˈajohiˈini jihuni tinijaho núni Natohwa ˈee Huni Keriso ˈo rene mweˈakaho majama ˈajohuna ˈwavara.
16 ˈEjume eruta mapoka (24) kaˈene puni toronu ˈahi Godoni unaˈi hijajihija mweˈi arihi Godi oja mahiˈi ijá ˈwava
17 Oo Godi nihoˈo harusimaˈure A nitama hine ˈee iviamaa hinunaˈomo nú A teimani ˈwavu. Ijihuni maijaho A Oni harura natohwijara rejuˈe A mweˈakaho aneja vene ˈajoahu.
18 Ea kaˈene ikino mweˈi hijujija Onunaˈi senavara kaivo iviamaa vu Oni senijara roana. Vea kaˈene kwamasahiˈiniji ˈotua vetihuna roume ˈee vea kaˈene Oni kaukara vejiˈina poropetia Oni ehija ˈee ea maˈuˈumaa ˈee ea mamaˈina kaˈene Oni hura vejiˈini jihipuni eha mamaa vajihuna ˈuˈo roana. ˈEne ea kaˈene mweˈake vejuˈe siserana jihunaˈe pura tirahuni vei roana ˈwavara.
19 ˈEˈeme Godoni Temiporu kaˈene akúpi ˈahi namujaho jaraˈeme Huni nimaa vetiˈaravuri pukisijaho samaahiravume kahuna renana. ˈEne vea piˈivume akúpa natohwa ˈumene mwevarivura roe ˈee puura niˈina hiramana.

12

Naparijaho Isurerina

1 ˈEjume na akúpa ˈahi niriˈeme unenu pina ˈeˈuna samai roana. Uné kajaho naparaˈomo vei huni ateha vena iruhe masapa ˈahi namine ˈee huni húmata ˈahijaho koraunu china iropu ropu noˈo ijihuni hahuna vene emavajiˈi niramana.

2 'Ene hu hari'ina'omo hariha nahe'i 'ahaume hahuna vene emavaji'i niramana.

Anaka Avi'ina 'Ee Setanina

3 'Ejume na akúpa 'ahi kú'o niri'eme unenu pina 'e'una samai roana. Ike heha! Anaka avi'ina ni'ima'ura húmata iropu no'one atana iropu ropu navara. Ijí huni húmata 'oi'oi 'ahijaho koraunu iropu no'o ija'ina navara.
4 Huni vinijara china mapoka mapoka anikuvume roe mwe'i arihara. 'E'ejume anakijaho roe napara ka'ene hariha nahe'irono venajihuni una'i naminana. Ijihuni maijaho vea ka'ene napara kajara hariha nahe'amajaho hu hariha kajaho apene maho'o ija pa'arehuna'e 'ajaha naminana.

Hariha 'U'uijaho Kerisona

5 'E'eme napara kajaho parua nahenana'omo Hariha kajaho kwaa ara mapokakaho haruriji'i 'ajohuna. 'Ene huni Harihijaho Godi 'ee Huni toronu ijí va'ana.
6 'E'eme napara kajaho asehe nechi riri Godira huni tinia ka'ene amairi-ajino va'ana. Ijihuni maijaho hu na'ia mapoka mapoka (1,260) hami 'ajohe 'iruma mamaa iji'i hihuna.

Ona'oji'ina Maikeruna

7 'E'eme Maikeruho huni 'ona oji'ina ijá rejume anaka ni'inijaho huni 'ona oji'ina ijano akúpa 'ahi ajira vejara.
8 Anaka 'ee huni 'ona oji'ina pu harura areri pana'omo pu akúpa 'aha tinia pa'arenahana.
9 Ijí anaka ni'ina ka'ene pi'onavajaho hu tapara nitama orijine huni iha 'u'o 'avena sisea 'ee Setanina. Hu ea maho'o ka'ene iki mwe'i hijujaho pisimiu jihuna'e hu huni 'ona oji'inijihi pu'úmo ato'arumaume mwe'i roara.
10 'Ene na ira ni'ina akúpa 'ahi he'eme ika'ina 'waramana. Iviamai ni'ajúhe maranihuna 'ee harura 'ee núni Godi jihuni ara 'ee Keriso oni harura niroara. Ijihuni maijaho vwehu núna na'ia 'ee vea rira Godoni una'i namahi'inijaho nipi'onavume va'ana.
11 Pura hu asitaha ijihuni maijaho Remui jihuni 'aijine puni nimaaroa ka'ene rona 'waravajina. 'Ene puni hiijaho oja pamaha jihuna'e kwa-masahunijaho pavwihajara.
12 'Enakúne ea ka'ene akúpa 'ahi hijujijahija ijihuni hahi teamana'avara. 'Enavo mwea 'ee soha joni eha sisea ni'ima'ura namu. Ijihuni maijaho Setani huni sena ni'ima'ura apena joni vu'ana. Hu nihenujaho huni vea tu'u namu 'wamana.
13 'Ejumakame vea ka'ene anakiji pi'onavume mwei 'onana'omo ka-marena hu napara ka'ene Hariha nahenajaho sise'i 'ahaana.
14 'Ejumakame púrúha ni'ima'ura huni taha no'o napara kajara jaime vahuna vajahana'omo jaima nechi'i huni tiniji taparijaho paka'ene va'e 'iruma hami iji'i hi'eme juara no'opisune masapa iropu kwisu ijá pa'arenana.
15 Tapara kajara vejume huni ira vaji toa natohwa ro 'e'une saa puna'i hiramana. Ijihuni maijaho huni urijaho saa kajara hira'amajino napara kajaho apene vahuna avanana.
16 'Ejume mweijara napara kajaho ni'ajahe huni ira jara'eme toa ka'ene tapara kajihuni iratiti rena roajaho i'isúmana.
17 'Ejume anakijaho naparijara niho'o ajima parajume huni amuhija ka'ene Godoni varapa 'ajohe 'ee Jesuni vu'a 'unanavu jihipu'úmo ajira ve'iro va'ana.

13

Hanuha Soha Vaji Rena Roe Ajimana

1 Na soha rori ajara 'ahi namiji'i kavume hanuha soha vaji rene ajima ro
'e'unana. Huni húmata iropu no'one atana iropu ropune 'ee huni atana
'aha koraunu iropu ropu navume 'ee huni húmata 'ahijaho iha siseapo
navara.
2 'Enakaivo hanuha ka'ene nara kavujaho pusia ni'ima'ura sa'ine huni
mumorijaho pea sa'ine huni irijaho raioni jihuni irija'ina. 'Ejume anakijara
huni harura 'ee huni toronua 'ee hura 'ajohujaho maho'o mahana.
3 'E'ejume na kavume huni húmata pina kwamajaranana. 'E'eme
huni matana ka'ene rejume hu kwamajaranajaho vejume maranana. Ea
mapoka ka'ene iki mwe'i hijujija ijí kame oja hwa'usa'ahume hanuha kaji
'ararihaara.
4 'Ene pu anakiji oja mahara. Ijihuni maijaho hu huni harurijaho hanuha
mahana. 'Ee pu hu oja mahe ijá 'wava Ea irara hanuha ike vare'ine 'ee ea
irara hu hu'úmo ajira ve'ena? 'wavara.
5 'Ene hu masapa mapoka mapoka (42) vajijino hine ira sisea 'warame 'ee
Godi matahana. 'Eji'i hu areri ani ani vehuni harura mahana.
6 'Ejumakame hu ira avwame Godi 'ee Huni iha matahe 'ee Huni hari ara
matahana. Ijaho ea ka'ene akúpi 'ahi hijujija matiha avanana.
7 'Ene Godoni eijihi pu'úmo 'arahe asitahuni harura mahana. 'Ee harura
ka'ene kachi'ina ea ira ani ani'ina 'ee kwaa ara 'ajoahunijaho mahana.
8 'Ejakame ea mapoka ka'ene mwe'a kaki hijujija 'ee mwe'akaho mai'o
pareji'inijino ea irahuni iha majama hihuni puka vaji panavajipo hanuhiji
oja mahuna. Ijí majama hihuni puka ijaho Remu ka'ene kwamaji Huna.
9 'Enakúne ea irara ataa rukina re'amajaho ataa apúsama hena.
10 Ea irara tipurai vahuna re'amajaho hu tipurai vahuna. Ea irá so'wi ea
'anaa kwa'amajaho hu 'u'o so'wi 'anaa kwahuna. Ijihuni hahi Godoni ehija
masuani hine puni nimaaroa ija kisi 'unanahuna.

Hanuha Mwe'a Vaji Rena Roe Ajimana

11 'Enarena na ka'eme hanuha pina mwe'a vaji rena ro ajimana. Huni
atana no'ohe'ijija sipi 'u'ua sa'ina. 'Ene hu anaka huni iri 'waramana.
12 Hu hanuha amuri jihuni haruriji apene huni una'i mina piramana.
Hura venaume mwe'a 'ee ea ka'ene ijí hijujija hanuha amuriji oja mahara.
Ijihuni maijaho huni matana ka'ene rejume hu kwamajaranajaho vejume
marana jihuna'e pu oja mahara.
13 Hanuha ka'ene túna'i roajarahara uneunecha ea areri pavehunijija
venana. 'Ene hu vejume vena akúpi 'ahi rena ariha emaapuni una'i roana.
14 Uneunecha ani ani'ina ka'ene hu venajaho hanuha amuri jihuni una'i
huna venahana. 'Ene hu mwe'a ikehuni ehijijija maho'o pisimisamana.
Hu mwe'a ke'ura 'waravume hanuha amura ka'ene so'wi pijahara'omo
'urinajihu vare'ina veha 'iamana.
15 Hanuha ka'ene hanuhijihu vare'ina oja rukina rene ira 'wara'amarono
harura mahana. 'Ejakame ijí hanuha kajara ira 'warave ea hu oja
pama'avajaho 'anie kwamasahuna.
16 Hu venaume ea maho'o ea ma'u'ua ea mama'ina kukua rukina
pivusahi'ina matauma oji'ina 'ee pwea ijijahija ijá puni ija mana'ina 'ee
puni varipata 'ahi huni aacha irechahuna 'waramana.
17 Ea irara aacha ka'ene hanuhi jihuni iha ho iha kajihuni asura
paape'amajaho hu areri pa'imene 'ee kukua pa'eka va'e 'imehuna.

18 Henaka nimaijaho ikena. Ea irara kama hejiˈina reˈamajaho hanuha kehuni asura kehuni maijaho sama piunaˈamana. Emai huni asura kaˈene tahunijaho 666.

14

Remuijine ˈEe Huni Ea 144,000 Ijina

1 Ike heha! Na kavume Remuijaho Saiani huriˈi naminana. ˈEˈejume ea mapoka mapoka (144,000) kaˈene Hu huˈúmo namija jihipuni varira ˈahi Huni Iha ˈee Huni Omijihuni Iha navara.
2 ˈEjume na ira kahi akúpa ˈahi rene roume hejuta. Ijí ira kajaho toa mapoka roujaˈine ˈee akúpi ajira ˈumenu jaˈina. ˈEne ira kaji nahejujaho ea mapoka hurisia hwasihue hejujaˈina renana.
3 ˈEne pu javaa maiuˈina toronu unaˈi ˈee unenu ˈahoˈa noˈona noˈo kaˈene maiˈo hijiˈini jihuni unaˈa ˈee eruta ijihipuni unaˈi vejara. ˈEnakaivo ea ˈahopo javaa kaji hena vehuna areri pana kaivo ea mapoka mapoka (144,000) kaˈene iki mweˈi ˈimene kúˈo ˈekahajihipo pupuso javaijaho hena vejara.
4 Ea kajijahija ea ˈahopo napara puˈúmo ruasaravu jaˈina pu pavejara kaivo pu mota rena hijara. Ea ikehipo Remuijaho ˈararihae ojura. Ea kajijahija Godi kaivo Remui jihipuni ˈina amura kaˈene emaapuni riri ˈimene ˈekahajina.
5 ˈEne iraˈata puni ira vaja panavume ea pu areri panamahura.

ˈOna Ojiˈina Noˈopisu Godoni Vuˈa Maiuˈiniji ˈina

6 ˈEjume vukúˈo na kaˈeme ˈona ojiˈina pina ichutoi jaiviˈi Godoni majama hihuni vuˈa maiuˈina apene ea kaˈene mweˈi hijuji kwakwa mahoˈone ˈee arara ˈee ira ani aniˈina ˈee amuja mapoka ˈwaramana.
7 ˈEne hu ira ajira ikaˈina ˈwaramana Godi juhame Hu taˈaroha! Ijihuni maijaho Huni ˈotui namihuni vea apenana. ˈEnakúne Godi kaˈene akúpa mweˈa soha ˈee toa ˈúja venajaho oja maˈavara.
8 ˈEne ˈona ojiˈina amuri jihuni rorijara túnaˈi ˈararihaiˈi ikaˈina ˈwaramana. Papirani kaˈene natohwijaho niˈonana. Niˈonana! ˈEne hu vejume kwaa ara mapoka huni ˈunama kaˈene ˈuasa vehuna ituanamujaho pu ˈwaini inareˈe nanamiu jaˈinaˈe rejara.
9 ˈEne ˈona ojiˈina noˈopisu ijara túnaˈi ˈararihiiˈi ira ajira ikaˈina ˈwaramana. Ea irara hanuhijina ho hu vareˈina kaˈene iji vejaji oja mahe ˈee huni aacha huni varira ˈahina ho huni ija ˈahi apeˈamajaho
10 hu Godoni senijaho ˈwaini punaˈi ihuna. Ijí Huni ajira kajaho haruriji ˈi rohuna. ˈEne ˈona ojiˈina arira maijija ˈee Remuijiˈo puni unaˈi hu vena ˈee vena marekijiˈi ruarahuna.
11 Ea kaˈene hanuhijina ho hu vareˈina kaˈene iji vejaji oja mahe ˈee huni ihijihuni aacha apeˈamajaho vena kaˈene pua ruarahu jihuni uˈijaho majama ajiviˈi nahuna. ˈEje pu naˈia ˈee veiriˈa ˈojuta pahwehuna.
12 Ea kaˈene Godoni varapa hena vene ˈee Jesuni vaji nimai rojujihija ata kisina namine sisea piunivuri veijaho mataume hihuna.
13 ˈEjume na ira kahi akúpa ˈahi heˈeme ikaˈina ˈwaramana. Asura vena! Ea kaˈene iviasi rene iki kahino Natohwi jihuni vaji kwamasahujaho teamanama parahuna. Godoni ˈAvenijara ijá ˈiamu Iˈa. Pu teamanahuna. Ijihuni maijaho pura kaukara kaˈene vejajihuni ojuta hweju. ˈEne pura raka kaˈene vejajihuni ehijaho pu túnaˈi ˈararihie vahuna ˈiamana.

Mweˈaki Ea Nianae Ahuhunijina

14 Ike heha! Na kavume 'imitia sajasa'ina 'ahijino Ea pina Emaa Puni
Harihiji vare'inijaho hinana. 'Ene Huni húmata 'ahijaho koraunu ka'ene
korutia vejajaho navume Huni ija vaji so'wa echima'uri namana.
15 'Ejume 'ona oji'ina pini Temiporu vaji rena ro 'e'unana. Hu ea ka'ene
'imitia 'ahi hinaji ira ajira 'umena ijá 'wama Oni so'wa apena va'e 'uhusame
'eka roa. Ijihuni maijaho juara sahuni vea niroukúne 'ee mwe'a kehuni
juara nituma jihuna'e va'e sahuna 'umenana.
16 'Enarena ea ka'ene 'imiti 'ahi hinajara huni so'wa apena mwe'a huri
'aha kwinu achihi'i mwe'akaho nimarana jihuna'e nianaana.
17 'Ejume 'ona oji'ina pini Temiporu ka'ene akúpa 'ahi namuji huni vaji
rena ro 'e'unana. 'Enarena hu so'wa echima'ura 'unanamana.
18 'Ene 'ona oji'ina pina mwe'ake veje veni rehuni harura navi'inijara
swasa vejuri 'aijua vaji rene ro 'e'unana. 'E'eme hu 'ona oji'ina ka'ene
so'wa echima'ura apenarena ira ajira 'umenaji ijá 'wama Oni so'wa apena
va'e iki mwe'i aja 'ina mapoka ahesiji'i 'uhue 'eka'amana. Ijihuni maijaho
'ina kajija nipava jihuna'e 'uhue 'eka'amana 'wamana.
19 'E'eme 'ona oji'ina kajara huni so'wa apena mwe'a huri 'aha kwinu
achihume mwe'a kehuni aja 'ina ahesiji'i 'uhusahume 'ekana. Godoni sena
namuni tinia ka'ene aja 'ina musavuri tinia sa'inijino irechavara.
20 Aja 'ina musavuri tini ijaho ara natohwa vaja panavo samai tautiara.
'Ejumakame aja 'ina tinia kajino 'aa roe usema rena saa puna'i hirama va'e
nahúna ajima roe hosi puni sanoa hari 'e'unana. 'Ene kwaa jora nahúna
apena va'ana.

15

'Ona Oji'inapo Sisea Túchamaa Rehuniji 'Eka Roajivajina

1 'E'eme na ka'eme kahi akúpa 'ahi unenu'u pina ni'ima'ura mavarasa'ini
renana. 'E'ejume na kivume 'ona oji'ina iropu no'o túchamaa huni siseiji
iropu no'o 'uninamiara. Ijihuni maijaho ijaho Godoni senijara pa'are
parahunijina.
2 'E'ejume na kavume soha mane'a 'ee vena puna'i renana. 'Ejumakavi'i
ea ka'ene hanuhiji pataarohe hua'ina ka'ene iji vejaji pataarohe 'ee huni
ihijihuni asura ka'ene vejaji harura vena pataarohajija pu soha ka'ene
mane'a sa'ina 'ahiji Godoni hurisia 'uninamie namijara.
3 'Ene pu Mosisi ka'ene Godoni kaukara veji'ini jihuni javaa vejara. 'Ene
Remui jihuni javaa 'u'o venareja ika'ina vejara.
Raka ka'ene A venujaho ni'ima'ura 'ee mavarasa'ina. Oo Godi Natohwa
A harusima'ura ariramaa 'ee Oni 'unama nimaa nimaa 'ee A kwaa
kwaa kihipuni Kinia.
4 'Ene ea irara Oni iha ta'arorahe 'ee A pajuha'ena? A a'asu nimaa arira
maa. 'Ene kwaa kwaakija Oni una'i roe oja mahuna. Ara ariramaa ka'ene
venujara roe samaahirahuna 'wame vejara.
5 Uneunecha ikihipuni túna'ijino na niri'i kavume Hu Godi ichá'ini jihuni
vu'a Temiporu ka'ene harai vejara'omo akúpa 'ahi namujaho jarausahana.
6 'E'eme 'ona oji'ina iropu no'o puni ija vaji sisea iropu no'o 'uninamie
Temiporu vaji rene roe usevara. 'Ene pu ateha niho'o sajasa'ini same 'ee
túra hwana ka'ene korutia vejajino puni túra hwavara.
7 'Ejume unenu'u 'aho'a mai'o hiji'ina no'ona no'o puni vajijino pini 'ona
oji'ina iropu no'o ijihija tevua korutia veji'ina iropu no'o vajihana. Ijí tevua
kajaho Godi ka'ene majama hiji'ini jihuni seni itu'o'uma navi'ina.

8 'Ejumakame Temiporu vajijaho Godoni hanaji'ina 'ee Huni harurijara u'a puna'i itu'o'una paranana. Ea pina Temiporu vaja kajaho niho'o areri pava'eje sisea iropu no'o ka'ene 'ona oji'ina iropu no'o ijipo 'uninamiajaho pa'are'eje iji'a túna'i ea va aruhuna areri re'ena.

16

Godi Semuni Tevua Iropu Kwinuna

1 'Ejume na he'eme ira natohwijara Temiporu vajijino ika'ina 'waramana. Va'e mwe'a ikino tevua iropu no'o ka'ene Godoni seni itu'o'una navujaho useku'avara 'iamana.
2 'E'eme 'ona oji'ina amurijaho va'e huni tevuijaho mwe'i usekunana. 'Ene ea ka'ene hanuhi jihuni aacha rukina 'ee hua'ina iji vejaji oja maha ijihipuni haha 'ahi ajúa amua sakaha uvi'inapo renahara.
3 'E'eme 'ona oji'ina amuri jihuni rorijara va'e huni tevuijaho soha 'ahi usekujume ea kwavi'ini jihuni 'aa puna'i renana. 'Ejume uneunecha ka'ene soha vaji hijujija maho'o kwamasahara.
4 'E'eme 'ona oji'ina no'opisu ijara va'e huni tevuijaho toa mama'ina mapoka 'ee toa úja vajijino usekuvume 'aa rejara.
5 'Ejume na he'eme toa puni 'ona oji'inijara ika'ina 'waramana
A ariramaa'e A nitama hine iviamaa hinu. A nimaa vene eha sisea ikaho mihajihuna'e A nimaa ariramaa.
6 Ijihuni maijaho pura Oni ea 'ee poropetia 'aniume kwamasahe puni 'aa ariha jihuni ehijaho vu 'aa ka'ene Ara usekunujaho pu ihuna. Ijaho puni ehiji'i arerina.
7 Na hejume swasa vejuri 'aiju vajijino ira pini ika'ina'e 'waramana I'a A Nimaa Godi Natohwe Harusima'ure Nimaa Nimaa 'ee Ara raka ka'ene venujaho nimairuna 'iamana.
8 'E'eme 'ona oji'ina no'ona no'o ijara va'e huni tevuijaho vea 'ahi usekunana. 'Ejume vea ohoa ni'ima'ura rene ea renahana.
9 'Ejumakame veuhoijara ni'ima'ura ea renahume pu Godi ka'ene Huni harura hari sisea rejajihuni ihijaho ira sisea ni'ina 'waravara. 'Ene pu puni sisea pavwihane areme 'ee Godiho pata'arohara.
10 'E'eme 'ona oji'ina iropu ijara va'e huni tevuijaho hanuhi jihuni toronu 'ahi usekumana. 'Ejume hura kwaa ara ka'ene 'ajohujaho nututi apena paranana. 'Ene ea ka'ene ijino hejajaho tea junama parajume pu niho'o puni mitara mwatunanamie hijara.
11 'Enareja pu puni sisea pavwihane are'i kaivo pu Godi ka'ene akúpi 'ahi hinujaho ira sisea 'warava jihuni maijaho pura haha hianame 'ee ajúa ka'ene renaha jihuna'e avajara.
12 'E'eme 'ona oji'ina iropu kwisu ijara va'e huni tevuijaho Uparetisi toa natohwijino usekujume toa ni'aha kwino pa'arenana. Ijihuni maijaho 'unama vejakame kinia ka'ene vea ajimuja'i hijujaho areri rohuna.

Hamaketani

13 'Ejume na ka'eme anaka 'ee hanuha 'ee poropeti ira'ati jihipuni ira vajijino 'avena sisesamaa no'opisu kuata sa'inapo roe usevara.
14 'Ejakame pu 'avena sisea ka'ene uneunecha areri emaa pavehuniji vejura. Pu mwe'a sisa mapoka kihipuni kinia va'e 'eka ahumahareje Godi Ni'ima'uri jihuni vea natohwa ka'ene ajira vehuniji 'ajahuna.
15 Ike heha! Na nesa apeji'inapo vu'uja'ina'e ea pahena paki'eje Na vuhuna. 'Ena'omo ea irara nia niri'i hine 'ee huni ateha amairiaravi'i

hi'amajaho hu merajahuna. 'E'ama jihuna'e hu patatame 'ee ateha pa'ajipo junavu ja'ina pave'ena.
16 'Ejume pu nianaume rira kwinu Hipuru puni iri Hamaketani 'wavuji ahuvara.

Godoni Senijihuni Tevua Iropu No'ona

17 'E'eme 'ona oji'ina ka'ene túchamai iropu no'o ijara va'e huni tevuijaho ichutoi useku'eme Temiporu vaji toronu 'ahi ira ajira rena roe ika'ina 'waramana Niparanu! 'wamana.
18 'E'eme vea pi'i'eme akúpa taija taijamana. 'Ene mwe'a niho'o ni'ima'ura varimajaho mwe'akara aneja renaji ea mai'o ija'ina pakavi'inijara varimana. Mwevarivura kajaho niho'o ni'ima'ura 'ee niho'o harusima'ura.
19 Ara natohwa ka'ene ni'ima'urijaho riri marame no'opisu renana. 'E'eme mwe'a kehuni ara natohwa mapokijija tira'usahara. 'Enakaivo Papirania ka'ene ara natohwijaho Godira Huni seniji kapusi vaji 'waini epuna'i vena vajihunijaho parumana.
20 'E'eme mutumutua arira rene 'ee huri'a mutuusahe amara renana.
21 'E'eme muna mama'ina mapoka ahija kwinu kwinu (40 kiro) ka'ene pahamaijija kahi akúpa 'ahi rena ariha ninamaana. Ijí muna paha kajipo ninamau'e hianama parana jihuna'e pu Godi ira sisea 'waravara.

17

Papirani Ruarahunijina

1 'Ene Godoni 'ona oji'ina ka'ene iropu no'o tevua iropu no'o 'ekajihipuni vaji 'ona oji'ina kwinu ika'ina 'warimana Iki roa! 'Ejakame napara ka'ene ni'ima'ura 'uasa veji'ina ka'ene toa mapoka 'ahi hinu jihuni eha siseiji najahuma.
2 Mwe'a ikehuni kiniepo va'e hu hu'úmo 'uasa vejura. 'Ene mwe'a ikehuni ehija huni 'uasa vejuri 'wainiji inare'e nanamiura 'wimana.
3 'Enarena 'ona oji'ina kajara na 'Aveni vaji aherima apenie nechi'i va'ana. 'Eji'i na kavujaho napara pina hanuha amapu'ura 'ahi asuma hinana. Hanuha kajaho húmata iropu no'one 'ee atana iropu ropuna. 'Ene iha sisesa eru ani rena namana.
4 Napara kajaho ateha avi'ina 'ee amapu'uri apúsamana. 'Ene huni haha sarira e'ajaramajaho korutia muna mavarasa'imaa 'ee perua ijí sarira 'enana. Huni ija tahi korutia kapusijaho hura 'uasa venujihuni sisemai 'ee sakahijara itu'o'una namana.
5 'Ene huni varipata 'ahi hema iha ika'ina vejara Papirani niho'o ni'ima'ura. Hu 'uasa venuni ohe 'ee mwe'a kehuni sisee maiji venuni oha 'wame vejara.
6 'Enarena napara kajaho na ka'eme Godoni ehija 'ee Jesuni vu'a 'waravi'ini jihipuni 'aa ine nanamana. 'Ejumakame na ijí kamarejo niho'o ni'ima'ura vwihajuta.
7 'E'eme Godoni 'ona oji'ini ijá 'wima A irakijihuna'e vwihano? Na iviamaa naparijaho 'ee hanuha ka'ene húmata iropu no'one 'ee atana iropu ropu ijihipuni hema vu'ijihuni maa 'warahuna.
8 Hanuha ka'ene kamajaho hu marako hinana kaivo iviamaa pahi-huna'omo túna'i ma'oa ka'ene tiha pa'aji ro ajimareje va'e eha sisea apehuna. 'Eje mwe'a kehuni ehija ka'ene mwe'akaho mai'o paveji'ini puni iha majama hihuni puka vaja paveji'inijija hanuha kajara kwama 'urinaji kamareje niho'o oja hwa'usahuna.

9 Ikaho vwiha ka'ene vwiha maa vwihaji'ini jihuni vu'a. Húmata iropu no'ohe'ijaho huri'a ka'ene napara kajara asuma hinajihina.
10 Huri'a kajija kinia iropu no'ona. Kinia iropu nirejume paranana. 'Ene kinia kwinu iviamaina. 'Enavo kinia pinijaho mai'o pareji'ina. 'Ena'omo hu re'amajaho 'aha josu'a parena hi'ena.
11 Hanuha ka'ene marako hinana kaivo iviamaa pahinujaho hu iropu no'opisujina. Hu kinia iropu no'o ijihipu vare'ina'omo 'u'o va'e eha sisea apehuna.

Remuijara Asitahajina

12 'Enakaivo atana iropu ropu a kimajihuni maijaho kinia iropu ropuna. 'Enakaivo pu mai'o ea pa'ajoahara vo pu hanuhi jihuni harura ka'ene pu pu'úmo vea oma kwinu kinia rehuniji mihana.
13 Kinia kipo vwiha kwinu vwihanareje puni harura 'ee ea 'ajo'ahuni harura ijá hanuhiji mahuna.
14 Pu Remuijihi pu'úmo ajira vehuna vo Remuijara pu asitahuna. Ijihuni maijaho Hu natohwe puni Natohwa 'ee kini epuni Kinia. Ea ka'ene Hu hu'úmo rejajija iji pijihajine 'umenajine 'ee Hununa'i hami veji'inijina.
15 'Ene hu ijá 'warimana A toa ka'ene ki'eme napara 'uasa veji'inijara ijihipuni 'ahi asuma hinajaho ea mapokijihine ea ani ani'inijihine kwaa ani ani'ine 'ee ira ani ani'inijihina.
16 'Ene atana iropu ropu 'ee hanuha ijí a kimajaho pura napara ka'ene 'uasa veji'inijaho sena'ena. 'Ejakame pura veje hu temume 'ee ateha ja-hekunahe maisu nami'eje huni haha puama ine veni aporuve re parahuna.
17 Godira puni ura ijí kivi'i mihumakame pu vwiha nikwinu vwihaji'i Huni ura ijí vejara. 'Ena'omo pu ea ka'ene 'ajoahunijaho hanuhiji vajahara. 'Ejakame Godoni iri 'waramajara nimaa re'amarono avajara.
18 'Enakaivo napara ka'ene a kamajaho ara natohwa ni'ima'urijina. 'Ena'omo ara natohwa kajara mwe'a kehuni kinijija 'ajoahuna.

18

Papiranira Tira'usahajina

1 Ija'ina rejuma pa'are'eme na kavume Godoni 'ona oji'ina pina akúpa 'ahi rene roana. Hu harura ni'ima'ure 'ee huni hanaji'inijara mwe'akaho hanana paranana.
2 Hu ira ni'ima'ura 'umene ika'ina 'waramana. Papirani ka'ene natohwi-jaho ni'onana! Ni'onana! 'Enajihuna'e hu tinia ka'ene 'avena sisesa 'ee 'avena sisea ka'ene chiha rukini jihipuni tipura tinia rene uka chiha rukina 'ee senavi'ini jihipuni tinia renana.
3 Kwaa ara mapokakija huni 'unama ka'ene 'uasa vehuna ituanamujaho pu 'waini inare'e nanamiu ja'ina'e rejara. 'Ejumakame mwe'a kehuni kinijija hu hu'úmo 'uasa vejara. 'Eju'e mwe'a kehuni 'imeji'inijija hura 'uasa venuni 'unamiji kukua mapoka rukina rejara 'wamana.
4 'Enarejo na ira pina akúpa 'ahi he'eme ika'ina 'waramana.
Ehu nune! Napara kajaho pataaro'ika'i roe useha! 'Enareje hura sisea ka'ene venajaho pave'avara. 'E'irakúne hu hu'úmo eha sisea paape'avara.
5 Ijihuni maijaho huni sisea hura hara rena ajima va'e akúpiji'i areri rena namu. 'Ena'omo Godi huni sisemaijaho niho'o paru'ena.
6 Hura raka venaja'ina'e eha ija'ina mahuna. 'Ene hura raka ka'ene venajaho ija'ina hura hara vajahuna. Hu kapusia vaji ea ruarahe vajihu'e ijuja'ina'e hu 'u'o ija'ina hura hara ruaraha vajaha ihuna.

7 Hura ichá'ina mamaa hine 'ee kukua rukima'ura renaja'ina'e ta'arohe sisemaa ka'ene haha hiame niho'o temuka ni'ima'ura apene pivuhuna. Ijihuni maijaho hu ika'ina huni oja vaji ronuna. Na kwinia sa'ina. Na amuna pana'omo na areri temuka papiuna'eju ronuna.
8 Ijihuni hahi na'ia kwinu'wi vajijino eha sisea ro'ena. Ahija ni'ima'ura apene temume nirame matuna vea reje 'ee hu veni aporuve rehuna. Ijihuni maijaho Godi Natohwijara eha ka'ene hu mahunijaho niho'o harusima'ura.

Papiranira Temumajina

9 'E'eje mwe'a ikehuni kinia ka'ene pu pu'úmo 'uasa vene 'ee pu pu'úmo kukua rukima'ura reji'inijija hura veni re'eje huni 'ua ka'ene tuama aji'amaji kamareje niho'o hura temukave niramarume úchia 'ehuna.
10 Vena ka'ene hu renajihuni haruri raturiume kwaa jori namiji'i ijá 'wava Papirani ka'ene ara ni'ima'ure 'ee harusima'ura eha sisea apeno! Eha sisea apeno! Ijihuni maijaho oni eha sisea vea oma kwinu vajaki roana.
11 'E'eje mwe'a kakehuni 'imeji'inijija hu'amu vene temukave niramaruhuna. Ijihuni maa ea pina puni kukua kú'o pa'imehuni jihuna'e niramaru'eja.
12 Puni kukua ka'ene 'imehunijija ikena. Korutia siruvae muna mavarasa'ine perue ateha mavarasa'ina ka'ene monia ni'ima'ura 'imeji'inijine 'ee ateha amapu'ura ka'ene kiniepo savujine 'ee ateha sasaka 'ee ateha 'aa sa'inijine 'ee icha ani ani'ina ka'ene amua rukinijine 'ee aivori ka'ene uneunecha ani'ina iji vejujine 'ee icha ajania Parasie maporua ka'ene tevua ani ani iji vejura.
13 'Ene sinimoni sipaisi inisenisi pepiumu senisia ka'ene kiniepo 'ojujine 'wainia orivihuni 'werua harava mavarasa'inijine 'witia purumakaua sipia hosi puni kukua charotia pwea rehuna 'imena ijine 'ee ea 'aho'a 'ania kwamasa'avarono moni vajihujina.
14 Icha'ina ka'ene ja ura renaajaho niparanana. 'Ene uneunecha mavarasa'imaa ka'ene mapoka onuna'i navu'e teamanavujaho pa'arenana. 'Ena'omo ea pina niho'o kú'o kukua ija'ina papiunihuna.
15 'Enajihuna'e ea ka'ene hununa'i kukua 'imenare'e kukua rukina rejujija hura veni re'ama jihuna'e tea junave kwaa jori namiji'i temukave niramaruhuna.
16 'Eji'i ijá 'wahuna Ara ni'ima'urijara moni ni'ima'ura huni atehiji apúsame kini puni ateha amapu'ura 'ee avi'ina apúsame 'ee korutia 'ee muna mavarasa'ina 'ee perui unecha vene huni haha ho'o samana'omo eha sisea apeno! Eha sisea apeno!
17 Ijihuni maijaho vea oma kwinu vajijino uneunecha mavarasa'inijija ni'aha kwinu maa pa'ana renana. Sisima puni ea mama'ina puni pasinitia puni pwea 'ee ea ka'ene sohi 'ahi kaukara veji'inijija hura veni renaji kamareje kwaa jori namiji'i kavara.
18 Ea kajipo hura veni renani uiji kavi'i ijá 'ume'eja Ara 'aho'a ni'ima'ura hua'inijaho ichihine? 'umehuna.
19 'Eji'i úchia puni húmata 'aha 'oji'i emaavarame niramaruvi'i ijá 'wava Ara ni'ima'urijara reju'e sisima ka'ene soha 'ahi kaukara vejujija kukua rukina rejara'omo vea oma kwinu vajakino maa pa'ana renana'omo eha sisemaa apeno! Eha sisemaa apeno! 'wavara.
20 Ea ka'ene akúpi 'ahi hijura 'ee Godoni ehija 'ee apasoru 'ee poropetia ijá temarasaha. Ijihuni maijaho Godi joni jihuni hahi hu eha sisea mahana.
21 'E'eme Godoni 'ona oji'ina harusinijara niho'o muna ni'ima'ura apenapi soha vaji 'onavi'i ijá 'waramana. Papirani ka'ene ara natohwa

niho'o ni'ima'urijaho huni vaji 'uraa 'ee chicharaa ka'ene namujaho veje pa'arejakame kú'o ara natohwa kajaho pakahuna.
22 Oni vaji kita same javaa vene hurisia hwasihe tauja ka'ene hwasihujaho kú'o pahehuna. 'Ene oni vaji ea ka'ene ichi 'eke unenu'u 'aho'a vejujija kú'o papiunihuna. 'Ene oni vaji kaukara mama'ina veju'e ira hejuja'ina kú'o pahehuna.
23 'Ene oni vaji naheha ka'ene hanamujaho kú'o pahanahuna. 'Ene oni vaji paruinene napasi neju jihipuni ira kú'o pahehuna. 'Ene oni vaji ea ka'ene kukua 'imeji'inijija mwe'a kehuni ea mama'ina rejara. Ijihuni maijaho kwakwa mapokakaho oni masiiji pisimisamuna.
24 Huni vaji poropetia 'ee Godoni ea 'ee eaka mapoka ka'ene mwe'a kaki tiraha jihipuni 'aa piunivara.

19

'Aha No'ona No'o Hareruia 'Wavajina

1 Ija'ina renani túna'ijaho na ea mapoka puni ira nuaka sa'ina akúpa 'ahi he'eme ika'ina 'waramana. Hareruia maranúi'ina hanaji'ine 'ee harura ijá núni Godijihuna.
2 Hu iraka ka'ene venajaho nimaa'e 'ee arira. Napara kajara 'uasa venuni 'unamiji mwe'ake veju'e siseranajaho eha sisea mahana. 'Ene Huni pwehija 'aniume kwamasaha jihuna'e Godira hu eha sisea mahana 'wamana.
3 Kú'o pinijaho pu ijá 'wavara Hareruia napara kajihuni 'u'a niho'o majama tuvi'i namu 'wavara.
4 'E'eme eruta mapoka (24) 'ee unenu 'aho'a ka'ene mai'o hiji'inijija no'ona no'o ijá ariha navi'i Godi ka'ene toronu 'ahi hinuji oja mahi'i ijá 'wava Hareruia Ameni! 'wavara.
5 'Enavo na he'eme ira toronu 'ahi rene ika'ina 'waramana Ja Huni pwea Huni ea mama'ina 'ee Huni ea ma'u'umaa ka'ene Hu juhavi'inijija núni Godiji ta'aroha 'wamana.
6 'Ene na he'eme ea mapoka puni ira auaka toa mapoka puni irasa rene 'ee akúpi 'aniu'e tararimahu jara'eme ika'ina 'waramana. Hareruia! Núni Godi Natohwa ka'ene nija'ina ni'ima'ura rene hiji'inijina.

Remuijara Napasi Nehunijina

7 'Enakúne roe temarasahe 'ee mari'uha 'ee Huni iha ahasiriha! Ijihuni maijaho Remuijara napasi nehuni vea nirou. 'Ene 'asúra ka'ene parui nehuniji 'u'o amairiarama hinu 'wamana.
8 Hu ateha mavarasa'imaa ka'ene sajasa'ina 'ee chiha pa'ajino apúsamana. Ateha maa mavarasa'ini jihuni maijaho Godoni eapo ariramaa ka'ene rejaja'ina.
9 'E'eme Godoni 'ona oji'inijara ijá 'wima Vu'akaho ve'amana. Ea ka'ene Remui jihuni napasi nejari 'iruma ihuna'e ona 'waravajija teamana'avara 'wimana. 'Ene hu kú'o ika'ina 'warimana Ikija Godoni ira ka'ene nimaa nimaijina 'wimana.
10 'Ejume na huni una'i one oja ma'i ve'eme hu ika'ina 'warimana. A paka'eje ija'ina'e ve'ama. Na 'u'o pwea areri a 'ee oni vwehija ka'ene Jesu rona 'waravi'inijihipu vare'ina. 'Enakúne Godiru oja ma'amana. Poropesi jihuni maijaho Jesuni vu'a ka'ene samaumai najahujina 'wimana.

Kerisora Rohunijina

11 'Ene na ka'eme akúpa 'aha vwicha jara'eme hosi sajasa'ina ijí naminana. Ea ka'ene ijihuni toi asuma hinajaho huni iha Pauchavi'ina 'ee Nimaa Nimaijina. Ijihuni maijaho Hu 'otua arira vene 'ee ajira veji'ina.
12 Huni nia vajijaho vena harurasa renana. Huni húmata 'ahijaho koraunua mapoka mapoka samana. Huni haha 'aha iha namana vo ea ijihuni maijaho pahejara kaivo Huhusu ijihuni maa henana.
13 'Ene hu ateha jopatu'ura 'aa vaji apúsamarena iruhana. Huni iha Godoni Ira 'wavara.
14 'E'eme amia ka'ene kahi akúpi 'ahi hijajija ateha niho'o mavarasa'ina ka'ene sajasa'ina 'ee chiha pa'ajino same hosia sajasa'ina 'ahi Huni túna'i roara.
15 Huni ira titi so'wa echima'ura roe 'e'unana. 'E'ira'omo so'wa kajine kwakwa kehi 'anihuna. Hura pu 'ajoha'amajaho pijuha ajani vejare puna'i rene 'ajoahuna. 'Ene Hu Godi ni'ima'uri jihuni sena vajiji 'waini puna'i tautihuna.
16 'Ene huni ateha jopatu'ura 'aha 'ee Huni vuana 'ahijino iha ika'ina venana. Kini puni Kinijine 'ee natohwe puni Natohwajina 'wame venana.
17 'E'eme na kavume Godoni 'ona oji'ina pina vea 'ahi namiji'i ira ajira uka maho'o ka'ene ichutoi jaijasahe ojajaho ika'ina 'waramana. Godi joni 'iruma ni'ima'ura amairiaravu'e namukúne nianae ro ahuha.
18 'Enareja ja kini puni haha ine ajira vejuri ea mama'ina puni haha ine harusima'uri jihipuni haha ine hosi puni haha ine hosi 'ahi asuma hija jihipuni haha ine emaapuni haha ine ea mahijura 'ee pwea ea mama'ina 'ee ea ma'u'umai puni haha ihuna.

Hanuhijine 'Ee Poropeti Ira'asiniji'i Sise'i 'Ahiajina

19 Na hanuha 'ee mwe'a ikehuni kinia 'ee puni ami ijihi pu'úmo nianaa roe Ea ka'ene hosi 'ahi hinujine 'ee Huni amia ijihi pu'úmo ajira ve'iro roe ahuvara.
20 Hanuhijine 'ee poropetia ira'asina ka'ene ea areri pavehuni uneunecha hanuhi jihuni una'i venaji ija kamoravara. 'Ene ea ka'ene hura pisimiume hanuhi jihuni aacha apene 'ee ea hanuhijihu vare'ina ka'ene iji vejaji oja mahajihuna'e pu no'o mai'o hi'eme veni vaji ato'arumaume vena ka'ene marekiji'i reji'i namuji reju.
21 'E'eme ea ka'ene huni iratiti so'wa roa 'e'u'eme hosi 'ahi hinujara ea 'aho'ijaho so'wa kaji 'aniana'omo puni hahijaho ukapo túasavara.

20

Setani Kamome Juara Mapoka (1,000) Ranavajina

1 'Ene Godoni 'ona oji'ina pina na ka'eme ma'oa ka'ene tiha pa'ajihuni kia apene 'ee ija ropuna'a senia niho'o ni'ima'ura apene akúpi 'ahi rena roana.
2 Anakijaho hu tapara nitama orijine huni iha 'u'o 'avena sisea 'ee Setanina. 'Ena'omo 'ona oji'ina kajara aharu 'oname kamomarena juara mapoka mapoka (1,000) ranavuma hinana.
3 'Enarena ma'oa ka'ene tiha pa'ajihuni vaji pi'ona'ika'i vwicha kuturahe tanuma paranana. 'Ejakame hu kú'o kwaa kwaki ea papisimi'amarono avanana. 'E'eje ijí juara mapoka mapoka (1,000) pa'are'eje iji'a vwicha tirasame 'ee senia rasamahakame 'aha ma'uako 'urahohuna.
4 Na toronu mapoka kivuta. Ea ka'ene ijihuni toi hijajija 'otua vehuni harura mihana. 'Ene ea ka'ene Jesu rona 'warame 'ee Godoni ira ka'ene 'warava jihuna'e uroa 'uhuahe 'ee ea ka'ene hanuhiji oja pamahe 'ee hua'ina ka'ene vejaji oja pamahe 'ee huni aacha puni varipata 'aha 'ee ija

'aha pairechamiha jihipuni 'avena kivuta. 'Ena'omo ea kajija kú'o haha apene 'urimarame Keriso pu'úmo juara mapoka mapoka (1,000) ea 'ajoaha hijara.
5 Ijija amura 'urijajina. 'Enavo ea 'aho'a ka'ene kwamasahajija pa'urijara'omo juara mapoka mapoka (1,000) para'eme iji'a 'urijara.
6 Ea ka'ene amura 'urijajija pu ariramaa'omo merajihana. Pu kú'o kwahuni harurijaho paasitahana. 'Enakaivo pu Godi'o Jesu puni pirisiti jihuna'e Jesu pu'úmo juara mapoka mapoka (1,000) ea 'ajoaha hihuna.

Setaniho Rasananamareja Eha Sise'i 'Ahae Pi'onavara

7 Juara mapoka mapoka (1,000) pa'are'eje iji'a Setaniho tipura hinajaho rasame ranahuna.
8 'Enareje hu ro 'e'ume kwakwa ka'ene mwe'a kehuni kúra no'ona no'o ijí va'e ea pisimisahuna. 'Ene hu Koki 'ee Mekoki ajira ve'avarono aherave nianae roe rira kwinu ahuhuna. Ea kajipo roareje na'avajaho soha rora huni ajarasa renana'eja.
9 'Ejakame pu mwe'a kehuni amara ni'ima'uriji roe Godoni ehipo hine 'ee ara natohwa ka'ene Hu oja mahuji júhoturihe 'ani'iro ve'eje veni akúpa 'ahi rena ariha roe renae paranana.
10 'Avena sisea ka'ene pu pisimiajaho pi'onavume vena marekiji'i reji'i namuji hanuhijine 'ee poropeti ira'asiniji'o rejaji 'onamana. 'Ejakame veiri'a na'ia majama hianama apena vahuna.

Túchamaa 'Otua Ka'ene Godoni Toronu Una'i Vehunijina

11 'E'eme toronu sajasa'ina ka'ene ni'ima'urijaho kavuta. Ea ka'ene ijihuni toi asuma hinajihuni una'i mwe'a 'ee akúpa juhaha pu vahuna tinia pa'arenana.
12 'Ena'omo ea kwamasahi'ina kivuta. Ea mama'ina ea ma'u'umaa ijá toronu una'i nami'eme puka jarasamana. 'Enarena puka pina apena jaraajaho majama hihuni puka. 'Ena'omo ea ka'ene kwamasahajija pura raka ka'ene vejajija puka 'ahi kivi'i 'otua vetiana.
13 'Ene ea ka'ene soha vaji kwamasahe 'ee kwamare'e veni rejujija ni'aha kwinu 'urimara'eme pura raka ka'ene vejaji kivi'i 'otua vetiana.
14 'Enavo kwamasahujine 'ee tinia ka'ene kwamasahi'inapo hijajaho ijá apene vena ni'ima'ura ka'ene nahúna namajihuni vaji ato'arumana. Ijí vena ni'ima'ura ka'ene nahúna namu kajaho kú'o kwahunijina.
15 'Ena'omo majama hihuni puka vajijino ea irahuni iha pana'amajaho vena ni'ima'ura nahúna na'amajino pi'onahuna.

21

Akúpa Maiu'ina 'Ee Mwe'a Maiu'inijina

1 'Enakaivo na akúpa 'ee mwe'a maiu'ina kavuta. Ijihuni maijaho akúpa mwe'a sahasijaho sohiji'i pa'are ranamana.
2 'E'eme ara natohwa nimaa nimaa ka'ene Jerusaremi maiu'inijaho kahi akúpi 'ahi Godoni rene ariha roana. Areri 'asúra parua 'aja'irore'e amairiu ja'ini ariha roana.
3 'E'ejume na hejume toronu 'ahi ira ajira ika'ina 'waramana. Ike heha! Godoni harai arijaho emaapuni roana. 'Ena'omo Hu pu pu'úmo ahuma hije pu Huni ehija reje Godiho ori'ini pu pu'úmo hihuna.
4 'Ejakame Hura puni nia toa maho'o ukunihuna. 'Ene kú'o pakwamasahuna. 'Ene kú'o temuka apehuna pane niramaruhuna pane hianahuna pa'ana. Ijihuni maijaho uneunecha marako orijija nipa'arenana.

5 'Enavo Ea ka'ene toronu 'ahi hinajara ika'ina 'warimana. Heha! Na uneunecha maiu'ina maho'o vejuta 'wimana 'Ene Hu kú'o ika'ina 'warimana. Vu'a ka'ene Nara 'waravukaho nimaa nimaakúne heha 'ahi ve'amana 'wimana.
6 'Ene Hu ika'ina 'warimana Niparanana. Na aneja kahene púsa kamena. 'Enavo ea irara toa hua'amajaho toújа ka'ene majama hihunijaho pa'ime'eje mamahuna.
7 Ea irara sisea'e piunamareje asita'amajaho uneunechakija 'ekahuna. 'Ejakame Na huni Godi reje hu Nuni hariha rehuna.
8 'Enakaivo ea ka'ene juvi'ina panimaa roji'ina sisea mama'ina veji'ina ea 'aniu kwamasahi'ina 'uasa veji'ina ea masihavi'ina icha muni godi ira'ata veji'inijija 'ee ira'asina ea ija'ini jihipuni tinijaho vena ni'ima'ura marekiji'i reji'i nahúna namuji rehuna. Ijaho kú'o kwamasahunijina.

Jerusaremi Maiu'inijina

9 'E'eme Godoni 'ona oji'ina ka'ene iropu no'o tevua iropu no'o 'ekari vajijaho Godoni sena iropu no'o ijija itu'o'una navajihipuni vaji 'ona oji'ina kwinu ika'ina 'warimana. Iki roa kame na Remuijara 'asúra ka'ene 'wahuniji najahuma 'wimana.
10 Hu na 'Aveni vaji aherime apenie huri'a niho'o ni'ima'ura 'ahi va'ana. 'Enarena ara natohwa mamaa ka'ene Jerusaremiho akúpa 'ahi Godoni rene ariha roana.
11 Ara natohwa kajaho Godoni hanaji'ini ja'ina. 'Ene hura hanamajaho areri muna ka'ene jasipa moni mapoka 'imejura'omo ijipo hanama paraju ja'ina.
12 Ara natohwa kajihuni verijaho niho'o jojora ichutomaa. 'Ene vwicha iropu ropu no'one 'ee vwicha kajija 'ona oji'ina iropu ropu no'o namijara. Vwicha 'aha kaji iha ka'ene vejajaho Isureri oni harihi puni kachi'ina iha vejara.
13 Vera kajaho vwicha iropu ropu no'una. 'Ena'omo no'opisu kara'ine no'opisu kaha'ine no'opisu kama'ine 'ee no'opisu karo'ina.
14 Vera kajihuni kutejijaho muna iropu ropu no'ona. Ijihuni toijaho Remui jihuni apasoru iropu ropu no'o puni iha vejara.
15 Godoni 'ona oji'ina ka'ene na 'warimajara mina vehuni pijuaha ka'ene korutia vejajino apene ara natohwa kajaho mina vene 'ee vwicha 'ee vera mina venana.
16 Ara natohwa kajihuni nupiijaho areareri na. Ara natohwa kaji pijuahi mina venajaho kiromita mapoka mapoka (2,400). Hahuna 'ee huhuna nupiijaho nikwisu'ina.
17 'Ejumakame Godoni 'ona oji'ina kajara iji vera ka'ene mina vejajaho emaapuni miniji venana. Vera kajara poma joranajaho mita mapoka (72) renana.
18 Vera kaji vejajaho jasipai vejara. Ara natohwa kajaho korutiru venana'omo mane'a puna'i hanana paranana.
19 Ara natohwa kajihuni vera kutejijaho muna ani ani'ina mavarasa'ini savara. Muna amurijaho jasipa muna pinijaho sapaia muna pinijaho charasitoni muna pinijaho emaroria.
20 Muna pinijaho saratoniki muna pinijaho saratiasi muna pinijaho kurisoraiti muna pinijaho perairu muna pinijaho topasi muna pinijaho kurisoparasi muna pinijaho jesiniti muna pinijaho ametisitina.
21 Vwicha iropu ropu no'ujaho perua 'oi'oi iropu ropu no'o kaji venana. Vwicha kwinu kwino perua eru venana. Ara natohwa kajihuni 'unamijaho korutiru venana'omo mane'a epuna'i hanana paranana.

22 'Enakaivo Na niriujaho ara natohwa vaja kajaho Temiporu pana. Ijihuni maijaho Godi Ni'ina 'ee Remuijaho ara natohwa kajihuni Temiporu.
23 Ara natohwa kajaho vea 'ee masapa ijipo hanahuna pana. Ijihuni maijaho Godoni hanaji'inijara veje hanahuna. Ara natohwa kajihuni nahehijaho Remuijina.
24 'Ene kwakwa ke'ura ara natohwa kajihuni hanaji'inijara hanani'eje ohuna. 'Eje mwe'a kehuni kinijija puni pinana 'eka roe ara natohwa kaji vajahuna.
25 Ara natohwa kajaho na'imujaho pa'ajihuni hahi veiri'a rena navakame vwicha pakuhuna.
26 'Ejakame pu kwaa ara mapoka kehipuni pinana 'ee mamaijaho 'eka roe ara natohwa kaji vajahuna.
27 'Enavo uneunecha chiha rukina ea sisesa ea ira'asina ijija ara natohwa kajihuni vwichijaho pava'e aruhuna. 'Enakaivo ea irahuni iha Remui jihuni puka ka'ene majama hihuniji na'amajara pupusu ijí ara natohwa vaja kajaho va'a aruhuna.

22

Toa 'Ee Icha Ka'ene Majama Hihunijina

1 'Enarena 'ona oji'inijara toa ka'ene majama hihuni toijaho najihana. Toa kajaho chiha niho'o pa'a maa'omo Godi'o 'ee Remuiji'o puni toronu 'ahi rena roana.
2 Ara natohwa kajihuni 'unama rira mu'oa kaji toa kajaho roana. 'E'eme toa kajihuni rori majama hihuni ichijaho ronu ronu namijara. 'Ena'omo 'ina ani ani'ina iropu ropu no'o masapa kwinu kwino vaji irivura. 'Ene icha kajihipuni a'ijaho kwaaka mapokakihi veju'e maraniuna.
3 'Ena'omo unenu pina sisea siripavujaho panahuna. 'E'eje Godiho 'ee Remuiji'o toronueru na'eje Huni pwehipo kaukara Huna venahuna.
4 'Ejakame pu Huni niura kame 'ee puni varipata 'aha Huni ihijaho nahuna.
5 'Enavo ara natohwa kajaho pana'ihuna. 'Ene nahehapo hanahuna pane 'ee vea hanahuna pana. Ijihuni maijaho Godi Natohwi jihuni hanaji'inijara hanahuna. 'E'eje Pu majama 'ajoaha apena vahuna.
6 'E'ejume Godoni 'ona oji'ina kajara ijá 'warimana Ike irakaho majama nimaa 'wimana. Poropeti puni 'aveni jihipuni Godi Natohwijara Huni 'ona oji'ina ranavu'e raka ka'ene iviamaa mai'o re'i venuji Huni pwehija najahana.
7 Ike heha! Na marako ro'eju. 'Ena'omo ea irara puka kehuni vaji poropeti epuni iri 'waravaji hena ve'amajaho Na hu merajahuna.
8 Na Jonira puka vajaki vu'a 'ee uneunecha raka ka'ene 'waramajija hena kivuta. 'Ene na vea ka'ene ijí hena kavuti veijaho na 'ona oji'ina ka'ene na najihajihuni mumora rori one oja ma'i vejuta.
9 'Ejumakame hu ika'ina 'warimana Ija'ina pavena! Na 'u'o pwea areri a 'ee oni vwehija ka'ene poropetia 'ee ea ka'ene puka kehuni vaji vu'iji hena vejajihipu vare'ina. 'Enakúne Godiru oja ma'amana 'wimana.

Vu'a Túchamaijina

10 'Ene hu kú'o ika'ina 'warimana. Uneunecha mai'o rehuna ka'ene ike puka vajakino navujaho vea nitu'u renukúne paapene kuve na'amana.
11 'Eje ea irara areri parehuniji venujaho maka'eje ve'amana. Ea irara huni oja chiha renajaho maka'eje ija'ina na'amana. Ea irara ariramaa

renajaho makaˈeje ariramaa rena apena vaˈamana. Ea irara nimaa ariramaa renajaho makaˈeje nimaa ariramaa rena apena vaˈamana.
12 Ike heha! Na marako roˈeju. ˈEnavo Na emaapo raka kaˈene vejaji kiviˈi eha kaˈene vajihunijaho areri ijá ˈeka rohuna.
13 Na Aupa ˈee Omeka. Na aneja kamene ˈee púsa kahena. Na amure ˈee túchamaijina.
14 Ea irahipo puni ateha jojoriji soˈavajija pu merajihuna. ˈEnaˈomo pu areri ara natohwa kajihuni vwichijaho arume majama hihuni ichi jihuni vahuna.
15 ˈEnakaivo ara natohwa kajihuni samaijaho ˈua ˈee ea masia rukina ˈuasa vejiˈina ea ˈaniuˈe kwamasahiˈina godi iraˈata icha muni vejiˈiniji oja mihura ˈee ea kaˈene iraˈata vehuniji oja mihiˈinijija samai hina apena vahuna.
16 Na Jesura Nuni ˈona ojiˈina ranavuˈe hura vuˈakaho ara sosi ˈwaraˈamarono ˈwaramu. Na Teviti oni anejijina ˈee huni amuje ˈee Na súˈusúˈu huni moroa kaˈene hanama paranujina.
17 ˈEˈejume Godoni ˈAvenijaho ˈee Napasi nehunijiˈo ikaˈina ˈwaravara Roa! Ea irara heˈamajaho hu ikaˈina ˈwaraˈamana Roa! ˈEne ea irara toa huaˈamajaho hu ikaˈina ˈwaraˈamana Roa! ˈEnaˈomo ea irara majama hihuni toiji apeˈiro veˈamajaho paˈimehuna vo maapeˈena.

Túchamaahuni Jujuvuˈa

18 Na ja ea mahoˈo ˈwaravujaho ea irara puka kehuni vaji poropeti epuni iri ˈwaravaji huni vwiha ijí huri iheˈamajaho Godira huri ihenareje ea kajaho sena sisea kaˈene puka vaji vene ˈwaravakino mahuna.
19 ˈEnaˈomo ea irara poropeti epuni iri ˈwaravara kaˈene puka kehuni vaji namuji aperu vaˈamajaho puka kehuni vaji vejajaˈinaˈe Godira huni pwina kaˈene majama hihuni icha vaji navuˈe ˈee pwina kaˈene ara natohwa mamaiji namuji ˈuˈo apetujahuna.
20 Ea kaˈene ike uneunechake ˈwaramujara ikaˈina ˈwaramu. Iˈa! Na marako rohuna! Nimaa! Jesu Natohwiji roa!
21 Jesu Natohwi jihuni maiji vwihaniˈinijaho ja puˈúmuna. Ameni.

Read the New Testament daily

January

date	Scripture
1	Matiu 1:1–2:12
2	Matiu 2:13–3:6
3	Matiu 3:7–4:11
4	Matiu 4:12-25
5	Matiu 5:1-26
6	Matiu 5:27-48
7	Matiu 6:1-24
8	Matiu 6:25–7:14
9	Matiu 7:15-29
10	Matiu 8:1-17
11	Matiu 8:18-34
12	Matiu 9:1-17
13	Matiu 9:18-38
14	Matiu 10:1-23
15	Matiu 10:24–11:6
16	Matiu 11:7-30
17	Matiu 12:1-21
18	Matiu 12:22-45
19	Matiu 12:46–13:23
20	Matiu 13:24-46
21	Matiu 13:47–14:12
22	Matiu 14:13-36
23	Matiu 15:1-28
24	Matiu 15:29–16:12
25	Matiu 16:13–17:9
26	Matiu 17:10-27
27	Matiu 18:1-22
28	Matiu 18:23–19:12
29	Matiu 19:13-30
30	Matiu 20:1-28
31	Matiu 20:29–21:22

February

date	Scripture
1	Matiu 21:23-46
2	Matiu 22:1-33
3	Matiu 22:34–23:12
4	Matiu 23:13-39
5	Matiu 24:1-28
6	Matiu 24:29-51
7	Matiu 25:1-30
8	Matiu 25:31–26:13
9	Matiu 26:14-46
10	Matiu 26:47-68
11	Matiu 26:69–27:14
12	Matiu 27:15-31
13	Matiu 27:32-66
14	Matiu 28:1-20
15	Maka 1:1-28
16	Maka 1:29–2:12
17	Maka 2:13–3:6
18	Maka 3:7-30
19	Maka 3:31–4:25
20	Maka 4:26–5:20
21	Maka 5:21-43
22	Maka 6:1-29
23	Maka 6:30-56
24	Maka 7:1-23
25	Maka 7:24–8:10
26	Maka 8:11–9:1
27	Maka 9:2-29
28	Maka 9:30–10:12

date	Scripture
1	Maka 10:13-31
2	Maka 10:32-52
3	Maka 11:1-26
4	Maka 11:27–12:17
5	Maka 12:18-37
6	Maka 12:38–13:13
7	Maka 13:14-37
8	Maka 14:1-21
9	Maka 14:22-52
10	Maka 14:53-72
11	Maka 15:1-47
12	Maka 16:1-20
13	Ruku 1:1-25
14	Ruku 1:26-56
15	Ruku 1:57-80
16	Ruku 2:1-35
17	Ruku 2:36-52
18	Ruku 3:1-22
19	Ruku 3:23-38
20	Ruku 4:1-30
21	Ruku 4:31–5:11
22	Ruku 5:12-28
23	Ruku 5:29–6:11
24	Ruku 6:12-38
25	Ruku 6:39–7:10
26	Ruku 7:11-35
27	Ruku 7:36–8:3
28	Ruku 8:4-21
29	Ruku 8:22-39
30	Ruku 8:40–9:6
31	Ruku 9:7-27

date	Scripture
1	Ruku 9:28-50
2	Ruku 9:51–10:12
3	Ruku 10:13-37
4	Ruku 10:38–11:13
5	Ruku 11:14-36
6	Ruku 11:37–12:7
7	Ruku 12:8-34
8	Ruku 12:35-59
9	Ruku 13:1-21
10	Ruku 13:22–14:6
11	Ruku 14:7-35
12	Ruku 15:1-32
13	Ruku 16:1-18
14	Ruku 16:19–17:10
15	Ruku 17:11-37
16	Ruku 18:1-17
17	Ruku 18:18-43
18	Ruku 19:1-27
19	Ruku 19:28-48
20	Ruku 20:1-26
21	Ruku 20:27-47
22	Ruku 21:1-28
23	Ruku 21:29–22:13
24	Ruku 22:14-34
25	Ruku 22:35-53
26	Ruku 22:54–23:12
27	Ruku 23:13-43
28	Ruku 23:44–24:12
29	Ruku 24:13-53
30	Joni 1:1-28

date	Scripture
1	Joni 1:29-51
2	Joni 2:1-25
3	Joni 3:1-21
4	Joni 3:22–4:3
5	Joni 4:4-42
6	Joni 4:43-54
7	Joni 5:1-23
8	Joni 5:24-47
9	Joni 6:1-21
10	Joni 6:22-40
11	Joni 6:41-71
12	Joni 7:1-29
13	Joni 7:30-52
14	Joni 7:53–8:20
15	Joni 8:21-30
16	Joni 8:31-59
17	Joni 9:1-41
18	Joni 10:1-21
19	Joni 10:22-42
20	Joni 11:1-53
21	Joni 11:54–12:19
22	Joni 12:20-50
23	Joni 13:1-30
24	Joni 13:31–14:14
25	Joni 14:15-31
26	Joni 15:1-27
27	Joni 16:1-33
28	Joni 17:1-26
29	Joni 18:1-24
30	Joni 18:25–19:22
31	Joni 19:23-42

date	Scripture
1	Joni 20:1-31
2	Joni 21:1-25
3	Akisi 1:1-26
4	Akisi 2:1-47
5	Akisi 3:1-26
6	Akisi 4:1-37
7	Akisi 5:1-42
8	Akisi 6:1-15
9	Akisi 7:1-29
10	Akisi 7:30-50
11	Akisi 7:51–8:13
12	Akisi 8:14-40
13	Akisi 9:1-25
14	Akisi 9:26-43
15	Akisi 10:1-33
16	Akisi 10:34-48
17	Akisi 11:1-30
18	Akisi 12:1-23
19	Akisi 12:24–13:12
20	Akisi 13:13-41
21	Akisi 13:42–14:7
22	Akisi 14:8-28
23	Akisi 15:1-35
24	Akisi 15:36–16:15
25	Akisi 16:16-40
26	Akisi 17:1-34
27	Akisi 18:1-21
28	Akisi 18:22–19:12
29	Akisi 19:13-41
30	Akisi 20:1-38

date	Scripture
1	Akisi 21:1-16
2	Akisi 21:17-36
3	Akisi 21:37–22:16
4	Akisi 22:17–23:10
5	Akisi 23:11-35
6	Akisi 24:1-27
7	Akisi 25:1-27
8	Akisi 26:1-32
9	Akisi 27:1-20
10	Akisi 27:21-44
11	Akisi 28:1-31
12	Romani 1:1-17
13	Romani 1:18-32
14	Romani 2:1-24
15	Romani 2:25–3:8
16	Romani 3:9-31
17	Romani 4:1-12
18	Romani 4:13–5:5
19	Romani 5:6-21
20	Romani 6:1-23
21	Romani 7:1-14
22	Romani 7:15–8:6
23	Romani 8:7-21
24	Romani 8:22-39
25	Romani 9:1-21
26	Romani 9:22–10:13
27	Romani 10:14–11:12
28	Romani 11:13-36
29	Romani 12:1-21
30	Romani 13:1-14
31	Romani 14:1-23

date	Scripture
1	Romani 15:1-21
2	Romani 15:22–16:7
3	Romani 16:8-27
4	1 Koritia 1:1-17
5	1 Koritia 1:18–2:5
6	1 Koritia 2:6–3:4
7	1 Koritia 3:5-23
8	1 Koritia 4:1-21
9	1 Koritia 5:1-13
10	1 Koritia 6:1-20
11	1 Koritia 7:1-24
12	1 Koritia 7:25-40
13	1 Koritia 8:1-13
14	1 Koritia 9:1-18
15	1 Koritia 9:19–10:13
16	1 Koritia 10:14–11:1
17	1 Koritia 11:2-16
18	1 Koritia 11:17-34
19	1 Koritia 12:1-26
20	1 Koritia 12:27–13:13
21	1 Koritia 14:1-17
22	1 Koritia 14:18-40
23	1 Koritia 15:1-28
24	1 Koritia 15:29-58
25	1 Koritia 16:1-24
26	2 Koritia 1:1-11
27	2 Koritia 1:12–2:11
28	2 Koritia 2:12-17
29	2 Koritia 3:1-18
30	2 Koritia 4:1-12
31	2 Koritia 4:13–5:10

date	Scripture
1	2 Koritia 5:11-21
2	2 Koritia 6:1-13
3	2 Koritia 6:14–7:7
4	2 Koritia 7:8-16
5	2 Koritia 8:1-15
6	2 Koritia 8:16-24
7	2 Koritia 9:1-15
8	2 Koritia 10:1-18
9	2 Koritia 11:1-15
10	2 Koritia 11:16-33
11	2 Koritia 12:1-10
12	2 Koritia 12:11-21
13	2 Koritia 13:1-14
14	Karesia 1:1-24
15	Karesia 2:1-16
16	Karesia 2:17–3:9
17	Karesia 3:10-22
18	Karesia 3:23–4:20
19	Karesia 4:21–5:12
20	Karesia 5:13-26
21	Karesia 6:1-18
22	Epasasi 1:1-23
23	Epasasi 2:1-22
24	Epasasi 3:1-21
25	Epasasi 4:1-16
26	Epasasi 4:17–5:2
27	Epasasi 5:3-33
28	Epasasi 6:1-24
29	Piripai 1:1-26
30	Piripai 1:27–2:18

date	Scripture
1	Piripai 2:19–3:6
2	Piripai 3:7–4:1
3	Piripai 4:2-23
4	Korasia 1:1-20
5	Korasia 1:21–2:7
6	Korasia 2:8-23
7	Korasia 3:1-17
8	Korasia 3:18–4:18
9	1 Tesaronia 1:1–2:9
10	1 Tesaronia 2:10–3:13
11	1 Tesaronia 4:1–5:3
12	1 Tesaronia 5:4-28
13	2 Tesaronia 1:1-12
14	2 Tesaronia 2:1-17
15	2 Tesaronia 3:1-18
16	1 Timoti 1:1-20
17	1 Timoti 2:1-15
18	1 Timoti 3:1-16
19	1 Timoti 4:1-16
20	1 Timoti 5:1-25
21	1 Timoti 6:1-21
22	2 Timoti 1:1-18
23	2 Timoti 2:1-21
24	2 Timoti 2:22–3:17
25	2 Timoti 4:1-22
26	Taitasi 1:1-16
27	Taitasi 2:1-14
28	Taitasi 2:15–3:15
29	Pairimani 1:1-25
30	Hipuru 1:1-14
31	Hipuru 2:1-18

date	Scripture
1	Hipuru 3:1-19
2	Hipuru 4:1-13
3	Hipuru 4:14–5:14
4	Hipuru 6:1-20
5	Hipuru 7:1-19
6	Hipuru 7:20-28
7	Hipuru 8:1-13
8	Hipuru 9:1-10
9	Hipuru 9:11-28
10	Hipuru 10:1-18
11	Hipuru 10:19-39
12	Hipuru 11:1-16
13	Hipuru 11:17-31
14	Hipuru 11:32–12:13
15	Hipuru 12:14-29
16	Hipuru 13:1-25
17	Jemisi 1:1-18
18	Jemisi 1:19–2:17
19	Jemisi 2:18–3:18
20	Jemisi 4:1-17
21	Jemisi 5:1-20
22	1 Pita 1:1-12
23	1 Pita 1:13–2:10
24	1 Pita 2:11–3:7
25	1 Pita 3:8–4:6
26	1 Pita 4:7–5:14
27	2 Pita 1:1-21
28	2 Pita 2:1-22
29	2 Pita 3:1-18
30	1 Joni 1:1-10

date	Scripture
1	1 Joni 2:1-17
2	1 Joni 2:18–3:2
3	1 Joni 3:3-24
4	1 Joni 4:1-21
5	1 Joni 5:1-21
6	2 Joni 1:1-13
7	3 Joni 1:1-14
8	Juta 1:1-25
9	Revaresiani 1:1-20
10	Revaresiani 2:1-17
11	Revaresiani 2:18–3:6
12	Revaresiani 3:7-22
13	Revaresiani 4:1-11
14	Revaresiani 5:1-14
15	Revaresiani 6:1-17
16	Revaresiani 7:1-17
17	Revaresiani 8:1-13
18	Revaresiani 9:1-21
19	Revaresiani 10:1-11
20	Revaresiani 11:1-19
21	Revaresiani 12:1-18
22	Revaresiani 13:1-18
23	Revaresiani 14:1-20
24	Revaresiani 15:1-8
25	Revaresiani 16:1-21
26	Revaresiani 17:1-18
27	Revaresiani 18:1-24
28	Revaresiani 19:1-21
29	Revaresiani 20:1-15
30	Revaresiani 21:1-27
31	Revaresiani 22:1-21